

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Факультет фінансів та банківської справи**

**Всеукраїнська студентська науково-практична
конференція**

**Стратегії розвитку фінансового ринку
України**

22-23 листопада 2017 року

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

Київ 2017

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

УДК: 33.02.18

ББК: У.29

Стратегії розвитку фінансового ринку України: Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Київ, 22-23 листопада 2017 р.): тези доп. / відп. ред. Н.П. Шульга – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 694 с.

У збірнику подані тези доповідей за матеріалами Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Стратегії розвитку фінансового ринку України» (22-23 листопада 2017 р.), в яких розглядаються актуальні питання формування параметрично стійких стратегій на депозитному та кредитному ринках, реалізації фінансово-кредитних методів і механізмів активізації інвестиційного процесу, фінансовим механізмам імунізації інвестиційних стратегій на національному і міжнародному ринках, реалізації стратегій розвитку вітчизняного фінансового ринку, в т.ч. впровадження криптовалют та іноваційних інших фінансових інструментів.

Матеріали представлені у авторській редакції. Відповідальність за зміст матеріалів несуть автори.

УДК: 33.02.18

ББК: У.29

Редакційна колегія: Н.П. Шульга д.е.н., проф.; Н.О. Маслова, к.е.н. доц.; Л.А. Гербич, к.е.н., доц.; К.О. Кіреєва, к.е.н, доцент; О.Є. Еркес, к.е.н., ст.викладач; У.М. Котенко, ст. викладач.

Відповідальний за випуск: Н.П. Шульга, д.е.н, проф.

ЗМІСТ

Вступ	17

СЕКЦІЯ 1

ФОРМУВАННЯ ПАРАМЕТРИЧНО СТІЙКИХ СТРАТЕГІЙ НА ДЕПОЗИТНОМУ ТА КРЕДИТНОМУ РИНКАХ

БРАГІНЕЦЬ ЯНА СЕРГІЇВНА	18
Перспективи кредитування банками реального сектору економіки	
ГАЛУШКО ОЛЕНА ІГОРІВНА	21
Підходи до оптимізації депозитного портфеля банку	
ГРИНЕНКО ІРИНА ДЕНИСІВНА	24
Перспективи розвитку депозитного ринку України	
ДОВГОПОЛ ІРИНА СЕРГІЇВНА	27
Довгострокове банківське кредитування: стан, проблеми та перспективи	
ЙОРШ ОЛЬГА АНАТОЛІВНА	29
Механізм управління залученими коштами у банку	
КАРПЕНКО ЯРОСЛАВА СЕРГІЇВНА	33
Шляхи забезпечення споживачів платіжних послуг через використання смарт-карток	
КАЧУР МАРІЯ ОЛЕГІВНА	36
Фактори впливу на фінансову стійкість та надійність фінансово-кредитних установ	
КОВАЛЬОВА АНАСТАСІЯ ІГОРІВНА	39
Проблеми розвитку банківського довгострокового кредитування в Україні	
КОВАЛЬОВА АНАСТАСІЯ ВАЛЕРІЇВНА	42
Теоретичні засади діяльності кредитних спілок в Україні	
КОЛОМІЄЦЬ ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА	46
Інструментарій вимірювання кредитного ризику банку	
КОТЛЯРОВА ЮЛІЯ ВАЛЕРІЇВНА	49
Етапи формування системно важливих банків	
КРИВОШЕЯ МАРІЯ АНАТОЛІВНА	51
Реформування системи регулювання ринку лізингових послуг в Україні	
КУЧЕР АННА КОСТЯНТИНІВНА	55
Оцінка стану ринку лізингових послуг в Україні	
ЛЕНЬ СОФІЯ СТЕПАНІВНА	57
Сутність кредитної політики банківських установ	

ЛИСА КАТЕРИНА ІВАНІВНА	60
Ризики споживачів кредитних карток та шляхи їх убезпечення	
ЛОЗОВСЬКА ПОЛІНА ОЛЕКСАНДРІВНА	62
Особливості управління ризиками в банках України	
МАЛИНОВСЬКА АЛЬОНА МИХАЙЛІВНА	65
Оцінка стану кредитного ринку України	
МАРУЩЕНКО СОФІЯ ВЯЧЕСЛАВІВНА	67
Стратегія відновлення довіри до банків: швейцарський досвід та українські реалії	
МАРЧЕНКО МІЛЕНА ВІКТОРІВНА	70
Особливості конкуренції на різних сегментах ринку банківських послуг України	
МЕЛЬНИК ДАРІЯ ОЛЕКСІЇВНА	72
Аналіз процесів кредитування в Україні	
МИКИЧУК ЛЮДМИЛА	75
Аналіз ринку кредитних ресурсів України	
МУСІЙОВСЬКА ОКСАНА МИКОЛАЇВНА	78
Особливість мотивації банківських працівників	
НАБОК ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ	80
Управління проблемними кредитами	
ПАНЧЕНКО ОЛЕКСАНДРА ВАЛЕНТИНІВНА	83
Основні принципи кредитної діяльності банку	
ПАСТУШОК СВІТЛАНА ОЛЕГІВНА	86
«Зелені банки» та «зелені кредити» як інструмент вирішення кліматичних проблем	
ПЕТРОВА ЄВГЕНІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	89
Правовий статус та форми організації центральних банків	
ПІНЧУК ВІКТОРІЯ АНАТОЛІЇВНА	92
Сучасний стан ринку міжбанківського кредитування в Україні	
ПОНОМАРЕНКО ДМИТРО ОЛЕГОВИЧ	95
Функціональна модель заставної вартості	
САВЛУК ІРИНА СЕРГІЇВНА	99
Впровадження банківських технологій як засіб пристосування до нових потреб споживачів	
СВЯТЕНКО КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА	102
Методи управління проблемними кредитами банку	
СЕНЧИЛО НАЗАРІЙ ВІКТОРОВИЧ	104
Державні банки : напрями та перспективи їх реформування в Україні	
СИДОРЕНКО МАРІЯ ОЛЕГІВНА	106
Реалізація функцій системи гарантування вкладів фізичних осіб в сучасних умовах	
СКРЯГА ЯНА ВАЛЕРІЇВНА	109
Сутність та концептуальні основи кредитно-депозитної	

політики банку	
СКУБАЧЕВСЬКА КАТЕРИНА ДМИТРІВНА	112
Реалізація функцій системи гарантування вкладів фізичних осіб в сучасних умовах ПАТ КБ «Глобус»	
СТРЕМЕНОВСЬКИЙ ДМИТРО ОЛЕКСАНДРОВИЧ	115
Рефінансування як форма підтримки ліквідності банків України	
ТІБЕНКО ВІКТОРІЯ МИХАЙЛІВНА	118
Кредитні операції на сучасному етапі економіки	
ЧЕРЕДНИЧЕНКО ДЕНИС СЕРГІЙОВИЧ	121
Кредитування агропромислового комплексу як один з важелів його розвитку	
ШЕВЧЕНКО ІРИНА ЮРІЇВНА	124
Проблеми та перспективи розвитку ринку кредитних послуг в Україні	
ЯКИМЕНКО АНЖЕЛА ВІТАЛІЇВНА	126
Кредитні взаємовідносини НБУ з комерційними банками	

СЕКЦІЯ 2

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

АМШЛОГОВА КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	129
Розвиток внутрішнього ринку перестраховування як інструмент забезпечення фінансової стійкості страховиків	
АСТАТУРЯН КРІСТІНА ВОЛОДИМИРІВНА	131
Порівняльна характеристика страхових послуг України та Німеччини	
ВОІНОВА КСЕНІЯ СЕРГІЇВНА, МУРАДОВА АДІЛЯ АСІФІВНА	134
Розвиток страхового ринку України в умовах глобалізації	
ГАЙТАНЖІ ТЕТЯНА ОЛЕГІВНА, УЗУН ОЛЬГА ІВАНІВНА	137
Сучасний стан та перспективи розвитку ринку перестраховування в Україні	
ГНАТЕНКО ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА	140
Інновації на страховому ринку України	
ДЖУР ЄВГЕНІЯ ЮРІЇВНА	143
Страховання кредитних ризиків в Україні	
ІВАНОВА АННА ПАВЛІВНА	146
Джерела формування фінансових ресурсів страховика	
ІВАХНЕНКО ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	149
Порівняльна характеристика страхового ринку Японії та України	

КАЛЩЕВА ОЛЕКСАНДРА СЕРГІЇВНА	152
Порівняльна характеристика української та іспанської практики страхування	
КОЛБУН ЮЛІА АНАТОЛІЇВНА	155
Порівняльна характеристика страхування в Швеції та Україні	
КОЛОТІЙ ЮЛІА СЕРГІЇВНА	157
Проблеми розвитку автострахування в Україні	
КОМЕНДАНТ ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА	160
Стратегія розвитку вітчизняного страхового ринку в умовах глобалізації	
КРАВЧЕНКО ГАННА ІГОРІВНА, ТЮХТІЙ АЛІНА ВАСИЛІВНА	164
Страховий ринок: проблеми та перспективи розвитку	
МАКЕДОНСЬКА МАРІА ВАСИЛІВНА, ПАВЛЮК ОЛЬГА СЕРГІЇВНА	167
Вплив глобалізаційних процесів на розвиток вітчизняного ринку страхових послуг	
МАКОТКІНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА	169
Критичний аналіз стану медичного страхування в Україні	
МАРКОВА ДАР'Я АНДРІЇВНА	172
Порівняльна характеристика швейцарської та української практики страхування	
МАРТИНЮК АННА ІГОРІВНА	175
Страховий ринок України в умовах розвитку відкритої економіки	
МИРНА ВАЛЕРІА СЕРГІЇВНА, ДУБИНА ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА	178
Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств	
МЕЛЬНИК ДІАНА СЕРГІЇВНА	181
Фінансовий аналіз глобальних системно важливих страхових компаній	
ПОМАЗУНОВА АНТОНІНА ЕДУАРДІВНА, ПУНЬКО ТЕТЯНА СЕРГІЇВНА	184
Інтеграція українського страхового ринку до міжнародної страхової системи	
РАГУЛІНА ЮЛІА ВОЛОДИМИРІВНА	186
Проблеми регулювання страхового ринку України та шляхи їх вирішення	
РИЖИК АНАСТАСІА ОЛЕКСАНДРІВНА	189
Порівняльна характеристика української та великобританської практики страхування	
ЩЕРБА АЛЬОНА ІГОРІВНА	192
Порівняльна характеристика страхового ринку України та Ісландії	

СЕКЦІЯ 3
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ

ВИШНЕВСЬКА АННА ВАСИЛІВНА	195
Валютний ринок України: проблеми та перспективи розвитку	
ДОЛОНІНА АННА СЕРГІЇВНА	198
Особливості функціонування банківських офшорних зон	
ЄЛІСЄЄВА ОЛЕНА ЄВГЕНІЇВНА	201
Валютний ринок України: проблеми та стратегія розвитку	
ЄРОФЄЄВА ЕЛІНА ОЛЕГІВНА	204
Проблеми інтеграції банківської системи України у світовий фінансовий ринок	
ЄФІМЕНКО КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	207
Контроль грошових коштів та валютних розрахункових операцій	
КАРАМАН ДАРИНА СЕРГІЇВНА	209
Характеристика сучасного стану та перспектив розвитку валютного ринку України	
КОРОВАЙ ВІКТОРІЯ В'ЯЧЕСЛАВІВНА, ЛЮДВІКОВСЬКА МАР'ЯНА ТАРАСІВНА	212
Коливання валютного курсу в Україні та його вплив на економіку	
КУЛІБАБА ВОЛОДИМИР СЕРГІЙОВИЧ, ПАРХОНЮК ЮРІЙ МИКОЛАЙОВИЧ	215
Валютний ринок України: ризики функціонування та перспективи розвитку	
ЛУЗАН ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА	220
Іноземний капітал в банківській системі України	
ЛЯШЕНКО АНЖЕЛІКА ГЕНАДІЄВНА	222
Основні етапи становлення міжнародного ринку капіталів	
МІНІНА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	225
Стан та перспективи розвитку електронних грошей в Україні	
ОРЕЛ ВІКТОРІЯ СЕРГІЇВНА	228
Позабанківська доларизація як прояв недовіри населення до національної валюти	
ПАЦЬОРА СВІТЛАНА ВІТАЛІЇВНА	231
Капітал банку АТ «Райффайзен Банк Аваль»	
ПЕРВЕЛІ ДІАНА СЕРГІЇВНА	234
Шляхи оптимізації функціонування валютного ринку України	
ПОРТНОВА ОЛЕНА ЄВГЕНІВНА	236
Операції з нематеріальними активами в системі трансфертного ціноутворення	
ПУСТОВОЙТ ДІАНА ВАДИМІВНА	240
Розвиток валютного ринку в Україні	

РЯГУЗОВА НАТАЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	244
Формування золотовалютних резервів у сучасних умовах	
СЕРЕДА НАДІЯ МИКОЛАЇВНА	247
Перспективи розвитку та регулювання внутрішнього валютного ринку	
ШКУРКО ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА	250
Проблеми інтеграції України у світовий ринок капіталів	
ЩЕКАЄВА МАРІЯ АНДРІЇВНА	254
Іноземний капітал в банківській системі	
ЮРЧУК ОЛЕКСІЙ ЮРІЙОВИЧ	257
Основні результати грошово-кредитної політики Національного банку України	
ЯРОШЕНКО СЕРГІЙ СЕРГІЙОВИЧ	261
Стратегія НБУ щодо режиму валютного курсу для України	

СЕКЦІЯ 4
ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ МЕТОДИ І МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

СИДОРЕНКО ОЛЬГА ОЛЕКСІЇВНА	264
Інвестиційна складова місцевих бюджетів	
БАРТУЛЬОВА ОЛЕНА ОЛЕГІВНА	267
Current state and perspectives for market development leasing services in Ukraine	
БІГУН ОЛЕКСАНДРА ЛЕОНІДІВНА	270
Банківське кредитування як інструмент управління фінансовою стійкістю підприємства	
БОРОВІЧКА ВЛАДЛЕНА ВІТАЛІЇВНА	272
Суть та значення ребрендингу в банках України	
БУРУКОВ В'ЯЧЕСЛАВ ВІТАЛІЙОВИЧ	275
Розвиток інвестиційної діяльності в Україні та шляхи подолання інвестиційної кризи	
ВЕНДЮК ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА	278
Загальна характеристика багатоканального банку	
ВОЛИК СВІТЛАНА ВАЛЕНТИНІВНА	281
Алгоритм проведення оцінки інвестиційної привабливості компанії	
ГАЛКІНА ЮЛІЯ ЮРІЇВНА	284
Активізація інвестиційних процесів в Україні	
ГАЛЬЧЕНКО КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	285
Рефінансування як метод активізації інвестиційного процесу в країні	
ГОРДІЄНКО ДАР'Я СЕРГІЇВНА	288
Резерви збільшення потенціалу банківської системи щодо	

кредитування інвестиційної діяльності підприємств	
ГЕРБИЧ ВІКТОРІЯ ІГОРІВНА	292
Проблеми та напрями підвищення стійкості банківської системи України	
ГРИЦЕНКО ЄВГЕН ГЕОРГІЙОВИЧ	295
Корпоративна соціальна відповідальність як інструмент управління фінансовою стратегією підприємства	
ГАРКУША ТЕТЯНА ВІТАЛІЇВНА	297
Реклама банку: теоретичні та прикладні аспекти	
ДУРИЦЬКА ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	301
Роль банків у регулюванні пропозиції на грошовому ринку	
ЗАВАДСЬКА ОКСАНА ОЛЕКСАНДРІВНА	304
Проблеми залучення інвестицій об'єднаних територіальних громад	
КАРПЕНКО ЯРОСЛАВА СЕРГІЇВНА	306
Джерела фінансування стартапів в Україні	
КІНДЕРЕС ВІТАЛІЙ ОЛЕГОВИЧ	309
Розвиток фінансування ринку житлової нерухомості в Україні	
КЛИМЕНКО ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ	313
Аналіз складу та динаміки власного капіталу банків України	
КОВАЛЬЧУК ДІАНА СЕРГІЇВНА	316
Цілі процесу оцінки вартості банку	
КОЛЕСНИКОВА ОЛЕНА ОЛЕКСІЇВНА	318
Сучасний стан інструментів грошово-кредитної політики України	
КОРЖ РАЇСА ВАСИЛІВНА	321
Ефективність банківського інвестування в умовах кризової економіки	
КОТЛЯРОВА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА	324
Розвиток інтернет-трейдингу на фондовому ринку України	
КУШНІР ОЛЬГА СЕРГІЇВНА	328
Особливості розвитку венчурного інвестування в Україні	
ЛЕБІДЬ ГАННА В'ЯЧЕСЛАВІВНА	331
Проблемні питання розвитку інвестиційної діяльності банків України	
ЛУЦЕНКО ЛІЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА	334
Роль міжнародного досвіду для реструктуризації проблемних кредитів в Україні	
ЛУЦЕНКО ТЕТЯНА ВІКТОРІВНА	337
Сучасний стан ринку М& А в Україні	
МАСЛЮК ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА	341
Заощадження населення як ресурс банківського ринку та способи їх розміщення	

МИРОНЮК АНДРІЙ ВЛАДИСЛАВОВИЧ	343
Шляхи подолання кризових явищ в інвестиційній політиці вітчизняних підприємств	
ОЛІЙНИК ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА	346
Перспективи розвитку клієнтоорієнтованих банківських інновацій в Україні	
ОЛШЕВКО ІННА ПЕТРІВНА	349
Механізми активізації інвестиційного процесу в Україні	
ОНИЩУК КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА	352
Формування портфеля цінних паперів банків України	
ПЕРЕДЕРІЙ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ	356
Інвестиційний процес і його реалізація в Україні	
ПЕРЕМІЄНКО АЛІНА ВІКТОРІВНА	360
Механізм імунізації інвестиційних стратегій на ринку України	
РЕДЬКО ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ	363
Якість кредитного портфеля банку в сучасній кризовій ситуації	
РОГОЖИН НІКІТА ІГОРОВИЧ	366
Методичні засади та інструментарій діагностики юридичних осіб-позичальників банку	
СТОЛЯРЧУК ВІРА ВАСИЛІВНА	369
Перспективи використання технології блокчейн на фінансовому ринку	

СЕКЦІЯ 5

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ІМУНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ І МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ

ВАКАРЕНКО АНАСТАСІЯ АНДРІЇВНА	372
Світовий досвід фінансування інноваційних процесів	
БАЛАН КАТЕРИНА ВІТАЛІЇВНА	375
Стан та перспективи розвитку фондового ринку в Україні	
БОРДАЧОВА ОЛЬГА МИХАЙЛІВНА	378
Зарубіжний досвід регулювання фондового ринку	
ГАВРИЛОВА АННА АНДРІЇВНА	381
Розвиток послуг з іпотечного кредитування в Україні	
ГОЛОУРНИЙ ДМИТРО ОЛЕКСІЙОВИЧ	384
Basic approaches to private equity investments regulation	
ГОМЕНЮК ОЛЕКСАНДРА ВІТАЛІЇВНА	387
Ensuring transparency in the activities of leasing companies	
ДАВИДЮК ЛЮДМИЛА ВІКТОРІВНА	390
Особливості фінансування банками інноваційної діяльності підприємств в Україні	
ІЛІНСЬКИЙ ВАЛЕРІЙ МИРОСЛАВОВИЧ	393
Approaches to the concept of banking efficiency	

КАЧУРЕЦЬ АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА	396
Cryptocurrency – problems and prospects for using national economies	
НАГОРНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	399
Дистанційні технології на ринку фінансових послуг України	
МАРИНЯК ТЕТЯНА ОЛЕГІВНА	402
Theoretical Basis Of Investment Activities Of Banks	
МОСКАЛИК ТЕТЯНА ОЛЕКСІЇВНА	405
The features of factoring services in Ukraine	
РІПА СЕРГІЙ ЄВГЕНІЙОВИЧ	408
Впровадження інновацій в банківський бізнес України	
СИДОРЕНКО АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА	411
The essence and reasons of the mergers and acquisitions process	
СИСОЄВА КАТЕРИНА ВАЛЕРІЇВНА	413
Роль ринку міжбанківського кредитування у забезпеченні розвитку банківської системи	
СКОВИРА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСАНДРІВНА	415
Репутація як дієвий інструмент підвищення ефективності діяльності банку	
СТЕПАНЕНКО МИХАЙЛО ВАЛЕРІЙОВИЧ	419
Bitcoin: Opportunities And Threats For National Economy	
ЦИМБАЛЮК ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА	422
Bitcoin and its Opportunity to Exist in the Modern World	
САЛО ЛІЛЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	425
Практичні механізми реалізації банківського проектного фінансування	
СЕМИКОЗ ОЛЕНА ВІКТОРІВНА	428
Інвестиційна політика на місцевому рівні в умовах децентралізації	
ТІШКОВА ЮЛІЯ ВІТАЛІЇВНА	430
Методологія визначення індексу фінансового струсу	
ТУРУТІНА ДІАНА СЕРГІЇВНА	434
Роль банків у забезпеченні сталого економічного розвитку в Україні	
УМАНЦІВ ВЛАДИСЛАВ ЮРІЙОВИЧ	437
Макроекономічні аспекти активізації інвестиційної діяльності суб`єктів господарювання в Україні	
ЦАРЬОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ	440
Інвестиційна привабливість Одеської області	
ТАРАСЕНКО ІННА ВІКТОРІВНА	444
Особливості діагностики розвитку кризи банку	
ТАРАСЮК МАРІЯ МИКОЛАЇВНА	447
Особливості бюджетного процесу Британії	

ТАТАРІКОВА ГАННА СЕРГІЇВНА	450
Забезпечення повернення вкладів юридичних осіб у неплатоспроможних банках в Україні	
ТУЗОВА КРІСТІНА ОЛЕКСАНДРІВНА	453
Фондові індекси як індикатори стану фінансового ринку	
ХОМАЗЮК ЛІЛІЯ ЄВГЕНІВНА	456
Місце системно важливих банків у забезпеченні фінансової стабільності банківської системи країни	
ЧЕРНЕНКО ЛЮБОВ ОЛЕКСІВНА	458
Переваги розвитку короткострокового кредитування юридичних осіб в Україні як різновиду банківських послуг на фінансовому ринку	
ШУЛИК КСЕНІЯ ВОЛОДИМИРІВНА	461
Антикризове управління прибутковістю банку на основі міжнародного досвіду	
ЯРЕМЕНКО АННА МИКОЛАЇВНА	464
Інновації як результат еволюції фінансового ринку	
КОРНЮХ ТЕТЯНА РУСЛАНІВНА	467
Проблеми розвитку фінансового ринку України	
МИТРО НАТАЛІЯ ВАСИЛІВНА	471
Фінансові ресурси як передумова функціонування фінансового ринку	
МІШИНА АНГЕЛІНА ПАВЛІНА	475
Фінансові кризи у банківській системі, чинники впливу та шляхи подолання	
ЯСЕЛЬСЬКА ЛІЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	478
Сучасні проблеми розвитку фінансового ринку України та шляхи їх вирішення	

СЕКЦІЯ 6

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

АВРАМЕНКО ЯНА ГЕННАДІЇВНА	482
Процентна ставка як інструмент регулювання монетарного сектора	
АРТЕМЕНКО АЛЬОНА ВОЛОДИМИРІВНА	486
Вдосконалення системи регулювання діяльності небанківських ФКУ України шляхом запозичення європейського досвіду	
БАЗДИРЕВ ІВАН ВОЛОДИМИРОВИЧ	489
Статистичний аналіз видатків державного бюджету України	
ВЕРБІНСЬКА МАРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	493
Основні напрями державної фінансової політики в сучасних економічних умовах	

ГУДЗЬ НАТАЛЯ ІГОРІВНА	496
Організація банками фінансового моніторингу	
ДРАБОВСЬКИЙ ОЛЕКСАНДР ВАЛЕРІЙОВИЧ	499
Сучасні підходи до соціального захисту населення	
ДРЮК АННА ВОЛОДИМИРІВНА	501
Цифрові банки: світові тренди та українські реалії	
ДЯЧУК МАРІЯ ІГОРІВНА	505
Роль фінансових посередників на фінансовому ринку України	
ЖУК ГЕОРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ	508
Основні напрямки трансформації банківського сектору ЄС як взірць в реформуванні фінансового ринку України	
ЗАЇЧКА АЛЬОНА ОЛЕГІВНА	511
Проблемні аспекти соціального захисту населення в Україні	
ІВАНЧЕНКО ОКСАНА ОЛЕГІВНА	514
Перспективи розвитку інституту фінансового омбудсмена щодо захисту споживачів фінансових послуг	
ІГНАТОВА МАРГАРИТА ГЕННАДІЇВНА	517
Грошово-кредитна політика Національного банку України	
КАСЯН ІРИНА ЮРІЇВНА	520
Проблеми та шляхи вдосконалення діяльності Національного банку України	
КЛІМОВА АНАСТАСІЯ ВОЛОДИМИРІВНА	522
Доходи Державного бюджету України у 2012–2016 рр.	
КОНОТОПЕЦЬ ФЕДІР МИКОЛАЙОВИЧ	526
Напрямки забезпечення стресостійкості банківського сектору	
КОСТАНДОВА ЕЛІНА ХРИСТОФОРІВНА	528
Управління фінансовою рівновагою лізингової компанії	
КРУГЛЯК ІННА ОЛЕГІВНА	531
Роль системно важливих банків в економіці країни	
КУЛИК ЄВГЕНІЙ ВАЛЕНТИНОВИЧ	534
Зміна векторів рефінансування Національного банку України	
КУЛІШ МАРІНА ВОЛОДИМИРІВНА	537
Процентна політика як інструмент монетарної політики НБУ	
ЛАСТОВЕЦЬКА КАТЕРИНА АНДРІЇВНА	540
Наукова полеміка щодо сутності ліквідності банку	
ЛЕВЧУК ЯНА СТАНІСЛАВІВНА	543
Імплементация вимог щодо прозорості банків в нормативно-правові акти НБУ	
ЛИХОЛАТ ОЛЬГА ОЛЕКСАНДРІВНА	546
Управління фінансовими ризиками як один з пріоритетних напрямів розвитку фінансового ринку України	
МАЛЕНІВСЬКИЙ ЮРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ	548
Концептуальні засади функціонування та регулювання фінансового ринку	

МАНСИМОВ РАМІЛЬ АГАМУСА ОГЛИ	551
Особливості кількісних методів діагностики зовнішнього середовища банку	
МАРТИНЕНКО АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ	555
Віртуальні банки: стан та перспективи розвитку	
МАРЧЕНКО МІЛЕНА ВІКТОРІВНА	558
Поширення концепції «Банк 3.0» в діяльності банків України	
МАТЛАХ ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	561
Управління якістю кредитного портфеля та її оцінка	
МЕДВІДЬ БОГДАН ВІТАЛІЙОВИЧ	563
Безготівкові розрахунки та напрями їх вдосконалення в Україні	
МОЦАРЬ НАТАЛІЯ ПАВЛІВНА	566
Методичні підходи до оцінювання фінансової стійкості банківської системи	
НАГОРНА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	568
IT-аутсорсингу у діяльності банків України	
ПЕТРИЧЕНКО ГАННА СЕРГІЇВНА	572
Тенденції у формуванні кредитних портфелів українських банків	
ПЕЧАГІНА НІНА СЕРГІЇВНА	575
Використання системи збалансованих показників для оцінки ефективності діяльності фінансової установи	
ПІДДУБНА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА	578
Проблематика законодавства щодо виведення неплатоспроможних банків з ринку: практичний аспект	
РИБАЛКІН АНТОН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ	581
Облігаційні позики як інструмент залучення інвестицій нефінансових корпорацій	
РЯБЧУК ВЛАДИСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ	585
Регулювання достатності капіталу вітчизняних банків	
СЕЛЕЗНЬОВА ОРИНА ЮРІЇВНА	588
Інфляція чи дефляція – що краще для розвитку фінансового	
СКЛЯРЕНКО ЯНІНА СЕРГІЇВНА	591
Особливості управління доходами банку на основі ситуаційного підходу	
СЛІПЧУК АНДРІЙ ВІКТОРОВИЧ	594
Зарубіжний досвід побудови інституційної структури банківського нагляду	
СТАШЕВСЬКИЙ РУСЛАН ВЯЧЕСЛАВОВИЧ	597
Проблеми діяльності кредитних рейтингових агентств	
СТЕПАНОВА АНАСТАСІЯ ВАДИМІВНА	600
Розвиток інноваційних банківських послуг в Україні	

СЕКЦІЯ 7
КРИПТОВАЛЮТА НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: НОВІ
МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

БАБІН ДМИТРО ОЛЕГОВИЧ	603
Криптовалюта: історичний аспект	
БЛЯХА ЮЛІЯ СЕРГІЇВНА	605
Зарубіжний досвід законодавчого регулювання криптовалютного обігу та його впровадження в Україні	
ВІШТАЛ РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ	608
Тенденції розвитку криптовалюти та проблеми її застосування в Україні	
ГІНКУЛ АНАСТАСІЯ ОЛЕГІВНА	611
Криптовалюта та перспективи її розвитку на фінансовому ринку України	
ГНАТЕНКО ДАР'Я ОЛЕКСАНДРІВНА	614
Криптовалюта – інновація сьогодення	
ГОРОБЕЦЬ АННА ЮРІЇВНА	617
Вплив технологій блокчейн на розвиток банківської системи	
ДАНИЛО ЯРОСЛАВ ІВАНОВИЧ	620
Правова невизначеність статусу криптовалюти в Україні	
ЗАБОТКІНА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА	623
Біткоїн в українській фінансово-грошовій системі: перспективи і наслідки	
ЗУБРИЦЬКИЙ ГЛІБ СЕРГІЙОВИЧ	625
Криптовалюти як новий інструмент на фінансовому ринку	
ІСАЙ МИКИТА СЕРГІЙОВИЧ	627
Значення криптовалют для національних економік	
ЙОЖИКОВ МИКИТА ОЛЕКСАНДРОВИЧ	631
Монетарні та фіскальні можливості технології blockchain для національних економік	
КУПРИЯНЕНО АННА ПЕТРІВНА, ШАФАРУК ОЛЬГА ЮРІЇВНА	634
Що таке криптовалюта та як вона здатна вплинути на економіку країн?	
ЛОГВИН В'ЯЧЕСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ	637
Особливості функціонування біткоїна як найпопулярнішої криптовалюти	
МАЛЕНІВСЬКИЙ ЮРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ	640
Проблематика і можливі переваги криптовалют	
МЕДВІДЬ БОГДАН ВІТАЛІЙОВИЧ	643
BITCOIN: майбутнє чи фінансова бульбашка?	
МЕЛЬНИЧУК КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	646
Криптовалюта в Україні: фінансовий міхур чи гроші	

майбутнього (на прикладі bitcoin)?	
МІРЧУК ЗОРЯНА ВАСИЛІВНА	648
Біткойни та інші криптокультури, що формують майбутню економіку	
МЯГКОХОД ЮЛІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА	651
Біткоїн як можлива альтернатива традиційним валютам	
НОВАК ЮЛІЯ СВЯТОСЛАВІВНА	654
Криптовалюта та її поширення в Україні	
ОЛІЙНИК ОЛЕКСАНДРА ОЛЕКСАНДРІВНА	657
Криптовалюта та її вплив на розвиток національної економіки	
ОПАЛІНСЬКА АНАСТАСІЯ РУСЛАНІВНА	660
Криптовалюта в Україні: заборонити чи дозволити?	
ПАЩЕНКО АНАСТАСІЯ ДМИТРІВНА	663
Інтеграція криптовалют у банківську систему	
ПОВОЛОЦЬКИЙ ВАДИМ ОЛЕГОВИЧ, ВІНОГРАДОВА АЛІНА СЕРГІЇВНА	666
Статус криптовалюти в Україні: перспективи та ризики її використання	
ПОДГОРНА АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА	669
Криптовалюти – можливості і виклики	
ПОЛИВАНА ЮЛІЯ МИКОЛАЇВНА	671
Bitcoin в Україні: переваги та недоліки	
ПРИМАК ЮЛІЯ ІГОРІВНА	674
Електронні гроші в Україні	
ПРОЩИНА ТЕТЯНА АНДРІЇВНА	677
Перспективи впровадження технології блокчейн на фінансовому ринку України	
СТЕЛЬМАХ ДАРІЯ ІВАНІВНА	680
Різновиди криптовалют: основні особливості	
СТРЕЛЬЧЕНКО АНАСТАСІЯ ОЛЕКСІЇВНА	683
Проблеми та перспективи розвитку криптовалют в Україні	
ТРОЦЕНКО КАТЕРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА	686
Електронні гроші: переваги та недоліки	
ЧУГУНОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА	688
Технологія блокчейн як основа захисту даних та протидії корупції у фінансовій сфері	
ЮЩИК ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ, РЕДЮК АРТЕМ ВОЛОДИМИРОВИЧ	692
Можливості та перспективи впровадження національної криптовалюти	

ВСТУП

Фінансовий ринок України на сучасному етапі розвитку має об'єктивні передумови для трансформації у високоефективний механізм забезпечення потужного розвитку економіки країни.

У збірнику Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції «Стратегії розвитку фінансового ринку України», що відбулась 22-23 листопада у Київському національному торговельно-економічному університеті, представлені результати наукової діяльності 226 студентів з 16 ВНЗ України, зокрема: Одеського торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Ужгородського торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Харківського торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, Торговельно-економічного коледжу КНТЕУ, Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ, Університету імені Альфреда Нобеля, Східноєвропейського університету економіки і менеджменту, Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського, ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», Чернігівського національного технологічного університету, Донецького національного університету економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Черкаського державного технологічного університету, Інституту банківських технологій і бізнесу ДВНЗ «Університет банківської справи», ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Університету економіки і права «КРОК».

Особливу увагу в збірнику студентських наукових праць приділено актуальним питанням формування стійких стратегій на депозитному та кредитному ринках, фінансово-кредитним методам і механізмам активізації інвестиційного процесу та імунізації інвестиційних стратегій, стратегіям розвитку вітчизняного фінансового ринку, в т.ч. механізму впровадження криптовалют та інших іноваційних інструментів.

СЕКЦІЯ 1

ФОРМУВАННЯ ПАРАМЕТРИЧНО СТІЙКИХ СТРАТЕГІЙ НА ДЕПОЗИТНОМУ ТА КРЕДИТНОМУ РИНКАХ

Брагінець Я.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ КРЕДИТУВАННЯ БАНКАМИ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

Банківська система посідає унікальне місце як у загальній структурі функціонування капіталу, так і в його кругообігу в процесі розширеного відтворення. Роль банківської системи як унікального фінансового посередника полягає, передусім, у концентрації в ній майже усіх грошових засобів і за її допомогою – у розподілі та перерозподілі ресурсів у галузевому, технологічному і функціональному аспектах.

Проте в Україні банки дотепер не посіли гідного місця у системі ринкових відносин. Причиною такої ситуації є безліч економічних і політичних факторів, що мають бути усунуті, щоб вітчизняні банки змогли стати фундаментом відновлення економіки.

На сьогодні в Україні існує ряд перешкод на шляху розширення потоку позикового капіталу до вітчизняних підприємств. До них можна віднести як проблеми світового масштабу, зокрема глобалізацію фінансової сфери, так і суто українські: відсутність сприятливого інвестиційного клімату, недосконалість ринкового механізму, нестабільність політичної ситуації, спекулятивну направленість більшості капіталовкладень, недостатньо привабливі інвестиційні проекти, і разом з тим – нестачу зацікавлених партнерів та коштів [1, с.99].

Кредитна діяльність комерційних банків безпосередньо впливає на розвиток підприємницької діяльності господарюючих суб'єктів. Але за умови значних процентних ставок за кредитами (20-25%), що вимагає відповідного забезпечення прибутковості позичальників задля можливості їх погашення, а також через брак інвестиційних коштів та їх вкладення в основний та оборотний капітал, відбувається зниження виробничої діяльності реального сектора. Саме тому в сучасних умовах першочергового значення набуває питання зниження ціни кредиту для реального сектору [2, с.95].

Оскільки, операційного прибутку підприємств більшості галузей не вистачає для повноцінного обслуговування та погашення боргів, Національним банком України у 2016 році був проведений аналіз кредитів, наданих банками нефінансовим корпораціям (рис.1) та діагностичне обстеження 20 найбільших банків України [3, с.17].

Рис.1. Кредити, надані банками нефінансовим корпораціям, у 2005-2016 рр., млрд.грн. [Джерело НБУ]

Дана перевірка засвідчила, що в аналізований період відбувається поступове збільшення кількості кредитів, що надаються нефінансовим установам, але банки нерідко переоцінюють фінансову спроможність позичальників й зволікають із визнанням боргів проблемними.

Тому, на даний момент, реальною є ситуація фактично абсолютної відсутності довгострокового фінансування розвитку реального сектору

економіки, а також інвестиційного та проектного фінансування. В даному контексті та враховуючи вибір європейського вектору розвитку, необхідно погодитися з вітчизняними вченими в тому, що система фінансового посередництва України, як правило, комерційні банки, оперуючи «короткими» грошима, не сприяють зростанню та стимулюванню економіки. На відміну від вітчизняної економіки в Європі та США більше переваг надається інвестиційному вектору розвитку.

Слід також взяти до уваги, що довгострокове фінансування реального сектору в розвинутих світових економіках здійснюється переважно не банками, а іншими фінансовими інститутами (інвестиційними компаніями, інвестиційними фондами, страховими компаніями, недержавними пенсійними фондами). Враховуючи те, що в Україні банки концентрують в собі приблизно 95% ресурсів фінансових посередників, існує два шляхи активізації довгострокового інвестиційного фінансування економіки країни:

1. Розвиток небанківських фінансових інститутів;
2. Створення спеціалізованих банків (інвестиційних, іпотечних, інноваційних банків) [4, с.233].

Література:

1. Манжос С. Б. Особливості кредитування банками реального сектору економіки у післякризовий період / С. Б. Манжос. // Економіка і регіон. – 2012. – №1. – С. 99–104.

2. Дзюблюк О. В. Проблеми та перспективи активізації банківського кредитування реального сектору економіки України / О. В. Дзюблюк, Л. М. Прийдун. // Економіка. – №263. – С. 94–100.

3. Звіт про фінансову стабільність. // Національний банк України [Електронне видання]. – 2016. – №1. – 64с.

4. Банківський сектор економіки України: огляд проблем і перспектив розвитку / І. В. Дрозд // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент. - 2015. - Вип. 11. - С. 229-235.

ПІДХОДИ ДО ОПТИМІЗАЦІЇ ДЕПОЗИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Управління залученням оптимального обсягу тимчасово-вільних коштів населення та суб'єктів підприємницької діяльності в даний час є одним з найважливіших і актуальних напрямів розвитку пасивних операцій в цілому, так як це дозволяє збільшити прибуток банку, збільшити обсяги наданих послуг і як наслідок значно підвищити престиж банку. При цьому необхідно враховувати співвідношення між витратами на залучення коштів і доходами, які можна отримати від вкладення цих коштів у позики або цінні папери.

В умовах фінансової нестабільності однією з найважливіших завдань банківської діяльності є оптимізація ресурсної бази, що визначає масштаби розвитку комерційного банку і збільшення обсягу прибутку. Одночасно структура і якість активів обумовлюють структуру пасивів і різноманітність депозитних інструментів. Функції управління пасивами та активами тісно взаємопов'язані між собою і рівнозначно впливають на рівень ліквідності і рентабельності банку.

Оптимізація структури пасивів може проводитися за наступними напрямками:

- встановлення відповідності структурі активів;
- здешевлення ресурсної бази [1, с. 15].

Основу ресурсної бази банку становлять залучені кошти, стійкість яких є одним з факторів його ліквідності. У відносинах комерційного банку з різними групами клієнтів – як з фізичними особами, так і з юридичними – доцільно було б використовувати депозитні рахунки, що мають змішаний режим функціонування. Корисним щодо цього є досвід зарубіжних

комерційних банків у застосуванні NOW рахунків [2, с. 227].

З метою оптимізації депозитного портфеля та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити необхідно впроваджувати спрощений режим функціонування відповідних рахунків, тобто порядок зарахування коштів на вклади, видачі готівки та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на ощадних та строкових депозитах.

Ще одним сучасним та перспективним методом оптимізації депозитного портфеля банку є банківський мерчандайзинг – це одна із складових маркетингу та інструментів збутової політики, направлена на збільшення обсягу продажу банківських продуктів. Він являє собою комплекс заходів щодо розробки та реалізації методів із залучення нових клієнтів та просування банківських продуктів і послуг на ринку [3, с. 212].

Мерчандайзинг у сфері депозитної діяльності вирішує наступні завдання:

- удосконалення асортименту депозитних продуктів у відповідності із потребами та запитами існуючих та потенційних клієнтів;
- контроль за якістю надання депозитних послуг з точки зору швидкості, зручності, мобільності, можливості надання додаткових супроводжувальних послуг, а також культури обслуговування;
- забезпечення наявності в асортименті продуктів, на які існує попит на ринку та постійне його оновлення відповідно до зростаючих потреб клієнтів;
- проведення аналізу цінової стратегії банків-конкурентів та надання рекомендацій щодо оптимальної цінової політики на депозитні продукти і послуги;
- планування ефективного розташування точок продажу банківських продуктів (філій, відділень банку), а також раціонального

розташування відділів та обладнання для продажу банківських продуктів клієнтам банків.

Отже, для раціонального залучення коштів клієнтів та їх розміщення в дохідні активи комерційний банк має підходити відповідально до формування депозитного портфелю банку. З метою оптимізації депозитного портфелю та для забезпечення більшого надходження коштів на строкові та ощадні депозити можна рекомендувати спрощення режиму функціонування відповідних рахунків. Для удосконалення механізму залучення вкладів фізичних та юридичних осіб пропонується також зосередити увагу на рекламі банківських послуг: поліпшити інформаційні потоки та ефективно надавати інформаційні та консалтингові послуги. Важливо зазначити, що оптимізація ресурсної бази допомагає визначати масштаби розвитку комерційного банку і збільшити обсяг прибутку.

Література:

1. Макаренко Ю. П. Проблеми формування депозитного портфелю банків в умовах нестабільності депозитної бази та шляхи їх вирішення / Ю. П. Макаренко, Т. О. Сагач // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 1. – С. 15–18.

2. Осташ С. В. Банківська інноваційна діяльність та окремі шляхи вдосконалення її менеджменту / С. В. Осташ // Науковий вісник Ужгородського університету. Економіка. – 2015. – Вип. 45. – С. 227–230.

3. Онисько С. М., Содома Р. І. Ринок іпотечного кредитування житла в економічному і соціальному розвитку України / С. М. Онисько, Р. І. Содома // Бізнес Інформ. – 2014. – №2. – С. 211–215.

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день під впливом економічної та політичної ситуації в країні рівень довіри населення до банківської системи суттєво знизився. Ефективність діяльності банку та обсяг його можливостей на пряму залежать від його ресурсної бази. Враховуючи те, що основну частину ресурсів банків формують залучені кошти, левову долю яких становлять депозити, сьогодні в Україні між банками ведеться боротьба за вільні кошти населення. У банківській діяльності проблема формування оптимального за термінами й обсягами депозитного портфеля є вельми актуальною, що дає право стверджувати про важливість формування та розвитку ефективного депозитного ринку з його дієвим інструментарієм. Тому актуальність досліджень ринку депозитів не викликає сумнівів [1].

На підставі проведеного дослідження вітчизняного депозитного ринку та вивчення думки фахівців у цій сфері, визначені наступні перспективи:

- зниження процентних ставок як за вкладами в національній валюті, так і за вкладами в іноземній валюті. Основна причина такого зниження – це повернення довіри населення до банківської системи і, як наслідок, достатня ліквідність банків;

- стабілізація і відновлення ситуації після нестабільних 2014-2015 рр. Гривневі залишки по фізичним і юридичним особам продемонстрували зростання на 7,4%, а валютні - припинили падіння і також підросли на 7,2%;

- спрощення депозитних лінійок і спрощення продуктів. Клієнтам потрібні прості і зрозумілі продукти з чіткими і прозорими умовами;

- зростання обсягів депозитів фізичних осіб, що є результатом розширення кола депозитних антикризових програм банків з різноманітним режимом функціонування;

- застосування широкого спектру заходів, які охоплюють як продуктово-цінову складову депозитної діяльності, так і роботу з клієнтами;

- застосування заходів щодо підвищення довіри до банківської системи України. Для цього повинні бути створені умови для курсової стабілізації національної грошової одиниці, зниження рівня інфляції шляхом обмеження емісії;

- розширення кола депозитних рахунків клієнтів із різноманітним режимом функціонування, що надає вкладникам банку додаткові можливості щодо використання своїх коштів із прийнятним рівнем доходів;

- реорганізація існуючого Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у Фонд гарантування вкладів юридичних і фізичних осіб. Це дозволить залучати більше вкладів від юридичних осіб і суб'єктів підприємницької діяльності та збільшить депозитний портфель банку;

- безумовне та своєчасне відшкодування вкладів у проблемних банках за рахунок Фонду гарантування вкладів фізичних осіб в межах законодавчо затвердженого ліміту [2].

Існують деякі вдосконалення для підвищення ефективності сучасного депозитного ринку можна назвати:

- спрощення порядку зарахування коштів на видачі готівки, вклади та перерахування з депозитних рахунків. Слід більш широко застосовувати строкові вклади з додатковими внесками, а також скоротити обмеження на здійснення розрахунків із використанням коштів, що містяться на строкових депозитах;

- покращення якості обслуговування клієнтів за рахунок використання нових інформаційних технологій, підвищення кваліфікації працівників;

- підвищення кваліфікації працівників банку задля поступового розширення та поглиблення знань, умінь і навичок відповідно до вимог;

- удосконалення нормативно-правового регулювання коштів фізичних та юридичних осіб, що знаходяться на депозитному рахунку;

- створення вигідних умов для активізації застосування банками цінових і нецінових методів маркетингової політики, що дає можливість покращити якість обслуговування та підвищити зацікавлення фізичних і юридичних осіб розміщення своїх коштів на депозитних рахунках банку.

Чим стабільніша економіка в країні і послідовніша фінансова політика державних органів та фінансових установ, тим більша довіра осіб, які володіють вільними коштами, і тим охочіше вони звертаються до банків для укладання депозитних договорів та розміщення своїх капіталів.

Література:

1. Власенко О.О. Основні тенденції та перспективи розвитку ринку депозитів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ape_2015_6_41.pdf.

2. Кошонько О.В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах / О.В. Кошонько [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/70.pdf.

Довгопол І.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ДОВГОСТРОКОВЕ БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ: СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Становлення кредитних відносин важливе для розвитку підприємств та галузей в країні, адже кредитування здатне вирішити чимало економічних і соціальних проблем. На сьогоднішній день, система банківського кредитування України не здатна задовольнити потреби

економіки, що зумовлено низьким рівнем життя населення, недостатньою ефективністю економіки, переміщенням національного капіталу на територію інших держав, наявністю значних коштів у тіньовому секторі. З огляду на економічну ситуацію, у банківській системі переважає короткострокове кредитування, що не сприяє активному впровадженню інновацій на підприємствах та підвищенню конкурентоспроможності їх продукції на внутрішньому та міжнародних ринках.

У нашій країні потреби економіки у кредитах, а особливо довгострокових, залишаються здебільшого незадоволеними. Значною мірою така ситуація продиктована відсутністю довгострокових ресурсів, високим рівнем процентних ставок та вузькістю асортименту кредитних послуг, які в свою чергу пов'язані із незадовільним станом економіки, відсутністю платоспроможного позичальника, а також недостатнім законодавчим захистом прав кредиторів, що обумовлює високі кредитні ризики при кредитуванні [1].

Кількість довгострокових кредитів в Україні з кожним роком змінюється, але залишається на доволі низькому рівні, що наведено на рис. 1 (дані за 2017 рік станом на кінець вересня).

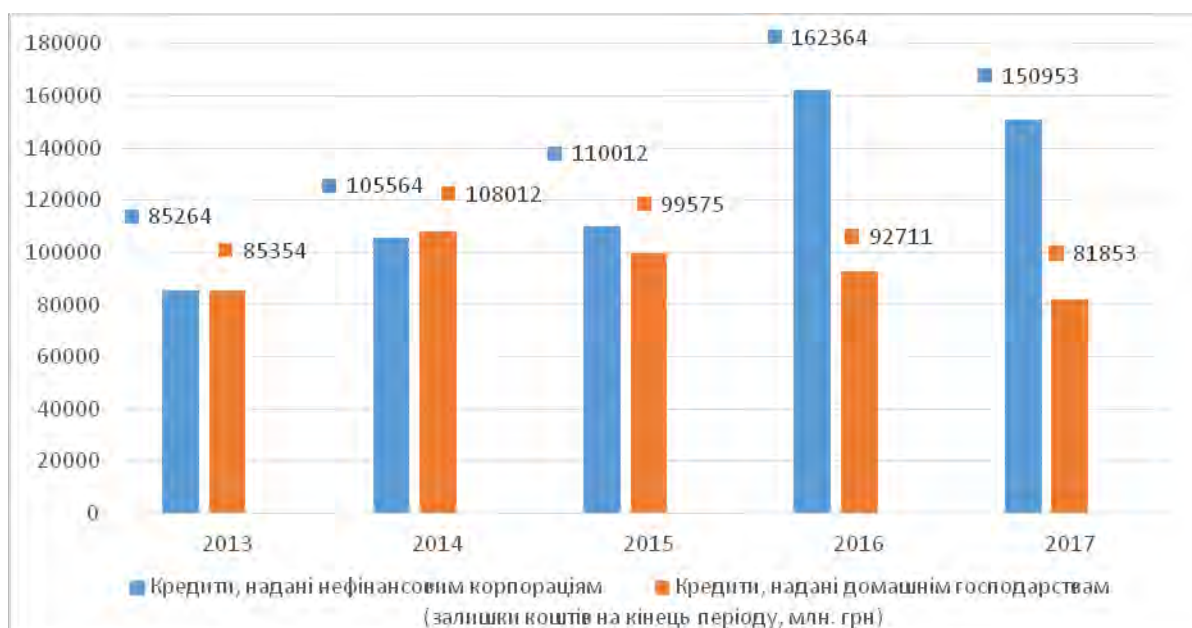

Рис. 1 Кредити, надані нефінансовим корпораціям та домашнім господарствам у 2013-2017 рр. [2]

Аналізуючи кредити, надані нефінансовим корпораціям у 2013-2017 роках за строками погашення більше 5 років, можна сказати, що у 2016 році спостерігається тенденція до збільшення кредитів у порівнянні з 2015 роком, що характеризує поживлення кредитування, та початок стабілізації економіки. Хоча у 2017 році наявний спад обсягів кредитування, проте він є відносно незначним і до кінця року ця ситуація може стабілізуватися.

Кредити надані домашнім господарствам, за цільовим призначенням включають споживчі кредити, кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості та інші кредити. Аналіз статистичних даних показує, що найбільша кількість кредитів була видана у 2014 році, чому сприяло стрімке знецінення національної валюти. В очікуванні ще більшого рівня інфляції, домашнім господарствам вигідно було брати довгострокові кредити та вкладати кошти у нерухомість. Вже у наступних роках тенденція змінилася на спадну.

Серед проблем, що не дозволяють забезпечити необхідний рівень масштабів довгострокового кредитування, можна виділити такі: низький рівень довіри населення до комерційних банків; недосконалість державного регулювання банківської сфери; великий кредитний ризик; політична нестабільність; негативні інфляційні очікування.

Банківським установам необхідно вдосконалювати внутрішню нормативну базу з питань споживчого кредитування та ефективніше проводити роботу з позичальниками на всіх етапах організації кредитного процесу, зокрема щодо розробки та використання методики аналізу кредитоспроможності позичальників-фізичних осіб.

Удосконаленню системи банківського кредитування фізичних осіб також сприятиме Закон України «Про споживче кредитування», ухвалений Верховною Радою України 15 листопада 2016 року, що повинен забезпечувати сприятливі умови для розвитку економіки України, гармонізацію законодавства України із міжнародними стандартами та законодавством Європейського Союзу [3].

Отже, для нашої країни важливо проводити політику вдосконалення системи банківського довгострокового кредитування шляхом покращення законодавчої бази, зменшення рівня процентних ставок, ефективної роботи з позичальниками. В подальшому це призведе до модернізації техніко-технологічної бази виробництв, спонукання підприємців до розширення бізнесу та впровадження інноваційних технологій, а також зростання інвестиційної привабливості України на міжнародній арені.

Література:

1. Про затвердження Положення про рекомендації парламентських слухань «Фінанси і банківська діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку: постанова Верховної Ради України від 15.05.2003 р. №781-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/781-iv>.

2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

3. Про споживче кредитування [Електронний ресурс] : Закон України від 15.11.2016, №1734-VIII / Офіційний сайт ВР України. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>.

Йорш О.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ЗАЛУЧЕНИМИ КОШТАМИ У БАНКУ

Фінансовою основою діяльності банку є залучені кошти, управління якими в умовах сьогоденної нестабільності та зниження довіри до банківських установ набуває особливої актуальності.

Залучені кошти – це основне джерело формування ресурсів банку, які спрямовуються на проведення активних операцій, і являє собою найбільшу частину зобов'язань банку (рис 1).

Рис 1. Характеристика залучених коштів банку

У даній темі увагу буде приділено саме механізму коштів до запитання та строковим коштам.

Механізм управління залученими ресурсами банку – сукупність важелів впливу (принципів, методів), які використовуються в процесі управління залученими ресурсами банку для досягнення цілей депозитної політики банку, і які забезпечують взаємодію між усіма її складовими [1].

Принципи являють собою основоположні засади, яким повинні відповідати дії суб'єктів, або підпорядковуватися процеси (рис.2).

Рис. 2. Принципи управління залученими коштами [1]

Основною метою вище зазначених принципів є забезпечення реалізації встановлених цілей в рамках депозитної політики банку. Варто зазначити, що даний перелік принципів не є вичерпний, і банк може впроваджувати додаткові принципи для досягнення визначеної стратегії.

Дослідники приділяють чимало уваги дослідженню питанню методу управління депозитними коштами. Банківські установи використовують два методи управління залученими коштами: цінові та нецінові [2].

До цінових методів можемо віднести розміри відсоткових ставок, умови нарахування та виплати процентів, мінімальну суму відкриття депозитного рахунку. Однак, головним інструментом в конкурентній боротьбі за вільні грошові кошти серед цінових методів є відсоткова ставка. За допомогою підвищення чи зниження її рівня, банк урегулює необхідну суму залучених коштів. Слід зазначити, що рівень відсоткової ставки залежить від багатьох факторів, наприклад, попиту і пропозиції грошових коштів на ринку, політики НБУ, норми обов'язкових резервів за зобов'язаннями банку, конкуренції на ринку, демпінгової політики інших банків на ринку. Окрім цінових методів, банки застосовують нецінові методи, сутність яких полягає в непрямому впливі на вибір продукту клієнтом, тобто не використовуючи фактор ціни. До даного методу можемо віднести рекламу, розширений спектр пропонованих банком

продуктів і послуг, поліпшений рівень обслуговування, додаткові види послуг, пристосування графіка роботи до потреб клієнтів та ін. Кожен із вище зазначених методів має ряд переваг та недоліків. До переваг цінового методу можемо віднести простоту застосування та низькі адміністративні витрати. Недоліками даного методу є, все-ж-таки, велика залежність від умов ринку, чимало факторів можуть коригувати рівень відсоткової ставки і банк не може користуватися лише власними судженнями при її встановленні. До недоліків нецінових методів відносимо високу затратність на їх реалізацію, так як впровадження, наприклад, нового продукту або реклами, потребують відповідних маркетингових досліджень, але саме удосконалення нецінових методів залучення коштів дає змогу підвищити конкурентоздатність банку на ринку, сформувати позитивний імідж банку та збільшити кількість лояльних клієнтів.

В умовах для досягнення визначених цілей на стратегічному, тактичному та оперативному рівнях депозитної політики банку слід керуватися принципами управління залученими коштами, а також намагатися вдало поєднати методи управління залученими коштами, так як це дасть змогу виявити шляхи підвищення ліквідності та прибутковості роботи банку, дозволить виявити можливості для кращого управління ресурсами залученими з депозитних джерел.

Література:

1. Вядрова І. М. Системний підхід в управлінні залученими ресурсами в банку / І. М. Вядрова // Економіка та держава. – 2014. – №10. – С. 43 – 48.
2. Аванесова Н. Е., Івашкіна К. М. Особливості управління депозитними операціями у банку / Н. Е. Аванесова, К. М. Івашкіна // Молодий вчений. – 2016. – № 1(28). – С. 8 – 11.

ШЛЯХИ УБЕЗПЕЧЕННЯ СПОЖИВАЧІВ ПЛАТІЖНИХ ПОСЛУГ ЧЕРЕЗ ВИКОРИСТАННЯ СМАРТ-КАРТОК

Платіжні картки, за якими люди отримують заробітну плату, розраховуються за товари та послуги, здійснюють грошові перекази, стали звичним атрибутом нашого життя. Це, перш за все, зручність, швидкість, простота користування, нові можливості, але крім того ризики та небезпека стати жертвою шахрайства. На сьогодні відчувати себе у відносній безпеці можуть тільки ті клієнти банків, які здійснюють цілодобовий моніторинг операцій з грошовими коштами, встановлюють жорсткі ліміти на зняття готівки, шифрують інформацію.

Платіжні картки поділяються на картки з магнітною стрічкою і картки з чіпом (мікросхемою). Перші називаються магнітними картками, другі – смарт-картками (smart carts), чіповими картками (chip cards).

Смарт-картка – це платіжна пластикова картка з вбудованою мікросхемою (мікročіпом), що містять: мікроконтролер, постійну пам'ять, вбудовану пам'ять з можливістю перезапису.

Ризиком споживача платіжної картки є ймовірність втрати коштів. Сьогодні в Україні одним з найбільш привабливих способів шахрайства з банківськими картками для зловмисників є так званий банкоматний скімінг (отримання злочинним шляхом інформації з магнітної стрічки платіжної картки, а також її ПІН коду). Згідно з даними Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем ЕМА, у 2016-му році кожен сотий власник платіжної картки в Україні став жертвою шахраїв. За статистикою, на злочинні операції з банкоматами припадає 24% від усіх зафіксованих випадків кіберзлочинів у платіжній сфері [1]. Внаслідок шахрайських дій з платіжними картками українців зловмисникам вдалося

«заробити» 339,13 млн грн. Для порівняння, у 2015 році шахраї викрали з рахунків українців 84,36 млн грн. [2].

Ми вважаємо, що перспективним напрямом протидії шахрайствам із використанням банківських платіжних карток є використання саме смарт-карток, основною перевагою яких є надійність та високий рівень захисту. До переваг використання таких карток слід віднести її розширену функціональність, адже крім високого рівня безпеки та звичайних транзакцій, платіжна картка, оснащена чипом, дозволяє реалізовувати різноманітні програми: бонусні, лояльності, грошові та товарні гаманці. Такі картки не бояться вологи та легких подряпин, а отже є досить надійними. Чіпова картка дозволяє ідентифікувати споживача без запису фінансової установи, яка емітувала картку і дозволяє зробити транзакцію без запиту банку, адже вся інформація зберігається на чіпі.

Проте головною перевагою смарт-картки над картками з магнітними смугами є підвищений рівень безпеки завдяки вмонтованому мікропроцесору (чіпу). Дані, записані на чіп захищені засобами криптографічного шифрування, тому таку картку практично неможливо підробити. Кожна транзакція смарт-картки формує свій код, тому використання минулих кодів є неможливим для здійснення операцій. На сьогоднішній день в світі не було зафіксовано жодних шахрайських дій.

Проте варто зауважити, що емісія таких карток в нашій країні має тенденцію до зниження. Так, за останніми офіційними даними НБУ, станом на 01.07.2017 за період з 01.01.2007 було випущено 10 316 платіжних карток з чипом, що становить 2,4% від їх загальної кількості. А за 2016 рік їх було випущено 194 штуки, що менше в порівнянні з 2015 роком на 46,6% [3]. Така ситуація, на нашу думку, пов'язана передусім з відсутністю необхідних технічних засобів, які могли б зчитувати дані з такої картки та їх відносно високу ціну.

В 2005 році Міжнародні платіжні системи з метою боротьби з шахрайством ухвалили рішення переходу з магнітних карт на чіпові.

Більше того, в Західній Європі вже відмовились приймати картки з магнітною смугою.

Отож, варто зазначити, що одним із найбільш дієвих способів боротьби із шахрайством у платіжних системах залишається підвищення рівня фінансової грамотності населення, проведення різноманітних роз'яснювальних робіт, підключення медіа тощо. Але люди повинні усвідомити, що це все потрібно в першу чергу їм самим як споживачам, адже вони ризикують саме своїми грошима. Тому в даному випадку доцільним було би перейняти світовий досвід, відмінити емісію платіжних магнітних карток та заборонити їх використання, а відповідно здійснити перехід виключно на чіповані картки, навіть якщо самим споживачам доведеться заплатити більшу плату за це, адже плата ця буде набагато меншою, аніж якщо одного дня вони стануть жертвою шахрайства і з їх рахунків зникнуть кошти.

Література:

1. Протидія кібершахрайству: як не стати жертвою або співучасником // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://plus.lviv.ua/news/2017-06-23-10286>

2. Офіційний веб-сайт Української міжбанківської асоціації членів платіжних систем // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ema.com.ua/>

3. Офіційний веб-сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=79219

ФАКТОРИ ВПЛИВУ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ ТА НАДІЙНІСТЬ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ УСТАНОВ

Сучасні тенденції розвитку економіки і фінансового сектора України підтверджують необхідність його реформування з метою створення системи, яка користується довірою населення, ефективно виконує функції фінансового посередництва та сприяє розвитку економіки в цілому. Сьогодні багато видів кредитних організацій мають нестійкий фінансовий стан, їх надійність викликає сумніви. Найбільшого впливу на кредитний сектор України мають банківські організації, а серед небанківських – кредитні спілки, які є головними посередниками між перерозподілом вільних коштів на кредитному ринку.

Дестабілізація кредитного ринку під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів впливає на те, що забезпечення фінансової стійкості відіграє значну роль як для окремо взятої установи, так і для всієї системи. На фінансову стійкість банківської системи впливає безліч факторів, які залежно від їх впливу мають як позитивне, так і негативне значення. Єдиної класифікації факторів, які впливають на фінансову стабільність банку, не існує, проте більшість вчених поділяють їх на екзогенні (зовнішні) та ендогенні (внутрішні):

1. Екзогенні:

а) Економічні (стан платіжного балансу та економіки, інвестиційний клімат, податкова політика, бюджетний дефіцит або профіцит, стан фінансового та валютного ринку);

б) Ринкові (нестабільність валютного ринку, рівень інфляції, обсяги впливу капіталу за кордон);

с) Соціально-політичні (політична та соціальна стабільність, довіра громадян до кредитно-фінансової системи держави, рівень забезпеченості громадян, демографічний стан населення);

д) Фінансові (процентна, валютна та кредитна політика НБУ, стан грошового ринку, величина валютних резервів НБУ).

2. Ендогенні:

а) Організаційні (стан банківського менеджменту, здатність до інновацій, змін, внутрішня структура управління, рівень маркетингу, наявність стратегічного планування, ризику діяльності, кадрова політика);

б) Фінансові (фінансова стратегія та структура активів, рентабельність, достатність капіталу, конкурентоспроможність, платоспроможність, ліквідність);

с) Технологічні (рівень технічної оснащеності засобами автоматизації і обчислювальної техніки; орієнтація на розвиток сучасних банківських технологій; потреби ринку в нових банківських продуктах) [1, 2].

Крім зазначеної класифікації, деякі вчені визначають під екзогенними факторами наступні:

- світовий рівень (мегарівень): стан світової економіки та політична стабільність, міжнародна інвестиційна позиція країни, міжнародні стандарти, стан розвитку технологій;

- макрорівень (рівень держави): стабільність внутрішньополітичної ситуації, правова захищеність, демографічна ситуація в країні, рівень фінансової грамотності, культури, довіра населення до фінансово-кредитних установ, стійкість національної валюти, дефіцит або профіцит бюджету, монетарний складник;

- мікрорівень (рівень банківського сектору): монетарна політика НБУ, розвиток банківської інфраструктури, кон'юнктура фінансового ринку [3].

Фактори, що впливають на рівень фінансової стійкості кредитних спілок, також поділяють на внутрішні та зовнішні, які включають:

1. Зовнішні: стан фінансового ринку, економічний стан населення, регулюючу політику держави;

2. Внутрішні: якість та структуру активів та пасивів кредитних кооперативів, адекватність їх капіталу, ліквідність та платоспроможність, рівень фінансового менеджменту, функціонування системи фінансової безпеки та гарантування вкладів [4,5].

Отже, аналіз та оцінка факторів, що мають вплив на рівень фінансової стійкості кредитних установ є рушійною силою в розвитку фінансової системи, а отже – всієї економіки України. Тому потрібне їх комплексне вивчення та створення методів щодо мінімізації їх негативного впливу на діяльність кредитних установ, а отже не допущення розповсюдження паніки та дестабілізаційних наслідків на кредитного ринку країни.

Література:

1. Телишевська Л.І. Оцінювання фінансової стійкості банків як елементу управління // Л.І.Телишевська [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/8-2015/207.pdf>

2. Разумова Г., Соколова Д. Теоретичні та прикладні аспекти фінансової стійкості комерційного банку // Г. Разумова, Д. Соколова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/5131/1.pdf>

3. Майба В.В. Оцінювання факторів фінансової стійкості комерційних банків / В. В. Майба // Зб. наук. праць / М-во освіти і науки України, ДВНЗ Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана; відп. ред. В. К. Галіцин. – 2011. – № 83.

4. Луцишин О. Забезпечення фінансової стійкості та надійності кредитних спілок в Україні // О. Луцишин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua/>.

5. Кочетков В. М. Забезпечення фінансової стійкості сучасного комерційного банку: теоретично-методологічні аспекти: монографія / Кочетков В. М. – К.: КНЕУ, 2002.

Ковальова А.І.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОГО ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Важливою складовою якісних перетворень у вітчизняній економіці, спрямованих на підвищення рівня життя населення, має стати динамічний розвиток банківського довгострокового кредитування населення.

Актуальність даної теми полягає в тому, що сучасний стан банківської справи в Україні перебуває в кризовому стані. Це характеризується відсутністю комплексних досліджень довгострокового кредитування населення в умовах ринкової економіки.

Незважаючи на високий рівень відкритості економіки України, банківська сфера поки що не витримує конкуренції із закордонними банками через велику кількість проблем, тому не може вважатися готовою до інтеграції у світову банківську систему.

Основні проблеми довгострокового кредитування можна поділити на два аспекти – економічні та соціальні.

Так на основі дослідження думок вітчизняних науковців та аналізу стану ринку довгострокового кредитування можна виділити наступні економічні проблеми:

- Переважно поточний та короткостроковий характер банківських пасивів. Основною проблемою для банків та інших фінансових організацій є відсутність пасивів відповідної строковості. Нині в Україні стандартними строками для депозитів є 1, 3, 6, 9 і 12

місяців. Стає очевидним, що за можливості залучення пасивів на 1 рік і менше, видача кредитів у значних обсягах, на 10 років і більше, має підвищені ризики, оскільки не гарантує повернення залучених депозитів у зазначені терміни (виникає ризик ліквідності).

- Зацікавленість банків у кредитуванні господарських операцій зі швидким обігом грошових потоків.

- Високий рівень процентних ставок за банківськими кредитами, відсутність збалансованості між процентними ставками за депозитними та кредитними операціями. Практика показує, що проценти на позичковий капітал в декілька разів перевищують рівень рентабельності виробництва позичальників.

- Великий кредитний ризик щодо неповернення кредитів, ризик змін процентних ставок, ризик незбалансованої ліквідності. Нестабільність економіки і відсутність достатніх гарантій повернення інноваційних кредитів обумовлюють їх високий фінансовий ризик, а відповідно і неприйнятність для банків таких фінансових операцій.

У свою чергу, поруч з економічними проблемами розвитку довгострокового кредитування, існують і соціальні проблеми, які в даний час набирають швидких обертів:

- Недовіра до банківської системи. Ця недовіра, яка проявляється з боку юридичних та фізичних осіб, викликана загальною економічною ситуацією в країні, постійною зміною валютних курсів, умов зберігання та видачі депозитів, обмеження на видачу коштів, часті випадки введення тимчасової адміністрації та банкрутства банків, що призводить до відтоку грошових коштів вітчизняних банків.

- Політична нестабільність. Відсутність стабільної політичної ситуації в державі, високий рівень інфляції в економіці, знецінення гривні, що стимулює банки використовувати свої активи переважно в короткотермінових операціях.

Проаналізувавши всі проблеми довгострокового кредитування, було розроблено різноманітні шляхи вдосконалення фінансово-кредитної системи.

Створення системи довгострокового кредитування населення нового типу передбачає удосконалення плати за кредит, яка змогла б зменшити борговий тиск на позичальника та збільшити привабливість довгострокового кредиту для населення. При визначенні процентних ставок необхідно керуватися принципом ціноутворення: базова процентна ставка плюс надбавка, що дасть можливість отримати оптимальне, з позиції прибутковості, рішення [3].

Особливе місце в довгостроковому кредитуванні населення повинні зайняти кредити в людський капітал, а саме: кредити на навчання та «професійні» кредити, необхідні для підготовки спеціалістів. Програма кредитування має бути розрахована на тривалий термін. Кошти повинні надаватися не одноразово, а поступово у міру здійснення витрат на навчання у ліцеї, коледжі, університеті [4].

Вирішити проблеми довгострокового банківського кредитування також можливо шляхом аналізу практики країн із розвинутою економікою, потужними кредитно-грошовими системами та великим досвідом довгострокового кредитування. Посилаючись на їх досвід можна буде сформувати виважену кредитну політику в сфері довгострокового банківського кредитування, яка буде відповідати вимогам банків і задовольняти потреби підприємств [5].

Для того, щоб банківська система зовсім не зазнала краху, необхідно налагодити законодавчу, політичну системи, знизити рівень відсоткових ставок за кредитами, встановити збалансованість між відсотковими ставками за депозитними та кредитними операціями.

Література:

1. Розвиток банківської системи, стан та тенденції на грошово-кредитному ринку Запорізької області. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua/>
2. Жукова Н. Особливості кредитування комерційними банками суб'єктів господарювання в Україні // Банківська справа. – 2006. – №2. – С.65-72.
3. Любунь О. Фінансова стратегія банків з довгострокового кредитування підприємств // Банківська справа. – 2006. – №3. – С.80-82.
4. Бодрецький М. Проблематика довгострокового кредитування/ Михайло Бодрецький // Вісник НБУ. – 2007. – № 5. – С. 32–38.
5. Комітет Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020: «Синергія розвитку банків та індустріалізації економіки». – 2016. – С. 66.

Ковальова А. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Становлення й розвиток кредитних спілок як самостійних фінансових утворень відбувається в складний для економіки України час. Економічно активна частина населення усвідомлює, що необхідно шукати нові форми соціального самозахисту. У цьому контексті кредитні спілки найкраще відповідають принципам соціально орієнтованої економіки, заснованим на засадах взаємодопомоги.

Згідно з Законом України «Про кредитні спілки» кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1].

Мета кредитної спілки – за допомогою надання доступних кредитів забезпечити умови для ефективної діяльності господарств, які належать її членам, а також послуг із зберігання особистих заощаджень членів кооперативу. У зв'язку з тим, що діяльність кредитного кооперативу має споживчий характер, кредити надаються тільки членам кооперативу і за своїми сумами є меншими, ніж банківські [1].

Кожна кредитна спілка реалізує власну кредитну політику, закріплену в спеціальному документі, що називається «Кредитна політика кредитної спілки». Кредитна політика визначає засади та правила, за якими мають діяти кредитний комітет і правління спілки в разі видачі кредитів, нарахування відсотків, забезпечення своєчасного повернення кредитів, організації заставного забезпечення тощо [4].

Кредитна спілка відповідно до свого статуту:

- ✓ надає позички членам спілки на умовах їх платності, строковості та забезпеченості під заставу майна або майнових прав;
- ✓ приймає внески від членів спілки;
- ✓ створює фонди спілки, в тому числі позичковий і резервний, зберігає кошти в установах банків;
- ✓ є поручителем виконання членами спілки зобов'язань перед третіми особами;
- ✓ здійснює благодійництво за рахунок коштів спеціально створених для цього фондів [4].

В Україні станом на 01.10.2017 р. кількість кредитних спілок зменшилась на 168 (або на 29,2%). Також у Державному реєстрі фінансових установ налічувалося 479 відокремлених підрозділів кредитних

спілок. За результатами першого півріччя 2017 року, як і раніше, більшість кредитних спілок об'єднує невелику кількість членів – до 1 тис. осіб [2].

Основні показники діяльності кредитних спілок України свідчать про поступове нарощування активів і незначне зменшення капіталу. Такі тенденції позитивно впливають як на внутрішній стан кредитних спілок, так і сприяють розвитку фінансової системи загалом. Так, станом на 01.10.2017 р. загальний обсяг активів кредитних спілок складав 2154 млн. грн., збільшившись на 10,9 млн. грн. або на 0,5% порівняно з відповідним періодом минулого року (станом на 01.10.2016 р. цей показник дорівнював 2143,1 млн. грн.). Загальний обсяг капіталу КС, станом на 01.10.2017 р., складав 1111,9 млн. грн., зменшившись порівняно з аналогічною датою минулого року на 47,1 млн. грн. або на 4,1%. Обсяг кредитного портфеля КС перевищував обсяг залучених депозитних внесків (вкладів) у 2 рази. Так, станом на 01.10.2017 р. кредити, надані членам кредитних спілок, дорівнювали 1868,8 млн. грн. та порівняно з відповідним періодом 2016 року збільшилися на 5,1% (90,7 млн. грн.) [3].

До основних проблем розвитку кредитних спілок в Україні можна віднести:

- ✓ наявність тіньового сектору;
- ✓ відсутність ефективного механізму захисту прав членів кредитних спілок;
- ✓ недостатній доступ до ресурсів дешевих та тривалого користування, неналежний сервісний супровід, низький рівень системної інтеграції кредитних спілок у режимі саморегулювання;
- ✓ існування значної кількості кредитних спілок, у своїй діяльності не дотримуються основних принципів міжнародного кооперативного руху й вимог щодо захисту прав їх членів;
- ✓ неврегульованість питань нагляду й контролю за діяльністю кредитних спілок [5].

В цих умовах потрібні нові наукові розробки та напрацювання, а також рекомендації щодо вдосконалення регулювання фінансової діяльності кредитних спілок. Так, до перспектив розвитку кредитних спілок можна віднести:

- ✓ кредитні спілки, акумулюючи частину ВВП, мають можливість перетворювати її на суттєвий інвестиційний ресурс, не обхідний для забезпечення економічного розвитку загалом;
- ✓ демократизм в управлінні;
- ✓ обслуговування тільки своїх клієнтів за принципом відшкодування витрат;
- ✓ праця не для прибутку, а для добробуту населення;
- ✓ можуть створюватися спеціалізовані фонди для здійснення різноманітних гуманітарних програм.

На сьогодні в Україні, на жаль, кредитні спілки, унаслідок системних та інституційних обмежень, не спроможні ефективно реалізувати свій потенціал, віддаючи перевагу споживчому кредитуванню. Кредитним спілкам як учасникам ринку фінансових послуг слід шукати можливості фінансування довгострокових проектів, що є надзвичайно важливим для розвитку економіки України.

Література:

1. Закон України «Про кредитні спілки» від 20 грудня 2001 р., №2908 III / Верховна Рада України. - Відомості Верховної Ради (ВВР), 2002. -№15. - 101 с.
2. Національна комісія з державного регулювання ринку фінансових послуг/ Консолідовані звітні дані за I квартал 2017 р. / [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/content/konsolidovani-zvitni-dani.html>
3. Всеукраїнська асоціація кредитних спілок / Зведені дані кредитних спілок станом на 01.10.2017 р./ [Електронний ресурс]: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.vaks.org.ua/>

4. Дадашев Б. А. Формування кредитної політики кредитної спілки/ Б. А. Дадашев/ наукова література «Кредитні спілки України». – К., 2013. – 123-138 с.

5. Коцовська Р. Р. Шляхи забезпечення розвитку кредитних спілок на сучасному етапі реформування фінансового сектору України. /Р.Р. Коцовська/ Науковий вісник НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.2 – С. 70-76.

Коломієць В.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВИМІРЮВАННЯ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

Точне і своєчасне вимірювання кредитних ризиків є надзвичайно важливим компонентом ефективного управління ними. Банк, що не має системи вимірювання ризиків, не здатний ефективно контролювати власні ризики або здійснювати їх моніторинг. При чому надійність інструментів вимірювання, що використовуються банком, має регулярно перевірятися.

На сьогодні наука та практика має достатньо напрацювань у цій царині, існує багато моделей, які оцінюють кредитний ризик окремих позичальників та портфельний кредитний ризик банку.

В світовій практиці найпоширенішими методами оцінки кредитних ризиків банку є: R-аналіз потенційного позичальника; класифікаційні моделі; методика бальної оцінки кредитів (PARSER і CAMPARI, методика аудиторської фірми Pricewaterhouse Coopers та ін.); методики портфельного аналізу (CreditMetrics, CreditRisk та ін.) [1]. Однак відносно оцінювання портфельного кредитного ризику банку на сьогодні не існує єдиної методики, яка б повністю враховувала всі фактори впливу на зміну вартості портфеля та проводила одночасно і якісний, і кількісний аналіз.

Часто вживаними методами є аналітичний, коефіцієнтний (аналіз відносних показників), статистичний та системний (на основі VaR) методи.

Оцінка ризику кредитного портфеля банку відповідно до аналітичного методу передбачає оцінку рівня ризику за кожною кредитною операцією шляхом оцінки кредитоспроможності позичальника.

Коефіцієнтний метод полягає у розрахунку відносних показників, які дозволяють оцінити кредитні ризики, що входять до складу кредитного портфеля банку. Їхні розрахункові значення порівнюються з нормативними критеріями оцінки, і на цій основі якісно і кількісно визначається рівень сукупного кредитного ризику банку [2].

Статистичний метод передбачає оцінку ризику за кредитною операцією за числовою характеристикою випадкових величин ймовірного розміру втрат та доходів. Основними інструментами методу є: дисперсія, варіація, стандартне відхилення, коефіцієнт варіації та асиметрії.

Однією з поширених є методологія VaR (Value-at-risk), це виражена в грошових одиницях оцінка величини, яку не перевищать очікувані втрати протягом заданого часового горизонту при заданій ймовірності.

Ключовим завданням управління ризиками є упередження значних за величиною втрат, які негативно впливатимуть на банківську діяльність. Оцінити такі втрати дозволяє сучасний інструмент ризик-менеджменту – стрес-тестування, який активно застосовується кредитними установами. Дана методологія дає змогу оцінювати вартість кредитного портфеля в умовах рецесії чи кризи. Вона повинна допомагати оцінити вплив як окремих негативних факторів, так й їх сукупності на очікувані збитки, що покриваються резервами, та неочікувані збитки за кредитним портфелем. Тому банкам доречно вдосконалити методику оцінки кредитного ризику шляхом застосування не тільки традиційного VaR, а й здійснювати розрахунки за допомогою Stress-VaR.

На рис.1 зображені результати стрес-тестування щодо кредитного ризику банків України, проведені в кінці 2016 р. Бачимо, що банки

неадекватно відображали реальну якість кредитного портфеля та не визнавали кредитні ризики попередньо, тому після оцінювання кредитних ризиків за постановою №361 та стрес-тестом спостерігається стрімке зростання непрацюючих кредитів. Навіть у державних банках є певне відставання у реальності оцінювання кредитних ризиків, хоча найгірша ситуація у банків з приватним капіталом.

Рис.1. Оцінений за стрес-тестом кредитний ризик для груп банків станом на 01.10.2016, млрд.грн. [3]

Стрес-тести допомагають компенсувати недоліки базової моделі VaR, зокрема допомагають оцінити вплив малоймовірних подій, перевірити чутливість критеріїв ризику до альтернативних припущень. Тому, на сьогодні перспективною є оптимізація методології проведення стрес-тестування в українських банках відповідно до іноземного досвіду.

Отже, оскільки моделі та інструменти оцінки кредитного ризику мають свої переваги та недоліки, варто застосовувати їх комплексно. При цьому особливу увагу слід приділяти сучасним інструментам оцінки, таким як стрес-тестування, що дозволить адекватно оцінити стан банківської системи як єдиного цілого, оцінити її стабільність в кризових умовах.

Література:

1. Волошин, И.В. Оценка банковских рисков: новые подходы [Текст] / И.В. Волошин. – К.: Ника-Центр; Эльга, 2004. – 216 с.

2. Бабічева Ю.А. Українські банки: Проблеми росту і регулювання / Ю.А. Бабічева, Е.В. Мостова. – К.: Економіка, 2006. – 278 с.

3. Звіт про фінансову стабільність, випуск 2, грудень 2016. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>.

Котлярова Ю.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ

Розкриття сутності системно важливих банків починаємо з передумов їх виникнення, що сприятиме як формуванню теоретичної бази та понятійного апарату наукового дослідження, так і з'ясуванню місця системно важливих банків у фінансовій системі країни та розумінню їх впливу на стабільність банківського сектору.

Фундаментом вирішення практичних питань пов'язаних із діяльністю системно важливих банків є чітке розуміння їх зародження та походження. Еволюцію СВБ доречно дослідити у контексті становлення банківської діяльності, що дозволить сформувати основний категорійний апарат, закономірності й ознаки таких банків [1].

Виокремлюємо наступні етапи формування системно важливих банків: зародження, становлення, розвиток.

Перший етап, підготовчий, розпочався, ще у XVII ст. у Англії, Франції, Німеччині, Італії. Протягом цього періоду було закладено підґрунтя для комерційної діяльності, яка супроводжується ризиком. Для цього етапу характерним є активний розвиток приватного банківського бізнесу та виникненням перших банків з акціонерним капіталом, в основу якого покладена ймовірна природа комерційної (підприємницької) діяльності. Здійснення комерційної діяльності сприяє подальшому перетворенню банків на національні системно важливі банки. Отже,

особливістю першого етапу є зародження банків саме з приватним акціонерним капіталом, метою діяльності яких є отримання прибутку.

Домінантою другого етапу є практична складова діяльності банків, що є в цей період визначальною у формуванні системно важливих банків, переважно в національних межах. Зокрема відбувається інтенсивний розвиток банківських установ від малих до великих. Діяльність окремих банків характеризується нарощенням масштабів та складності банківських операцій, посиленням схильності до ризиків, виходом банків за національні кордони [2].

Другий етап ознаменувався переходом від сприйняття банків як локальних, спеціалізованих до системного їх розуміння, що дало поштовх до набуття банками ознак системно важливих банків. Серед таких ознак виділимо: великі розміри банку; контроль над значною часткою активів та залучених коштів вкладників; взаємопов'язаність з іншими банками; розгалужена мережа філій; вихід цих банків з ринку може завдати значних збитків економіці; розширена міжнародна діяльність. Перелічені ознаки є характерними для національних системно важливих банків. Розвиток міжнародного поділу праці та вихід банків за національні кордони став каталізатором процесу розвитку системно важливих банків, і зумовив їх перехід на рівень глобальних системно важливих банків.

Третій етап ознаменувався суспільним визнанням та розвитком теоретичного осмислення місця та ролі банків, що працюють не тільки на національному ринку, але й активно присутні на міжнародній арені, що дає підстави ідентифікації їх, як системно важливих. Домінантою третього етапу є теоретична складова діяльності СВБ.

Стрімкий розвиток міжнародного банківського бізнесу та банківських послуг, протягом 90-х та початку 2000-х рр., стимулював впровадження інноваційних технологій у банківській діяльності. З розвитком комп'ютерних технологій та різних фінансових інструментів світові банки змогли ще більше розширити спектр своїх послуг, збільшити

обсяги операцій і тим самим підвищити свою системну важливість. Після кризи 2008-2009 рр. регуляторними органами було визнано системно важливі банки, як специфічні банківські установи другого рівня банківської системи, що потребують окремого дослідження та регулювання [3].

Література:

1. Кравець В. М. Західноєвропейський банківський бізнес: становлення і сучасність [Текст] / В. М. Кравець, О. В. Кравець; за ред. В. І. Міщенко. – К. : Знання-Прес, 2003. – 470 с.
2. Лавренюк В.В. Іноземний досвід регулювання системно важливих банків / В.В Лавренюк // Ринок цінних паперів. – 2015. – №3-4. – С. 87-96.
3. Лавренюк В.В. Сутність системно важливих банків / В.В Лавренюк // (м. Тернопіль, 19-20 березня 2013 р.). – Вектор. – Тернопіль, 2013. – С. 202-204.

Кривошея М.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Розвиток лізингу є особливо актуальним для України з огляду на такі проблемні обставини:

- 1) українська економіка характеризується високим ступенем зношеності основних фондів. При цьому підприємства змушені фінансувати інвестиції переважно із власних коштів, оскільки кредити банків, кошти інститутів спільного інвестування та інші джерела зовнішнього фінансування складають порівняно невеликий відсоток від загального обсягу капітальних вкладень в економіці;

2) в країні є недостатньо розвинутим сектор малих та середніх підприємств, насамперед через ускладнений доступ до фінансування. Незважаючи на значимість лізингу для фінансування бізнесу, особливо малих та середніх підприємств, Україна відстає за обсягом лізингових угод від країн ЄС ще й через необізнаність підприємців щодо можливості придбання обладнання на умовах лізингу [1].

Гальмами, які стримують розвиток ринку, є:

1) За наявності низки пільг для юридичних осіб - платників податків (включення до складу витрат підприємства суми лізингових платежів, право на податковий кредит з ПДВ) зовсім не продумана система оподаткування для ФОП, які могли б значно активніше користуватися фінансовим лізингом для розвитку свого бізнесу. У підсумку цілий клас підприємців, які працюють за спрощеною системою оподаткування, фактично відрізані від користування лізингом.

2) Доступ до фінансування. Вартість лізингу залишається відносно високою для лізингоотримувача, тому малі і середні підприємства все ще мало використовують переваги лізингу. Переважна більшість лізингових угод передбачає авансовий платіж, середня величина якого від 20 – 25% від вартості предмету лізингу, є досить великою. Її необхідно понизити [1; 5].

3) Недостатність знань. Відчувається гостра необхідність в тому, щоб малий і середній бізнес був більш обізнаним щодо лізингу. Необхідно підвищити фінансову грамотність населення щодо лізингу та його переваг.

4) Відсутність вторинного ринку для довгострокових активів. Не зважаючи на величезний попит на оновлення основних фондів в багатьох галузях економіки, включаючи сільське господарство та медицину, лізингові компанії не мають бажання давати в лізинг неліквідні активи.

5) Нерозвинуті кредитні бюро. Лізингові компанії відчувають труднощі аналізуючи потенціальних лізингоотримувачів внаслідок відсутності достатньої інформації про кредитну історію клієнта.

б) Невпевненість щодо державного регулятора. Необхідно передати функції регулювання діяльності лізингодаців до НБУ чи припинити спліт Нацкомфінпослуг. Частіше проводити збори, вводити нові пропозиції, реформи що пропонувались би до держави з боку саморегулювних організацій, наприклад, щоб збільшили частку державного фінансування лізингової діяльності в Україні [3].

Також до низки проблем, що перешкоджають успішному формуванню лізингових відносин в Україні можна віднести нестабільну політичну та економічну ситуацію в країні, яку треба змінювати, а також відсутність державної зацікавленості та її підтримки у формуванні розвинутого ринку лізингових послуг, що підтверджує існуюча стратегія реформування регулювання ринків фінансових послуг, де мізерна частка уваги приділяється лізингу [4].

Дана стратегія реформування державного регулювання ринків небанківських фінансових послуг на 2015-2020 роки пише та передбачає лише таку зміну щодо лізингу : «Створення сприятливих умов для використання фінансового лізингу як фінансового інструменту інвестування розвитку економіки України (зокрема фінансування технічного оснащення та оновлення виробництва) шляхом забезпечення стимулів до зростання кількості гравців на лізинговому ринку, зокрема представників міжнародних фінансових груп, збільшення обсягів портфеля лізингових угод та нових напрямків фінансування – новітніх технологій, енерго- та ресурсозбереження тощо» [5].

Окрім розпочатих зрушені в зміні законодавства, що почались ще в 2016 році, необхідно ще багато змін і вирішення проблемних питань, зокрема:

- введення обов'язкового ліцензування для всіх лізингодавців, згідно постанови № 913 Кабінету Міністрів України;
- внесення змін до ГК та ЦК з приводу доповнення та розширення понять про фінансовий лізинг;

- реалізація проекту Закону України «Про фінансовий лізинг», зареєстрованого у парламенті у новій редакції, що може спричинити зміни в покращенні стану і розвитку лізингу в Україні [5].

При вирішенні всіх цих проблем, в перспективі це може змінити структуру всього лізингового ринку: у сектор прийде більше європейських гравців, поліпшиться доступ малого та середнього бізнесу до лізингових послуг. Розвиток лізингу також буде мати макроекономічні наслідки: він сприятиме зниженню вартості грошей, а економіка отримає оновлені основні фонди. Адже передумовою поширення лізингових послуг у розвинених країнах є його доступність та адекватне правове регулювання, чого так бракує Україні [2].

Література:

1. Як українському бізнесу отримати 20 мільярдів на рік. - Щотижнева газета «Економічна правда» [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/09/7/628756/>.

2. Грищенко О. Фінансовий лізинг: історія, сучасність та перспективи розвитку [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2192>.

3. Бабич А. О. Ринок лізингових послуг в Україні: проблеми та перспективи розвитку. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://libfor.com/index.php?newsid=2904>.

4. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : навч. посіб. / В.М. Шелудько. - К.: Знання, 2014. — 535 с.

5. Головний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/>.

6. Головний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://bank.gov.ua>.

ОЦІНКА СТАНУ РИНКУ ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Лізинг займає важливе місце в економіці багатьох країн і є ознакою їхнього прогресивного розвитку. Майже третина інвестицій в основні засоби в розвинених країнах здійснюється за допомогою лізингу.

Ринок лізингу розпочав свій активний розвиток із 2000-х років. Проте найбільш стрімкий ріст почався з 2013 р. А в 2016 році загальний обсяг надання послуг фінансового лізингу в Україні збільшився на 13% в порівнянні з 2015 роком – до 22,6 млрд. грн.

Відповідно до даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [1]: станом на 2017 в Україні зареєстровано 196 лізингодавців (станом на 31/06/2017), що на 27,9% менше ніж у першому півріччі 2016 року, з них фактично працюють на ринку лізингових послуг 40 лізингових компаній. В цьому році кількість діючих договорів фінансового лізингу зменшилась на 24,8% (31/06/2016 – 19 530 одиниць, 31/06/2017 – 14 689 одиниць), кількість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період зменшилася на 39,3% (31/06/2016 – 5 693 млн. грн., 31/06/2017 – 3 455 млн. грн.) проте в порівнянні з першим півріччям 2015 року – зросла на 131,41 % (31/06/2015 – 1 493 млн. грн.).

Динаміці розвитку лізингу в Україні притаманна певна циклічність, яка характеризується стрімкими темпами зростання та падіння обсягів укладених нових лізингових угод, суттєвими змінами у структурі портфелю лізингодавців за галузями вкладень, лізингових платежів, джерел фінансування лізингових операцій.

В майбутньому активність на лізинговому ринку має підвищуватись за рахунок машинобудування та аграрної промисловості. Основною

тенденцією лізингу в Україні є закріплення позицій за лідерами ринку та розширення їх сфери впливу. Аналіз лізингового ринку України наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

SWOT – аналіз вітчизняного ринку лізингових послуг

Сильні сторони	Можливості
1. У пріоритетних галузях економіки відбувається державна підтримка лізингових програм. 2. Лізингове законодавство постійно удосконалюється. 3. Відбувається спрощення судово-адміністративних процедур у випадку вилучення предмета лізингу у невідповідальних лізингоотримувачів.	1. Впроваджуються нові лізингові програми, продукти та послуги, які є конкурентоспроможними із світовими лідерами. 2. Диверсифікованість джерел фінансування лізингової діяльності. 3. Для залучення іноземних інвестицій створюються позитивні умови.
Слабкі сторони	Загрози
1. На ринку комерційних лізингових компаній низький рівень стійкості. 2. Відсутня якісна та достовірна статистична звітна інформація щодо лізингу. 3. Вузька база фондування лізингових компаній.	1. На український ринок виходять сильні іноземні лізингові компанії. 2. До подорожчання вартості залучених фінансових ресурсів призводить постійне зростання. 3. На міжнародній арені в сфері кредитування та лізингу відбувається зниження рейтингів країни.

До найбільших лізингових компаній, які діють в Україні, можна віднести: Райффайзен Лізинг Аваль, VAB Лізинг, Порше Лізинг Україна та інші. Зазначимо, вони зазвичай входять до складу фінансових груп (наприклад, Приват Лізинг, UniCredit Лізинг тощо).

Поширеним є також лізинг вантажних автомобілів, морських та повітряних суден, інформаційної техніки. Багато іноземних компаній готові фінансувати розвиток співробітництва з провідними вітчизняними лізинговими компаніями, щодо постачання в Україну сільськогосподарської та тракторної техніки й обладнання, будівельної техніки на лізинговій основі.

На даний момент у світі не існує єдиного універсального методу оцінки ефективності лізингу як інвестиційного інструменту. Це в свою чергу дещо гальмує процес розвитку лізингу, особливо в Україні – не існує

повного розуміння переваг цього способу виробничого інвестування. Адже в кінцевому підсумку лізинг обходиться дорожче за звичну купівлю-продаж. Це відбувається через неврахування додаткового прибутку, отриманого від обороту вивільненого з використанням лізингу капіталу.

У наш час більшість українських підприємств є потенційними лізингодержувачами, оскільки відчувають нестачу оборотних коштів. Існують різноманітні види кредитування, однак підприємству за необхідності оновлення своїх основних фондів вигідніше брати устаткування в лізинг.

Література:

1. Головний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/>

Лень С.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

СУТНІСТЬ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Одним із важливих аспектів забезпечення стабільного функціонування та прибутковості банківських установ є налагодження належного рівня кредитних відносин. Тому, головним завданням, що постає перед керівництвом банку, є правильна розробка кредитної політики. Кредитна політика повинна охоплювати найважливіші елементи та принципи організації кредитної роботи в банку, визначати пріоритетні напрями кредитування, а також перелік кредитів, які не повинні входити до кредитного портфеля. Сьогодні кредитна політика будь-якого банку визначає внутрішньобанківську процедуру видання кредиту,

документообіг, моніторинг за кредитним портфелем, роботу з проблемними кредитами, встановлення процентних ставок по кредиту [1].

Досліджуючи кредитні взаємовідносини банку, необхідно обґрунтувати цілі та напрямки розвитку кредитної політики, її вплив на економічний розвиток держави.

Стратегія кредитної політики включає пріоритети, принципи та цілі конкретного банку на кредитному ринку. Разом з тим, стратегію розглядають як загальний комплексний план, що забезпечує здійснення місії та досягнення цілей діяльності банку. Вона визначає цілі та основні шляхи їх досягнення, забезпечуючи дотримання єдиного напрямку дій. Отже, стратегія визначає мету перспективного розвитку, межі дій і управлінських рішень.

До основних стратегій розвитку банку належать:

- кредитно-інвестиційна (види, умови, обсяги та структура активних операцій, а також способи та засоби їх проведення і поведінки банку на відповідних сегментах ринку банківських послуг);

- депозитно-акumuляційна (види, умови, обсяги та структура пасивних операцій, зміст яких полягає у формуванні власних (власного капіталу) та позикових (залучених) коштів, а також поведінка банку на відповідних сегментах ринку, що враховує вплив зовнішніх і внутрішніх факторів);

- дивізіональна (регіональна, продуктова, споживча) – способи адаптації кредитно-інвестиційної та депозитно-акumuляційної стратегій залежно від особливостей регіону, продукту або конкретного кола споживачів [2].

Одним з основних елементів кредитної політики в області стратегії є правильна постановка її цілей. До цілей кредитної політики банку можна віднести: формування та оптимізацію кредитного портфелю банку; побудову системи управління ризиками в сфері кредитування; підвищення

ефективності кредитних операцій; удосконалення структури органів управління кредитною діяльністю банку.

Поставлені цілі можуть бути досягнуті лише при дотриманні наступних принципів: цільова спрямованість, тобто встановлення початкових цілей та чітке їх дотримання; гнучкість, здатність швидко реагувати на зовнішні та внутрішні фактори впливу на кредитну політику; оптимальність, тобто здатність скоординувати інтереси учасників кредитних відносин; ефективність, що оцінюється за мірою досягнення цілей формування кредитної політики; правомірність як чітка відповідність чинному законодавству [3].

При розробці кредитної політики банкам доводиться враховувати цілу низку факторів, що мають безпосередній вплив на їх діяльність. Фактори, які впливають і визначають кредитну політику, можна поділити на два типи: зовнішні та внутрішні (табл.1)

Таблиця 1

Фактори кредитної політики

№	Зовнішні фактори	Внутрішні фактори
1	Макроекономічна ситуація в країні, тенденції її розвитку	Кваліфікація персоналу банку
2	Стан та рівень розвитку грошового ринку країни	Відсоткова політика банку
3	Потенціал та економічні особливості регіону, в якому розташований банк	Потенційні та існуючі позичальники банку
4	Кредитна політика конкурентів	Управління кредитними ризиками
5	Законодавчі обмеження на об'єм кредитних операцій	Внутрішньобанківські нормативні документи з кредитування

Отже, для розробки кредитної політики банку, яка б дала можливість забезпечити фінансову стабільність банківської структури цим самим підтримувати розвиток національної економіки необхідно: визначити стратегічні та тактичні цілі банку на ринку, визначити конкретні способи та методи її реалізації, оцінити зовнішнє середовище та внутрішній потенціал банку. Таким чином, правильна організація процесу банківського кредитування, розробка ефективної та гнучкої системи управління

кредитними операціями виступають основою фінансової стабільності і ринкової стійкості комерційних банків.

Література:

1. Соловійова К.В. Шляхи вдосконалення кредитної політики комерційного банку. – [Електронний ресурс] – <http://ukr.vipreshebnik.ru/bank/4436-kredit-politika.html>

2. Банківська справа і фінансування інвестицій. Том 2: Політика і стратегія. Частина 1. //під ред. Н. Брука. – Інститут Економічного розвитку Всесвітнього банку, 2005 р.

3. Коцовська Р.Р. Банківські операції : Навч. посібник / Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль. – К. : УБС НБУ, 2011. – 320 с.

Лиса К.І.

Київський національний торговельно-економічний університет

РИЗИКИ СПОЖИВАЧІВ КРЕДИТНИХ КАРТОК ТА ШЛЯХИ ЇХ УБЕЗПЕЧЕННЯ

Згідно із Законом України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» від 30 квітня 2010 року № 223 під платіжною картою розуміють електронний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки що використовується для ініціювання переказу коштів з рахунка платника або з відповідного рахунка банку з метою оплати вартості товарів і послуг перерахування коштів зі своїх рахунків на рахунки інших осіб отримання коштів у готівковій формі в касах банків через банківські автомати а також здійснення інших операцій передбачених відповідним договором [1]. Сьогодні вже нікого не здивуєш наявністю кредитної картки, і саме у зв'язку з триваючим зростанням їхньої популярності варто

ознайомитися про ризики споживачів даного банківського продукту та як їх уникнути. Кредитними називаються картки видача яких супроводжується відкриттям їх власником кредитних ліній за рахунок і в межах яких здійснюються платежі чи видача готівки за допомогою цих карток. Ризик споживачів кредитних карток – це ймовірність споживача втрати кошти. Основними видами ризику споживачів кредитних карток є певні умови користування кредитними картками, а саме [2]:

- пільговий період. Ризиком може бути період, який супроводжується підвищеною комісією за обслуговування картки, яку зазвичай він не показує. Споживачі даного виду продукту не знають зазвичай не цікавляться, або просто не звертають увагу на область дії пільгового періоду. Він може бути присутній для безготівкових розрахунків, а може бути присутній для зняття готівки. Існує практика, коли за деякими операціями присутня область дії пільгового періоду, а інші операції здійснюються за звичайним відсотком який притаманний даному продукту.

- «заборгованість на порожньому місці». Часто із відкриттям платіжної картки банк нам пропонує ще кредитну картку, хоча клієнту вона може не потрібна, але він на це погоджується. Зазвичай кредитну картку він не використовує і в наслідок чого, виникає такий ризик, як штраф за невикористання картки. Також може бути щомісячна комісія за обслуговування рахунку, хоча клієнт не користується даним продуктом. Ще одним як різновиду ризику, може бути щомісячна плата за мобільний банкінг

- якщо споживач уже мав кредитну картку і у ній закінчився строк дії, банк може без відома клієнта випустити ще одну таку картку. Це є одним із ризиків, про які споживач може і не здогадуватися.

- невдале закриття рахунка. Щоб не виникало даного ризику, споживач повинен бути впевненим про вдале закриття рахунка. Споживач

має отримати довідку про закриття карткового рахунку і довідку про відсутність заборгованості по даному рахунку.

Щоб уникнути вищенаведених ризиків споживачі кредитних карток повинні добре ознайомитися з умовами даного виду продукту. Також уникати погашення кредиту в останній день пільгового періоду. Тому що, може виникнути такий ризик як технічні проблеми із зарахуванням коштів, а також плата за несанкціонований овердрафт.

Література:

1. Постанова Правління НБУ № 223 від 30 квітня 2010 року «Про здійснення операцій з використанням спеціальних платіжних засобів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dtkk.com.ua>.

2. <http://crediteck.com.ua/articles/pastki-dlya-koristuvachiv-kreditnimi-kartkami/>

Лозовська П.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В БАНКАХ УКРАЇНИ

В умовах нестабільної політичної та економічної ситуації в Україні банки нездатні швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища, наслідком чого стає їхня неплатоспроможність і банкрутство. За останні два роки кількість діючих банків в Україні зменшилась на 63 одиниці, витрати банків значно перевищували доходи, загальний обсяг чистого збитку збільшився по всій банківській системі. Тому для забезпечення надійності, банки повинні здійснювати постійний процес аналізу ситуації та умов, в яких виникають ризики, і приймати управлінські рішення щодо впливу на самі ризики та на рівень уразливості банку до таких ризиків.

Під управлінням ризиками слід розуміти процес, за допомогою якого банк виявляє (ідентифікує) ризики, проводить оцінку їхньої величини, здійснює їх моніторинг і контролює свої ризикові позиції, а також ураховує взаємозв'язки між різними категоріями (видами) ризиків [1].

Система управління банківськими ризиками повинна включати аналіз передумов виникнення ризикової ситуації та реалізацію процесу управління за допомогою застосування ефективних методів управління.

У банківській діяльності не можливо уникнути ризику взагалі, його необхідно передбачити і знизити до мінімального рівня. Ризиком можна керувати, для цього необхідно використовувати засоби, що дозволяють прогнозувати настання ризикової події і вживати заходи щодо його зниження.

Основними методами управління ризиками в банках є такі:

1. методи уникнення банківських ризиків;
2. методи прийняття банківських ризиків;
3. методи передання (трансферту) банківських ризиків.

Проте, сьогодні українські банки найбільш широко впроваджують перші два методи. Оскільки вони є більш простими та потребують менше витрат.

Методи передання банківських ризиків є інноваційними і не мають достатнього застосування вітчизняними банками, проте широко використовуються у світовій практиці. Завдяки ним ризики можна розподілити між іншими учасниками ринку: банками, підприємствами, страховими, інвестиційними, будівельними, факторинговими та лізинговими компаніями, іншими фінансовими організаціями.

Банківське страхування, що є одним з методів передавання ризиків, найчастіше використовується банками України. Майже всі страхові компанії пропонують різні програми страхування, що дозволяють захистити банки від багатьох ризиків, пов'язаних з їх діяльністю.

Зменшення рівня банківських ризиків (передусім портфельного кредитного) також можна досягти за допомогою сек'юрїтизації банківських активів. Цей метод використовується для залучення додаткових ресурсів та захисту від кредитних ризиків.

Ще одним інструментом управління банківськими ризиками є сценарне моделювання (стрес-тестинг), що являє собою оцінку можливого негативного впливу від значних змін чинників зовнішнього оточення на капітал та на надходження банку [3].

Українським банкам слід використовувати інноваційні методи управління ризиками, щоб покращити нормативи банку, підвищити його фінансову стійкість, гнучко управляти кредитним портфелем, залучати більше коштів для розвитку бізнесу. Однак недостатня обізнаність працівників банку, низький рівень розвитку теоретичних та методологічних основ управління ризиками, а також використання у банківській практиці обмеженої кількості методів управління ризиками не дають банку в повному обсязі захистити себе від ризиків.

Таким чином, управління банківськими ризиками – є головним завданням будь-якого банку. При правильному управлінні банківськими ризиками та їх мінімізації, банки зможуть підвищити свою надійність, стабільність та конкурентоспроможність, що позитивно впливатиме на стан банківської системи України.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо організації та функціонування систем ризик-менеджменту в банках України: Постанова НБУ від 02.08.2004 №361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0361500-04>.

2. Просович О.П. Управління ризиками комерційного банку / О.П. Просович, К.В. Процак // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Серія: Проблеми економіки та управління, 2010. – № 648. – С.194-199.

3. Татар М. С. Удосконалення системи управління банківськими ризиками в умовах посилення інтеграційних і дезінтеграційних процесів в Україні / М. С. Татар // Вісник Університету банківської справи. – 2015. – № 3. – С. 38–46.

Малиновська А. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОЦІНКА СТАНУ КРЕДИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Більш затребуваним кредитування стає в посткризовий період, коли економіка України розвивається в достатньо складних умовах та потребує великих обсягів кредитних ресурсів для виходу на докризовий рівень. Важливим і актуальним питанням для України є вдосконалення організаційно-економічних та правових засад ефективної кредитної діяльності, для задоволення суспільних потреб в позичкових коштах. Дослідженням питань стану кредитного ринку України займалися вітчизняні вчені М. Білик, Ф. Бутинець, О. Васюренко, В. Вітлінський, А. Головач, Н. Головач та ін.

Аналіз даних за 2017 р., що стосується надання кредитів юридичним та фізичним особам свідчить, що серед регіонів України найбільше було видано кредитів у м. Київ та Київській області – понад 55 млрд. грн. або 34% від загальної кількості. Серед лідерів за обсягом кредитного портфеля громадян також Дніпропетровська, Одеська та Харківська області. Найменші обсяги зафіксовано в Тернопільській, Чернігівській та Кіровоградській областях [1]. Найбільшу частку серед кредитів наданих фізичним особам займають споживчі кредити, кредити на придбання, будівництво та реконструкції нерухомості, та юридичним - кредити надані нефінансовим корпораціям, домашнім господарствам та інші. Важливим

елементом здійснення процесу банківського кредитування є процентні ставки, які самостійно встановлюються банківськими установами. Найдорожчі гривневі кредити видають у Львівській, Івано-Франківській та Закарпатській областях, а найдешевші у Харківській, Донецькій та Луганській. За валютним овердрафтом найнижча ставка в Житомирі, найвища – в Івано-Франківській обл.

Станом на кінець вересня 2017р. приблизно 82% кредитів було видано нефінансовим корпораціям, 17% – домашнім господарствам та некомерційним організаціям. Кредитування є популярним серед таких видів економічної діяльності: оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 33%, переробна промисловість – 24%, операції з нерухомим майном – 9%. Найбільше поширені серед населення кредити до 1 року, хоча у першому кварталі 2017р. українці надали перевагу кредитам, строк погашення яких від 1 до 5 років. У постанові Національного банку України №557 від 9 вересня 2014 р. йдеться про скасування заборони на валютне кредитування в банку, тому в Україні можна брати позику як в національній, так і в іноземній валюті. Таким чином, на кінець вересня 2017 р. близько 55%, від суми наданих позик, оформленні в національній валюті, а 45% – іноземній. Не зважаючи на привабливі умови кредитування в іноземній валюті, населення все ж таки надає перевагу позичкам в гривнях.

Здійснений аналіз діяльності банків на ринку банківського кредитування дозволив сформулювати основні проблеми, що постають перед банками. До таких слід віднести недосконалість законодавчої бази щодо кредитних механізмів, видача кредитів неплатоспроможним або недобросовісним позичальникам та байдужість регулятора до відсоткових ставок за кредитами, надвисокий рівень яких свідчить не тільки про поганий стан грошового ринку, а й про низький доступ підприємств реального сектору економіки до фінансових ресурсів та перспективи безробіття в країні. Така політика призвела до зменшення банківських

установ, так станом на кінець вересня 2017 року, кількість діючих банків в Україні, що надають послуги з кредитування склала 88 одиниць. В порівнянні з 2016 та 2017 роками кількість банків скоротилася на 29 та 42 установи відповідно [2].

Наразі вітчизняний кредитний ринок перебуває у стадії розвитку, що підтверджується зростанням динаміки виданих кредитів, а це свідчить про те, що населення прагне отримувати нові позик. Банки також підвищують процентні ставки за кредитними операціями, що зменшить кількість виданих кредитів у майбутньому, а це призведе до зменшення надходжень в економіку та знижується платоспроможний попит на кредитні послуги, через що банки мають прострочену заборгованість по позиках.

Література:

1. Кредитний ринок. Населення влізати в борги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/2017/10/16/30407190/>
2. Довідник діючих банківських установ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/bankdict/banks>

Марущенко С.В.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана»*

СТРАТЕГІЯ ВІДНОВЛЕННЯ ДОВІРИ ДО БАНКІВ: ШВЕЙЦАРСЬКИЙ ДОСВІД ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Сьогодні Швейцарія є однією з найбагатших країн світу та одним із найважливіших банківських і фінансових центрів світу, а швейцарська банківська система вважається однією з найстабільніших. Насамперед, це пояснюється тривалим досвідом ведення банківської справи, стратегією побудови банківської системи на концепції універсальності та довіри клієнтів. Низка особливостей швейцарських банків допомагає їм

залишатися наймогутнішими і мати в своєму розпорядженні великий капітал, який вони отримують від своїх вкладників з усього світу. Такими особливостями є:

1) *таємниця вкладу*. Вважається, що швейцарські банки надійніше у світі оберігають таємниці своїх клієнтів, навіть від правоохоронних органів. Оскільки країни не входять до ЄС, вона керується тільки власним законодавством і не надає інформацію про своїх вкладників будь-кому. Відтак, гроші може забрати лише власник рахунку, або його найближчі родичі, в разі неспроможності першого. Штрафи на такі рахунки не накладаються;

2) *номерні рахунки*. У швейцарських банках кожному рахунку надається певний номер. Хоча номер і прив'язаний до імені його власника, але ця інформація невідома навіть працівникам банку. Її можуть бачити лише глава правління та члени керівництва, які мають доступ до бази [1];

3) *відсутність податків*. Однією із важливих переваг при виборі клієнтом швейцарського банку для вкладення своїх коштів є відсутність податків. Усі доходи у вигляді відсотків від вкладів чи доходів від трастових операцій не оподатковуються, що, звісно, не може не приваблювати клієнта. Таким чином, вкладник не ризикує своїм капіталом, оскільки дохід, який він одержав, не зазначений в його декларації і він не платить за нього податок [1];

4) *захист особистої інформації вкладника*. Ця перевага дозволяє клієнту бути впевненим, що за будь-яких обставин банк оберігатиме його особисту інформацію, адже для банку репутація понад усе. Згідно швейцарського законодавства, банк, що не тримає секрети своїх клієнтів, може бути позбавлений ліцензії, а службовцям за розголошення будь-якої інформації про клієнта, загрожує позбавлення волі на 6 місяців, або штраф до 50-ти тисяч швейцарських франків;

5) *збереження вкладів*. Швейцарію, жартوما, називають світовим банківським сейфом. На нашу думку, особливість швейцарських банків

потрібно розглядати найширше. Швейцарський франк є однією з найнадійніших світових валют, а вклади в банках Швейцарії завжди привертають увагу інвесторів. Тут відразу слід наголосити, що стабільність і висока надійність у такому банку – це аж ніяк не висока прибутковість.

Якщо ж розглядати відсотки за депозитами, то слід звернути увагу на те, що одночасно у своїй стратегії кредитні установи орієнтуються на поведінку інших банків і, перш за все, на ставку рефінансування Національного банку Швейцарії. Даний фактор хоча й не усуває різницю в пропонованих банками відсотками, але поміщає її в «коридор» мінімальних і максимальних значень, межу якого вони не можуть перетнути. Для резидентів країни, починаючи з 2014 року, відсотки за вкладками є дуже мінімальними і прямують до нуля. А з 2017 року деякі банки взагалі не надають відсотки за вкладками для резидентів, відкритими не в швейцарському франку (наприклад банк «PostFinance»). Фактично нульовий (або навіть негативний) відсоток по вкладах діє і в деяких інших швейцарських банках, наприклад, UBS і CreditSuisse [2]. Гранично низькі ставки в швейцарських банках будуються не лише на низьких показниках інфляції, а й на мінімальній ризиковій складовій процентної ставки, яка визначається рівнем довіри до швейцарських банків.

Натомість співпраця з нерезидентами стає для кредитних установ Конфедерації вигідною лише при готовності клієнта внести певний мінімум (на 2017 рік слід орієнтуватися на суму в 1 мільйон франків) [2], що формує значний приток інвестицій.

Отже, проводячи аналогію між специфікою діяльності швейцарських і українських банків, можна дійти висновку, що усі ті можливості, які мають вкладники в швейцарських банках, допомагають банківській системі бути найпершою в світі. Натомість ринок України досить волатильний, а нинішня політична ситуація провокує різке зниження економіки, малі банківські установи ліквідуються, вкладники бояться

надавати банкам свої кошти. Ці негативні чинники ведуть банківську систему України на ще нижчий щабель. Оскільки при нестабільності банківської системи залучення коштів на оптовому сегменті грошового ринку обмежене, ресурсна база банків переважно формується за рахунок депозитів. Задля залучення якомога більшої кількості депозитних коштів за привабливою ціною, банк має бути стабільним і користуватися довірою з боку клієнтів. На нашу думку, цьому сприятиме використання досвіду швейцарських банків, зокрема запровадження номерних рахунків, застосування податкових пільг за депозитами і посилення захисту особистої інформації вкладників. Також слід посилити державні гарантії щодо повернення коштів вкладникам у банках-банкрутах.

Література:

1. Гальперіна Д. О. Порівняльний аналіз банківської системи України та деяких країн світу / Д. О. Гальперіна, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – С. 98 – 102.

2. Проценты по вкладам в швейцарских банках (2017) [Електронний ресурс] / business-swiss.ch. – Режим доступу: <http://business-swiss.ch/2014/12/protsenty-vkladam-shvejtsarskih-bankah-priblizilis-nulyu/>

Марченко М. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ КОНКУРЕНЦІЇ НА РІЗНИХ СЕГМЕНТАХ РИНКУ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Сьогодні надання банківських послуг є життєво необхідним для існування та діяльності споживачів на ринку. Тому що банківська сфера є основним посередником у здійсненні перерозподілу фінансових ресурсів та є одним з головних індикаторів соціально-економічного стану країни.

Дослідженню питань особливостей ринку банківських послуг, зокрема аналізу конкуренції, присвячені наукові праці таких зарубіжних та вітчизняних вчених: Гладких Д. [1], Реверчук С. К., Кльоба Л. Г., Герасименко В. В., Якушева О. В. [2], Мизгулин, Д. А., Сτιдж Классенс [3]. Однак, з розвитком інноваційної сфери низка питань інноваційної діяльності вітчизняних банків усе ще потребує подальшого дослідження.

На 1 липня 2017 року в Україні було зареєстровано 88 комерційних банків, що порівняно з даними станом на 1 січня 2014 р. (183 банки) зменшилися на 51,9%. Для комплексного аналізу динаміки банківської конкуренції, ми взяли групи банків, які виділило Правління НБУ від 10 лютого 2017 року. Таким чином, відповідно до цієї класифікації розрізняють 3 групи:

- 1) Банки з державною часткою (6 шт.).
- 2) Банки іноземних банківських груп (25 шт.).
- 3) Банки з приватним капіталом (57 шт.) [4].

В розрізі коштів клієнтів банків, а саме: фізичних осіб (ФО) і юридичних осіб (ЮО), найбільша частка припадає на державні банки: 60,34 і 46,72 % відповідно. В цьому випадку розвитку конкуренції заважає 100% гарантування повернення вкладень коштів для фізичних осіб й наслідки значної ліквідації кількості банків в країні.

Найбільшу частку надання кредитів, як фізичним особам, так і юридичним, займають банки з іноземним капіталом. Насамперед це пов'язано з матеріальною підтримкою материнського банку й ефективною кредитною політикою. Напроти банки з приватним капіталом не мають значних фінансів для здійснення масштабного кредитування.

Вищенаведені сегменти ринку тісно пов'язані між собою. Між банкам відбувається жорстка конкуренція, тому що потрібно виконати план залучення коштів. Крім того, прибутковість банку залежить від його кредитної діяльності. Конкуренція на цьому ринку проявляється в проведенні ефективної та лібералізаційної кредитної політики.

Отже, для сучасного ринку банківських послуг можна вважати характерними такі основні тенденції і закономірності. Універсалізація банківської діяльності, стандартизація надання послуг. Таким чином, більш конкурентоспроможні банки призводять до більш високих темпів зростання, тому що залучають більшу кількість клієнтів. Звичайно, вони не просто витрато ефективні або мають багато джерел доходів, а також мають стимули до інновацій, які в свою чергу, впливають на ступінь конкуренції.

Література:

1. Гладких Д. Умови конкуренції на українському ринку банківських послуг / Гладких Д. // Вісник НБУ. – вересень 2012. – С.9-13.
2. Якушева О. В. Конкуренція на ринку банківських послуг як мотив інноваційної діяльності банків / Якушева О. В. // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Т.: «Економічна думка», 2014. – Том 15. – № 1. – С.284-291.
3. Stijn Claessens. Competition in the Financial Sector [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2009/wp0945.pdf>.
4. Критерії розподілу банків на групи [Електроний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=43805377.

Мельник Д.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах розвитку грошово-фінансового господарства, кредитування є невід'ємною частиною економічної системи України, ключовим елементом у процесі перерозподілу капіталу. Банківське кредитування забезпечує збереження рівноваги між наявними у суспільстві

тимчасово вільними коштами та обсягами ресурсів, здійснює найсуттєвіший вплив на динаміку ВВП, обсяги реалізованих товарів та послуг, індекси споживчих цін, курс національної валюти тощо.

На сьогодні банківський сектор України залишається недосконалим і не відповідає вимогам реальної конкурентоздатної економіки. За загальними результатами діяльності вітчизняний банківський сектор є збитковим і містить численні проблеми, викликані кризовими явищами економіки, грошово-кредитною політикою Національного банку України та внутрішньобанківськими факторами.

На рис. 1 зображені зміни обсягів кредитування України за період за 2005 – 2017 років. Аналізуючи графік, можна зазначити, що у період 2005-2008 рр. спостерігалось стрімке зростання темпів кредитування банківськими установами практично в 5,1 рази, з 143423 млн. грн. у 2005 році до 734022 млн. грн. у 2008 році. У 2008-2010 роках кредитування характеризується відносною стабільністю, з 2011-2014 спостерігається зростання темпів кредитування в 1,3 рази. У період з 2015 р. до вересня 2017 р. кредитування стабілізувалося і на даний момент становить 973716 млн. грн.

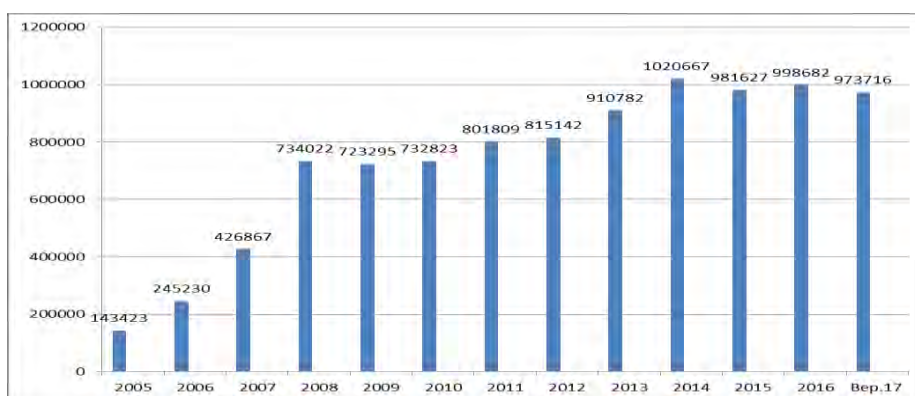

Рис. 1. Динаміка обсягів кредитування України за 2005 - 2017 рр., млн. грн. [1]

Таким чином, проаналізувавши динаміку обсягів кредитування України за 2005 – 2017 роки, можна зробити висновок, що банківський сектор розвивався нерівномірно, це говорить про те, що банківська система

України неналежним чином виконувала свої функції, серед яких: мобілізація грошових ресурсів на вклади від клієнтів, надання клієнтам позик і створення нових платіжних засобів, здійснення розрахунків між клієнтами.

На сьогодні існуюча нормативно-правова база не відповідає реальним потребам ефективності функціонування кредитного ринку, часто законодавчі акти містять суперечливі положення. Для упорядкування правових норм та чіткого розподілу механізмів регулювання кредитного ринку доцільно затвердити Верховною Радою Закон України «Про регулювання кредитної діяльності». Саме такий нормативно-правовий документ розподілить кредитний ринок за сегментами, регламентує діяльність на ньому всіх учасників, врегулює кредитні відносини між кредиторами та боржниками та спростить вирішення суперечок, що виникають між ними тощо.

З метою підвищення ефективності використання кредитних ресурсів потрібно налагодити механізм очищення кредитних установ ринку від проблемних активів. Для цього необхідно вжити заходи, які передбачені Комплексною програмою розвитку фінансового сектору України до 2020 р. [2].

Існує проблема нераціональної територіальної структури банківських установ, близько 50 % з них розташовані в Київській області, тоді як інша половина зосереджена в інших 18 областях України. Саме тому, необхідною є реорганізація інституційної структури, що забезпечить ефективне регулювання, нагляд, нагромадження та обмін інформацією, дасть змогу ефективно управляти проблемними активами та підвищить конкурентоздатність між регіонами.

Важливим напрямом вдосконалення розвитку кредитного ринку України є розробка заходів для відновлення довіри населення до банків, впровадження програм з фінансової грамотності у навчальних закладах та через ЗМІ для широкого загалу населення.

На нашу думку, проблеми процесів кредитування призупиняють розвиток економіки країни в цілому, тому державі необхідно удосконалювати інструменти кредитування для вирішення наведених проблем. Також для подолання негативних тенденцій кредитування, держава повинна удосконалювати законодавчу базу для захисту прав вкладників тощо. Створювати умови для підвищення рівня конкурентоздатності банківського сектору не тільки в країні, а і поза її межами.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 р.: Постанова Правління Національного банку України від 18. 06. 2015 р. № 391 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.

Микичук Л.В.

*Харківський торговельно-економічний коледж
Київського національного торговельно-економічного університету*

АНАЛІЗ РИНКУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

В умовах світової та внутрішньої фінансової кризи в Україні, зокрема, загрозливих явищ у банківському секторі держави, об'єктивно актуалізується значення наукового аналізу організаційно-економічних основ ефективного функціонування національної кредитної системи та її ролі в економіці.

У зв'язку з цим проведено аналіз показників кредитування за 2016-2017 роки на основі даних національних та міжнародних фінансових організацій. У 2016 році кредитування було млявим і нерівномірним попри

те, що банки мали чималу ліквідність. У цілому кредитний портфель скоротився, але завдяки масштабній реструктуризації гривневі кредити підприємствам зросли, а валютні – прискорили зниження (наша валюта не є стабільною). Банки систематично видають нові кредити лише агрокомпаніям. Портфель кредитів, виданих домогосподарствам, продовжує знижуватися. За січень-вересень 2016 року кредити домогосподарствам на споживання та на нерухомість скоротилися за фіксованим курсом на 5% та 17% відповідно. Високі відсоткові ставки та низька платоспроможність населення стримують кредитування домогосподарств. Унаслідок цього частка фізичних осіб у кредитному портфелі банків скоротилася з 21% у 2013 році до 16,2% на кінець III кварталу 2016 р. Майже всі нові кредити банки видають на поточні потреби. Наступного року ступінь активізації кредитування залежатиме, у першу чергу, від темпів відновлення платоспроможності підприємств та прогресу в посиленні захисту прав кредиторів.

Кредитний портфель скорочується, відсоткові ставки за новими кредитами падають. За січень – вересень 2016 року залишок кредитів, виданих підприємствам та домогосподарствам платоспроможними банками, скоротився на 2,6% за фіксованим курсом. Причини – повільне відновлення економіки, закредитованість бізнесу та високі відсоткові ставки. Основна тенденція поточного року – зміна валюти кредитів на гривню в процесі реструктуризації зобов'язань. За три квартали гривневі кредити зросли на 10%, особливо помітним став стрибок у III кварталі. Водночас валютні кредити в доларовому еквіваленті знизилися на 11%. Кредитний портфель виріс тільки в державних банків – на 2,0% з початку року, в інших груп зафіксовано падіння [1].

З початку 2017 року кредитування фізичних осіб відновлюється. Зараз воно здебільшого сконцентроване в сегменті кредитів на поточні потреби та карткових кредитів. Обсяги іпотечного та автокредитування залишаються незначними. Кредити корпораціям майже не змінюються:

нове кредитування обмежують старі борги, високі юридичні ризики та повільне відновлення економіки. Два роки поспіль кредитний портфель у платоспроможних банках практично не змінюється. У січні – травні 2017 року валові кредити за фіксованим курсом скоротилися на 0,7%. Без урахування списань безнадійної заборгованості вони зросли на 0,8%. Чисті кредити скоротилися на 2,2%, оскільки банки сформували додаткові резерви. У січні – квітні цього року за динамікою гривневого кредитування лідирували харчова промисловість та металургія: темпи приросту склали 12,6% та 7,8% відповідно та обидва прискорилися в порівнянні з минулим роком. У січні – травні 2017 року всі групи банків, крім іноземних, нарощували кредитування фізичних осіб у гривні. У Приватбанку гривневі кредити зросли на 6,1%. Другий рік поспіль зростає кількість банків, що нарощують кредитування населення у гривні: 37 із 90 банків, що залишаються платоспроможними. Проте докризового рівня цей показник поки не досяг. У цілому майже всі банки заявляють про наміри активніше кредитувати населення. За результатами опитування про умови кредитування, у I кварталі 2017 року понад 88% банків очікувало приросту кредитного портфелю фізичних осіб у наступні 12 місяців.

Споживче кредитування стрімко розвивається. Високий потенціал ринку приваблює банки, а також небанківські фінансові установи (НФУ), зокрема, фінансові компанії, ломбарди тощо, кількість яких за останні роки суттєво збільшилася. Споживчі кредити становлять 59% загального обсягу наданих домогосподарствам кредитів. Попит на споживчі кредити стійкий, тож цей ринок розвиватиметься й надалі [2].

Отже в умовах фінансової кризи в Україні, низьких темпів відновлення економіки та високих відсоткових ставок за кредитами на фоні відновлення кредитування фізичних осіб спостерігається зниження обсягів інших видів кредитування, що призводить до збитковості та закриття більшості комерційних банків.

Література:

1. Звіт НБУ про фінансову стабільність грудень 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=40819104>
2. Звіт НБУ про фінансову стабільність червень 2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896>

Мусійовська О.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВІСТЬ МОТИВАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ ПРАЦІВНИКІВ

Банківський сектор в умовах сучасних трансформаційних процесів є каталізатором грошово-кредитних відносин, який відображає дійсний стан економіки і першим реагує на будь-які зміни у сфері фінансів, тому актуальним питанням сьогодення є підвищення зацікавленості в ефективних результатах праці його робітників. Це також обумовлено тим, що успіх функціонування банків, репутація, надійність та здатність адаптуватися до різних обставин залежать передусім від якості та оперативності роботи колективу банку, рівня його компетенції, освіти, особистих якостей, уміння працювати в умовах конкуренції та постійно вдосконалюватися. Тому, питання мотивації банківських робітників набувають сьогодні великого значення для підвищення ефективності його діяльності на ринку банківських послуг. Проблемою формування і ефективного використання продуктивних якостей людей, їх місця та ролі в економічній системі суспільства завжди викликали значний інтерес дослідників: А. Маслоу, К. Альдерфера, Д. МакКлелланда, К. Скіннера, В. Врума, О. Леонтьєва [1, с. 397]. Досліджуючи наукові праці вчених: ми дійшли висновку, що «мотивація праці» — це усвідомлене і

цілеспрямоване спонукання працівника до праці шляхом стабільного впливу на його потреби, інтереси та цілі [2, с. 864].

На основі проведених теоретичних досліджень визначено, що процес мотивації у банку може бути представлений у вигляді наступних послідовно здійснюваних етапів:

- усвідомлення працівниками своїх потреб як системи переваг;
- вибір найкращого способу отримання винагороди/задоволення потреби; визначення напрямків дій;
- здійснення конкретної технологічної дії;
- одержання винагороди та задоволення потреби [3, с.279-284].

На сьогодні вітчизняні банки застосовують розгалужену систему матеріального стимулювання, яка часто стає для них непосильним тягарем і ускладнює її розуміння. Тому важливо: не розмір винагороди для штабу, а спосіб її надання. Основними видами мотивації в науковій літературі визначено:

- матеріальна:
 - пряма – премії, відрядна оплата праці, подарунки;
 - непряма – пільги на проїзд та на придбання житла;
- нематеріальна:
 - кар'єрний ріст;
 - гнучкий графік роботи;
 - право голосу при прийнятті важливих рішень [4, с.30-33].

Діюча система мотивації не завжди ефективно застосовується вітчизняними банками на різних етапах життєвого циклу (рис.1). На 1-ому та 2-ому етапі провідну роль банківського менеджменту відіграють функції планування та організації. Мотивація практично не суттєва. Проте, на наступних циклах посилюється роль мотивації, так як стимулювання переходить від матеріально до морального. На заключному періоді особливого значення набуває процес мотивації у негрошовій формі, який має на меті стабілізувати роботу банку [5, с. 80-85].

В умовах глобалізаційних процесів інструментом спонукання персоналу до підвищення результативності є нематеріальне заохочення.

Формування процесу мотивації праці банківських працівників є вагомим фактором підвищення результативності та конкурентоспроможності банків. На нашу думку, ефективна система мотивації обов'язково пов'язана з колективним характером праці, динамізмом, складністю процесів, високим ступенем відповідальності, ризиками і внутрішньобанківською спеціалізацією [4, с.30-33].

Література:

1. Мочерний С.В. Економічна енциклопедія: в 3 т. / С. В. Мочерний [та ін.]. – Київ-Тернопіль: Академія, 2000. – Т.1. – 864 с.
2. Колот А.М. Мотивація персоналу: підручник / А.М. Колот, С.О. Цимбалюк. – К.: КНЕУ, 2011. – 397 с.
3. Розкошна О.А. Мотивація діяльності персоналу в системі банківського менеджменту / О.А. Розкошна, С.О. Бакшеєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – №4. – С.121-125.
4. Гетьман О.О. Особливості механізму стимулювання персоналу в банківській сфері / О.О.Гетьман, Є.О.Киричок // Бізнесінформ. – 2015. – №4. – С.279-284.
5. Бадзим О.С. Мотивація професійної діяльності банків /О.С. Бадзим, С.М. Береснев // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2016. – №6(1). – С. 30-33.

Набок Ю. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ

Характерною рисою світової фінансової системи стає забезпечення розвитку вітчизняної банківської системи, що визначається насамперед розвитком кредитного ринку. На сучасному етапі економічного розвитку одним із важливих шляхів виходу України з кризового стану є

вдосконалення та подальший розвиток банківського кредитування. Підвищення ефективності банківського сектора країни – одна з актуальних і складних проблем, що існують на сьогодні. Адже зараз банківські установи дещо уповільнили свою діяльність на ринку кредитування, що є безумовним наслідком економічної кризи, яка похитнула економіку не тільки нашої держави. А враховуючи той факт, що в сьогоднішніх фінансово-економічних умовах господарювання у позичальників можливість вчасно розрахуватись за кредитними зобов'язаннями скоротилась, зростає ймовірність виникнення проблемних кредитів. Можна констатувати той факт, що зростання обсягів простроченої заборгованості має різкі зміни в 2009–2010 рр. та з початку 2015 р.

Таблиця 1

Прострочена заборгованість за кредитами протягом 2008-2016 рр.*

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Прострочена заборгованість за кредитами, млрд грн.	6,3	18,2	70,2	84,6	79,2	72,6	70,2	135,9	213,3
Темп росту, %	288	385	84	120	93	91	96	193	157

* складено автором на основі [1]

Зміни 2009–2010 рр. були пов'язані як зі зростанням абсолютної суми простроченої заборгованості, так і з поступовим зменшенням обсягу кредитного портфеля внаслідок практично повного припинення видачі нових кредитів. У 2010 році зростання простроченої заборгованості істотно сповільнилося і не перевищувало 8% у квартал, а починаючи з жовтня 2010 р. практично припинилося. Це пояснюється, з одного боку, початком стабілізації економіки, а з іншого – активізацією угод із продажу кредитних портфелів і першими кроками банків у напрямі відновлення кредитування. При цьому найбільш активно нарощували кредитний портфель банки з українським капіталом.

У 2009 р. прострочена заборгованість зросла у два рази та сягала 18,2 млрд. грн., а в 2010 р. вона збільшилась на 289% та дорівнювала 70,2 млрд. грн. До 2015 р. обсяг проблемної заборгованості змінювався незначними коливаннями. Стрімке збільшення частки проблемної заборгованості в кредитному портфелі банку в 2015 р. зумовлене високою економічною та політичною нестабільністю, у тому числі девальвацією національної валюти, що значно вплинуло на платоспроможність позичальників банку. Із початку року обсяг проблемної заборгованості відносно минулого року збільшився майже на 200% та дорівнював 135,9 млрд. грн. упродовж року, у 2016 році проблемна заборгованість зросла до 213,3 млрд. грн.

Проблеми з погашенням кредитів не виникають раптово. Їм передують ряд причин з виникнення проблемних кредитів у банках України. Можна виділити так, що основні причини лежать у трьох площинах: макроекономічні причини; причини, що залежать від діяльності банківських установ; причини, що залежать від позичальника [2]. Всі вказані групи причин однаково гостро впливають на рівень проблемної кредитної заборгованості. Але, якщо до впливу об'єктивної групи макроекономічних причин необхідно пристосовуватись і приймати їх, то причини, що залежать від діяльності банківських установ та позичальників носять суб'єктивний характер, тому на них можна та необхідно впливати для підвищення ефективності роботи банківського бізнесу, мінімізації кредитних ризиків та проблемних кредитів. При цьому вплинути якимось чином на макроекономічні процеси є складним завданням [3]. Тому керуючій ланці в банківському бізнесі доводиться пристосовуватися до тих умов, які диктує сьогодення. Отже, управління проблемними кредитами повинно проводитися на двох рівнях: державному та внутрішньобанківському. Завдяки нормативним документам НБУ банківські установи, котрі кредитують позичальників, мають змогу оперативніше та результативніше повертати різного роду проблемні борги. Також банки можуть власними зусиллями регулювати проблемну

заборгованість, як застосовуючи превентивні заходи – для попередження виникнення проблемних кредитів, так і активізуючи роботу з поліпшення сформованого кредитного портфеля, з метою зменшення власних збитків внаслідок непогашення кредиту. Крім того, стягненню проблемної заборгованості може сприяти подальший розвиток незалежних професійних учасників ринку, котрі займаються стягненням боргів.

Література:

1. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>
2. Денисенко М.П. Кредитування та ризики : [посібник] / М.П. Денисенко, В.М. Домрачев, В.Г. Кабанов. – К. : Про- фесіонал, 2008. – 480 с.
3. Вовк В.Я. Кредитування і контроль: навч. посібн. / В.Я. Вовк, О.В. Хмеленко. – К.: Знання, 2008. – 463 с.

Панченко О. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

Система банківського кредитування являє собою модель, що базується на певних методологічних засадах, основними з яких є принципи. Дотримання них є першоосною здійснення кредитного процесу. Так, відповідно до ст. 49 Закону України «Про банки і банківську діяльність» «банк зобов'язаний при наданні кредитів додержуватись основних принципів кредитування» [1].

Перш за все необхідно з'ясувати сутність поняття «принцип». Визначення терміна подається в «Новому тлумачному словнику української мови» як «основне вихідне положення, засада; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь; правило, покладене в основу» [2]. Владичин У.В. з цього приводу наголошує, що

«принципи банківського кредитування – це основні положення, правила й умови, яких повинні дотримуватися банки у процесі здійснення кредитування» [3].

В економічній літературі відсутній єдиний підхід щодо визначення сутності та складу принципів кредитної діяльності. Проте більшість науковців виділяють такі принципи як: поверненість, строковість, цілеспрямованість, забезпеченість, платність, диференційованість та договірний характер.

Детальніше зупинимось на з'ясуванні сутності кожного з них.

Цільовий характер означає, що виданий кредит повинен використовуватися на досягнення цілей, окреслених у кредитному договорі. Цілі визначаються на підставі поданих позичальником господарських договорів (контрактів), бізнес-планів, цільових програм чи проектів. Крім того банк повинен переконатися, що цілі використання позики передбачені статутом фірми.

Однак, для деяких видів кредитів, наприклад, споживчого, найважливіше значення полягає у джерелі погашення кредиту, а не цільовому використанні, а надання банківського кредиту у виді овердрафту має складність контролю цільового використання кредитнихресурсів. На нашу думку, цей принцип не є універсальним, головне щоб позичка була повернена позичальником в обумовлений час, повною мірою та з відповідними процентами.

Принцип повернення кредиту полягає у тому, що він не тільки передбачає повернення одержаної позики, але і сплати позичкового процента. Тому повернення кредиту зумовлене як кредитоспроможністю позичальника, так і наявністю в нього документально підтверджених і фактично існуючих джерел надходження грошових доходів, які залишаються після покриття поточних витрат і можуть використовуватись для погашення заборгованості та виплати відсотків за кредитом.

Суть принципу строковості полягає в тому, що кредит надається на певний термін, обумовлений в кредитному договорі. Термін кредиту залежить від багатьох факторів: цільового призначення кредиту, співвідношення попиту і пропозиції на кредити, суми кредиту, національного законодавства, традиційної практики кредитування, кредитної політики банку, характеру виробничої діяльності позичальника, та швидкості обігу оборотного капіталу.

Принцип платності виражає необхідність не тільки прямого повернення позичальником отриманих від банку кредитних ресурсів, а й оплати права на їх використання. За користування кредитом позичальник вносить плату у вигляді річних відсотків від суми позики.

Комерційні банки переважно більшість кредитів надають під забезпечення. Це означає, що у формі носія гарантії повернення позики виступає застава майна або майнових прав[4].

Зазначені вище принципи кредитування є загальновідомими і щодо них немає дискусій серед науковців.

Ми вважаємо доцільним зазначити ще принцип договірності характеру, який регламентує взаємовідносини між кредитором і позичальником. Даний принцип проявляється у тому, що банківський кредит надається у тимчасове користування суб'єктам господарювання згідно із визначеними умовами і укладеним кредитним договором.

Виділяють ще принцип диференційованого характеру кредитування. В процесі кредитного забезпечення установи банків диференціюють позичальників, тобто використовують суб'єктивний підхід до надання кредитних ресурсів з метою захисту своїх інтересів. Це означає зважений підхід до різних категорій потенційних позичальників з боку комерційного банку. Кредитори надають кредитні кошти лиш тим позичальникам, що мають змогу їх вчасно повернути [3].

Проаналізувавши принципи кредитної діяльності банку, можна зробити висновок, що вони не є сталими, тому що розвиток економіки

зумовлює їх зміну та спричиняє появу нових принципів кредитного забезпечення. А отже, це зумовлює необхідність у подальшому дослідженні проблеми.

Література:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III.
2. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. – К.: Вид. «Аконіт», 1999. – Т.3. – 875 с.
3. Владичин У. В. Банківське кредитування: навч. посіб. / У. В. Владичин; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. - Київ: Атіка, 2008. - 647 с.
4. Роль кредиту в діяльності комерційних банків/ Д. П. Манжула //Молодий вчений. – 2016. – № 2. – С. 67-70.

Пастушок С.О.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана»*

**«ЗЕЛЕНІ БАНКИ» ТА «ЗЕЛЕНІ КРЕДИТИ» ЯК ІНСТРУМЕНТ
ВИРІШЕННЯ КЛІМАТИЧНИХ ПРОБЛЕМ**

В умовах глобалізації актуальним є питання вичерпності ресурсів та забруднення навколишнього середовища. Зміна клімату є визначальною проблемою нашого часу. Людський вплив на нашу планету є безпрецедентним. Довгострокові зміни в кліматичній системі Землі значні. Сьогодні одне з провідних місць в світі посідає концепція «Зеленої економіки». Проблема глобального потепління колихнула світ: 194-ма урядами було створено Green Climate Fund місією якого є досягнення мети збереження підвищення температури на нашій планеті нижче 2 градусів за Цельсієм [1].

«Зелена концепція» не оминула і банківську сферу. В банківській сфері відбувається певна революція у фінансуванні проектів по зеленому тарифу. Все більше банків починають кредитувати проекти по зеленій енергетиці (сонце, вітер, біомаса, малі ГЕС) прирівнюючи надходження від продажу електроенергії по зеленому тарифу до експортної виручки.

У США було введено «Закон про зелений банк» від 2017 року. Отже, Зелений банк є державним фінансовим органом, який використовує державні кошти для фінансування приватних інвестицій у проекти екологічно чистої енергетики. Чисті енергетичні проекти включають сонячні, вітрові, геотермальні, біомаси, гідроенергетичні, океанські та гідрокінетичні, паливні елементи, акумуляторні батареї, захоплення та захоплення вуглецю, біопаливо наступного покоління з непродовольчих сировинних матеріалів, альтернативна інфраструктура палива для транспортних засобів та альтернативні паливо. З 2011 року у США шість штатів створили власні зелені банки – Коннектикут, Нью-Йорк, Каліфорнія, Вермонт, Гаваї та Род-Айленд [2].

За моїми спостереженнями в Україні до створення зеленого кредитування привели такі причинами:

1) Переорієнтація енергетики на альтернативні джерела палива. Такий спосіб подолання енергетичної кризи та енергетичної залежності України в умовах економічної кризи потребує допомоги населенню у вигляді кредитів за вигідними тарифами.

2) Екологічні проблеми усього світу. України, як частина світу повинна приймати участь у зменшенні шкідливих викидів в атмосферу.

Як відомо, Укргазбанк був першим, хто почав фінансувати зелену енергетику. У зв'язку із значним ажіотажем Укргазбанк вже вибірково фінансує найкращі проекти, влаштовує такі собі змагання проектів, підвищує ставку. Інші банки України теж активно почали відшукувати цікаві проекти з найменшими ризиками, високою мірою готовності, щоб і собі зайти на цей ринок. Різноманітні програми є у Прокредітбанк, Піреус

Банк, ОТП Банк, Ощадбанк, Укрексімбанк, Райффазен Аваль, Альфа банк та інші [3].

20 березня 2017 року Укргазбанк анонсував запуск нового унікального кредитного продукту «ЕКО-енергія». Ця програма розрахована саме на фізичних осіб. Вона дає можливість всім домогосподарствам придбати та встановити під ключ сонячну електростанцію або тепловий насос [3].

Як бачимо, створення «Зелених банків» та «зелене кредитування» має низку позитивних факторів впливу на екологію та економіку. Проте, є й значний негативний вплив на економіку, нехтувати яким ми не можемо.

«Зелене кредитування» фізичних осіб за своєю схемою нагадує «Іпотечне кредитування» 2008 року. Тобто, є ймовірність, що надання кредитів усім ФО може перетворитися на ще одну схему збагачення банків за рахунок такої «сумнівної допомоги». Якщо розглядати Україну то про це свідчить те, що отримати кредит можуть будь-які фізичні особи, як на своєму офіційному сайті заявив Укргазбанк програма «ЕКО-енергія». дає можливість всім домогосподарствам придбати та встановити під ключ сонячну електростанцію або тепловий насос.[3] Таке кредитування також перетворюється на своєрідне шахрайство, коли цільові кредити беруться й використовуються не за призначенням, тобто кредити беруть для того, щоб збагатитися на суму, яку банк повертає за програмою даного кредитування. Якщо й в подальшому надувати таку бульбашку, то невдовзі вона може вибухнути за сценарієм економічної кризи 2008 року.

Отже, створення «зелених банків» та видання «зелених кредитів» відіграє важливу роль у врятуванні планети від кліматичних змін. Такий інструмент, як «зелені кредити» має позитивний та негативний вплив. Як в подальшому розвиватиметься наша економіка залежить від кліматичних обставин.

Література:

1. Green Climate Fund [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.greenclimate.fund/home>.
2. FACT SHEET U.S. Green Bank Act [Електронний ресурс] // H.R. 2995/S. 1406. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://esty.house.gov/sites/esty.house.gov/files/wysiwyg_uploaded/FACT%20SHEET%20U.S.%20Green%20Bank%20Act.pdf.
3. Укргазбанк розповів, як і кому видаватиме кредити на «домашні» сонячні електростанції [Електронний ресурс] // Громадське радіо. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/ukrgazbank-rozpoviv-yak-i-komu-vydavatyme-kredyty-na-domashni-sonyachni-elekrostanciyi>.

Петрова Є.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ЦЕНТРАЛЬНИХ БАНКІВ

Центральний банк є визначальною ланкою всієї банківської системи країни. Правовий статус центральних банків розвинутих країн закріплений у правових актах: законах про центральні банки і їхні статuti, законах про банківську і кредитну діяльність, валютному законодавстві. Актуальність цього питання особливо загострюється за порівняння історичного генезису монетарних інституцій та їх конкретно історичного функціонування у минулому з сучасним розумінням того, яку роль вони виконують в ринковій економіці. В сучасній науковій літературі існує широкий консенсус щодо, того, яку роль виконує сучасний центральний банк –

банкiр уряду, кредитор останньої iнстанцiї, емитент законних платiжних засобiв, управляючий золотовалютними резервами.

Центральний банк – це банк першого рiвня в дворiвневiй банкiвськiй системi. Центральний банк об'єднує в собi окреми риси комерцiйного банкiвського заснування i державного вiдомства, що має деякi владнi повноваження в сферi регулювання кредитної системи [1].

Основнi положення, що визначають статус центрального банку:

- порядок визначення основних завдань центрального банку;
- характер взаємовiдносин центрального банку з органами державної влади;
- рiвень економiчної незалежностi центрального банку;
- порядок призначення керiвництва центрального банку [2, с. 12].

Основнi завдання центрального банку в багатьох краiнах визначаються на законодавчому рiвнi, як правило, у спецiальному законi, що регламентує дiяльнiсть центрального банку, особливiстю якого є об'єктивно обумовленi цiлi, досягнення яких вiн повинен постiйно дотримуватись.

Взаємовiдносини центральних банкiв з органами державної влади характеризуються певними вiдмiнностями в рiзних краiнах. У сучасних умовах у краiнах з розвиненою ринковою економiкою, як правило, передбачається пiдзвiтнiсть центральних банкiв законодавчим органам державної влади. У бiльшостi таких краiн центральнi банки мають певну незалежнiсть вiд виконавчих органiв державної влади. Важливим аспектом, що характеризує взаємовiдносини центральних банкiв з органами державної влади, зокрема з урядом, є фiнансовi вiдносини з приводу фiнансування дефiциту державного бюджету [3].

Центральнi банки, як правило, є економiчно незалежними органами, що мають самостiйний бюджет (кошторис). Вони здiйснюють свої видатки за рахунок власних доходiв, а перевищення доходiв над видатками спрямовують до державного бюджету, не сплачуючи при цьому податкiв.

Економічна незалежність ще раз підкреслює особливий статус центрального банку.

Порядок призначення керівництва центрального банку також є важливим фактором, що визначає його статус. У переважній більшості розвинених країн керівники центрального банку (президент, віцепрезидент) призначаються на посаду главою держави або обираються законодавчим органом державної влади із кандидатур, запропонованих главою держави. Строки, на які призначаються керівники центрального банку, зазвичай перевищують строк дії мандата виконавчої влади [3].

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про Національний банк України»: Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, юридичний статус, завдання, функції, повноваження і принципи організації якого визначаються Конституцією, цим законом та іншими законами України. Чинним законодавством встановлено, що не допускається втручання органів законодавчої та виконавчої влади або їх посадових осіб у виконання функцій і повноважень Ради Національного банку чи Правління НБУ [4].

Отже, правовий статус Національного банку України забезпечує йому самостійність у проведенні єдиної державної грошово-кредитної політики, сприяє запобіганню неконтрольованій емісії грошей, обмеженню фінансування бюджетного дефіциту.

Література:

1. Центральний банк і грошово-кредитна політика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/15970122/bankivska_sprava
2. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник / кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. – К.: КНЕУ, 2005. – 556 с.

3. Статус та основи організації центральних банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://semestr.com.ua/book_11_glava_5_1.2_Status

4. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999р. №679–Х / Офіційний сайт ВР України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

Пінчук В.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

В сучасних економічних умовах України функціонування ринку міжбанківського кредитування набуває особливого значення, оскільки саме йому відводиться вагома роль у покращенні рівня ліквідності та платоспроможності банківських установ, а також у забезпеченні стабільного розвитку банківської системи загалом.

Важливість міжбанківського кредитування також посилюється тим, що в умовах фінансової нестабільності та кризових процесів збільшується потреба банківських установ у оперативних позикових інструментах з метою виконання своїх поточних зобов'язань. Серед усіх існуючих фінансових інструментів на сьогодні саме міжбанківські кредити найбільш швидко реагують на зміну кон'юнктури фінансового ринку. Саме тому сучасні банки все частіше розглядають міжбанківські кредити як оперативне джерело отримання ресурсів задля виконання активних операцій в інших секторах фінансового ринку [1, с. 18].

Зазначимо, що міжбанківське кредитування має ряд переваг над іншими джерелами поповнення ресурсної бази банків, а саме:

✓ надійність повернення позичених коштів, на відміну від інших позичальників, значно вища, оскільки банки вважаються більш надійними позичальниками;

✓ швидкість отримання - в разі виникнення потреби у ресурсах можна в будь-який момент отримати кошти від банків, які мають вільні ресурси;

✓ короткостроковий характер – на відміну від інших джерел поповнення ресурсної бази, міжбанківські кредити в разі необхідності можна залучати на досить короткий термін [2, с. 86].

На сьогодні міжбанківський кредитний ринок України за обсягами, структурою та інструментами відрізняється від ринків розвинених країн, а розвиток операцій банків з міжбанківськими кредитами знаходиться на відносно низькому рівні. Проаналізуємо графічно обсяги міжбанківського кредитного ринку в Україні за останні роки (рис. 1).

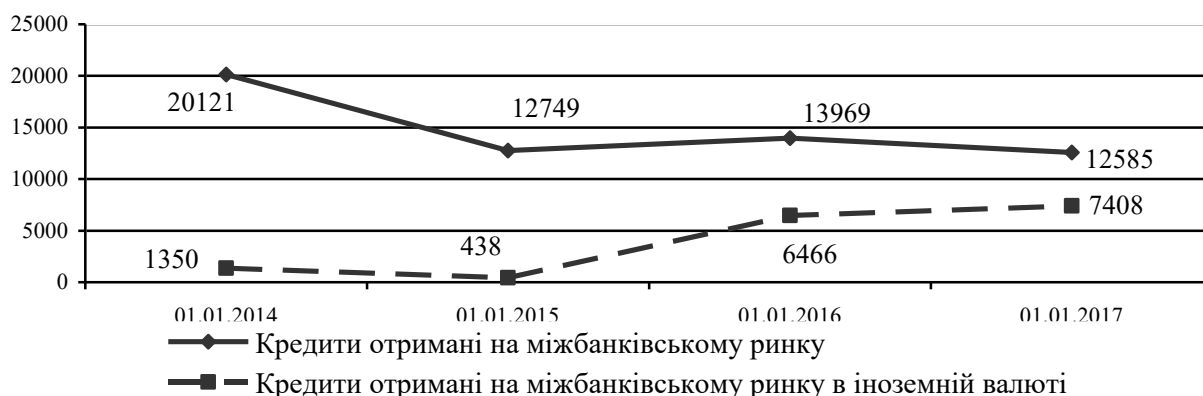

Рис. 1. Обсяги міжбанківських кредитів на 01.01.2014-2017 років в Україні, млн. грн. [3]

Як видно з рис. 1 обсяги міжбанківського кредитування поступово зменшувались. На 01.01.2017 року обсяг міжбанківських кредитів значно зменшився на -1384 млн. грн. (-10,0%) і становить 12585 млн. грн.. В першу чергу це пов'язано з постійним зростанням внутрішньої заборгованості вітчизняних банків, тому банки-кредитори обережно відносяться до надання позик банкам-позичальникам, разом з цим ризикованість операцій

на міжринку також зростає. Також слід зазначити, що в цей період найбільш фінансово стійкі банки, які мали надлишок тимчасово вільних ресурсів, підвищували ставки за міжбанківськими кредитами внаслідок стрімкого підвищення попиту на них.

Варто зауважити, що міжбанківський кредит є оперативним методом залучення коштів, але водночас дорогим джерелом капіталу для банківських установ. Ці кошти використовуються зазвичай для оперативного регулювання ліквідності балансу банку, а також для надання кредитів вигідним позичальникам. Сума, термін та відсоток за міжбанківським кредитом певною мірою також залежать від фінансового стану банку-позичальника, кола його власників, величини та рейтингу на фінансовому ринку. Однак визначальним чинником, який має вплив на формування ціни на кредитні кошти на міжбанківському ринку, є обсяг вільних коштів у кредитних установ.

Отже, тенденція останніх років щодо зниження обсягів міжбанківських кредитів відбувається: по-перше, в наслідок ускладнення макроекономічної ситуації в країні та соціально-політичної кризи; по-друге, зменшення учасників міжбанківського кредитного ринку, в наслідок втрати ліцензій вітчизняними банками.

Література:

1. Дейсан І. Міжбанківський кредитний ринок України на сучасному етапі [Текст] / І. Дейсан // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – №3(15). – С. 176-178.

2. Ларіонава К.Л. Теоретичні аспекти визначення міжбанківського кредитного ринку та його сучасний стан в Україні / К.Л. Ларіонова // – Фінансовий простір. – 2015. – №2(18). – С. 32-37.

3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.

ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ЗАСТАВНОЇ ВАРТОСТІ

Вартість заставного майна варто розглядати як суму, що може бути виручена від продажу предмета застави з дотриманням усіх необхідних правових процедур і за вирахуванням витрат, пов'язаних із зверненням стягнення на предмет застави та його реалізацією. При цьому вказана сума прогнозується з урахуванням терміну дії кредитного договору та від властивостей майна. Отже, у загальному випадку застава вартість має імовірнісний характер і залежить як від періоду прогнозування, так і від різних сценаріїв реалізації застави. Крім того, доведено, що на етапі ухвалення кредитного рішення застава вартість необхідна банку як міра оцінки вартості предмета застави для зіставлення з розміром кредитних зобов'язань при визначенні необхідного ступеня забезпеченості операції.

Для підтвердження цього Сірош Т.О. [2] пропонує використовувати функціональну модель заставної вартості, за базу якої обрано ринкову вартість майна на момент оцінки, з подальшим прогнозуванням її можливих змін протягом строку дії кредитного договору та наступного періоду стягнення заборгованості, а також оцінки впливу неринкових умов реалізації на вартість продажу майна.

Виходячи з вищезазначених передумов, узагальнена функціональна модель заставної вартості має вигляд:

$$CV = F(MV, t, K_1, K_2, \dots, K_t, C, SCH), \quad (1)$$

де CV (collateral value) – застава вартість;

MV (Market value) – ринкова вартість об'єкта застави на момент оцінки;

t – час;

K_1, K_2, \dots, K_t – коефіцієнти, що характеризують зміну заставної вартості внаслідок нештатних або неринкових умов реалізації майна протягом часу t ;

C (cost) – величина витрат (у грошових одиницях), обумовлених як процедурою звернення стягнення та реалізації, так і властивостями майна;

SCH (schedule) – графік погашення кредиту.

Головним елементом моделі є заставний дисконт, за яким видно, наскільки відрізняться ринкова вартість майна на момент оцінки та заставна вартість, що визначається банком для конкретної кредитної операції.

Значення заставного дисконту розраховується за формулою:

$$k = 1 - \frac{CV}{MV} \quad (2)$$

Залежність ринкової вартості предмета застави від часу визначається як зовнішніми (стан ринку, розвиток технологій у даній сфері тощо), так і внутрішніми (умови експлуатації, властивості предмета застави) чинниками. Кількісно дану залежність можна описати у вигляді коефіцієнта відносної зміни ринковій вартості в часі $K_{MV}(t)$. Значення цього коефіцієнта може бути більше одиниці (наприклад, при постійному зростанні цін на ринку нерухомості, яке спостерігалось в останні роки), або менше (наприклад, для машин та устаткування).

Таким чином, функціональна модель заставної вартості для випадку реалізації з публічних торгів безпосередньо предмета застави набуде вигляду:

$$CV(t) = MV \left[K_{MV}(t + t_p) * K_L * K_R - \frac{C}{MV} \right], \quad (3)$$

де t_p – час, необхідний для проходження етапів судового або виконавчого впровадження та реалізації майна (від 3 до 12 міс.);

K_L – коефіцієнт, що характеризує зміну вартості внаслідок неринкових умов реалізації, визначених правовою процедурою;

K_R – коефіцієнт, що характеризує можливе зниження вартості внаслідок неправильних умов експлуатації, викликаних дефолтою ситуацією;

C – величина витрат;

$K_{MV}(t)$ – коефіцієнт, що характеризує зміну ринкової вартості у часі.

Відповідно заставний дисконт матиме вигляд:

$$k(t) = 1 - K_{MV}(t + t_p) * K_L * K_R - \frac{C}{MV} \quad (4).$$

Схематично функціональну модель заставної вартості наведено на рис.1.

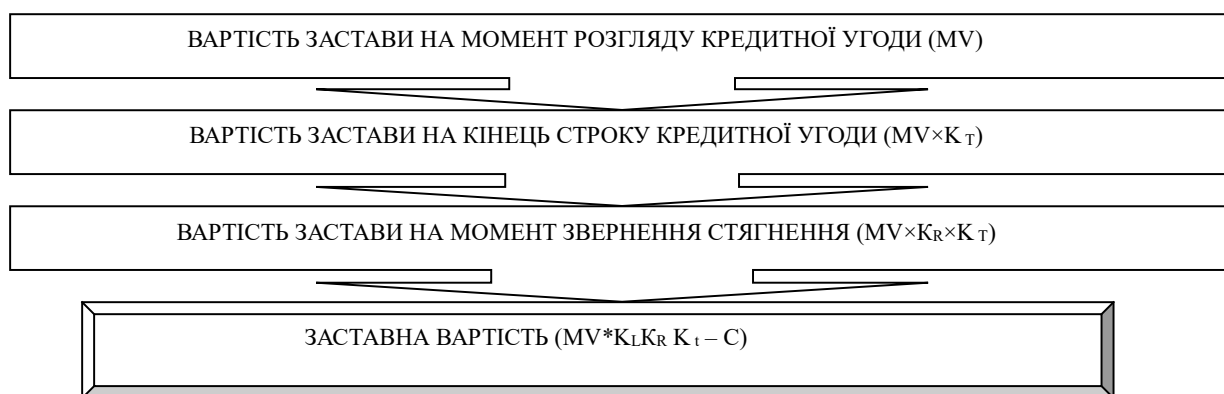

Рис.1. Функціональна модель оцінки вартості застави [1]

Запропонована функціональна модель заставної вартості дає можливість із певним ступенем точності побудувати для будь-якого майна часову залежність заставної вартості та порівняти її з розміром заборгованості за передбачуваними кредитними продуктами.

В положеннях Національних стандартів (2003 – 2007) акцент було зроблено на їх нормативній складовій у збиток методологічній, що призвело до їх примітивного сприйняття та невідповідності Міжнародним стандартам вже на стадії прийняття. Також в Національних стандартах не було передбачено їх регулярне оновлення, як це відбувається з Міжнародними стандартами, які оновлюються приблизно кожні два роки та відповідають змінам в економіці, розвитку технологій та враховуються

актуальні напрацювання експертів. Водночас за роки, що минули з моменту прийняття українських Національних стандартів оцінки, вони не оновлювалися жодного разу.

Розвиток кредитної діяльності комерційних банків практично блокується необхідністю діяти в рамках застарілих Національних стандартів оцінки. Підхід до проведення оцінки та митного оформлення товарів, хоча і має багато спільного з підходом будь-якого іншого суб'єкта оціночної діяльності, відрізняється стислістю термінів, що в деяких ситуаціях змушує оцінювача застосовувати найшвидший підхід до визначення розрахункового компонента або оцінки активу в цілому.

Якщо цілком слідувати вимогам Національного стандарту вибір банком найшвидшого підходу може означати вибір і найбільш ризикованого об'єкту. Яскравим прикладом є використання визначення ставки дисконтування як одного з компонентів дохідного підходу оцінки бізнесу.

Література:

1. Огаджанян Д. Оцінка заставного майна: реалії та перспективи: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1427297-ocinka-zastavnogo-majna-realiyi-ta-perspektivi>
2. Сірош Т.О. Вартісний підхід до визначення змісту застави / Т.О. Сірош // Збірник наукових праць. – Т.20. – Суми: УАБС НБУ. – 2007. – С. 127–131.

ВПРОВАДЖЕННЯ БАНКІВСЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ПРИСТОСУВАННЯ ДО НОВИХ ПОТРЕБ СПОЖИВАЧІВ

Традиційною діяльністю банків є приймання депозитів і надання кредитів, однак в сучасних умовах у зв'язку із розвитком технологій важливим для банків для збереження їх конкурентних позицій є налагодження зворотних зв'язків з клієнтами. Зокрема, скориставшись перевагами технологій, банки мають змогу надати клієнту персоналізований продукт, який він потребує в даний момент часу і який, на його думку, може надати тільки Ваш банк. Крім того, враховуючи ту тенденцію, що клієнти все частіше використовують мобільні пристрої, планшети та інші пристрої для проведення трансакцій [1], банки все більше уваги приділяють вдосконаленню своїх веб-сайтів і спрямування діяльності традиційних каналів, таких як фізичні відділення [2] та колл-центри на підтримку цифрових технологій, що, у свою чергу, також дозволяє зменшити витрати на їх утримання.

У своїй діяльності банки також мають зважати на зростання кількості компаній, що надають фінансові послуги. І хоча за різноманіттям банки все ще займають лідируючі позиції, однак не врахування таких установ в довгостроковій перспективі може призвести до відтоку деяких клієнтів[3].

Тому банки нерідко вважають, що вони «роблять усе правильно» (наприклад, пропонують різноманітні додатки, що полегшують отримання клієнтами послуг, заохочують постійний зворотній зв'язок, зокрема, через онлайн консультації тощо), однак технології розвиваються швидше, ніж банки реагують на них. Так цілком можливо було б запровадити пошук фінансових продуктів голосом [4], жестом чи навіть представивши

зображення. Такі технології зацікавлять клієнтів, у них з'явиться бажання «перевірити це на собі», а у банку з'явиться можливість за рахунок клієнтської зацікавленості збільшити обсяг продажів.

Також банку слід звернути увагу на сам порядок взаємодії з клієнтом. Багато банків вважають, що процес надання банківської послуги починається з моменту замовлення її клієнтом і закінчується моментом її отримання, однак це не зовсім так, адже спочатку клієнт дізнається про послугу, ознайомлюється з її умовами, а тоді вибирає її або ні, а також, отримавши послугу, у нього складається загальне враження про неї, про обслуговування і про взаємодію з банком. Тому для банку важливо активно підключатись в усі етапи цього процесу. Так спочатку слід визначити мотив діяльності клієнта, потім скласти план процесу надання послуги і слідкувати за його здійсненням [5] (наприклад, спостерігати, де була здійснена покупка, якими технологічним засобами користувався клієнт, чи задоволений клієнт послугою), для того, щоб не пропустити щонайменшу деталь, яка може вплинути на загальне враження клієнта. Це дасть Вам змогу дізнатися, що вплинуло на позитивний чи негативний відгук клієнта і покращити певні напрямки.

Ураховуючи вище сказане, можна прийти до висновку, що банк має сконцентруватися на наступних трьох напрямках: 1) Всебічне дослідження клієнта – передбачає аналіз поточної поведінки клієнта, а також врахування минулої взаємодії з банком, врахування коментарів та побажань клієнта і отримання відповідей на такі питання як: «Чому клієнт потребує таку послугу?», «Яким чином він дізнався про продукт?», «Якими засобами користувався при пошуку, отриманні послуги і чи задоволений він нею?», «Які інші послуги ми можемо запропонувати клієнту?» [5]; 2) Наповнення послуги – передбачає врахування тих супутніх критеріїв, які є важливими для клієнта при отриманні послуги. Наприклад, при відкритті карткового рахунку для клієнтів важливо знати, чи може передбачатись послуга овердрафту, чи можна карткою

розраховуватись за кордоном, який ліміт розрахунків на день тощо. Тому в цьому випадку важливо, щоб кожний клієнт отримав ті послуги, які він потребує; 3) Процес надання послуги – передбачає безпосередню взаємодію банку з клієнтом, під час якої клієнт бере до уваги швидкість виконання, чи були йому запропоновані необхідні послуги, чи зміг банк роз'яснити клієнту усі незрозумілі для нього моменти тощо.

Отже, впровадження нових технологій дозволить банку ефективніше досліджувати і враховувати потреби клієнтів, здійснювати зворотній зв'язок, пришвидшувати трансакції, а також зменшити вартість надання послуг, що у свою чергу сприятиме притоку клієнтів і забезпечить банку конкурентні переваги.

Література:

1. Яровая М. Статистика: На что украинцы тратят деньги в интернете./[Електронний ресурс]: <http://www.library.ukma.edu.ua/?id=214>
2. Мірошніченко А. Банки взяли курс на скорочення/[Електронний ресурс]: <http://gazetavv.com/news/economy/1462868984-banki-vzyali-kurs-na-skorochennya.html>
3. Структура банківської конкуренції/[Електронний ресурс]: <http://ua.textreferat.com/referat-19760-6.html>
4. Идентификация по голосу. Скрытые возможности/[Електронний ресурс]: http://www.itsec.ru/articles2/Oborandteh/identifikaciya_po_golosu
5. Оганесян А. Омниканальность, или верните клиента из онлайн в банк/[Електронний ресурс]: <https://www.epam-group.ru/about/news-and-events/in-the-news/2014/omnikanalnost-ili-vernite-klienta-iz-onlayna-v-bank>

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ БАНКУ

Недооцінка кредитного ризику, що призводить до погіршення якості кредитного портфелю банку внаслідок виникнення проблемної заборгованості, має негативний вплив на фінансові результати діяльності банків. Проблема неповернення банківських кредитів та зростання обсягів проблемної кредитної заборгованості пов'язана не лише зі зміною зовнішніх умов функціонування банківської системи України – наслідками світової фінансової кризи, – а й недосконалістю методів боротьби з проблемними кредитами, що використовуються, неадекватною оцінкою параметрів кредитів, недостатнім використанням інструментів та механізмів випереджаючого виявлення проблемних кредитів. Розробка ефективних механізмів роботи з проблемними кредитами банку на основі економічних та організаційних заходів на сьогодні є одним із найбільш важливих завдань банківської системи України.

Враховуючи особливості банківської системи в Україні, доцільно розглянути методи управління проблемними кредитами, що досліджували саме вітчизняні вчені.

Так, Л. Слобода [1, с. 48-49] та І. Осадчий [2, с. 41] розглядають внутрішньобанківські методи управління проблемними кредитами, які передбачають раннє реагування ризик-менеджерів на погіршення обслуговування позичальником кредитів і включають в себе реабілітацію кредитної заборгованості та відновлення можливості позичальниками генерувати грошовий потік для обслуговування кредитів, та зовнішні методи, серед яких: передача проблемних кредитів в управління третій особі (колектору) без оптимізації балансу банку, передача / продаж проблемних кредитів фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу,

продаж проблемних кредитів непов'язаній фінансовій компанії на умовах факторингу, здійснення сек'юритизації кредитів та інші методи.

Н.В. Наріжна [3, с. 146] пропонує такі основні напрями в організації роботи з проблемною заборгованістю: 1) залучення банком субординованого боргу; 2) звільнення балансу банків від тягаря проблемних активів за рахунок переуступки прав позикової заборгованості (з урахуванням наявних прострочених активів) на користь інших установ; 3) реструктуризація кредитів. Ж. Довгань [4, с. 54] вважає, що до основних методів роботи з проблемною заборгованістю належать:

1) реструктуризація боргу за різними критеріями, пошук найкращого варіанта, який підходить клієнтові;

2) розгляд платоспроможного довіреного клієнта (або ж третьої особи, яка зацікавлена в купівлі кредиту) з метою переоформлення на нього позики;

3) самостійний чи спільний продаж заставного майна.

Р.А. Герасименко до основних способів зниження простроченої та сумнівної кредитної заборгованості відносить такі: кредитні канікули; зниження рівня відсоткових ставок за кредитом; пролонгація кредиту; реструктуризація кредиту; конвертація валютного кредиту в гривневий; припинення кредитних відносин, спрямоване на погашення проблемної заборгованості шляхом використання відповідних норм права, що регулюють невиконання кредитних зобов'язань добровільним або примусовим способом: – судове звернення на предмет застави; – судове стягнення заборгованості боржника (за незабезпеченим кредитом) зі зверненням стягнення на його майно; – дострокове погашення кредиту з припиненням договору шляхом передачі нерухомого майна кредиту в залік.

Розглянувши підходи даних авторів, зроблено висновок, що банки у процесі роботи з проблемними кредитами можуть застосовувати два основні методи управління – реабілітацію і ліквідацію, а реструктуризація,

яку виділяють деякі вчені, входить до складу етапів реабілітації, а також те, що дані методи належать до внутрішньобанківських методів. Зовнішні ж методи застосовуються у випадку неефективності превентивного внутрішньобанківського управління.

Література:

1. Слобода, Л. Напрями вдосконалення роботи банків з проблемними активами в посткризовий період [Текст] / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. – № 4. – С. 46–51.

2. Осадчий, І. Шляхи вдосконалення роботи з проблемними активами банків України [Текст] / І. Осадчий // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1. – С. 39–43.

3. Наріжна, Н.В. Методи мінімізації проблемної заборгованості банку [Текст] / Н.В. Наріжна // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – № 5 (3). – С. 139–146.

4. Довгань, Ж. Управління кредитними ризиками банків в умовах економічної кризи [Текст] / Ж. Довгань // Вісник НБУ. – 2010. – № 8. – С. 51–55.

Сенчило Н.В

Київський національний торговельно-економічний університет

ДЕРЖАВНІ БАНКИ: НАПРЯМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ РЕФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ефективна діяльність державного банку та перспективи його розвитку є основою для кожної країни, оскільки у процесі своєї діяльності вони вирішують низку завдань, які мають загальнодержавне значення.

Державні банки фінансують ті програми та проекти, які комерційні банки не фінансуватимуть, через сумнівну прибутковість. Наприклад, підтримка підприємництва і місцевих бюджетів, фінансування

будівництва, секторів промисловості, агропромислового комплексу, розвиток інфраструктури. За допомогою державних банків здійснюється вплив на інвестиційний клімат: більш низькі відсотки ніж за кредит змусять комерційні фінансові установи знизити процентні ставки [1].

Базовою умовою ефективної роботи державних банків як інструменту економічної політики України, має стати значне зменшення рівня корупції на рівні уряду та в самих державних банках. Для виконання зазначених завдань необхідним є кардинальне підвищення якості корпоративного управління державними банками.

Діяльність державних банків нормативно регулюються на рівні Національного Банку України. Правові норми, що регулюють банківські відносини, містяться як у загальних, присвячених регулюванню тільки банківської сфери, так і у спеціальних, нормативних актах, але банки гостро відчують недосконалість, а в окремих випадках відсутність належної нормативно-правової бази [2].

Зазначимо, що багато нормативно-правових актів, що регламентують банківську діяльність, мають переважно організаційно-адміністративний характер і тому навряд чи можуть дати бажаний ефект у справі неухильного та стабільного розвитку банківської системи, саме тому необхідно більш свідомо підходити до цієї проблеми та методів вирішення її [3].

Перспективи діяльності державних банків можна оцінити скептично, хоча на 01.01.2017 група державних банків скоротила свої збитки на 21,5 млрд. грн, але їх загальна сума дорівнює 164,6 млрд. грн. Слід зазначити, що державні банки за дев'ять місяців 2017 року вийшли в прибуток - 2,15 млрд. грн. (без врахування ПАТ КБ «Приватбанк») [4].

Таким чином, основним принципом функціонування державних банків має бути суспільний, а не комерційний інтерес. Крім цього, ефективно та адекватне реформування діяльності державних банків дозволить створити повноцінних фінансових агентів, що будуть слідкувати

за забезпеченням інтересів уряду та суспільства в фінансовому секторі країни. На підставі цього впливає очевидний факт, що основним гравцем на ринку фінансових послуг в Україні мають бути саме державні банки.

Література:

1. Сутність і форми державного банку [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://dn.khnu.km.ua/dn/k_default.aspx?M=k1078&T=05.

2. Пишний А. Г. Правовий статус державних банків в Україні [Текст] : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Пишний А. Г. – Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2008.

3. Фінансово правове регулювання спеціальних режимів розрахункових відносин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://referat-ok.com.ua/pravo/finansovo-pravove-regulyuvannya-specialnih-rezhimiv-rozrahunkovih-vidnosin-na-prikladi-palivno-energetichnogo-kompleksu-ukrajini>

4. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/2017/11/01/30735940/>

Сидоренко М.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

РЕАЛІЗАЦІЯ ФУНКЦІЙ СИСТЕМИ ГАРАНТУВАННЯ ВКЛАДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Дослідження особливостей функціонування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб набуває особливої актуальності у зв'язку з проведенням реформи системи гарантування вкладів фізичних осіб і Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб”. Прийняття нового Закону значно змінило правовий статус і мандат Фонду,

що призвело до розширення його повноважень та функцій. Вищезазначене обумовлює актуальність обраного напрямку дослідження, визначає потребу проведення ґрунтового аналізу законодавства з досліджуваних питань, систематизації існуючих підходів, виокремлення проблемних аспектів та авторського бачення їх вирішення.

Формування класифікаційних ознак функцій Фонду дозволяє диференціювати основні напрями його діяльності з метою подальшого розвитку і врахування особливостей кожної складової частини управлінської діяльності. Враховуючи особливості Фонду, як спеціалізованої державної установи, а також наведені підходи до класифікації функцій управління можна класифікувати функції Фонду за наступними ознаками: напрям діяльності, направленість у часі, об'єктивність, сутність і зміст управлінської діяльності. Найбільш поширеним критерієм розподілу функцій є їх розподіл залежно від напрямку діяльності на внутрішні і зовнішні.

В останні роки в Україні проводиться реформа банківської системи, що має на меті «очищення» від слабких банків. Внаслідок цього кількість банків з початку 2014 року по 2017 рік зменшилась з 178 до 96, тобто половина банків була визнана банкрутами. Тому зростає необхідність покращення рівня функціонування системи страхування вкладів (далі – ССВ), адже основними ресурсами банків є вклади фізичних і юридичних осіб. На початок 2017 року кошти фізичних осіб у банках склали 437,15 млрд. грн., а кошти 310 юридичних осіб 369,91 млрд. грн., що становить 36,8% та 32,7% відповідно у зобов'язаннях банків. З 2014 року спостерігався відплив депозитів з банківської системи і лише на початок 2017 року обсяги депозитів почали зростати. У той же час продовжується процес закриття банківських установ.

Заходи щодо поліпшення існуючої ССВ: 1. Розширення форм виплати відшкодувань (застосування чеків, як в США або заохочення вкладників збанкрутілих банків залишати вклади в банках-агентах, щоб

грошові ресурси залишалися в банківській системі). 2. Відмова від повної державної гарантії депозитів фізичних осіб в Ощадбанку, він має стати членом ФГВФО. 3. Включення до ФГВФО усіх учасників фінансового ринку, які займаються депозитно-кредитними операціями. 4. Реструктуризація дебіторської і кредиторської заборгованості шляхом повного або часткового її переведення в інші банки. 5. Проведення регулярного стрес-тестування ССВ. 311 7. Підготовка спеціалістів та фахівців, котрі змогли б раціонально і найбільш ефективно діяти з проблемними банками. Отже, депозити є однією з основних складових зобов'язань банків. Збільшення навантаження на ССВ в умовах нестабільної економіки визначає потребу пошуку нових рішень на перетині страхування, фінансового менеджменту, банківського нагляду та контролю і створення на їх основі інтегрованої системи захисту вкладів з метою забезпечення стабільності банківської системи та економіки України в цілому.

Проведення реформи системи гарантування вкладів фізичних осіб і прийняття Закону України “Про систему гарантування вкладів фізичних осіб” суттєво розширило функції Фонду. Така ситуація обумовлює потребу більш детального аналізу, дослідження, формування пропозицій щодо класифікаційних ознак функцій Фонду, що сприятиме подальшому розвитку теоретичних і практичних аспектів функціонування національної системи гарантування вкладів.

Література:

1. Національний банк України. – Режим доступу [Електронний ресурс] : <https://bank.gov.ua/control/uk/index>.

2. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. – Режим доступу : <http://www.fg.org.ua/legislation/>

3. Фонд гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. – Режим доступу : fg.gov.ua.

Скряга Я.В.

Університет імені Альфреда Нобеля

СУТНІСТЬ ТА КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ КРЕДИТНО-ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ

Сутність політики для будь-якої установи полягає у процесі прийняття рішень щодо забезпечення ефективної діяльності в рамках наміченої мети.

Банки, як фінансові посередники, відіграючи важливу роль у перебігу економічних процесів, проводять власну політику, однією із складових якої є кредитно-депозитна. Банківську політику можна розглядати як узагальнююче поняття. Так, Г. Панова [1] вважає банківську політику сукупністю елементів: депозитної політики; кредитної політики; політики у сфері організації розрахунково-касового обслуговування клієнтів; відсоткової політики; валютної політики; політики щодо здійснення окремих банківських операцій. Окрім того, банківська політика має охоплювати такі елементи, як політика у сфері управління ризиками банку, його рентабельністю, персоналом тощо. Частина з перелічених елементів банківської політики стосується формування і розміщення банківських фінансових ресурсів безпосередньо, решта – опосередковано.

Політика будь-якого комерційного банку спрямована на досягнення однієї з основних цілей банку – отримання прибутку.

У процесі функціонування банк здійснює відповідну політику, спрямовану на залучення клієнтів з метою збільшення надходжень

грошових ресурсів і забезпечення ефективніших варіантів вкладення коштів (вибір ставки відсотка на депозити та кредити, рекламна діяльність і т.д.). При цьому банк виконує перетворюючу функцію, що охоплює в себе депозитні й кредитні грошові ресурси за обсягами, вартістю, структурою і часом (зіставлення величин кредитної та депозитної ставок відсотка, термінів й обсягів депозитних залучень і кредитних вкладень, імовірність неповернення засобів і дострокове вилучення депозиту, дотримання необхідних нормативів, врахування інфляційного ризику і т.д.).

За даними НБУ [2], оприлюдненими в повідомленні «Основні тенденції грошово-кредитного ринку України», загальний обсяг депозитів в Україні на 01.01.2017 р. становив 780075 млн. грн., що на 50116 млн. грн. більше від аналогічного показника на 01.01.2016 р., з них: депозити фізичних осіб: 437 689 млн. грн. (56,1%); депозити юр. осіб: 342386 млн. грн. (43,0%). В Україні переважають строкові депозити, що складають 428824 млн. грн. (55%), тоді як поточні депозити становлять 351251 млн. грн. (45%). Протягом 2014-2015 років частка строкових депозитів зменшувалась, що було викликано нестабільністю та збільшенням темпів інфляції, але за 2016 р збільшилась на 4,3%, порівняно з показником попереднього року, а поточних зросла за 2013-2016 рр., через спад довіри до банків. Станом на 1.01.2017 р. Валютна структура загального депозитного портфелю України на 54% (420043 млн. грн.) складалась з гривневих вкладів, а 46% (360033 млн. грн.) становили вклади в іноземній валюті. У останні роки зберігається тенденція до збільшення обсягу депозитів в іноземній валюті, порівняно з динамікою збільшення гривневих депозитів. Депозитний ринок переживає повільне відродження після падіння, викликаного військово-політичною невизначеністю та девальвацією національної валюти.

Протягом 2016 року обсяг клієнтського кредитного портфелю скоротився на 0,4% (3,85 млрд. грн.) та станом на 01.01.2017 р. відповідав 1005,92 млрд. грн. проти 1009,77 млрд. грн. на початок року.

Скорочення загального обсягу кредитного портфелю відбувалося внаслідок зменшення протягом року суми кредитів, наданих фізичним особам. За підсумком 2016 року їх обсяг знизився на 10,43% до 847,09 млрд. грн. Кредити, надані суб'єктам господарювання за підсумком року навпаки збільшилися на 1,98% та на початок 2017 року досягли 157,39 млрд. грн.

За сучасних умов розвитку банківської діяльності головне завдання полягає в пошуку реальних шляхів мінімізації ризиків та отримання достатніх прибутків для збереження коштів вкладників і підтримання життєдіяльності банку. Успішне вирішення цієї складної проблеми потребує використання багатьох методів, прийомів, способів, систем та розробки нових підходів до управління активами і пасивами банку. Варто зазначити, що всі відомі моделі діяльності банків не описують в повному обсязі об'єкт моделювання, так як кожна з них має вузьконаправлене призначення.

Проведення кількісного аналізу результатів імітаційного моделювання та оцінки стійкості оптимального кредитно-депозитного портфеля дає можливість стверджувати, що для кожного рівня незабезпеченості депозитними ресурсами існує вигідний розмір обсягу власних коштів.

Література:

1. Панова Г.С. Кредитна політика комерційного банку. – М.: ДИС, 1997. – 356 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] – Доступ до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua>

АНАЛІЗ РИЗИКОВОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ

ПАТ «КБ «ГЛОБУС»

Кредитування є найважливішим напрямком здійснюваних банком активних операцій. Видаючи кредити іншим банкам, фізичним та юридичним особам банк формує свій кредитний портфель. Саме якість всього кредитного портфеля визначає ефективність кредитної діяльності [1]. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та як складова частина активів банку, що має свій рівень дохідності та ризику. Як індикатори рівня ризику кредитного портфеля запропоновано використовувати такі показники:

- коефіцієнт кредитної активності;
- коефіцієнт достатності резервів;
- коефіцієнт якості кредитів;
- коефіцієнт прострочених кредитів;
- коефіцієнт кредитів, списаних із резерву;
- максимальний розмір ризику на одного позичальника;
- рівень концентрації великих кредитних ризиків;
- рівень концентрації кредитних ризиків на одного інсайдера.

На прикладі ПАТ «КБ «ГЛОБУС» наведено розрахунок і аналіз наступних показників:

1. $K_{ка}$ – коефіцієнт кредитної активності, що відображає частку кредитного портфеля банку в загальних активах і розраховується за формулою:

$$K_{ка} = \frac{КП}{А} * 100\%, \quad (1)$$

де КП – кредитний портфель банку;

А – загальні активи банку.

Банк самостійно встановлює межі такого показника залежно від обраного ним типу кредитної стратегії. Однак з точки зору збалансованості дохідності та ризику кредитного портфеля оптимальним вважається значення цього показника у межах 65–75%. Відомо, якщо обсяг кредитування менший ніж 65%, то кредитна політика банку є пасивною, якщо ж частка перевищує 75% – агресивною. Розрахунок коефіцієнту кредитної активності ПАТ «КБ «ГЛОБУС» за 2012-2016 рр. наведено нижче у табл. 1.

Таблиця 1

Розрахунок коефіцієнту кредитної активності ПАТ «КБ «ГЛОБУС» за 2014-2016 рр.

Показник	Станом на:		
	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
Кредити та заборгованість клієнтів, тис. грн.	895 550	934 154	972 229
Усього активів, тис. грн.	1 354 035	1 355 777	1 498 889
$K_{ка}$ (коефіцієнт кредитної активності),%	66	69	65

Отримані результати розрахунку свідчать про те, що кредитна політика банку порівняно з кінцем 2014 року не зазнала значних змін. Коефіцієнт кредитної активності у 2014-2016 рр. знаходився в межах оптимального значення 65-69%, а отже Банк дотримувався пасивного напрямку кредитної політики.

2. $K_{др}$ – коефіцієнт достатності резервів. Свідчить про ступінь достатності резервів банку в разі непогашення кредитів, розраховується за формулою:

$$K_{др} = \frac{P}{КП} * 100\%, \quad (2)$$

де P – резерв, створений на відшкодування збитків за кредитними операціями.

Оптимальне значення цього показника 0,9–5%. Розрахунок достатності резервів ПАТ «КБ «ГЛОБУС» наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Розрахунок коефіцієнту достатності резервів ПАТ «КБ «ГЛОБУС» за 2014-2016 рр.

Показник	Станом на		
	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2016
Кредити та заборгованість клієнтів, тис. грн.	895 550	934 154	972 229
Резерв, створений на відшкодування збитків за кредитними операціями, тис. грн.	175 139	109 187	154 599
К2 (коефіцієнт достатності резервів),%	20	12	16

Розрахувавши коефіцієнт достатності резервів ПАТ «КБ «ГЛОБУС» можемо зробити висновок, що обсяг резерву, створеного на відшкодування збитків за кредитними операціями є досить високим (в межах 12-20%) і перевищує оптимальні значення (0,9 – 5%).

Отже, кредитний портфель має свій рівень доходності та ризику. На прикладі ПАТ «КБ «ГЛОБУС» наведено розрахунок і аналіз індикаторів рівня ризику кредитного портфелю: коефіцієнта кредитної активності (знаходиться в межах оптимального значення), коефіцієнта достатності резервів (має високий рівень порівняно з оптимальним значенням).

Література:

1. Голуб В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку. Автореф. Дис. канд. екон. наук: 08.04.01 / В.М. Голуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 19 с.
2. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/Bank_supervision/index.htm.
3. Річні звіти ПАТ «КБ «ГЛОБУС» 2014-2016 рр. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://globusbank.com.ua/ua/godovie_otcheti.html.

РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК ФОРМА ПІДТРИМКИ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Політика рефінансування – це забезпечення центральним банком комерційних банків додатковими резервами на кредитній основі. Ініціаторами рефінансування виступають комерційні банки. Вони звертаються до центрального банку у разі вичерпання можливостей поповнити свої резерви з інших джерел. Для центральних банків рефінансування комерційних банків – це канал безготівкової емісії [1].

В умовах світової фінансової кризи кредити центрального банку виступають як першочергові заходи з протидії та подолання наслідків фінансової кризи в банківському секторі [2, с. 147].

Проаналізувавши різні канали трансмісійного механізму в Україні, Центр наукових досліджень Національного банку України у 2008 році дійшов до висновку про необхідність змін у грошово–кредитній політиці [3, с.54]. Одним із засобів впливу монетарної влади на економічний розвиток вбачали кредитний канал емісії грошей, який передбачав рефінансування банків з боку НБУ за рахунок емісії. Ці гроші виступали у ролі імпульсу для подальшої мультиплікації грошей банками [4, с.22].

Однак влада схилилась на те, що Національний банк не є ресурсопостачальником банків, а лише здійснює регулювання грошової маси в обігу шляхом підтримання ліквідності банків на короткий період [5, с.3-11].

В Україні до 2007 року, крім 2003 року, переважали емісійні операції через валютний канал. Внаслідок світової економічної кризи 2008 року було здійснено 78% емісії платіжних засобів через кредитний канал, тоді як через валютний – лише 18%. Тільки таким способом Україна могла

забезпечити ліквідність банків під час загострення на фінансовому ринку. У 2009 році фондовий канал склав 33,6%, у наступні три роки – близько 20%. У 2010 році було зроблено спробу повернутися до традиційної валютної емісії грошей (71%), проте у 2011 році її частка зменшилася до 57%, а у 2012 – до 28%. Емісія грошей через кредитний канал останнім часом значно збільшилася та у 2012 році вже становила 52% від загального обсягу [6].

У 2014 р. НБУ оголосив перехід до нового валютного режиму-режиму плаваючого курсу національної валюти, що було обумовлено суттєвим дефіцитом поточного рахунку платіжного балансу (16,5 млрд. дол. США). В умовах режиму плаваючого валютного курсу основним емісійним каналом ставка налоперацій рефінансування. Однак у структурі рефінансування банків почали домінувати над короткострокові операції овернайт, які не могли ефективно виконувати функцію компенсації відтоку депозитів, а підживлювали короткостроковий спекулятивний попит на валютному ринку, що спричинило посилення девальваційних процесів.

Аналогічна структура рефінансування збереглася й протягом 2015 року. Залишки за кредитами рефінансування сягнули свого історичного максимуму (123,7 млрд. грн.) у квітні 2015 року, після чого спостерігалось зниження активності кредитного каналу [7].

На початку 2016 р. обсяги рефінансування значно зменшилися порівняно з аналогічним періодом 2015 р., що свідчило про стабілізацію банківського сектору. Протягом 2016 р. обсяги рефінансування поступово зростають, значною мірою за рахунок проведення планових тендерів із підтримання короткострокової ліквідності (58%). На початок 2017 р. динаміка структури операцій рефінансування знову змінює напрям в сторону кредитів овернайт (66,5%), тому залишаються високі ризики повторення негативної ситуації 2014 року .

Отже, кредитний канал має важливу роль для економіки. Він забезпечує фінансування реального сектора економіки, дозволяє

комерційним банкам запускати власний емісійний ресурс через грошово-кредитну мультиплікацію та дає можливість вітчизняним виробникам підвищити конкурентоспроможність через зниження процентних ставок і інфляції. Однак, рефінансування банків так і не стало пріоритетним напрямом діяльності НБУ. Національний банк і надалі продовжує здійснювати переважну частину емісії грошей через валютний канал. Фондовий канал не може тривалий час залишатися основним, оскільки він сприяє зростанню державного боргу. Кредитний канал має бути більш активним, при більш гнучкій процентній політиці. І тільки в цьому випадку можливий ефективний вплив грошово-кредитної політики на економіку України.

Література:

1. Причини і значення рефінансування комерційних банків центральними [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/16330826/bankivska_sprava/refinansuvannya_bankiv

2. Жулінська, К. Роль рефінансування банків у забезпеченні їх конкурентоспроможності / К. Жулінська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України :зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2009. – Вип. 26. – С. 178 – 183.

3. Міщенко В. І. Монетарний трансмісійний механізм в Україні: [наук.-аналіт. мат.] /В. І. Міщенко, О. І. Петрик, А. В. Сомик, Р. С. Лисенко та ін. – К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008. – 144 с.

4. Савлук М. І. Фінансово-монетарні важелі економічного розвитку: у 3 т. Т. 2 Механізми грошового та фондового ринків і їх вплив на розвиток економіки України / М. І. Савлук, О. В. Дзюблюк, О. І. Береславська, Н. І. Гребеник, А. А. Гриценко, Т. Є. Унковська. – К.: Фенікс, 2008. – 440 с.

5. Гребеник Н. Основні віхи у формуванні та проведенні грошово-

кредитної (монетарної) політики в Україні / Н. Гребеник. // Вісник НБУ. – 2010. – № 10. – С. 3-18.

6. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] // Річний звіт НБУ. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=58023

7. Аналіз ефективності монетарної політики Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/FEAO_Analysis-of-the-NBU-Monetary-Pollicy-Effectiveness_A5_03.pdf

Тібенко В.М.

Східноєвропейський університет економіки й менеджменту

КРЕДИТНІ ОПЕРАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ЕКОНОМІКИ

У житті громадян кредитування відіграє важливу роль, адже, воно активізує збут товарів і послуг, дозволяє банкам отримувати значні прибутки. У свою чергу, населення отримує реальну отримати товари в період їхньої високої споживчої актуальності. А для банку, це – можливість максимізувати доходи від довгострокових або короткострокових кредитних операцій у межах установлених ризиків, і відповідно до чинного законодавства, правил та нормативних документів.

Позитивний ефект від наявності такого інструмента, як кредит, безсумнівний: завдяки кредиту скорочується час, необхідне для задоволення особистих потреб громадян. Залучення кредитних ресурсів дозволяє позичальнику збільшити свою платоспроможність, прискорити досягнення поставлених цілей. Одночасно зобов'язання з виплати основного боргу й відсотків кредиторю стимулює позичальника до якісної й ефективної праці, ініціативи й кар'єрного росту. Відтак, кредит є передумовою розвитку сучасної економіки.

Кредитні операції – це відносини між кредитором і дебітором із приводу надання (одержання) у тимчасове користування грошових коштів, їх повернення й оплати. При цьому мається на увазі саме зміст дій учасників відносин, насамперед банківських працівників.

Банківські кредитні операції поділяються на дві групи [1, с. 115-116]:

- пасивні, коли банк виступає в ролі позичальника (дебітора), залучаючи кошти клієнтів, включаючи інші банки;

- активні, коли банк виступає в ролі кредитора, надаючи кошти клієнтам, включаючи інші банки.

Завжди при здійсненні кредитних операцій між конкретним банком і різними суб'єктами виникають кредитні відносини, при яких, останні, зобов'язані при настанні визначеного терміну повернути грошові кошти зі сплатою за їх користування відсотків, дивідендів, комісійної винагороди й т.п. Відтак, кредитні операції поділяються на: міжбанківські кредити – надання кредитних ресурсів банком-кредитором банку-позичальникові не тільки у вигляді кредитів, але й за допомогою депозитів, векселів, фінансового лізингу, активного залишку по кореспондентських рахунках банків, виконаних гарантій, виданих за інші банки [2, с. 153], та кредитні операції із клієнтами – усі види кредитів, що надаються клієнтам банку, крім банків-кореспондентів [3, с. 171-172].

З метою збільшення кількості потенційних клієнтів, банками розробляються та впроваджуються нові продукти (послуги). Відповідно до кредитних продуктів установлюються певні вимоги та правила, які регламентуються кредитним договором, що укладається між клієнтом та банком.

Сучасний економічний розвиток та значна конкуренція на фінансовому ринку актуалізує розробку напрямків активізації кредитного потенціалу споживачів за допомогою зміни кредитної політики банків, таким чином, щоб стимулювати так зване раціональне кредитування, що передбачає використання позичальниками позикових коштів, при цьому

умови надання й обслуговування таких кредитів повинні бути співставні реальним можливостям і раціональним потребам позичальників.

На нашу думку, раціональне кредитування не тільки дозволить уникнути таких негативних наслідків, як надмірне боргове навантаження на позичальників, але й призведе до оздоровлення економічної ситуації за допомогою цільового використання позикових коштів.

Ми вважаємо, що розробка та впровадження кредитних продуктів повинні сприяти розв'язанню низки стратегічних завдань, а саме:

- створити адекватну відповідь фінансово-кредитного сектора на глобальний виклик, пов'язаний із запитом світового співтовариства на підвищення соціальної ефективності фінансово-кредитного сектора;

- альтернативи нераціональному короткостроковому дорогому нецільовому кредитуванню;

- використання кредитного потенціалу населення для фінансування таких споживчих видатків, які мають одночасний позитивний вплив на добробут позичальників тощо.

Література:

1. Жарковская Є.П. Банківська справа : підручник / Є.П. Жарковская. – М.: Омега-Л, 2006.
2. Панова Г.С. Кредитна політика комерційного банку. / Г.С. Панова – М. : ДІС, 2007.
3. Семибратова О. І. Банківська справа. / О. І. Семибратова. – М.: Академія, 2006.

КРЕДИТУВАННЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ЯК ОДИН З ВАЖЕЛІВ ЙОГО РОЗВИТКУ

Однією з важливих проблем аграрного сектору національної економіки є кредитування агропромислового комплексу. Саме сільське господарство – стратегічно важлива галузь економіки країни.

Частка сільського господарства досягла позначки 11,7% від обсягу ВВП за 2016 рік, агросектор забезпечив понад 42% надходжень валюти за рахунок експорту сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки [1].

Основним кроком забезпечення подальшого розвитку сільськогосподарського виробництва, враховуючи його особливості, є державна підтримка і залучення в аграрний сектор необхідних фінансових потоків та створення системи пільгового кредитування комерційними банками. Близько 75% українських аграрних компаній вважають обмежений доступ до кредитів головним бар'єром для збільшення об'ємів аграрного виробництва. Разом з тим, 60% підприємств не мають доступу до залучених ресурсів, а половина виробників продають свій урожай негайно після збирання, щоб отримати кошти для поточної діяльності [2].

Дослідивши сучасний стан кредитного ринку для підприємств даного типу, можна сказати, що найвигідніші умови надає Кредобанк на придбання, будівництво, ремонт, реконструкція нерухомості, купівлю земельної ділянки під забудову, придбання обладнання, агротехніки і обладнання, пов'язаної з сільським господарством. Кредит надається терміном на 7 років під 16,9 % річних, під заставу об'єкту кредитування або іншого не менш ліквідного майна. Також основною умовою надання

кредиту є наявність власних коштів в розмірі 20-30% вартості об'єкта інвестування . Така ситуація, в більшості випадків, є не вигідною для підприємств та фактично закриває доступ до фінансових ресурсів.

Сучасні сільськогосподарські підприємства діють у нестабільному економічному середовищі з високим рівнем невизначеності, тому для забезпечення потреби в коштах доцільно більш широко застосовувати сучасні форми кредитування такі як: лізинг та аграрні розписки.

Вивчаючи проблему лізингу техніки в сільському господарстві слід визначити причини низької зацікавленості аграріїв у придбанні техніки на умовах лізингу. Більше половини вітчизняних машин не відповідає міжнародному рівню за показниками продуктивності, якості, енергоємності, надійності, умов праці механізаторів.

В свою чергу аграрії, взявши у лізинг машини закордонного виробництва, згодом не можуть їх відремонтувати, тому відсутність ремонтних майстерень стала додатковим фактором низьких темпів розвитку ринку лізингу сільськогосподарської техніки [3].

Надзвичайно високі відсоткові ставки кредитів та низький рівень технічного забезпечення сільськогосподарських підприємств змушені наймати сторонні організації для забезпечення комплексу польових робіт та оплачувати їх послуги шляхом передачі зернових культур фактично за собівартістю.

Для того, аби вирішити питання кредитування національних виробників було запроваджено механізм залучення коштів під заставу майбутнього врожаю – інститут аграрних розписок, як альтернативу банківському кредитуванню. Можна стверджувати про те, що механізм українських аграрних розписок – це обіцянка виробника поставити сільськогосподарську продукцію або розплатитися після її продажу в майбутньому в обмін на отримання ресурсів (фінансових чи товарних) для ведення сільськогосподарської діяльності [4].

Для повноцінного функціонування цього механізму, необхідно законодавчо збалансувати інтереси всіх учасників цих відносин – кредиторів та виробників сільськогосподарської продукції, щоб вони могли використовувати інститут аграрних розписок на вигідних економічних та юридичних умовах.

Таким чином, існує декілька напрямів для підтримки кредитування агропромислового комплексу, але для того, щоб створити ефективну систему потрібно осмислено підійти до цього питання і комплексно розвивати різні напрямки кредитування та дати можливість сільськогосподарським підприємствам обрати найбільш вигідний та зручний варіант в кожному конкретному випадку. Можна впевнено стверджувати, що використання пільгового банківського кредитування, лізингу та подальшого запровадження та розвитку механізму аграрних розписок є перспективним напрямком вдосконалення роботи й фінансового стану аграрних підприємств та національної економіки.

Література:

1. Сільське господарство України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/publ7_u.htm
2. Кредитування аграрного сектору [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://apd-ukraine.de/ua/slider/397-struktura-privatnogo-gospodaryuvannya>
3. Зеленский А. В. Особенности финансового регулирования аграрного сектора в зарубежных странах / А.В. Зеленский / Прогресс: Международный научный журнал. – 2014. – №1-2. – С. 105-108.
4. Аграрні розписки – альтернативний механізм кредитування аграрного сектору України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/agrarni-rozpiski-alternativniy-mehanizm-kredituvannya-agrarnogo-sektoru-ukrayini.html>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Розвиток ринку кредитних послуг безпосередньо пов'язаний із збільшенням масштабів накопичення грошового капіталу, що рухається під впливом попиту і пропозиції на гроші. Ринок кредитних послуг – це специфічний вид ринку, на якому купуються і продаються кредитні ресурси та банківські послуги [1, с. 147].

Особливе місце на ринку кредитних послуг посідають банки. Вони спочатку мобілізують кошти у інших суб'єктів, а потім самі надають їх у позички своїм клієнтам.

Останнім часом банки різних країн, усе гостріше відчують проблему банківського кредитування. Вона ще більш актуальна для вітчизняної банківської системи, рівень простроченої позичкової заборгованості в якій протягом останніх років має стійку тенденцію до зростання. Велика кількість банків терплять втрати від недосконалої оцінки ризику і вимушені завищувати відсоткові ставки за кредитами, від того, в свою чергу, потерпають позичальники.

На вітчизняному ринку кредитних послуг існує багато проблем, пов'язаних з недостатньою ефективністю діяльності кредитного сектора країни, низьким рівнем фінансової грамотності та поінформованості споживачів кредитних послуг щодо особливостей функціонування банківських установ і можливостей отримання необхідних банківських послуг, недостатньою довірою населення до цих послуг, відсутністю достатньої практики ринкових відносин тощо.

На сьогодні можна виділити такі основні проблеми функціонування вітчизняного ринку кредитних послуг:

- недосконалість законодавчого та нормативного регулювання процесів реалізації окремих кредитних послуг, а в деяких випадках, відсутність його взагалі;

- недостатній рівень захисту прав споживачів кредитних послуг;

- недостатній професійний рівень керівництва і персоналу певної частини банківських установ, що обумовлює застосування у їхній діяльності малоефективних і непрозорих стандартів корпоративного управління та розкриття інформації;

- недостатні капіталізація та конкурентоспроможність вітчизняних банківських установ;

- низький попит на послуги через високі на них тарифи та недовіру населення у зв'язку з певними стереотипами, пов'язаними із банкрутством банківських установ;

- невідповідність законодавчого регулювання окремих видів кредитних послуг європейським нормам та ін. [2].

Сучасна система кредитування представляє собою модель, при якій функціонують нові методи та форми кредитування. Нині принципово змінився підхід банків до організації кредитних відносин: відбувся перехід від пооб'єктного кредитування до кредитування суб'єкта, тобто кредитування юридичної або фізичної особи, до уніфікації методів кредитування клієнтів незалежно від їхнього галузевого підпорядкування та форм власності. Зараз кредити приймають участь в процесі приватизації державних організацій та управлінні державним боргом. Склалась система багатоваріантного кредитування, коли позичальники і банки, користуючись своїм правом, приймають найбільш прийнятну для них форму: як кредити, що постійно знаходяться в обороті позичальника, так і разові, що покривають тимчасовий розрив в платіжному обороті [3, с. 69].

Отже, вибір банком кредитного інструментарію впливають не тільки потреби клієнта, але і його особливості (фінансова надійність і ін.), а також можливості й інтереси самого банку, одночасно намагаючись знизити

ризик, безпосередньо пов'язаний з механізмом надання і погашення банківських кредитів.

Література:

1. Сич Є. М. Ринок фінансових послуг [Текст] : навч. посіб. / Є. М. Сич, В. П. Ільчук, Н. І. Гавриленко ; М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Черніг. держ. технол. ун-т. – К. : Центр учб. л-ри, 2012. – 428 с.

2. Кучерепа Н. Проблеми та перспективи розвитку ринку фінансових послуг в Україні / Н. Кучерепа [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://libfor.com/index.php?newsid=2738>

3. Манжула Д.П. Роль кредиту в діяльності комерційних банків //Економічні науки. «Молодий вчений». – № 2 (29). – лютий, 2016 р. – С. 67-70.

Якименко А.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

КРЕДИТНІ ВЗАЄМОВІДНОСИНИ НБУ З КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ

Національний банк України є центральним банком України, особливим центральним органом державного управління, її емісійним центром, проводить єдину державну політику в галузі грошового обігу, кредиту, координує діяльність банківської системи в цілому.

Економічна сутність кредитів Національного банку полягає в тому, що через кредитування комерційних банків та інших кредитних установ здійснюється емісія грошей в обіг і розширюється обсяг сукупної грошової маси в економіці. На мікрорівні кредити Національного банку сприяють підтриманню комерційними банками своєї ліквідності на необхідному рівні, зміні структури їхніх активів на користь позичкових операцій, а

також розширенню, за необхідності, обсягу кредитної допомоги своїм клієнтам [1, с.26]. Постановою Правління НБУ № 484 від 15.12.2000р. затверджено Положення про механізми рефінансування комерційних банків України. Комерційні банки можуть отримувати від НБУ як банку останньої інстанції кредити за певною класифікацією залежно від різних факторів:

1) залежно від форми кредитування банківських установ: – облікові кредити; – ломбардні кредити;

2) залежно від методів надання: – прямі кредити; – кредитні аукціони (тендерний метод);

3) залежно від терміну надання:– короткострокові, які надаються на 1 або декілька днів (кредит «овернайт»); – середньострокові, до 1 року (ломбардне кредитування); – довгострокові, більше 1 року (стабілізаційні кредити);

4) залежно від способів рефінансування банків: – проведення операцій на відкритому ринку (операції РЕПО); – проведення операцій на міжбанківському ринку (ломбардне кредитування)[2].

Рефінансування комерційних банків відбувається за ставками, як правило, не нижче облікової ставки НБУ. На рисунку 1 зображено динаміку процентних ставок рефінансування та облікової ставки НБУ.

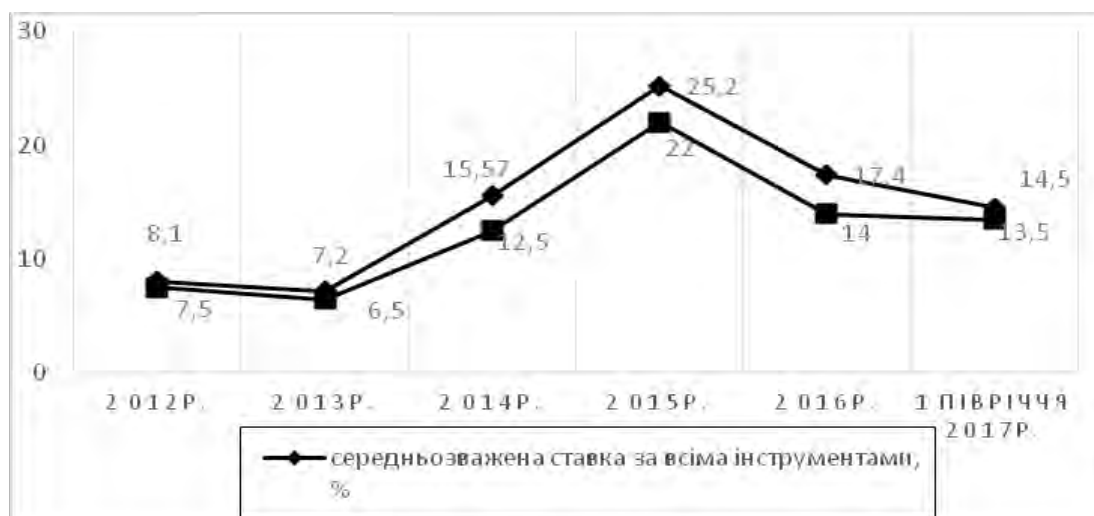

Рис.1. Динаміка процентних ставок рефінансування та облікової ставки НБУ [3]

Однією з нагальною проблем рефінансування в Україні є проблема забезпечення технічного питання, такого як надання короткострокових кредитів. Дані кредити можуть досягати великих обсягів та виступати важливим фактором підтримки поточної ліквідності комерційних банків. В Україні ж переважають довгострокові кредити. Причиною тому є висока ставка рефінансування, що свідчить про неплатоспроможність банків.

За даними табл. 1 видно, що НБУ намагається постійно скорочувати обсяги рефінансування так, як ці операції є емісійними та небажаними для економічного розвитку. Але під час кризових явищ та дестабілізації фінансового ринку, що призводить до зниження ліквідності банків НБУ вимушений активізувати механізми рефінансування.

Таблиця 1

**Обсяги та структура кредитів з рефінансування банків України
у 2012 – першої половини 2017 рр. [3]**

Інструменти рефінансування	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Обсяг, млрд. грн	Обсяг, млрд. грн	Обсяг, млрд. грн	Обсяг, млрд. грн	Обсяг, млрд. грн	Обсяг, млрд. грн
Кредити овернайт	28,7	19,8	123,3	35	47	60
Операції прямого РЕПО	56,7	36	15	5	-	-
Рефінансування через тендер	11,7	13,8	30,5	11,5	43	16,2
Стабілізаційні кредити	0,5	2	54,5	23,9	16,1	20
Всього, обсяг рефінансування	97,6	71,5	223,3	75,4	106,1	96,2

Отже, система рефінансування та управління ліквідністю банківської системи знаходяться у постійному розвитку. Тому Україні доцільно вдосконалювати наявні та запроваджувати нові механізми рефінансування, адже розвинута система операції з надання банкам кредитів у встановленому Національним банком порядку забезпечить стабільність банківської системи в цілому.

Література:

1. Полях С. С. Ефективність механізму рефінансування / С.С. Полях //Фінансовий простір. – 2016. – №2. – С. 24-33.
2. Положення про рефінансування та надання Національним банком України кредитів банкам України: постанова Правління НБУ від 04.02.2010р. №47 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0146-10.
3. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.bank.gov.ua

СЕКЦІЯ 2

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ампілогова К.О.

Харківський торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

РОЗВИТОК ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ СТРАХОВИКІВ

Ринок перестрахування є одним з найважливіших факторів забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності страховиків. В Україні необхідність перестрахування визначено Законом України «Про страхування». Так, згідно із статті 30 у випадку, якщо страхова сума за окремим предметом договору страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного капіталу і сформованих вільних резервів та страхових резервів, страховик зобов'язаний укласти договір

перестраховання. Розвиток ринку перестраховання не можливий без удосконалення державного регулювання в зазначеній сфері [1, с. 74]. Високий рівень розвитку перестрахового ринку забезпечує комплексний захист від настання несприятливих подій різного роду [2].

Проте в Україні інститут перестраховання часто використовується з метою виведення капіталу із країни. Це призводить до значного відтоку фінансових коштів за кордон у вигляді перестраховувальних премій (табл.1).

Таблиця 1

Динаміка страхових премій сплачених перестраховикам-нерезидентам

Показники	2014	2015	2016
Сплачено на перестраховання перестраховикам-нерезидентам	1 530,5	2 530,2	3 962,3
Виплати, компенсовані перестраховиками-перестраховиками-нерезидентами	468,5	848,1	954,7
Різниця (+,-)	1062,0	1 682,1	3007,6
Валові страхові премії	26 767,3	29 736,0	35 170,3
Частка вихідного перестраховання у співвідношенні до валових страхових премій, %	5,7	8,5	11,3

Розраховано за: Національна комісія, що здійснює регулювання на ринку фінансових послуг. [Електронний ресурс]. Режим доступу <https://nfp.gov.ua>.

Так за 2016 р. страховими компаніями України було сплачено близько 4 млрд. грн, що становило 11,3% від валових страхових премій. Нажаль фінансовий стан більшості страхових компаній України не дозволяє здійснювати перестраховання у страховиків резидентів. Тому значна частина страхових компаній України вимушена перестраховувати ризики за кордоном.

З метою зменшення вивезення капіталу з країни та захисту національного ринку страхування вважаємо доцільним встановлення обмежень на обсяги ризиків, переданих у перестраховання страховикам-нерезидентам. Тобто, державним органом нагляду повинен бути встановлений мінімальний норматив власного утримання. На нашу думку,

його величина повинна складати від 40 до 60%. Це дасть змогу зменшити відтік капіталу за кордон. Про доцільність такого заходу свідчить практика країн що розвиваються, так, наприклад, в Китаї в кінці 90-их років були введені обмеження щодо обсягів перестраховування, це дало змогу збільшити частку власного утримання страхових компаній.

Одним із шляхів вирішення даної проблеми може стати створення державної перестрахової компанії, в якій страховики-резиденти повинні бути зобов'язані перестраховувати свої ризики. Цю компанію можна створити на базі державної страхової компанії «Оранта».

Література:

1. Кузьменко О.В. Перестраховування як механізм стабілізації страхового ринку в умовах фінансової кризи /О.В. Кузьменко// Фінанси України. – 2014. – №7. – С. 66–74.

2. Козьменко О. В. Страхування і страховий ринок: термінологія, законодавство і динаміка розвитку / О. В. Козьменко. – Суми : Ділові перспективи, 2006. – 68 с.

Астатурян К.В.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ ТА НІМЕЧЧИНІ

Вітчизняний ринок страхування розвивається кожного року, хоча населення ще має недовіру до страхових компаній. Але необхідним є докладання зусиль зі сторони держави для підтримки і подальшого розвитку страхування в Україні. Проаналізуємо досвід Німеччини і порівняємо розвиток німецького страхового ринку з українським.

В Україні є причини або проблеми, які негативно впливають на розвиток фінансових ринків в цілому. Основні - це фінансово-економічні,

політичні та соціальні проблеми. Також однією з причин низького рівня розвитку страхування життя є відсутність вільних коштів у населення України та низька довіра до страхової системи в цілому.

Розглянемо динаміку кількості страхових компаній та рівень їх концентрації в країні для більш детального аналізу страхового ринку. Завдяки цьому можна оцінити загальний потенціал фінансових установ щодо обсягів надання послуг із страхування. Загальна кількість страхових компаній на 2014 рік становила 382, на 2015 рік - 361, на 2016р. - 310. Кількість страхових компаній “non-Life” на 2014 рік становила 325, на 2015 рік - 312, на 2016р. - 271 та кількість СК “Life” на 2014 рік становила 57, на 2015 рік - 49, на 2016р. - 39. Тому, можна зробити висновок, що страхових компаній “non-Life” більше ніж СК “Life”.

Також розглянемо дані розвитку страхових компаній України з 2014 року по 2016 рік для детального аналізу. Чисті страхові премії на 2014 рік становили 18 592,8 млн.грн., на 2015 рік-22 354,9 млн.грн , на 2016 р.- 19588,4 млн.грн .Чисті страхові виплати на 2014 рік становили 4 893,0 млн.грн , на 2015 рік-7 602,8 млн.грн , на 2016 р.- 6 046,3 млн.грн .

Отже, страховому ринку України притаманний низький рівень розвитку та також страховий ринок України має ряд невирішених проблем. З 2014 по 2016 роки можна спостерігати тенденції до збільшення таких показників як: валові та чисті страхові премії, валові та чисті страхові виплати, страхові резерви. Попри збільшення вказаних показників, загальні активи страховиків, обсяги сплачених статутних капіталів зменшувалися, що було пов'язано зі зниженням кількості таких страхових компаній як «Life» і «non-life». Відповідно до аналізу макроекономічних показників розвитку страхової галузі можна зробити висновок, що для України характерними є низький рівень проникнення страхування та недостатні обсяги страхових премій на душу населення у порівнянні з провідними країнами світу. У Німеччині також як і в Україні спостерігається низький серед 15 перших країн ЄС ступінь страхового

проникнення (відношення сумарних річних премій до ВВП - 7 %, або 11-те місце в зоні євро - 15). на це впливає слабо розвинутий сектор приватного пенсійного страхування.

Німеччина є однією з країн-лідерів світового страхового ринку. У Європі вона займає друге місце після Великобританії. Об'єднання Німеччини вплинуло на динаміку розвитку страхового ринку. Кількість страхових компаній на страховому ринку Німеччини близько 2157, вони мають ліцензії та з них 32 компанії - перестраховальні.

У Німеччині знаходиться одна з найбільших страхових компаній Allianz. Ця компанія займає третє місце в світі за розміром активів в 2012 р (830 804 трлн дол.). Вона має свої філії і дочірні компанії по всьому світу, в тому числі і в Україні. Компанія залишається стабільною, займаючи друге місце в рейтингу Форбс як в 2016 році, так і роком раніше.

Основним видом страхування, який є популярнішим в Німеччині – це індивідуальне страхування. Воно займає приблизно 80 % всього ринку страхування. Серед основних страхових послуг, які користуються попитом є страхування життя, страхування збитків та страхування від нещасних випадків, найменшу частку має страхування на випадок хвороби.

Отже, можна зробити висновок, що страховий ринок Німеччини більш розвинутий ніж страховий ринок України. Том, що в Німеччині страхування більш популярне ніж в Україні. Також страховому ринку України притаманний низький рівень розвитку та має ряд невирішених проблем, а Німеччина належить до країн-лідерів світового страхового ринку і страхові компанії Німеччини, на загальну думку, належать до найбільш надійних в світі.

Література:

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України [Електронний ресурс] - Режим доступу до статті: <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>

2.Страховий ринок Німеччини [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://pidruchniki.com/12610425/finansi/strahoviy_rinok_nimechchini

Воїнова К.С., Мурадова А.А.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація страхових відносин є процесом стирання законодавчих та економічних бар'єрів між національними страховими ринками, що відбувається під впливом глобального страхового простору.

Архітектура світового страхового ринку нестійка і піддається значним потрясінням не лише для страхових ринків периферії, але й для центру, тому що світова страхова сфера перетворюється в єдину систему і обвал однієї з ланок тяжко відображається на інших.

До числа країн, страхові ринки яких розвиваються та входять до периферії світового страхового ринку, відноситься і Україна.

Світовий страховий ринок сформований на основі інтеграції страхових ринків високо розвинутих країн світу, підштовхує менш розвинуті національні страхові ринки до адаптації місцевих стандартів до міжнародних. Щоб освоїти такі стандарти, необхідно створити відповідні інститути та механізми, а це не просто, бо пряме запозичення чужого досвіду неможливо. Чуже середовище їх відштовхує, вимагаючи створювати інститути і механізми, які відповідають вимогам часу й враховують традиції національного страхового ринку [1].

Широкомасштабне й активне включення страхового ринку України у процес глобалізації страхових відносин проходитиме поступово й

вибірково. Великі зусилля знадобляться для адаптації національних страхових продуктів до вимог світового ринку, підвищення їх параметрів до конкурентоспроможного рівня.

Трактування «глобальної страхової діяльності» полягає, насамперед, у домінуванні у всіх сегментах страхового ринку транснаціональних страхових корпорацій, їх груп, стратегічних альянсів, тандемів, конгломератів, пулів, що діють у міжнародно уніфікованому середовищі і внаслідок фінансової лібералізації проводять активну експансіоністську політику на новітній інформаційно-технологічній основі [2].

Наслідки впливу глобалізації світового ринку страхових послуг на національні страхові системи:

а) Позитивні:

- залучення іноземних інвестицій у розвиток страхової інфраструктури;

- підвищення капіталізації та ємності національної страхової галузі за рахунок коштів іноземних інвесторів;

- використання передових страхових технологій і «ноу-хау»;

- розширення структури і підвищення якості страхових послуг.

б) Негативні:

- втрата національного контролю над страховими резервами та інвестиційними при домінуючій іноземній участі на страховому ринку чи в його окремих сегментах;

- обмеження можливості держави з використання механізмів активної соціальної політики в галузі пенсійного та медичного страхування;

- супроводження експансії крупних іноземних страховиків, ціновим демпінгом та ін.

Для інтеграції страхового ринку України в глобалізаційний простір необхідно:

1. Дослідити та сформуванати новий режим міжнародної торгівлі страховими послугами з виділенням сутнісних характеристик принципово нового етапу розвитку регулятивної системи безпосередньо під егідою Світової організації торгівлі у межах Генеральної угоди з торгівлі послугами (ГАТС);

2. Створити дійовий механізм досягнення страховою системою України високого конкурентного статусу, у першу чергу, шляхом:

- Внесення змін до національних законодавчих і нормативних актів для розвитку обов'язкового і добровільного страхування;
- Стимулювання капіталізації та інвестиційної спрямованості страхового ринку
- Активізації розвитку його інфраструктури,
- Удосконалення оподаткування діяльності страховиків, які працюють на ринку України [3].

На сучасному етапі для світового страхового ринку характерними є процеси глобалізації інтеграції та консолідації. Участь кожної країни в таких процесах є результатом тривалого історичного розвитку національної економіки та світового господарства. Головними рушійними силами глобалізації ринку страхових послуг є США, Японія, Німеччина, Велика Британія. У процесі глобалізації руйнуються кордони між національними страховими ринками і відбувається: концентрація капіталу через злиття й поглинання страхових і перестраховальних компаній, що призводить до формування транснаціональних страхових компаній. Результатом поглинання одних страхових компаній іншими є загострення боротьби між ними і, як наслідок, зменшення їх кількості.

Література:

1. Кот О.В. Особливості функціонування міжнародного та вітчизняного ринку страхування // Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук : у 2-х частинах / Наукова організація «Перспектива». – Дніпропетровськ : «Гельветика», 2013. ч. 2. – 248 с

2. Страховий ринок України 2012: огляд. – Режим доступу : <http://frk.kiev.ua/index.php?p=articles&area=1&action=displayarticle&id=830&name=2012>.

3. Лой Ю.В. Страховий ринок та перспективи його розвитку. / Ю.В. Лой. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2011_17-2/Loi.pdf

Гайтанжі Т.О., Узун О.І.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ ПЕРЕСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Роль ринку перестраховання в Україні поступово зростає, адже у процесі ринкових трансформацій страхові компанії особливо потребують фінансової підтримки і залучення додаткового капіталу за допомогою придбання перестрахової послуги. Формування ринку перестраховання в Україні, його розбудова є пріоритетним напрямом розвитку, оскільки забезпечує фінансову безпеку страхового ринку і, як наслідок, підвищує економічну стабільність у суспільстві.

Перестраховання – це страхування одним страховиком (цедентом, перестраховальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований [1].

Основною метою перестраховання є забезпечення стабільного фінансового становища страховиків, що й дозволяє їм своєчасно та в повному обсязі виконувати прийняті зобов'язання.

На вітчизняному ринку перестраховання сьогодні присутні як національні, так і іноземні гравці. Основними видами страхування, відповідальність щодо яких перестраховується, є страхування майна юридичних осіб, страхування вантажів, транспортне каско (авіа-, морських суден, авто), громадянська відповідальність. Особисте страхування, на яке доводиться чимала частка на ринку прямого страхування, практично не перестраховується. Самими затребуваними видами на ринку страхування життя є кредитне страхування й групове страхування для корпоративних клієнтів.

Популярним є також групове страхування, що включається роботодавцем у соціальний пакет для своїх працівників. У середині країни перестраховуються відносно дрібні за обсягом відповідальності ризики, премії з яких не цікавлять закордонних перестраховальників. Це, як правило, фінансові ризики, короткострокові вантажі, недороге майно, автомобільне каско, частково каско авіаційного й морського транспорту [2].

Оскільки перестраховання відіграє важливу роль в діяльності страховика, варто розглянути основні дані щодо динаміки його розвитку(табл.1) [3].

Операції вихідного перестраховання у I півріччі 2017 року у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року збільшилися з 5 729,8 млн. грн. до 9 771,0 млн. грн. внаслідок збільшення на 4 368,3 млн. грн. (130,6%) перестраховання в середині країни. При цьому, операції з перестраховання із страховиками-нерезидентами зменшились на 327,1 млн. грн. (13,7%).

Сучасний український ринок перестраховання стикається з досить суттєвими і глибокими проблемами, які гальмують його розвиток. Особливістю страхового ринку України являється невелика доля у складі світового ринку: кількість страховиків постійно збільшується, але

більшість із них має незначний обсяг активів, тому вони повинні передавати свої зобов'язання у перестраховування іноземним страховикам.

Таблиця 1

Основні показники перестрахової діяльності та їх динаміка

	2015, млн. грн	2016, млн. грн	I півріччя 2016, млн..грн	I півріччя 2017, млн..грн	Темп приросту, %	
					2016/ 2015	I півріччя 2017/ I півріччя 2016
Сплачено на перестраховування, у т. ч.:	9911,3	12668,7	5728,9	9771,0	27,8	70,5
перестраховикам-резидентам	7381,1	8706,4	3345,0	7713,3	18,0	130,6
перестраховикам-нерезидентам	2530,2	3962,3	2384,8	2057,7	56,6	-13,7
Виплати, компенсовані перестраховиками, т. ч.:	1345,8	1233,2	494,4	566,3	-8,4	14,5
перестраховикам-резидентам	497,7	278,5	182,7	169,0	-44,0	-7,5
перестраховикам-нерезидентам	848,1	954,7	311,7	397,3	12,6	27,5
Отриманні страхові премії від перестраховувальників-нерезидентів	38,1	40,1	20,2	20,2	5,2	0,0
Виплати, компенсовані перестраховувальникам-нерезидентам	12,9	14,2	8,1	0,1	10,1	-98,8

Шляхами вдосконалення перестрахового ринку в Україні можуть бути зміни в законодавстві, вдосконалення наявних нормативно-правових актів страхування, а також забезпечення таких умов для страховиків, за яких частка страхових платежів, яка належить перестраховику-нерезиденту, здебільшого буде припадати на Україну, а не на інші країни. Якщо цього не зробити, то буде значний відтік капіталу за кордон, що є негативним явищем для вітчизняної економіки [4].

Література:

1. Закон України «Про страхування» від 01.01.2017 / Верховна Рада України [Електронний ресурс].-Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

2. Дігтяренко С. М. Тенденції розвитку перестраховування в Україні / С. М. Дігтяренко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 76-80.

3. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nfp.gov.ua>.

4. Галушак В.В. Перестраховування як необхідна умова забезпечення фінансової стійкості та нормальної діяльності страховика / В.В.Галушак // Економіка та суспільство. – 2016. – №2. – С. 513–517.

Гнатенко Д.О.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ІННОВАЦІЇ НА СТРАХОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Страховий ринок є складовим елементом ринку сучасної національної економіки нашої країни і являє собою відокремлену частину змішано ринкової економіки [1]. Розглядаючи сучасний стан страхового ринку України, необхідно відмітити, що вона займає далеко не передове місце на світовій арені. Навіть враховуючи світові тенденції до економічного спаду та кризові явища, Україна все одно залишається країною з малорозвиненим ринком страхування [2].

Важливим постає впровадження інноваційних розробок у сфері надання страхових послуг. Під інноваційною страховою послугою слід розуміти комплекс системних заходів, спрямованих на гармонізацію всіх етапів страхового процесу з метою отримання фінансово-економічного й соціально-правового ефекту від страхування. Інноваційна страхова послуга має більш привабливіші споживчі властивості у порівнянні з попередниками, здатна задовольнити раніше неохоплені потреби

потенційного страхувальника та базується на використанні нових технологій. Найбільш затребуваними в умовах високої конкуренції на ринку страхових послуг є інновації, які спрямовані на розвиток нових каналів збуту. Один з перспективних методів – це організація продажів через мережу Інтернет. Через те, що мережа Інтернет в Україні активно розвивається, страховим організаціям варто звернути увагу на розвиток і своєчасну зміну своїх електронних веб-сайтів [1].

Останнім часом на вітчизняному ринку страхування життя з'явилося чимало інноваційних продуктів, що привертають увагу потенційних клієнтів та посилюють конкурентні переваги страхових компаній, які їх впроваджують. Серед таких продуктів найбільш цікавими є програми, «Автоматизація продажів страхових продуктів», «Мобільна безпека», «Домашня безпека» та «Екстрім безпека», програма по страхуванню кібер-ризиків CyberEdge, та інші [3]. Страховики змушені шукати нові ніші, які з'являються з розвитком інших сфер діяльності, наприклад, кібер-страхування – ця послуга стає з кожним днем все більш популярною; а через бум на ринку відеоігор набирає силу і тренд зі страхування ігрових консолей, страхування персонажів і артефактів в онлайн-іграх; страхування дронів, кількість яких у світі стрімко зростає (безпілотні літаючі апарати використовують для різних цілей: фото-, відеозйомки, доставки, отримання даних для геодезії, меліорації, фермерства і т.д.).

Не можна не згадати й про зростаючу роль мобільних, ігрових та відео технологій. Адже їх використання стає ефективним способом проведення рекламних акцій та інших маркетингових заходів; виступає інструментом у налагодженні миттєвого взаємозв'язку між страховиком, клієнтом та іншими суб'єктами страхової системи. Серед технологічних новинок сьогодення, які відкривають нові можливості для розвитку страхової системи, є технологія блокчейн, яка передбачає можливість проведення різного роду операцій та дій без участі посередників та інших третіх осіб на основі чітко структурованої бази даних та характеризується

високим ступенем надійності та прозорості (унеможлиблює крадіжки даних, шахрайство тощо). Невід'ємною складовою розвитку страхової системи є впровадження нових способів організації страхового захисту [4].

Криптовалюта вже змінює глобальну страхову галузь, що однозначно вплине на вітчизняний страховий сектор, якщо не найближчим часом, то в майбутньому. На даний момент використання криптовалют в страхових компаніях не становить практичного інтересу в Україні через позицію державного регулятора [5].

Важливість впровадження інновацій визначена, у першу чергу, проблемою виживання страхових компаній в умовах конкурентної боротьби за вітчизняний страховий ринок, який усе більше завойовується іноземними компаніями, по-друге, переходом усієї економіки України на інноваційний шлях розвитку.

Український страховий ринок має великий потенціал для розвитку. Формування розвинутого ринку страхових послуг в Україні забезпечить сприятливі умови для ринкової трансформації та стабільний розвиток національної економіки, а також міжнародних відносин.

Література:

1. Денисенко М. П., Коргун О.П. Інновації на страховому ринку України / М. П. Денисенко, О.П. Коргун // Інвестиції: практика та досвід. – 2015. – № 21. – С. 79–82.

2. Юхименко В.М. Ринок страхових послуг: світові тенденції та перспективи розвитку в Україні / В. М. Юхименко // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 3. – С. 44-48

3. Okhrimenko, O.V. (2005) «Insurance: an innovative insurance product model», available at: [http:// www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf](http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Ekonk/2005_15/012_ohrimenko.pdf) (Accessed 15 October 2015)

4. Приказюк Н. В. Нові можливості для розвитку страхової системи України / Н. В. Приказюк, Т. П. Моташко // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 4. – С. 177-192.

5. Вісник ЖДТУ. 2016. № 4 (78) О.О. Поплавський, Житомирський державний технологічний університет «Криптовалюта як об'єкт економічного аналізу в страхових компаніях»

Джур Є. Ю.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СТРАХУВАННЯ КРЕДИТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Актуальність даної теми обумовлена тим, що в умовах нестабільності ризику неповернення кредитів банкам зростають в декілька разів, що робить участь страхових компаній незамінними на даному сегменті ринку фінансових послуг.

При здійсненні різноманітних банківських операцій завжди присутні фінансові ризики: валютні, кредитні, інвестиційні, депозитні та ін. Це зумовлює, відповідно, як неготовність банків надавати довгострокові кредити, так і нестійкість функціонування підприємств, відсутність структурних перетворень в економіці, а отже, високі кредитні ризики. Саме тому одним із способів забезпечення виконання зобов'язань, які активно застосовуються в процесі здійснення кредитних операцій, є страхування кредитних ризиків, виникнення яких пов'язане зі значним зростанням обсягів виданих банками кредитів [1].

Трансформаційні економічні та політичні процеси в Україні та їх сучасний стан все більш вимагають потрібного відношення до забезпечення виконання зобов'язань у договірній та кредитно-грошовій сферах. Як один з додаткових способів забезпечення виконання зобов'язань широко використовується страхування та особливу роль воно

отримало у банківській сфері при виникненні необхідності додаткового забезпечення кредитних правовідносин та інших фінансових ризиків.

Сьогодні в банківській практиці все більшого поширення набуває використання для забезпечення кредиту двох видів договору страхування – страхування відповідальності позичальників за непогашення кредитів і страхування ризику непогашення кредитів. Їх відносять до різновидів добровільного майнового страхування, які здійснюються на підставі договору.

Договір страхування відповідальності позичальників за непогашення кредиту укладається між страховиком і позичальником за кредитним договором. За договором страхування страховик зобов'язується в разі виникнення заборгованості перед кредитором погасити її замість позичальника, включаючи й проценти за договором у разі неможливості останнього виконати взяті на себе фінансові зобов'язання за кредитним договором. Натомість позичальник зобов'язується сплачувати страховику страхові платежі та виконувати інші умови договору. На практиці страхова виплата встановлюється, як правило, у розмірі від 50 до 90 відсотків суми непогашеного кредиту (включаючи проценти за користування ним). Страхова сума виплачується кредиторам з моменту настання страхового випадку. Страховий випадок, настає з моменту прострочення виконання чергового платежу за кредитним договором.

Ризик невиконання зобов'язання пов'язаний із майновим інтересом кредитора та позичальника. Кожен із них має свої збитки. Обов'язок позичальника повернути кредитні кошти та виплатити проценти за їх користування не є цивільно-правовою відповідальністю. Страхування ризику непогашення кредиту зменшує ризик невиконання зобов'язання, тим самим має забезпечувальний інтерес, який містить як інтерес кредитора, чий права порушуються невиконанням або неналежним виконанням позичальником взятих фінансових зобов'язань, так й інтерес позичальника, який після застосування до нього наслідків суброгації

ризикуює понести додаткові майнові втрати. Таким чином, страхування ризику непогашення кредиту за кредитним договором спрямоване на гарантування належного виконання позичальником взятих на себе фінансових зобов'язань щодо повернення суми кредиту та процентів за ним [2].

Страхування банківських ризиків в Україні поки що не набуло широкого розповсюдження через відсутність розвитку фінансового сектору. Але банки поступово стають зацікавленими у страхуванні своїх ризиків кредитування [3].

Страхування кредитних ризиків є складним та відособленим видом страхування. Так як страхування прямо не вказане в якості способу забезпечення зобов'язань в чинному законодавстві, то частіше його відносять до нетрадиційних способів виконання зобов'язань чи до таких, що прямо не вказані у законодавстві. На страховому ринку України ще не вироблено загальних умов страхування кредитів. Тому страхування кредитів розвиватиметься не лише шляхом удосконалення діючих умов страхування відповідальності, а й через перетворення у страхування делькредерного типу, яке можна розглядати як страхування банків-кредиторів від «нешасних випадків» у їхній діяльності.

Література:

1. Галушак В. В. Страхування кредитних ризиків / В. В. Галушак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер.: Економічні науки. - 2016. - Вип. 16(1). – С. 105-107. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2016_16%281%29__27
2. Озернюк Г. В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань // Порівняльно-аналітичне право. Електронне наукове фаховн видання. – №5. – 2014. – С. 108 – 111. [Електронний ресурс] - Режим доступу: http://www.pap.in.ua/5_2014/33.pdf
3. Кудрявцев В. Страхування як спосіб забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором // Цивільне право і процес. – № 2. –

Іванова А. П.

Кременчуцький національний університет ім. М. Остроградського

ДЖЕРЕЛА ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ СТРАХОВИКА

Фінансові ресурси розглядаються як засоби, що формуються в процесі розподілу вартості страхового продукту в грошовому вираженні з метою забезпечення відтворювального процесу та задоволення інтересів зацікавлених осіб.

Ефективне акумулювання фінансових ресурсів страхової компанії є умовою стабільності її розвитку, фінансового стану, зростання ринкової вартості та добробуту власників. Під час використання фінансових ресурсів оцінюються джерела їх формування (рис. 1).

Основним джерелом формування фінансових ресурсів при заснуванні компанії є статутний капітал. Законом України «Про страхування» встановлено мінімальний розмір статутного капіталу в сумі еквівалентній 1 млн. євро для страховиків, що займаються ризиковими видами страхування, та 1,5 млн. євро для страховиків, що здійснюють операції по страхуванню життя [1]. Також статутний капітал має бути сплачений виключно у грошовій формі та забороняється використовувати для формування статутного капіталу векселя, кошти страхових резервів, бюджетні кошти, а також кошти, отримані в кредит, позику і під заставу, і вносити нематеріальні активи.

Рис. 1. Джерела формування фінансових ресурсів страхової компанії

Наступним джерелом формування фінансових ресурсів є кошти, які формуються за рахунок власних та прирівняних до них коштів і поділяються на доходи та надходження. Доходи розподіляються за кожним видом діяльності, які за підсумком формують чистий прибуток. Надходження страхової компанії представлені амортизаційними відрахуваннями та цільовими надходженнями. До цільового фінансування належать кошти, які отримані з бюджету та інших джерел.

До групи джерел формування фінансових ресурсів, які мобілізуються на фінансовому ринку відносяться надходження від емісії цінних паперів та кредитні кошти. Випуск цінних паперів впливає на основні характеристики страхового продукту, насамперед на його вартість, і на фактичне виконання зобов'язань страховиком, яке обумовлене строками страхових виплат. Кредитні кошти використовуються компанією з метою поповнення потреби в обігових коштах та відновлення основного капіталу.

Наступним джерелом є ресурси, які надходять у порядку розподілу грошових надходжень. До них належать страхові премії та страхові резерви. Страхові премії лише тимчасово, на період дії договорів страхування, знаходяться в розпорядженні страхової компанії.

Найважливішою особливістю фінансово-господарської діяльності страховиків є формування страхових резервів для забезпечення фінансової стійкості і виконання зобов'язань перед клієнтами. Вони відбивають величину зобов'язань страховика перед страхувальниками за укладеними договорами страхування, за невиконаними на цей момент часу.

В законодавстві України передбачено зобов'язання страховиків створювати резерви зі страхування життя (математичні резерви) та технічні резерви [1].

Необхідність формування страхових резервів зумовлена часовим розривом між отриманням страхової премії та її використанням на виплату страхових відшкодувань [3]. Оскільки страхова премія за договорами страхування надходить раніше, ніж відбуваються страхові події і здійснюються страхові виплати за цими договорами, виникає нагальна потреба створювати певний резерв страхового фонду.

Отже, запорукою ефективної діяльності страховика є оптимальна структура джерел формування фінансових ресурсів. Вона, насамперед, залежить від внутрішніх чинників, зокрема від управління фінансами у страховій компанії, досконалості фінансової структури та аналізу існуючого ринку. Також досить важливим є зовнішній вплив таких факторів, як оподаткування доходів, темпи зростання реалізації послуг та їх стабільності, структура активів, відсоткова політика комерційних банків, стратегічні цільові фінансові рішення.

Література:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show>.
2. Балев В. Є. Структура капіталу страхових компаній: вітчизняні та європейські вимоги / В. Є. Балев // *Фінанси, учет, банки*. - 2016. - № 1. - С. 225-234.

3. Самошкіна І. Д. Особливості формування резервів страхових компаній / І. Д. Самошкіна. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №11 – С. 786-789.

Івахненко В.О.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХОВОГО РИНКУ ЯПОНІЇ ТА УКРАЇНИ

З набуттям незалежності в Україні виникла необхідність побудови адекватної системи страхування, яка б стала надійним захистом для юридичних і фізичних осіб від матеріальних втрат, спричинених стихійним лихом, нещасним випадком чи іншими ризиковими обставинами.

Існування страхового ринку можна вважати одною з головних умов підвищення добробуту населення та сталого економічного зростання.

Аналіз страхового ринку показав, що кількість страхових компаній має тенденцію до зниження. Так у 2016 році в порівнянні з 2009 роком, загальна кількість страхових компаній знизилась на 31%, тобто на 140 компаній. Навіть, за період часу з 2015-2016 їх кількість знизилась на 14%, або на 51 компанію. Передбачувано, ми можемо спостерігати зменшення кількості страхових компаній типу «non-Life» і «Life» на 28%, або 107 компаній і 46%, або 33 компанії відповідно.

Питома вага нашої країни в світовому ринку сягає лише 0,01% і близько 0,05% обсягу страхових послуг, які надаються в Європі, при тому, що в Україні проживає понад 7% населення Європи та є великий промисловий, аграрний і науковий потенціал.

В той самий час Японія, площа якої, майже на 40% менша займає друге місце у світі на ринку страхування життя, з приблизно 14% світового доходу від страхових внесків на страхування життя.

Розмір загального страхування в Японії займає третє місце у світі, після США та Німеччини. Три компанії (Tokio Marine Holdings, MS & AD Insurance і NKSJ Holdings) входять до десятки провідних страхових компаній світу за обсягом прибутку. Прибуток кожної компанії становить понад тридцять мільярдів доларів за рік.

Страхова система Японії має ряд особливостей. Головною особливістю є те, що в страховій справі домінують «Life» компанії, тобто ті, що займаються страхуванням життя громадян. Сума одержаних цими компаніями страхових премій більш ніж у 2 рази перевищує суму премій, яку одержують компанії типу «non-Life». Причиною стала відсутність, протягом тривалого часу, системи державного соціального страхування і забезпечення населення, через що більшість громадян були змушені користуватися послугами страхових компаній.

Органи влади в Японії чітко регламентують діяльність страхової організації. Без згоди Міністерства фінансів не можуть змінюватися ставки страхових премій. Також, страховій системі Японії притаманна повна відсутність такого, суб'єкта страхових відносин, як страхового брокера, що призводить до обмеженої конкуренції між страховими компаніями.

Станом на 1 квітня 2017 року, в Японії налічується 41 «Life» страхова компанія, серед яких: 38 вітчизняних страхових компаній; 3 відділення іноземних страхових компаній.

Японський ринок страхування життя є дуже конкурентоспроможним з великою кількістю компаній. Останнім часом, у зв'язку з падінням рівня народжуваності та старінням населення, попит на страхування життя знизився, а попит на окремі ануїтети збільшився.

Джерела продажу страхових договорів в Японії є різноманітними. Традиційними - вважаються продажі, що здійснюються працівниками

страхової компанії. Проте використання страхових посередників та прямий маркетинг стає сьогодні все більш поширеним явищем. Окрім цього, банківське страхування (тобто продаж страхових продуктів банком) було лібералізовано у грудні 2007 року, і багато страхових компаній «Life» фокусують свою увагу на цій тенденції, очікуючи зростання продажів.

Станом на 4 січня 2017 року в Японії функціонує 51 страхова компанія, типу «non-Life», яка включає: 30 вітчизняних страхових компаній; 20 філій іноземних страхових компаній та Товариство Ллойда (Lloyd's).

Через падіння народжуваності та старіння населення страховий ринок типу «non-Life» скорочується і стає більш конкурентоспроможним. Як і на ринку страхування життя, канали продажу нефінансового страхування різноманітні, і багато страхових компаній зосереджуються на каналі банківського страхування.

Через розширення, диверсифікацію та ускладнення ризиків, перестраховання є суттєвим для страхового ринку в Японії. Зокрема, Японія переживає безліч землетрусів та тайфунів. Тому страхові компанії в Японії зобов'язані пере страхувати ці ризики з іноземними пере страховиками. У Японії є два вітчизняні перестраховальні компанії та декілька філій іноземних перестраховальників. «Non-Life» страхові компанії також гарантують пере страхування. Японські страхові компанії зі страхування життя відіграють важливу роль на світовому ринку перестраховання.

Порівнюючи страховий ринок Японії зі страховим ринком України, можна зробити висновок, що страховий ринок України є набагато гірше розвиненим ніж страховий ринок Японії. Аби покращити ситуацію на страховому ринку з боку держави та органів саморегулювання необхідно вжити таких заходів: відновити довіру населення до страхових компаній; посилити нагляд за якістю і структурою активів, за допомогою внесення змін до подання звітності страховиками; стимулювати розвиток системи

перестраховання; підвищити вимоги до джерел формування статутного капіталу страховиків; покращити конкурентоспроможність національного ринку; страхова система, має бути регламентованою.

Каліцева О.С.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІСПАНСЬКОЇ ПРАКТИКИ СТРАХУВАННЯ

Страховий ринок є важливою одиницею в системі фінансових ресурсів захисту суспільства від несприятливих умов. В кризових умовах країни фінансових ресурсів, страхові компанії можна розглядати, як потужного інвестора розвитку економіки, бо страховий ринок може сприяти формуванню додаткових джерел фінансування.

Аналіз страхового ринку України показав, що станом на 31.12.2015 рік кількість компаній порівняно зі станом на 31.12.2014 рік зменшилася на 21 страхову компанію. Аналізуючи 2016 рік, можна сказати, що кількість страхових компаній в порівнянні з 2015 роком зменшилася на 51 СК. Таким чином, за останні роки кількість СК має тенденцію до зменшення, це зумовлено тим що, окрім економічно-нестабільної ситуації у державі, є кризова ситуація військового конфлікту.

Доречно сказати, що попри значку кількість СК в Україні, більшість з них мають незначний обсяг активів та вимушені значку кількість своїх зобов'язань передавати на перестраховання СК інших країн, тому, більшу частку валових страхових премій на страховому ринку займає СК «non-Life».

Страховий ринок є важливою ланкою в системі фінансового посередництва у багатьох промислових розвинутих країнах. Зокрема,

співвідношення активів страхового ринку до ВВП у Великобританії складає – 96,5%, Японії – 66,9%, Франції – 63,0%, Німеччини – 45,5%, США – 45,2%, в Україні цей показник становить лише – 3,2%

Проведемо аналіз страхового ринку Іспанії та визначимо який вид страхування в цій країні найрозвинутіший. Іспанія – високорозвинена країна. Система страхового ринку включає в себе добровільне і обов'язкове страхування. До обов'язкового виду страхування відноситься: автострахування, страхування нерухомості, страхування життя, страхування плавучих засобів, медичне страхування та аграрне страхування. До добровільного виду страхування відноситься усі інші види страхування від бажання страхувальника.

В Іспанії аграрно-страховий сектор є найбільшим в Європі й третім за розміром у світі. Іспанська аграрно- страхова система є однією із унікальних в Європі, тому що вона вважалася до недавнього часу єдиною європейською моделлю, яка передбачала активну роль держави у підтримці аграрно-страхових ризиків в країні. Нині, зарубіжні країни Європи почали використовувати досвід Іспанії та субсидоване аграрне страхування почало розвиватися і в Італії.

Аграрна система страхування в Іспанії побудована на взаємодії та зацікавленості основних учасників на ринку – сільгоспвиробників, страхових компаній та держави. Державна підтримка страхування направлена на подолання обмежень, які заважають розвитку аграрному страхуванню, тобто надання субсидованої страхової премії для підтримки страхових компаній. Тобто, державна підтримка страхування дозволяє розвиватися аграрному страхуванню, з одного боку, потрібний рівень страхування в аграрному секторі, з іншого боку, створює певну зацікавленість аграріїв у посиленні захисту майнових інтересів.

На страховому ринку в Іспанії функціонують близько 450 компаній, серед яких 350 – це товариства, а решта 100 компаній – це найбільш великі страхові і займають значну частку по збору страхових премій.

Найпопулярніші страхові компанії в Іспанії: Knight Insurance Services; Integra Global; Clements International; Adesla; Allianz; MAPFR; ENESA.

Представництва цих компаній відкриті в кожному пункті Іспанії, а також в багатьох зарубіжних країнах Європи та Латинської Америки.

В Іспанії заохочують страхування життя, тому встановили пільгу з податку на дохід у розмірі 10 % страхової суми. В страхових компаніях укладалося близько 10% договорів страхування життя. Через брокерське товариство поширилося близько 20% полісів страхування. Додамо, що отримання кредиту в банку неможливе без наявності поліса страхування життя.

Отже, проведений аналіз зарубіжного досвіду страхової діяльності та досвід вітчизняної практики дає нам можливість зробити наступні висновки.

Досліджуючи міжнародну практику страхового ринку, можна сказати, що зарубіжні страхові компанії дуже розвинуті та фінансово забезпечені від ризикових ситуацій. Достатній рівень стабілізаційної економіки, фінансової та політичної ситуації в зарубіжних країнах дає змогу розвивати страховий ринок в усіх аспектах діяльності та створення сприятливих умов для законодавчої бази страхування.

На прикладі зарубіжних країн, доречно запровадити в Україні такі удосконалення для сприятливих умов розвитку страхового ринку, як: налагодження законодавчої бази України; надання фінансової допомоги для покриття катастрофічних збитків; створення спеціальної державної установи в сфері аграрного страхування; надання сприятливих умов для вкладання в розвиток страхових компаній.

Для того, щоб система аграрного страхування набула ефективності і служила інтересам для всіх учасників, необхідно встановити законодавчо закріплені правила. Для зацікавленості і взаємодії основних учасників на ринку – уряду, страхових компаній і сільськогосподарських виробників, потрібна стабілізація фінансової систем, економічної та політичної

системи для підвищення рівня виробництва та економіки України в цілому.

Колбун Ю.А.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХУВАННЯ В ШВЕЦІЇ ТА УКРАЇНІ

Швеція має один з найвищих життєвих рівнів у світі. У Швеції є обов'язковим медичне страхування для всіх громадян віком від 16 років. В Україні медичне страхування не є обов'язковим, а стоматологічне страхування взагалі не користується попитом.

Громадянам які мають державну страховку, медичні послуги надають по «зниженим» цінам.

Соціальне страхування передбачає такі види страхування: страхування батьків, страхування через хворобу, систему народних і додаткових пенсій. Всі жителі країни незалежно від національності з 16 років реєструються в одній з контор соціального страхування.

У Швеції налічується близько 50 різних виплат, компенсацій та допомог. В Україні налічується понад 130 категорій одержувачів різних видів соціальних виплат [1].

В разі втрати доходу: під час вагітності, у зв'язку з народженням дитини, і коли діти потребують особливого догляду надається компенсація. Даний вид страхування називається страхування батьків.

Допомога виплачується на всіх дітей у віці до 16 років, які проживають в Швеції, з розрахунку 640 шведських крон на дитину в місяць [2].

У Швеції також існують додаткові виплати, крім загальних сфер страхування від виробничих травм.

При невиліковних виробничих травмах, коли людина визнана не дієздібною, вона також отримує матеріальну допомогу.

За допомогою стоматологічного страхування шведи отримують матеріальну допомогу при лікуванні зубів.

Всі форми страхування і різних допомог у Швеції знаходяться в Страховій касі.

Фінансування всього соціального страхування в Швеції здійснюється з трьох джерел: 25% - уряд, 26% - муніципальні та окружні ради, 48% - роботодавці. В Україні значні кошти на соціальне забезпечення і соціальний захист населення виділяються з державного бюджету України і місцевих бюджетів. [3]

Фінансування охорони здоров'я та медичної допомоги на 18% забезпечує уряд, 51% місцева влада, 31% - роботодавці.

На відміну від Швеції, в Україні кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення.

Вартість системи соціального страхування, дорівнює приблизно 20 відсоткам від ВВП, сюди входять також страхування від безробіття та сімейні допомоги.

Таким чином, порівняльний аналіз страхування в Швеції та Україні показує, що страхування в Україні значно поступається страхуванню в Швеції. І це має великий вплив на рівень життя.

Також Швеція дуже відрізняється якістю страхування від України. Так, наприклад, в Україні не виплачуються кошти на утримання дітей віком до 16 років, а медичне страхування взагалі не є обов'язковим.

Україна має низький попит на страхування через недовіру, ще з радянських часів, тому необхідним є удосконалення практики страхування в Україні з використанням досвіду інших країн.

Література:

1. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с. – Бібліографія: с. 104.
2. Ekon.in.ua - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ekon.in.ua/shvesiya.html>, вільний.
3. Файловий архив для студентів. StudFiles - [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5376782/>, вільний.

Колотій Ю. С.

Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ АВТОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах ринок автотранспортного страхування знаходиться в складному фінансовому становищі. Це є наслідком впливу цілої низки як внутрішніх, так і зовнішніх факторів: інфляція, економічна криза в країні, відсутність інвестицій в ринок страхових послуг України, високий рівень недовіри населення, недосконалість законодавства, що регулює страховий ринок тощо.

Проте світова практика свідчить, що ринок страхових послуг безпосередньо впливає на розвиток економіки країни в цілому та забезпеченню соціального захисту населення. Тому питання шляхів розвитку автострахування в Україні є досить актуальним.

Ринок автострахування включає самостійні види страхування, до яких відносять страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту (ОСЦПВ), автотранспортне страхування за міжнародними договорами («Зелена картка») і страхування засобів транспорту від нанесеної шкоди, його викрадення або знищення (КАСКО).

При цьому «автоцивілка» займає чільне місце серед усіх видів страхування в Україні та є найбільш популярною [1].

Основними показниками, які характеризують стан ринку автотранспортного страхування є: страхові премії та страхові виплати. Страхова премія – це плата за страхування, яку страхувальник сплачує страховику відповідно до договору страхування. Страхова виплата – це сума, яка виплачується страховиком згідно з умовами договору страхування при настанні страхового випадку. Розглянемо вищенаведені показники в динаміці (табл. 1, 2).

Таблиця 1

Динаміка валових страхових премій ринку автострахування України [2]

млн. грн.

Вид страхування	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення	
				+/-	%
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	3 410,8	3 827,4	4 604,0	1 193,2	34,98
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту (ОСЦПВ)	2 554,8	3 028,5	3 468,1	913,3	35,75
«Зелена картка»	594,4	1 015,7	1 205,4	611,0	102,79
Всього	6 560,0	7 871,6	9 277,5	2 717,5	41,43

З табл. 1 бачимо, що обсяг страхових премій за страхуванням наземного транспорту (КАСКО) протягом 2014-2016 рр. збільшився на 34,98 %, при цьому страхування наземного транспорту у загальному обсязі страхових премій за автострахуванням у 2016 р. складає 49,62 %. Страхові премії з обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту (ОСЦПВ) за аналогічний період зросли на 35,75 %. Найбільший приріст спостерігається за обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту за міжнародними договорами («Зелена картка») – 102,89 %.

**Динаміка валових страхових виплат ринку автострахування
України [2]**

млн. грн.

Вид страхування	2014 р.	2015 р.	2016 р.	Відхилення	
				+/-	%
Страхування наземного транспорту (КАСКО)	1 689,2	1 803,7	2 050,1	360,9	21,37
Обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземного транспорту (ОСЦПВ)	987,9	1 101,5	1 407,3	419,4	42,45
«Зелена картка»	196,8	282,0	410,9	214,1	108,79
Всього	2 873,9	3 187,2	3 868,3	994,4	34,60

Виходячи з даних табл. 2, можна сказати, що рівень виплат по страхуванню наземного транспорту (КАСКО), обов'язковому страхуванню цивільно-правової відповідальності за внутрішніми договорами (ОСЦПВ) та міжнародними договорами («Зелена картка») за 2014-2016 рр. зріс на 34,6 % за рахунок збільшення обсягу валових страхових виплат за автострахуванням відповідно на 21,37 %, 42,45 % і 108,79 %.

Отже, можна зазначити на основі проведеного аналізу, що ринок автострахування України має певні проблеми, які гальмують розвиток цього виду страхування, зокрема до яких можна віднести:

1) зменшення кількості укладених договорів, що спричинено недовірою населення до страхових компаній, низьким рівнем послуг та розповсюдженістю шахрайства серед страховиків;

2) зростання вартості договорів автострахування, що пов'язано з монополізацією ринку страхових послуг;

3) безпосередній вплив інфляції та девальвації національної грошової одиниці на фінансові результати страхових компаній.

Відповідно можна запропонувати для усунення існуючих проблем застосування таких заходів: обмежити вплив інфляційних процесів та економічної кризи в країні на роботу страховиків з метою недопущення їх банкрутства; збільшення рівня довіри населення шляхом розповсюдження

інформації про стан ринку автострахування та виплати вкладених грошових коштів;

Отже, запровадження запропонованих засобів сприятиме формуванню конкурентоспроможного ринку автострахування в Україні.

Література:

1. Про страхування: Закон України від 07.03.96 р. № 86/96-ВР. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Офіційний веб-сайт Моторно-транспортного страхового бюро України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mtsbu.ua>.

Комендант О.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОГО СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Сьогодні все більше і більше посилюється інтерес до фінансового ринку України, особливо до однієї із його складових — страхового ринку. Стає актуальним питання щодо конкурентоспроможності українського страхового ринку та реформування страхової галузі.

Український страховий ринок – є одним із секторів економіки України, що найбільше динамічно розвивається, завдяки зростаючому обсягу класичного ринку з величезним інвестиційним потенціалом. Проте страхуванням в Україні охоплено менш як 10–15% страхового поля, тоді як у країнах Західної Європи – понад 94% [1].

Сьогодні Україна має всі можливості для формування якісного страхування. Цей процес є поступовим і тривалим. Зауважимо, що розвиток страхового ринку не можливий саме без зацікавленості держави, в обличчі Міністерства фінансів. Мінфін має створити єдину страхову

систему, яка буде сприяти комплексному розвитку страхового ринку з урахуванням світових тенденцій та дотриманням страхових стандартів.

Страховий ринок України представлений двома типами страхування – це СК «Life» та СК «non-Life». СК «Life» – страхові компанії, що здійснюють страхування життя, СК «non-Life» – страхові компанії, що здійснюють страхування видів, інших, ніж страхування життя. Загальна кількість страхових компаній станом на кінець першого півріччя 2016 року становила 343, у тому числі СК «life» – 45 компаній, СК «non-life» – 298 компаній, (станом на кінець першого півріччя 2015 року – 374 компанії, у тому числі СК «life» – 52 компанії, СК «non-life» – 322 компанії). Кількість страхових компаній має тенденцію до зменшення, так станом на 30.06.2016 року порівняно з аналогічною датою 2015 року, кількість страхових компаній зменшилася на 31 (рис. 1).

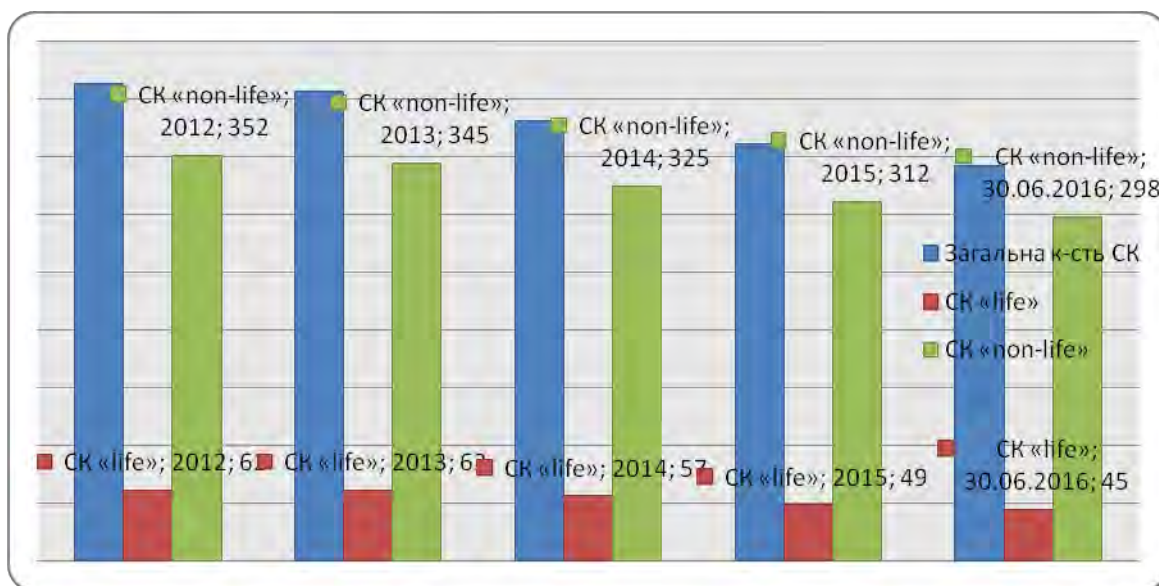

Рис.1. Кількість страхових компаній в Україні за 2012 – перше півріччя 2016 рр.[2]

Проте, незважаючи на зменшення кількості страхових компаній, обсяг валових премій збільшився на 2 861,5 млн. грн. (21,3%) у порівнянні з аналогічним періодом 2015 року.

Найпопулярнішими видами страхування на кінець 2016 року залишаються автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка»);

страхування вантажів та багажу; страхування майна; страхування відповідальності перед третіми особами; медичне страхування; страхування кредитів; страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ; страхування від нещасних випадків; страхування медичних витрат. За розміром страхових платежів на душу населення серед країн Східної Європи Україна суттєво відстає. На кінець першого півріччя 2016 року сума отриманих страховиками валових премій з видів страхування, інших, ніж страхування життя становила 91,9% від загальної суми страхових премій, або 15 012,3 млн. грн., а зі страхування життя – лише 8,1% або 1 314,7 млн. грн. [3]

Варто також зазначити, що значний вплив на розвиток страхового ринку здійснює недосконале, застаріле законодавство в страховій сфері. Наприклад, ринок добровільного медичного страхування в Україні й досі не до кінця врегульований в законодавчому плані.

Таким чином, на основі наведеної вище інформації, можемо виділити основні напрями удосконалення стану страхового ринку, враховуючи основні тенденції процесу глобалізації. Перш за все Міністерству фінансів потрібно виступити ініціатором єдиної та цілеспрямованої концепції стратегічного розвитку страхового ринку, адже будь-яка стратегія, розроблена самостійно учасниками ринку, без участі Мінфіну й інших органів влади, не буде мати успіху. Привабливе інституціональне та інфраструктурне середовище будуть сприяти створенню і роботи страхового бізнесу та виконанням ним своїх функцій. Держава має підтримувати суб'єктів страхового ринку в самоорганізації. Одним із ключових завдань держави в цьому плані є боротьба з корупцією на основі формування процедур і правил контролю за діяльністю органів влади. Не менш важливим є створення незалежної, справедливої та компетентної контрольної-наглядової системи, спроможної забезпечити баланс між контролем за дотриманням встановлених правил і втручанням у діяльність суб'єктів страхової системи.

Наступним кроком є залучення іноземних фахівців для переймання світового досвіду. Професіонали з світовими навичками роботи допоможуть вітчизняним спеціалістам перейти до міжнародних правил, норм та стандартів. Також потрібно відновити довіру та популяризувати в суспільстві страховий ринок, тобто стимулювати попит на страхові послуги. Проведення роз'яснювальної роботи щодо переваг усіх видів страхування буде сприяти розвитку страховому бізнесу.

Повномасштабна інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір. Щоб досягти бажаних цілей, треба створити інституційну систему для вироблення стратегії модернізації, сумісну з наявними культурними, політичними й інституційними обмеженнями, систему інтерактивного управління зростанням страхового ринку. Її функціонування повинне спиратися на такі коаліції інтересів, які в нинішній ситуації мають шанси стати коаліціями дії.

Література:

1. Пономарьова О. Б. Визначення проблем страхового ринку та їх вирішення / А. В. Бодня, М. А. Іванченко, О. Б. Пономарьова // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/166.pdf>
2. Вірбулевська О.В. Проблеми та перспективи розвитку страхового ринку регіонів України / О.В. Вірбулевська. – Режим доступу: [http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1\(40\)/143.pdf](http://www.kdu.edu.ua/statti/2006-5-1(40)/143.pdf)
3. Гринчишин Я.М. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України / Я. М. Гринчишин, А. В.Прокопюк. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3/144.pdf>

СТРАХОВИЙ РИНОК: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

На сьогоднішній день страхування є важливою частиною економічної системи та фінансової безпеки держави, що є передумовою соціально-економічного розвитку через механізм страхового захисту майнових інтересів юридичних та фізичних осіб. Іншу функцію страхування виконує як ланка фінансового ринку. Згідно чинного законодавства України, предметом безпосередньої діяльності страховика може бути не лише страхування та перестраховування, а й фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням [1].

Діяльність страхових компаній дозволяє зменшити трансакційні витрати, що пов'язані з рухом грошових коштів від тих, хто заощаджує до позичальників через механізм накопичення значних грошових ресурсів платників страхових премій. Страхування життя сприяє мобілізації та спрямуванню величезних сум заощаджень на інвестиції у корпоративні та державні облігації, іпотеку, акції компаній. Саме страхування життя сьогодні стало одним із головних джерел довгострокового фінансування, що є особливо важливим для України, фінансовий ринок якої потребує значних обсягів інвестицій [2]. За останні роки діяльність страхових компаній виходить за межі страхової діяльності, тим самим страхові компанії перетворились на найпотужніші фінансово-кредитні інститути. В той же час страховий ринок України виконує свої функції, зокрема як суб'єкт фінансового ринку, лише частково, повільно адаптуючись до європейських та світових стандартів. Вітчизняні страхові компанії

функціонують в надзвичайно складних умовах системної політичної та економічної кризи, воєнної ситуації та соціальної напруги, стагнації та тотального зубожіння населення. Проте найбільше їхній ефективній фінансовій та інвестиційній діяльності перешкоджає нерозвиненість і нестабільність фінансового ринку України [3].

Основними недоліками українського страхового ринку є:

1. Недосконала система правового забезпечення та державного регулювання страхової діяльності.

2. На ринку страхових послуг помітно відчувається недостатність кваліфікованих фахівців страхової справи.

3. У зв'язку з погіршенням фінансового стану населення падає попит на послуги страхових компаній.

4. Відсутність надійних довгострокових інструментів, а також гарантій збереження та повернення вкладених коштів.

5. Відсутність довіри населення і господарюючих суб'єктів до страхових компаній.

6. Відсутність якісної статистичної інформації і недостатність докладних інформаційно-аналітичних матеріалів про стан і проблеми формування страхового ринку [4].

Для вирішення цих недоліків необхідно:

– прискорити розробку та прийняття нового цивільного кодексу України, в якому передбачити правові основи регулювання страхової діяльності в Україні.

– удосконалити систему правового забезпечення шляхом прийняття нової редакції Закону України «Про страхування» (удосконалити законодавчу та нормативну базу, прийняти низку законів та нормативно-правових актів).

– удосконалити систему державного регулювання страхової діяльності (удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності, впорядкування сукупності видів страхування та вирішення інших завдань).

– встановити вимоги до платоспроможності страховиків на основі оцінки ризиків і якості їх активів.

– впровадити європейські стандарти класифікації ризиків в страхуванні, скоротити кількість неефективних видів обов'язкового страхування.

– створення незалежного інституту експертизи договорів і страхових випадків, а також діючої системи контролю над фінансовим станом страхових компаній та формування страхової культури громадян та підвищення фінансової грамотності учасників страхового ринку;

– забезпечити розроблення та впровадження додаткових актів законодавства, що сприятимуть запобіганню використанню страхового ринку для проведення протиправних і сумнівних операцій та шахрайства, включаючи відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом [4].

Оцінюючи існуючу ситуацію на вітчизняному страховому ринку, хоча й просліджуються негативні аспекти функціонування страхових компаній, але при стабілізації всієї економічної системи України та удосконаленні нормативно-правових та законодавчих актів вони все таки мають великі перспективи до розвитку.

Література:

1. Про страхування: Закон України від 7 березня 1996 р. №85/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>.

2. Корнєєв В.В. Модифікація форм фінансового посередництва в Україні / В.В. Корнєєв // Фінанси України. – 2015. – №1.

3. Британська Н.Н., Ковель О.М. Вплив інвестиційного потенціалу страхових компаній на розвиток економіки / Н.Н. Британська, О. М.Ковель // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=30260>

4. Лук'яненко І. Г., Сінельнік В. В. Сучасні тенденції функціонування та напрями реформування страхового ринку України /

Лук'яненко І. Г., В. В. Сінельнік //Економічний вісник університету. – 2016. – № 27/1: Економічні науки. – С. 221–227.

Македонська М.В., Павлюк О.С.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ВПЛИВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА РОЗВИТОК ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ

Основною рисою ХХІ століття є глобалізація світової економіки, що є динамічним процесом формування не тільки економічного та політичного неоліберального ринкового правопорядку, але й важливим індикатором розвитку страхового ринку України. Глобалізація страхових відносин є процесом стирання існуючих економічних та законодавчих бар'єрів між національними ринками страхових послуг, що відчуває на себе зміни у світовій економіці та має на меті створення глобального страхового простору. Ця діяльність впливає на розвиток усіх країн світу, формуючи нове середовище фінансового розвитку.

Страхова послуга є продуктом цілеспрямованої діяльності страхових компаній, що пропонується на ринку страхових послуг на умовах еквівалентного обміну з метою отримання прибутку. На відміну від національних страховиків, які надають страхові послуги, іноземні компанії використовують більш широке поняття «страховий продукт», що визначається, як сукупність основних та допоміжних послуг, надані страховиком страхувальникові під час виконання договору страхування.

Торгівля страховими послугами на світовому ринку здійснюється страховиками через свою комерційну присутність на іноземних ринках чи пряме іноземне інвестування [1]. Саме тому, іноземні компанії можуть

реалізувати свої конкурентні переваги разом з національними страховиками через інтернаціоналізацію сектора страхування. У той самий час, на шляху інтеграції страхового ринку України існують перешкоди, які пов'язані з політичною нестабільністю в нашій країні, недостатньою розвиненістю національної страхової інфраструктури та слабкими зовнішньоекономічними зв'язками з іншими країнами. Іноземні страховики стали суб'єктами на українському ринку та забезпечили досить активне його зростання, що сприяє зростанню конкуренції та може призвести до поглинання національних страхових компаній. Це свідчить, як про позитивні результати присутності іноземного капіталу на національному ринку, так і про негативні. До позитивних наслідків можна віднести: поліпшення якості обслуговування у сфері страхування та появу нових страхових інформаційних технологій і інновацій; збільшення обсягу національних заощаджень; приплив нового іноземного капіталу. У той час, негативними моментами є: зниження можливостей розвитку національних страхових компаній; домінування іноземних страховиків на внутрішньому ринку та зниження національної безпеки України; відтік капіталу в результаті діяльності іноземних страховиків [2]. Розвиток українського страхового ринку повинен здійснюватися також за рахунок проникнення національних страхових компаній на ринки інших країн. Такі країни, як Ірландія, ОАЕ, Швейцарія, Люксембург, Мальта та інші, заробляють на експорті страхових та перестраховувальних послуг значно більше, ніж на внутрішньому страховому ринку. У той самий час, експортний потенціал страхового ринку України не використовується достатньою мірою у національній економіці, що позбавляє її альтернативних джерел валютних надходжень [3, с. 16].

Отже, процес глобалізації на вітчизняному ринку страхових послуг має свої прояви та особливості. Основною перевагою є наявність потенціалу для розвитку накопичувальних видів і страхування життя за участю іноземного капіталу, але існує й серйозна загроза – можливість

втрати національного страхового ринку. Для активного включення страхового ринку України у процес глобалізації страхових відносин необхідно покращити якість вітчизняних страхових послуг відповідно до стандартів світового ринку та підвищити їх міжнародну конкурентоспроможність. Головним завданням є своєчасно виявити зміни і виробити рішення, які дозволять використати переваги глобалізації світової економіки та зробити виважені кроки у її напрямку.

Література:

1. Несімко С.О. Шляхи розвитку страхового ринку України в умовах глобалізації [Електронний ресурс] / С.О. Несімко // ЛНУ імені Івана Франка.– 2011. – Режим доступу .: <http://libfor.com/index.php?newsid=2377>.

2. Плиса В.Й. Проблеми інтеграції страхового ринку України у світовий страховий простір [Електронний ресурс] / В. Й. Плиса // Львівський національний університет імені Івана Франка. – 2011. – Режим доступу до журн.: <http://forinsurer.com/public/02/12/01/135>

3. Арутюнян Р.Р. Страховий ринок України в глобальному середовищі / Р. Р. Арутюнян, С. С. Арутюнян, О. В. Ітигіна // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2013. – Вип. 2 (49). – Ч. 2. – С. 14–19.

Макоtkіна О. В.

Університет імені Альфреда Нобеля

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ СТАНУ МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день (станом на 30.06.2017) в Україні діє 300 страхових компаній (СК), серед яких послуги медичного страхування надають 264 страхових компаній (СК "non-life") [1].

Медичне страхування – це страхування, пов’язане із отриманням медичної допомоги. Серед основних особливостей добровільного медичного страхування (ДМС) в Україні можна виокремити, що ДМС є частиною особистого страхування; у ДМС застрахована особа отримує ті види медичної допомоги та у тих розмірах, за які було сплачено страховий платіж; програми добровільного медичного страхування можуть обиратися за бажанням страхувальника, та реалізують потреби кожного окремого громадянина [2]. Розглянемо рейтинг страхових компаній щодо надання послуги добровільного медичного страхування (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг страхових компаній з послуги ДМС за 2015 [3], 2016 [4] та 2017 [5] роки

Рік	№	Страхова компанія	Премії, тис. грн.	Виплати, тис. грн.	Рівень виплат,%
2015	1	ПРОВІДНА	241 069,0	162 677,8	67,48
	2	НАФТАГАЗСТРАХ	206 942,2	149 758,6	72,37
	3	UNIQA	155 336,4	117 763,5	75,81
	4	АХА СТРАХУВАННЯ	122 040,0	64 748,0	53,05
	5	PZU УКРАЇНА	98 585,1	47 298,3	47,98
2016	1	ПРОВІДНА	288 759	184 269	63,8
	2	НАФТАГАЗСТРАХ	241 523	163 844	67,8
	3	АХА СТРАХУВАННЯ	155336,4	117763,5	75,81
	4	UNIQA	175 681	112 414	64,0
	5	АЛЬФАСТРАХУВАННЯ	132 969	61 303	46,1
2017 6 міс.	1	ПРОВІДНА	214 757	102 818	47,88
	2	НАФТАГАЗСТРАХ	125 291	95 572	76,28
	3	UNIQA	109 724	73 241	66,75
	4	АХА СТРАХУВАННЯ	104 963	67 887	64,68
	5	PZU УКРАЇНА	76 330	32 332	42,36

Як видно з табл. 1 протягом 3 років страхові компанії Провідна та Нафтагазстрах займали першу та другу позиції відповідно у рейтингу за преміями та виплатами. Страхові компанії UNIQA, АХА Страхування та PZU Україна змінювали свої позиції у рейтингу згідно років. Лише у 2016

року страхова компанія Альфа Страхування зайняла п'яту позицію, витиснувши страхову компанію РЗУ Україна з рейтингу.

Таким чином, аналіз сутності та необхідності медичного страхування в Україні показав, що ця послуга розвивається, населення країни, поступово починає розуміти, що медичне страхування – це єдиний шлях виходу охорони здоров'я України з економічної й соціальної кризи.

В Україні останнім часом існує так зване добровільне медичне страхування. Його втілення у життя можливе лише за умови вивчення закордонного досвіду. Виділення та вивчення закордонних програм, являє собою величезні перспективи для запозичення позитивного іноземного досвіду, особливо за відсутності власного реально діючого механізму щодо надання послуги добровільного медичного страхування.

У Великій Британії медичне страхування охоплює ті сфери медичних послуг, що не забезпечуються Національною службою охорони здоров'я. Добровільним медичним страхуванням охоплено понад 13% населення[6].

Усе населення Японії охоплене медичним страхуванням, яке забезпечують держава та роботодавці. Особисті витрати населення на охорону здоров'я не перевищують 18% загального обсягу витрат на медицину в країні (14% з них іде на добровільне медичне страхування). Добровільне приватне медичне страхування (як додаткове) обирають понад 70% дорослого населення [7].

Таким чином, можна зазначити, що кожна країна обирає самостійно систему надання медичного страхування, але не можна стверджувати, яка з них є найкращою. Україні необхідно вчитись у іноземних країн, переймати досвід та постійно удосконалювати власну систему медичного страхування.

Література:

1. Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. Підсумки діяльності страхових компаній за I півріччя 2017 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://nfp.gov.ua/files/sk_II_kv_%202017.pdf

2. Страхування: курс лекцій / Г. М. Рябенко, Н. Є. Зінгаєва. – Миколаїв: МНАУ, 2017. – 77 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.mnau.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2109/1/Strakhuvannya.pdf>
3. Журнал «Insurance TOP» №1(53)2016 - итоги страхового рынка Украины за 2015 год. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00563.pdf>
4. Журнал «Insurance TOP» №1(57)2017 - итоги страхового рынка Украины за 2016 год. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00601.pdf>
5. Журнал «Insurance TOP» №3(59)2017 - итоги страхового рынка Украины за 1 полугодие 2017 года. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00616.pdf>
6. Науковий вісник НЛТУ України. – 2011. – Вип. 21.10. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2011/21_10/178_Vucz.pdf
7. Медична газета «Ваше Здоров'я». «Медицина Японії: держава — усьому голова?» від 27/05/2016. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/medytsyna-yaponiyi-derzhava-usomu-golova/>

Маркова Д.А.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ШВЕЙЦАРСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ ПРАКТИКИ СТРАХУВАННЯ

На сьогодні страхування набуває своєї популярності. Український страховий ринок усе більше трансформується у світове страхове господарство й тому менеджменту та власникам страхових компаній варто переймати передовий світовий досвід управління компаніями й забезпечення їх платоспроможності [1, с. 91]. Одним з таких напрямів є

управління капіталізацією страховиків з точки зору забезпечення фінансової надійності та зменшення ризиків, пов'язаних з їх діяльністю.

Ринок страхових послуг України є другим за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Загальна кількість страхових компаній станом на 30.06.2017 становила 300, у тому числі СК "life" – 36 компаній, СК "non-life" – 264 компанії [2].

Швейцарія хвалиться високим рівнем розвитку страхової справи і в порівнянні з Україною існує обов'язкове страхування, що свідчить що в країні страхові поліси поглинають майже 15% середнього сімейного бюджету і є найбільшою статтею витрат, адже середня швейцарська сім'я витрачає на страхування більше коштів, ніж на харчування [3]. Натомість, не кожна українська родина може дозволити собі мати справу зі страховими компаніями.

Сучасний стан України свідчить проте, що ми маємо добрі показники зі страхових виплат і премій, що свідчить про ефективну роботу страхових компаній.

Швейцарія має досвід такого страхування як ануїтетне страхування. Це така форма страхування, яка приносить застрахованій особі фіксований довічний дохід, який на відміну від відсотків за звичайними вкладками не обкладається податком. Тому що страхові компанії в такому випадку не зобов'язані надавати будь-яку інформацію податковим службам о своїх клієнтах.

У Швейцарії накопичувальне страхування життя успішно розвивається завдяки трьом основним факторам - надійності фінансової системи країни, податковим пільгам, а також можливостям компаній зі страхування життя забезпечити прибутковість полісів накопичувального страхування на рівні прибутковості банківських депозитів [4].

Також, як нам відомо, у Швейцарії працюють 3000 брокерів, які беруть на себе 90 % видів страхування. Але брокерські фірми можуть займатися водночас і іншою сферою діяльності. Щоб залишитися на

страховому ринку Швейцарії, брокери воліють перекупувати діючі компанії або вступати в партнерські відносини з місцевими брокерами [5].

Критичний аналіз страхових ринків України та Швейцарії за останні роки показав, що з року в рік ми бачимо скорочення кількості страхових компаній. Але це не впливає на їх діяльність і показники. Відносно до страхового ринку Швейцарії, який вважається один з більш розвинутих у Європі, страховий ринок України є молодим і не має стільки досвіду. Завдяки такому прикладу як Швейцарія нам є куди прагнути і на кого рівнятися. Відсутність державної стратегії щодо розвитку ринку страхових послуг в Україні, нестабільність економічної ситуації в державі, політична нестабільність, криза, війна та низький рівень довіри до страховиків серед населення негативно впливає на розвиток страхування в Україні.

Українці по prostu зберігають свої заощадження на так званий «чорний» день дома і їм так спокійніше, тому що вони бачать ці гроші і в будь-який час можуть ними скористатися. В Україні проживає 11,9 млн. пенсіонерів і це значно впливає на діяльність страхових компаній.

Вирішити ці проблеми можна наступним чином: створити єдину стратегію розвитку страхового ринку в Україні, яка дозволить більш потужне розвиватися страховим компаніям; переглядання страхового законодавства відповідно до норм, правил та вимог країн Європейського союзу, щоб воно стало загальноприйняте; ефективний контроль за діяльністю страховиків з боку держави, це дозволить ще зручніше наводити статистику щодо їх діяльності; скоротити страхові компанії або об'єднати їх для більш ефективної роботи страхового ринку і таким чином матимемо достатньо крупні компанії, які подалі зможуть просунутися у світових рейтингах.

Таким чином, вирішення цих питань забезпечить щорічне стабільне зростання ринку страхових послуг в Україні, що дасть змогу зробити його потужним інструментом соціального захисту населення, а також стати

джерелом надходження інвестиційних ресурсів у майбутньому і підняти в цілому економіку України на новий рівень.

Література:

1. Косова Т. Д., Слободянюк О. В Інституціональні особливості капіталізації страхових компаній України на фондовому ринку – Донецьк, 2016, ВІСНИК Донбаської державної машинобудівної академії - № 3 (39), 2016.
2. Статистика страхового ринка України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/>
3. Страховой рынок Швейцарии [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://studbooks.net/31355/finansy/strahovoy_rynok_italii
4. Страхование жизни в Швейцарии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.swiss-cl.com/helpful/Experience/>
5. Страховой рынок Швейцарии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://info.dedal.ua/news/ournews/33314/>

Мартинюк А. І.

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

СТРАХОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ВІДКРИТОЇ ЕКОНОМІКИ

Питання входження страхового ринку України до світової спільноти актуальне, але водночас і проблематичне, що обумовлено багатьма об'єктивними і суб'єктивними чинниками. Низький рівень конкурентоспроможності вітчизняних страхових компаній спровокувала відірваність української страхової системи від міжнародних страхових ринків та його формування за відсутності історичних коренів.

Одним із основних показників розвитку страхового ринку будь-якої країни є зібрані страхові премії в розрахунку на одного громадянина. Цей показник дає можливість побачити, яке місце займає страхування в економіці країни.

Дослідження показали, що лідером за цим показником є Швейцарія (5484,7 дол. США), Великобританія (4967,5 дол. США), США (3864,7 дол. США) та Японія (3734,5 дол. США). Якщо взяти країни Центральної та Східної Європи, де цей показник на порядок менший, то і серед цих країн Україна посідає одне з останніх місць: обсяг страхових премій на одного громадянина становить лише 55 дол. США., а це менше, ніж 1% страхових премій, отриманих у світі [1].

Ситуацію, яка склалася у страховій справі України на сучасному етапі, визначають дві групи факторів – ті, що гальмують страхову справу, й ті, що стимулюють її розвиток. Завдання полягає в тому, щоб виявити усі фактори, які стимулюють розвиток страхового ринку, реалізувати їхній потенціал та послабити вплив факторів, що гальмують цей процес [1].

Однією із передумов подальшого розвитку страхового ринку України є відновлення довіри до страхової галузі. В контексті вирішення даної проблеми важливим видом діяльності є інформування населення про економічну діяльність страхування, про стан страхового ринку і державний контроль за його діяльністю, а також впровадження нових, привабливих для населення видів фінансових послуг. Також досить актуальним напрямом є активізація ролі держави та її органів у зміцненні страхового ринку України та приведення вітчизняного страхового ринку у відповідність із світовими стандартами [2].

Для підтримки високої конкурентоспроможності страхові компанії нашої держави повинні нарощувати рівень капіталізації страхової системи та впроваджувати прогресивні технології управління задля підвищення ефективності їх діяльності.

Світовий досвід не визначає однозначних підходів до організації системи регулювання на страховому ринку. Різноманітність підходів у цій сфері визначається:

- ступенем розвитку страхового ринку;
- особливостями законодавства, яке в різних країнах відрізняється за рівнем жорстокості;
- соціальною та правовою культурою суспільства;
- рівнем організації професійних об'єднань учасників страхового ринку, здатних взяти на себе значну частину роботи з регулювання діяльності на ньому [3].

Виходячи з аналізу та особливостей розвитку ринку страхування, можна говорити практично про два основні шляхи розвитку ситуації в даній сфері в найближчій перспективі. Перший – консервативний шлях, пов'язаний з практичним збереженням існуючого на сьогодні механізму страхування і його подальший розвиток на невизначений термін у майбутньому. При цьому очевидно, що в разі розвитку ситуації в такому напрямку і збереженні законодавства в існуючому вигляді, з ринку будуть просто адміністративно видалені невеликі страхові компанії та відбудеться внутрішній перерозподіл всередині клієнтської бази. Другий – ринковий шлях, пов'язаний з залученням на національний страховий ринок максимально рейтингових, авторитетних та фінансово заможних страхових компаній з-за кордону [4].

Таким чином, сьогодні перед страховиками стоїть складне завдання по зростанню обсягу, якості страхових послуг та їх фінансової надійності.

Література:

1. Лебединська Л. Д., Ремньова Л. М. Фактори забезпечення фінансової стійкості страхових компаній в глобальному середовищі / Л. Д. Лебединська, Л. М. Ремньова // Чернігівський науковий часопис. Серія 1, Економіка і управління. – 2011. – Вип. 1. – С. 113-120.

2. Зоря О. П., Зоря С. П. Страховий ринок України: стан, проблеми та перспективи розвитку. / О. П. Зоря, С. П. Зоря // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Фінанси і кредит». – 2013. – №1.

3. Плиса В. Державне регулювання страхового ринку України в умовах глобалізації / В. Плиса // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – 2008. – С. 26-30

4. Халина В., Саенко Т., Сорокина О. Развитие страхового рынка Украины и его особенности в условиях глобализации. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_PRNT_2011/Economics/3_93911.doc.htm

Мирна В.С., Дубина О.О.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сільське господарство країни – ключова і життєво важлива галузь суспільного виробництва та водночас – одна з найбільш ризикованих галузей, пов'язаних з природно- кліматичними й біологічними чинниками. Тому однією з найбільш гострих проблем в АПК є захист урожаю сільськогосподарських культур, за допомогою якого певною мірою можна стабілізувати економіку самих господарств, агропромисловий комплекс та економіку держави в цілому [2].

Страховий ринок у сфері страхування аграрного сектору майже не працює. В сільському господарстві застраховано лише близько 3 % ризиків, хоча у розвинених країнах цей показник досягає 90-95 % [1].

Регіональні особливості суттєво впливають на розміщення виробництва продукції. Кожний регіон країни характеризується спеціалізацією і пропорційністю розвитку ділової активності населення. Територіальні й соціально-економічні параметри спеціалізації регіонів країни відображають роль кожної області в розвитку сільського господарства останніми роками. Щодо регіонального розвитку сільського господарства, Київська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька і Вінницька області залишаються головними виробниками сільськогосподарської продукції.

Вони виробляють найбільшу частку зернових культур – 5,4-6,3% валового виробництва в Україні. Найбільший обсяг виробництва продукції тваринництва належить Київській, Львівській і Одеській областям.

Таблиця 1

Найбільш характерні сільськогосподарські ризики для регіонів України

Регіон	Найбільш характерні ризики
Західний	Приморозки, град, часті зливи
Центральний	Вимерзання, посухи, град
Харківський	Град, вимерзання, посухи й пожежі
Придніпровський	Зливи, посуха та пов'язані з нею пожежі
Донецький	Сильнізливи, іноді з градом, загроза сильної посухи та локальних пожеж
Причорноморський	Посуха й пожежа, небезпечними також є зливи з градом

Джерело: дані [3]

Сільськогосподарські ризики на відміну від інших подій характеризуються тим, що мають системний характер. Стихійні явища, які впливають, наприклад, на врожайність сільгоспкультур, мають поширення на значній території і призводять до втрат у більшості господарств. Це веде до того, що страхові компанії, які формують страховий портфель, не мають достатньої мотивації страхувати сільські господарства однієї місцевості у значній кількості, бо таким чином не виконується принцип диверсифікації

ризиків. Сільське господарство не характеризується високою рентабельністю, що в свою чергу вимагає максимально зменшувати витрати. Страхування буде додатковим тягарем для сільгоспвиробника. Тому захист від таких ризиків майже неможливий без втручання держави на ринок сільськогосподарського страхування.

Аналіз систем страхування агроризиків різних країн дозволяє стверджувати, що тільки в тих країнах, в яких держава надавала фінансову підтримку шляхом субсидіювання частини страхових платежів, адміністративних витрат, система аграрного страхування дійсно працює ефективно. Метою держави має бути допомога страховим компаніям та сільгоспвиробникам в таких формах:

- інфраструктурні інвестиції;
- субсидіювання страхових платежів;
- фінансування адміністративних витрат;
- участь у фінансуванні фондів. пулів, спрямованих на ліквідацію катастроф та природних лих.

В той же час досить суттєвим має бути вклад держави в інформування сільгоспвиробників про форми допомоги та про можливості, які вони зможуть отримати, скориставшись цією допомогою [1].

Література:

1. Пластун В.Л., Страхування ризиків сільськогосподарських підприємств / В.Л. Пластун // Вісник Сумського національного аграрного університету. — 2010. — №12/1 (33). — С. 58—62.

2. Герасименко Н.А., Ризики в сільському господарстві з урахуванням регіонального аспекту / Н.А. Герасименко // Економіка АПК. — 2009. — №9. — С.62—65.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]: офіційний сайт. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>. — Назва з екрану.

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ ГЛОБАЛЬНИХ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ СТРАХОВИХ КОМПАНІЙ

Аналіз фінансової стійкості страхової компанії може бути заснований на детальному порівнянні здатності страхової компанії зберігати рівень платоспроможності протягом певного періоду часу при можливих несприятливих зовнішніх і внутрішніх впливах на фінансові потоки. Міжнародна організація зі страхового нагляду (IAIS) станом на 31.12.2016 визначила загальний страховий пул, до якого увійшли глобальні системно важливі страхові компанії (G-SIIs), які були ідентифіковані після проходження всіх фаз оновленої Методології 2016 (табл. 1).

Таблиця 1

**Загальна характеристика страхового пулу усіх компаній, що увійшли
у список G-SIIs станом на 31.12.2016 у млн. євро.**

Індикатор	Пункти Методології	Загальна сума
Загальні активи	9, 9.3	14 567 293
Загальні доходи	15, 15.3	1 910 412
Доходи за межами країни	16	676 814
Кількість країн	17	1 205
Внутрішньо фінансові активи	20.2, 21.2, 22.2, 23.2	2 069 834
Внутрішньо фінансові зобов'язання	24	470 411
Перестраховування	27	446 009
Деривативи	39.7, 40.A.1	4 952 570
Торгівля деривативами	41.1	87 053
Фінансові гарантії	28.3	32 185
Нестрахові зобов'язання та нестрачені доходи (комбінація наступних під-показників)		
суб-індикатор а	10.1, 10.2	1 975 149
суб-індикатор в	15.2	89 247
Ліквідні зобов'язання	33.A.1.1, 33.A.1.2,	3 960 651
Премії за конкретну лінію бізнесу (поєднання наступних під-показників)		
суб-індикатор а	45.1, 45.2	4 606
суб-індикатор г	49.1, 49.2	20 846

Джерело: [1]

Фінансовий стан страхової компанії в істотному ступені визначається станом фінансового ринку, розміром витрат, які були понесені компанією, впливом інфляції, особливо якщо це транснаціональна корпорація, а також залежить від демографічних, соціальних, економічних та інших факторів.

Для більш детального аналізу G-SIIs було проаналізовано показники власного капіталу, зобов'язань (табл. 2), чистого прибутку/збитку та рентабельності таких компаній (табл. 3).

Таблиця 2

Аналіз зобов'язань глобальних системно важливих страхових компаній за 2016 - 2015 рр.

№	Страхові компанії	Зобов'язання			
		2016, млн. дол.	2015, млн. дол.	Темп приросту, млн. дол.	Відносне від-ня, %
1	Aegon N.V.	419 375	425 279	- 5 904	-1,39%
2	Allianz SE	850 265	855 335	- 5 071	-0,59%
3	American International Group, Inc.	421 406	406 632	14 774	3,63%
4	Aviva plc	515 748	547 138	- 31 390	-5,74%
5	Axa S.A.	853 908	889 845	- 35 937	-4,04%
6	MetLife, Inc.	831 284	809 437	21 847	2,70%
7	Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd.	731 857	670 504	61 353	9,15%
8	Prudential Financial, Inc.	737 874	715 332	22 542	3,15%
9	Prudential plc	558 593	553 753	4 841	0,87%
	Всього	5 920 310	5 873 256	47 055	0,80%

Джерело: складено автором самостійно, на основі [2], [3], [4], [5], [6], [7], [8], [9], [10]

При проведенні порівняльного аналізу обсягу зобов'язань глобальних системно важливих страхових компаній та обсягу власного капіталу було виявлено незначні зміни у структурному розподілі. Таким чином, перші три місця за часткою зобов'язань у загальному обсягу компаній G-SIIs зайняли Allianz SE (850 265 млн. дол., 14%), Аха S.A. (853 908 млн. дол., 14%) та MetLife Inc (831 284 млн. дол.), у той час як

компанія Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd вибула із даного списку.

Таблиця 3

Рентабельність активів глобальних системно важливих страхових компаній за 2016- 2015 рр.

№	Страхові компанії	Рентабельність активів,%		
		2016	2015	Темп приросту, %
1	Aegon N.V.	0,14	-0,14	0,28
2	Allianz SE	0,86	0,90	-0,04
3	American International Group, Inc.	-0,07	0,45	-0,52
4	Aviva plc	0,24	0,42	-0,18
5	Axa S.A.	0,73	0,74	-0,01
6	MetLife, Inc.	0,08	0,59	-0,51
7	Ping An Insurance (Group) Company of China, Ltd.	0,19	0,21	-0,02
8	Prudential Financial, Inc.	0,56	0,75	-0,19
9	Prudential plc	0,50	0,99	-0,49

Джерело: складено автором самостійно, на основі[2-10].

Кожна з наведених компаній має представництва у багатьох країнах, що є одним з обов'язкових критеріїв входження до списку G-SIIs. Але у звітності страховиків не наведено інформації щодо конкретних обсягів чистого доходу, що страховики генерують у кожній окремій країні. А, отже, загальний аналіз G-SIIs з точки зору звичайної компанії є недостатнім для їх аналізу. Остання світова фінансова криза засвідчила неієздатність сучасної системи регулювання та нагляду за фінансовими установами, зокрема за страховою діяльністю. Саме недоліки в оцінці ризиків, проблеми з ризик-менеджментом вказані як одні з головних причин негативних процесів, які відбулися в глобальній фінансовій системі.

Оцінка страхових компаній є фактором, що впливає на оцінку потенційного ризику на міжнародному ринку. Стандарти оцінки глобальних системно важливих страхових компаній ЕЮРА необхідні тому, що існує велика різниця між експертними думками, зробленими багатьма оцінювачами у процесі аналізу окремих страхових компаній

Література:

1. International Association of Insurance Supervisors. G-SII Identification Process Public Report – 2016 – 35 с.
2. Prudential plc. Annual Report – 2016 – 143 с.
3. Prudential Financial Ltd. Annual Report – 2016 – 145 с.
4. Inc. Ping An Insurance Company of China. Annual Report – 2016 – 296 с.
5. MetLife. Annual Report - 2016 – 403 с.
6. Axa S.A. Annual Report - 2016 – 472 с.
7. Inc. Aviva plc. Annual Report. - 2016 – 362 с.
8. American International Group. Annual Report. – 2016 – 512 с.
9. Allianz SE. Annual Report. 2016 – 80 с.
10. Aegon N.V. Annual Report. - 2016 – 390 с.

Помазунова А.Е., Пунько Т.С.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО СТРАХОВОГО РИНКУ ДО МІЖНАРОДНОЇ СТРАХОВОЇ СИСТЕМИ

Глобалізацію світової економіки можна вважати об'єктивною реальністю сьогодення, яка не оминула і систему страхових відносин. Ринок страхових відносин в Україні виник із проголошенням незалежності країни і водночас відчув на собі всю жорстокість і безкомпромісність міжнародної страхової системи. Проблемність його входження до світового господарства зумовлена однією з головних проблем: формування страхового ринку в Україні відбувалося за відсутності історичних коренів, так як страхова система радянського періоду була значною мірою відірвана від світових страхових ринків.

На сьогоднішній день частка страхового ринку України є невеликою у складі світового ринку. На відміну від ринків інших країн характеризується високими темпами зростання кількості страховиків, але більшість з них мають не значний обсяг активів, тому змушені значну питому вагу своїх зобов'язань передавати на перестраховання страховим організаціям інших країн. Беручи це до уваги, можна зазначити, що наш страховий бізнес вже давно залежить від міжнародного ринку перестраховання. Та відповідно до угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом, страховий ринок став більш відкритим до іноземного капіталу. Іноземні інвестори при виході на український ринок страхування відмічають, що Україна цікава для них своїм динамічним зростанням у секторі страхування, а також кількістю потенційних страхувальників. Поряд з цим, іноземці можуть привнести на ринок те, чого на ньому не вистачає - досвід роботи, технології, принципи побудови бізнес-процесів.[1,с.95]

Для успішного розвитку інтеграційних процесів на національному страховому ринку варто приділяти значну увагу таким чинникам:

- Сталості фінансового середовища господарюючих суб'єктів та населення;
- Формування фінансово стійких страхових організацій;
- Активізації ролі держави і її органів в зміцненні та розвитку страхового ринку;
- Розвитку законодавчої бази страхування;
- Адаптування класифікації видів страхової діяльності;[2,с.86]

Основою введення страхового ринку України у процес глобалізації страхових відносин є підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних страхових продуктів. Наслідки впливу глобалізації світового ринку страхових послуг на національні страхові системи:

- залучення іноземних інвестицій до розвитку страхової інфраструктури;

- розширення структури і підвищення якості страхових послуг;
- втрата національного контролю над страховими резервами та інвестиційними коштами при домінуючій іноземній участі на страховому ринку;
- обмеження можливості держави з використання механізмів активної соціальної політики в галузі пенсійного та медичного страхування;

Для України, як незалежної держави, яка здійснює суттєву трансформацію національної економіки, важливим є вирішення питання про те, яким чином міжнародна страхова система може допомогти їй стати на шлях стабільного розвитку. Адже на сьогодні окремі держави все більше залежать у своєму економічному розвитку від стану всієї світової економіки, де кожна країна відіграє окрему роль у вирішенні глобальних проблем. Саме тому і Україна має зайняти належне місце у міжнародній страховій системі і світовій економіці шляхом активної інтеграції.

Література:

1. Пластун В.С. Іноземний капітал на страховому ринку України / В.С. Пластун, В.С. Домбровський // Актуальні проблеми економіки. – 2007. - №3. – С. 182-191
2. Ткаченко Н.В. Фінансова стійкість страхових компаній в умовах глобалізації / Н.В. Ткаченко // Фінанси України. – 2010. – № 3. – С. 82–91

Рагуліна Ю.В.

Київський національний торговельно-економічного університет

ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Питання регулювання ринку страхових послуг в умовах інтеграції України в європейське та світове співтовариство є досить актуальною. Це

пов'язано з тим, що покращення вітчизняного страхового ринку є можливим лише в разі підвищення ефективності державного регулювання страхової діяльності, яке є важливим чинником успішного розвитку економіки держави.

Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні здійснюють з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, забезпечення розвитку страхування в країні, захисту інтересів споживачів страхових послуг і запобіганню неплатоспроможності страховиків. На даному ринку існує низка проблем, які виникли, в першу чергу, через неналежний рівень регулювання даної сфери. Серед них можна виділити наступні:

- відсутність систематизації нормативно-правових документів, що регулюють діяльність на страховому ринку;

- ринок добровільного медичного страхування в Україні й досі не до кінця врегульований в законодавчому плані;

- низька капіталізація страхових компаній, наслідком чого є їх неспроможність в повному обсязі виконувати страхові виплати;

- недостатня кількість кваліфікованих фахівців на ринку страхових послуг;

- недостатній розвиток брокерських послуг на ринку. Суттєвою перешкодою на шляху розвитку інституту страхових брокерів в Україні є недовіра суспільства до їх діяльності. Така ситуація спричинена відсутністю в Україні встановлених вимог та механізмів надання страховими брокерами фінансових гарантій страхувальникам;

- негативний ефект чинного законодавства на бізнес перестраховання.

Для вирішення зазначених вище проблем необхідно звернути увагу на рекомендації, виконання яких може покращити ситуацію на вітчизняному ринку страхових послуг:

✓ збалансування страхового законодавства завдяки реалізації таких заходів: введення єдиних правил фінансових гарантій страховикам, визначення відповідальності національних органів нагляду за страховою діяльністю;

✓ приведення в дію законопроекту Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування». Це дасть величезний поштовх цьому виду страхування та сприятиме забезпеченню доступності медичної допомоги, покращенню здоров'я українців, створить передумови для розвитку конкуренції в системі охорони здоров'я, збільшить інвестиційну привабливість вітчизняної системи охорони здоров'я [1];

✓ запровадження поточного нагляду за такими параметрами діяльності страховиків як внутрішня система управління та контроль за ризиками, фінансова звітність, що дозволить забезпечити виявлення недоліків у діяльності страховиків на ранніх стадіях їх розвитку;

✓ розширення прав та підвищення оперативності уповноваженого органу в справах державного нагляду за страховою діяльністю;

✓ стимулювання розвитку пріоритетних напрямків страхування – співстрахування та перестрахування;

✓ створення цільових резервів, які будуть компенсувати нездатність окремих страховиків виконати зобов'язання перед стахувальниками;

✓ виведення з ринку тих страховиків, які неспоможні в найближчий час покращити свій незадовільний фінансовий стан;

✓ надання державних гарантій соціального захисту окремих верств населення, що сприятиме відродженню довіри населення до галузі страхування [2];

✓ впровадження жорсткіших кваліфікаційних вимог до учасників ринку страхових послуг;

✓ формування високоякісної системи професійної підготовки й сертифікації фахівців зі страхування й забезпечення підтримки від держави науково-дослідних робіт у цій сфері;

✓ оптимізація співвідношення між обов'язковим і добровільним страхуванням.

Підсумовуючи вище сказане, можемо стверджувати, що розвиток страхового ринку України гальмує недосконале, застаріле законодавство, неефективні, непрозорі, непередбачувані та вибіркові правила державного регулювання і нагляд. Ефективний процес державного регулювання страхової діяльності суттєво покращить якість наданих страхових послуг клієнтам, активізує процес інвестування коштів в економіку України, що сприятиме її ефективному розвитку в цілому.

Література:

1. Проект Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/Pro_20081223_0.html
2. Волкова В.В. Методичні аспекти державного регулювання страхового ринку України/ В.В Волкова// Економіка і організація управління – 2016. – № 4 (24) – с.136-142.

Рижик А.О.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ВЕЛИКОБРИТАНСЬКОЇ ПРАКТИКИ СТРАХУВАННЯ

Страховий ринок є ключовим елементом для будь-якої країни. Страхування являється дуже важливим в системі країни ,що може надати надійний страховий захист від ризиків суб'єктів ринкових відносин. Страховий ринок надає змогу забезпечити соціально-економічну

стабільність у суспільстві, якщо настане несприятлива подія, то це забезпечує компенсацію збитків і тим же знижує витратну частину різних бюджетів.

Проаналізувавши страховий ринок України, що станом на 31.12.2016 рік становила 310 компаній порівняно зі станом на 31.12.2015 рік зменшилась на 51 страхову компанію. У тому числі СК "life" – 39 компаній, СК "non-life" – 271 компаній, (станом на 31.12.2015 – 361 компанія, у тому числі СК "life" – 49 компаній, СК "non-life" – 312 компаній). За 2016 рік частки валових страхових премій та чистих страхових премій у відношенні до ВВП залишились на рівні 2015 року та становили 1,5% та 1,1% відповідно. Щодо питомої ваги чистих страхових премій у валових страхових преміях за 2016 рік дорівнює 75,2 % рівню 2015 року. Протягом аналізованого періоду зменшилась кількість договорів з добровільного страхування, в тому числі: кількість укладених договорів страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ зменшилась на 92,7%; кількість укладених договорів страхування майна зменшилась на 89,5%. До зменшення кількості СК стало посилення жорсткої політики держрегулятора по недобросовісних компаній та військовий конфлікт.

Страхова галузь Великої Британії є найбільшою в Європі й третьою у світі. Десята частина від усіх нових страхових угод в ЄС укладається британськими страховими компаніями, які надають свої послуги страхування у бізнесі, пенсійному забезпеченні та у загальному страхуванні. Понад 46 млн британців та мільйони інших громадян краї Європи. Чверть британського прибутку від внесків ,надходить від закордонної діяльності.

В управлінні Великої Британії зареєстровано понад 1118 компаній серед яких 836 - це компанії, які мають дозвіл займатися тільки загальними видами страхування, 232 компаній надають послуги лише з довгострокового страхування (пенсійне страхування та життя) і тільки 50 компаній можуть надавати послуги як довгострокове, так і загальне.

Проведемо аналіз порівняльної характеристики України та Великобританії. За рівнем ВВП у світі Україна займає 41 місце, тобто 3,00 тис.дол. США на душу населення, щодо Великобританії, то вона займає 8 місце і на душу населення складає 37,21 тис. дол. США, можна побачити, що Україна залишається найнижчим рівнем ВВП.

Аналізуючи про страховий ринок України і порівнювати його з Великобританією, необхідно відмітити рівень розвитку. Один з показників за обсягом зібраних страхових премій на 2015 рік: Україна – 3586 (0,08%), Великобританія – 329,643 (7,10%), майже на 7% Великобританія опереджає Україну.

Рівень проникнення страхування в Україні з 2014 підвищився на 0,1 п. і в 2015 році склав 1,80% порівняно з Великобританією там проникнення страхування складає 11,53%. Можна зробити висновок, що в Україні проникнення страхування знаходиться на дуже низькому рівні, але є прогнози на кінець 2020 року і цей показник має бути 7-12% ,але все одно цього буде недостатньо для України.

Отже, проведений дослідницький аналіз, який показав, що страховий ринок України знаходиться на низькому рівні. Аргументом цього є низький рівень довіри населення і звичайно через низький рівень платоспроможності. З кожним роком все менше і менше люди готові довіряти свої кошти, життя страховим компаніям.

На даний момент страховий ринок України переживає скрутні часи. Причини цього є нестабільне фінансове середовище, інформаційні, організаційні проблеми. Тому наші вітчизняні страхові компанії повинні набиратися досвіду у зарубіжних країн і реалізувати єдине страхове бачення, змінити законодавство ,яке буде відповідати стандартам та вимогам Європейського союзу, а також розробити механізм, який зможе зацікавити та скликати населення до страхування. Набирати висококваліфікованих працівників, які змогли розвинути страховий ринок таким чином, щоб населення змогло довіряти страховим компаніям і

відкривати довгострокове страхування, яке може служити для України потужним джерелом інвестицій. Я сподіваюсь, що в найближчий час страховий ринок почне в Україні набирати оберти і обігнати зарубіжні країни.

Література:

1. Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг/ Огляд ринків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/>
2. Маргасова В. Г. Актуальні проблеми розвитку страхового ринку України / В. Г. Маргасова, М. В. Дубина, М. В. Тунік // Проблеми і перспективи економіки та управління. – 2015. – № 2(2). – 219–228.
3. Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова Правління Національного банку України від 18.06. 2015 року № 391. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=18563297>.
4. Рейтинг страхових компаній-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/business/1398567-rejting-strahovih-kompanij-2015>.

Щерба А.І.

Університет імені Альфреда Нобеля

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ІСЛАНДІЇ

Сучасний економічний розвиток часто супроводжується різними ризиками. З метою запобігання виникнення ризику або його мінімізації у світовій практиці застосовують страхування як можливість відшкодування економічних збитків. Страхування в цілому відображає рівень розвитку економіки й рівень доходів населення. Таким чином, страхування сприяє

технологічному, економічному розвитку, стабільності в соціальній сфері, адже зменшує залежність матеріального й майнового стану від непередбачуваних подій.

В основі класифікації страхового ринку, розрізняють такі структури: інституціональна та територіальна. До інституціональної структури відносяться акціонерні, корпоративні, взаємні і державні страхові компанії. До територіальної – місцевий (регіональний) страховий ринок, національний (внутрішній) та світовий (зовнішній) страхові ринки [1].

На рис. 1 показана динаміка страхових премій та виплат в Україні.

Рис. 1. Динаміка страхових премій та виплат за 2009-2016 рр.

Згідно з рис.1 чисті страхові премії у 2009 р. становили 12 658,0 млн. грн, а страхові виплати – 6 056,4 млн грн. У 2014 р. спостерігалось зниження чистих страхових премій на 14 % у порівнянні із 2013 р. Проте у 2016 р. відбувся приріст як чистих страхових премій, так і чистих страхових виплат. Приріст чистих страхових премій за 2016 рік (+18,4%) відбувся по більшості видів страхування, зокрема за рахунок суттєвого збільшення надходжень платежів з автострахування, страхування життя, страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ, страхування майна, медичного страхування, та ін. Збільшення чистих страхових виплат за 2016 рік (+12,6%) відбулося за рахунок суттєвого збільшення чистих страхових виплат за договорами страхування кредитів на 799,1 млн. грн.,

автостраховання – 629,9 млн. грн., страхування вантажів та багажу – 277,8 млн. грн. та медичне страхування (безперервне страхування здоров'я) – 142,1 млн. грн.

Загальна кількість страхових компаній (СК) в Україні починаючи з 2009 року почала падати. Таким чином, у 2009 році загальна кількість СК становила 450 од., з них: СК Life – 72 од., СК Non-Life – 378 од. У 2016 році загальна кількість СК становила 310 од. (-31,2 %); значного скорочення зазнала СК Life – 39 од. (-45,9 %) [2].

Починаючи з 2009 р. кількість страхових компаній Ісландії виросла 10 од. до 13 од. Серед яких, 8 компаній не пов'язаних із страхуванням життя та 5 із страхування життя. У 2012 р. сума страхових премій та виплат збільшилася, але у 2014 р. відбувся значний спад, пов'язаний із закриттям однієї із найбільших страхових компаній Ісландії. У 2015-2016 рр. спостерігається стабільність, але сума чистих страхових премій за останні 5 років збільшилася на 11 %, а страхові виплати – на 9 % [3].

Отже за результатами аналізу можна визначити такі недоліки розвитку вітчизняного та іноземного страхового ринку:

- низький рівень довіри страхувальників до страховиків;
- недосконала система надання страхових послуг і обмеженість їхніх пропозицій;
- через погіршення фінансового стану падає попит на послуги страхових компаній;
- недостатньо розвинена мережа продажів страхових продуктів.

Література:

1. Страхові послуги [Текст] : підручник. Ч. 1 / В.Д. Базилевич, Р.В. Пікус, Б.Й. Візіров [та ін.]. – К.: Логос, 2014. – 496 с.
2. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://nfp.gov.ua>
3. Управління по фінансовому нагляду за Ісландією. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <https://www.fme.is>

СЕКЦІЯ 3

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

Вишневська А.В.

*Чернівецький торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Валютний ринок України відіграє важливу роль у сфері економічних відносин. Будь-яка іноземна інвестиція, незалежно від того, з якими вона ринками пов'язана, – чи то ринок цінних паперів, чи то нерухомість, чи то банківські депозити, – неодмінно повинна пройти через валютний ринок. Тут відбувається узгодження інтересів як покупців, так і продавців валютних коштів.

Інтеграція економіки України у світове господарство неможлива без становлення національної грошової і валютної систем. Наявність повноцінного валютного ринку в Україні та його ефективне регулювання є однією з основних умов формування відкритої ринкової економіки в державі з усіма необхідними засобами стимулювання роботи суб'єктів господарювання у зовнішньоекономічній сфері.

Проблемні аспекти здійснення валютних операцій на вітчизняному ринкові вивчали у своїх працях О. Береславська, С. Журавка, А. Мещеряков, Д. Салмінський, Г. Портнова, О. Щербакова та інші. Проте, попри їх вагомий науковий доробок, відкритим та залишається дискусійним питання кон'юнктури валютного ринку в Україні.

Сучасні процеси, що відбуваються на валютному ринку, і в першу чергу проблеми курсових коливань, відіграють значну роль в економічному житті держави. Зміни ж в економіці країни та її міжнародному становищі, у свою чергу, впливають на розвиток валютних відносин та відповідним чином вносять коригування у валютну політику, що проводиться в державі [1, с. 40].

Безперечно, Національний банк України і надалі докладатиме максимум зусиль для підтримки стабільності на валютному ринку та зниження за рахунок цього ризиків значних коливань курсу національної валюти. Тому, слід зазначити наступний ряд проблем, які характеризують стан валютного ринку та валютної політики України [3]:

1. відсутність стабільної економічної та фінансової ситуації в країні;
2. слабкий експортний потенціал, що не забезпечує достатніх валютних надходжень країну;
3. неефективне використання внутрішніх фінансових ресурсів;
4. неефективне використання внутрішніх фінансових ресурсів;
5. недостатнє залучення альтернативних зовнішніх джерел фінансування;
6. нестабільність гривні відносно провідних валют світу.

Загалом протягом 2014-2017 рр. на валютному ринку триває значне напруження: макроекономічна нестабільність та військові дії на сході України зумовили потужний девальваційний тиск та знецінення курсу гривні до долара США на 63%. Необхідність реагування на спекулятивні та панічні настрої суб'єктів валютного ринку мали побічний наслідок – сформувався “чорний (тіньовий)” сегмент валютного ринку, виникла проблема множинності валютних курсів (розбіжність валютних курсів: офіційного, готівкового та міжбанківського).

Водночас в Україні широко застосовуються валютні обмеження щодо руху капіталів. НБУ регламентує порядок вивезення, переказування і пересилання за межі України коштів у іноземній валюті. Також НБУ

регламентує порядок надання і одержання резидентами кредитів у іноземній валюті, якщо їх терміни і суми перевищують встановлені законодавством межі. Наявність таких валютних обмежень в Україні свідчить про існування проблем, пов'язаних із наповненням внутрішнього валютного ринку країни іноземною валютою, і має на меті недопущення відпливу капіталів за межі країни [2, с. 340].

Сучасний стан валютного ринку України потребує впровадження комплексу законодавчих, нормативно-правових та інших заходів з метою стабілізації національної грошової одиниці, розвитку валютного ринку, забезпечення інтеграції у світову економіку. Основними напрямками стабілізації валютного ринку України є наступні:

1. подальше співробітництво з МВФ, що дасть змогу поповнити валютні резерви та підтримати гривню;
2. зменшення рівня доларизації української економіки через підвищення привабливості гривневих активів;
3. удосконалення нормативної бази НБУ;
4. посилення роботи з моніторингу валютних ризиків;
5. стимулювання експорту і забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Література:

1. Мещеряков А. А. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті забезпечення фінансової безпеки / А. А. Мещеряков, С. В. Сопотян // Вісник Академії митної служби України. – 2014. – № 1. – С. 40-45.
2. Салмінський Д. В. Валютне регулювання і контроль в сучасних умовах економічного зростання України / Д. В. Салмінський // Міжнародна економічна політика : наук. журнал / ДВНЗ «Київський нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». – 2012. – Спец. вип.: у 2 ч. – Ч. 2. – С. 339-342.

3. Рибаченко К. В. Моделювання стану валютного ринку України / К. В. Рибаченко / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>

Долоніна А.С.

Київський національний торговельно-економічного університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ ОФШОРНИХ ЗОН

В сучасному банківському середовищі все частіше виникають скандали, пов'язані з функціонування офшорів, саме тому актуальним є дослідження особливостей їх функціонування.

Офшорна зона – один із видів вільних економічних зон, що належать до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високий рівень та законодавчі гарантії банківської та комерційної секретності, лояльність державного регулювання [1]. Найбільш активні зони за кількістю зареєстрованих компаній зображено на рис. 1.

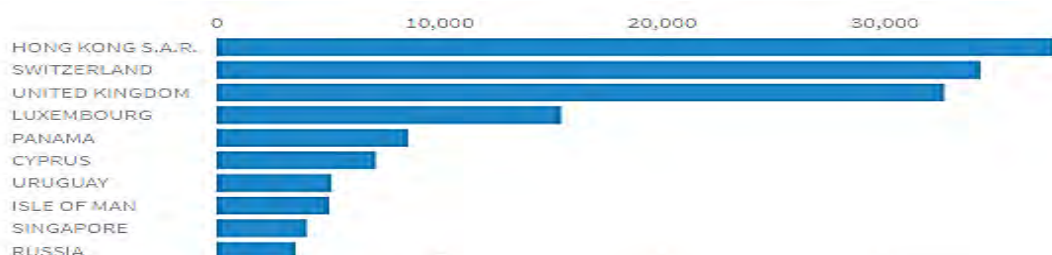

Рис. 1. Країни з найбільшою кількістю офшорних компаній [2]

Класичні офшорні компанії дозволяють не тільки не платити податки в країні їх реєстрації, але і зберігають анонімність власників бізнесу, забезпечують конфіденційність ведення рахунків в іноземних банках, а також економію витрат на підготовку фінансової та податкової звітності.

Щодо заснування банків у офшорних зонах, то головними мотивами є відкриття та ведення рахунків для вкладників із країн з високими податками та жорстким валютним контролем, а також здійснення операцій на ринку євровалют. Тому багато подібних інституцій зареєстровані у головних центрах євровалютного ринку – Люксембурзі, Швейцарії та Ліхтенштейні, а також – у Сінгапурі, Бахреїні, на Кіпрі, Кайманових, Багамських островах. Часто офшорні банки створюють під конкретні проекти та фінансові схеми.

У банківському бізнесі зазвичай задіяні дві основні схеми:

- надання послуг: компанія, якій необхідно перевести в готівку капітал або збільшити свої витрати для зниження податку, перераховує гроші в офшорну компанію чи банк за договором про надання певних послуг (часто це невизначені послуги, типу консалтинг). Факт надання послуг підтверджується актом, але реально перевірити це неможливо;
- кредитування: компанія-резидент отримує бізнес-кредит у банку з метою оплати контракту, який укладено з офшорною компанією. Кошти перераховуються в офшор і там «прокручуються» до тих пір, поки це дозволяє законодавство, а потім повертаються назад з причини неможливості виконання умов контракту. Кредит погашається, а за час його використання офшорна компанія заробляє на цих грошах великий прибуток.

Одним із головних офшорних банківських центрів є Люксембург (6–8% світового офшорного капіталу). У країну залучені великі капітали інвестиційних фондів, і за сумою чистих активів, що перебувають в управлінні, Люксембург вважається одним із трьох світових лідерів. У ньому представлені всі основні європейські й міжнародні фінансові установи, станом на 30.06.2017 р. серед зареєстрованих 147 банків лише 5 є люксембурзького походження (табл. 1).

Банки, що зареєстровані в Люксембурзі, в розрізі країн походження [3]

Назва країни	Кількість банків	Назва країни	Кількість банків
Німеччина	37	Бельгія	7
Франція	14	Китай	6
Швейцарія	11	США	6
Італія	9	Японія	5
Великобританія	9	Люксембург	5
Швеція	8	Бразилія	4

Створення філій банків заохочується усуненням всіх видів примусу щодо грошових потоків, як, наприклад, відсутність вимог до мінімальних резервів, виключенням будь-якої регламентації щодо процентних ставок або переміщень капіталу, а також безумовним дотриманням банківської таємниці в поєднанні з гнучким і суворим банківським контролем при однакових і вигідних для всіх клієнтів нормах оподаткування.

В Україні спостерігається активізація виведення коштів в офшори через банки. Так, у 2016 р. була низка справ щодо офшорної діяльності вітчизняних посадовців та нелегального виведення банками-банкрутами понад 10 млрд. грн кредитів рефінансування. Не менш гучною була справа «Дельта-банку» по виведенню через коррахунки офшорних банків на рахунки підприємств, які контролювалися власниками банку, 3,5 млрд. грн від НБУ. За аналогічних обставин банком було виведено 4,1 млрд. грн на рахунки в латвійському банку 12 взаємопов'язаним компаніям [4].

Отже, офшорним зонам характерні лояльність державного регулювання, високий рівень банківської секретності, анонімність реальних власників і легкість доступу до фінансової системи, а мотивами заснування банку в офшорній зоні є відкриття рахунків для вкладників із країн з жорстким контролем та здійснення операцій на ринку євровалют. Наразі існує понад 30 офшорних центрів, які не закривають через їх вигідність значному колу впливових осіб.

Література:

1. Офшорні схеми [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://offshore-express.com.ua.htm>
2. Countries with the most active intermediaries / The Panama Papers reading list [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://panamapapers.icij.org/graphs/>
3. Number of banks per country of origin / Commission de Surveillance du Secteur Financier Luxembourg. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.cssf.lu>
4. Банки-банкрути вивели з України понад 10 млрд. грн. в офшори [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bankruptcy-ua.com/news>

Слісєєва О.Є.

Кременчуцький національний університет ім. М.Остроградського

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ

Валютно-фінансові відносини є складовою як економіки окремих країн, так і світового співтовариства в цілому. Тісні економічні зв'язки між країнами мають як негативний, так і позитивний вплив на стан світової та національної валютних систем.

Важливе місце у процесі розвитку економічних відносин України посідає валютний ринок, який в останнє десятиліття характеризується посиленням процесу глобалізації. Головною метою його функціонування є забезпечення стабільності національної валюти та встановлення обмінних курсів.

В Україні базовою валютою (валюта для визначення обсягу золотовалютного резерву та складання звітності для міжнародних організацій) є долар США, тому стан динаміки саме цієї валюти може сигналізувати про наявні економічні проблеми у країні (дефіцит/профіцит валюти, низький/високий рівень товарообігу та інше). На рис. 1 представлено динаміку валютного курсу долару США, яка демонструє негативні тенденції щодо динаміки валютного ринку України.

Починаючи з 2014 року, гривня почала девальвувати, внаслідок чого відбувся відплив іноземного капіталу на користь нерезидентів. 2015 рік характеризувався пришвидшенням девальвації, що спричинило зменшення обсягу резервів, а також збільшення зовнішнього боргу країни.

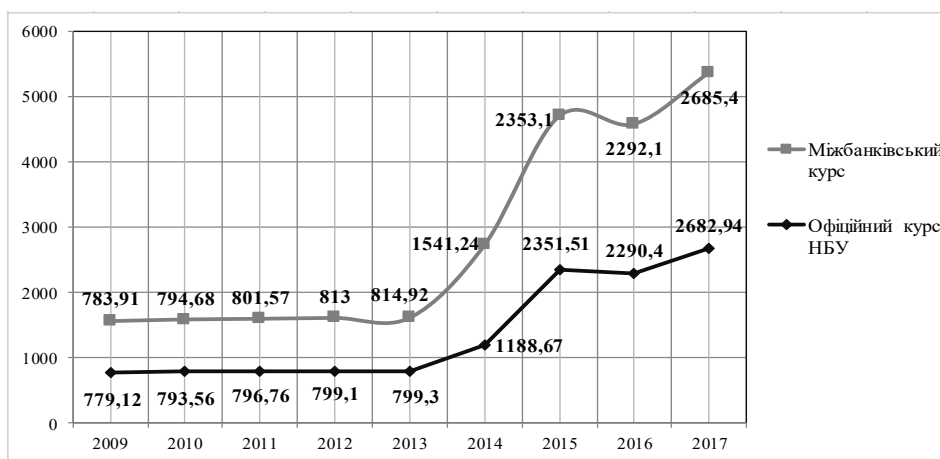

Рис. 1 Офіційний та міжбанківський курс долара США за 2009-2017 рр. (грн. / 100 дол. США) [1]

Причинами знецінення гривні, на нашу думку, є наявність величезних дисбалансів в економіці країни, котрі впливають на валютний ринок і через які надлишкова гривня потрапляє на ринок і забезпечує девальваційний тиск. Дисбаланси 2014 року були обумовлені фінансовим дефіцитом НАК «Нафтогаз України» (103 млрд. грн.) та дефіцитом державного бюджету, який в 2014 році перевищив 78 млрд. грн [2, с. 119].

На даний момент в Україні склалася така ситуація: навіть при укріпленні гривні відносно іноземних валют, ціни продовжують зростати, що спричинено нарощенням внутрішньої та зовнішньої заборгованості

країни. На початок 2016 року загальний борг складав 1572180,2 млн. грн., а на початок 2017 року він складає 1929758,7 млн. грн., що на 22,7% більше ніж у попередньому році. Згідно офіційної інформації Міністерства фінансів України на листопад 2017 року, борг збільшився на 5,9%, тобто на 113268,5 млн. грн. [3].

На сьогодні, розвиток валютного ринку має певні труднощі, що пов'язані як з макроекономічною ситуацією, що склалася у світі, так і з внутрішніми проблемами країни. Крім того, НБУ дотримується політики найменшого втручання на міжбанківський валютний ринок, що також має значний вплив на його функціонування.

Для покращення ситуації на даному сегменті потрібно: зменшити обсяги державних запозичень, що мінімізуватиме ризики девальвації та зменшуватиме потребу в покритті боргу золотовалютними резервами; законодавчо підсилити платіжну дисципліну, особливо державних органів та підприємств; стимулювати економіку, передусім, за рахунок державних програм розвитку інфраструктури, зменшення рівня доларизації економіки України шляхом підвищення привабливості гривні.

На нашу думку, також необхідним є: публікація звітів щодо використання інтервенцій та видатків золотовалютного резерву, що сприятиме прозорості валютної політики; диверсифікація портфелю валют; жорсткий контроль за видатками золотовалютних резервів; створення системи захисту інвесторів, що сприятиме ввезенню іноземного капіталу та привабливості національного ринку; обмеження можливості банків щодо здійснення спекулятивної діяльності.

Отже, для зміцнення національної грошової одиниці потрібні структурні економічні зміни: зростання виробництва, позитивне торговельне сальдо експортно-імпорتنих операцій, зниження ресурсної залежності та орієнтація на розвиток інноваційних конкурентоспроможних виробництв, зрештою грамотна прогнозована монетарна політика НБУ.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
2. Ринок капіталів в Україні: проблеми та перспективи розвитку / За ред. С.С. Арутюнян. – Одеса : Атлант, 2017. – 149 с.
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

Єрофєєва Е.О.

Київський національний торговельно-економічного університет

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Сучасні тенденції глобалізаційних процесів у економіці диктують необхідність визнання важливості інтеграції банківської системи України у світовий фінансовий ринок, пошук шляхів його використання в повному обсязі, що є своєчасним як з теоретичної точки зору, так і з прагматичних позицій. Все це актуалізує тематику дослідження і ставить питання необхідності вирішення проблем фінансової стратегії комерційних банків України на світовому фінансовому ринку.

Проблема інтеграції банківської системи України у світовий фінансовий простір є багатоплановою. Вплив мають як внутрішні недоопрацювання, так і зовнішні чинники. Серед основних зовнішніх проблем можна виділити: не відповідність світовим стандартам, обмеженість банківських послуг та товарів, недостатній рівень розвитку кредитних взаємовідносин банків з реальним міжнародним сектором економіки, наявність ризику неплатоспроможності, нездатність відповідати умовам конкуренції за домінування банків з іноземним капіталом в найбільш прибуткових сегментах банківських послуг, недостатне

забезпечення міжнародних грошових потоків через систему міжнародних розрахунків. Адже яким би гармонізованим не було законодавство, без відпрацьованого механізму міжнародних розрахунків, його надійності і відповідних гарантій міжнародне економічне та фінансове співробітництво неможливе. Вкрай необхідним є організаційне забезпечення, яке полягає у відповідній взаємодії з міжнародними фінансовими інституціями.

Через слабкість національної економіки Україна майже не представлена на міжнародних валютних ринках. Ресурси українських банків занадто обмежені, щоб говорити про їх присутність на закордонних біржах. НБУ не допускає участі іноземних суб'єктів у торгах гривнею в Україні, через можливість спекуляції, яка б похитнула стабільність валютного курсу [1].

Країни, що є діючими гравцями на світовому фінансовому ринку мають багатий досвід інновацій банків, частина якого представляє безперечний інтерес, і може бути використана в Україні.

Внутрішні проблеми можна класифікувати на: економічні, соціальні, політичні. Економічні є найвпливовішими. До них відноситься: загальноекономічна ситуація в країні, інфляція (впливає на банківських сектор через процентні ставки), різке скорочення кількості банків, девальвація національної грошової одиниці, високий рівень збитковості, низький рівень ризик менеджменту більшості банків, а також недостатній рівень капіталізації. Він виступає основою для зміцнення банківської системи України, підвищення її надійності та стійкості. Проблемними, на думку вітчизняних фінансових експертів [2], є не лише кількісні показники, що характеризують рівень капіталізації, а й її якість. Адже капіталізація багатьох вітчизняних банків складається з коштів переоцінки основних засобів, не сплачених відсотків, субординованого боргу. Зростання таких складових є штучним нарощуванням капіталу.

В соціальні проблеми входить: загальна невизначеність ризиків у відносинах банків з їх головними контрагентами – вкладниками,

позичальниками і регулюючими органами, падіння довіри населення (масова паніка серед вкладників банківських установ, або ж різкі коливання товарних цін, процентних ставок можуть змінити ціни на фінансові активи), ослаблення стимулів для заощаджень і звуження депозитної бази [3].

Політичні причини знаходять своє відображення у: ринкових реформах (вони повинні сприяти оздоровленню та розвитку, однак у короткостроковому плані реформи можуть провокувати або посилювати кризові процеси в банківській сфері), недовершене законодавство (особливо в частині підтримання необхідного рівня всіх необхідних банківських показників), некомпетентне керівництво, різноманітні спекуляції (що провокують банківські кризи), погіршення якості кредитного портфеля, недоліки внутрішньобанківської системи, не впровадження нових форм та методів банківської підтримки [4].

Таким чином, для ефективного виходу українських банків на світовий фінансовий ринок необхідно вжити комплекс заходів з вирішення проблем нормативно-правового, економічного та інституціонального характеру. Державна політика щодо виходу банків на світовий фінансовий ринок має бути спрямована на формування інформаційного забезпечення цього процесу і потребує: проведення банками України за кордоном аналізу зовнішніх ринків, з метою виявлення можливостей розширення присутності на них та запобігання введеним обмежувальних заходів з боку інших держав; формування інфраструктури інформаційного забезпечення шляхом створення мережі інформаційно- консультативних служб, з метою надання послуг суб'єктам господарської діяльності.

Література:

1. Банківська система/ Реверчук С.К.//Підручник для ВНЗ (рекомендовано МОН України).-Л., 2016. - 400с.
2. Глобалізація фінансових ринків / О.Г. Білорус, Ф.В. Костенко та ін. – К., 2006. – 75 с.

3. Вовчак О.Д., Сенищ П.М. Напрями підвищення ефективності функціонування банківського сектору в Україні / О.Д. Вовчак, П.М. Сенищ.- К.: УБС, 2016. – 45-51 с.

4. Моторнюк У. І. Проблеми інтеграції України у світове фінансове середовище / У. І. Моторнюк, О. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Manegment>

Єфіменко К.О.

Університет імені Альфреда Нобеля

КОНТРОЛЬ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ВАЛЮТНИХ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Відкриття валютного рахунку за межами країни і виведення коштів в якості інвестицій потребує ліцензій, яких, за даними НБУ, в середньому щорічно відкривалося лише 150, отже необхідність проведення Нацбанком валютної лібералізації давно назріла. 23 лютого цього року НБУ дозволив українцям без оформлення ліцензії відкривати рахунки за кордоном і отримувати на ці рахунки кошти, зароблені за межами України [1]. 3 липня цього року НБУ наділив комерційні банки правом видавати електронні індивідуальні валютні ліцензії фізособам. Для надання електронних ліцензій і збору інформації про використання встановленого ліміту НБУ ввів автоматизовану інформаційну систему Реєстр індивідуальних ліцензій на здійснення фізособами валютних операцій.

Індивідуальну ліцензію теоретично можна отримати в будь-якому уповноваженому банку. Але, насправді, через незначний попит, дуже мало банків, готових прийняти пакет документів і видати клієнту електронну індивідуальну валютну ліцензію: за даними НБУ [2], у вересні було відкрито 50 індивідуальних ліцензій та переведено \$1,5 млн на рахунки в закордонні банки.

Відкрити індивідуальну ліцензію може будь-яка фізособа, яка має відкритий валютний рахунок в українському банку, готова підтвердити джерело походження коштів і має документи, що підтверджують мету перерахування грошей за кордон. НБУ дозволяє три цілі для перерахування валюти: - для інвестицій за кордон; - для розміщення коштів на власних рахунках за кордоном; - для виконання зобов'язань перед нерезидентами за договорами страхування життя. Клієнт, який отримав електронну ліцензію, може перерахувати лише валюту, тобто, він не має можливості за гривню купити валюту на міжбанку з подальшим перерахуванням за кордон.

Для переведення грошей за межі України резиденту необхідно відкрити рахунок у закордонному банку. Максимальна інвестиція становить \$50 тис., і це не та сума, заради якої можна наймати адвокатів і консалтингові компанії, щоб вони підготували пакет документів, передали його в закордонний банк, пройшли всі необхідні процедури і запросили клієнта на підписання документів. Клієнтові доведеться самотійно їхати в країну, де він планує відкрити рахунок, йти до відділення банку, намагатися іноземною мовою пояснити, що він хоче зробити і навіщо. Далі - подати пакет документів, пройти іноземною мовою процедуру комплаєнса (англ. *Compliance* — согласие, соответствие) [3], підписати пакет документів і стати власником рахунку в закордонному банку.

Якщо в Україні працювати з банками, що входять у великі фінансові групи, то це допоможе легко пройти процедуру комплаєнса за кордоном, буде простіше підтвердити походження коштів, тому що банки всередині однієї групи спілкуються швидше і зрозумілою один одному мовою [4]. Необхідно дуже уважно вивчати банки, де планується відкриття рахунку, вивчати умови відкриття рахунку та тарифи.

Література:

1. Про внесення змін до постанови Правління Національного банку України від 13.12.2016 року № 410 / Постанова Правління НБУ № 13 від

22.02.2017. – Електронний ресурс. Режим доступу:
<https://bank.gov.ua/document/download?docId=44407283>

2. Офіційний сайт Національного банку України. – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/publish>.

3. Офіційний сайт Intelligent Solution Group. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://isg-consult.com/global/nportal/view/213>.

4. Левченко И. Валютная либерализация: возможности для украинцев / И. Левченко // БИЗНЕС, № 41, 2017 - – Електронний ресурс. Режим доступу: <https://www.business.ua/litsa/item/1341-valyutnaya-liberalizatsiya-vozmozhnosti-dlya-ukraintsev>.

Караман Д.С.

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ТА ПЕРСПЕКТИВ РОЗВИТКУ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Невід'ємною ланкою міжнародної валютної системи є валютний ринок. Сучасний валютний ринок – система стійких економічних і організаційних відносин між учасниками міжнародних розрахунків з приводу не тільки валютних операцій, а й зовнішньої торгівлі, надання послуг, здійснення інвестицій та інших видів діяльності, які вимагають обміну і використання різних іноземних валют. Успішний розвиток валютних відносин можливий за умови функціонування ринку, на якому можна вільно продавати та купувати валюту.

Валютні ринки – це офіційні центри, де відбувається купівля-продаж іноземних валют на основі попиту та пропозиції. Суб'єкти валютного

ринку – продавці, покупці, посередники; об'єкти – юридичні особи, зайняті у зовнішньоекономічній діяльності [1].

Валютний ринок має атрибути звичайного ринку: об'єкти і суб'єкти, та функціонування ринкового механізму з його елементами: попиту, пропозиції і ціни. Він характеризується особливою інфраструктурою та комунікаціями.

На основі даних Національного банку України [2] нами було проаналізовано динаміку обсягів операцій купівлі та продажу готівкової іноземної валюти в Україні в 2016 році (рис. 1).

Протягом 2016 року динаміка курсу гривні до інших валют мала негативний характер для України, а саме збільшення курсу за всіма показниками. На початок року курс гривні до дол. США та євро складав 25,15 та 27,42 грн за одиницю відповідно. Протягом року курс дол. США мав більш пошавлену динаміку та наприкінці року значення показника майже порівнялося з курсом євро. Таким чином, показники до дол. США та євро протягом року збільшилися на 8% та 3% відповідно. В свою чергу, курс гривні до російського рубля збільшився на 49% та наприкінці року мав значення 4,51 грн. за одиницю.

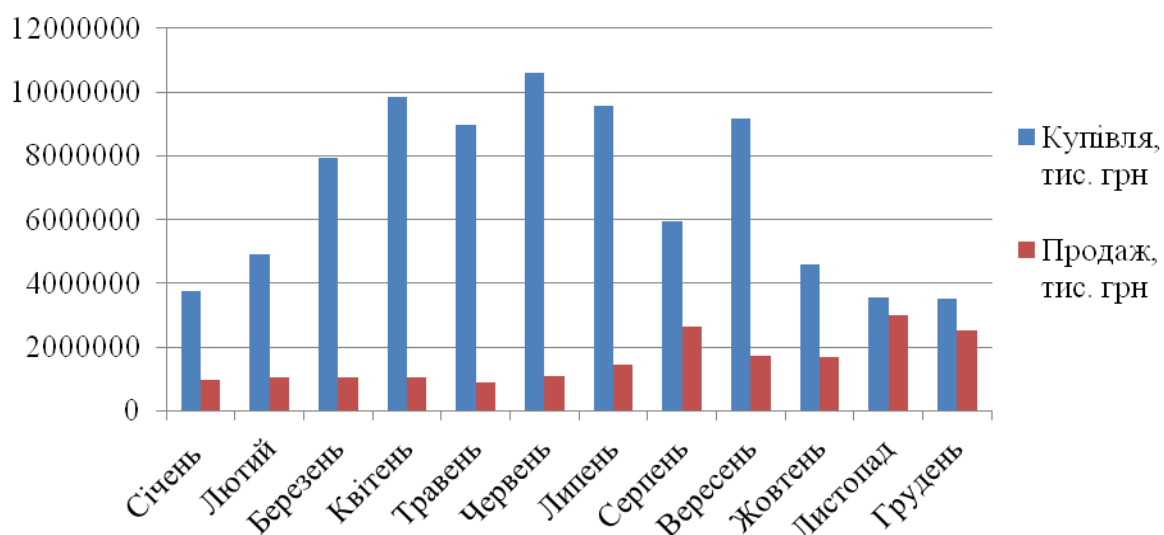

Рис. 1. Динаміка обсягів операцій купівлі та продажу готівкової іноземної валюти в Україні в 2016 році

Середньозважений курс гривні до євро не повторює динаміку офіційного курсу та протягом року значення курсу суттєво не змінювалося, а курс гривні до дол. США збільшується на 2-3% по операціях купівлі-продажу на валютному ринку України (рис. 2).

На міжбанківському валютному ринку України загальний обсяг операцій з безготівковою іноземною валютою у доларовому еквіваленті становив 199220 млн. дол. США, що менше на 12%, ніж у 2015 р. Клієнти банків, що не є суб'єктами валютного ринку, здійснили операції з продажу безготівкової іноземної валюти на суму 59071 млн дол. США та операції з купівлі іноземної валюти на суму 60148 млн дол. США.

Отже, основні показники, що характеризують стан валютного ринку України мають негативну динаміку, що не може не відобразитися на діяльності вітчизняних підприємств, особливо імпортерів. Спостерігається суттєве ослаблення національної валюти та дестабілізація валютного ринку, що проковує не прогнозованість фінансових результатів діяльності економічних суб'єктів.

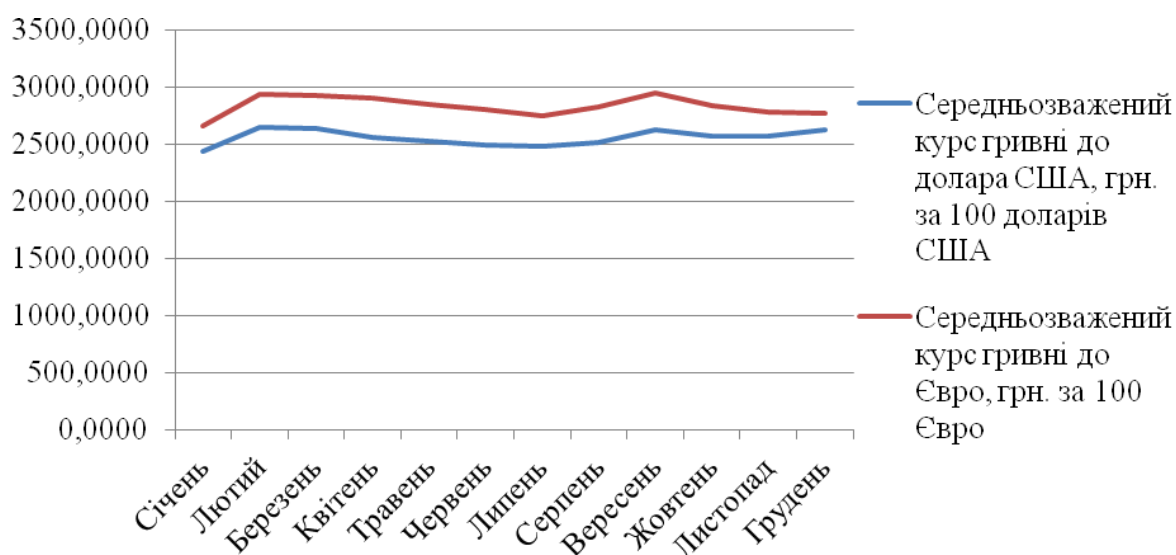

Рис 2. Динаміка середньозваженого курсу гривні на міжбанківському валютному ринку України у 2016 році (Розроблено автором на основі даних Національного банку України [3])

При цьому дії держави не мають прямого впливу на курс національної валюти, а переорієнтовані на поповнення резервів, що негативно впливає на всі сфери діяльності вітчизняних підприємств.

Література:

1. Алексєєв І. В., Колісник М. К. Гроші та кредит: Навчальний посібник. – Київ: Знання, 2009. – 253с.
2. Інформація про обсяги купівлі/продажу готівкової іноземної валюти фізичними особами (регіональний розріз). Статистика зовнішнього сектору. Звіт Національного банку України. URL : <https://bank.gov.ua/control/uk/index>
3. Середньозважений курс гривні до долара США та Євро на міжбанківському валютному ринку України. Статистика зовнішнього сектору. Звіт Національного банку України. URL : <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

Коровай В.В, Людвіковська М.Т.

Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана

КОЛИВАННЯ ВАЛЮТНОГО КУРСУ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ

В ХХІ столітті, коли майже всі країни світу відкриті для активної зовнішньої політики і створенні нових економічних, політичних, соціальних відносин з іншими державами, постає питання валютного курсу. Адже валютний курс є запорукою стабільного розвитку фінансового ринку, який в значному обсязі впливає на соціально-економічний розвиток країни.

Сьогодні в Україні існує 2 найбільших проблеми: війна та обвал курсу гривні. Якщо воєнна агресія намагається зруйнувати країну зовні, то

стрімке падіння курсу разом з інфляцією руйнує економіку та суспільство з середини.

Хочемо виділити декілька причин, які, ми вважаємо, стали вирішальними в змінах валютного курсу:

1. Вагомий вплив на валютний курс має обсяг ВВП. Проаналізувавши дані за 2013-2016 роки можна побачити, що хоча номінальний ВВП значно зростає (з 1410609 млн. грн. до 2034430 млн. грн.), але реальний ВВП значно нижчий за реальний (максимальний відрив в 2015 році склав 549167 млн. грн.) [1]. Тобто, фактично ми маємо лише збільшення ВВП за рахунок збільшення цін, а аж ніяк через збільшення обсягів і якості виробництва.

2. Не менш впливовим є розмір міжнародних резервів країни. Адже золотовалютні резерви забезпечують внутрішню та зовнішню стабільність гривні, покращують кредитоспроможність України, створюють сприятливі умови для здійснення зовнішніх запозичень. На кінець 2014 року резерви почали різко зменшуватись. Це можна пояснити тим, що після початку бойових дій, з одного боку, уряд намагався всіма силами втримати курс більш-менш стабільним, з іншого – повсякчас з'являлись повідомлення про значні розтрата державних коштів, і виявлялося, що для окремих осіб військові дії були лише прикриттям для своїх махінацій. Водночас економічна та політична нестабільність у країні спричинила відплив капіталу за фінансовим рахунком платіжного балансу.

3. «Тонкий ринок». За останні 5 років український експорт впав більш ніж на третину і продовжує падати [1]. У зв'язку з цим падінням, валюти в країні не додається: експортери неохоче заводять в країну навіть ту виручку, що є, плюс сезонне зниження активності бізнесу і проблеми в Єврозоні [2]. Все це разом узятє призвело до того, що в Україні сформувався так званий «тонкий ринок», тобто ринок з невеликою кількістю учасників і мінімальною кількістю угод.

4. Регулятивні дії НБУ (точніше «дерегулятивні», враховуючи наслідки). Адже дуже багато дій, які приймав НБУ, тільки погіршувало ситуацію. На нашу думку, девальвація гривні є вигідною уряду, тому що за рахунок курсових різниць портфель валютних вкладів банків збільшився майже на 40 млрд. грн.[3].

Звісно, ми не експерти і не можемо говорити точно про вплив показників та ефективність діяльності НБУ. Проте, ми хочемо навести декілька рекомендацій щодо стабілізації гривні, які, на нашу думку, можуть бути ефективними і позитивно вплинути на поточну ситуацію з валютним курсом, а саме:

- встановлення жорсткого контролю за коштами, які отримують банки через канал рефінансування;
- суттєве посилення ролі валютних обмежень у системі валютного регулювання НБУ до моменту стабілізації ситуації на ринку;
- заборона надання кредитів в іноземній валюті позичальникам, які не мають валютних доходів;
- заборона будь-яких розрахунків на території України в іноземній валюті.

В Україні дуже складна економічна ситуація. Але все ж таки, ми спостерігаємо позитивні зміни, переломний момент яких відбувся в 2016 році, і, будемо сподіватись, й надалі рухатиметься тільки вгору. Звісно, сподіватися, що станеться «чудо» і економіка відразу досягне максимальних результатів безглуздо. Однак, хоч повільні, але темпи прискорення, які відбуваються, додають певного помірному оптимізму [4].

Україні потрібно багато змінити та вдосконалити, щоб мати позитивні результати та вивести країну на гідний рівень. Щоб змінити ситуацію, необхідно проводити структурні реформи, без них ми приречені на низький рейтинг і на вкрай низькі притоки прямих іноземних інвестицій. Таким чином, в 2018 році економічне зростання буде цілком залежати від інвестицій і експорту, оскільки внутрішній попит через

жорстку монетарну політику Нацбанку і слабе кредитування буде відновлюватися повільними темпами.

Чим швидше Україна обере ефективний та продуктивний метод ведення економіки та політики, підвищить довіру людей до банківської системи, тим швидше стабілізується валютний курс, прискориться потік інвестицій, матиме змогу збільшуватись реальний ВВП, встановиться рівновага між попитом та пропозицією грошей.

Література:

1. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/vvp/ind_vvp/ind_2016u_n.htm
2. <https://bank.gov.ua/control/uk/curmetal/detail/currency?period=daily>
3. http://www.bbc.com/ukrainian/business/2016/11/161117_hryvnia_rate_az
4. <https://ukr.media/curs-dolara/>

Кулібаба В.С., Пархонюк Ю.М.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ВАЛЮТНИЙ РИНОК УКРАЇНИ:РИЗИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Валютний ринок України відіграє важливу роль у сфері економічних відносин. Будь-яка іноземна інвестиція, незалежно від того, з якими вона ринками пов'язана, – чи то ринок цінних паперів, чи то нерухомість, чи то банківські депозити, – неодмінно повинна пройти через валютний ринок. Тут відбувається узгодження інтересів як покупців, так і продавців валютних коштів. Валютний ринок, як один з головних елементів світової валютно-фінансової системи, в останні десятиліття характеризується посиленням процесів глобалізації, диверсифікації та трансформації.

Інтеграція України до світового співтовариства зумовлює необхідність удосконалення функціонування її валютного ринку.

В економічній літературі проблеми валютного ринку та аспекти функціонування валютної системи висвітлено в наукових працях таких вчених, як Б.Івасів, С. Боринець, В. Козюк, А. Демківський. Значну увагу приділено проблемам регулювання валютного курсу та валютно-курсової політики у працях О.Барановського, О.Дзюблюка, А. Гальчинського, а також праці доктора економічних наук А. Мещерякова та С. Сопотяна, але проблема функціонування валютного ринку та проведення адекватної валютної політики залишається і надалі, тому доцільним буде розгляд актуальних проблем валютного ринку та валютного регулювання.

Мета дослідження полягає у аналізі сучасного стану валютного ринку України у ризиковому середовищі, визначенні основних проблем і перспектив його розвитку та визначенні заходів для спрямування валютної політики для підтримки розвитку реальної економіки.

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується зростанням невизначеності і, як наслідок, збільшенням ризиків у процесі реалізації державою економічної політики. Валютні ризики можна поділити на три види:

1. Операційний ризик пов'язаний із торговельними операціями, а також із грошовими угодами з фінансового інвестування та дивідендних платежів або отримання коштів в іноземній валюті в майбутньому.

2. Трансляційний ризик пов'язаний із переоцінюванням активів, пасивів та прибутків у національну валюту, а також може виникати під час експорту чи імпорту інвестицій.

3. Економічний валютний ризик пов'язаний із можливістю втрати доходів за майбутніми контрактами через зміну загального економічного стану країни. Насамперед він зумовлений необхідністю здійснення постійних розрахунків за експортними та імпортними операціями,

інтенсивність яких, у свою чергу, може залежати від валютних курсів [1, с.124-125].

Валютні ризики є істотними та складними, вони вимагають посилених засобів контролю і моніторингу, тому останнім часом важливого значення набуває питання подальшого розвитку валютного регулювання та поступової лібералізації валютних відносин у бік спрощення міжнародного обміну товарами, послугами, капіталами, переходу до гнучкого обмінного курсу. Одним із найбільш важливих важелів до регулювання валютної політики є валютна інтервенція. В Україні валютна інтервенція є головним методом НБУ, за допомогою якого впроваджується національне регулювання валютного курсу та запобігання зниженню (підвищенню) валютного курсу гривні.

Метою такої інтервенції НБУ на міжбанківському валютному ринку є забезпечення відносно стабільного співвідношення курсів валют. В умовах режиму плаваючого курсоутворення обсяги інтервенцій Національного банку з продажу іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку були незначними. Значні зміни на валютному ринку почали відбуватися з початку 2014 року, коли на фоні політичної нестабільності національна валюта почала стрімке здешевлення. Депозити та інші банківські вкладення знизилися на 357,3 млн. дол. США, що лише продовжило стрімке падіння валютного курсу. Обсяг міжнародних резервів знизився до 17805,2 млн. дол. США.

Непередбачуваним став дисонанс, при зниженні угод на міжбанківському валютному ринку у першому кварталі 2014 року курс зростав підвищеними темпами, хоча за економічною логікою мав би мати тенденцію до зниження. Недовіра до національної валюти призвела до переводу збережень та депозитів населення у гривні в іноземну валюту, що призвело до необґрунтованих доходів спекулянтів та ще більшого знецінення гривні. З початку 2015 року динаміка показників міжбанківського валютного ринку України формувалася під впливом

негативних ринкових очікувань. Крім того спостерігалось зменшення надходжень іноземної валюти в країну внаслідок скорочення експортної виручки, кредитів та інвестицій. За цих умов тривало помірне знецінення як офіційного, так і ринкового курсу гривні відносно долара США.

В умовах активізації процесів фінансової глобалізації найбільшою мірою економіка потерпає саме від макроекономічного валютного ризику. З макроекономічними валютними ризиками держава зіштовхується у разі неочікуваної зміни курсу валюти, паритету купівельної спроможності або умов обміну валюти, навіть за незмінного курсу.

Аналіз основних макроекономічних показників та результативність монетарної політики свідчать про те, що у 2017 році рівень інфляції постійно зростає, приріст ВВП відбувається дуже повільно, забезпеченість економіки фінансовими ресурсами погіршується, що негативно впливає на економічний розвиток України; поглиблюється тінізація фінансового ринку; спостерігається від'ємне сальдо платіжного балансу країни. Згідно з даними Державного казначейства України державний та гарантований державою борг країни станом на 1 січня 2017 року склав 1 930 млрд. грн., або 71 млрд. дол. США. На зовнішній борг припадає понад 64% цієї суми. За минулий 2016 рік зовнішній державний борг в іноземній валюті зріс на 4,8%, а в національній – на 19%. За останні три роки зовнішній державний борг у доларовому обчисленні збільшився на 21%, у гривневому обчисленні він збільшився в 4 рази, тобто з 300 млрд. грн. на початку 2014 року до 1 240 млрд. грн. на січень 2017 року. На початку квітня 2017 року Україні надано четвертий транш кредиту МВФ. Внаслідок цього зовнішній державний борг держави збільшиться ще на 1 млрд. дол. США, а саме до 46,6 млрд. дол. США. За три найближчі роки наша країна повинна сплатити за зовнішніми боргами близько 12,5 млрд. дол. США [2, с. 469].

З огляду на вищезазначені негативні тенденції в економіці та фінансовій сфері слід очікувати зниження або незначного підвищення

обсягів ВВП, зростання «тіньового» сектору, відтоку робочої сили та капіталів закордон, зменшення валютних надходжень.

На нашу думку, валютну політику потрібно здійснювати з точки зору стимулювання реальної економіки. Виходячи з цієї позиції слід виконувати такі заходи: 1. Зміцнити рівень довіри населення до гривні, що зменшить доларизацію національної економіки. 2. Зменшити можливість використання інфляції як джерела поповнення коштів. 3. Жорстке управління та контроль золотовалютних резервів НБУ. 4. Розробити програму пільгового кредитування інвестиційних проектів. 5. Зменшити використання адміністративних заходів грошово-валютного регулювання стосовно експортерів вітчизняної продукції. 6. Ініціювати податкову та валютну підтримку імпортних товарів інвестиційного призначення. 7. Посилити боротьбу з умисним виведенням валюти за кордон. 8. Розробити програму розвитку економіки з урахуванням грошово-кредитної політики (видача інвестиційних кредитів підприємствам під низький відсоток та спеціальне кредитування НБУ комерційних банків, які будуть це здійснювати). 9. Стимулювання економіки за рахунок збільшення експорту (реалізація програми кредитування експортерів із урахуванням вимог СОТ). 10. Реалізація програми кредитування створення нових підприємств малого бізнесу, технопарків, технополісів тощо [3, с.706].

З метою покращення ситуації у валютній сфері та досягнення позитивного сальдо платіжного балансу країни необхідно забезпечити стимулювання розвитку експорту, вжити заходів щодо державної підтримки експорто орієнтованих підприємств та протекціоністської політики загалом, що сприятиме зростанню валютної виручки, стабілізації курсу національної валюти, підвищенню платоспроможного попиту виробників та населення.

Отже, ситуація, що існує на сучасному валютному ринку невітнішна, однак поступово економіка стає на етап піднесення, проводяться реформи у різних секторах, тому залишається сподіватись на позитивні зміни, що

принесуть ці реформи, у тому числі і для валютного ринку. Необхідність реальних дій та змін, запровадження дієвого законодавства, якісне виконання НБУ та іншими суб'єктами своїх основних функцій призведе до покращення тенденцій, що притаманні валютному ринку та поверне довіру українців до стабільності національної валюти.

Література:

1.Деркач Ю.Б. Контроль Національним банком України валютних ризиків / Ю.Б. Деркач // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2015.- Вип.15.- С.123-125.

2.Матросова Л.М. Проблеми регулювання валютної сфери України та можливі шляхи їх вирішення / Л.М. Матросова // Гроші, фінанси і кредит. – 2017. – №18. – С. 468-473.

3.Рудик Н.І. Вплив валютної політики на економічний розвиток України / Н.І. Рудик, В. Козлов // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – №9. – С.703-706.

4.Статистичні матеріали Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http// bank.gov.ua](http://bank.gov.ua)

Лузан Т. В.

Київський національний торговельно-економічного університет

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Входження іноземного капіталу на національні фінансові ринки та посилення його впливу є наслідком виходу України у міжнародний фінансовий простір та проявом міжнародної інтеграції та глобалізації. Наслідком взаємопроникнення світових економік є міграція капіталів, тому питання функціонування іноземного капіталу та його вплив на банківську систему України набуває особливої актуальності.

Українська банківська система вже значною мірою інтегрована у світовий фінансовий ринок: за даними Національного банку України, частка іноземного капіталу в банківській системі України постійно змінювалася і станом 01.10.2017 становила 55,5%, із 88 працюючих в Україні банків 38 фінансових установ – з іноземним капіталом, у тому числі 17 – зі 100-відсотковим іноземним капіталом [1].

Упродовж 2014–2016 рр., відбувалося збільшення обсягів активів банків з іноземним капіталом, які на кінець 2016 р. становили 434 544 млн. грн. та зросли на 107,1% порівняно з 2014 р. Частка активів банків іноземних банківських груп у загальному обсязі активів банків України на кінець 2015 р. становила 34,7%, на кінець 2016 р. була на рівні 35% [2].

На основі фінансових результатів банків за 2016 рік до найбільш фінансово успішних банків на початок 2017 р. можна віднести: ПАТ «Сітібанк» (прибуток 1 437 млн. грн.), ПАТ «Креді Агріколь Банк» (807 млн. грн.), ПАТ «ІНГ Банк Україна» (791млн. грн.), АТ «Райффайзен Банк Аваль» (3 820 млн. грн.), АТ «ОТП БАНК» (962 млн. грн.) [3].

Банківські установи з іноземним капіталом виявилися більш стійкими в кризовий період. Головними причинами вищої стресостійкості іноземних банків стали:

- 1) фінансова підтримка материнських структур;
- 2) більш висока лояльність клієнтів;
- 3) менш ризикова політика фондування з меншою залежністю від ресурсів роздрібних вкладників;
- 4) ефективна стратегія зниження витрат і реорганізації мережі [4].

Таким чином, проведений аналіз діяльності банків іноземних банківських груп в Україні в 2014–2016 рр. засвідчив посилення їх позицій як за абсолютними, так і за відносними показниками. Банки з іноземним капіталом є активними учасниками конкурентної боротьби на вітчизняному фінансовому ринку, проте для подальшого підвищення інвестиційного потенціалу банківської системи України та її стимулюючої

ролі в соціально-економічному розвитку країни потрібен системний підхід до регулювання доступу іноземного капіталу до вітчизняного банківського сектору. Присутність банків з іноземним капіталом у банківській системі України має відповідати інтересам розвитку національної фінансової системи, сприяти залученню іноземних інвестицій та розширювати ресурсну базу.

Література:

1. Мінфін. Кількість банків в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>
2. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
3. Основні показники діяльності банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>.
4. Грінченко Т. Д. Аналіз сучасного стану та перспективи розвитку банків іноземних банківських груп в Україні / Т. Д. Грінченко // Банківська справа. – 2017. – № 6. – С. 4–6.

Ляшенко А.Г.

Чернігівський національний технологічний університет

ОСНОВНІ ЕТАПИ СТАНОВЛЕННЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ КАПІТАЛІВ

Міжнародний ринок капіталу (МРК) дозволяє подолати обмеженість і недосконалість національних ринків, якнайкраще використати вільні нагромадження коштів для задоволення потреб світової економіки. В нинішніх умовах капітал долає національні та географічні межі в пошуках найкращих умов для здійснення кредитно-фінансових операцій.

На сьогодні, не існує чіткого визначення категорії міжнародного ринку капіталів. З точки зору А.О.Столяр «МРК – це група

взаємопов'язаних ринків, на яких формується попит, пропозиція та ціни на фінансові інструменти, а також відбувається перерозподіл вільних коштів інвесторів на користь тих суб'єктів, що мають в них потребу» [1]. В «Економічній енциклопедії» міжнародний ринок капіталу визначений як «підсистема міжнародних економічних відносин (передусім відносин економічної власності) між різними суб'єктами з приводу формування та перерозподілу фінансових ресурсів між країнами» [2]. Суб'єктами МРК є банки та крупні фірми, інституціональні інвестори (пенсійні фонди, страхові та інвестиційні компанії), уряди, а також окремі урядові та муніципальні органи, міжнародні й регіональні валютно-кредитні організації (МВФ, МБРР та ін.), транснаціональні корпорації та транснаціональні банки. Його основними підсистемами виступають ринок грошей, ринок капіталів і фондовий ринок. Ринок грошей забезпечує акумуляцію коштів (переважно у формі депозитів) і надання короткотермінових (до 1 року) кредитів. Ринок капіталів використовує куповані та платіжні засоби, які обслуговують зовнішньоторговельні операції, міжнародні кредити. Ринок капіталів зосереджує довготермінові кредити, що здебільшого використовуються для фінансування капіталовкладень терміном від 1 до 15 і більше років. На фондовому ринку основними видами операцій є емісія та торгівля цінними паперами. Інструментами МРК виступають облігації, акції та синдиковані кредити.

Становлення МРК відбувалося наприкінці XIX століття із залученням країн до міжнародних кредитних відносин. Його розвиток був загальмований Першою світовою війною та Великою депресією 1929-1933 років. Несприятливими умовами для кредиторів стали нестабільність золотого стандарту та протекціонізм в політиці країн із жорстким регулюванням руху капіталів. Ситуація застою на МРК збереглася і після Другої світової війни, коли більшість розвинених країн не мала вільних капіталів, а високі політичні та економічні ризики утримували капітали від міжнародних операцій. Був зруйнований золотодевізний стандарт, що

спонукало розвинені країни світу до пошуку валютно-фінансової системи, адекватної новим умовам функціонування світового господарства та міжнародних економічних відносин. У 1944 році в м. Бреттон – Вудс (США) була створена золотодоларова система, прийняті статuti Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Міжнародного банку реконструкції і розвитку (МБРР). Упродовж тривалого часу після закінчення Другої світової війни переважною формою капіталу, що обертався на зовнішньому ринку, була офіційна державна допомога країнам Європи і Японії. Поряд із тим, приватний капітал у досить незначних обсягах рухався переважно із США у напрямку Європи у вигляді прямих іноземних інвестицій та інвестицій у традиційні міжнародні облігації. Після серії збільшень дефіциту платіжного балансу США (1965 р.) та зниження купівельної спроможності долара на внутрішньому ринку довіра світової фінансової спільноти до цієї валюти почала знижуватись. Після девальвації англійського фунта стерлінга в 1967–1968 рр. міжнародний капітал став активно переводитися із доларів в золото [3, с. 18]. Бреттон-Вудська валютна система існувала до початку 70-х рр. XX ст. і відіграла суттєву роль у формуванні МРК. Після її розпаду почалося відродження МРК на тлі піднесення європейської та японської економік та повернення до конвертованості валют розвинених країн світу. Особливостями МРК 80—90-х XX ст. та початку XXI ст. стали наростання обсягу капіталів, транснаціональний характер його формування, вагомий вплив МВФ, зосередженість у розвинених країнах світу.

На сьогодні МРК, акумулюючи та перерозподіляючи грошові кошти у світовому масштабі, стимулює розвиток продуктивних сил, активізує інтернаціоналізацію господарської діяльності та міжнародних зв'язків. Але діючи за законами ринку, міждержавні потоки капіталів (інколи спекулятивні) можуть дестабілізувати національні фінанси, негативно

вплинути на платіжний баланс, чинити тиск на динаміку валютних курсів і відсоткових ставок.

Література:

1. Столяр А.О. Міжнародний ринок капіталів як невід’ємний елемент світових фінансів // Економічний часопис ХХІ. – 2011. - №7-8. – С.11-14.
2. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 2. / С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.
3. Зви Боди. Финансы / Зви Боди, Роберт К. Мертон; пер. с англ. – М.:Вилямс, 2007. – 360 с.

Мініна Ю.О.

Київський національний торговельно-економічного університет

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ

Електронні гроші з’явилися у зв’язку з поширенням науково - технічного прогресу та швидкому розвитку фінансового ринку. Крім того, суспільство завжди прагнуло до спрощення фінансових взаємовідносин і саме електронні гроші задовольнили їх потреби.

За визначенням Національного банку України, електронні гроші – одиниці вартості, які зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов’язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [2, с. 31]. В Україні нормативне регулювання обігу електронних грошей вперше здійснено в 2008 р. затвердженням НБУ «Положення про електронні гроші в Україні», нова редакція якого прийнята в 2010 р. Наприкінці 2012 р. вперше врегульовано питання обігу електронних грошей на законодавчому рівні з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо

функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків» [3].

В Україні електронні гроші випускають, як правило, на основі карток Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП) та міжнародної платіжної системи «Visa International», а також на програмній основі в системі «Глобал Мані» [1, с. 102].

На сьогоднішній день, українське населення може переказувати гроші, а також купувати та продавати товари за допомогою таких систем, як WebMoney, UkrMoney, LiqPay, Z - Payment, RBKMoney, E - Gold, Paypal, Money bookers, Liberty Reserve тощо. Проте, вищезазначені системи не мають юридичного узгодження з НБУ.

Слід також зазначити, що значення електронних грошей з кожним роком зростає. Зокрема, загальна сума операцій, на яку користувачі «електронних гаманців» здійснили операції з метою оплати товарів, робіт або послуг в 2015 році, склала 3,238 млрд. грн., що у 2,3 рази перевищує аналогічний показник 2014 року (1,4 млрд. грн), повідомляється на веб-сайті Національного банку України. Найбільшими емітентами в 2015 році стали Фідобанк (система електронних грошей Monexu) – на 12,379 млн. грн, Альфа-Банк (Махі) – на 9,315 млн. грн, Ощадбанк (GlobalMoney) – на 8,5 млн. грн. [4].

Всього станом на 1 січня 2016 року в обігу перебувало електронних грошей на 30,962 млн. грн. (у 2014 році – 12,5 млн. грн.) [4].

Тобто, дані засвідчують про збільшення використання електронних грошей, що пов'язано з низкою їх переваг, основні з яких: швидкість, зручність та економічність платежів. Незважаючи на позитивні сторони такого виду платіжних засобів, все ж таки є й негативні, а саме: значні ризики шахрайства, обмеженість обігу законами й постановами НБУ та неможливість зняти гроші без комісії. Відповідно до вищезазначеного, для подальшого успішного розвитку електронних грошей в Україні важливим є:

1. Застосування виваженої правової регламентації, спрямованої, з одного боку, на підтримку їхнього розвитку, а з іншого – на запобігання їх використання з метою ухилення від оподаткування та контролю.

2. Подолання певних складнощів з ситуативним перерозподілом суб'єктів ринку і сфер регулювання між регуляторами [5, с. 124]. Наприклад, якщо зменшити допустимий поріг входу у «третій дивізіон» банків, то Україна змогла б майже повністю задовольнити попит ринкових ніш на ті продукти, які перебувають у сфері регулювання центрального банку, проте досить довгий період часу впроваджуються «великими» банками «другого дивізіону».

Таким чином, значення електронних грошей зростає з кожним роком, а їх обсяг стрімко збільшується і вже у 2018 році, за прогнозами аналітиків, планується бути на рівні 60 млн. грн. Проте, й досі існує низка обмежень, що стримують певну частину населення застосовувати новий вид платежу, а саме їх недовіра, відсутність необхідних знань та обмеження у переведенні в готівку чи поверненні коштів. Але, попри все, електронні гроші, з'явившись на ринку, вже не здадуть своїх позицій і, долаючи перешкоди, утвердяться на ньому назавжди, що дасть змогу банківській системі України вийти на новий рівень розвитку та заощадити на емісії готівки.

Література:

1. Бочаров А. Перспективи розвитку електронних грошей в Україні / А. Г. Бочаров // Інноваційна економіка. – 2015. – № 39– С. 101-104.

2. Ільницька Н. Аналіз світового ринку електронних грошей / Надія Ільницька // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 31-36.

3. Комаревцева Н. Особливості функціонування електронних грошей в Україні / Н. Комаревцева. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sophus.at.ua>.

4. Офіційний сайт Національного банку України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.

5. Радченко М.А. Особливості відображення електронних грошей в обліку / М.А. Радченко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2015. – Вип. 1(2). – С. 121-124. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuces_2015_1\(2\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuces_2015_1(2)__28).

Орел В.С.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені В. Гетьмана»*

ПОЗАБАНКІВСЬКА ДОЛАРИЗАЦІЯ ЯК ПРОЯВ НЕДОВІРИ НАСЕЛЕННЯ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ВАЛЮТИ

Через економічну нестабільність, значний рівень інфляції та бажання економічних суб'єктів зберігати і захищати свої активи, в Україні гривня заміщується більш стабільними іноземними валютами, такими як долар США або євро. Погіршення обмінного курсу гривні, значна частка депозитів у іноземній валюті, тенденції відтоку капіталу з України ускладнюють реалізацію монетарної політики Національним банком України. Варто зазначити, що ліквідація великої кількості банків призвела до того, що виведені кошти були конвертовані у валюту, адже дана ситуація посилила недовіру до банківської системи, а отже, й до національної грошової одиниці. У той же час НБУ переходить до політики інфляційного таргетування і фактично перестає жорстко впливати на динаміку валютного курсу, чим провокує населення до збільшення купівлі іноземної валюти і переважного використання саме її, як засобу заощадження. Ці факти посилюють вразливість української економіки до глобальних фінансових дисбалансів, яка перешкоджає економічному розвитку. Тому, одним із головних завдань у монетарній сфері є аналіз причин і наслідків доларизації економіки України та пошуку шляхів її подолання.

За показниками МВФ Україна вважається країною із високодоларизованою економікою. Та варто зазначити, що реальний рівень доларизації значно вищий, ніж за розрахунками МВФ[1]. Така різниця проявляється в тому, що ці показники не враховують кошти на руках у населення. Ці гроші, переважно, функціонують у секторі тіньової економіки. Наступна діаграма наглядно демонструє факт того, що населення тримає на руках великий обсяг готівкової іноземної валюти (рис.1):

Рис. 1. Динаміка обсягу готівкової іноземної валюти в Україні

Джерело: за даними НБУ (<https://www.bank.gov.ua>)

До середини 2015 року сума коштів поступово збільшувалась, а зараз прослідковується тенденція до зниження обсягів готівкової іноземної валюти. Але це не означає, що рівень доларизації знижується. Через зниження купівельної спроможності гривні населення збідніло і змушене витратити заощаджені кошти. Але протягом останнього місяця знову купівля готівкової валюти населенням перевищує її продаж.

Для більш повного уявлення про рівень позабанківської доларизації обсяг готівкової іноземної валюти варто порівняти з грошовою масою в країні (рис. 2) .

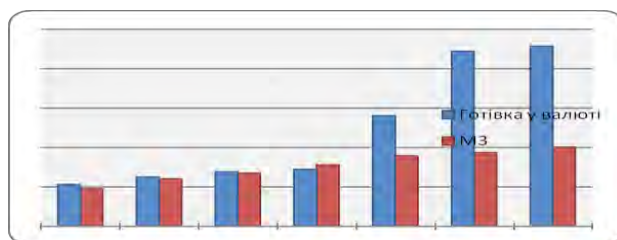

Рис. 2. Динаміка обсягу готівкової валюти та агрегату М3 в Україні

(тис.грн.)

Джерело: за даними НБУ (<https://www.bank.gov.ua>)

Грошова маса у валюті за останні кілька років набагато перевищила значення агрегату М3. Отже, населення настільки перестало довіряти національній грошовій одиниці, що на руках тримає переважно лише іноземну валюту. Враховуючи значні негативні наслідки такого явища як доларизація виникає нагальна потреба у вжитті рішучих заходів, направлених на зниження рівня доларизації в Україні та підвищення довіри населення до національної валюти.

Важливо розуміти, що необхідно боротися з передумовами, які призвели до нинішньої ситуації, а не лише з наслідками. Тому можна ефективно застосовувати наступні стратегії [2]:

1. Трансформація головного пріоритету політики Національного банку, спрямування заходів не лише на окремі економічні проблеми, а реформування фінансової та банківської системи в цілому.

2. Зниження інтересу до іноземної валюти як засобу заощадження грошей за допомогою створення привабливих альтернатив, зокрема, інструментів хеджування.

3. Проведення прозорої кредитно-грошової політики, що має носити публічний характер.

Для покращення ситуації грошово-кредитна політика має бути спрямована на поступову ревальвацію гривні та формування довіри до національної валюти шляхом стабілізації економічної та політичної ситуації в країні.

Література:

1. Міщенко В. Доларизація: причини та наслідки для економіки України / В. Міщенко, А. Сомик // Вісник Національного банку України. – 2007. – №5.

2. Поплюйко Я.В. Доларизація економіки України: статистичні оцінки // Статистика України. – 2008. - №2.

КАПІТАЛ БАНКУ АТ «РАЙФФАЙЗЕН БАНК АВАЛЬ»

На сьогоднішній день АТ «Райффайзен Банк Аваль» - один з найбільших іноземних банків в Україні, який займає одне з перших місць на ринку банківських послуг в Україні. Аналіз проводиться стосовно капіталу даного банку, тому що капітал забезпечує розширення активних операцій і достатній рівень конкурентоспроможності як узагальнюючого показника стійкості та дієздатності кожного банку зокрема, і банківської системи загалом [1].

Проаналізуємо зміни у власному капіталі банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» за 2012-2017 рр. [2]:

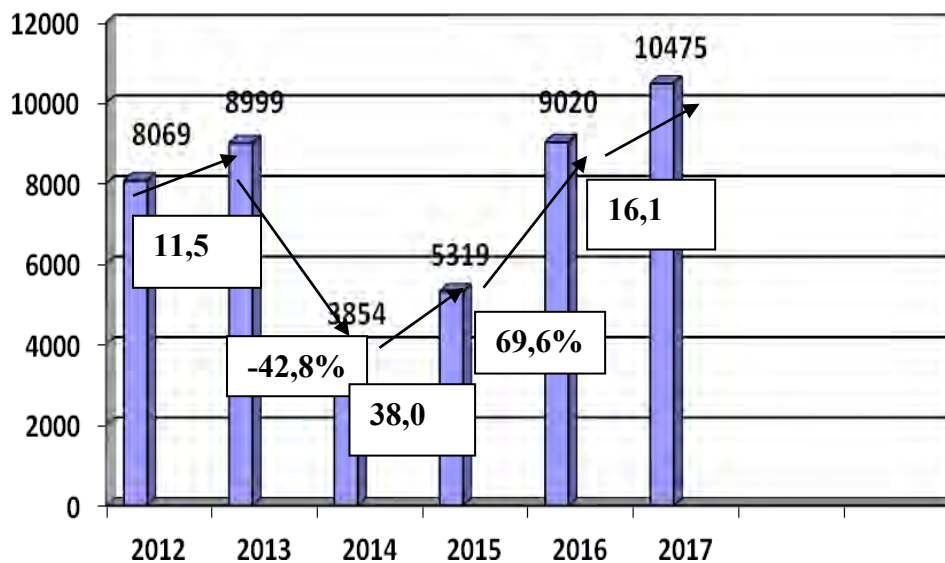

Рис. 1. Власний капітал АТ «Райффайзен Банк Аваль» в період 2012-30.09.2017рр. (станом на 31.12), у млн. грн.

В період 2012 – 2013 рр. капітал банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» мав тенденцію зростання: банк наростив свій капітал на 11,5% (8 999 млн. грн. у 2013 р. порівняно з 8 069 млн. грн.). Не дивлячись на те, що 2014 рік негативно позначився на банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» та

банківській системі в цілому (див. рис. 1) і у 2014 році власний капітал банку зменшився на 42,8%, в період 2015-2016 рр. банк наростив капітал: за 2015 рік власний капітал банку зріс на 38%, а у 2016 році – 69,6%.

У 2017 році капітал банку продовжує зростати, а приріст капіталу банківських установ на території України говорить тільки про підвищення довіри громадян до наших банків, що звичайно є позитивним як для банківського сектору, так і для економіки країни в цілому.

Загалом за період 2012 – 2017 рр. капітал банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» наростив свій капітал на 29,8 % (2 406 млн. грн.) – з 8 069 млн. грн. до 10 475 млн. грн.

Проаналізуємо динаміку змін капіталу АТ «Райффайзен Банк Аваль» в період 2015-2016 рр. станом на 31.12 та представимо її у табл.1.

Таблиця 1

**Динаміка капіталу АТ «Райффайзен Банк Аваль» за
2015-2016 рр. (станом на 31.12), у тис. грн.***

Показник	2015	2016	Відхилення		Частка, %	
			Абсол.	Відн.	2015	2016
Статутний капітал	6154516	6154516	0	1	115,7	68,2
Додатково сплачений капітал	3033110	3033097	-13	0,9	57,0	33,6
Резервні та інші фонди	318739	318739	0	1	6	3,5
Резерви переоцінки	937165	999552	62390	6,7	17,6	11,1
Непокритий збиток	5045420	1246779	3798641	24,7	-94,8	-13,8
Частка не контролюючих акціонерів	140608	176063	-35455	25,2	-2,6	-1,9
Всього капітал	5319889	9020675	3700786	69,6	100,0	100,0

**Розроблено автором на основі джерела [2]*

Капітал АТ «Райффайзен Банк Аваль» складається з (див. табл.1): статутного капіталу, додатково сплаченого капіталу, резервів переоцінки,

резервних та інших фондів, непокритого збитку та частки капіталу, що не контролюється акціонерами [2].

Статутний капітал у 2016 році складає 68,23% (6154516 тис. грн.) від сукупності всього капіталу в цілому (9020675 тис.грн.), в 2015 році – 115,7%, що є найбільшою складовою у власному капіталі банку. Таке нарощення власного капіталу банку у 2015 році відбулося за рахунок отриманих коштів від дострокового погашення банком субординованого боргу. Додатково сплачений капітал відповідає 57% від сукупності всього капіталу банку, що відображає суму перевищення справедливої вартості отриманих коштів над номінальною вартістю випущених акцій.

Непокритий збиток банку зазнав різкого спаду з -5 045 420 тис. грн. у 2015 році до -1 246 779 тис. грн. за 2016 рік (станом на 31.12) через те, що прибуток банку становив 3,8 млрд. грн. Ця складова у 2015 році відповідала -94,8% від його загальної суми, в 2016 році – цей показник становив вже -13,8%. Резерви переоцінки відповідають тенденції спаду, складають 17,6% у 2015 році та 11,1% у 2016 році від капіталу банку.

Загалом за період 2015 - 2016 рр. власний капітал банку АТ «Райффайзен Банк Аваль» збільшився на 69,6%, таке зростання капіталу банку є дуже позитивною тенденцією, так як свідчить про розширення джерел для проведення активних операцій та про підвищення рівня капіталізації банківської установи.

Для Райффайзен Банк Аваль 2016 рік став найкращим за весь період діяльності після приєднання банку до Групи Райффайзен у 2005 році. За 2015 рік власний капітал банку зріс на 38%, за 2016 рік – на 69,6%, що складає 3700786 тис. грн., і продовжує зростати далі у 2017 році на 16,1% (1 455 млн. грн.). Банк перевиконав навіть власні амбітні цілі на 2016 рік, що підтверджує правильність обраної стратегії [2].

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України <https://bank.gov.ua>
2. Офіційний сайт «Райффайзен Банк Аваль» <https://www.aval.ua/>

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАЛЮТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Валютний ринок - одна з важливих ланок як національного, так світового господарства, яка чутливо реагує на зміни в економіці та політиці, водночас, здійснює на них зворотній вплив. Відтак, реформування підходів у застосуванні регулятивних заходів у сфері валютних відносин дозволить перейти від фрагментарної валютної політики, що реалізуються за схемою «цілі - інструменти - канали трансмісії - показники», до інтегральної із введенням у неї в першу чергу узгодженості дій у всіх напрямках грошово-кредитної, фіскальної, бюджетної політик та політики розвитку реального сектору економіки[1].

Для підвищення ефективності валютного контролю необхідно поліпшити обмін даними між органами, що його здійснюють, вдосконалити функціонування системи інформаційного обміну між Національним банком та Державною митною службою: необхідно подолати проблему збору інформації про значні міжнародні перекази, які здійснюються поза Системою електронних платежів, її обробки та аналізування з метою з'ясування джерел походження коштів на рахунках, з яких здійснюються міжнародні платежі і відстежити основні напрями фінансових потоків. Необхідно вдосконалити співпрацю з правоохоронними органами, Службою безпеки України, з метою недопущення ведення незаконної валютної діяльності. Національному банку разом з державою слід врегулювати розмір штрафних санкцій, які повинні служити покаранням, а не знищенням банківської установи. Скажімо, у 90-х роках штраф становив 100% від незаконного

перерахування валюти, АУБ пропонує щоб розмір штрафу становив не більше 25%, але не більше 5% від розміру статутного капіталу. З метою мінімізації відпливу капіталів та пришвидшення процесів повернення їх у країну необхідно:

по-перше, посилити заходи і норми валютного, податкового і кримінального законодавства, що носитимуть тимчасовий характер з метою перекриття каналів відпливу. Необхідно забезпечити повернення експортної виручки, що затримується під приводом форс-мажорних обставин; запобігати безпідставним переказам авансів за фіктивними контрактами; маніпуляції цінами; посилити контроль за операціями з розміщення банківських депозитів за кордоном, з метою видачі там клієнту кредиту, з подальшою запланованою ним відмовою від нього; уникати зловживань під час отримання іноземної фінансової допомоги (50% якої іноді залишається за кордоном); ліквідувати прогалини в законодавстві; допускати до зовнішньоекономічної діяльності перевірені фірми, скажімо, із тривалістю роботи не менше двох років, шляхом ліцензування;

по-друге, необхідно створити систему стимулів для повернення експортної виручки, забезпечити умови для ефективного інвестування капіталів в економіку країни (стійке покращення макроекономічних показників, покращення інвестиційного клімату, зміцнення організаційно-правової бази, політична стабільність, захист прав власності і верховенство закону) [2].

Основні заходи, направлені на боротьбу з доларизацією, слід проводити саме у банківській системі, адже саме тут органи монетарної влади можуть впливати на її рівень безпосередньо через зміни норм пруденційного характеру. Але ефективність та масштабність вирішення даної проблеми все ж залежить від комплексного підходу до регулювання бюджетно-фінансової, монетарної і банківської систем. З метою розширення валютного ринку України, підвищення довіри та привабливості співпраці міжнародних партнерів з вітчизняними

суб'єктами валютних відносин НБУ слід ініціювати вирішення проблем щодо вдосконалення чинного та прийняття нового валютного законодавства. Чинна нормативно-правова база в Україні характеризується суттєвою неповнотою, суперечностями і неузгодженістю як між собою, так із вимогами та стандартами загальноприйнятої міжнародної практики ведення валютної діяльності.

Така модель співпраці держави і НБУ у розбудові національної економіки та вдосконаленню валютного регулювання сприятиме врахуванню взаємозв'язків між усіма елементами ринкового середовища, нехтування якими веде до проблем його організації та досягненню балансу між перевагами та ризиками валютно- фінансованої лібералізації .

Література:

1. Боринець С. Я. Міжнародні валютно-фінансові відносини : підручник / С. Я. Моринець. – [4-е вид., перероб. і доп.]. – К. : Знання, 2015. – 409 с.

2. Журавка Ф. О. Сучасні тенденції розвитку валютного ринку України / Ф. О. Журавка, І. О. Школьник // Європейський вектор економічного розвитку : збірник наукових праць. – Випуск 1 (4). – Д. : Вид-во ДУЕП, 2016. – С. 16–21.

Поршнева О.Є.

Київський національний торговельно-економічного університет

ОПЕРАЦІЇ З НЕМАТЕРІАЛЬНИМИ АКТИВАМИ В СИСТЕМІ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ

За оцінками Світового банку та ООН, близько 2/3 операцій світової торгівлі здійснюється всередині транснаціональних корпорацій. Використання нематеріальних активів є досить поширеним у схемах

штучного розмиття податкової бази та виведення прибутків у низькоподатковій юрисдикції. Саме тому податковий контроль за трансфертним ціноутворенням щодо нематеріальних активів набирає таких обертів.

Питанню трансфертного ціноутворення приділяли увагу у своїх працях такі науковці, як: К. Друрі, Г. Кюппер, Д. Пфаф [1–3]. Середвітчизняних науковців слід виділити: А. Алексєєву, О. Жукову, Я. Греца [4–6].

Нематеріальні активи (далі НМА) — право власності на результати інтелектуальної діяльності, у т. ч. промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у т. ч. набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами (підпункт 14.1.120 ПКУ) [7].

Відповідно до п.п 39.2.1.4 п.п. 39.2.1 п. 39.2 ст. 39 Податкового кодексу України від 02 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями господарською операцією для цілей трансфертного ціноутворення (далі ТЦ) є всі види операцій, договорів або домовленостей, документально підтверджених або непідтверджених, що можуть впливати на об'єкт оподаткування податком на прибуток підприємств платника податків, зокрема, але не виключно:

- операції з товарами, такими як сировина, готова продукція тощо;
- операції з надання послуг;
- операції з нематеріальними активами, такими як роялті, ліцензії, плата за використання патентів, товарних знаків, ноу-хау тощо, а також з будь-якими іншими об'єктами інтелектуальної власності;
- фінансові операції, включаючи лізинг, участь в інвестиціях, кредитах, комісії за гарантію тощо;

- операції з купівлі чи продажу корпоративних прав, акцій або інших інвестицій, купівлі чи продажу довгострокових матеріальних і нематеріальних активів.

Одним із основних каналів прихованого виведення капіталів слід виділити переміщення прав власності на нематеріальні активи в інші країни. Переведення прав інтелектуальної власності в іншу країну або реєстрація в ній таких прав із подальшим підписанням ліцензійної угоди з українською компанією, що отримує право користування цим нематеріальним активом, дозволяє виводити кошти за межі країни у вигляді роялті. Через цей канал українські компанії сплачують іноземному власнику нематеріальних активів кошти за комерційне користування правами інтелектуальної власності, зокрема патентами, ліцензіями, товарними знаками тощо. Якщо цей власник знаходиться у країні, з якою Україна підписала договір про уникнення подвійного оподаткування та ця країна не включена до переліку офшорних зон КМУ, ці кошти виводяться з-під оподаткування в Україні [8].

Керівництвом Організації економічного співробітництва та розвитку (далі ОЕСР) передбачено запровадження таких основних інструментів, необхідних для забезпечення державного регулювання у сфері трансфертного ціноутворення:

- визначення принципу «вितягнутої руки» як головного принципу встановлення цін для цілей оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічних операцій між пов'язаними особами;
- визначення основних моделей трансфертного ціноутворення, які відповідають принципу «витягнутої руки» та базуються на методах ціноутворення: неконтрольованої порівняльної ціни, ціни перепродажу, «витрати плюс», чистого прибутку, розподілення прибутку;

- створення механізмів адміністрування трансфертних цін і визначення основних вимог до документації щодо трансфертного ціноутворення [9].

Метод порівняльної неконтрольованої ціни та метод розподілу прибутку Настановами ОЕСР (у новій редакції BEPS) визначено як найбільш корисний у контрольованих операціях (далі КО) з НМА. Водночас рекомендовано у випадках, коли НМА передаються у комбінації з іншими або у поєднанні з операціями, пов'язаними з продажем товарів або виконанням послуг, використовувати комбінацію методів ТЦ.

Підсумовуючи вище викладане, необхідно зазначити, що більшість великих платників податків є частиною складних вертикально інтегрованих холдингів, у фінансово-господарській діяльності яких переважають транскордонні операції з НМА. При цьому з кожним роком продовжує зростати кількість нових технологій, інноваційних товарів, внаслідок чого створюються нові НМА. Тому важливість ефективного та якісного контролю за встановленням відповідності умов КО принципу «витагнутої руки» неможливо переоцінити. За результатами такого контролю сторони КО з НМА повинні отримувати компенсацію на основі вартості, яку вони створюють за допомогою функцій, що виконуються, активів, які використовуються, і ризиків, що беруться на себе в процесі розвитку, зміцнення, підтримання, захисту та використання таких активів.

Література:

1. Друри К. Управленческий учет для бизнес-решений: учебник / К. Друри; пер. сангл. — М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. — 655 с.
2. Küpper H. U. Systeme der Kosten und Erlösrechnung / H. U. Küpper, M. Schweitzer. — 8, überarb. Aufl. — München : Vahlen, 2003. — S. 500.
3. Pfaff D. Verrechnungspreise in der Unternehmenspraxis / D. Pfaff, U. Stefani // Controlling. — 2006. — №10. — S. 517–524.

4. Алексеева А. Трансфертне ціноутворення як механізм податкового контролю/ А. Алексеева, Т. Ігнатенко// Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. — 2014. — № 3. — С. 85–95.
5. Жукова О. В. Трансфертне ціноутворення: український варіант/ О. В. Жукова [та ін.]. — Київ: Юстініан, 2014. — 183 с.
6. Греца Я. В. Вплив законодавства про трансфертне ціноутворення на процес податкового планування/ Я. В. Греца// Наук. вісн. Ужгород. нац. ун-ту. — 2014. — Вип. 26. — С. 149–151. — (Серія: Право).
7. Податковий кодекс України : від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
8. Тищук Т.А. Шляхи протидії прихованому відпливу капіталу з України : аналіт. доп. / Т. А. Тищук, О. В. Іванов. – К. : НІСД, 2012. – 88 с.
9. Настанови ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення для транснаціональних компаній та податкових служб (OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations), 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.afo.com.ua/doc/Nastanovy_OESR.pdf

Пустовойт Д.В.

*Навчально-науковий інститут економіки
Чернігівського національного технологічного університету*

РОЗВИТОК ВАЛЮТНОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Валютний ринок займає важливе місце серед інших ринків та є складовою економічних процесів, що відбуваються в державі. За своєю природою валютний ринок – це система економічних відносин, пов’язана з операціями щодо іноземних валют з метою їх використання в міжнародних

розрахунках. Сучасний валютний ринок – один із видів грошового ринку, який забезпечує купівлю-продаж іноземної та національної валют. Існування такого ринку є фактором життєдіяльності економіки України [1].

Відповідно до чинного законодавства, організацію валютного ринку покладено на НБУ. Першочерговими цілями його роботи в даному питанні є встановлення офіційного курсу національної грошової одиниці до іноземних валют, проведення торгів на валютному ринку, використання валютних інтервенцій з метою стабілізації валютного курсу тощо [2].

Діяльність НБУ, починаючи з 2014 року, потрапила під аргументовану критику зарубіжних та вітчизняних вчених, а також міжнародних фінансових інститутів. Цьому були причини валютні інтервенції і політика фіксованого курсу спалювали золотовалютні резерви й так і не змогли стабілізувати валюту. Наявний економічний курс і дефіцит платіжного балансу у свій час сколихнули світ, почалася світова фінансова криза. Починаючи з 2010 року, НБУ проводив активні інтервенції шляхом продажу іноземної валюти, що викликано девальваційним тиском на гривню. Загалом валютних інтервенцій у 2010 році було здійснено на 1,3 млрд. дол. США.

Упродовж 2010-2013 рр. НБУ тримав курс гривні щодо долара США, підтримуючи його на рівні 793,56-799,30 грн. /100 дол. (табл.1). Порівняно стабільною гривня виступала у відношенні до рубля, де зміни з 2010 по 2013 рік коливалися в межах 8%.

Таблиця 1

Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період)

Назва валют	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
								Січень	Вересень
100 євро	1053,29	1109,18	1027,06	1061,22	1571,59	2422,87	2829,19	2879,97	3108,40
100 дол. США	793,56	796,76	799,10	799,30	1188,67	2184,47	2555,13	2715,06	2610,86
10 російських руб.	2,61	2,72	2,57	2,51	3,11	3,62	3,83	4,54	4,52

Джерело: [4], доопрацьовано авторами

Курс національної валюти протягом 2014 року змінився від позначки 7,94 гривень за один долар до позначки 15,76 гривень за 1 долар, що свідчить про девальвацію гривні і її знецінення майже у 2 рази.

Упродовж 2015 року офіційний курс гривні відносно долара США зменшився на 45,6% і на кінець року становив 2184,47 грн за 100 дол. США. Офіційний курс гривні відносно євро в 2015 зменшився на 35,1% - до 2422,87 грн. за 100 євро.

Протягом 2016 р. національна валюта України девальвувала до рівня 2555,13 грн. за 100 дол. США та 2829,19 грн. за 100 євро.

На початку 2017 р. динаміка курсу гривні до валют, представлених у табл. 1, мала неоднозначний характер, а саме зменшення курсу до дол. США та збільшення курсу до євро. На початку року курс гривні до дол. США та євро складав 27,15 та 28,79 грн. за одиницю валюти відповідно. Протягом перших 8 місяців 2017 року курс дол. США та євро склав 26,10 та 31,08 грн. за одиницю валюти. Таким чином, показники до дол. США та євро протягом 8 місяців 2017 року змінилися на 4% та 7,3%. В свою чергу, курс гривні до російського рубля залишився майже таким же як і на початку року [5].

Питання стабілізації на валютному ринку є відкритим для економіки України. Проблеми, що сформувались, потребують вирішення, адже заважають нормальному функціонуванню економіки, інтеграції нашої держави у світове співтовариство, встановленню тісних зв'язків з іноземними партнерами.

Політика Національного банку в монетарній сфері повинна залишатися відносно жорсткою, спрямованою на підтримку безінфляційної тенденції та запобігання впливу зовнішніх шоків на економіку України [5].

Невід'ємною складовою валютного ринку є система валютного регулювання – діяльність держави та її структур щодо врегулювання міжнародних розрахунків і порядку проведення операцій з валютними цінностями. Останнім часом важливого значення набувають питання

подальшого розвитку валютного регулювання та поступової лібералізації валютних відносин у бік спрощення міжнародного обміну товарами, послугами, капіталами, переходу до гнучкого обмінного курсу. Одним із найбільш важливих важелів щодо регулювання валютної політики є валютна інтервенція. В Україні валютна інтервенція є головним методом НБУ, за допомогою якого впроваджується національне регулювання курсу та запобігання зниженню (підвищенню) валютного курсу гривні [6].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що курси гривні до долара США, євро та російського рубля досить нестабільні. Водночас негативні тенденції, які спостерігалися на українському валютному ринку протягом кінця 2013 – початку 2017 рр., поступово йдуть на спад і шанси (з урахуванням усіх заходів НБУ) на подальше покращення в певній мірі аргументовані. Щоб зазначене явище отримало стабільний і незворотній характер, потрібні дієві заходи регулювання з боку держави, її фінансових структур та поглиблення співпраці в напрямку державно-приватного партнерства.

Література:

1. Рибаченко К.В. Моделювання стану валютного ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Шарова С. В. Проблеми розвитку валютного ринку України в контексті забезпечення фінансової незалежності / С. В. Шарова, Д. О. Рудьковський. – 2015.– с. 19-22.
3. Статистика. Зовнішній сектор. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют (середній за період) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/Statist/ses.htm>
4. Основні тенденції валютного ринку України: 2017 р. [Електронний ресурс]: Рада Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=7693080

5. Макроекономічний та монетарний огляд (жовтень 2015 рік) [Електронний ресурс] / НБУ України. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=23319380>

6. Космина О. М. Валютна інтервенція як інструмент валютно-курсової політики [Електронний ресурс] / О. М. Космина, Р. Ю. Шевчук. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13_EISN_2012/Economics/3_109360.doc.htm

Рягузова Н.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ ЗОЛОВОВАЛЮТНИХ РЕЗЕРВІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Упродовж усього існування України як незалежної держави актуальність проведення адекватної валютної політики не втрачала свого значення. Внутрішня нестабільність країни зумовлює необхідність прийняття виважених рішень в контексті валютного регулювання, саме тому ми вирішили дослідити один із найважливіших ресурсів для проведення конкретних заходів із валютної політики – золотовалютні резерви країни (ЗВР). За мету дослідження було поставлено проаналізувати динаміку ЗВР та їх структуру.

За розглянутий термін з 2008 по 2017 роки включно абсолютне значення обсягів ЗВР значно коливалось. Період 2013-2014 рр. характеризується від'ємними темпами приросту ЗВР, які сягнули свого максимального значення в 63,1% (див. табл. 1). На нашу думку, такий стрімкий спад ЗВР пов'язаний із витратами НБУ на утримання курсу гривні та погашення зовнішнього боргу. При цьому, на фоні розгортання воєнних дій на Сході України та загальної політичної нестабільності в

державі, інвестиційна привабливість України значно понизилась, що призвело до зменшення притоку капіталу в країну. В період з 31.12.2014 до 30.09.2017 обсяги ЗВР поступово зростають, темпи їх приросту становлять 76,55%, 16,84% та 19,94% відповідно. Однак, варто зазначити, що джерелом такого приросту є отриманий транш від МВФ в квітні 2017 року та інші кредитні надходження з-за кордону. Таблиця 1 ілюструє, що співвідношення ЗВР до ВВП протягом розглянутого періоду коливалося в межах 5,64-25,42%, оптимальний рівень даного показника не має становити менше 10% [3]. Так, станом на 31.12.2014 року співвідношення ЗВР до ВВП було мінімальним у межах розглянутого періоду і становило 5,64%. Варто також відмітити, що у межах розглянутого періоду правило покриття ЗВР тримісячного обсягу імпорту не виконувалося протягом 2013-2014 рр. станом на 31 грудня, інші періоди обсяги ЗВР дозволяли перекривати імпорт товарів та послуг країни.

Таблиця 1

Динаміка золото-валютних резервів України протягом 2008-2017 рр. (станом на 31.12.)

Роки	ЗВР	Темпи приросту ЗВР, в.п.	ЗВР/ВВП, %	ЗВР/Імпорт (3 місяці)
2008	31 543,20		17,52	1,49
2009	26 505,11	-15,97	22,61	2,36
2010	34 576,40	30,45	25,42	2,27
2011	31 794,61	-8,05	19,49	1,53
2012	24 546,19	-22,80	13,96	1,09
2013	20 415,71	-16,83	11,14	0,97
2014	7 533,33	-63,10	5,64	0,49
2015	13 299,99	76,55	14,61	1,07
2016	15 539,33	16,84	16,66	1,21
2017*	18 637,74	19,94	19,59	1,31

* станом на 30.09.2017

Джерело: побудовано автором на основі [1,2]

Розглядаючи структуру ЗВР, ми вирішили порахувати частку складових за 2008 та 2017 роки відповідно як початкову та кінцеву дати

взятого періоду за даними джерела 1. Так, виявилось, що станом на 31.12.2008 р. найбільшу питому вагу у складі ЗВР мали резерви в іноземній валюті (97,62% або 30791,85 млн. дол. США). При цьому, частка цінних паперів даної статті становила 53,51% або 16 475,49 млн. дол. США, а валюта та депозити – 46,49% або 14 316,36 млн. відповідно. Порівняно із 30.09.2017 р. частка резервів в іноземній валюті, здавалося б, значно не змінилась, скоротившись на 18 в.п., однак структура резервів в іноземній валюті говорить про інше. Так, частка цінних паперів даної статті порівняно із базовим періодом зросла на 41 в.п., а частка валюти та депозитів зменшилась на той же 41 в.п. Таким чином, станом на 30.09.2017 р. у розпорядженні НБУ в якості ресурсів у складі ЗВР, які дійсно можна використати при настанні необхідності на проведення валютних інтервенцій, покриття платіжного балансу тощо, залишилось лише 813,82 млн. дол. США порівняно з 14 316,36 млн., доступними станом на 31.12.2008 р.

Отже, за розглянутий період обсяги ЗВР коливалися то спадаючи, то зростаючи. Мінімальне значення ЗВР відзначилось станом на 31.12.2014 р. (7 533,33 млн. дол. США). Структура ЗВР починаючи з 2008 року мала тенденцію до погіршення, а саме до зниження частки валюти та депозитів. Таким чином, НБУ необхідно забезпечити якісне зростання ЗВР на фоні умов, що склалися, або ж реальне збільшення частки валюти та депозитів в іноземній валюті у структурі ЗВР з огляду на скрутне економіко-політичне становище. На нашу думку, наразі немає сенсу збільшувати ЗВР, оскільки таке збільшення матиме виключно номінальний характер – шляхом залучення до ЗВР кредитів із-за кордону, який НБУ й практикує.

Література:

1. Статистичні дані / Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Світового банку. Data&Research. [Електронний ресурс] – Режим доступу :<http://www.worldbank.org/>

3. Пертая М. В. Критерии оптимальности размеров и динамика золотовалютных резервов России // Известия РГПУ им. А.И. Герцена. 2007. – №31. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/kriterii-optimalnosti-razmerov-i-dinamika-zolotovalyutnyh-rezervov-rossii>

Середа Н.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО ВАЛЮТНОГО РИНКУ

На сучасному етапі функціонування економіки України важливе місце посідає її інтеграція в європейську спільноту, що вимагає відповідати стандартам розвитку економік інших країн. Провідне місце в економічній стратегії держави в умовах цілковитої глобалізації усіх сфер міжнародної економічної діяльності займає її валютна політика. Україна переживає складний період, що пов'язаний з кризовими явищами в зв'язку зі складною економічною та політичною ситуацією. За таких умов постає необхідність проаналізувати доцільність використання певних методів та інструментів валютної політики задля покращення ситуації в країні. Актуальність дослідження розвитку системи валютного регулювання України зумовлена також високою питомою вагою експорту у валовому внутрішньому продукті держави.

Для вдалого регулювання економічних процесів на валютному ринку необхідно чітко визначити чинники та негативні явища, що на нього впливають. По-перше, політичні спекуляції та нераціональне витрачання державних коштів, задля їх мінімізації, вимагають розробити на державному рівні стратегічну програму розвитку національної економіки, яка повинна містити основний напрям економічного поступу,

загальнодержавні орієнтири та шляхи подолання соціально-економічних проблем. По-друге, рівень тінізації економіки, що є надзвичайно високим в Україні, значно знижує ефективність валютних регулятивних заходів Нацбанку. Тому для її нейтралізації потрібно наповнити ресурсами валютний ринок для реального сектора економіки, натомість запобігати розкручуванню спекулятивних ігор, посилити контроль у бюджетній сфері, тобто підвищити прозорість державних закупівель, реформувати податкову систему з метою експортного відшкодування ПДВ, розробити дійові антикорупційні програми [1]. По-третє, для України є характерним скорочення національних валютних резервів, внаслідок відтоку капіталу за кордон, що призводить до дефіциту платіжного балансу та різкого підвищення попиту на іноземну валюту на внутрішньому валютному ринку, і у результаті до зниження вартості національної грошової одиниці. У зв'язку з цим держава може встановлювати такі валютні обмеження, які перешкоджали б відтоку капіталів [2]. Важливим етапом проведення економічних реформ в Україні є досягнення цілковитої внутрішньої конвертації національної валюти, що передбачає вільний доступ до валютного ринку країни, тобто відсутність будь-яких обмежень на купівлю і продаж іноземної валюти. Основними умовами її досягнення є:

- стабілізація грошового обігу;
- раціональне поєднання ринкових механізмів ціноутворення з оптимальним державним регулюванням цін та доходів;
- насиченість ринку необхідною товарною масою;
- наявність конкурентоспроможних експортерів продукції;
- існування потужної банківської системи, яка працює на засадах регульованої конкуренції й доповнюється раціональними методами державного регулювання з боку центрального банку, його вагомим впливу на відсоткову та кредитну політику комерційних банків;
- необхідна кількість спеціалістів для децентралізованого регулювання валютного обміну, наявність достатньої кількості обмінних

пунктів. [3]

На даному етапі становище валютного ринку України потребує встановлення жорстких обмежень задля запобігання витоку капіталу, що в майбутньому повинно призвести до стабілізації розвитку та функціонування фінансового ринку, та перейти до його регулювання виключно ринковими інструментами. Для нормалізації функціонування валютного ринку України постає необхідність оновити систему нормативно-правових, законодавчих та інших документів, що регулюють його діяльність, оскільки існуюча є досить застарілою.

Отже, основними напрямками реформування валютного ринку України є підвищення прозорості і передбачуваності операцій НБУ на валютному ринку, що забезпечить усім банкам рівний доступ до валютних інтервенцій НБУ. Покращення ситуації на валютному ринку можна досягти за такими напрямками діяльності:

- мінімізація доларизації національної економіки для підвищення привабливості національної валюти;
- розроблення стандартів та принципів роботи для всіх учасників ринку;
- перейняття закордонного досвіду щодо структурної організації роботи валютного ринку і запровадження нових видів міжнародних розрахунків;
- нормалізація нормативно-правової бази НБУ;
- посилення роботи з моніторингу валютних ризиків, удосконалення механізмів контролю;
- стимулювання експорту та забезпечення рівноваги платіжного балансу.

Таким чином, валютний ринок перебуває у жахливому стані. Зменшення валютних резервів, збільшення кредитної заборгованості, девальвація гривні, велика інфляція – усі ці показники можуть у разі неприйняття запропонованих заходів призвести до ще більш значного знецінення національної валюти.

Література:

1. Віблій П. І., Горбова Х. В., Федак Б. А. Проблеми валютного регулювання в Україні [Електронний ресурс] / Віблій П. І. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/31701/1/47-368-372.pdf>.
2. Павлова О. М. Сучасний стан валютного ринку України та проблеми його функціонування [Електронний ресурс] / О. М. Павлова. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2046>.
3. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т. 1. / Редкол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К.: Видавничий центр «Академія», 2000. – 864 с.

Шкурко В.І.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ У СВІТОВИЙ РИНОК КАПІТАЛІВ

Сьогодні процеси міжнародної економічної інтеграції є домінуючими в розвитку світової економіки. Однією з основних складових фінансової стратегії України є поглиблення її інтеграції в міжнародний фінансовий простір. В умовах її глобалізації подальший розвиток фінансової системи України можливий тільки на основі інтеграційних процесів.

Сучасне світове господарство є розгалуженою, складною мегаекономічною системою, цілісність якої забезпечується розвинутим міжнародним поділом і кооперацією праці, взаємодією сукупності інтенсивних міжнародних ринків, валютно-фінансовими та кредитними відносинами. Сьогодні Україна знаходиться на початковому етапі інтеграції національної економіки до світових структур, оскільки бере

незначну участь в економічній діяльності інших країн, знаходиться поза межами міжнародних потоків капіталовкладень і міжнародних валютних відносин [1]. Тому, стратегічні орієнтири національного розвитку повинні враховувати реалії сучасного інтеграційного процесу. Для цього необхідно проаналізувати нинішню ситуацію в Україні, знайти проблеми інтеграційних процесів та їх вирішення.

В Україні є всі необхідні передумови для активного входження до цивілізованих ринків капіталу, але проблеми, які постійно виникають через недосконалість і безсистемність реформ, несумісність економічних методів управління і закономірностей розвитку ринкових структур, значні недоліки в правовому забезпеченні розвитку ринку цінних паперів та інших фінансових інструментів справляють негативний вплив на економічний стан країни, позначаються на формуванні економічної політики і фінансовій безпеці держави [2, с. 18–19].

Нині однією з першочергових проблем, яка потребує негайного вирішення, є відсутність чіткої та скоординованої державної політики, спрямованої на забезпечення фінансування реального сектору економіки через механізми ринків капіталу, що звужує їх роль і місце в ринковій економіці, а також може призвести до поглинання ринків капіталу України більш структурованими і капіталізованими ринками інших країн.

До проблем можна також віднести обмежений, зі сторони попиту на капітал, вільний обіг акцій. Менше ніж 10% акцій знаходяться у вільному обігу на фондовому ринку згідно з даними ПФТС. Крім цього, емісія акцій є непопулярним способом залучення капіталу в Україні [3]. Зі сторони пропозиції капіталу, ринок капіталу є менш привабливим для внутрішніх інвесторів порівняно з банківськими депозитами.

Ще однією важливою проблемою ринку капіталів України є конфлікт інтересів фінансових посередників, що став причиною для наростання монополістичних тенденцій на вітчизняному ринку капіталу. Монополізація підтримувалася низкою факторів:

зовнішніх:

- низька прибутковість реального сектору економіки, що робило його довгострокове фінансування досить ризикованим;
- низька прозорість діяльності більшості підприємств, що стримувало їх вихід на ринок капіталу (насамперед, проведення IPO) і дозволяло залучати лише короткострокові і відносно дорогі ресурси;
- недоліки нормативно-законодавчої бази, насамперед в частині захисту прав інвесторів та акціонерів.

внутрішніх:

- недостатній рівень капіталізації небанківських установ та організацій;
- низька якість і конкурентоспроможність фінансових послуг небанківських установ;
- недосконалість консолідованого нагляду за фінансовими установами;
- слабкість регулюючої функції НБУ щодо обмеження монополістичних проявів.

Світові ринки капіталу протягом останнього десятиріччя стрімко модернізувалися за всіма напрямками їх функціонування: правовим, інституційним та технологічним [4].

Способами вирішення проблем ринків капіталу України є:

- консолідація біржової системи України на принципах регульованих ринків, передбачених Директивами Європейського Союзу;
- завершення розбудови Національної депозитарної системи з урахуванням світового досвіду інтеграції обліково-розрахункової інфраструктури як умови забезпечення надійного обліку прав власності на цінні папери та базові активи деривативів ;
- удосконалення системи захисту прав інвесторів на основі впровадження міжнародних принципів корпоративного управління та системи розкриття інформації;

– впровадження інноваційних технологій та новітніх фінансових інструментів на ринках капіталу;

– реформування системи державного регулювання ринків капіталу [5].

Розв’язанню проблем ринків капіталу України буде сприяти також упровадження інноваційних технологій та новітніх фінансових інструментів на ринках капіталу України, що передбачається здійснити заходами окремих галузевих інноваційних програм.

Завдання інтеграції до глобалізованого світового фінансового простору, що стоїть перед Україною, вимагає врахування особливостей сучасної структури світової економіки, ретельного вибору та використання інструментів, які здатні забезпечити максимальну швидкість та ефективність такої інтеграції й одночасно мінімізувати можливі втрати від цього процесу. При цьому особлива увага має бути приділена ризикам, які супроводжують процес інтеграції національної економіки до глобалізованого фінансового простору.

Література:

1. Родічева Л. Інтеграція України у світове господарство / Л. Родічева // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 2(31). – С. 5–9.

2. Патрікац Л. Банківська система України в умовах глобалізації фінансових ринків / Л. Патрікац // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 12. – С. 16–19.

3. Біржа цінних паперів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://www.pfts.ua>

4. Максаковский В. Международный рынок капитала / В. Максаковский // Краєзнавство. Географія. Туризм. 2009. – № 21–23. – С. 18–25.

5. Державне агентство України з інвестицій та інновацій: Звіт про роботу за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agroin.org/statti/report_2016.pdf.

ІНОЗЕМНИЙ КАПІТАЛ ТА ЙОГО РОЛЬ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Зростання загального обсягу та частки іноземних інвестицій у банківській системі України є об'єктивним процесом, пов'язаним із глобалізацією економіки, входженням України у травні 2008 р. до Світової організації торгівлі та початком реалізації підписаної у червні 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Національним банком України протягом багатьох останніх років рівень присутності іноземного капіталу в банківській системі визначається як частка сплаченого статутного капіталу банків з іноземним капіталом у загальні сумі статутного капіталу банківської системи.

Присутність іноземного капіталу у вітчизняній банківській системі справляє неоднозначний вплив на її функціонування. З одного боку, входження на український ринок банків з іноземним капіталом:

- забезпечує надходження в країну значних сум іноземної валюти як у вигляді інвестицій, так і шляхом кредитування дочірніх банків з боку материнських структур,

- сприяє розширенню фінансової бази економічного розвитку через збільшення пропозиції кредитних ресурсів завдяки дешевим зарубіжним позикам та тривалішим термінам залучення коштів,

- підвищує рівень ліквідності внутрішнього фінансового ринку, - покращує платіжний баланс країни,

- сприяє підвищенню рівня капіталізації банківської системи шляхом залучення додаткового іноземного капіталу,

- забезпечує посилення ефективної конкуренції на ринку банківських послуг і розширення спектру якісних банківських продуктів, впровадження сучасних інформаційних технологій;

- сприяє підвищенню якості обслуговування клієнтів, впровадженню передових практик ризик-менеджменту, розбудові нової банківської інфраструктури (відділення, кол-центри, центри самообслуговування тощо),

- обумовлює загальне оздоровлення банківської системи та підвищення ефективності її функціонування,

- сприяє підвищенню міжнародного рейтингу країни.

З іншого боку, участь іноземного капіталу в банківській системі може зумовити виникнення низки негативних наслідків:

- вплив іноземного капіталу у випадку виникнення несприятливих обставин для його функціонування в Україні,

- прояви монополізації ринку новими великими учасниками,

- витіснення з ринку банків з капіталом українського походження або витіснення їх з прибуткових сегментів ринку банківських послуг (ринку споживчого кредитування і кредитування великих корпоративних клієнтів) у ризиковані сегменти, де оперують позичальники, чиї стандарти ведення бізнесу можуть не відповідати вимогам іноземних банків,

- кредитування банками з іноземним капіталом більш вигідних для банку клієнтів: в Україні це, переважно, роздрібні клієнти за рахунок відмови від кредитування корпоративних клієнтів

- пріоритетних для України галузей реального сектору економіки: машинобудування, сільського господарства, хімічної промисловості, металургії, транспортної інфраструктури тощо.

В Україні режим функціонування іноземних інвестицій у банківській системі регулюється двома основними законодавчими актами: Законом України «Про банки і банківську діяльність» та Законом України «Про режими іноземного інвестування», згідно з якими банком з іноземним

капіталом вважається установа, у якій частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %. Натомість контроль поточної діяльності банків з іноземним інвестиціями (ліцензування, загальний перелік та моніторинг операцій, нагляд, звітність, режим прозорості, порядок виплати дивідендів тощо) цілком покладений на НБУ, що здійснює регулювання діяльності банків з іноземним капіталом за допомогою відповідних нормативних актів. Проте поточна редакція Закону України «Про банки і банківську діяльність», зокрема, не містить:

- граничного рівня статутного капіталу банків з іноземним капіталом відносно загального його обсягу,
- чітких вимог щодо визначення кінцевих власників банків з іноземним капіталом,
- механізму запобігання виведення прибутку банків з іноземним капіталом до материнських банків,
- переліку заходів реагування на незадовільну якість активів та кредитного портфеля банків з іноземним капіталом.

Отже, банківське законодавство у сфері регулювання іноземних інвестицій у банківську систему України на сьогодні залишається недосконалим, а деякі законодавчі норми – застарілими. Зокрема, система валютного регулювання та валютного контролю в Україні здійснюється згідно Декрету КМУ, затвердженого ще у 1993 році. Натомість регулювання банківської системи здійснюється шляхом видання відповідних постанов та розпоряджень НБУ, які не мають законодавчого статусу.

Література:

1. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред.. В.М.Гейця. – К: Інститут економ. прогнозув., Фенікс, 2008. - 1008 с.

2. Правик Ю. Банківська система України в період світової фінансової кризи: впровадження антикризових заходів / Ю.Правик // Банківська справа. – 2011. – с.76-87
3. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.2000 в редакції від 15.11.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> 11 Закон України № 93/96-ВР від 19.03.1996 «Про режим іноземного інвестування» в редакції від 31.05.2016р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/93/96-%D0%B2%D1%80>

Юрчук О.Ю.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

В сучасних умовах погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури, загостренні соціально-політичної ситуації, економічної кризи всередині країни, актуального значення набуває проведення зваженої грошово-кредитної політики, спрямованої на забезпечення стабільності та збереження купівельної спроможності національної грошової одиниці, зниження темпів інфляції. Зважаючи на надзвичайну важливість питання, дослідженню основних засад та проблем ефективності грошово-кредитної політики приділяли увагу багато вітчизняних дослідників, серед яких такі, як А. Гальчинський, В. Геєць, М. Мороз, М. Пуховкіна, М. Савлук, А. Сомик, В. Стельмах, М. Туган-Барановський, А. Щетинін та ін. Незважаючи на значну кількість напрацювань, проблема забезпечення

ефективності грошово-кредитної політики в умовах, що змінюються, потребує продовження наукових пошуків.

Метою даного дослідження є висвітлення результатів грошово-кредитної політики НБУ протягом 2017 року. Грошово-кредитна політика визначається НБУ як «комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом «Про Національний банк України» засобів і методів». Визначає та реалізує грошово-кредитну політику в Україні саме Національний банк України. Відповідно до Конституції України, основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України.

Відповідно, протягом року, що минає, НБУ проводив грошово-кредитну політику, що передбачає дотримання такого обсягу пропозиції грошей, який дає змогу забезпечити функціонування економіки і водночас – не створювати додаткового інфляційного тиску. Законодавством України передбачено, що економічними засобами та методами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через:

- 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків;
- 2) процентну політику;
- 3) рефінансування комерційних банків;
- 4) управління золотовалютними резервами;
- 5) операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права), в т.ч. з казначейськими зобов'язаннями, на відкритому ринку;
- 6) регулювання імпорту та експорту капіталу;
- 7) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними

Розглянемо динаміку зміни деяких основних макроекономічних показників монетарної сфери. Так, загальновизнаним індикатором стабільності грошової одиниці є показники інфляції. Споживча інфляція у

вересні 2017 року прискорилося до 16.4% (порівняно із 13.5% у травні 2017 року). До кінця 2017 року інфляція знизиться до 12.2% (попередній прогноз – 9.1%), однак перевищить інфляційну ціль на кінець року (8%). Надалі інфляція продовжить уповільнюватися та наблизиться до центральної точки цільового діапазону у третьому кварталі 2018 року. Фактичний показник інфляції перевищив траєкторію прогнозу Національного банку. Це зумовлено насамперед прискоренням зростання цін на сирі продовольчі товари, підвищенням виробничих витрат, а також певним пожвавленням споживчого попиту.

Більш жорстка монетарна політика допоможе знизити інфляцію кількома каналами. Підвищення облікової ставки буде стимулювати притік заощаджень у банківський сектор і, відтак, стримувати споживчий попит. Також підвищення ставок робить більш привабливими фінансові інструменти в національній валюті порівняно з аналогами в іноземній валюті, що матиме позитивний вплив на майбутню інфляцію через канал обмінного курсу.

Натомість, у разі уповільнення інфляції відповідно до прогнозного сценарію, подальшої співпраці з МВФ та проведення виваженої фіскальної політики Національний банк може повернутися до циклу пом'якшення монетарної політики наприкінці 2018 року.

Ще один показник стабільності грошової одиниці – обсяг ВВП – показує, що у II кварталі 2017 року зростання реального ВВП становило 2.3% та перевищило оцінки Національного банку, опубліковані в липневому Інфляційному звіті. Основним чинником зростання ВВП стало більш швидке, ніж очікувалося, відновлення внутрішнього попиту. Високими темпами тривало зростання інвестицій. Також активізувалося приватне споживання. По-перше, це відбулося завдяки зростанню доходів населення внаслідок підвищення заробітних плат в приватному секторі через високий попит на робочу силу. По-друге, цьому сприяло поступове

поліпшення споживчих настроїв на тлі оголошених соціальних ініціатив Уряду.

У 2017 році економічне зростання очікується близьким до минулорічного – 2.2%. Перегляд прогнозу в бік збільшення відбувся через кращі результати економічної активності більшості галузей, зростання приватного споживання на тлі прискорення зростання реальних зарплат, а також з урахуванням продовження активної інвестиційної діяльності підприємств.

Фактором, що стримував економічне зростання в цьому році, стало зниження виробництва в окремих галузях промисловості у зв'язку з обмеженням доступу до продукції підприємств, що розташовані на Неконтрольовані території (частини територій Донецької та Луганської областей, на яких органи державної влади України тимчасово не здійснюють свої повноваження).

Отже, узагальнюючі отримані дані щодо результатів діяльності регулятора у виробленні грошово-кредитної політики, можна зробити висновок, що, незважаючи на позитивний приріст ВВП, економічне зростання в країні відбувається повільним чином, а стабільність національної валюти покращується.

Література :

1. Про Національний банк України : [закон України : офіц. текст : за станом на від 01.04.2015р. № 679-XIV / Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1999. – № 29. – С. 238.

2. Національний банк України. Офіційне інтернет-представництво. [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

3. А. В. Сомик. Підходи та проблеми оцінки ефективності грошово-кредитної політики національного банку України / Сомик А.В. // Ефективна економіка. - № 12, 2014

СТРАТЕГІЯ НБУ ЩОДО РЕЖИМУ ВАЛЮТНОГО КУРСУ ДЛЯ УКРАЇНИ

За останні 20 років в Україні декілька разів змінювався режим валютного курсу. З моменту введення гривні і до 2014 року кожний Голова НБУ разом із урядом та політичними силами, що на той момент знаходилися при владі, ставили за мету стабільність гривні, щоб в очах населення створити ілюзію економічної стабільності, яка в результаті, дуже дорого коштувала для країни. Для цього НБУ реалізовував режим фіксованого валютного курсу, що часто призводило до нераціонального використання золотовалютних резервів.

Проте, в періоди економічних криз (1998, 2008, 2014 р.) це завдання виявлялося непосильним тягарем для НБУ і, в результаті, відбувалася девальвація. Щоб зняти з себе відповідальність Національний банк в такі періоди переходив до режиму плаваючого валютного курсу. Така ж ситуація спостерігається з 2014 року, коли НБУ допустив трьохкратну девальвацію гривні. Але, при цьому, з 2014 року Національним банком було проголошено політику інфляційного таргетування у поєднанні з режимом плаваючого курсу, тобто, підкреслено, що головне завдання центрального банку – стабільність цін.

Вважаємо, що в Україні неможливо забезпечити інфляційне таргетування при плаваючому валютному курсі. Для підтвердження цієї тези ми розробили економіко-математичну модель, що описує період 2002-2016 рр. [1, с. 363-364]:

$$Y = a_0 + a_1 * Y_{t-1} + b_1 * X_{1(t-2)} + c_1 * X_2 + c_2 * X_{2(t-1)} + e, \text{ де (1)}$$

Y – темп інфляції в період часу t;

X_1 – темп приросту грошової масив період часу t ;

X_2 – темп приросту обмінного курсу в період часу t ;

e – стохастична складова в період часу t .

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	-0.012715	0.117373	-0.108331	0.9139
YT	0.531813	0.051607	10.30504	0.0000
X1T3	0.180442	0.029009	6.220225	0.0000
X2	0.050727	0.017241	2.942290	0.0037
X2T	0.105399	0.017501	6.022397	0.0000
R-squared	0.560446	Mean dependent var		1.021714
Adjusted R-squared	0.550103	S.D. dependent var		1.722030
S.E. of regression	1.155040	Akaike info criterion		3.154303
Sum squared resid	226.8000	Schwarz criterion		3.244725
Log likelihood	-271.0015	F-statistic		54.18890
Durbin-Watson stat	2.166466	Prob(F-statistic)		0.000000

Рис. 1. Власні розрахунки автора з використання програмного засобу eView5 [2, 3]

Ця модель з економічної точки зору є логічною. Як бачимо, грошова маса не одразу впливає на інфляцію, а існує часовий лаг. Наявність часового лагу між приростом грошової маси та інфляції вже доведена економістами. Ця концепція дістала назву «не нейтральності» грошей. Крім того, дана модель спирається на світовий досвід прогнозування інфляції. Наприклад, ЄЦБ враховує зміни ціни на імпорتنу продукцію, що є наслідком зміни курсу валют, а країни Євросоюзу, що не запровадили євро, напряду використовують курсові коливання в своїх прогнозах інфляції.

Отже, за результатами моделювання з 2002 по 2016 рік ми виявили, що на темп інфляції суттєво впливає курс долара. Тобто, якщо почнеться девальвація гривні і НБУ не буде здійснювати заходів на валютному ринку, обов'язково підвищаться темпи інфляції і НБУ не зможе забезпечити встановлений таргет.

На нашу думку, необхідно перейти до керованого плавання валютного курсу, тобто, встановити валютний коридор, що забезпечить

виконання встановленого інфляційного таргету. Тільки при досягненні верхньої межі цього коридору НБУ може застосовувати валютні інтервенції.

Виділяємо чотири основні позитивні наслідки переходу до режиму керованого плавання валютного курсу: більш ефективне використання золотовалютних резервів у поєднанні з стабільністю валютного ринку; цінова стабільність, що досягається завдяки стабільності курсу; зменшення інфляційних очікувань і можливість більш точного стратегічного планування; економічне зростання на тлі зменшення невизначеності у суб'єктів економіки.

Отже, на нашу думку, Україні, в особі Національного банку, необхідно відмовитися від режиму плаваючого валютного курсу та перейти до режиму керованого плавання валютного курсу. Така заміна забезпечить стабілізацію економічної ситуації, а в результаті – економічне зростання. Крім того, кероване плавання досить вагомо доповнить політику інфляційного таргетування і саме це поєднання призведе до позитивних змін в економіці.

Література:

1. Вітлінський В. В. Економіко математичне моделювання: навч. посібник/ В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шарапов; за заг. ред. В. В. Вітлінського. – К.: КНЕУ, 2008. – 536 с.
2. Індекс інфляції [Електронний ресурс] //Мінфін – Режим доступу:<http://index.minfin.com.ua/index/infl/>
3. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

СЕКЦІЯ 4

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНІ МЕТОДИ І МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Сидоренко О. О.

*Харківський торговельно-економічний інститут Київського
національного торговельно-економічного університету*

ІНВЕСТИЦІЙНА СКЛАДОВА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

Соціальна спрямованість видатків місцевих бюджетів робить питання їх формування і виконання особливо актуальним, оскільки вони безпосередньо пов'язані з вирішенням найважливіших соціально-економічних завдань. Перед органами місцевого самоврядування гостро стоять завдання щодо соціальної стабілізації, підтримці необхідного рівня життя населення, а також з надання позитивного впливу на розвиток економіки в регіоні. Однак, вирішенню цих завдань часто не відповідає фінансова база. Місцеві бюджети в більшості випадків дефіцитні. Органи місцевого самоврядування не можуть в повній мірі сприяти соціально-економічному розвитку своїх територій. Недолік власних дохідних джерел місцевих бюджетів робить їх залежними від вищих рівнів бюджетної системи.

Найважливішою основою регіонального економічного розвитку є бюджетні інвестиції, при яких інвестором або одним з співінвесторів є держава, яка надає гарантії приватному капіталу, що виділяє кошти для фінансування інвестиційних проектів у вартісній та натуральній формах, які направляються на розширене відтворення основних фондів для збільшення державних активів і реалізації загальнодержавних цілей. Залежно від того, які завдання покладаються на бюджетні інвестиції,

багато в чому визначається їх роль в активізації інвестиційної діяльності та нарощування економічного потенціалу регіону [4, с. 12].

Загальновідомо, що бюджетні інвестиції здійснюються в наступних напрямках:

- інституційне середовище, що формує основи безперервного функціонування ринкової економіки;
- забезпечення фінансової стабільності;
- надання суспільних благ (дороги, каналізація, зв'язок, охорона навколишнього середовища);
- інвестиції в людину (освіта, охорона здоров'я).

Говорячи про рівень ефективності здійснюваних бюджетних інвестицій, доводиться констатувати про наявність проблем у вирішенні даного питання. На нашу думку, проблемність поставленого питання в першу чергу пов'язана з неоднозначністю тлумачення терміна «інвестиції» в чинному законодавстві.

У нашому уявленні з урахуванням трактувань, відображених в чинному законодавстві і економічній літературі, під бюджетними інвестиціями з точки зору змісту слід розуміти вкладення в будівництво та модернізацію об'єктів державної (муніципальної) власності, придбання машин і обладнання всіх видів і програмного забезпечення.

У значній частині регіонів зберігається диференційований підхід місцевих органів влади до надання бюджетних інвестицій, що нерідко провокує корупцію. Необхідно формування відкритої і прозорої системи державної підтримки інвестицій, слід відмовитися від орієнтації розвитку регіональної економіки з очікування зовнішніх, в тому числі іноземних інвестицій і перейти до розвитку економічних основ внутрішнього інвестування.

За своєю структурою, цільовою спрямованістю місцеві бюджети на сьогодні недостатньо зорієнтовані на фінансування проектів, що

забезпечують їх економічний розвиток, нарощування можливостей державного впливу на інвестиційний процес в регіоні.

Багатьма експертами відзначається [5, с. 93], що бюджетне фінансування інвестиційної діяльності поки здійснюється на базі підходів, які істотно обмежують вплив держави на структурну перебудову економіки. При цьому дані недоліки пов'язані не стільки з обмеженими можливостями бюджетної системи, скільки з невизначеною або навіть помилковою стратегією розподілу централізованих інвестицій, відсутністю дієвого контролю за їх використанням.

Важливим напрямком інвестиційної політики регіону повинна стати орієнтація органів місцевої влади на інвестування об'єктів з використанням нововведень.

Література:

1. Боголіб Т. М. Забезпечення стійкості бюджетної системи України в умовах кризових явищ / Боголіб Т. М. // Економічний часопис ХХІ. – 2014. -№7-8. – С. 72-86.
2. Бюджетна складова реалізації домінантних напрямів суспільного розвитку / за ред. Л. В. Лисяк.- Дніпропетровськ: ДДФА, 2015. – 396 с.
3. Запатріна І. В. Бюджетний механізм економічного зростання / І. В. Запатріна. – К.: Ін-т соц.-екон. стратегій, 2007. – 528 с.
4. Мярковський А. І., Чугунов І. Я. Бюджетна політика як складова соціально-економічного розвитку країни / А. І. Мярковський, І. Я. Чугунов // Вісник КНТЕУ. – 2010. –№ 5. – С. 5–15
5. Макогон В.Д. Методологічні аспекти формування доходів місцевих бюджетів / В.Д. Макогон // Вісник КНТЕУ. – 2009. – №4. – С.92–99.
6. Про місцеве самоврядування в Україні / Закон ВРУ від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

CURRENT STATE AND PERSPECTIVES FOR MARKET DEVELOPMENT LEASING SERVICES IN UKRAINE

As we know, Ukraine has chosen a path to European integration and an increasing the investment attractiveness and competitiveness of domestic goods, but this requires the search and implementation of methods for updating the material and technical base and modifying the main assets of business entities of different forms of ownership. One of these methods is financial leasing. This phenomenon certainly has pluses and minuses. Among the advantages of financial leasing distinguish the following: using the leasing scheme helps to optimize the taxation of enterprises; leasing is considered as a tool with the help of which you can significantly increase the organization's productive forces. Disadvantages of financial leasing are as follows: amount of advance payment; long time before you getting equipment.

The financial leasing market consists of two main participants, in particular: - financial companies which provide other financial services in addition to financial leasing, (lending, guarantees and sureties, etc.). As well as lessors - legal entities that are in the Register of National Financial Services Commissions. So, 196 legal entities were assigned to the list of lessors, and 310 financial companies providing financial leasing services were entered into the State Register of Financial Institutions. During 2006-2017, the leasing market has developed wavelike. It has periods of rise and fall (Table 1), (Fig. 1) [1].

Consider one of the largest players in the European market – Porsche Finance Group. Despite the fact that the Ukrainian leasing and car loan market has twice been hit hard: during the 2008 crisis and after the 2014 revolution, and this has forced many companies to close their offices, Porsche Finance Group Ukraine has resisted, despite the overall decline in car sales.

Table 1

**The number of legal entities - lessors and financial companies,
providing financial leasing services**

Indicator	006	007	008	009	010	011	012	013	014	015	016	half-year of 2017
Financial companies	5	7	5	3	1	0	15	57	87	62	28	10
Lessors	24	32	08	09	99	17	43	54	67	68	02	96

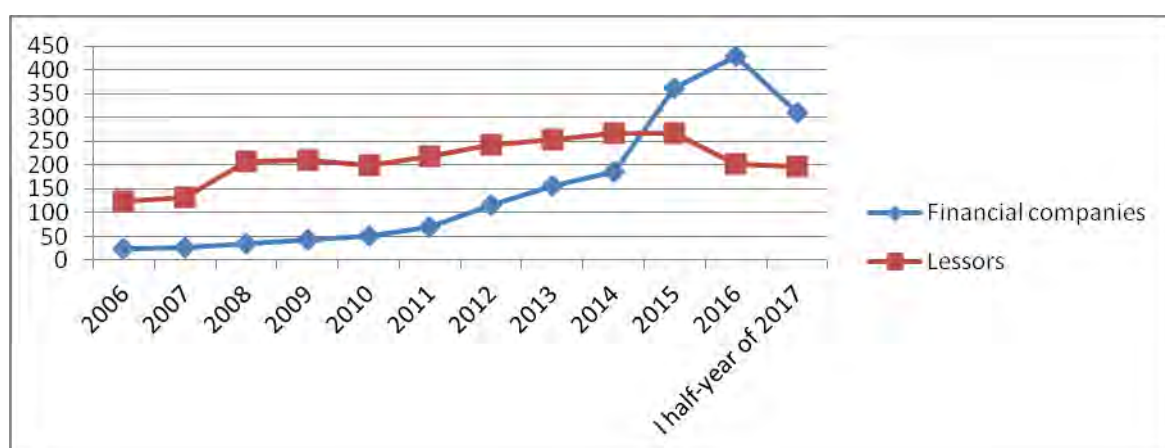

Fig. 1. The number of legal entities - lessors and financial companies, providing financial leasing services

So let's calculate a few indicators that characterize the financial stability of the enterprise. The main ones are:

The coefficient of concentration of equity. It is determined by:

equity (summary and section of the liability) / total economic resources (currency of the balance sheet). Solution: $631690/1051317 = 0.601$

This coefficient characterizes the share of the owners of the enterprise in the total amount of funds advanced to its activities.

Next we calculate the coefficient of financial dependence. It is defined: all economic funds (balance currency) / equity (the result of section I of the liability). Solution: $1051317/631690 = 1.664$

The growth of this indicator in the dynamics means an increase in the share of borrowed funds in financing the enterprise. In each 1,664 UAH, invested in the assets of the enterprise, 0,664 UAH – borrowed.

So, we reviewed and analyzed the current state of the Ukrainian leasing services market and identified the main problems of its functioning. It was founded that the lack of experience in the sphere of financial leasing put a number of problems before leasing companies: this is an imperfect legislative framework that needs to be substantially refined; unwillingness of banks to provide loans to leasing companies because of the impossibility of leasing companies to provide collateral, in sufficient amounts at the time of conclusion of the transaction. In order to improve the quality of financial leasing and health improvement services, some steps have already been taken, and some are currently in the process. Thus, in December 2016, the CMU Resolution on licensing conditions came into force. This will make the market attractive for domestic and foreign investors.[2]

References:

1. Information on the state and development of financial companies, lessors and pawnshops of Ukraine for the first half of 2017. https://nfp.gov.ua/files/17_Dep_Bondar/FK_I%20%D0%BF%D1%96%D0%B2%D1%80%D1%96%D1%87%D1%87%D1%8F_2017.pdf
2. On approval of Licensing conditions for the conduct of economic activities for the provision of financial services (except for professional activities in the securities market). <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/913-2016-%D0%BF>.

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найважливіших напрямів системи фінансового менеджменту, який тісно пов'язаний з управлінням доходами та витратами, рухом активів, капіталу та грошових потоків, управлінням структурою капіталу та залученням коштів – як коротко-, так і довгострокових.

З початком осені багато банків активізували роботу із залучення нових клієнтів - юридичних осіб. Все більшого поширення набувають кредити «овердрафт», причому банки готові їх надавати не тільки існуючим, а й новим клієнтам, навіть без забезпечення. Ухвалення рішення про овердрафт займає все менше часу - зараз це всього три-п'ять днів. Процентні ставки - на рівні 20% річних. Але банки пред'являють жорсткі вимоги до організації та легальності бізнесу позичальника. Дійсно, для вітчизняних банків, що мають значні ресурси, стало проблемою наростити обсяги кредитування через дефіцит якісних позичальників. Фінансово стійкі компанії часто працюють за рахунок власних коштів, не відчуваючи потреби в кредитах.

Все більше українських банків запускають нові програми кредитування для малого та середнього бізнесу (МСБ). Основна перешкода в тому, що більше половини з зареєстрованих 2 млн українських підприємців обслуговують тіньовий сектор економіки [1], використовують офшорні схеми для оптимізації оподаткування.

Є й інші перешкоди для розвитку кредитування. Наприклад, кредитування аграріїв стримується відсутністю відкритого ринку землі. Підприємства не можуть купувати землю, а банки приймати її в якості

застави. Банки виступають за впровадження ринку землі, що дозволить здешевити кредити на 10-15% [2].

У нинішніх умовах прийняття законодавства (проведення судової реформи) про захист прав кредиторів може допомогти в активізації кредитування та зменшенні кількості проблемних кредитів, крім цього необхідно стимулювання кредитування шляхом впровадження інструментів підтримки довгострокової ліквідності банків з боку НБУ, а також лібералізація НБУ нормативів оцінки кредитних ризиків. Нормативи дуже жорсткі, внаслідок чого з кола потенційних банківських позичальників виключено значну кількість компаній.

Необхідно також створення кредитного реєстру - аналога бюро кредитних історій, але для великих (корпоративних) кредитів, а бюро - це інструмент ризик-менеджменту банків для роздрібного кредитування.

Необхідно зменшення річної інфляції до 5-6%. Це дозволить здешевити вартість грошей, що зробить позики більш доступними, адже виплачувати 20-30% річних зараз дуже складно.

Хоча саме зараз присутність держави в банківському секторі може виявитися корисною, адже на частку держбанків припадає більше половини активів банківської системи. Отже, якщо держава зацікавлена у відновленні кредитування, воно має всі можливості для формування потрібних тенденцій на ринку.

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу, при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності за умов можливого рівня ризику. Найсуттєвішою формою стійкості підприємства є його спроможність розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Задля цього підприємство повинно володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і при необхідності мати можливості залучати позикові кошти.

Проблема фінансової стійкості і доступності кредитування особливо актуальна для МСБ, адже саме завдяки малим підприємцям народжуються інновації і відбувається розвиток, і саме МСБ є основним інструментом в боротьбі з монополізацією і олігархізацією.

Література:

1. Галущенко А. Неподъемные малыши / А. Галущенко // Бизнес, №42, 2017. - Электронный ресурс. Режим доступа: <https://www.business.ua/finansy/item/1369-nepod-emnye-malyshi>
2. Гриньков Д. Идеал-шоу / Д. Гриньков // Бизнес.- 2017. - №41. - Электронный ресурс. Режим доступа: <https://business.ua/finansy/item/1343-ideal-shou>

Боровічка В. В.

Київського національного торговельно-економічного університету

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ РЕБРЕНДИНГУ В БАНКАХ УКРАЇНИ

У сучасній економіці України найбільшого успіху досягають банки, які вміють підлаштовуватися під ринок, стежити за тенденціями, аналізувати і розуміти свого ідеального клієнта. Одним з найбільш важливих показників успіху банку - це впізнаваність бренду.

Бренд - це прикмети банку, які відображають його індивідуальність, привертають увагу клієнтів і створюють імідж банку, сприяючи досягненню ним репутації й просуванню на ринок. Основними складовими бренду є назва банку, логотип, слоган, фірмовий колір, місія банку та корпоративна культура. Бренд це не тільки єдина цілісна унікальна система, а й інвестиція в майбутнє. Однак, яким би знаменитим не був бренд, з часом він стає звичним, в результаті на нього перестають звертати уваги [1]. Для управління життєвим циклом бренду в сучасній економіці

рекомендується використовувати такі інструменти, як рестайлінг, репозиціонування і ребрендинг.

Частковий ребрендинг або рестайлінг спрямований тільки на зміну стилістичних атрибутів бренду. Такий ребрендинг є лише процедурою підтримки актуальності марки. Репозиціонування орієнтоване на те, щоб зміна стилю була пов'язана з оновленням ідеології бренду. Інтегрований ребрендинг являє собою стратегію, інтегруючи управління не тільки комунікаціями і маркетингом, але і всіма іншими об'єктами, а саме: людськими ресурсами, фінансами, процесом виробництва чи надання послуг та науковою діяльністю [2].

Ребрендинг – це не зміна логотипу й навіть не зміна дизайну упаковки або фірмового стилю. Це – комплекс кроків, які призводять до зміни сприйняття бренду. Правильно проведений ребрендинг дозволяє наростити прибуток, стати привабливішими для своїх клієнтів.

До завдань, які ставляться перед ребрендингом, зазвичай включають: диференціацію бренду, посилення бренду (зростання лояльності споживачів), збільшення цільової аудиторії бренду

Найчастіше ребрендинг відбувається у трьох випадках:

1. Коли компанію купує новий власник, який має свої цілі і своє позиціонування/цінності. Наприклад, Райффайзен банк, який купив Банк Аваль зберіг слово «Аваль» у своєму імені й додав синій фірмовий колір цього банку до свого жовтого.

2. Коли власник залишається колишній, але ім'я бренду «ранить» серце споживача. Наприклад, банк «Русский стандарт»: який став Forward Bank.

3. А третя група використання ребрендингу – це коли бренд, усвідомлюючи зміни уподобань споживача й конкурентного середовища, змінює цільову групу, коригує позиціонування, цінності, а потім змінює логотип, зовнішній вигляд, стиль комунікації.

Провідні банки України витратили шалені кошти на проведення ребрендингу, зокрема Ощадбанк. Метою був комплексний ребрендинг і інтегрована рекламна кампанія [3]. Нове позиціонування Ощадбанку було побудоване на стратегічному твердженні «банк — це країна». Для того, щоб зміни були ефективними, вони мають стосуватись як зовнішньої комунікації, так і корпоративної культури. Результати ребрендингу були вражаючі, став активніше працювати канал YouTube: на ньому з'явилися звіти перед акціонерами та вкладниками, рекламні сюжети і ролики про працівників банку. Довіра вкладників зросла, строкова ресурсна база Ощадбанку збільшилась на 8 млрд. грн, з них 5,5 млрд. грн — строкові кошти фізичних осіб. Щодо внесків за депозитами, то депозит «Писанка»: сума внесків 9 млрд. грн за перші 3,5 місяця, депозит «Довіра»: 1 млрд. грн за перші 10 днів, 60 млн грн у перший день [4].

Отже, своєчасне регулювання, оцінка та розробка заходів щодо управління брендом є запорукою його успішного функціонування. Узагальнення української практики дозволило дійти висновку, що вдалий ребрендинг має бути інтегрованим. Ребрендинг повинен супроводжуватися не тільки розробкою яскравого та виразного фірмового стилю, нового логотипу і колірної гами, а й глибокими змінами бізнес-моделі. Важливо не лише забезпечити впізнаваність банку, а й побудувати канали комунікації із цільовими аудиторіями.

Література

1. Александров Н.Н. Бренд. Привабливість та ідентичність [Електронний ресурс] / Н.Н. Александров. – Режим доступу : http://alexnn.trinitas.pro/files/2011/07/Brend_14-a.pdf.
2. Ашимханова С. З. Життєвий цикл бренду і його аналіз [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/4_SND_2011/Economics/6_78986.doc.htm
3. Cases-креативна платформа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://cases.media/case/59269641b0dcd3096f073684>

4. Регулярна річна інформація АТ «ОЩАДБАНК» за 2016 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.oschadbank.ua/ua/>

Буруков В.В.

*Одеський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету*

РОЗВИТОК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КРИЗИ

Сьогодні в Україні інвестиційна діяльність перебуває на низькому рівні законодавчого врегулювання, що призводить до зниження рівня застосування на практиці. Тому висвітлення тенденцій розвитку інвестиційної діяльності, визначення напрямків підвищення ефективності такої діяльності може посприяти подоланню інвестиційної кризи.

Сьогодні Україна стоїть на шляху всебічних і всепоглинаючих перетворень. За таких умов проблема налагодження стабільного інвестиційного процесу стає однією з першочергових.

На жаль, інвестиційний клімат в Україні не може бути охарактеризований як сприятливий через низку проблем, які заважають його розвитку. Це зокрема: нестабільність нормативно-правової бази; постійні коливання курсу національної грошової одиниці; політична нестабільність; недостатній рівень розвитку валютного регулювання; низький рівень забезпечення привабливості об'єктів інвестування, інвестиційної діяльності банків, розвитку та функціонування банківської системи; недостатня кількість вільних економічних та офшорних зон та інших.

Відповідно до Закону України «Про інвестиційну діяльність», «інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та всіх інших видів діяльності. Велику роль відіграють іноземні інвестиції» [1].

Економічна криза в нашій країні супроводжується скороченням інвестиційної активності. В Україні чинники, які впливають на процес інвестування, перебувають у такому стані, що не можуть сприяти розвитку цього процесу. Однак світовий досвід свідчить, що вихід з кризи неможливий без збільшення обсягу інвестицій.

Як відомо, високі темпи інфляції роблять абсолютно неефективним нагромадження фінансових ресурсів, спрямованих на здійснення довгострокових проектів. Зниження інфляції дає можливість нормалізувати фінансовий стан підприємств, стимулювати збільшення виробництва.

На загальний стан економіки значно впливає податкове законодавство, яке в Україні має низку недоліків. В майбутньому треба передбачити зниження податкового тиску на виробництво, диференціювання податкових ставок залежно від пріоритетності сфер виробництва, застосування податкових пільг (канікули) при оподаткуванні прибутку, що використовується для розвитку виробництва.

Взагалі, інвестиційний процес у державі з ринковою економікою має виходити з додержання таких принципів:

- об'єктивна необхідність визнання довго і середньотермінових циклів інвестиційної активності;
- взаємодія локальних, галузевих, регіональних і народногосподарських циклів інвестиційної активності;
- формування ринкових важелів в інвестиційній сфері одночасно з аналогічними процесами в інших галузях народного господарства;
- логічність і цілісність інвестиційного циклу [2].

Особливе значення в умовах скорочення внутрішнього інвестування має міжнародна допомога нашій країні. Вона надається у формі кредитів та капіталовкладень. Іноземні кредити для нашої економіки досягли значного розміру, однак використовуються переважно на поточне споживання. Часто Україна одержує «зв'язані» кредити, надання яких передбачає використання цих коштів на купівлю товарів у країни-кредитора.

Україна залишається інвестиційно привабливою для іноземних інвесторів, проте з потенційною можливістю невиконання боргових зобов'язань.

Українська економіка потребує саме капіталів для будівництва нових, реконструкції та модернізації діючих підприємств. Але, на жаль, зарубіжні аналітики розглядають нашу державу як регіон з майже 100% ризиком для інвестицій [3].

Задля покращення інвестиційного клімату треба забезпечити необхідні умови функціонування бізнесу та розробити систему гарантій і пільг іноземним інвесторам. Пріоритетами розвитку економіки є впровадження освітньої, наукової та науково-технічної діяльності, здійснення заходів з концентрації інвестиційних ресурсів на реалізації інвестиційних та інноваційних проектів.

Література:

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-ХІІ від 18.09.1991 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

2. Мещерякова Н. М. Теоретичні підходи до розкриття змісту поняття «інвестиційний процес» / Н. М. Мещерякова, Н. В. Фоміцька. // Державне будівництво. - 2015. - № 2.

3. Редзюк Е. В. Глобальний інноваційно-інвестиційний розвиток і місце України в цьому процесі / Е. В. Редзюк // Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія : Економіка та менеджмент. - 2017. - № 11. - С. 27-35. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Piir_2017_11_6.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БАГАТОКАНАЛЬНОГО БАНКУ

Сьогодні відбуваються значні іноваційні зміни у банківській діяльності всіх банків світу, що обумовлено, в першу чергу, стримким розвитком технологій та зміною моделі поведінки клієнтів, які стають більш обізнаними та вимогливими як до якості банківських послуг, так і до сервісів їх надання. Тому, нещодавно виникла нова банківська модель діяльності - багатоканальний банк. В науковій літературі не зустрічається ґрунтовне визначення даному явищу, тому, досліджуючи теоретичні підходи щодо управління збутовими та комунікаційними каналами і практику діяльності багатоканальних закордонних банків, ми надали власне визначення. Багатоканальний банк – це клієнтоорієнтований банк з максимально можливим пакетом каналів дистанційного обслуговування клієнта та управління взаємовідносин з ним на базі CRM.

Клієнтоорієнтований банк - іноваційна модель банківського бізнесу, яка акцентується на залученні споживачів з особливим наголосом на соціальні медіа з метою зміцнення тісних зв'язків з клієнтами. Мета - вибудувати взаємини, засновані на особистих інтересах, використовуючи лідерів думок і сприяючи співробітництву банку і його клієнтів. Ключові компоненти цієї моделі банківського бізнесу такі:

1. Моніторинг соціальних медіа з метою визначення можливостей залучення споживачів, пом'якшення ризиків і швидкого реагування на виклики.

2. Соціальний цифровий маркетинг, побудований на кластеризації з метою надання можливості банку визначити відповідний контент для окремих користувачів соцмереж і тим самим привернути їхню увагу.

3. Соціальний CRM, який збагачує дані про клієнтів інформацією з соціальних медіа і сприяє створенню більш ефективних пропозицій.

Більшість банків сьогодні поділяють клієнтів на сегменти, використовуючи стандартні критерії (такі як середній дохід). У «соціально залучених» банків взаємодія набагато більш персоналізована. Банк розробляє індивідуально заточені взаємодії з клієнтами, засновані на їх корисності і намірах, перевірені їх діями в соціальних медіа (наприклад, шляхом проставлення «лайків»). Подібні дії можуть допомогти банкам згрупувати клієнтів за спільними інтересами, підтримувати з ними щоденний діалог на цікаві їм теми і пропонувати продукти, коли споживачі дійсно потребують їх.

Банк у вигляді «фінансової / нефінансової цифрової екосистеми». Ця модель використовує силу мобільних технологій, щоб пропонувати послуги, не обмежені рамками традиційних банківських продуктів. Такі послуги банку допомагає надавати мережа партнерів. Банк може вирішити створити або стати частиною цифрової екосистеми, в залежності від наявного у нього платіжного рішення і тієї ролі, яку він має намір грати. Ключові компоненти цієї моделі:

1. Мобільні платежі, засновані на технології NFC або мобільного гаманця, що підсилює конкурентоспроможність банку в сфері платежів та допомагає утримувати клієнтів.

2. Пропозиції, поліпшені інструментами мобільної комерції і сфокусовані на фінансових і нефінансових пропозиціях, мобільному маркетингу, мобільній лояльності і мобільній аналітиці.

3. Альянси і партнерство з небанківськими установами і створення спільного контенту.

Використовуючи модель «фінансової / нефінансової цифрової екосистеми», банк має можливість стати для клієнтів «єдиним вікном» для задоволення всіх релевантних потреб. [1]

Ще одним видом ДБО (дистанційне банківське обслуговування) є Digital Banking. Суть Digital Banking в зміні поведінки банку. Раніше банк говорив: «ось мої сервіси, кому треба користуйтеся». Сьогодні в епоху цифрових технологій світ істотно змінився. Тепер банк каже: «я знаю, де ви знаходитесь і прийду туди, щоб вам було зручно мною скористатися». Банкінг з'являється всюди, де треба користувачеві, в будь-якому місці цифрового простору, де може виникнути потреба в банківських сервісах. Digital Banking прагне проникнути в усі сфери цифрового життя сучасної людини. Це мобільні пристрої, соціальні мережі, інформаційні сервіси, електронна комерція, Інтернет речей, технології. Банк хоче бути присутнім у всіх цих каналах. Реальні приклади ми бачимо в мобільній сфері і соціальних мережах. [2]

З бурхливим розвитком високошвидкісного Інтернету, зростанням числа і якості мобільних пристроїв вельми інтенсивно розвиваються системи інтернет-банкінгу та мобільний банкінг. За визначенням, інтернет-банкінг - це спосіб ДБО клієнтів, що здійснюється кредитними організаціями в Інтернеті (в тому числі через web-сайти) і включає інформаційну та операційну взаємодія з ними. Інтернет-банкінг - це перш за все можливість управляти банківськими рахунками і картами в режимі on-line через Інтернет. Однак не завжди під рукою виявляються комп'ютер або ноутбук, тоді як мобільний телефон, смартфон, кишеньковий персональний комп'ютер (КПК), планшет або інший мобільний пристрій є майже у кожного. Тому все популярнішим стає мобільний банкінг. Мобільний банкінг - управління банківськими рахунками і картами з різних мобільних пристроїв: мобільні телефони, КПК, смартфони. [3]

Отже, підводячи підсумки всього вище сказаного ми переконуємося у важливості, зручності та необхідності багатоканальних банків. Наразі їх кількість поступово збільшується, що позитивно відображається на банківській системі, а також на клієнтах банку.

Література:

1. Три инновационные модели банкинга // Электронный ресурс // Режим доступа: mmr.ua/show/tri-innovacionnyie-modeli-bankinga/33376.
2. Никитенков Сергей Digital Banking, «CORREQTS» и будущее дистанционного банковского обслуживания // Банковские технологии. - 2014. - № 12 (227).
3. Обухов В. В., Осиповская А. В. Электронный банкинг в банковском обслуживании // Экономический журнал. 2012. № 3. С. 76.

Волик С.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

АЛГОРИТМ ПРОВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КОМПАНІЇ

Проблема залучення інвестицій у підприємство потребує максимального дослідження. Особливу увагу треба приділити методам оцінки інвестиційної привабливості, зведення результатів оцінки до інтегрального виду та їх інтерпретацію. Використання чітких методів є необхідним не тільки для потенційних інвесторів, а також відіграє важливу роль в діяльності підприємства, адже являється каталізатором розширення його можливостей щодо залучення інвестицій.

Інвестиційна привабливість підприємства – це інтегральна характеристика підприємства як об'єкта інвестування з точки зору його наявного стану, можливостей, обсягів отримання і розподілу прибутку, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності [1].

В системі оцінювання інвестиційної привабливості компанії використовується велика кількість підходів. Доцільно буде розглянути декілька з них, а саме ті, що представлені у науковій літературі (табл.1).

Підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємств у науковій літературі*

Автор / Методика / Джерело	Сутність методики
Алексєєв А.А.: Модель визначення інтегрального показника [2]	Визначення інвестиційної привабливості здійснюється зведенням окремих показників стану підприємств до єдиного - інтегрального. Основою є опис МІОПП.
Донцов С.С.: Оцінка за допомогою аналізу надійності цінних паперів [3]	Пропонується використання коефіцієнтів, що характеризують економічну ефективність та фінансову стійкість підприємства. Надійність цінних паперів оцінюється за фінансовою звітністю емітента.
Нечипорук О.В.: Методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств [4]	Запропоновано єдиний загальний показник, за допомогою якого можна оцінити інвестиційну привабливість. В якості такого показника була використана узагальнена функція Харрінгтона.
Майорова Т.В.: Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства з подальшим визначення рейтингу [5]	Методика передбачає визначення стану підприємства за даними фінансової звітності. Оцінка здійснюється на основі Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації».

*Складено автором за джерелами [2 - 5]

Аналізуючи дані підходи, можна визначити такі позитивні та негативні сторони по кожній методиці:

1. Застосування моделі визначення інтегрального показника дає можливість порівняння показників та комплексного їх узагальнення, але не враховує галузеву специфіку діяльності підприємств та надає переважно значний перелік показників, що знижує оперативність отримання кінцевого результату.

2. Оцінка за допомогою аналізу надійності цінних паперів дає можливість швидко оцінити інвестиційну привабливість підприємства та доцільність вкладання коштів в саме його цінні папери. Зворотною стороною цього методу є те, що оцінити можна лише підприємства акціонерної форми власності.

3. Більш простою у розрахунках є рейтингова оцінка. Вона дозволяє обрати інвестиційно привабливіше підприємство шляхом їх порівняння між собою, але вона є недостатньо об'єктивною, оскільки точність наданих рейтингів може підлягати сумніву, адже рейтинг являється лише якісною експертною оцінкою.

4. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства з подальшим визначення рейтингу є відносно простою, підходить для всіх підприємств, але на основі проведеного аналізу встановлюється не зовсім повна відповідність деяких показників нормативним значенням, тобто розрахунок рейтингу може мати певні похибки.

Узагальнюючи проведений аналіз слід зазначити, що на сьогоднішній день існує багато підходів до оцінки інвестиційної привабливості. Кожна з таких методик є унікальною, має свої переваги та недоліки. Саме це і породжує розробку нових, більш універсальних формул.

Література:

1. Воробйов Є.О. Фактори та умови формування інвестиційної привабливості підприємства // Науковий Вісник УМО «Економіка та управління». – 2016.

2. Алексеев А.А. Модель визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства / А.А. Алексеев, А.І. Панченко // Математичні машини і системи. – 2004.– С. 157-163.

3. Донцов С.С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг // Финансовый менеджмент. – 2003.– С. 78-84.

4. Нечипорук О.В. Методика рейтингової оцінки інвестиційної привабливості промислових підприємств [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua>.

5. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: Навчальний посібник / Т В Майорова. — К.: Центр навчальної літератури, 2004. — 376 с.

АКТИВІЗАЦІЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку української економіки нерозривно пов'язаний з проблемою активізації інвестиційних процесів для задоволення обґрунтованої потреби в збільшенні обсягів інвестицій і забезпеченні економічного зростання. Для того, щоб сформувати конкурентоспроможну та високоефективну економіку країни, потрібен якісний інвестиційний процес. Тому дана тема являється актуальною, так як потрібно розглядати і шукати шляхи покращення ефективності інвестиційного процесу країни.

Розглядом цієї проблеми займалися такі вчені: В.Г. Андрійчук, А.М. Кандиба, В.П. Александрова, І.В. Багрова, А.С. Гальчинський, Л. А. Бланк, Г.М. Дроздова та інші, але це питання потребує подальшого дослідження.

Метою дослідження є аналіз надходження прямих іноземних інвестицій для активізації інвестиційних процесів в Україні.

Інвестиційний процес – це ряд циклів фінансування різних проектів, які повторюються через певний час [1].

Проаналізуємо і розглянемо аналітичні дані надходження прямих іноземних інвестицій в Україну за 3 роки (табл. 1).

*Таблиця 1***Аналіз надходження прямих іноземних інвестицій в Україну**

Рік	Загальний обсяг прямих інвестицій на 1 січня, млн. дол. США[2]	Темп росту прямих інвестицій, %
2014	53704,0	3,9
2015	40725,4	-24,2
2016	36154,5	-11,2

Згідно цих даних, ми можемо побачити, що протягом 3 років в Україні спостерігається щорічне зменшення темпів росту прямих

іноземних інвестицій, а саме в 2014 р. – 3,9%, в 2015 р. – -24,2%, в 2016 р. – -11,2%. Тобто темп росту протягом досліджуваного періоду з великою швидкістю зменшується, що зараз і в подальшому дуже погано вплине на міжнародну інвестиційну позицію України.

Тому, без сумніву можна сказати, що на сьогоднішній день Україна потребує вдосконалення системи надходження прямих іноземних інвестицій для активізації інвестиційних процесів. Для цього потрібно впроваджувати комплексні заходи щодо покращення бізнес-клімату, який значно погіршився через фінансово-економічну кризу, і внаслідок цього країна стала менш привабливою для міжнародного капіталу.

Література:

1. Про інвестиції [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://xn-dtbjmwegiok9b3mho.xn>
2. Державний Комітет Статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ivu/ivu_u/ivu0416.html.

Гальченко К.О.

Київського національного торговельно-економічного університету

РЕФІНАНСУВАННЯ ЯК МЕТОД АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В КРАЇНІ

В умовах розширення сфери діяльності банків за межі національних кордонів, лібералізації руху капіталу та глобалізації фінансових ринків рефінансування стає особливо значущим монетарним інструментом, що виступає рушієм відновлення економіки та банківського сектору під час криз і є методом активізації інвестиційного процесу. Досвід зарубіжних центральних банків свідчить про успішність використання механізму рефінансування з метою активізації реального сектору економіки країни та пожвавлення інвестиційного процесу.

Так, ЄЦБ проводить регулярні щомісячні довгострокові операції рефінансування (LTRO), направлені на нормалізацію процесу кредитування на європейському міжбанківському ринку. За результатом першого аукціону (21.12.2011р.) кредити в обсязі 489,19 млрд. євро строком на три роки під 1% річних було розподілено між 523 банками. Другий етап LTRO (29.02.2012 р.) опосередкував розподіл 529,5 млрд. євро під 1% річних серед 800 середніх і малих банків, що є кредиторами малого та середнього бізнесу, забезпечують 80% робочих місць Єврозони. З 2014 року введено ще один інструмент рефінансування довгострокової спрямованості для стимулювання отримання нових кредитів шляхом проведення ряду цільових довгострокових операцій рефінансування за ставкою близькою до депозитної строком на два роки – TLTROs (табл. 1). Вищезазначені операції справили позитивний вплив на економіки країн ЄС та активізацію інвестиційних процесів. В результаті кредитної підтримки ЄЦБ, наприклад, ВВП Іспанії зріс за 2015 рік на 2% та 3,3% за 2016 рік, а зовнішньоекономічні показники мали тенденцію до покращення. Агенство Standart&Poor's підняло рейтинг Іспанії з негативного до стабільного BBB. ВВП Франції також збільшився на 1,3% за 2016 рік.

Таблиця 1

Параметри операцій рефінансування ЄЦБ протягом 2011-2016 рр.*

Дата розрахунку	Тип операції	Кількість операцій	Сума, млрд. євро	Кількість учасників	Ставка	Тривалість, дні
29.06.2016 -21.12.2016	TLTROII	3	506,717	Min -200 Max - 514	0	Min -1456 Max - 1463
25.03.2015 -29.06.2016	LTRO	6	219,553	Min -19 Max - 143	Min -0 Max - 0,05	Min -819 Max - 1281
24.09.2014- 17.12.2014	TLTROs	2	212,441	Min - 255 Max - 306	0.15	Min -1379 Max - 1463
22.12.2011- 01.03.2012	LTROII	2	1018,72	Min - 523 Max - 800	-	Min -1092 Max - 1134

*складено за даними [1]

Центральний банк США з метою активізації інвестиційного процесу в країні використовує такі інструментами рефінансування, як «сезонний кредит» на тривалі строки для банків, що зазнають значних коливань по

кредитній та депозитній базі внаслідок кредитування підприємств певного сегменту економіки (наприклад, сільського господарства). До того ж в США функціонує - Фонд позик термінових цінних паперів (TALF), який покликаний сприяти розвитку випуску ABS, тим самим підвищуючи доступність кредитів для малого бізнесу. Вказані заходи забезпечили кредитування економіки, зберегли передумови економічного зростання: на початку 2016 р. – заробітна плата у США збільшилась; рівень безробіття, котрий досягав 10% (2009 р.), знизився до 4,9% (2016 р.); ВВП зріс в річному вираженні на 1 – 0,25%. Таке розширення економічної активності відіб'ється в подальшому зростанні приватного внутрішнього попиту [2].

Банк Росії з 2015 року для підтримки окремих сегментів економіки, надає кошти банкам в рамках спеціалізованих механізмів рефінансування на тривалі терміни за нижчими ставками: інструменти, спрямовані на підтримку фінансування інвестиційних проектів, кредитування суб'єктів МСП і підприємств, що здійснюють експорт сировинних товарів, та іпотечне кредитування. Позитивний вплив рефінансування для підприємств Росії постійно зростає – за підсумками січня-вересня 2016 р. їх фінансове становище покращилось, позитивне сальдо прибутків і збитків, за даними Росстату, на 20,6% вище, ніж у 2015 р., при цьому прибуток підприємств зріс на 10,1%, а збитки скоротились на 21,4% [3].

Вищезазначені позитивні зрушення у економіці та діяльності суб'єктів господарювання розглянутих країн дозволяють стверджувати про доцільність застосування рефінансування у якості методу активізації інвестиційного процесу також на теренах України. Економіка України характеризується вузькою структурою експорту, сировинним характером та застарілими виробничими потужностями. Разом з тим, вона має багаті природні ресурси, стратегічне географічне розташування та наукові і людські ресурси. Враховуючи зазначене, пропонуємо розвивати кредитування підприємств-експортерів товарів з високою часткою доданої вартості, космічної, авіаційної, суднобудівної галузей, оборонно-

промислового комплексу, енергетичного машинобудування. Інвестиційною підтримкою таких ініціатив можуть стати кредитні програми банків, які реалізовуватимуться в рамках спеціалізованих програм рефінансування НБУ строком від 2 до 3 років за пільговою ставкою під заставу прав вимоги за кредитами на фінансування інвестиційних проектів та цінних паперів, розміщених в цілях фінансування таких проектів. Такі програми рефінансування дозволять забезпечити сталий розвиток стратегічно важливих галузей економіки, підвищення конкурентоспроможності України на світових ринках, активізації інвестиційного процесу.

Література:

1. Офіційний сайт ЄЦБ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>.
2. Офіційний сайт ФРС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.federalreserve.gov>.
3. Офіційний сайт Банку Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cbr.ru>.

Гордієнко Д.С.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

**РЕЗЕРВИ ЗБІЛЬШЕННЯ ПОТЕНЦІАЛУ БАНКІВСЬКОЇ
СИСТЕМИ ЩОДО КРЕДИТУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ**

Подолання наслідків фінансово-економічної кризи та вихід економіки України на новий рівень конкурентоспроможності неможливий без розширення фінансових можливостей суб'єктів господарювання. В значній мірі це фінансування забезпечується за рахунок банківських

кредитів — найбільш потужного з точки зору обсягів і доступності сегменту ринку капіталу. Створення гнучкої та ефективної інституційної системи мобілізації та розміщення позичкових капіталів, розвиток механізмів довгострокового кредитування є основою формування системних механізмів забезпечення модернізації національної економіки, визначеною Програмою розвитку України «Україна 2020 роки».

На думку В. І. Міщенко, С. В. Науменкова «вітчизняні банки мають великий потенціал та спроможні забезпечити виконання своїх функцій» [1, с. 29]. Проте банки не активно кредитують інвестиційну діяльність. Результат — українська банківська система на відміну від країн з розвинутою економікою не стала істотним джерелом інвестиційних ресурсів для сфери реального виробництва [2]. За останні роки розвиток банківської системи характеризується як кризовий. В 2014-2016 рр. банківська діяльність є стабільно збитковою. Максимальний обсяг збитків досяг у 2016 р. 159,4 млрд. грн проти 1,4 млрд. грн прибутку у 2013 р. В наслідок кризових явищ які охопили банківську систему України власний капітал зменшився на 68,8 млрд. грн. Найбільші темпи скорочення власного капіталу спостерігалися у 2015 р. в структурі кредитного портфелю банків переважають кредити нефінансових корпорацій.

Головною перешкодою до шляху інноваційного розвитку є хронічна нестача капіталу підприємницьких структур. Не вирішивши задачу наповнення банківської системи довгостроковими і за доступними цінами ресурсами, не можна вирішити і питання прискорення економічного зростання, розвитку малого бізнесу, іпотеки та ін. На наш погляд, єдиним виходом із даної ситуації є введення нормативу Національного банку України щодо обсягів кредитів наданих підприємствам сфери матеріального виробництва. Цей захід дасть можливість переорієнтувати кредитні ресурси із фінансово-посередницького сектору до сфери матеріального виробництва (табл. 1).

**Розрахунок можливого обсягу кредитних ресурсів, направлених
в сферу матеріального виробництва в результаті введення нормативів
з кредитування**

Показники	Фактично 2015 р.	План
1. Депозити резидентів, залучені депозитними корпораціями, млрд. грн.	716 728	716 728
2. Кредити нерезидентів, млрд. грн.	207 480	207 480
3. Всього залучених ресурсів, млрд. грн (1+2+3)	924208	924208
4. Норматив обсягу кредитів, наданих у сферу матеріального виробництва (60 % від загальної суми), млрд. грн.	-	60
5. Обсяг кредитів, фактично отриманих підприємствами сфери матеріального виробництва, млрд. грн.	334023,0	554524,8
6. Додатковий обсяг кредитних ресурсів, направлений в сферу матеріального виробництва, млрд. грн. (4-5)	-	220501,8
7. В % до загального обсягу фактично наданих кредитів (6:5*100)	-	39,8

За рахунок введення нормативу з кредитування (60 %) підприємства сфери матеріального виробництва могли б додатково отримати у 2015 р. обсяг кредитних ресурсів у сумі 220,5 млрд. грн, що становить 39,8 % від їх загального обсягу. Як засвідчив світовий досвід (Японії, Німеччини), введення нормативу з кредитування дало змогу перенаправити значні обсяги кредитних ресурсів відповідно до пріоритетних галузей національної економіки.

В сучасних умовах значні обсяги вільної ліквідності банків вкладенні в цінні папери. З одного боку це дає змогу банками диверсифікувати ризики, збільшити прибуток. Разом з тим значні вкладення ліквідності в цінні папери призводять до зменшення кредитних ресурсів банків (табл. 2).

Вкладення банків в цінні папери в 2011-2016 рр.

Роки	Цінні папери в активах банків, млн грн.	Частка цінних паперів в активах банків, %
2011	84021,3	6,9
2012	91709,6	7,2
2013	133543,8	9,5
2014	164178,7	10,8
2015	200039,9	12,6
2016	333495,0	18,8

Розраховано за: Огляд депозитних корпорацій) Електронний ресурс: <http://www.bank.gov.ua>.

Обсяг вкладень банків в цінні папери зріз із 84,0 млрд. грн у 2011 р. до 333,5 млрд грн у 2016 р., або у 4 рази. Питома вага вкладень банків в цінні папери в загальному обсязі активів банків зросла за досліджуваний період з 6,9 % у 2011 р. до 18,8 % у 2016 р.

Таким чином, навіть умовах скорочення кредитування банки стрімко збільшують вкладення в цінні папери. На нашу думку це є одним із визначальних факторів що стримує зростання кредитування, особливо підприємств сфери матеріального виробництва. У зв'язку з цим вважаємо за доцільним обмежити вкладення банків в цінні папери.

Література:

1. Науменкова С. Розвиток кредитування у посткризових умовах / С. Науменкова, С. Міщенко // Банківська справа.— 2013.— №1.— С.3-19.
2. Активізація інвестиційного процесу в Україні [Текст]: колективна монографія: до 15-річчя заснування кафедри банківських інвестицій/ [Т. В. Майорова, М. І. Дибя, С. В. Онишко та ін.]; за наук. ред. М. І. Диби, Т. В. Майорової; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, «Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана». – К.: КНЕУ, 2012. – 143 с.

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Стійкість банківської системи виступає фундаментальною умовою забезпечення сталого економічного зростання країни. Зважаючи на значну частку банківської системи у структурі фінансового сектору України, дуже важливим є своєчасне виявлення загроз та ризиків функціонування банків для недопущення фінансових та загальноекономічних дисбалансів.

Основною проблемою невисокої фінансової стійкості банківської системи України є низька капіталізація, адже саме достатній обсяг статутного капіталу забезпечує економічну самостійність та стабільну діяльність банку. Низька капіталізація призводить до зниження ролі банків як активних інвесторів і кредиторів економіки [1, с. 211].

Нарощення статутного капіталу в основному зумовлено значною часткою іноземних банків на фінансово-кредитний ринку України. Поява іноземних банків на території України також порушує фінансову стійкість національної банківської системи. Тому зростання частки іноземного капіталу в банківському секторі нашої держави є ще однією проблемою забезпечення його стійкості.

Присутність банків з іноземним капіталом в банківській системі України має наступні позитивні наслідки:

- 1) запровадження банківських інновацій;
- 2) зниження собівартості банківських продуктів за рахунок економії на масштабі;
- 3) впровадження високо стандартизованого управління персоналом;
- 4) підвищення прозорості діяльності банків;
- 5) розширення можливостей кооперації в банківському секторі;

б) зростання рівня конкуренції, що в результаті призводить до зниження вартості банківських послуг.

Проте, з точки зору впливу на фінансову стійкість банківської системи, зростання частки іноземного капіталу в банківському секторі є негативним явищем, адже надмірна активність іноземного капіталу призводить до диспропорцій в національній економіці, а отже викликає зниження рівня стійкості банківської системи. Існує ще ряд негативних наслідків, що виникають в результаті збільшення частки іноземного капіталу в національній банківській системі. До них відноситься:

- 1) встановлення контролю іноземним банком над певним сектором економіки;
- 2) погіршення якості кредитного портфеля вітчизняних банків;
- 3) зменшення обсягів кредитування малого та середнього бізнесу;
- 4) зниження обсягів залучення коштів населення;
- 5) зростання недобросовісної конкуренції, що може викликати банкрутство національних банків.

Наступна проблема підвищення рівня стійкості вітчизняної банківської системи пов'язана з нормативно-правовою базою України та банківським наглядом. Значна зарегульованість банківської системи призводить до перетоку капіталу із банківської системи до менш зарегульованих сегментів грошово-кредитного ринку, що в результаті ще більше загострює конкурентну боротьбу. Відповідно до вищезазначених проблем необхідно визначити перспективи та шляхи підвищення рівня фінансової стійкості національної банківської системи.

По-перше, Національному банку України вже нині слід передбачати необхідність контролю ліквідності філій іноземних банків, залежних від материнських банків, надання інформації, необхідної для аналізу ризиків в діяльності філій та іншої, яку надають вітчизняні банки, налагоджувати зв'язки та координувати зусилля з країнами, присутність банків яких стала відчутною в Україні [2, с. 37].

По-друге, необхідно створити сприятливі умови для отримання іноземними банками та в майбутньому їх філіями коштів від материнських установ, з метою збільшення фінансових засобів для потреб української економіки [2, с. 37].

Що стосується конкуренції, то процеси глобалізації та євроінтеграції тільки призведуть до подальшого її загострення в майбутньому. Тому необхідно підвищувати конкурентоспроможність вітчизняних банків на ринку банківських послуг для того, щоб не допустити зниження стійкості банківської системи та забезпечити подальше її зростання [3, с. 13]. Ще одним шляхом підвищення рівня стійкості української банківської системи є удосконалення системи банківського нагляду. Для забезпечення та підтримки фінансової стійкості банківської системи України потрібна спільна робота НБУ, банків та інших фінансових установ, а також органів влади

Таким чином, запропоновані заходи сприятимуть підвищенню фінансової стійкості банківської системи України та забезпеченню підвищення довіри до них з боку вкладників та інших контрагентів

Література:

1. Благун І. І. Когнітивна модель розвитку банківської системи України / І. І. Благун // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 4. - С. 209-217. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2013_4_24
2. Понеділко, О. В. Концептуальні засади ефективного розвитку банківської системи України в умовах євроінтеграції [Текст] / О. В. Понеділко // Економіка та держава. – 2011. – № 10. – С.37-39.
3. Зарицька І. А. Концептуальні засади формування конкурентної моделі банківської системи України / МАГІСТЕРІУМ, Економічні студії. – 2011. – Випуск 44. – С. 8-14.

КОРПОРАТИВНА СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТРАТЕГІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Для будь-якого суб'єкта господарювання здатність вчасно й адекватно реагувати на зовнішні подразники є основою стабільної та ефективної діяльності. Висока конкурентоздатність, платоспроможність, фінансова стійкість і прибутковість підприємства досягається за рахунок правильного ведення фінансів, що передбачає управління активами, витратами, інвестиціями, обіговими коштами, прибутком, планування фінансових показників на перспективу. Єдність цих складових формує фінансову стратегію підприємства.

Завдяки поширенню соціально орієнтованої комерційної діяльності можна створити світ, де бізнес буде рушійною силою отримання соціальних, екологічних і економічних благ. Корпоративна соціальна активність бізнесу вже стала невід'ємною частиною ділової репутації українських і міжнародних компаній. Епоха репутаційної економіки диктує свої правила і визначає нові пріоритети: важливіше, що представляє собою компанія, ніж продукція, яку вона виробляє.

Згідно з дослідженням 2017 Global RepTrak 100, ключовими чинниками, які впливають на корпоративну репутацію, стали якість продуктів і послуг (20,5%), управління (15,0%), корпоративна культура (14,4%) [1]. Участь в соціальних ініціативах має різне значення для різних галузей. Підтримка проектів в сфері КСВ найбільш важлива для представників енергетики, будівництва, охорони здоров'я. Необхідно зосередитися не тільки на створенні позитивного іміджу, а й на досягненні корисного результату, наприклад, турбота про навколишнє середовище, вирішення соціальних проблем, організація тренінгів та ін. Багато ідей і

практики КСВ привнесли в Україну міжнародні компанії завдяки інтеграції українських підприємств у свої глобальні проекти, а вітчизняний бізнес розвиває непрофільні для себе види діяльності, які мають соціальну і репутаційну складові, демонструючи нові, адаптовані під місцеві реалії формати роботи в сфері КСВ.

Така активність може приносити користь суспільству і бізнесу тільки за умови щирого бажання допомогти, вибору близьких для користувачів проектів, залучення до процесу співробітників, тісної взаємодії з громадськими організаціями, інтегрування діяльності в стратегію розвитку.

Розробляючи стратегію бізнесу або підбираючи варіанти інвестування, необхідно в першу чергу визначити, чи надасть ця ідея при реалізації позитивний вплив на навколишній світ, тобто основне завдання сучасного бізнесу - не тільки заробляти прибуток, але і робити світ кращим. Розуміння того, що ключ до глобальних змін знаходиться саме в руках підприємців, надихнуло Річарда Бренсона в 2013 р на створення проекту В Team на базі фонду Virgin Unite. Проект залучає світових бізнес-лідерів, об'єднаних спільною місією - домогтися, щоб комерційна діяльність приносила користь людям і планеті [2].

У кожного типу бізнесу є можливість робити світ кращим на своєму рівні. Бізнес є невід'ємною частиною суспільства, але він також створив більшу частину негативних екологічних проблем 20 і 21-го століття. Нині корпорації, які застосовують стратегії сталого розвитку, мають переваги перед іншими, наприклад, компанії, що враховують фактор парникового ефекту при управлінні і плануванні, отримують більшу віддачу від інвестицій. Майбутнє лідерства - в прихильності добробуту, мудрості і сталому успіху в бізнесі, у переорієнтації з короткострокової вигоди на довгострокову і, згодом, збалансуванні довгострокових вигод з інтересами людей і планети. Нехтування суспільними проблемами або негативний вплив на встановлені норми викликає негативну реакцію суспільства.

Можна констатувати, що відбувається розвиток нової форми капіталізму, де мета бізнесу - стати рушійною силою соціальної, екологічної та економічної вигоди. Визначення фінансової стратегії як самостійної економічної категорії має розкривати її соціально-економічну сутність та роль, яку вона виконує в процесі стратегічного управління відповідно до сучасних тенденцій соціально-економічних перетворень, для яких характерні процеси гуманізації та соціалізації [3, 57].

Отже, фінансова стратегія підприємства – це орієнтована на перспективу система дій персоналу з ефективного залучення, використання й перерозподілу фінансових ресурсів, спрямована на досягнення фінансових цілей, що забезпечують економічний і соціальний розвиток підприємства та оточуючого середовища.

Література:

1. Кершис О. Под прицелом КСО / О. Кершис, А. Гош, А. Силивончик // Бизнес, №38, 2017. – Электронный ресурс. Режим доступа: <https://business.ua/biznes/item/1253-pod-pritselom-kso>
2. Плотников И. Брэнсономика / И. Плотников // Бизнес, №40, 2017. – Электронный ресурс. Режим доступа: <https://www.business.ua/vlast/item/1309-brensonomika>
3. Василенко В.О. Стратегічне управління підприємством : навч. посіб. / В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 400 с.

Гаркуша Т. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

РЕКЛАМА БАНКУ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ

В сучасних реаліях під час жорсткої конкурентної боротьби на вітчизняному фінансовому ринку банки починають стикатися з необхідністю

активно розвивати інструменти нецінової конкуренції, які є складовими маркетингових комунікацій. Фундаментом маркетингової комунікаційної діяльності банку є його рекламна діяльність. Розглянемо детально сутність терміну «реклама» саме з позиції банківської практики в розрізі вітчизняного законодавства та позицій науковців та практиків у сфері маркетингових комунікацій (табл.1).

Таблиця 1

Точки зору вчених щодо дефініції «банківська реклама»

Вчений	Трактування дефініції
Микитюк П.П. [1]	Реклама банку – це засіб інформації про банк та послуги, які він пропонує.
Лютий І.О. Солодка О.О. [2]	Реклама – довільна платна інформація щодо якісних та економічних характеристик конкретних банківських продуктів і послуг, персональна її презентація через засоби масової інформації та іншим чином для створення попиту чи збільшення його обсягів.
Ткачук В.О., [3]	Банківська реклама – форма неособистого представлення певних ідей, послуг чи банку в цілому через посередництво специфічних платних засобів комунікації з метою інформування і переконання вибраних цільових аудиторій у необхідності здійснення дій, які бажає банк-рекламодавець.
Маслова Н.О [4]	Рекламна діяльність банку – це всі дії банку та суб'єктів рекламного ринку, які спрямовані на організацію рекламних кампаній з метою досягнення довгострокової конкурентної переваги, прибутковості діяльності та формування позитивного іміджу банку.
Закон України «Про рекламу» [5]	Реклама інформація про особу чи товар, розповсюджена в будь-якій формі та в будь-який спосіб і призначена сформувати або підтримати обізнаність споживачів реклами та їх інтерес щодо таких особи чи товару.

Отже, можна дійти висновку, що під поняттям банківська реклама можна вважати всі дії банку та суб'єктів рекламного ринку, які спрямовані на організацію рекламних кампаній з метою досягнення довгострокової конкурентної переваги, прибутковості діяльності та формування позитивного іміджу банку.

Реклама має ряд переваг перед іншими інструментами маркетингових комунікацій: найширше охоплення аудиторії, що дає можливість сформувати масовий попит, а також стимулювати збут на вже

відому споживчу послугу; рекламодавець має можливість контролювати основні параметри повідомлення (його зміст, оформлення, час та частоту його дії на аудиторію); дія реклами розповсюджується не тільки на банківську послугу, а й на банк в цілому; висока ймовірність того, що повідомлення дійде до потенційного клієнта. Одна з основних проблем, що постає перед банками-рекламодавцями – це спроба визначити ефективність своєї рекламної діяльності.

Так, за даними НБУ, в січні-серпні серед ТОП-10 банків найбільші витрати на рекламу та маркетинг були в Альфа-Банку (56,6 млн. грн.), а на спонсорство та доброчинність – в Укргазбанку (20,8 млн. грн.) (табл.2).

Таблиця 2

Витрати ТОП-10 банків на рекламу та маркетинг, спонсорство і доброчинність за 8 місяців 2017 р., тис. грн. [5]

Банки	Витрати на рекламу та маркетинг	Спонсорство і доброчинність	Всього
Альфа-Банк	56618	1037	57655
ПриватБанк	24133	2771	26904
Укргазбанк	5746	20772	26518
Ощадбанк	18939	3	18942
ПУМБ	17624	628	18252
Райффазен Банк Аваль	12182	4771	16953
Укрсиббанк	14074	2816	16890
Укрексімбанк	2765	562	3347
Сбербанк	2675	654	3329

Як видно з табл. 2, ПриватБанк знаходиться у рейтингу на другій сходинці, загальна сума витрат на рекламу та маркетинг за 8 місяців поточного року склала 24,1 6 млн. грн., а на спонсорство та доброчинність – 2,8 млн. грн.

Незважаючи на всі продумані аспекти рекламних кампаній фінансових установ, в їх плануванні і реалізації виявляються певні недоліки та проблеми, зокрема: не усвідомлення необхідності проведення

постійних та різносторонніх маркетингових досліджень ефективності банківської реклами; недостатність кваліфікованих фахівців з реклами в маркетингових відділах; використання шаблонних образів у рекламі; неузгодженість реклами з іншими засобами маркетингових комунікацій; відсутність поєднання іміджевої реклами з рекламою банківських послуг; обмежене використання новітніх технологій реклами тощо [4].

Пропонуємо наступні шляхи підвищення ефективності рекламної діяльності банку, які визначені в результаті проведених досліджень [4]:

- дотримання цілісності рекламної кампанії користуючись послугами професійних рекламних агентств;

- рекламне звернення повинно бути витримано в єдиному стилі і не викликати роздратування у потенційного чи діючого клієнту банку;

- перед проведенням рекламної кампанії конкретного фінансового продукту необхідно провести іміджеву рекламну кампанію, від ефективності якої багато в чому буде залежати успіх наступних рекламних кампаній, адже послуги, що рекламуються, будуть асоціюватися в уяві клієнта з іміджем конкретної фінансової установи;

- не використовувати у своїй рекламній кампанії шаблонних образів та не копіювати образи конкурентів. Кожна рекламна кампанія повинна мати свою неповторну ідею;

- підсилювати ефект рекламної кампанії за допомогою використання інших засобів комплексу маркетингових комунікацій тощо.

Література:

1. Микитюк П.П. Комунікації банку – реклама, зв'язки з громадськістю, стимулювання збуту / П.П. Микитюк // Інноваційний менеджмент [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibliograph.com.ua/biznes-37/7.htm>.

2. Лютий І.О., Солодка О.О. Банківський маркетинг : [підручник] / І.О. Лютий, О.О. Солодка. – Центр учбової літератури. – К., 2016. – 775 с.

3. Маркетинг у банку: Навчальний посібник Ткачук В.О. –

Тернопіль: «Синтез-Поліграф», 2006. – 225 с.

4. Маслова Н.О. Напрями підвищення ефективності рекламної діяльності банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-maslova-no-napryami-pidvischennya-efektivnosti-reklamnoyi-diyalnosti-bankiv/>

5. НБУ: в Укргазбанку найбільші витрати на спонсорство, в Альфа– на рекламу і маркетинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://finbalance.com.ua/news/NBU-Ukrhazbank-naybilshe-vitracha-na-sponsorstvo-Alfa-Bank--na-reklamu-ta-marketinh>

Дурицька Ю.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ БАНКІВ У РЕГУЛЮВАННІ ПРОПОЗИЦІЇ НА ГРОШОВОМУ РИНКУ

Пропозиція грошей є одним з складників механізму грошового ринку, що визначається центральним банком країни, має нееластичний характер і використовується як один із основних важелів державного впливу на економіку, що залежить від емісії банкнот та депозитних грошей [1].

Емісія грошей в широкому розумінні здійснюється на двох рівнях:

- перший рівень – центральний банк ;
- другий рівень – комерційні банки та прирівняні до них за функціональним призначенням фінансово-кредитні установи [2].

Пропозиція грошей у структурі грошового ринку визначає розмір та склад грошової маси. Зміст і склад пропозиції грошей формується в межах усієї національної економіки, але найповніше проявляється саме на грошовому ринку. Пропозиція грошей на сучасному грошовому ринку має

екзогенний характер, тобто формується згідно з певними концепціями грошово-кредитного регулювання і не є породженням функціональних особливостей економічної системи. Державне регулювання пропозиції грошей, крім забезпечення необхідними платіжними засобами, є основним інструментом впливу на стан функціонування національної економіки [3].

Центральний банк країни формує пропозицію грошей за трьома каналами: випуск готівкових коштів, обслуговування державного боргу та операцій на валютному ринку.

Першим каналом збільшення пропозиції грошей є здійснення їх емісії Центральним банком (емісія буває планова та додаткова). При додатковій емісії грошей загальна маса грошей збільшується, але і збільшується рівень інфляційних процесів в країні.

Другим каналом формування пропозиції грошей є система обслуговування бюджетного боргу. Вона ґрунтується на розміщенні на відкритому ринку державних боргових зобов'язань. Продаючи цінні папери, держава позичає гроші у суб'єктів фінансового ринку. Ці позики оформляються офіційно як державний борг країни. Залежно від того, де розміщуються державні цінні папери, він може бути внутрішнім або зовнішнім. Купуючи державні зобов'язання, центральний банк створює «базу» для наступної депозитної емісії банків, що безпосередньо призводить до зростання в обігу грошової маси. Якщо ж переважну частку своєї поточної заборгованості державній скарбниці вдається розмістити поза емісійними установами, то приріст державного боргу не спричиняє прямого впливу на пропозицію грошей. В цьому випадку відбувається лише перерозподіл кредитних ресурсів і позичкового капіталу.

Також на сьогодні сучасним банкам притаманна функція емісії депозитних грошей. Вони утворюють депозитні гроші, надаючи своїм клієнтам кредити. Відомо, що грошова маса зростає, коли банки надають кредити клієнтам, і зменшується, коли останні повертають кредити. Банк

може видавати нові кредити і утворювати тим самим додаткові гроші лише тоді, коли у нього є вільні резерви. Аналогічний ефект емісії грошей має місце, коли банк купує на фондовому ринку державні цінні папери. У цьому випадку державні зобов'язання перетворюються у платіжні засоби.

Третій канал - Центральний банк здійснює емісію грошей при покупці іноземної валюти, коли на валютному ринку значно підвищується на неї попит. Такі покупки складають певну частку валютних операцій [4].

Зазначимо, що формування пропозиції в українській економіці було переважно пов'язано з процесами емісії та інтервенції гривні, для підтримання валютного курсу, внаслідок чого існує низький кореляційний зв'язок з цільовими орієнтирами грошово-кредитної політики.

Таким чином, підвищення ефективності регулювання банками грошової пропозиції дасть можливість стабілізувати економічні процеси в країні, забезпечити економічне зростання, подолати інфляцію та безробіття.

Література:

1. Гомонай І.В. Особливості державного регулювання грошової пропозиції в економіці України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://intkonf.org/gomonay-i-v-osoblivosti-derzhavnogo-regulyuvannya-grosho>.

2. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник. - Видання 3-тє, перероблене та доповнене. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 432 с.

3. Килипенко Н.Є. Формування попиту і пропозиції грошец учасниками грошового ринку [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2006/16_3/180_Klypenko_16_3.pdf

4. Контроль НБУ у механізмі формування рівноваги на грошовому ринку. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://sinp.com.ua/work/164716/Kontrol-NBU-u-mexan>

ПРОБЛЕМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Однією з проблем об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ) є підвищення інвестиційного клімату та залучення інвестицій. Розвиток сільського господарства та місцевого виробництва надасть можливість поповнити місцевий бюджет, вирішити проблеми щодо працевлаштування населення та підвищити рівень життя громади. Дані фактори можуть суттєво вплинути на зменшення міграції з сіл. Проте потенційні інвестори не мають доступу до загальної інформації про діяльність місцевих підприємств і, як наслідок, не можуть оцінити привабливість для інвестування тих, чи інших регіонів або галузей. Також на заваді стоїть корупція в процесах, пов'язаних з землею.

Проблеми інвестування висвітлюються в роботах Н. Вільгурська, В. Будкіна, О. Вовченко, О. Гаврилюка, О. Іваноньків, В. Єременка, І. Лукінова, І. Крупяк, А. Колосова, О. Мозгового, С. Мочерного, Н. Новицького та інших. Увага науковців зосереджується на теоретичних і практичних аспектах інвестування України в цілому та її регіонів, питаннях формування сприятливого інвестиційного клімату, необхідності забезпечення інвестиційної безпеки тощо.

Загальновизнано, що інвестиції є основою економічного зростання, причому не лише прямі вкладення у виробничий сектор, але й інвестиції у сферу нематеріального виробництва, а також те, що значення їх в нарощуванні економічного потенціалу зростає. Інструменти, за допомогою яких можна залучити інвестиції – стратегічне планування, управління земельними ресурсами, повноваження архітектурно-будівельного

контролю, професійно-технічні кадри, міжрегіональна кооперація, міжнародна технічна допомога і інвестиційні преференції. Саме вони можуть розвивати не тільки окремі громади, а й область і декілька регіонів одночасно.

Оскільки інвестиційні процеси в ОТГ розвиваються у тісному взаємозв'язку із загальнодержавними тенденціями інвестування, основні бар'єри інвестиційної діяльності є типовими як для окремої громади, так і для України в цілому, та вимагають консолідації зусиль на різних рівнях державного управління для їх усунення.

Чинниками, які гальмують процеси залучення інвестицій на місцевому рівні, є:

- відсутність місцевої системи маркетингу та промоції, недостатня розвиненість інфраструктури підтримки інвестиційної діяльності;
- низька зацікавленість внутрішнього інвестора, відсутність дієвих механізмів стимулювання внутрішніх інвестицій на місцевому рівні;
- недостатній рівень кадрового потенціалу органів місцевого самоврядування та державної служби, задіяного в інвестиційних процесах;
- неналежна система інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності;
- нерегулярність, а в багатьох випадках відсутність взагалі, фінансування програм та заходів з провадження інвестиційної діяльності [1].

Експерти відзначають доволі успішне освоєння ОТГ нових коштів і їхню здатність швидко реалізовувати проекти, спрямовані на вирішення конкретних проблем громад. Але водночас вони вказують на те, що більшість витрат спрямована на вирішення короткострокових проблем, тоді як проектів, покликаних стимулювати довгостроковий розвиток громад – обмаль. Незважаючи на те, що більшість експертів радять громадам не просто витрачати кошти, а інвестувати їх з метою підвищити надходження до місцевих бюджетів (відкривати нові підприємства та

створювати нові робочі місця, приваблювати приватних інвесторів тощо), фінансування проектів в ОТГ поки що є радше винятком. З одного боку, посадовцям ОТГ потрібен час і досвід для того, щоб не лише усвідомити необхідність інвестиційних проектів, а і почати втілювати їх у життя, з іншого – представники ОТГ на перших порах схильні вирішувати найбільш нагальні проблеми [2].

Інвестиційна та зовнішньоекономічна діяльність громади спрямована на покращення її іміджу на регіональному та міжнародному рівнях, сприяння істотному збільшенню надходжень внутрішніх і зовнішніх інвестицій у розвиток економіки, здійснення активної інформаційної діяльності. Як правило, інвестор іде за людьми, які можуть фахово виконувати роботу, – це стосується і ефективного керівництва громади, і якісної системи освіти на місцях.

Література:

1. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування / Г. Васильченко, І. Парасюк, Н. Єременко / Асоціація міст України – К., ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. – 256 с.
2. Ставицький А. В. Розрахунок інвестиційної безпеки в Україні / А. В. Ставицький, О. О. Наумова // Науковий вісник ХДУ. – 2014. – Вип. 5 (Ч. 1) – С. 275-279. – (Серія: Економічні науки).

Карпенко Я.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ДЖЕРЕЛА ФІНАНСУВАННЯ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

Високий рівень освіти, зокрема, вищої, зацікавленість молоді у розвитку, можливості навчання та обміну досвідом, надані доступом до мережі Internet, зумовлюють появу великої кількості людей з творчими та

підприємницькими здібностями, які мають унікальні інноваційні ідеї, проте всі вони стикаються з проблемою обмежених можливостей у фінансуванні стартапів.

Стартап (від англ. «start up» – запускати) – це новітні проекти, які розвиваються в умовах невизначеності та займаються розробкою нових товарів або послуг і знаходяться на стадії пошуку оптимальних бізнес ідей за умови фінансування [1, с.647].

У багатьох країнах вагому частку серед джерел фінансування стартапів займає державна підтримка. На жаль, в нашій країні внаслідок обмежених фінансових можливостей держава досі не долучалась до фінансування стартапів. Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман анонсував створення Фонду підтримки стартапів у 2018 році. Тим часом Міністерство освіти і науки України завершує перший етап з підготовки такого законопроекту, де для стартапів передбачено встановлення нижчої податкової ставки на прибуток. Зокрема, на перші 2 роки планується застосування 30% від існуючої податкової ставки на прибуток, у третьому році – 50%, четвертому – 60%, п'ятому – 70% [2].

На Заході для залучення коштів для стартапів широко використовуються краудфандингові платформи. Краудфандинг (від англ. «збір коштів натовпом») – це колективна робота людей (донорів), які з власної волі об'єднують кошти або ж інші ресурси, у більшості випадків через мережу Інтернет, щоб підтримати зусилля інших людей або організацій (реципієнтів) [3, с.88]. В нашій же країні таке фінансування використовується надзвичайно обмежено, головним чином, внаслідок фінансової та правової неграмотності переважної більшості населення, низького рівня розвитку платіжних систем, інноваційної культури, громадської активності.

Саме тому в Україні головними джерелами фінансування стартапів на сьогодні є бізнес-акселератори, бізнес-інкубатори, венчурні фонди та бізнес-ангели. Поширені у країнах із розвинутою ринковою економікою та

тривалими традиціями благочинності, ці форми набули в Україні власної специфіки. Бізнес-ангел - це фізична особа, яка інвестує власні кошти на ранніх етапах розвитку стартапу, а також зазвичай бере участь в управлінні проектом. Проте варто звернути увагу на те, що навіть у кращі часи українські стартапи могли отримати від інвесторів не більше декількох десятків тисяч доларів, віддавши за них 20-30 % майбутнього бізнесу, а в США і Європі за сотні тисяч доларів інвестори просять лише кілька відсотків в компанії [3, с.88].

В бізнес-інкубаторі рушійною силою є саме інфраструктура: якщо у людини є ідея, проте нема команди, то там вона може створити її, отримати допомогу у презентації проекту інвестору, залученні невеликих інвестицій. Пакет акцій, на який претендує інкубатор, становить 5-25% або ж стартапер може просто оплатити пакет послуг інкубатора, хоча можливий і змішаний варіант.

Акселератори працюють індивідуально над кожним проектом, який пройшов конкурс, адже стати учасником їх програми не просто, зазвичай ними стають високотехнологічні проекти. Отож, сюди варто приходити вже з укомплектованою командою. Такий інвестор залучає як фінансові ресурси, так і досвідчених експертів. Пакет акцій, на які претендує акселератор становить 5-25% або ж можливість придбання певного пакету акцій за пільговою ціною.

Венчурні фонди розпоряджаються чужим капіталом, адже інвестують гроші своїх вкладників і партнерів. Залучення венчурного фонду може допомогти розвитку стартапу вже на стадіях розширення і зрілості, коли вкладень потрібно багато, але вже є прибуток і ризики для інвесторів помітно знизилися. В Україні венчурні фонди, що становлять більше 90% від кількості усіх ІСІ, використовуються переважно для оптимізації оподаткування та кредитування.

Таким чином, вибір моделі фінансування стартапу залежить від багатьох чинників: сфера реалізації, масштаб бізнесу, популярність серед

інвесторів, загальноекономічна ситуація в країні та світі, юридичні аспекти, стан ринку. Попит на оригінальні бізнес-ідеї в Україні стрімко зростає, а отже потрібно розвивати й механізми їх фінансування. Саме тому, в першу чергу, необхідно звернути увагу на державну підтримку інноваційних проектів, яку доцільно було би здійснювати через надання грантів, програми пільгового кредитування, фінансування наукових розробок, фінансування інноваційних проектів, насамперед у важливих для нашої економіки галузях (сільське господарство, екологія, енергозберігаючі технології тощо).

Література:

1. Гладка Л. І. Українські стартапи: сучасний стан розвитку інноваційного підприємництва / Л. І. Гладка, Є. О. Колеснік // Молодий вчений. - 2017. - № 4. - С. 647-651.

2. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти та науки // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/user/novivni/novini/2017/09/28/mon-rozroblyae-zakonoproekt-shhodo-startapiv,-yakij-peredbachatime-dlya-nix-derzhavnu-pidtrimku/>

3. Дуб А. Р. Джерела фінансування стартапів та можливості їх залучення в Україні / А. Р. Дуб, М.-С. Б. Хлопецька // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. - 2016. - Вип. 1. - С. 87-92.

Кіндерес В.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЗВИТОК ФІНАНСУВАННЯ РИНКУ ЖИТЛОВОЇ НЕРУХОМОСТІ В УКРАЇНІ

Зростаюча нестабільності банківського сектору, різка зміна курсу долара, змушує громадян до пошуку нових шляхів інвестування власних

заощаджень. Сучасний ринок житлової нерухомості в Україні знаходиться в процесі становлення.

Вивчення нерухомості відбувається з різних позицій, проте найбільше зацікавлення становлять процеси інвестування, ціноутворення та розвитку ринку нерухомості. В умовах кризи інтерес до комерційної нерухомості та земельних ділянок значно зменшився, дещо призупинився розвиток і ринку житлової нерухомості. Існування ринку нерухомості зумовлене потребами суспільства, з одного боку, та інтересами суб'єктів фінансового ринку, з іншого. Зокрема, постійного вивчення та вдосконалення вимагають процеси фінансування на ринку нерухомості, розвитку інфраструктури ринку нерухомості та іпотечного ринку, моделі фінансування, що застосовуються у країнах з розвинутою ринковою економікою і які потрібно адаптувати в українську практику.

Нерухомість являє собою інвестиційне благо і як інвестиційний інструмент, вона є специфічною, зважаючи на особливі характеристики. Першою основною характерною ознакою нерухомості, насамперед земельної, хоча стосується це також нерухомості в якості будівель є те, що становить саму її суть, а саме – як частина поверхні землі вона не змінює місця, тобто її локалізація.[2] Може змінюватися лиш оточення нерухомості, якість і функція якого є одними з основних елементів, вирішальних для вартості нерухомості. Проте такі зміни не відбуваються швидко, часто це є багаторічні процеси, під час яких одні села, райони чи міста розвиваються, а інші – занепадають.

З точки зору інвестування це має величезне значення, оскільки вибираючи нерухомість, потрібно брати до уваги її розташування. Найчастіше найважливішими в оцінці нерухомості є її локалізація. Тому інвестуючи в нерухомість, потрібно брати до уваги її нинішнє оточення, а також тенденції і перспективи його розвитку.

Так, на сьогоднішній день статтею 4 Закону України «Про інвестиційну діяльність» передбачено, що інвестування та фінансування

будівництва об'єктів житлового будівництва з використанням недержавних коштів, може здійснюватися виключно через фонди фінансування будівництва, фонди операцій з нерухомістю, інститути спільного інвестування, а також шляхом випуску цільових облігацій. Тому законом чітко визначено 4 основні механізми залучення коштів на фінансування будівництва.

Найбільш поширеним серед них є участь у ФФБ. В розумінні статті 2 Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» ФФБ – це грошові кошти, які передані в управління для фінансування будівництва. В функціонуванні ФФБ беруть участь: управитель – фінансова установа, що виступає засновником фонду, довіритель – він же інвестор, та забудовник. [1]

Для того, щоб краще зрозуміти суть функціонування ФФБ спробуємо проаналізувати основні правовідносини (взаємні права та обов'язки) які виникають між суб'єктами такого фінансування будівництва відповідаючи на найбільш типові питання які можуть виникнути у потенційного вкладника.

Отриману від управителя ФФБ довідку про право довірителя на набуття у власність об'єкта інвестування довіритель надає забудовнику для подальшої державної реєстрації за довірителем права власності на закріплений за ним об'єкт інвестування. Для проведення державної реєстрації права власності на закріплений за довірителем об'єкт інвестування забудовник та довіритель підписують складений забудовником акт прийняття-передачі об'єкта інвестування, Державна реєстрація права власності на житло здійснюється забудовником своїми силами та за свій рахунок. Органи, що здійснюють державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно, проводять державну реєстрацію права власності довірителя на об'єкт інвестування на підставі довідки про право довірителя на набуття у власність об'єкта інвестування, при цьому такі

органи не мають права вимагати будь-яких інших документів щодо участі довірителя у ФФБ.[3]

Отже, існуючі превентивні механізми для вкладників, про які йшлося вище, не виправдовують себе, враховуючи існуючий стан речей та судову практику яка склалася з даного питання. До того ж свою справу робить необізнаність та довірливість пересічних громадян.

Однак, якщо все ж таки вирішити профінансувати будівництво власного житла, то для мінімізації можливих ризиків варто звернути увагу на ринкові позиції забудовника та управителя, їх платоспроможність та інші будівельні проекти які вони супроводжували. Перевірити їх в реєстрі судових рішень на предмет наявних судових спорів. Також досить важливо перевірити всю необхідну документацію на будівництво об'єкту нерухомості, зокрема, це дозвіл на будівництво, документи на земельну ділянку, та ліценція забудовника.

Також підсумовуючи, слід звернути увагу на можливість реєстрації свого майнового права на квартиру, а також, страхування своєї участі у Фонді, що створило б надійну фінансову подушку безпеки та дозволяло вкладникам бути спокійними за свої кошти.

Література:

1. Малолєпши П. Фінансування у процесі інвестування в нерухомість [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vnulp/Logistyka/2009_649/46.pdf
2. Коноваленко Д. РИЗИКИ ФІНАНСУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ЖИТЛА ЧЕРЕЗ ФФБ [Електронний ресурс] / Д. Коноваленко. – 2017. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/dkonovalenko/article/25607.aspx>.

АНАЛІЗ СКЛАДУ ТА ДИНАМІКИ КАПІТАЛУ БАНКІВ УКРАЇНИ

У сучасних умовах функціонування банківської системи України та української економіки в цілому все більшу роль відіграє забезпечення стабільної діяльності як окремої фінансової установи, так і банківської системи в цілому - повернення довіри до банків, недопущення надмірної волатильності ринку, уникнення хвиль масового закриття установ. Одним із наріжних каменів для досягнення цієї мети є створення надійного інструменту виконання банком своїх функцій, яким є власний капітал.

Власний капітал банку займає незначну частку у загальному обсязі капіталу банку (до 10%), що обумовлено специфікою діяльності банку як установи, яка здійснює мобілізацію тимчасово вільних грошових ресурсів на фінансовому ринку та надає їх у позику. Проте, власний капітал має важливе значення для ефективного здійснення банківської діяльності, тобто має дещо інше функціональне навантаження, ніж в інших сферах підприємництва. Це чітко простежується через виконувані власним капіталом банку функції (захисна, оперативна, регулювальна) [1, с. 50]:

1) захисна - страхування депозитів, що гарантує певний захист інтересів кредиторів банку у випадку його ліквідації або банкрутства;

2) оперативна - особливо важлива у період початку функціонування банку, що надає можливість за рахунок власного капіталу профінансувати придбання основних засобів та початок фінансової діяльності;

3) регулююча - при встановленні економічних нормативів регулювання банків важливе місце відводиться нормативам капіталу.

При аналізі капіталу банку окремо виділяють балансовий (часто називають власний) та регулятивний капітал. Балансовий капітал банку

відображається в п'ятому класі Плану рахунків бухгалтерського обліку і складається з: статутного капіталу; емісійних різниць; загальних резервів та фондів; результатів минулих років; результатів переоцінки; результатів звітного року, що очікують затвердження тощо.

Регулятивний капітал є розрахунковою величиною та важливим показником діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, які банки беруть на себе у процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільності банківської діяльності. Його поділяють на капітал першого та другого рівня (основний та додатковий).

Основний капітал вважається незмінним і таким, що не підлягає передаванню, перерозподілу та повинен повністю покривати поточні збитки. Додатковий капітал має менш постійний характер та його розмір піддається змінам.

Розглянемо склад та динаміку власного капіталу банків України за групами згідно класифікації НБУ (табл.1).

З наведених у табл. 1 даних можна зробити кілька висновків:

1) банківська система України є збитковою, оскільки наявний у складі додаткового капіталу непокритий збиток призвів до його негативного значення у більшості груп;

2) спостерігається значний спад рівня капіталізації банків з приватним капіталом у зв'язку із націоналізацією Приватбанку;

3) у 2016 році спостерігається значне збільшення статутних капіталів банків, що викликано докапіталізацією з метою виконання нормативів НБУ щодо мінімального розміру статутного капіталу;

4) найбільш прийнятні показники та динаміку демонструють банки з іноземним капіталом.

Склад та динаміка капіталу банків України за 2015-2016 рр.,

тис. грн.*

Рік	Група банків	Власний капітал	Основний капітал	з нього статутний капітал	Додатковий капітал
2015	Банки з іноземним капіталом	32 574 829	104 935 145	86 465 164	-72 360 315
	Банки із державним капіталом	8 847 189	65 954 403	65 818 461	-57 107 214
	Банки з приватним капіталом	52 248 241	46 028 988	44 074 417	6 219 253
	Всього	93 670 259	216 918 536	196 358 041	-123 248 276
2016	Банки з іноземним капіталом	56 006 326	162 247 822	144 737 385	-106 241 496
	Банки із державним капіталом	37 452 306	130 828 547	130 669 732	-93 376 241
	Банки з приватним капіталом	21 806 923	22 501 337	20 408 212	-694 414
	Всього	115 265 555	315 577 706	295 815 329	-200 312 151
Показники динаміки 2016/2015, %	Банки з іноземним капіталом	71,93	54,62	67,39	-31,89
	Банки із державним капіталом	323,32	98,36	98,53	-38,84
	Банки з приватним капіталом	-58,26	-51,11	-53,70	-995,61

*Складено за даними [2]

Отже, власний капітал виконує важливу функцію у забезпеченні діяльності банку та банківської системи в цілому. У зв'язку із фінансово-економічною кризою показники капіталу банків України є незадовільними. Найбільшу стійкість та відповідність вимогам регулятора демонструють банки з іноземним капіталом, що викликано можливістю додаткового вливання коштів у ці установи зі сторони материнських структур.

Література:

1. Алексєєнко М. Д. Капітал банку питання теорії і практики [Текст] : монографія / М. Д. Алексєєнко. – К. : КНЕУ, 2002. – 276 с.
2. Основні показники діяльності банків України : Національний банк України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>

Ковальчук Д.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЦІЛІ ОЦІНКИ ВАРТОСТІ БАНКУ

У сучасному світі банківська система займає значне місце у розвитку економіки, тому стійкість та стабільність банків є одним з пріоритетних завдань кожної країни. Розширення впливу банківського сектору посилює конкуренцію між банками та приділяє увагу реалізації потенціалу їх розвитку. З огляду на це, дослідження інструментів та методів оцінки вартості банку набуває високого рівня актуальності.

Оцінка вартості банку – це визначення вартості банку як майнового комплексу, здатного приносити прибуток її власнику. При її здійсненні визначається вартість банку з позиції оцінки активів, ефективності його роботи, його минулі, поточні й майбутні доходи, перспективи розвитку і конкурентне середовище на ринку. На основі такого комплексного аналізу і визначається реальна ціна банку як джерела, що здатне приносити прибуток [1].

Процес оцінки вартості банку має низку вагомих цілей, до основних з них можна віднести:

- оцінка ефективності управління банком;
- оцінка можливості залучення додаткових ресурсів;
- оцінка фінансової стійкості та платоспроможності банку;
- оцінка конкурентоспроможності банку;
- оцінка можливого потенціалу банку;

- реструктуризація банку;
- розрахунок кон'юнктурних характеристик;
- визначення вартості у випадку часткової або повної покупки або продажу.

Залежно від суб'єктів оцінки цілі оцінки вартості банку можна класифікувати наступним чином:

Акціонери:

1. вибір стратегії розпорядження акціонерним капіталом;
2. встановлення розміру доходів про ліквідацію банку;
3. можлива ціна для купівлі-продажу банку.

Правління:

1. вибір стратегії управління банком;
2. випуск цінних паперів;

Клієнти/Конкуренти:

1. вибір потенційного банку для співпраці;
2. визначення найбільших конкурентів.

Інвестори:

1. оцінка доцільності інвестицій;
2. оцінка кредитоспроможності банку;
3. оцінка з метою включення банку (його активів) до інвестиційного проекту.

Органи нагляду:

1. оцінка ліквідаційної вартості;
2. визначення бази оподаткування;
3. рейтингова оцінка банку [2,3].

Вибір цілей оцінки вартості банку дає можливість точно визначитись з спектром необхідного інформаційного забезпечення, вибором методу оцінки вартості банку, та можливих результатів даної оцінки.

Результати проведення оцінки вартості банку, залежно від її цілей, можуть призвести до:

- визначення ефективного напрямку діяльності банку;
- розширення позицій банку;
- купівля-продаж банку;
- реорганізація банку;
- реструктуризація банку;
- залученню нових клієнтів;

Отже, можна зробити висновок, що визначення цілей для процесу оцінки вартості банку є важливим елементом. Цілі обґрунтовують вибір методу оцінки – сукупність прийомів, які використовуються у встановленій послідовності для визначення вартості банку.

Література:

1. Ющенко А. Підходи та методи оцінки вартості бізнесу в сучасних умовах / А. Ющенко //Економічний аналіз. Випуск 8. Частина 1. – 2011.
2. Вовк В. Оцінка вартості банківського бізнесу як напрям підвищення рівня його капіталізації// В.Вовк //Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Економіка – 2012 - №139 – 25-28 с.
3. Криклій А. Оцінка банківського бізнесу: діючі методи та досвід// А.Криклій//Вісник КНУ ім. Т.Шевченка. Економіка – 2009 - №101 – 4-6 с.

Колесникова О. О.

Київський національний торговельно-економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

В сучасних умовах погіршення зовнішньоекономічної кон'юнктури, загостренні соціально-політичної ситуації, актуального значення набуває проведення зваженої грошово-кредитної політики країни, спрямованої на

забезпечення стабільності та збереження купівельної спроможності національної грошової одиниці та зниження темпів інфляції.

Зазначемо, що грошово-кредитна політика — це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України через використання визначених Законом «Про Національний банк України» засобів та методів [1].

Наразі, пріоритетною ціллю НБУ є досягнення та підтримка цінової стабільності грошової одиниці. Іншими завданнями є:

1. Сприяння фінансовій стабільності, в тому числі стабільності банківської системи. НБУ досягає цієї цілі шляхом підтримки банківської системи, як кредитор останньої інстанції; контролю фінансової стійкості окремих банків, насамперед системно важливих; співпраці з іншими державними органами, які здійснюють внесок у забезпечення фінансової стабільності.

2. Сприяння дотриманню стійких темпів економічного зростання та підтримка економічної політики Уряду України [2].

Основними інструментами грошово-кредитної політики Національного банку України є: облікова ставка, норма обов'язкових банківських резервів (для регулювання ліквідності банків) та валютно-курсова політика, а саме підтримка режиму плаваючого валютного курсу.

Облікова ставка є головним інструментом грошово-кредитної політики. В залежності від того, які цілі переслідує Національний банк, проводиться експансійна або рестрикційна монетарна політика. Перша, так звана політика «дешевих» грошей, спрямована на збільшення грошової пропозиції, активізації ділової активності, зростання ВВП та зайнятості. Друга, політика «дорогих» грошей, спрямована на стиснення грошової пропозиції для досягнення цінової стабільності та обмеження інфляції.

Національний банк України планував до кінця 2017 року досягти відмітки інфляції у 8%, а в 2019 році взагалі зменшити інфляцію до рівня 5%. Проте, інфляція не зменшується, а підвищується. У вересні 2017 року

вона становила вже 16,4% і продовжує зростати. Це змушує Національний банк приймати певні міри для її стримування і пониження.

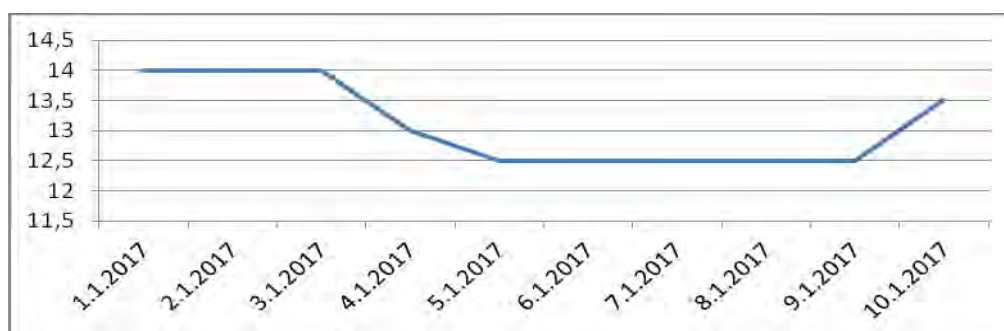

Рис. 1. Облікова ставка Національного банку України, % річних *

* Складено автором за джерелом [2].

На сьогоднішній день, було вирішено провести рестрикційну монетарну політику, тобто політику “дорогих” грошей, задля обмеження інфляції та досягнення цінової стабільності. Внаслідок цього, облікова ставка, яка з травня і до вересня трималася на рівні 12,5%, була підвищена на 1% і зараз складає 13,5%.

Норма обов'язкових банківських резервів є одним з найбільш давніх та традиційних інструментів центральних банків. Він накладає на банки зобов'язання зберігати певний відсоток накопичених коштів на кореспондентському рахунку в Національному банку України. Це дозволяє банку гнучко розпоряджатися власною ліквідністю та обмежує надлишкову ліквідність банківської системи, адже чим більш банк ліквідний, тим менш він є прибутковим.

Наразі діють наступні норми обов'язкових банківських резервів: за строковими депозитами – 3%; за коштами на поточних рахунках та депозитами на вимогу – 6,5%.

Валютно-курсова політика здійснюється шляхом проведення валютних інтервенцій, тобто втручання центрального банку в операції на валютному ринку з метою впливу на курс національної валюти. Для підвищення курсу національної валюти НБУ продає іноземну валюту, для

зниження її курсу – скуповує іноземну валюту. На сьогоднішній день, НБУ продає іноземну валюту в більшому обсязі, ніж купує її.

Наразі, грошово-кредитна політика не відповідає поставленим цілям Національного банку, адже інфляція значно перевищує очікувану. Отже, можна зробити висновок, що Національному банку України потрібно більш ретельно проглядати усі можливі варіанти середньострокових цілей, які зможуть поступово стабілізувати макроекономічну ситуацію в країні, розробляти нові ідеї та стимулювати ефективність впливу інструментів грошово-кредитної політики на макроекономічні показники.

Література:

1. Про Національний банк України // Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
2. Офіційний сайт. Національний банк України. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://bank.gov.ua/control/uk/index>

Корж Р.В.

Інститут банківських технологій і бізнесу

ДВНЗ «Університет банківської справи»

ЕФЕКТИВНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах ринкової економіки інвестування поєднане з ризиком недоотримання очікуваних результатів у встановлені терміни або втратою коштів. У зв'язку з цим, виникає потреба кількісного оцінювання ступеня ризику інвестованих коштів та оптимізації механізму управління ризиками інвестиційної діяльності.

Мета дослідження полягала в оцінюванні ефективності інвестиційної діяльності банку на прикладі АТ «Укресімбанк» в умовах кризової

економіки.

Законом «Про банки і банківську діяльність» визначено, що Банк має право здійснювати діяльність щодо інвестицій (ст. 47 [1]). Інвестиційні операції банку — це діяльність, пов'язана з вкладенням грошових та інших ресурсів у цінні папери, статутні фонди, нерухомість, колекції, дорогоцінні метали, інвестиційні монети, коштовності, ринкова вартість яких здатна зростати, приносячи банку доходи. Необхідність інвестиційних операцій пов'язана з розширенням дохідної та клієнтської бази банку і створенням структури їхнього комплексного обслуговування, зміцнення конкурентної позиції банку на ринках та зниження загального ризику банківської діяльності [2-3].

Аналіз інвестиційної діяльності банку на прикладі АТ «Укресімбанк» показав, що частка інвестиційних активів в загальних активах Банку впродовж останніх чотирьох років коливається в межах 39-47 % (рис. 1, крива 1).

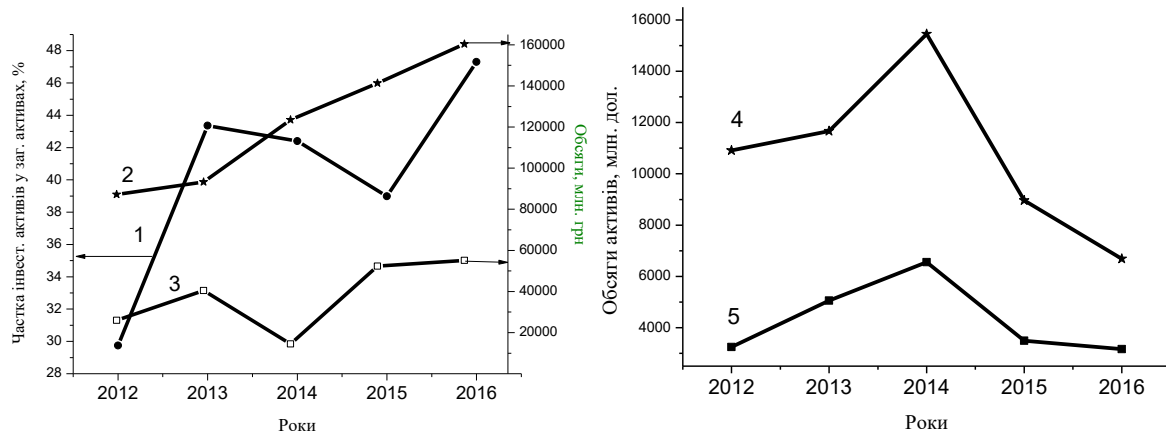

Рис. 1 Місце інвестиційних активів банку в його загальних активах:

1 – частка інвестиційних активів у загальних активах; 2 і 4 – обсяги загальних активів у грн. і дол., відповідно; 3 і 5 – обсяги інвестиційних активів у грн. і дол., відповідно.

Джерело: розраховано і складено авторами за річними звітами АТ «Укресімбанк»

Аналіз динаміки загальних активів свідчить про позитивну тенденцію нарощування активів у гривневому еквіваленті (крива 2) і різкий спад при перерахунку у валюту (крива 4). Станом на 01 січня 2017 року приріст

загальних активів у доларовому еквіваленті становить -40 % порівняно з 2012 роком. Чіткої тенденції до стабільного зростання не мають й інвестиційні активи (криві 3 і 5, відповідно). Порівняно з 2012 роком темпи приросту інвестиційних активів складають -2 % у доларовому еквіваленті.

Дослідження структури інвестиційних активів АТ «Укрексімбанк» у 2016 році за даними річної консолідованої звітності свідчить про те, що основна частка інвестицій Банку у розмірі 63,5 % припадає на ЦП, доступні для продажу (рис. 2). Другими за обсягами є ЦП, які оцінюються за справедливою вартістю, — 31,7 %. Тобто сумарна частка фінансових інвестицій Банку досягає 95,2 %. Нехтовно малою є частка ЦП до погашення та нематеріальних активів. Інвестиційна діяльність банку за розподілом складових є досить типовою для вітчизняного банківського ринку. Інвестиційна діяльність піддається диверсифікації по відношенню до інвестиційного ризику середнього рівня: за видовими, інструментальними та валютними ознаками.

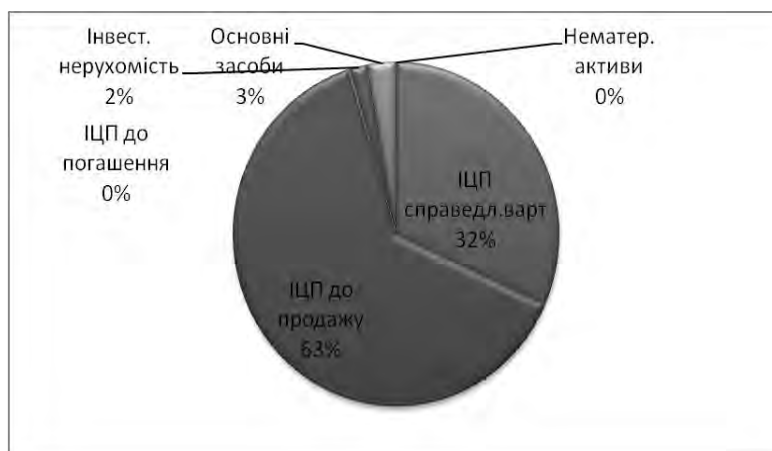

Рис. 2 Структура інвестиційних активів АТ «Укрексімбанк» у 2016 році

Джерело: розраховано і розроблено авторами за річними звітами АТ «Укрексімбанк»

Для підвищення ефективності банківського інвестування в умовах кризової економіки необхідно продовжувати роботу з: удосконалення законодавчо-правової бази інвестиційної діяльності банків; проведення узгодженої грошово-кредитної та валютної політик урядом і НБУ, контролю інфляційних процесів, збалансування державних фінансів,

зменшення дефіциту платіжного балансу; збільшення обсягів банківського капіталу, зокрема шляхом злиття чи приєднання банків, залучення банками довгострокових ресурсів; розробки оптимальної моделі участі банків в інвестиційній діяльності. У свою чергу, розробка моделі участі банків в інвестиційній діяльності передбачає реалізацію, щонайменше, трьох її складових: розробку і впровадження інвестиційної політики банку, розвиток інвестицій в реальні сектори економіки та вдосконалення системи ризик-менеджменту. Важлива роль в активізації інвестиційного процесу в банках має відводитися виокремленню та попередженню інвестиційного ризику та розробці і впровадженню заходів щодо припинення вже існуючих напрямів ведення інвестиційної діяльності банку з погляду їх впливу на стійкість здійснення банківської діяльності.

Література:

1. Про банки і банківську діяльність, Верховна Рада України; Закон від 07.12.2000 № 2121-III – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

2. Олійник В.М.. Банківський менеджмент. Конспект лекцій. Ч. 2: Електронне джерело. http://elkniga.info/book_252_glava_24_5.4.3.1_Anal%D1%96z_%D1%96nvesti%D1%81%D1%96jj.html.

3. Вовчак О.Д. Інвестування: Навч. посібник. – Львів: «Новий світ-2000», 2008. – 544 с.

Котлярова І. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЗВИТОК ІНТЕРЕНЕТ-ТРЕЙДИНГУ НА ФОНДОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день інтернет проник в життя кожної людини, тому не дивно, що разом з цим розвиваються і інші технології. Завдяки Інтернету

виник і інтернет-трейдинг. В Україні офіційною датою запуску інтернет-трейдингу є 26 березня 2009 року завдяки фондовому майданчику ВАТ «Українська біржа» [1].

Інтернет-трейдинг - це спосіб доступу до торгів на фондовій біржі з використанням Інтернету, як засобу зв'язку [2]. Завдяки інтернет-трейдингу тепер інвестори можуть проводити свою діяльність на біржі не виходячи з дому, самостійно ухвалювати рішення та швидко укласти угоди, а це, в свою чергу, економить час та гроші.

Розвиток та специфіку онлайн-торгів активно досліджують зарубіжні та вітчизняні вчені. Серед них можна виділити Д.Гладун, М.Гринь, І.Дмитрюк. Актуальність та розвиток інтернет-трейдингу досліджують та розкривають у своїх роботах такі вчені як А.Колосов, В.Мудрий, А.Книр, О.Фарина, Т.Манько.

Щоб почати торгувати на біржі потрібно виконати усього 6 кроків [2] :

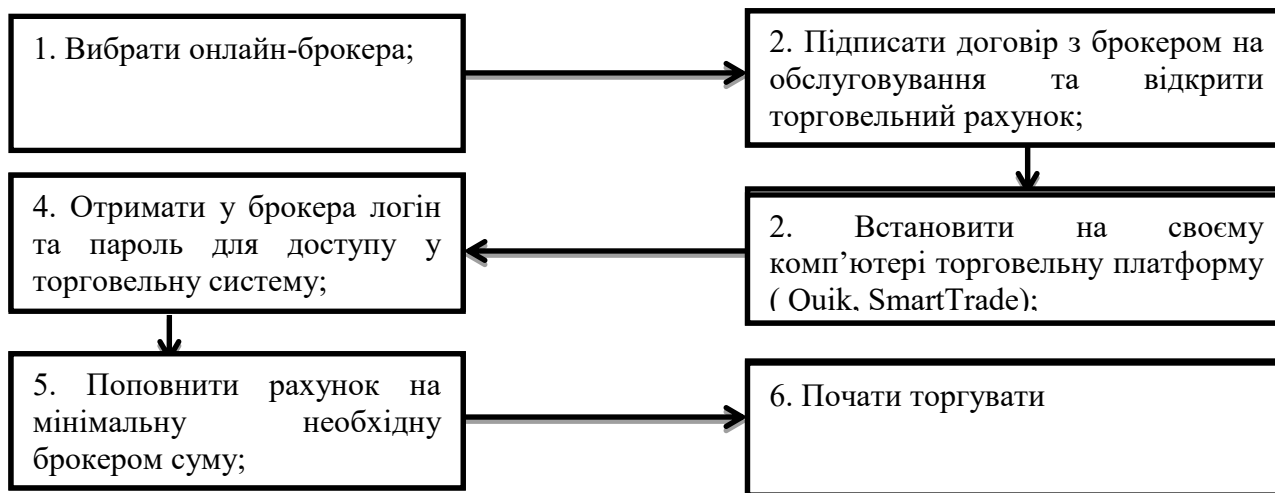

Рис. 1. Етапи участі у процесі Інтернет-трейдингу

Можна виділити як переваги, так і недоліки інтернет-трейдингу.

Щодо переваг інтернет-трейдингу, то це, прискорення процес обороту угод на біржі, та зростання їх до необмежуваної кількості, які інвестор може зробити за день.

Крім того, істотно знижується бар'єр входження на ринок. Якщо до появи інтернет-трейдингу брокерові було не вигідно працювати з

інвестором, якщо той володів сумою менш ніж 25 тисяч гривень, то зараз навіть інвестори з 1000-5000 гривень можуть успішно діяти на біржі [1].

Інтернет-трейдинг цікавить інвесторів, завдяки тому, що розмістивши акції на баржі, вони не повинні слідкувати безперервно за ринком через монітор, а може сформувати свій портфель найпривабливішими цінними паперами і коректувати його час від часу.

Таким чином можна виділити такі переваги:

1. Прийнятна вартість операцій з купівлі-продажу;
2. Висока ліквідність;
3. Прозорість угод і низькі спреди (різниця між кращими цінами покупки й продажу у той самий момент часу на будь-який актив (акції, ф'ючерси, опціони);
4. Швидке відкриття рахунку при мінімальному стартовому капіталі [2].

В Україні серед онлайн-брокерів, які можуть підключити інвестора до інтернет-трейдингу на фондовій біржі є: ТОВ «Сіті Брок», СП ТОВ «Dragon Capital», ТОВ «Гайнсфорт-онлайн», АТ «Prospect Investments», ТОВ «Ukrunet», ТОВ «Troika Dialog» та ТОВ «Спеціаліст цінні папери». Здійснювати онлайн-торгівлю в Україні можна на двох майданчиках - це ВАТ «Українська біржа» та ВАТ «ПФТС».

За оцінками Dragon Capital, інвестиційної компанії і одного з найбільших брокерів в Україні, на долю інтернет-трейдингу на сьогодні припадає більше третини обсягу торгів на Українській Біржі [3].

До недоліків інтернет-трейдингу слід віднести:

1. Інституційні ризики;
2. Відносно слабка захищеність від технічних збоїв і атак хакерів.

Серед одного з найвагоміших аргументів, які підкреслюють позитивні тенденції розвитку фондового ринку, включаючи сам інтернет-трейдинг, являється прийняття Закону України «Про акціонерні

товариства». Цей закон дає ряд важливих зрушень для нашого ринку, таких як:

1. Бездокументарна форма цінних паперів в Україні.
2. Більш тісніша праця всіх товариств, які створені в Україні з фондовими біржами.
3. Розподіл всіх акціонерних товариств на публічні та приватні. Це в свою чергу дає можливість говорити про публічність підприємств і їх зобов'язання (та й зацікавленість) розміщувати свої цінні папери на фондових площадках [1].

Також вітчизняні онлайн-брокери мають намір запуснути маржинальну торгівлю, що є також етапом розвитку інтернет-трейдингу. Маржинальна торгівля – це укладання угод щодо купівлі або продажу акцій за кошти біржового брокера. Головною перевагою маржинальної торгівлі є ефект «плеча», завдяки якому трейдер може працювати з великим капіталом і відповідно заробляти більший прибуток. Брокер надає трейдеру додаткові кошти під 25% річних, при цьому комісія за маржу знімається тільки при перенесенні позиції через ніч. У середині дня трейдер може використовувати гроші Брокера безкоштовно [4]. Таким чином, якщо послуга маржинальної торгівлі на ринку буде зростати, тоді справи у інтернет-інвесторів будуть покращуватися.

Таким чином, розвиток інтернет-трейдингу в Україні знаходиться на початковому рівні. З кожним днем все більше і більше інвесторів мають бажання працювати самостійно. Однак фізичні особи все ще стримуються від приходу до онлайн-торгівлі через відсутність розуміння переваг інтернет-трейдингу та наявність низки міфів про нього.

Якщо в Україні будуть використовувати зарубіжний досвід з розвитку інтернет-трейдингу, тоді перспективи розвитку онлайн-торгівлі в Україні будуть високі і вітчизняний ринок буде мати змогу стати одним із провідних ринків світу.

Література:

1. Перспективи інтернет-трейдингу в Україні [Електронний ресурс]: Економічна правда - Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/press/2009/10/4/209972/>
2. Інтернет-трейдинг [Електронний ресурс]: Українська біржа – Режим доступу: <http://www.ux.ua/a3258>
3. Розвиток Інтернет-трейдингу в Україні / Цінні папери України. – 2009. - №43 // www.securities.org.ua.
4. Маржинальна торгівля [Електронний ресурс]: СвітІнвест – Режим доступу: <https://svitinvest.com.ua/uk/torgivlya-na-birzhi/marzhinalna-torgivlya/>

Кушнір О.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

На даний момент питання актуальності венчурних інвестицій в Україні стоїть дуже гостро, проте це – реальний шанс стимулювати розвиток українських компаній. Найбільша кількість інвестицій у грошовому еквіваленті була у 2015 році, що в свою чергу дало свої плоди у 2016 році – на український ринок вийшли міжнародні гравці, у тому числі з Кремнієвої Долини.

За даними Асоціації міжнародних інвесторів (UVCA) обсяг приватних та венчурних інвестицій в українські компанії за останні 5 років склав 407 млн. дол. [1].

В 2015 році загальний фонд інвестицій склав 132 млн доларів, це більше, ніж у 3 рази, за показники у 2014 році [2]. Всього в 2015 році було укладено 66 угод, але загальна сума інвестицій більша за аналогічний показник 2014 року на 237% [3]. При цьому у 2016 році кількість

інвестицій в інноваційні компанії зростає на 32% відносно попереднього року, тобто до 87 угод, а з урахуванням всіх інвестицій, середній чек у 2016 році склав 1 млн. дол. [3].

Цікаво зазначити, що більшу частину інвестицій складають саме венчурні інвестиції, де інвестування відбувалося на ранніх стадіях. Вони направлені переважно в ІТ-сферу. Хоч кількість даних проєктів є невелика, проте є досить прибутковою, що є вагомим перевагою для залучення міжнародних інвесторів на український ринок. Їх збільшення спричинить активізацію інвестиційного ринку, в свою чергу, успіхи інвесторів, які заробили реальний дохід, будуть надихати і інших, в тому числі і міжнародних, інвестувати в українські стартапи.

За 2 роки членами UVCA стала 41 організація (на 36% більше нових членів в 2016, ніж було в 2015 році) - лідери української та міжнародної інвестиційної індустрії, в тому числі венчурні фонди з Кремнієвої долини [1]. Тому одним з основних планів залишається збільшення кількості саме міжнародних членів, які будуть інвестувати в українські компанії, а також укладати угоди з місцевими інвесторами.

На даний момент UVCA займається розробкою путівника по інвестиційному ринку країни - Investors Book. У ньому можна знайти інформацію щодо основних учасників ринку: венчурні фонди, акселератори, інкубатори, фонди прямих інвестицій та інші організації, що поліпшують інвестиційний клімат України.

Основними завданнями каталогу є [4]:

- об'єднання гравців інвестиційного ринку та підтримка співпраці між ними;
- інформування учасників ринку;
- створення бази експертів ринку для ЗМІ;
- спрощення доступу до українського інвестиційного ринку для іноземних інвесторів.

Всього в Investors Book зібрано інформацію про 38 компаній, 70%

яких є членами UVCA. Згідно з дослідженням Асоціації, в Україні на сьогодні діє 19 активних венчурних фондів, 8 фондів прямих інвестицій і 1 корпоративний фонд (HP Tech Ventures) [1].

За результатами першого півріччя 2017 року, він став одним з «найбагатших» на успішні краудфандінгові кампанії в історії українських стартапів.

Згідно з даними дослідницького комітету Української Асоціації венчурного і приватного капіталу (UVCA) з початку 2017 року було запущено 35 кампаній на Kickstarter і Indiegogo - найбільш популярних світових краудфандінгових платформах. Більшість з них (83%) успішно збрала необхідні суми (на середину серпня 2017 року – 1,895,252\$, що в чотири рази більше початкової мети).

Найбільш успішними кампаніями в 2017 році за критерієм співвідношення заявленої мети і зібраних коштів стали [5]:

- Jollylook (екологічна фотокамера для миттєвих знімків). Проекту вдалося зібрати 377 тис. дол. замість 15 тис., заявлених спочатку.
- Senstone (модний кулон для перетворення голосових заміток в текст) - сумарно проект підняв 370 тис. дол. (на 2 платформах).
- UGEARS Hurdy-Gurdy (унікальні механічні музичні моделі) - вдалося зібрати понад 290 тис. дол.

Висновок: залучення інвестицій в Україну в швидких темпах почнуться лише тоді, коли інвестори, які працюють в країні, почнуть отримувати свої доходи та будуть почувати себе комфортно, що в свою чергу підніме рівень довіри серед інших інвесторів. Це значить, що усі зусилля держави повинні бути спрямовані на підтримку місцевих та міжнародних інвесторів на етапі «тестування» українського ринку та створення сприятливих умов для подальшого інвестування.

Література:

1. UVCA, електронний ресурс, [Джерело доступу]: <http://uvca.eu/ua>
2. РБК Україна, електронний ресурс, [Джерело доступу]:

<https://www.rbc.ua/ukr/lnews/venchurnye-investitsii-ukrainu-2015-godu-1466521133.html>

3. УКРІНФОРМ, електронний ресурс, [Джерело доступу]:
<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2237424-investicii-v-innovacijni-kompanii-zrosla-na-32.html>

4. Електронний ресурс, [Джерело доступу]:
<https://www.slideshare.net/UVCA/uvca-investors-book-2017-who-is-who-on-ukrainian-investment-market>

5. UVCA, електронний ресурс, [Джерело доступу]:
<http://uvca.eu/ua/news/ukrainian-projects-raised-2-million-dollars-at-crowdfunding>

Лебідь Г. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

З кожним роком в умовах ринкової економіки зростає інтерес до інвестиційної діяльності банків на фондовому ринку. Для економіки країни значення інвестиційної діяльності банків полягає в тому, що вони, акумулюючи фінансові ресурси фізичних і юридичних осіб, направляють грошові кошти в найбільш привабливі види економічної діяльності, стимулюють розвиток реального сектору та соціальної сфери, забезпечують формування фінансових можливостей для підвищення добробуту в країні в цілому. З позиції окремого банку інвестиційна діяльність здійснюється з метою одержання прибутків від операцій з цінними паперами та для забезпечення участі в статутному капіталі інших підприємств і стратегічного контролю за їх власністю і діяльністю. Крім того, банки через інвестиційну діяльність у реальному секторі намагаються

створити фінансово-промислові групи, корпорації, холдинги, в яких головним суб'єктом виступають банківські установи, що надають фінансові ресурси підприємствам реального сектору економіки, яких постійно бракує в українській економіці. Проте цей сегмент ринку в нашій країні ще не на стільки розвинутий. На це впливають певні групи проблем.

Перша група пов'язана із дослідженням макроекономічних умов і чинників зміни характеру інвестиційної діяльності основних напрямів розвитку банківської системи і кредитного ринку, виявлення причин і наслідків інвестиційної кризи в Україні. Нині макроекономічна ситуація не сприяє активній інвестиційній діяльності банків, що зумовлено слабкою конкурентноздатністю значної частини вітчизняних підприємств. Інфляція витрат деформуючи структуру ціни, підвищуючи ресурсну складову викликає зростання цін. Крім того негативно позначаються на процесах інвестування неплатежі, що порушують нормальний відтворювальний цикл. Активізація інвестиційної діяльності є неможливою без перегляду податкової системи в бік її спрощення і зниження податкового тиску [1].

Друга група проблем зумовлена характером та обсягом сформованої ресурсної бази. На нинішній день банкам ще не вдалося залучити значні обсяги довгострокових ресурсів, що, своєю чергою, гальмує інвестиційну активність банків. Нині більшість банків не має у своєму розпорядженні достатньої власної бази для великих і надійних інвестиційних вкладень [1].

Отже, причинами невідповідності ресурсної бази потребам банків щодо здійснення інвестицій є незадовільне функціонування грошово-кредитної системи, низький рівень монетизації економіки. Сучасна вітчизняна податкова практика не створює умов для зростання обсягів інвестиційної діяльності банків, оскільки повернення інвестиційних кредитів здійснюється упродовж декількох років, після завершення всього комплексу робіт, і в цей період банк ще не має прибуткових джерел для сплати податків. Звідси, першочерговим завданням щодо розвитку інвестиційних операцій банку є нарощування власного капіталу та

збільшення ресурсної бази.

Третя група проблем пов'язана із створенням сприятливих умов для здійснення банками інвестицій, що тісно пов'язано з макроекономічною політикою держави. До головних засобів або інструментів державного регулювання банківської інвестиційної діяльності належать: правові інструменти - закони і законодавчо-нормативні акти та економічні інструменти - важелі грошово-кредитної політики; важелі податкової політики; використання іноземних інвестицій; портфельні інвестиції; державні гарантії; інші. Державне регулювання банківського фінансового інвестування набирає все чіткіших форм і методів і має всі перспективи дієво впливати на ефективність банківських інвестицій. Однак в державі практично відсутні механізми, які б чітко регулювали спільну діяльність банків та держави у сфері інвестування, а також розподіл між державою та комерційними банками ризиків при довгострокових інвестиціях. З метою активізації інвестиційної діяльності банків держава повинна їм: по-перше, забезпечити можливість накопичити необхідні для цього кошти; по-друге, розділити з ними ризик інвестиційної діяльності, зумовлений економічним становищем країни; по-третє, сприяти підвищенню прибутковості інвестиційної діяльності [2, с. 22].

Відповідно, виходячи з слабкого інвестиційного потенціалу, виникає четверта група проблем - низька активність банків у фінансуванні інвестиційної діяльності. За даними НБУ більшість банківських інвестицій сьогодні здійснюється у формі інвестиційних кредитів. Так питома вага кредитів інвестиційного характеру в складі кредитного портфеля банків займає досить незначну позицію порівняно з обсягами коштів, які надаються з метою фінансування поточної діяльності [1].

Отже, проведене дослідження стану банківського інвестування в останні роки свідчить про недостатній рівень розвитку даної сфери при наявності вагомого потенціалу до її розширення. Даний факт пов'язаний з рядом причин, які стосуються як загального рівня стабільності розвитку

національної економіки в різних її сферах, так і незацікавленістю банків у фінансуванні інвестиційних проєктів у зв'язку зі значними ризиками та невідповідністю термінів ресурсної бази строкам реалізації інвестицій. Розглядаючи заходи, які дозволять підвищити масштаби інвестиційної діяльності банків, варто зазначити, що, передусім, стимулювання даної сфери варто розпочати зі створення стабільних умов розвитку економіки, що передбачає стійку нормативно-правову базу та режим оподаткування, підтримку фінансової стійкості учасників інвестиційних проєктів, а також розробку чіткого механізму зниження ризикованості банківського інвестування, що й є перспективами подальших досліджень.

Література:

1. Пшик Б. І., Печенко О. О. Актуальні проблеми розвитку банківської інвестиційної діяльності в Україні / Б.І. Пшик, О.О. Печенко.//Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. - 2014. - Вип. 2. - С. 24-32. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2014_2_5

2. Вахненко Т. Зовнішні корпоративні запозичення і ризики для фінансової стабільності / Т.Вахненко /// Дзеркало тижня – 2008. - №6 – С. 9-22.

Луценко Л. В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЛЯ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПРОБЛЕМНИХ КРЕДИТІВ В УКРАЇНІ

Висока частка проблемних кредитів у кредитному портфелі комерційних банків України - характерна риса розвитку банківської системи на сучасному етапі. Зі зростанням частки прострочених кредитів, збільшуються зобов'язання банків та скорочується їх активний капітал.

Банки зменшують обсяги кредитування, обмежуючи суб'єктів господарювання в отриманні позик. Результатом цього є уповільнення розвитку виробництва та темпів зростання економіки країни.

У банківській системі України частка проблемних кредитів станом на 1 червня 2017 року склала 57,73% [1, с. 12]. На противагу, середнє значення прострочених кредитів у країнах-членах Європейського Союзу становить 5,1%, а визначений МВФ критичний рівень – 10% [2, с. 35]. Значний обсяг проблемних кредитів у комерційних банках України вказує на кризовий стан банківської системи. Тому застосування міжнародного досвіду в реструктуризації зобов'язань даного типу є актуальною проблемою сьогодні, від якої залежить вихід України з банківської кризи. Насамперед визначимо причини накопичення прострочених кредитів у портфелях комерційних банків України:

- концентрація кредитів у бізнес-групах, що за відсутності операційної діяльності не можуть обслуговувати свою заборгованість. Станом на 2017 рік, частка кредитів найбільших 20 груп, що об'єднують приватні компанії, склала 32% в обсязі чистих кредитів, а ймовірність їх дефолту досягла 75% [3, с. 24];
- виключення позабалансових активів із розрахунку рівня NPL (Non-Performing Loans), що занижували цей показник до 2017 року. Перехід до нової техніки розрахунку зумовив зростання частки проблемних кредитів на 7% [3, с. 41];
- недостовірне оцінювання якості кредитів банками. У зв'язку з переоцінкою прострочених кредитів Приватбанку, їх частка після націоналізації зросла з 25% у 2016 році до 89% у 2017. Внаслідок переоцінки, середній рівень даних кредитів по Україні зріс на 15%, що свідчить про суттєвий вплив цього чинника на банківську систему загалом [3, с. 41].

Для розробки відповідних рекомендацій, необхідно звернутись до міжнародного досвіду з ефективного управління проблемними кредитами.

Внаслідок фінансової кризи ЄС у 2010-2015 рр., кількість прострочених кредитів у банках країн-учасників зросла в середньому на 33%, що вимагало прийняття мір із реструктуризації [3, с. 41]. Банки Іспанії, Ірландії та Словенії застосували трансфер активів до спеціалізованих компаній з управління активами, попередньо визнавши збитки та переоцінивши боргові портфелі. Європейський Центральний Банк рекомендував Нацбанкам країн створити наглядові комітети з виявлення спроможності банків керувати NPL, а Греція та Кіпр розробили Кодекс поведінки з регулювання відносин між банками та позичальниками. Як спосіб реструктуризації прострочених кредитів Європейська Комісія визнала також їх трансфер на вторинні ринки, що забезпечить банки фінансуванням від небанківських установ [4, с. 2-5]. З метою зниження рівня NPL, що за корпоративною заборгованістю становив 77% у 2015 році, уряд Сербії створив спеціальну робочу групу, відповідальну за ухвалення Стратегії з управління проблемними кредитами (NPL Resolution Strategy) [4, с. 2-5]. Згідно документу, державні фінансові інституції були зобов'язані переоцінити обсяги NPL банків, посилити вимоги до іпотечного кредитування та запровадити систему позасудової реструктуризації (out-of-court restructuring).

З огляду на причини зростання обсягу прострочених кредитів в українських банках та міжнародний досвід, державним органам доцільно створити наглядові групи для контролю платоспроможності банків і прозорості оцінки NPL, розробити відповідну законодавчу базу з управління проблемними кредитами та покращити інфраструктуру вторинного ринку для ефективного обігу боргових цінних паперів.

Література:

1. Грошово-кредитна та фінансова статистика [Електронний ресурс] / НБУ // Департамент статистики та звітності НБУ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138777>.

2. Global Financial Stability Report / IMF. // Washington, DC. – 2017. – С. 34–36.
3. Звіт про фінансову стабільність [Електронний ресурс] / НБУ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=50604896>.
4. Non-performing loans in the Banking Union: state of play / European Parliament. // Economic Governance Support Unit. – 2016. – С. 2–5.
5. NPL Resolution Strategy. // Official Gazette of the Republic of Serbia. – 2015. – №4. – С. 10–20.

Луценко Т.

Київський національний торговельно–економічний університет

СУЧАСНИЙ СТАН РИНКУ M&A В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку Україна все більш активно приймає участь в інтеграційних процесах світового господарства, що обумовлює необхідність та актуальність дослідження консолідаційних процесів у вітчизняному банківському секторі як один з ключових напрямів підвищення надійності вітчизняної банківської системи, забезпечення можливості її розвитку.

Особливістю українських операцій M&A (злиття і поглинання) є переважне використання методу поглинань, що характеризується придбанням нових активів, ринків збуту й каналів дистрибуції продукції в рамках існуючого сегменту ринку. Окрім того, варто зазначити, що в Україні 98% злиттів і поглинань є недружніми, тобто фактично є рейдерськими захопленнями, оскільки у вітчизняному законодавстві недостатньо впроваджена технологія цивілізованого злиття-поглинання [1].

Аналіз угод M&A в Україні у 2016 році демонструє зростання кількості таких угод майже в 2,5 рази у порівнянні з 2015 роком. Згідно із базою даних

M&A Ukraine, найбільша кількість угод злиття та поглинання була здійснена у наступних секторах економіки:

- банківський сектор (25 угод, з них 12 угод, покупцями виступають резиденти України);
- будівництво та нерухомість (9 угод, у т.ч. 6 – вітчизняні інвестори);
- АПК (8 угод, з них 3 – українські інвестиції) (див. рис. 1.1) [2].

Досліджуючи географічну структуру вітчизняного ринку M&A, виявлено, що найбільшими інвесторами є Кіпр (7,1%), РФ (6,0%), а також Канада, Швейцарія, Австрія (по 3,6%). Можна зробити припущення, що інвестиції з Кіпру - це повернення вітчизняного капіталу. У 2016 році було укладено по одній угоді в секторах машинобудування, фармацевтики, металургії, АПК, ІТ та страхування[2].

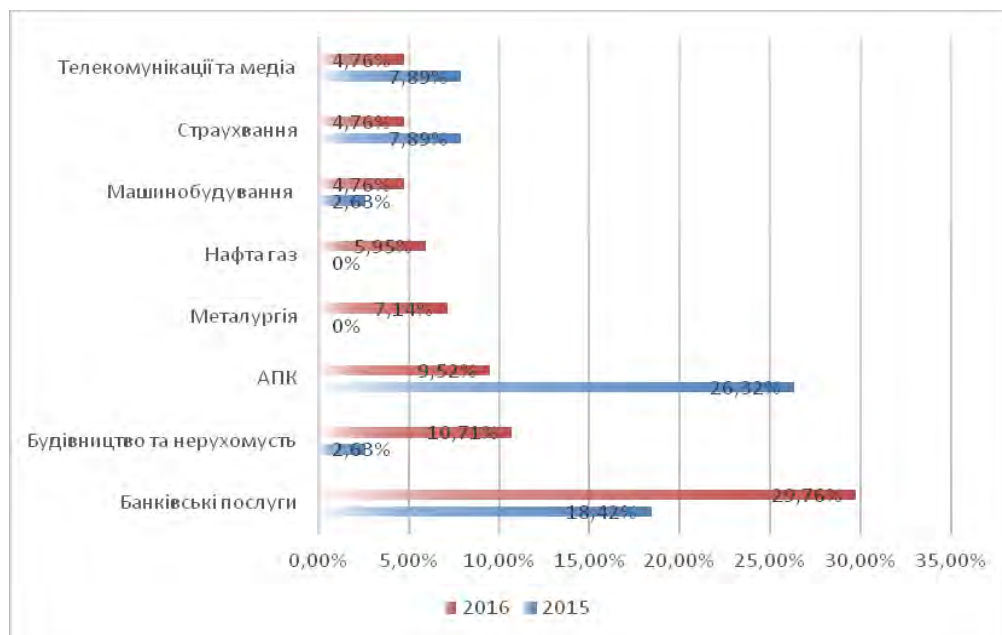

Рис. 1. Структура угод ринку M&A за 2015-2016 рр. [3]

Характеризуючи найбільший за обсягом ринку злиттів та поглинань банківський сектор, важливо наголосити, що головною передумовою активізації цієї галузі стала політика «очищення ринку», тобто виведення Національним банком України неплатоспроможних банків з вітчизняної банківської системи. Протягом 2014-2017 року НБУ в контексті даної

політики вивів з ринку 88 неплатоспроможних банків, таким чином, кількість банків скоротилась удвічі. Найбільшими банківськими угодами злиття та поглинання протягом 2015-2017 рр. визнані наступні (табл. 1).

Таблиця 1

**Найбільші банківські угоди злиття та поглинання протягом
2015-2017 рр.[3]**

№	Дата угоди	Банк-ціль угоди	Покупець	Країна покупця	Сума угоди	Предмет угоди, % акцій
1	15.06.15	Омега Банк	Ukrainian.Business.Group (UBG)	Україна	32 млн.грн.	100
2	17.07.15	Астра Банк	AgroHoldings (Ukraine) Limited / NCH Capital	Україна/ США	92,1 млн.грн.	100
3	25.11.15	Райффайзен Банк Аваль	ЄБРР	ЄС	Дані відсутні	30
4	12.01.16	Укрсоцбанк	ABH Holdings S.A.	Люксембург/ Росія	9,9% акцій ABHHoldings (оцінена 296,3 млн. євро)	99,9
5	04.08.16	Промінвестбанк	ОТП Груп	Угорщина	1.3 - 2 млрд. грн..	100
6	30.10.16	UniversalBank	ТАС Груп	Україна	Дані відсутні	100
7	17.11.16	Інвестбанк	UweChristianEshner	Австрія	58 млн. грн..	100
8	18.12.16	ПриватБанк	МінФін України	Україна	1+ 148 млрд.грн. (докапіталізація)	100
9	08.02.17	Експрес-банк	Індастріалбанк	Україна	Дані відсутні	100
10	04.04.17	Сбербанк Росія	Норвік банк	Латвія, Росія	130 млн.дол.	100
11	09.06.17	Український банк реконструкції та розвитку	BohaiCommodity Exchange Co., Ltd	КНР	82,827млн.грн.	100
12	18.09.17	VS Bank	Сбербанк Росія	Росія	Дані відсутні	99,9

Не менш важливим кроком до активізації вітчизняного ринку M&A стало прийняття Закону «Про спрощення процедур реорганізації та капіталізації банків» від 23 березня 2017 року. Законом тимчасово, до 1 серпня 2020 року, оптимізовано процедури капіталізації та реорганізації банків шляхом приєднання для забезпечення послідовних та узгоджених дій з боку регулюючих органів. Окрім того, цим Законом врегульовано питання припинення здійснення банківської діяльності без ліквідації юридичної особи та розв'язано проблему забезпечення безперервності обслуговування клієнтів банку, що приєднується, протягом проведення усієї процедури реорганізації [4].

Експерти розраховують на подальше поглинання у сфері злиттів та поглинань в Україні у фінансовому секторі в 2018 році через поточний продаж проблемних банків, шляхом поглинання банків з метою збільшення конкурентних позицій та частки ринку в цілому банками-покупцями [5].

Підводячи підсумки, можна відзначити, що український ринок злиттів і поглинань має глобальний потенціал для розвитку. Збільшення кількості угод, позитивна динаміка зростання ринку, реформування загальнодержавних нормативно-правових актів дозволяють вітчизняному банківському ринку збільшувати свою привабливість, як для вітчизняних, так і для зарубіжних інвесторів.

Література

1. Горовий Д.А. Розвиток ринку М&Ав Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fkd.org.ua/article/viewFile/25093/22548>.
2. Офіційний сайт Українського інституту майбутнього [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uifuture.org>.
3. Офіційний інформаційний портал злиттів та поглинань в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://mergers.com.ua/ua>.
4. Електронне видання Uteka для фінансистів, бухгалтерів та юристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uteka.ua/ua/publication/Uproshheny-procedury-kapitalizacii-i-reorganizacii-bankov>.
5. Офіційний сайт юридичної фірми Aequo [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://aequo.ua/>.

ЗАОЩАДЖЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК РЕСУРС БАНКІВСЬКОГО РИНКУ ТА СПОСОБИ ЇХ РОЗМІЩЕННЯ

Стабільний соціально–економічний розвиток України в умовах поглиблення світових процесів фінансової глобалізації потребує значних інвестиційних ресурсів. Одним з основних джерел їх формування виступають заощадження населення. В Україні немобілізовані кошти, що зосереджені на руках у населення, формують суттєвий резерв ресурсів для банківської системи, а отже наявний значний нереалізований ощадно–інвестиційний потенціал фізичних осіб. Відтак перед банками постає надзвичайно актуальне завдання залучення заощаджень населення на банківські вклади з подальшою трансформацією в інвестиційні ресурси, а перед державою – зміцнення довіри до банків через удосконалення системи гарантування вкладів фізичних осіб.

Заощадження населення – сума грошового доходу, яка не використовується на поточне споживання і призначається для задоволення потреб у майбутньому. Є елементом особистої власності населення і надається банкам у вигляді кредиту, який є джерелом інвестицій [1, с. 5].

Виділяють мотивовані і немотивовані заощадження домогосподарств. Основні мотиви для здійснення заощаджень: придбання дорогих товарів; непередбачувані витрати; витрати майбутніх періодів (весілля, освіта); звичка заощаджувати кошти; заощадження з метою отримання прибутку. Немотивовані заощадження виникають внаслідок перевищення платоспроможності над рівнем потреб. [2]

За характером мобілізації заощаджень поділяють на організовані та неорганізовані. Організовані – кошти, які за допомогою посередників: банків, небанківських кредитних установ, страхових компаній, інститутів

спільного інвестування тощо розміщені на фінансовому ринку і приносять їхнім власникам дохід у вигляді відсотків, дивідендів. Неорганізовані – кошти в національній та іноземній валюті, що знаходяться на руках у населення, в банківських сейфах, а також кошти, вкладені у товари тривалого користування та майно [3].

Перед населенням постійно постає питання, в якому вигляді доцільніше зберігати кошти. Домогосподарство усвідомлює, що зберігання коштів у банківських установах буде обтяжене депозитним ризиком. Цей ризик може бути спричинений неправильним оцінюванням та невдалим вибором банківської установи для здійснення депозитних операцій.

Практика свідчить, що значна частина громадян переконана у потребі диверсифікації своїх вкладів на депозитних рахунках у кількох банках, і хоча роздрібнення вкладів населення створює певні незручності для вкладників, водночас воно дає змогу знизити ступінь депозитного ризику. У цьому контексті домогосподарство цікавлять в основному такі показники: ризик можливого банкрутства комерційних банків, у яких домогосподарство зберігає чи має намір розмістити свої кошти; публічний рейтинг банків, у яких домогосподарство розміщує свої заощаджені кошти; ставки відсотків за депозитами.

Однією з ключових проблем у цій сфері є обмежений доступ до інформації про поточний фінансовий стан банків, яким домогосподарства довірили чи могли б довірити на зберігання свої заощадження. Для України ця проблема особливо актуальна [4].

Основними чинниками, що впливають на ощадну активність домогосподарств в Україні, є такі: очікування домогосподарств щодо динаміки цін і кількості товарів на ринку; очікування домогосподарств щодо змін у поточному доході та загальному фінансовому становищі у майбутньому; відсоткові ставки; податкові ставки; розвиток системи державного соціального забезпечення; розвиток страхування внесків; розвиток ринків капіталу; демографічні чинники [5].

Отже, одним із джерел залучення ресурсів є заощадження домогосподарств, які через механізм фінансового ринку сприятимуть задоволенню потреб господарюючих суб'єктів у позикових коштах та формуванні власного капіталу, а також дозволять державі фінансувати капітальні видатки, покривати дефіцит державного та місцевих бюджетів.

Література:

1. Власова І. В. Заощадження населення як інвестиційний ресурс економіки / І. В. Власова // Економіка: теорія та практика. - 2016. - № 2. - С. 4-7.

2. Західний О.М. Мотиви заощаджень [Електронний ресурс]. - Режим доступу:http://pidruchniki.com/15130616/finans/zaoschadzheniya_domogospodarstv_klasifikatsiya_motivi_chinniki

3. Степанюк О.С. Сутність заощадження домашніх господарств та мотивація їх утворення [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8_NMIW_2012/Economics/3_104204.doc.htm

4. Коцюбенко Г. Зберігання коштів домогосподарств [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/100913-124-zaoschadzheniya-domogospodarstv-h-klasifikatsiya-motivi-ta-chinniki.html>

5. Купира М.І. Основні чинники, що впливають на ощадну активність населення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.finalearn.com/lifers-371-1.html>

Миронюк А. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗОВИХ ЯВИЩ В ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ПОЛІТИЦІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Оскільки кількість іноземних інвесторів, що спрямовує свої кошти в економіку України, обмежена, влада на повинна створити умови для

збільшення притоку іноземних інвестицій, що забезпечить виграш всім учасникам інвестиційного процесу. Потрібно активно залучати в інвестиційний процес населення заощадження населення. На формування заощаджень впливають економічні і неекономічні фактори. До економічних факторів належить рівень доходів домогосподарства, наявність у них товарів тривалого користування та мотиви заощаджень. До психологічних та соціальних факторів – схильність членів домогосподарства до заощадження та до ризику, рівень довіри до держави та фінансових інститутів, досвід фінансової поведінки у минулому та його суб'єктивна оцінка, оцінка поточної ситуації в країні та її перспектив, знання основних фінансових інструментів та поінформованість про можливості вкладення коштів, інформаційні джерела, що використовуються при прийнятті рішень [1].

Для прискорення залучення інвестора потрібен якісний інвестиційний проект. Основні вимоги до інвестиційного проекту, що пропонує компанія, та його просування серед потенційних інвесторів такі: 1) проект повинен включати в себе історичні дані за мінімум три роки діяльності бізнесу і найголовніше — фінансову модель з прогнозами зростання компанії на майбутні п'ять років; 2) швидкість і якісні комунікації між компанією і потенційними інвесторами. В Україні низька культура бізнес-комунікацій. Іноді відповіді на лист або дзвінок можна чекати місяцями.

Багато українських компаній не розуміють, що інвестор не готовий чекати два місяці, поки компанія заповнить його заявку на фінансування на один аркуш або відправить свою фінансову звітність англійською мовою за три роки.

Таке ставлення до інвестора підтверджує неготовність українського бізнесу до спілкування з іноземними партнерами. Список документів, які вимагають 99% інвесторів, зводиться до трьох пунктів:

- 1) Інвестиційний меморандум і його стислий зміст;

- 2) Фінансова модель в електронному форматі;
- 3) «Хмарна база даних» з оригіналами юридичних і фінансових документів компанії, включаючи ліцензії, дозволи, патенти.

Величезний відсоток відмов з боку інвестора отримують ті українські компанії, які не мають кваліфікованих членів команди для роботи з інвесторами і не хочуть звертатися за підтримкою до професійних інвестиційних банкірів. Часто власники бізнесу не знають, що після кризи 2008 року більшість інвестиційних брокерів працюють винятково на результат і отримують оплату тільки після надходження коштів від інвестора на рахунок компанії. Професійний інвестиційний менеджер не тільки допоможе вчасно підготувати весь пакет документів, а й проведе переговори з різними інвесторами, захищаючи інтереси компанії. При цьому робота не закінчується отриманням фінансування, а триває протягом усього часу інвестиційного партнерства. Тому на етапі залучення та первинних переговорів, а також отримуючи фінансування за допомогою зовнішніх консультантів та інвестиційних посередників, компанія вже повинна мати в штаті англомовного фінансиста або інвестиційного менеджера, який буде супроводжувати інвестора 24/7 [2].

Активізація інвестиційної діяльності металургійних підприємств істотним чином залежить від специфіки фінансування інвестиційних процесів та наявності відповідних джерел інвестування. Досвід вітчизняних металургійних підприємств свідчить про активне використання ними як внутрішніх так і зовнішніх джерел фінансування, проте співвідношення цих джерел залежить від результатів діяльності підприємства і загального стану інвестиційного ринку. Якщо в докризовий період вітчизняні металургійні підприємства поряд з внутрішніми джерелами інвестування, до яких, в першу чергу, відносяться прибуток і амортизаційні відрахування, активно використовували і зовнішні джерела фінансування, а саме банківські кредити, облігаційні позики, та кошти від

продажу акцій, то в після кризовий період частка власних коштів в загальній структурі інвестицій значно виросла, перевищуючи 91% [3].

Література:

1. Феєр О. В., Інвестиційне забезпечення діяльності вітчизняних підприємств [Текст] – 2016 – Науковий вісник Мукачівського державного університету, м. Мукачево.

2. Барабаш М., Три кроки для залучення інвестицій в український бізнес сайт «Економічна правда» [Електронний ресурс] – 2017. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/10/26/630492/>.

3. Бесараб С.О., Проблеми забезпечення інвестиційної діяльності металургійних підприємств [Текст] – 2017. – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ.

Олійник О.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНИХ БАНКІВСЬКИХ ІННОВАЦІЙ В УКРАЇНІ

Важливим стратегічним напрямком розвитку вітчизняного ринку банківських послуг є впровадження інновацій. Потенціал в сфері інноваційного розвитку забезпечує стрімкий розвиток революційних технологій, ринку їх збуту та сфери прикладного використання. За умов дотримання інноваційного розвитку банки отримують можливість стати конкурентоспроможними на ринку банківських послуг, значно покращити якість їх надання та диференціювати відповідно до потреб клієнта.

Одними з тенденцій розвитку банківських інновацій на сучасному етапі є: персоналізація послуг, зростання затребуваності дистанційного банківського обслуговування, нові засоби ідентифікації клієнтів тощо. У

світлі відповідних тенденцій клієнтоорієнтованість, як основа стратегії інноваційного розвитку, поступово змістила акценти від потреби конкурувати шляхом проведення ефективних рекламних кампаній, до розробки продуктів та послуг, що базуються на принципово нових платформах. Тобто, в рамках клієнтоорієнтованості досягнення стабільної прибутковості нерозривно пов'язане з клієнтом.

Інновації в комунікаціях та каналах продажу збільшують обсяг інформації, доступної для споживачів, і дозволяють їм обирати з широкого спектру продуктів і послуг без географічних обмежень. Окрім того, технології дистанційного управління рахунками, зокрема мобільний банкінг, інтернет-банкінг тощо, дають змогу здійснювати різноманітні банківські операції без відвідування відділень банку [1].

Новим трендом у банківських інноваціях є зближення банків з соціальними мережами. Так, компанія Socure розробила програму Perceive, що використовує біометричні параметри клієнта для його авторизації в програмі мобільного банкінгу. Система вивчає зображення клієнта зі смартфона та зіставляє його з фотографією в мережах Facebook, Twitter і WhatsApp, після перевірки ухвалює платіж або включає сигнал тривоги. На даний час її використовують Лондонські банки в режимі тестування [2].

Часто банківські інновації в Україні є залученими з досвіду зарубіжних партнерів. Так, у червні 2016 р. НБУ оголосив про запуск системи BankID, за допомогою якої клієнти банків можуть отримувати адміністративні послуги через мережу Інтернет. Для цього достатньо пройти ідентифікацію, ввівши логін і пароль Інтернет-банкінгу, від якого державний орган отримує необхідну інформацію (паспортні дані, ідентифікаційний код тощо). Така система реалізована в Швеції, Фінляндії, Естонії, Латвії та Норвегії, саме на досвід цих країн спирається і Україна [3].

Механізм роботи BankID наступний:

1) громадянин обирає на сайті держоргану «Увійти через BankID»;

- 2) у відкритому вікні вказує банк, клієнтом якого він є;
- 3) далі перевіряє, яку інформацію про нього буде передано відповідному сайту, і підтверджує згоду введенням логіна та пароля свого Інтернет-банкінгу;
- 4) вводить SMS-пароль;
- 5) банк передає сайту держоргану необхідну інформацію: прізвище, ім'я, по батькові; стать; дату народження; ідентифікаційний номер; адресу реєстрації; номер телефону; e-mail-адресу та скан-копії паспорту та ідентифікаційного коду. Ідентифікація через BankID не відрізняється від перевірки документів у банках в очному режимі. Свідченням цього можуть бути такі критерії: достовірність даних, якість даних та гарантія безпеки [4].

BankID має ряд переваг: заощадження часу клієнтів (через уникнення черг при отриманні адміністративних послуг); розширення переліку послуг, що надаються банками; запобігання шахрайству з рахунками та картками; підвищення прозорості виконавчої влади.

Багато вчених схиляються до думки, що в майбутньому інновації стосуватимуться розвитку дистанційного обслуговування клієнтів, тобто технології альтернативних каналів продажів дедалі глибше проникатимуть до банківського сектору; збільшуватиметься функціонал платіжної картки, яка перетвориться на універсальний високотехнологічний засіб, де буде зібрано та синхронізовано ключі доступу до бонусів, партнерських програм, програм лояльності, валюто-обмінних операцій, грошових переказів [5].

Отже, інновації у сучасному банківському секторі відіграють ключову роль. В Україні рівень інноваційного потенціалу є досить високим, але поки що не реалізується в повному обсязі. Причинами цього є недосконале законодавство, відсутність унікальних розробок тощо. Тому необхідно розробити стратегію розвитку банківських інновацій на рівні

регулюючих органів та банківських асоціацій із врахуванням вищезазначених факторів.

Література:

1. Юхименко Т.В. Вплив соціоінституційних та політичних факторів на інноваційний розвиток банківського сектору / Т.В. Юхименко, О.О. Лапко // Проблеми економіки. – 2015. – №3. – С. 231-236.

2. Английские банки тестируют идентификацию клиентов по селфи [Электронный ресурс] / Банковские инновации. – Режим доступа: http://prodengi.kz/innovacii_v_bankah/anglijskie_banki_testiruyut_identifikaciyu_klientov_po_selfi/.

3. BankID – спосіб верифікації громадян через українські банки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://bankid.org.ua/>.

4. Положення про Єдину національну систему електронної дистанційної ідентифікації фізичних і юридичних осіб BankID Національного банку України : Постанова Правління НБУ від 30.08.2016 №378 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.

5. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг [Електронний ресурс] / О. Мошенець // Фінансовий ринок України. – 2011. – №12. – Режим доступу : http://www.u-fin.com.ua/analit_mat/gkr/168.htm.

Олішевко І.П.

Харківський торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

МЕХАНІЗМИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах дуже важливе значення має активізація інвестиційного процесу. Пожвавлення ділової інвестиційної активності є

неодмінною умовою виходу з кризи. Лише завдяки інвестиціям відбувається розвиток всіх сфер економіки нашої держави. Тому дослідження питань впливу на механізми прискорення інвестиційного процесу є вельми актуальним.

Основними фінансово-кредитними механізмами впливу на інвестиційний процес є регулювання облікової ставки національного банку, встановлення норм обов'язкових резервів для комерційних банків, амортизаційна політика, податки [1].

Одним з основних важелів впливу держави на інвестиційну активність суб'єктів господарювання є встановлення центральними банками знижених облікових ставок (рефінансування), що призводить до зниження процентних ставок по депозитах в комерційних банках і пожвавленню інвестиційної активності.

Грошово-кредитне регулювання економіки здійснюється державою через Національний банк, шляхом регулювання попиту і пропозиції на позикові кошти. Грошово-кредитна політика Національного банку в залежності від стану економіки проводиться або у формі кредитної експансії, або кредитної рестрикції [2].

Кредитна експансія проводиться в період економічного спаду для стимулювання економічного розвитку за допомогою «дешевих грошей». Політика кредитної експансії проводиться Національним банком через зниження облікової процентної ставки, що має призвести до збільшення питомої ваги довгострокових кредитів, зростання інвестицій [3].

Політика кредитної рестрикції проводиться з метою стримування інвестиційної активності. Подорожчання кредитних ресурсів змушує інвесторів до вкладень тільки в найбільш ефективні, прибуткові проекти, сприяє росту державних інвестицій, залученню коштів на депозити фінансово-кредитних установ.

Іншим заходом, що стимулює інвестиційну активність, є збільшення норм обов'язкових резервів для комерційних банків, що сприяє залученню

ресурсів для інвестування [4].

Випуск державою цінних паперів і розміщення їх в комерційних банках (державна позика) з наступним продажем на вторинних ринках також здійснюється для формування джерел інвестицій.

Важливішим методом державного регулювання інвестиційної діяльності є створення системи нормативів і преференцій (пільг) для інвесторів.

Нормативи амортизаційних відрахувань повинні забезпечувати підвищення ефективності використання основних виробничих фондів, їх швидке оновлення, тобто стимулювати інвестиційний процес. Практика прискореної амортизації в наших умовах дозволить прискорити оновлення основного капіталу, вивести з виробничих схем частину застарілого обладнання, істотно інтенсифікувати відновлювальний процес [5].

Велике значення в справі державного регулювання інвестиційної діяльності має гнучкий податковий механізм. Оподаткування інвестицій є формою впливу держави на скорочення термінів і підвищення якості в інвестиційній сфері. Податки на інвестиції можуть стимулювати активність інвесторів, але можуть і стримувати її. Як правило, держава через податки стимулює виробництво нових видів продукції, розвиток об'єктів виробничих і соціальних інфраструктур, впливає на скорочення обсягів незавершеного будівництва.

Лише комплексне зважене використання розглянутих механізмів повинне привести до покращення інвестиційного клімату держави, сприянню залучення українського та зарубіжного капіталу в нашу економіку, а також активізації інвестиційних процесів.

Література:

1. Бережна, І. Ю. Інвестиційна діяльність України в контексті інтеграційних та глобалізаційних процесів/ І. Ю. Бережна // Економіка та держава. – 2011. – № 2. – С.50.

2. Дрич, А. Основні способи досягнення інвестиційної

привабливості України/ А. Дрич // Вісник Національного банку України. – 2010. – №4. – С. 41.

3. Крисюк, Р. В. Проблеми формування інвестиційних ресурсів в Україні/ Р. В. Крисюк // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – № 1. – С. 69.

4. Майорова, Т. Державна інвестиційна реформа як головний важіль у соціально-економічній стабілізації України / Т. Майорова // Ринок цінних паперів України. – 2011. – № 11/12. – С. 5.

5. Мединська, Т. В. Забезпечення сприятливого податкового клімату з метою активізації інвестиційних процесів в Україні / Т.В. Мединська, М. І. Мельник // Економіка. Фінанси. Право. – 2011. – № 5. – С. 25.

Онищук К.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ФОРМУВАННЯ ПОРТФЕЛЯ ЦІННИХ ПАПЕРІВ БАНКІВ УКРАЇНИ

Дослідження сутності інвестиційної діяльності банків на ринку цінних паперів визначає наявність ґрунтового підходу щодо визначення особливостей управління портфелем цінних паперів.

У спеціальній економічній літературі під портфелем цінних паперів звичайно розуміють сукупність цінних паперів, що належать фізичній або юридичній особі та виступають як цілісний об'єкт управління. При цьому, група авторів А. О. Єпіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало [1] визначають портфель цінних паперів як цілеспрямовану сформовану сукупність фінансових інструментів, призначених для здійснення фінансового інвестування відповідно до розробленої інвестиційної політики.

Проте, найбільш точним, на наш погляд, є визначення банківського портфеля цінних паперів як набору фінансових інструментів (цінних

паперів), сформованих з розрахунку на досягнення поставленої мети (забезпечення ефективної діяльності, збільшення прибутковості операцій, підтримки допустимого рівня ризикованості та ліквідності інвестиційних активів), виходячи з ресурсів, що є у банку, і їх властивостей, шляхом реалізації відповідних операцій.

Аналізуючи структуру портфеля цінних паперів вітчизняних банків, варто зупинитися на існуючих вимогах до відображення вкладень у цінні папери у фінансовій звітності банків. Згідно із законодавством України, а саме відповідно до Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України №400 від 22 червня 2015 р[2].

Виділяються такі типи портфелів цінних паперів: торгові цінні папери; цінні папери в портфелі банку на продаж; цінні папери в портфелі банку до погашення; інвестиції в асоційовані та дочірні компанії.

Згідно з наведеною класифікацією і вибудовується структура портфеля цінних паперів українських банків, яка станом на початок 2013-2017 рр. наведена у табл. 1.

Таблиця 1

Обсяг та структура цінних паперів в інвестиційному портфелі банків в Україні за видами портфелів, станом на початок 2013-2017 рр.

[3,4]

Інвестиції в цінні папери за видами портфелів / роки	На 01.01.2013-2017 рр.				
	2013	2014	2015	2016	2017
Загальні інвестиції в цінні папери, млн. грн.	88203,7	135593,2	160554,1	164227,5	266764,8
у торговому портфелі, млн. грн.	16026,3	9829	20285,8	0	0
питома вага торгового портфеля в загальних інвестиціях в цінні папери, %	18,17	7,25	12,63	0	0
у портфелі на продаж, млн. грн.	66524,6	119003,7	132099,2	140598,1	234616,8
питома вага портфеля на продаж в загальних інвестиціях в цінні папери, %	75,42	87,77	82,28	85,61	87,95
у портфелі до погашення, млн. грн.	3343,8	3995,1	6099,4	22553,4	31260,6
питома вага портфеля до погашення в загальних інвестиціях в цінні папери, %	3,79	2,95	3,80	13,73	11,72
інвестиції в асоційовані та дочірні компанії, млн. грн.	2309	2765,4	2069,7	1079	884,4
питома вага інвестицій в асоційовані та дочірні компанії в загальних інвестиціях в цінні папери, %	2,62	2,04	1,29	0,66	0,33

З табл. 1 видно, що протягом усього аналізованого періоду зростають загальні інвестиції в цінні папери банків України, розмір яких лише за останні два роки зріс на 66,15% та склав 266764,8 млн. грн. станом на 01.01.2017 року [3,4]. У структурі цінних паперів банків за видами портфелів, найбільша частка припадає на цінні папери в портфелі банку на продаж. Його сума щороку зростала пропорційно збільшенню загальної суми цінних паперів банків. Аналізуючи портфель цінних паперів на продаж, можна дійти висновку, що за 2013-2017 рр. в цілому прослідковується позитивна динаміка його зростання. Частка цінних паперів на продаж в загальних інвестиціях в цінні папери на 01.01.2017 року склала 87,95%, протягом останніх двох років його динаміка змінилася в бік висхідного тренду на 5,67%, хоча у період 2014-2015рр. спостерігалось її незначне скорочення на (-5,49%), вважаємо, що це пов'язано насамперед з кризовими тенденціями розвитку економіки України, які притаманні сьогодні нашій державі та період активного проведення реформ [3]. Цінні папери до погашення займають другу позицію у в загальних інвестиціях в цінні папери після цінних паперів на продаж. Їх питома вага протягом 2015-2017 рр. зросла у 3,08 рази та досягла свого максимального значення на початку 2017 року та склала 31260,60 млн. грн., хоча з незначним спадом протягом останнього звітного періоду – (-2,01%). Структура торгових цінних паперів зазнала кардинальних змін. Найбільша частка торгових цінних паперів у структурі фінансових інвестицій – 18,17% припала на 2013 рік і становила 16026,3 млн. грн. у наступні роки спостерігається стрибкоподібна тенденція частки даного портфеля в структурі – (-10,92%) та +5,38%. Водночас неможливо оминути увагою, той факт, що протягом останніх двох років у структурі банків України відсутні торгові цінні папери [3]. Частка вкладень в асоційовані та дочірні компанії в загальних інвестиціях в цінні папери займає мізерний відсоток, який у середньому складає 1,39%, однак протягом останніх двох років абсолютний розмір фінансових інвестицій в

асоційовані та дочірні компанії мав сталу тенденцію до спаду протягом (-161,08%) з 2309 млн. грн. до 884,4 млн. грн. Максимального свого значення аналізований портфель досяг у 2014 році 2765,4 млн. грн. однак це не позначалося на загальній структурі інвестицій банку та його переформатуванні в загальній структурі.

Отже, розглянувши динаміку портфеля цінних паперів банків України слід відмітити, що спостерігається значна нерівномірність та стрибкоподібність вкладень у цінні папери, що свідчить про недосконалість і недостатню розвиненість фондового ринку в Україні. Проте присутня загальна тенденція до збільшення обсягів вкладень у цінні папери.

Література:

1. Епіфанов А. О. Операції комерційних банків: [навч. пос.] А.О. Епіфанов, Н. Г. Маслак, І. В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.

2. Про затвердження Інструкції з бухгалтерського обліку операцій з цінними паперами та фінансовими інвестиціями в банках України: затв. постановою Правління НБУ № 400 від 22 червня 2015 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0400500-15>

3. Показники банківської системи / НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&

4. Гарбар В.А. Напрями діяльності банків на фондовому ринку України / В.А. Гарбар, Ж.В. Гарбар // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Випуск 13. – Ч. 2. – С. 118-123.

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЦЕС І ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ

Сукупність інвестиційних циклів представляє собою інвестиційний процес. Саме поняття інвестиційний процес може застосовуватися як до макроструктур, так і до підприємств.

Досягнення забезпеченню економічного зростання і підвищенню рівня життя населення в Україні можливо за умови формування сприятливого інвестиційного клімату, під яким мається на увазі стабільність і привабливість економічних, правових, соціальних і політичних умов у країні-реципієнті, забезпечення раціонального використання залученого капіталу і посилення регулятивної функції держави. Весь процес її реалізації повинен бути опосередкований інноваційним розвитком науково-технічного прогресу[2].

За даними західних фахівців для здійснення глибинних трансформаційних процесів, метою яких є досягнення стабільного економічного зростання, потрібно близько 300-400 млрд. дол. Сума дуже значна навіть для держави з більш розвинутою економікою. Україна ж з її гіпертрофованою структурою виробництва, низьким рівнем виробничих сил, нерозвиненим фондовим ринком і наявністю маси інших негативних факторів має величезні труднощі з одержанням необхідних коштів, а проблема їхнього залучення стає надзвичайно важливою. Це підтверджується відповідною динамікою[4].

Крім створення сприятливого інвестиційного клімату, інвестиційна політика повинна бути спрямована на раціональне розміщення залученого капіталу, під яким розуміється дотримання пропорцій між вкладеннями в

різні сфери і види економічної діяльності, в об'єкти, які перебувають на різних територіях.

Вирішення даного завдання дозволить забезпечити переважний розвиток тих підприємств, які задовольняють потреби людей, сфери послуг; створювати й розвивати наукомісткі й високотехнологічні області й виробництва; переробні галузі економіки на новій технічній і технологічній базі; розвивати експортні й імпортозамінюючі виробництва, пріоритетні сфери національної економіки. Крім того, варто очікувати, що оптимізація вкладень у територіальному аспекті створить умови для комплексного й пропорційного розвитку всіх районів і регіонів держави на основі раціонального використання конкретних умов, наявності ресурсів, усунення диспропорцій у розвитку окремих територій, забезпечення вирівнювання соціально-економічного розвитку, гармонізації загальнодержавних і регіональних інтересів[1].

Тепер ці завдання, як і завдання формування сприятливого інвестиційного клімату, вирішуються досить важко. З одного боку, держава визначила пріоритети структурної політики, серед яких наукомісткі й високотехнологічні види діяльності; агропромисловий комплекс (у тому числі підприємства, що мають унікальну природну основу, традиції виробництва й експорту різноманітних продуктів харчування (харчова, кондитерська, овочеконсервна, комбікормова)), легка промисловість, що спеціалізується на первинній переробці сільськогосподарської сировини; транзитне перевезення вантажів, транспортування нафти, газу, електроенергії; надання міжнародних послуг в області транспорту, зв'язку, телекомунікацій; рекреаційно-туристичні й оздоровчо-лікувальні комплекси Карпат, Причорномор'я, Приазов'я, інших регіонів країни; види діяльності, пов'язані із забезпеченням здоров'я людини, охороною навколишнього середовища[3].

З іншого боку, те, що дані області є пріоритетними для України, зовсім не означає, що вони приваблюють інвесторів. Адже й справді,

зовсім не багато підприємств мають те, що шукають сьогодні інвестори – низькі витрати на виробництво продукції, швидку оборотність капіталу, можливість здійснення спекулятивних операцій.

Необхідність вирішення третьої задачі - посилення регулятивної функції держави щодо забезпечення пропорцій інвестиційної діяльності – пов'язана з можливістю не тільки позитивного, але й негативного впливу іноземного кредитування й інвестування на національну економіку. Так, наприклад, дуже важливо регулювати пропорції зовнішнього й внутрішнього інвестування таким чином, щоб Україна не потрапила в повну залежність від іноземних інвесторів, був дотриманий баланс національних інтересів з мотивацією закордонних інвесторів.

Крім самих пропорцій внутрішнього і зовнішнього інвестування (а також пропорцій внутрішнього інвестування) важливе стимулювання середньо- і довгострокових інвестицій, що переважно вкладаються в реструктуризацію, модернізацію й технічне переобладнання виробництва, з метою раціоналізації видової структури - інтелектуальних і матеріалізованих у сучасних технологічних процесах. І, хоча вже виявилася деяка тенденція росту обсягів довгострокових кредитів, все-таки вони, як відзначає О. Амоша, як і умови для їхнього одержання, не відповідають потребам основної маси підприємств.

Таким чином вирішення задач залучення й раціонального розміщення капіталу не має сенсу без забезпечення його ефективного використання, що передбачає чітке дотримання визначених у проектах і програмах напрямків інвестування, його здійснення на умовах раціональності, економічності й підвищеної відповідальності за результати капіталовкладення.

На підставі вищезазначеного можна зробити висновок про те, що досягнення основної мети інвестиційної політики України, тобто забезпечення економічного зростання і підвищення рівня життя населення, можливо за умови - концентрації державних ресурсів і їхнього

раціонального використання в ключових напрямках інвестиційної діяльності; створення сприятливого інвестиційного клімату для вітчизняних і іноземних інвестицій, що може поширюватися на всі сфери - митну, податкову, валютну й т.д.; посилення ролі держави в забезпеченні інвестиційного процесу й регулюванні пропорцій інвестиційної діяльності; раціонального вибору пріоритетів серед об'єктів інвестування тощо.

Передбачається, що створення таких умов в інвестиційній сфері буде сприяти розвитку науково-технічного прогресу, визнаного в усьому світі найважливішим фактором економічного зростання[5].

Література:

1. Блискавка, Т. В. Моделювання доцільності інноваційного інвестування за наявності нечіткої входної інформації / Т. В. Блискавка // Проблеми науки : міжгалузевий наук.-техн. журн. 2015. — С.41-42.
2. Борщ, Л. М. Інвестування: теорія і практика: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / Л. М. Борщ, С. В. Герасимова ; Київ. ун-т ринк. відносин . — 2-ге вид., перероб. і допов. — К. : Знання, 2016 . — 685 с.
3. Вінник, О. М. Інвестиційне право: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. М. Вінник ; М-во освіти і науки України . — 2-ге вид., перероб. та допов. — К. : Правова єдність, 2017 . — 616 с.
4. Вовчак, О. Д. Інвестування: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Д. Вовчак ; М-во освіти і науки України, відп. за вип. С. В. Піча . — Л. : Новий Світ-2014 . — 544 с.
5. Герасимова, С.В. Управління інвестиційною діяльністю акціонерних товариств: [монографія] / С. В. Герасимова . — К. : Знання , 2014 . — 407с.

МЕХАНІЗМ ІМУНІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Сучасний розвиток економіки України нерозривно пов'язаний з інвестиційними процесами, які є рушійною силою інтеграції економіки у світове господарство за рахунок оновлення основних фондів, переведення капіталів з одних сфер в інші, передачі технологій, інновацій та управлінського досвіду. Питання імунізації інвестиційних стратегій є на сьогодні актуальним для більшості країн світу, тож Україна не є винятком.

Обсяг залучених з початку інвестування прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) в економіку України на 01.07.2017 року становив 38981,5 млн.дол. США, що порівняно з минулими роками є кращим показником (Рис.1) [1].

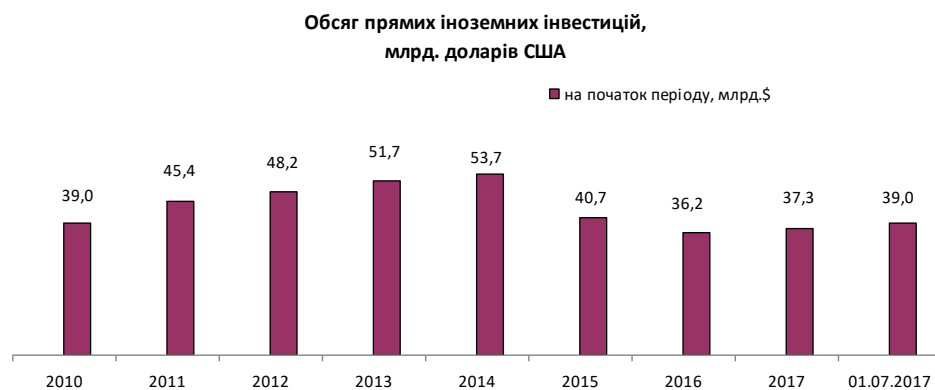

Рис.1 Динаміка обсягу залучених прямих іноземних інвестицій в економіку України протягом 2010-2017 років

Найвагоміші обсяги надходжень прямих інвестицій були спрямовані до установ та організацій, що здійснюють фінансову та страхову діяльність – 26,4% та підприємств промисловості – 26,7 %.

На поліпшення показників впливає проведення структурних реформ в Україні, що допомагає країні впоратися з борговим навантаженням і поліпшити позиції на зовнішніх ринках.

Інвестиційна стратегія завжди повинна відповідати таким цілям:

- максимізації прибутку від інвестиційної діяльності;
- мінімізації інвестиційних ризиків;
- забезпечення покращення стану підприємства за рахунок ефективної інвестиційної діяльності.

В процесі розробки стратегічних напрямків інвестиційної діяльності послідовно мають вирішуватися такі завдання:

1. Визначення співвідношення різних форм інвестування на окремих етапах перспективного періоду.
2. Визначення галузевої спрямованості інвестиційної діяльності.
3. Визначення регіональної спрямованості інвестиційної діяльності.

Розробка стратегії формування інвестиційних ресурсів повинна включати такі етапи:

1. Прогнозування потреби в загальному обсязі інвестиційних ресурсів.
2. Вивчення можливості формування інвестиційних ресурсів за рахунок різних джерел.
3. Визначення методів фінансування окремих інвестиційних програм і проектів.
4. Оптимізація структури джерел формування інвестиційних ресурсів.

Для підвищення рівня інвестиційної привабливості нашої країни та активізації інвестиційної діяльності як на макро, так і на мікрорівнях необхідно:

- уряду та керівництву країни дотримуватися активної позиції щодо залучення інвестицій;
- підтримувати на державному рівні програми та проекти зарубіжних

та вітчизняних інвесторів ;

- продовжувати формування сприятливого інвестиційного клімату ;
- забезпечувати прозорість, «партнерські» відносини між державою

та інвестором ;

- розвивати інвестиційний ринок та сприяти його інтеграції у світовий простір [2].

Приєднання України до Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства та набуття членства в Інвестиційному комітеті ОЕСР надасть такі суттєві переваги для країни, а саме:

- свідчитиме про запровадження Україною міжнародних стандартів здійснення інвестиційної діяльності;

- сприятиме залученню прямих іноземних інвестицій шляхом усунення обмежень щодо секторів, в яких іноземне інвестування заборонено та забезпечення національного режиму для транснаціональних корпорації (далі – ТНК) відповідно до системи розвитку міжнародних стандартів у регулюванні відносин ТНК із країнами, що приймають їхні інвестиції;

- сприятиме поліпшенню конкурентного середовища та впливу на впровадження та розповсюдження інновацій;

- сприятиме реалізації принципів та стандартів соціальної відповідальності бізнесу згідно з керівними принципами ОЕСР щодо ведення відповідального бізнесу.

Лише активна державна позиція та комплексний підхід щодо вирішення існуючих проблем, пов'язаних з інвестиційною діяльністю на мікро- і макrorівнях, дозволить з максимальною ефективністю реалізувати Україні свій потенціал в інвестиційній сфері, що стане передумовою її сталого економічного розвитку в майбутньому.

Література:

1. Статистична інформація [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.me.gov.ua> - Стан інвестиційної діяльності в Україні.

2. Борщ Л.М. Інвестиції в Україні: стан, проблеми і перспективи / Л.М. Борщ. – К. : Знання, 2016. – 318 с.

Редько В.І.

Інститут банківських технологій і бізнесу

ДВНЗ «Університет банківської справи

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ В СУЧАСНІЙ КРИЗОВІЙ СИТУАЦІЇ

Найважливішим видом активних банківських операцій є кредитування. Сучасний стан економіки України зумовлює певну стагнацію темпів розвитку ринку банківських послуг упродовж останніх п'яти років. Мінливі кризові умови сучасного економічного простору ставлять нові завдання з управління банківською діяльністю загалом та процесом кредитування зокрема та вимагають розробки нових підходів і вдосконалення існуючих методик управління даними процесами.

Мета дослідження полягала в оцінюванні якості кредитного портфелю банку в умовах кризової економіки на прикладі АТ «Укрексімбанк».

Аналіз економічної літератури дозволив визначити кредитний портфель банку як економічно обґрунтовану, структуровану і керовану як єдине ціле сукупність кредитних інструментів (угод і зобов'язань) для банківських операцій, сформованих відповідно до цілей кредитної політики банківської установи, забезпечення конкурентних переваг на ринку банківського кредитування, вимог органів банківського нагляду та прийняттого рівня кредитного ризику[1-3].

Для оцінювання структури кредитного портфелю «Укрексімбанку» використаємо методику вертикального аналізу за такими параметрами як

види кредитних продуктів, галузі економіки, терміни кредитування, статус позичальника, рівень ризику.

Основним кредитним продуктом, пропонованим банком до продажу, є комерційні кредити, частка яких в кредитному портфелі впродовж дослідженого періоду 2012-2017 рр. перевищувала 99,5 %. На кредити-овердрафт припадає частка 0,25-0,84 %. Лівова частка кредитних операцій у першому впродовж періоду 2012 – першої половини 2017 років припадає на операції з юридичними особами недержавної власності (79 %). Майже 20 % кредитного портфеля банку відповідає кредитним операціям з державними підприємствами. Кредити фізичним особам і муніципальним та комунальним господарствам складають мізерну решту. Клієнти – суб'єкти господарювання у кредитному портфелі банку представлені 23 галузями економіки, що показує, що галузева диверсифікація кредитних операцій має досить високий рівень. До першої групи з часткою більше 10 % увійшли такі як сільське господарство і харчова промисловість (16-18 %), торгівля (14-11 %), видобувна галузь (8-11 %).

До 2015 р. банк широко надавав довгострокові кредити, а з 2015 року — надає перевагу короткостроковим кредитам з строком погашення до одного року, частка яких у портфелі станом на 01.01.2017 р. перевищила 60 %.

З 2012 по 2017 рік частка стандартних кредитів юридичних осіб зменшилася у 2,5 рази, нижче стандартного рівня — у 3 рази, а низького — зросла у 3 рази. Ці ж показники характеризують і загальний кредитний портфель, оскільки його стан визначається саме якістю кредитів юридичних осіб. За цей же період частка кредитів високої якості фізичних осіб зменшилася у 20 разів, стандартного рівня — у 30 раз, а низького — зросла у 2,5 рази.

Аналіз якості наданих кредитів відповідно до системи CAMELSO свідчить про загальну низьку якість кредитного портфеля (рис. 1). Так, у 2016 році частка сумнівних і безнадійних кредитів становила 63 %, в той

час як високих і стандартних лише 30 %. Структура загального портфеля відповідає розподілу структури юридичних осіб. Кардинально протилежна ситуація з кредитами, наданих фізичним особам: частка поганих кредитів сягає 80 %, а високих і стандартних не перевищує 5 %.

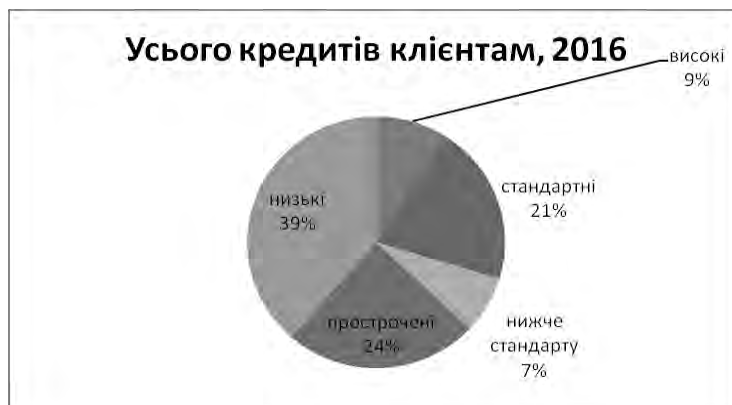

Рис. 1. Структура кредитного портфеля АТ «Укрексімбанк» у 2016 році за якістю кредитів, на кінець періоду

Джерело: складено автором за власними розрахунками на основі річних фінансових звітів АТ «Укрексімбанк»

Таким чином, аналіз стану кредитного портфеля банку показав, що кредитний портфель АТ «Укрексімбанк» на 99,5 % складається з комерційних кредитів юридичним особам недержавної форми власності (81 %). Пріоритетом кредитування (40 %) банк обрав сільське господарство, видобувну і торгівельну галузі. В минулому банк широко надавав довгострокові кредити, але змінив політику на короткострокове кредитування (60 %) у 2015 році. Загалом, кредитний портфель має низьку якість, яка задається якістю кредитів юридичних осіб (частка сумнівних і безнадійних — 63 %). Відмічено різке погіршення якості кредитів фізичним особам за останні два роки (погані кредити досягли 80 %).

Література:

1. Вовчак О.Д. Інвестування: Навч. посібник. – Львів: «Новий світ-2000», 2008. – 544 с.
2. Верхуша Н.П. Методичне забезпечення управління портфельним кредитним ризиком банку / Н.П. Верхуша // Вісник

Університету банківської справи Національного банку України. – 2010. – № 3. – С. 201-205.

3. Лупій В.А. Кредитні ризики / В.А. Лупій. - К.: Центр навч. літ-ри, 2012. – 153 с.

Рогожин Н.І.

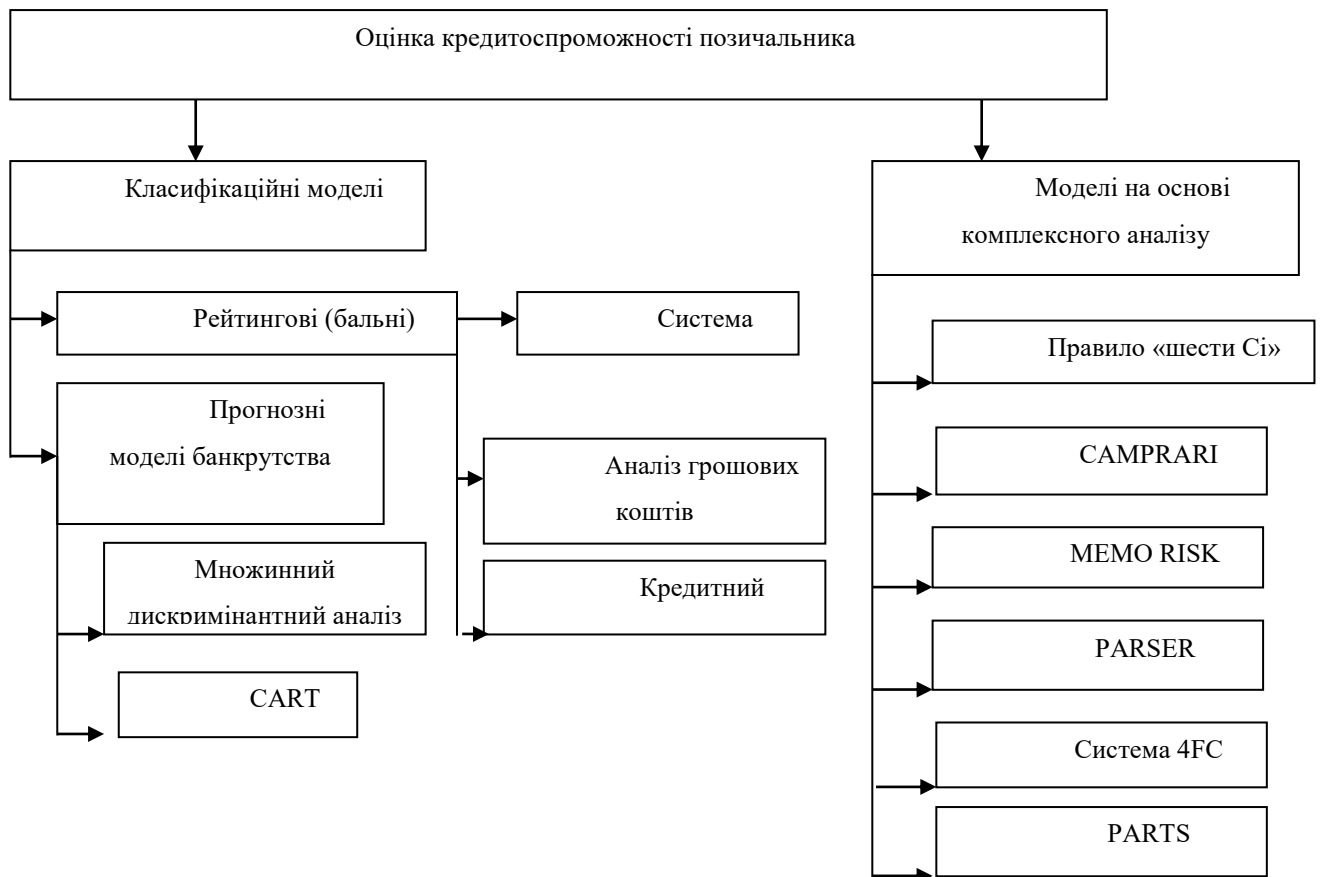
Київський національний торговельно-економічний університет

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ТА ІНСТРУМЕНТАРІЙ ДІАГНОСТИКИ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ-ПОЗИЧАЛЬНИКІВ БАНКУ

В сучасних кризових умовах банки характеризуються низькою кредитною активністю через погіршення платіжної дисципліни позичальників, що призводить до збільшення витрат на формування резервів та необхідності додаткової докапіталізації. Внаслідок високої частки проблемних кредитів у кредитному портфелі банків виникає об'єктивна потреба у формуванні нових підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників, що визначає актуальність даного дослідження. За результатами аналізу різних суджень дійшли до висновку, що кредитоспроможність – це оцінка наявності економічних, фінансових і юридичних передумов для одержання кредиту та спроможності підприємства у повному обсязі й визначений кредитною угодою термін повернути позичку банку. Різноманітність визначень кредитоспроможності позичальника і складність самої її оцінки обумовлюють існування низки різних методик, класифікація яких наведена на рис. 1.

Узагальнюючи класифікаційні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, можна зробити висновок, що при застосуванні даної моделі, надається перевага оцінці кількісних чинників та не враховується роль між особистих відносин, неконкретність вибору системи базових кількісних показників, висока чутливість до недостовірності вихідних даних.

Головною перевагою комплексних моделей аналізу є те, що значна увага приділяється як кількісним, так і якісним характеристикам позичальника. При цьому основними недоліками комплексних методик оцінки кредитоспроможності позичальника є такі: орієнтація здебільшого на якісні чинники; закладення в основу комплексних моделей експертних висновків в окремих випадках можуть мати суб'єктивний характер.

*Рис. 1 Підходи до оцінки кредитоспроможності позичальників
[авторська розробка]*

З метою забезпечення надійності та стабільності банківської системи, захисту інтересів вкладників і кредиторів банків Правлінням Національного банку України Постановою від 30 червня 2016 р. № 351 затверджено «Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» [1]. Дане Положення ґрунтується на принципах і рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду і визначає порядок оцінки банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими

операціями, а також встановлює мінімальні вимоги до банків щодо визначення розміру очікуваних втрат (збитків) за активними банківськими операціями внаслідок реалізації кредитного ризику. Аналізуючи діючу методику кредитоспроможності позичальника можна виділити такі її недоліки: не врахування якісних факторів впливу на кредитоспроможність позичальника; підвищені вимоги до достовірності даних його фінансової звітності; неврахування позабалансових операцій; недостатня кількість фінансових коефіцієнтів, що використовуються в моделях визначення інтегрального показника для різних видів економічної діяльності.

З огляду зазначеного доцільно запропонувати наступні шляхи удосконалення методики оцінки кредитоспроможності юридичної особи-позичальника: у процесі визначення інтегрального показника фінансового стану позичальника враховувати якісні показники; фінансові коефіцієнти розраховувати з врахуванням позабалансових зобов'язань позичальника; враховувати відсоток позабалансових зобов'язань у сумі поточних зобов'язань позичальника при розрахунку кредитного ризику. Використання наданих рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності розрахунку кредитного ризику.

Література:

1. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Затв. пост. Правління Національного банку України від 30 червня 2016 р. № 351 // zakon.rada.gov.ua.

2. Виговський В.Г. Удосконалення аналізу кредитоспроможності підприємств з урахуванням позабалансових ризиків // Економічний форум: науковий журнал / Луцький національний технічний університет. 2013. № 1. С. 274-278 (0,36 друк. арк.).

3. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр. – Суми : УАБС НБУ. – 2007. – С. 286.

4. Виговська Н.Г., Виговський В.Г. Розвиток організаційного забезпечення аналізу кредитоспроможності позичальника-юридичної особи // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. 2017. № 1. С. 142-150.

Робота виконана під науковим керівництвом док. екон. наук, Шульги Н.П.

Столярчук В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Стабільна та продуктивна банківська система є необхідною умовою нормального функціонування економіки країни та її запорукою процвітання. З усього різноманіття інновацій, найперспективнішою для використання у банківському секторі є блокчейн – технологія, направлена на безпечне та надійне зберігання будь-яких даних.

Blockchain – це розподілена база даних, в якій можна зберігати будь-яку інформацію, наприклад дані про транзакції, правопорушення, видані кредити. У ній зберігаються всі впорядковані записи, що з'являються, у блоках визначеного розміру. Коли певний блок повністю заповнено даними – його починають незалежно один від одного шифрувати безліч різних комп'ютерів, які працюють в одній мережі, і якщо результат шифрування вийшов однаковий у всіх – цей блок вважають вірним та записують у блокчейн. Під час запису, блок з'єднується з останнім блоком у базі за допомогою складного алгоритму [1].

Кожен блок має свій ідентифікатор, який розраховується на основі своїх даних, тобто якщо хтось спробує змінити ці дані – ідентифікатор зміниться, і блок вже не буде вірним. Отже, блокчейн застосовується в тих випадках, коли необхідно вирішити проблему довіри в децентралізованій

системі. Ще однією перевагою такої бази даних є те, що вона зберігається одразу на багатьох комп'ютерах, тому змінений блок відразу буде відновлено, що в свою чергу виключає факт втрати записів. Тим самим блокчейн може стати засобом реєстрації, обліку та обміну будь-яких фінансових, матеріальних і нематеріальних активів [2, с. 24].

Варто зауважити, що блокчейн може бути як публічний, так і приватний. Очевидно, що банківський сектор зацікавлений саме у приватному блокчейні, хоча таке його використання може мати один суттєвий недолік. Так, якщо кількість «поганих» вузлів перевищує кількість «хороших», вони можуть змінювати блокчейн і підтверджувати хибні версії даних. Звісно, ця проблема не залишилась без уваги: нещодавно одна з найбільших компаній у цій сфері, BitFury, розробила відкритий інструмент для створення приватних блокчейнів – Exonum. Головною його особливістю є система зберігання частини даних у bitcoin блокчейні (такі записи не потребують фінансових витрат, бо по своїй суті не є транзакціями). Беручи до уваги розміри bitcoin блокчейну, можна бути впевненими, що витрати на спроби підмінити його будуть більшими, ніж будь-який можливий прибуток від таких дій, а отже дані у приватних блокчейнах також можуть бути надійно захищеними.

Для банківської сфери ця технологія є перспективною, оскільки такий спосіб збереження даних виключає факт зміни або видалення транзакцій, отже банк зможе краще захистити свої активи та мінімізувати можливості підробки будь-яких важливих для банку даних. З метою захисту банку від шахрайських дій користувачам видають електронні гаманці, які зберігають секретні ключі від рахунків. Для здійснення транзакції необхідно підписати її ключем, доступ до якого має виключно клієнт. Облікова система, побудована за принципами блокчейну, не дозволить персоналу банку змінювати баланси клієнтів в базі даних. Це підвищить рівень довіри клієнтів до банку, що в свою чергу є прямим збільшенням прибутку банку. Також використання блокчейну дозволить

банкам усунути повторення даних та торгові помилки, скоротити цикл витрат і знизити ризики. Крім того, технологія дає можливість підвищити швидкість та ефективність здійснення операцій, спростити відслідковування підозрілих транзакцій, зменшити витрати банку на персонал та ІТ, передбачає прозорий процес здійснення угод.

За даними опитувань, станом на 01.01.2017 року близько 15% опитаних банків активно інвестують в впровадження цієї системи. Ще 50% спостерігають за технологією і готові інвестувати. Блокчейн може стати хорошим рішенням для банківського сектору України, якому в періоди кризи потрібно максимально зменшувати витрати.

Звісно, описана технологія може використовуватися не тільки в банківській справі. Так, вище згадана компанія BitFury впровадила в Україні та Грузії запис про реєстрацію земельних ділянок в окремий блокчейн. Також в Україні почала впроваджуватися система децентралізованих онлайн-аукціонів в різних державних сферах, відкрита платформа електронної демократії, та навіть система електронного правління держави. Однією з перепон у впровадженні цих проектів є невисока фінансова та технічна обізнаність населення та недовіра до нових технологій. Отже, використання технології блокчейну надасть клієнтам інститутів фінансового ринку ряд переваг, включаючи зниження операційних витрат, вартості обслуговування цінних паперів, а також можливість ефективнішої взаємодії один з одним. Процес здійснення угод стане швидшим, безпечнішим та надійнішим. Хочеться вірити, що розвиток цієї технології зможе принести відкритість та довіру у світову економіку та суспільство в цілому.

Література:

1. IBM Blockchain 101 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://public.dhe.ibm.com/common/ssi/ecm/xi/en/xi912346usen/XI912346USE>
2. Мелани Свон. Блокчейн: Схема нової економіки: [перевод с англійського]. — Москва : Издательство «Олимп–Бизнес», 2017. - 240 с.

СЕКЦІЯ 5
ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ІМУНІЗАЦІЇ
ІНВЕСТИЦІЙНИХ СТРАТЕГІЙ НА НАЦІОНАЛЬНОМУ І
МІЖНАРОДНОМУ РИНКАХ

Вакаренко А. А.

Київський національний торговельно-економічний університет

СВІТОВИЙ ДОСВІД ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ
ПРОЦЕСІВ

У сучасному суспільстві саме інноваційний процес відіграє ключову роль у формуванні конкурентоспроможності країни, а відтак дозволяє забезпечити високий рівень життя населення та економічне зростання загалом. Визначальним фактором розвитку інноваційної діяльності є своєчасне фінансова підтримка. Джерелами фінансування виступають державні (державний та місцеві бюджети, державна кредитна та страхова системи, державні позики, міжнародні кредити тощо) та приватні (власні інвестиційні ресурси організацій, банківські кредити, цільові кредити, інвестиційні ресурси іноземних інвесторів) ресурси.

У сфері підтримки інновацій можна виділити дві моделі державної політики:

1) англо-американська яка характеризується найменшим втручанням держави в інноваційну діяльність; вважається, що ринкові механізми самостійно забезпечують розвиток інноваційного процесу. Така модель передбачає застосування в основному непрямих методів стимулювання інноваційної діяльності (надання податкових та кредитних пільг, амортизаційні пільги, пільги щодо стимулювання науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (далі: НДДКР) тощо);

2) франко-японська, де держава активно підтримує інноваційний процес. Для цієї моделі характерне використання методів прямого стимулювання інноваційних процесів (в адміністративно-відомчій та програмно-цільовій формах) [1].

В економічно розвинених країнах держава фінансує зазвичай проекти стратегічного значення з метою отримання довгострокового економічного ефекту. Однак держава, хоча іноді не має можливості спрямовувати більше коштів на розвиток інноваційної діяльності, все ж може здійснювати опосередкований вплив шляхом створення та забезпечення сприятливих умов для ефективної та безперешкодної діяльності суб'єктів ринку інноваційної продукції (насамперед, створення сприятливого законодавства, зокрема податкового, яке стимулює інноваційну активність кожного окремого генератора інновацій) [2].

До основних форм підтримки та стимулювання інноваційної діяльності, що використовуються в розвинених країнах, належать такі:

- пільгове кредитування інноваційної діяльності, яке передбачає повну або часткову компенсацію відсотків (Франція та Японія);

- надання податкових пільг та канікул як засіб непрямого стимулювання та мотивування до інноваційної діяльності (США, Японія, Франція, Австрія, Бельгія, Великобританія, Ірландія, Іспанія, Канада, Німеччина, та Швеція);

- встановлення пільгового режиму амортизаційних відрахувань, що дозволяє суб'єктам інноваційного бізнесу здійснювати модернізацію виробництва з метою підвищення його ефективності (Німеччина, Японія та Швеція);

- пряме фінансування НДДКР щодо створення та використання інновацій (Франція, Великобританія);

- гарантування позик, що надаються суб'єктам інноваційного бізнесу на певний строк (Німеччина, Великобританія, Франція та Канада).

Крім того, важливу роль у фінансуванні інновацій відіграє венчурний капітал: він робить можливим існування венчурних фондів, які є одним із основних джерел фінансування інноваційної діяльності в ряді розвинених країн світу. Проведення інноваційної політики в країнах з перехідною економікою має свою специфіку та певні труднощі. Більшість із них зумовлені загальним дефіцитом власних коштів у підприємств на технологічне оновлення та освоєння випуску інноваційної продукції, нерозвинутою інфраструктурою підтримки інноваційної діяльності, відсутністю довгострокового банківського кредитування та венчурного фінансування, несприятливим інвестиційним кліматом (іноземні інвестори не ризикують вкладати кошти в підприємства країни з нестабільною економікою).

Для стимулювання інноваційних процесів у таких країнах необхідно створити комплексний механізм підтримки кожної стадії інноваційного процесу – від фундаментальних досліджень до впровадження розробок у виробництво [3]. Держава повинна забезпечувати максимально сприятливі умови для ведення бізнесу і впровадження інновацій, зокрема для залучення іноземних інвесторів. Також необхідне удосконалення системи кредитування; запровадження і узаконення нових методів із досвіду зарубіжних країн з урахуванням національних особливостей.

Отже, інноваційна діяльність як стиль життя – саме такою повинна бути довгострокова ціль держав, які розвиваються і прагнуть розвивати інновації, а націленість на нові наукові ідеї, нові технології, прагнення втілити їх у життя повинне стати характерною рисою усього населення.

Література:

1. Касьяненко В. Зарубіжний досвід управління інноваційним потенціалом економіки та можливості його використання в Україні / В. Касьяненко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – С. 203.

2. Пічкурова З. В. Інструменти фінансової підтримки інноваційної діяльності в розвинених країнах світу / З. В. Пічкурова, З. І. Гала. – К., 2013.

3. Колодяжна І.В. Джерела фінансування інноваційної діяльності підприємств України [Електронний ресурс] / І. Колодяжна, К. Борблік. – 2016. – Режим доступу: <http://www.economyandsociety.in.ua/journal-9/16-stati-9/882-kolodyazhna-i-v-borblik-k-e>

Балан К.В.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФОНДОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Ринок цінних паперів України є однією з ключових ланок економіки, яка є індикатором розвитку не тільки ринку капіталу, а й усієї фінансової системи держави. Сучасний стан і структура вітчизняного ринку цінних паперів є наслідком процесів трансформації економічної системи, які відбулись в Україні під впливом внутрішніх факторів і криз на світових фінансових ринках останніми роками. Одним із найважливіших показників розвитку ринку цінних паперів є обсяги випуску цінних паперів [2, с. 345]. Загальний обсяг випусків емісійних цінних паперів, зареєстрованих Національною комісією з цінних паперів та фондового ринку у січні-грудні 2016 року, становив 232,41 млрд. грн, що більше на 83,91 млрд. грн порівняно з відповідним періодом 2015 року (148,50 млрд. грн).

Протягом січня-грудня 2016 року Комісією зареєстровано 128 випусків акцій на суму 209,36 млрд. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2015 року обсяг зареєстрованих випусків акцій збільшився на 87,06 млрд. грн. [1].

Значні за обсягом випуски акції, які суттєво вплинули на загальну структуру зареєстрованих випусків акцій протягом зазначеного періоду, зареєстровано наступним банківським установам, з метою збільшення статутного капіталу, зокрема: ПАТ Комерційний банк «ПриватБанк», ПАТ «Державний експортно-імпорتنний банк України», ПАТ «УКРСОЦБАНК», ПАТ «ВТБ БАНК», ПАТ «Державний ощадний банк України», ПАТ «Альфа Банк», ПАТ «СБЕРБАНК», ПАТ «Акціонерний комерційний промислово-інвестиційний банк» та ПАТ «БМ Банк».

Комісією протягом січня-грудня 2016 року зареєстровано 118 випусків облігацій підприємств на суму 6,76 млрд. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2015 року обсяг зареєстрованих випусків облігацій підприємств зменшився на 4,66 млрд. грн.

Протягом січня-грудня 2016 року Комісією зареєстровано 9 випусків опціонних сертифікатів на загальну суму 198,88 млн грн, що порівняно з відповідним періодом 2015 року більше 198,66 тис грн. [1].

Протягом січня-грудня 2016 року обсяг випусків інвестиційних сертифікатів КУА ПФ, зареєстрованих Комісією, становив 5,37 млрд. грн, що менше на 5,21 млрд. грн порівняно з даними за аналогічний період 2015 року.

Протягом січня-грудня 2016 року обсяг випусків акцій КІФ, зареєстрованих Комісією, становив 10,72 млрд. грн, що більше на 6,52 млрд. грн порівняно з даними за аналогічний період 2015 року.

З початку реєстрації за станом на 31.12.2016 кількість зареєстрованих корпоративних та пайових інвестиційних фондів становила 2 223 інститутів спільного інвестування, з них:

468 – корпоративних інвестиційних фондів,

1 755 – пайових інвестиційних фондів.

Подальший розвиток фондового ринку залежить від конкретних заходів держави у сфері розбудови фінансової системи. Для покращення ситуації на фондовому ринку необхідно вжити низку заходів.

По-перше, для виконання зазначеної мети має функціонувати розвинена інфраструктура фондового ринку, має бути запропоновано широкий спектр інструментів та ефективні механізми взаємодії учасників ринку.

По-друге, невід'ємною складовою розвитку фондового ринку має стати його інтеграція у світові фінансові ринки. Разом з тим, розвиток фондового ринку України має бути тісно пов'язаним з розвитком інших сегментів фінансового ринку (банківського, страхового, сектору пенсійного забезпечення тощо).

По-третє, основною функцією, яку має виконувати ринок цінних паперів, є забезпечення грошовим капіталом потреб економіки країни шляхом створення механізму акумулювання, розподілу та перерозподілу фондів коштів від особи, яка володіє вільними інвестиційними ресурсами, до особи, якій необхідні такі ресурси для розвитку.

Крім вищезазначених заходів, у Програмі розвитку фондового ринку України на 2015-2017 роки «Європейський вибір – нові можливості для прогресу та зростання» (далі – Програма) наведено перелік основних завдань фондового ринку на період до 2017 року:

1. Розвиток корпоративної реформи, підвищення ефективності регулювання емітентів, розширення інструментарію на фондовому ринку.
2. Стимулювання притоку інвестицій на фондовий ринок; забезпечення надійного і ефективного функціонування ринкової інфраструктури.
3. Забезпечення функціонування єдиної державної політики.
4. Стимулювання покращення інвестиційного клімату.

Література:

1. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку [офіційний сайт: <https://www.nssmc.gov.ua/docs/>].

2. Петик Л. О. Сучасний стан фондового ринку в Україні / Л. О. Петик // Національний лісотехнічний університет України. – 2015. – Вип. 25.1. – С. 344-350.

Бордачова О. М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД РЕГУЛЮВАННЯ ФОНДОВОГО РИНКУ

На сьогоднішній день держава є головним регулятором фондового ринку: вона має сприяти формуванню привабливого інвестиційного клімату, здійснювати контроль за фінансовою стійкістю і безпекою ринку, вдосконалювати законодавство, розвивати ринки державних цінних паперів. В свою чергу недостатнє державне регулювання може призвести до нерозвиненості інфраструктури фондового ринку та неналежного рівня поінформованості учасників про стан ринку цінних паперів. У цьому контексті актуальним є питання удосконалення регулювання фондового ринку України, спираючись на зарубіжний досвід. Питання регулювання фондового ринку досліджувалося багатьма науковцями і йому було приділено достатньо велику увагу, адже регулювання є першоосновою функціонування фондового ринку. Значний внесок у вирішенні цього питання зробили такі вітчизняні і зарубіжні вчені: Г. Терещенко, В. Корнєєв, О. Мозковий, Д. Говард, Р. Левін, Р. Смітт та ін.. Метою написання наукової роботи є дослідження зарубіжного досвіду регулювання фондового ринку та можливість його застосування для України.

У різних країнах співвідношення повноважень державних органів і органів саморегулювання різна. В даний час зарубіжна література виділяє два підходи регулювання фондового ринку: англосаксонський та європейський. Англосаксонський підхід заснований на диверсифікації

структури фондового ринку, зростанні його обсягу з переважним використанням корпоративних фінансових інвестицій, що найбільш характерно для промислово розвинених країн, у тому числі Великобританії та США. Для європейського підходу характерне переважання взаємодіючих складових компонентів (кредитних установ) банківської системи країни з реальним обігом державних фінансових продуктів - цінних паперів, що певною мірою має місце в таких промислово розвинених країнах, як Німеччина та Франція [1].

Регулювання фондового ринку США здійснюється на основі «Закону про цінні папери» 1933р., «Закону про банки» 1933р. та «Закону про фондові біржі» 1934р. [2]. В даний час в США функціонує багаторівнева система регулювання ринку цінних паперів, діюча насамперед на державному рівні - Комісії з цінних паперів і бірж, Комісії з біржової торгівлі та Комісії з товарних ф'ючерсів, а також на рівні спеціалізованих органів в штатах. Так, Комісія з цінних паперів і бірж займається виявленням порушень на фондовому ринку, регулюванням випуску та продажу цінних паперів, захистом інтересів інвесторів. Щодо Комісії з товарних ф'ючерсів, цей орган здійснює моніторинг підзвітних компаній, збір звітів компаній, відкликання ліцензій та закриття компаній, що порушили вимоги регулятора [3]. Наступний рівень системи регулювання ринку цінних паперів - це саморегулювання професійних учасників ринку фондового ринку. Серед саморегулювальних організацій (СРО) США виділяють фондові біржі та Управління з регулювання фінансової галузі (Financial Industry Regulatory Authority), яке займається наглядом за операціями на позабіржовому ринку. У Німеччині державне регулювання фондового ринку здійснюється на основі «Закону про фондові біржі» (Börsengesetz) 1897р., «Закону про торгівлю цінними паперами» (Wertpapierhandelsgesetz) 1994р., «Закону про зберігання й придбання цінних паперів» (Gesetz über die Verwahrung und Anschaffung von Wertpapieren) 1937 р. з відповідними змінами [2]. Регулювання фондового

ринку здійснюється перш за все на федеральному рівні – Федеральним управлінням фінансового нагляду (Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht). Дане управління здійснює відповідні види контролю на фондовому ринку Німеччини: контроль за проведенням внутрішніх операцій на фондовому ринку; контроль за правильністю публікацій звітності компаній-емітентів; контроль за дотриманням правил поведінки учасників фондового ринку. Регулювання фондового ринку також здійснюється на рівні земель установами з нагляду за біржами, які здійснюють адміністративно-правовий нагляд і поточний контроль [3].

Аналізуючи усе вище наведене, можна дійти висновку, що в зарубіжних країнах функціонує два підходи щодо регулювання фондового ринку. В Україні на даний час більшість функцій з регулювання фондового ринку виконується саморегулювальними організаціями (СРО). СРО краще знають правила функціонування фондового ринку, ніж державні службовці, також їм простіше здійснювати моніторинг ринку, а ще, за умови регулювання ринку СРО з держави знімаються надмірні функції, а отже і витрати. З цього виходить, що ефективним для України буде застосування англосаксонського підходу щодо регулювання фондового ринку.

Література:

1. Раделицький Ю.О. Державне регулювання ринку фінансових інвестицій: зарубіжний досвід і національні реалії [Електронний ресурс] / Ю.О. Раделицький//Науковий вісник НЛТУ України: Збірник науково-технічних праць. – 2009. – С. 242-248.

2. Інформаційна довідка, підготовлена Європейським інформаційно-дослідницьким центром на запит народного депутата України: Регулювання ринку цінних паперів (досвід США, Великої Британії та Німеччини) [Електронний ресурс] – 2017. – Режим доступу: <http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29253.pdf>

3. Хоружий С. Розподіл регуляторних і наглядових функцій на фінансовому ринку: європейський досвід та рекомендації для України

[Електронний ресурс] / Сергій Хоружий // Офіс з фінансового та економічного аналізу у Верховній Раді України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://feao.org.ua/Rozpodil_funktsiy_na_finrnyky.pdf

Гаврилова А. А.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЗВИТОК ПОСЛУГ З ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток іпотечного кредитування є одним із пріоритетних напрямів еволюції банківської системи України. Ефективне впровадження іпотечного кредитування здатне вирішити безліч проблем в багатьох галузях національної економіки. Проте вітчизняний іпотечний ринок сьогодні продовжує перебувати в стагнаційному стані і потребує активного сприяння держави та підвищення ефективності заходів державного регулювання для створення позитивної динаміки його відновлення.

Згідно з Законом України «Про іпотеку», іпотека – вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника [1]. Економічними передумовами запровадження та інтенсивного розвитку іпотечного кредитування є: фінансово-економічна стабільність у державі; незмінність вартості вітчизняної валюти, помірний рівень інфляції; доступність позикових коштів (відсоткових ставок); зростання ВВП у державі; високий рівень життя населення, збільшення кількості заощаджень фізичних осіб.

Одними з важливих показників, що характеризують умови розвитку іпотечного кредитування, є частка іпотечних кредитів у ВВП, вартість

житла та кредитних ресурсів, коефіцієнт доступності житла. Кількісним показником рівня розвитку кредитування в країні є співвідношення портфеля кредитів і ВВП: чим вища частка кредитів у загальному обсязі ВВП, тим більш розвинуте банківське кредитування (табл. 1).

Таблиця 1

**Показники розвитку ринку іпотечного житлового кредитування
в Україні в 2008 – 2016 рр. (дані на початок року)**

Показники	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Обсяг виданих іпотечних житлових кредитів, млрд. грн	122,1	222,6	208,4	185,2	171,8	175,3	166,9	194,2	185,6
Питома вага іпотечних житлових кредитів у ВВП, %	16,9	23,5	22,8	17,1	13,0	12,4	11,5	12,4	11,1
Ставка за іпотечними кредитами, в НВ, %	15,5	16,8	20,6	19,3	16,4	17,1	18,5	16,9	13,4
іноземній валюті, %	12,7	13,5	13,3	11,9	9,3	11,1	13,0	8,5	9,7
Коефіцієнт доступності житла	8,7	9,5	9,8	10,2	7,7	7,4	6,9	7,4	7,8

Джерело: складено автором за даними наукових джерел [2].

Наведені дані свідчать, що частка іпотечних кредитів у структурі ВВП нашої країни доволі низька. Станом на 2016 р. житлові кредити становлять близько 11,1% ВВП України, що поступається за показниками більшості європейських країн. Слід зазначити, що у країнах Європи, цей показник значно вищий, у Німеччині іпотечне кредитування складає 43,5% від ВВП, у Польщі-19,9%, у Чехії – 13%.

В зв'язку з продовженням військового конфлікту на сході України, падінням економіки та макроекономічною нестабільністю іпотечна галузь переживає не найкращі часи. Ставки за кредитами зростають, банки висувають більш жорсткі вимоги до позичальників, збільшують поріг початкового внеску, прострочена заборгованість швидко збільшується. Аналізуючи тенденції іпотечного кредитування в банківській системі можна сказати, що станом на січень 2017 р. із загальної сукупності наданих кредитів нефінансовим корпораціям і домогосподарствам в

розмірі 972 251 млн. грн. обсяг іпотечного кредитування склав 183 611 млн. грн. (нефінансовим корпораціям – 129874 млн. грн. та домогосподарств – 53 737 млн. грн.), частка якого становить близько 19% [2].

Попит на житло у 2016-му зріс в середньому на 10%, підраховали експерти. Позитивна динаміка спостерігалася в більшості регіонів країни. Однак у порівнянні з докризовими часами попит на житло залишається мінімальним [3].

Вважаємо, що відновлення ринку іпотечного кредитування в Україні у поточній ситуації цілком залежить від політичної та економічної ситуації в країні. На сьогодні існує ряд проблем, які потребують негайного вирішення для розширення іпотечного ринку та повноцінного його функціонування, основними пропозиціями виступають: створення належної законодавчої бази; розробка Стратегії розвитку іпотечного кредитування в Україні; створення централізованої системи реєстрації прав власності та обтяжень на нерухоме майно; скасування мораторію на стягнення заставного майна; використання міжнародних схем реінвестування; залучення таких фінансових інструментів як іпотечні облігації для удосконалення фінансового механізму іпотечного кредитування; створення внутрішньобанківської та міжбанківської кредитної історії позичальників; повернення довіри до банківської системи в цілому.

Оскільки іпотечний ринок тісно пов'язаний з фінансовим, валютним та інвестиційним ринками країни, то покращення стану іпотечного кредитування прямо пропорційно призведе до покращення економічного стану України.

Література:

1. Закон України «Про іпотеку» від 5.06.2003 р. № 898–IV[Електронний ресурс] – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua

2. Офіційний сайт Національного Банку України: Електронний ресурс – [Режим доступу] – www.bank.gov.ua.

3. Офіційний сайт Державної іпотечної установи / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ipoteka.gov.ua>

Golournyi D.O.

Kyiv national university of trade and economics

BASIC APPROACHES TO PRIVATE EQUITY INVESTMENTS REGULATION

As a result of implemented reforms in Ukraine, the capital market is developing actively, so there is a need for new investment options, especially for institutional investors.

Worldwide, asset classes such as private equity have become increasingly important sources of investment capital. In Ukraine there are a few private equity funds, and its' activity is regulated by the national legislation, especially by the law “On Joint Investment Institutions”, which does not meet modern requirements of world practice in these sphere. So the new approaches to PE, based on world experience must be developed to allow Ukraine be integrated in global financial system.

Nowadays there are two different formats regulating private equity investments. On the one hand, there is the European Union format which is regulated by the directives of the European Union. And on the other hand, the so-called Anglo-Saxon format, which is regulated by the laws of the U.S. and U.K. where private equity was born.

Those two types are stated as formats, because they are not just simply applied in the European Union, and in the U.S. and U.K., but they are also used in other different countries. For example, the European Union format is also

used in Brazil, in Turkey, and in Russia. On the other hand, the Anglo-Saxon format is applied in India, in Australia, in and Commonwealth countries.¹

European Union format implies that private equity is a financial service. For this reason it is regulated by the directive regulating the entire financial system. According to Anglo-Saxon format, private equity is not a financial service, but it is an entrepreneurial activity like managing whatever kind of company, but it doesn't mean that there is not an involvement of the financial system.

European approach to PE is based on two main directives, regulating the financial system: AIFMD and the EuVECA. For private equity fund managers, the most far-reaching regulatory change has been the Alternative Investment Fund Managers Directive (AIFMD) introduced in July 2013, which sets out an EU-wide standardized framework for managing and marketing alternative investment funds. In general terms, the Directive applies to private equity managers that are established in the EU and that operate closed-ended, unleveraged funds in the EU with aggregate assets worth €500 million or more. Under the Directive, authorized firms must comply with a set of requirements, meet disclosure and valuation standards and report regularly to national regulators on their activity and exposure levels to different types of investment. The Directive also imposes new limits on the amount of leverage that can be used at a fund level. In addition, authorized firms are required to hold certain minimal amounts of capital and appoint a depositary to monitor fund cash flows, manage custody assets and verify valuations. The AIFMD allows fund managers to market their funds to potential investors across the EU through a single passport, removing the need to gain authorization from the regulatory authority in each member state in which the fund wishes to raise funds.

The European Venture Capital Fund Regulation (EuVECA) defines a voluntary regime that provides venture capital funds with the benefits of a single EU-wide marketing passport yet with lighter-touch regulatory requirements than those mandated by the AIFMD. The regime was devised in recognition of the

importance of venture capital to investment in Europe, in particular to Europe's innovative, high-growth companies and small and medium-sized enterprises.

The main concept behind the two directives is that the financial system has to be organized with a right balance of efficiency and stability; while the other fundamental rule is that any kind of financial institutions starting to operate, has to receive an approval by a local supervisor. Financial institutions, after the approval, can sell their service, and they are supervised by local supervisors.

In the Anglo-Saxon system the private equity is regulated by common law of U.S. and U.K., fiscal rules, and special laws that are provided to regulate the private equity system. Private equity funds in the Anglo-Saxon model are among the least transparent financial entities. In accordance with Wall Street Reform and Consumer Protection Act, initiated by Chris Dodd and Barney Frank implemented in 2010, even the smallest private equity funds are now required to register with the SEC (Securities and Exchange Commission) and report such things as total assets under management, types of services provided, clients, employees, and potential conflicts of interest; such reports – in contrast to those of other financial reporting – require far less information and are not made public.²

The AIFMD requires risk assessment of the use of debt by alternative investment fund managers, who must set maximum leverage limits and carry out related risk and liquidity management activities. The Dodd-Frank Act has no such requirement. The AIFMD also rules out “dividend recapitalizations” in the first two years after a portfolio company is acquired. The other aspect is that the Anglo-Saxon format do not have the supervision of a supervisor as in the European Union.

According to EU format, there are three different entities that can operate as a private equity investor. The three entities are: banks, closed-end funds and investment firms. Anglo-Saxon format allows five different vehicles which

could run the private equity investment: venture capital funds; SBICs (small business investment companies); banks; corporate venture; business angels.

References:

1. Balboa, M. & J. Mart__ (2012): \The double market approach in venture capital and private equity activity: The case of Europe."

2. Morgan, G. (2015): \Private equity in the UK context." Transfer: European review of labour and research 15(2).

Gomeniuk A.

Kyiv national university of trade and economics

ENSURING TRANSPARENCY IN THE LEASING COMPANIES' ACTIVITIES

Transparency plays an extremely important role within the financial services industry, where a wide selection of people and businesses alike are fundamentally connected together. With the arrival of social media, where consumers can rate and review literally any service, including the strict regulations imposed by governing bodies, it is essential for these financial service providers to not only operate within the letter of the law, but also remain transparent in their actions [7].

In today's world, leases appear far and wide; they are commonplace throughout the business and accounting frontiers. Accounting for leases, however, is not so clear cut. Since there are various ways to account for leases, many companies pick and choose which they feel best suits their situation. The financial procedures for dealing with leases should entail benefits as well as limitations to ensure each company is fairly representing all of its financial information.

Transparency is strongly advocated for in the financial sector. Multinational financial businesses, those that are 'too big to fail', play a critical

role in ensuring the soundness of and confidence in the global economy. The results of this research indicate that these financial giants are not sufficiently transparent in reporting on anti-corruption programmes, organisational transparency or country-by-country reporting and should be playing a greater part in combating corruption [6].

In the context of risk management, regulators and investors must give appropriate consideration to the risks associated with corruption. Lack of transparency is a serious risk factor, giving rise not only to the potential for significant financial loss, but also reputational damage. Investors and regulators should demand that companies provide them with the information they need to supervise their activities and make investment decisions that are consistent with their financial and ethical obligations and standards. Furthermore, risk rating agencies as well as corporate responsibility indices should include transparency measures as an integral part of their evaluation process. Anti-corruption programmes and transparency-enhancing measures lower the risk and incidence of corruption. Ratings that fail to take into account transparency in reporting are at best incomplete and at worst unreliable.

When financial institutions fail to self-regulate, governmental regulators have an obligation to step in. And where voluntary or obligatory regulation fails, other constituencies, including investors and civil society, must raise their voices and demand greater transparency.

Leasing relations are regulated at legislative level by three documents: Civil Code of Ukraine, Commercial Code of Ukraine and Financial Leasing Law [4]. With respect to leasing legislation, the Law of Ukraine “On Financial Leasing” provides comprehensive regulation of this sector. It defines financial leasing, describes the rights and obligations of the lessee and the lessor and the conditions governing early termination of the leasing contract. Moreover, the Law stipulates guidelines as to the protection of the rights of the lessor in case the lessee defaults on a contract. Although the law provides rules for relatively easy repossession, the execution of the law, in case of non-cooperation of the

lessee, can be a serious problem [7]. Governments and regulators have legislated and implemented numerous new laws in recent years and the financial services industry has been a target of many of these new regulations.

The most developed requirements for providing information were implemented on banking sector of Ukraine. After following amendments to the banking legislation in spring 2015, the banks are now obliged to disclose their ownership structure, which includes not only the ultimate beneficiary owners, but also any person that might in any way influence the bank's activities [3]. As a result The National Bank of Ukraine (the NBU) announced the list of banks, which have a non-transparent ownership structure. Failure to disclose ownership structure of the bank may result in sanctions imposed by the NBU on the bank's management, shareholders and the bank itself. Such sanctions include placement of the bank under temporary administration, which further may lead to its liquidation or sale to an investor.

The Ukrainian leasing sector has historically suffered from a number of significant weaknesses, including undercapitalization, weak corporate governance and management, poor asset quality, and even excessive political intervention in some instances. The situation is improving and reforms are continuing. However, comparing leasing activity transparency with banking system of Ukraine it worth to mention that it is not easy to find full information of the leasing sites and their activity couldnt be called transparent. Banks strasting to show us more and more information about thier interest rates and financial sources but in leasing services situation is worth due to the hidden interest rates and even balance shit information, cash flows and annual report. As a result people and organizations cannot trust such companies because of the lack of tranparency and confidence about stability in the nearest future.

It is strongly important to be transparent in any activity for the financial sector. Confusion leads to frustration and the inevitable breakdown of trust. And in a society where everything and everyone is connected, it behoves financial service providers to behave in a fair and just manner, not just because the law

requires it, but because individual companies and the public benefit from participating in an honest system.

Sources:

1. Law of Ukraine «On Approval of the Procedure for Conducting Internal Audit (Control) in Financial Institutions» Internet access: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0885-14>

2. The third point of the 2nd Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 07.12.2016 No. 913 «On Approval of Licensing Conditions for the Provision of Financial Services Business Activity»

3. An order to approve the Regulation on disclosure by financial institutions of information in a public information database on financial institutions and on websites (web pages) of financial institutions and on amendments to the Regulation on the State Register of Financial Institutions № 825 19.04.2016

4. The main page of the section «Legislation of Ukraine» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws>

5. Investopedia source about transparency: <https://www.investopedia.com/terms/t/transparency.asp>

6. The Role of Transparency and Accountability for Economic Development in Resource-rich Countries by Agustín Carstens, Deputy Managing Director, IMF

Давидюк Л.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ БАНКАМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

Головним завданням фінансування інноваційної діяльності підприємств є науково-технічний прогрес, технологічна модернізація

виробничих потужностей, зміцнення їх конкурентних позицій на вітчизняному та світовому ринках.

У зв'язку з глобалізацією економічних процесів, активність інноваційної сфери перетворилась практично на вирішальний фактор забезпечення високих показників економічного зростання, забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Упродовж 2014–2017 років питома вага інноваційно активних підприємств в Україні становила 18,4% [1]. Аналізуючи статистичні дані останніх років, можна зазначити, що питома вага підприємств, що впроваджують інновації та кількість впроваджених нових технологічних має тенденцію до постійного зростання. В порівнянні з 2016 роком, за 2017 рік витрати на інноваційну діяльність зросли на 68% [2]. Це дає підстави говорити про те що в Україні інноваційна діяльність розвивається. Найважливішим завданням сучасної інноваційної політики є активізація інвестиційно-інноваційної діяльності та створення цілісної системи її фінансового забезпечення, яка має ґрунтуватися на широкомасштабному залученні та дуже ефективному використанні фінансових ресурсів із різноманітними джерелами походження. Одним із таких джерел фінансування є вітчизняні банки.

Інструментом провідних форм фінансування інноваційної діяльності виступає банківський кредит - кошти, які надаються банком на встановлений строк для використання на визначені цілі. Станом на 1.10.2017 частка банківських фінансових інвестицій та цінних паперів становила 21,3%. У порівнянні з 1.02.2017, дані про обсяги фінансових інвестицій та цінних паперів на 1.10.2017 зросли на 110,5% [3]. Можна зазначити, що в Україні спостерігається позитивна динаміка зростання банківських інвестицій.

Банк виступає учасником інвестиційного процесу за допомогою механізмів середньо - та довгострокового кредитування (довгострокові кредити банку, як правило, є найпоширенішою формою участі). Але довгострокові кредити, які мають бути основними інструментами

стимулювання інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, становлять небезпечно малу частку в загальному обсязі кредитних вкладень у національну економіку. Проте за останні 10 місяців 2017 року показник вкладення банків у ціні папери та довгострокові інвестиції зріс на 6%, а показник рентабельності активів та пасивів банків набув позитивних значень.

Для розвитку інвестиційно-інноваційна діяльність вітчизняних банків необхідно: на державному рівні стимулювати створення спеціалізованих інноваційних банків; запровадити механізм державного страхування кредитів; більшу увагу приділяти розробці заходів щодо мінімізації кредитних ризиків інвестиційної діяльності; зменшення кредитних ставок для стимулювання інвестиційної діяльності; зниження ставки податку на ту частку прибутку банків, яка іде на фінансування інноваційно-інвестиційної діяльності [4].

Отже, на основі проведеного дослідження можна зробити висновок, що банківський інвестиційний бізнес отримав певні позитивні зрушення за останні роки. В цілому стан інвестиційної діяльності є задовільним, проте існують певні проблеми, які гальмують інвестиції в інноваційні проекти. Необхідно розробляти напрямки, які б дозволяли банкам приймати активну участь в інноваційній діяльності підприємств та збільшувати свою інвестиційну діяльність.

Література:

1. Обстеження інноваційної діяльності в економіці України за період 2014–2017 років.[Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/express/expres_u.html.

2. Офіційний сайт Держстат України. Інноваційна активність [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/ni/ind_rik/ind_u/2002.html.

3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс] : Режим доступу: [http:// www.bank.gov.ua](http://www.bank.gov.ua)

4. Самсонова К. Н. Банківське кредитування інноваційної діяльності: значення, проблеми і напрями вдосконалення [Електронний ресурс] : Режим доступу: www.kntu.kr.ua/doc/nauk_zap_10_1/stat_10.../58

Ilinskii V.M.

Kyiv national university of trade and economics

APPROACHES TO THE CONCEPT OF BANKING EFFICIENCY AND EFFECTIVENESS

The pluralism of scientific views and the lack of clarity in the definition of the category of efficiency even today often leads to equalling with other economic concepts. For example, the term «efficiency» is often used as a synonym for performance, profitability, resultness, effectiveness etc. The lack of a single definition of efficiency is associated with a rather heterogeneous internal structure, since the integrity, multidimensionality, dynamism and interconnectivity of various aspects of economic activity are expressed by this category.

For the correct insight of the concept of «banking efficiency», we must first of all determine the meaning of the term «efficiency», which, according to most scholars, is one of the most difficult categories in the modern economic science. As for the term «efficiency», this category comes from the Latin word *effectus*, which is defined as «result of something, any action, cause», and *effective* (*effectivus*) means that gives effect, not any, but scheduled ahead of time. So, the effectiveness is interpreted as a result of purposeful action.

As synonyms of the term «efficiency», productivity, profitability, performance, etc. are often used. In the English-language literature, the term «efficiency» corresponds to at least five concepts: «effectiveness», «efficiency», «effectuality», «performance» and «productivity». Often, when evaluating the effectiveness of banking institutions in the English-language literature, the terms

«effectiveness» and «efficiency» are used, which in fact represent two different concepts. Thus, «efficiency» evaluates the ability to produce products (to provide services) with minimal cost of resources. In other words, «efficiency» focuses on optimizing the use of the resource base to ensure the production process with minimal cost. In management, «efficiency» is considered as a study of optimal use of internal factors and the environment of the company. However, this measure of effectiveness only partially evaluates the performance of the bank. This is a measure of operational advantage or productivity. Efficiency - the ability (usually quantitative) does not waste unnecessary materials, energy, effort, money and time to achieve the desired result. In a more general sense, this is the ability to «do things right», successfully and without overspending, while effectiveness corresponds to the expression «to do the right thing.»

The category of «efficiency» is based directly on a quantitative result, which determines how economically expended resources, input are used to solve tasks and achieve outputs. Efficiency is calculated using a variety of coefficients, and also reflects a short-term perspective. According to this, in the future, the term «efficiency» should be translated as performance. The term «effectiveness» is used when assessing the ability to achieve the goals of the company, while not taking into account the way of implementing the company's plans and optimal use of resources. Consequently, «effectiveness» is more strategic for the company and is one of the indicators that characterizes the level of influence of external factors on doing business.

So, «effectiveness» is the ability to achieve the desired result. Often the measure of «effectiveness» is the probability of achieving the goal. Somewhat or someone will be effective in the sense of «effectiveness» if they have a high probability of success in a particular activity. Effectiveness is predictable based on past performance data. P. Draker defines «efficiency» as the ability of a company to set the right objectives for a certain purpose. This concept covers not only the quantitative side of activity and focuses not only on the immediate

end-point but also covers the process itself, focusing primarily on the goals of the activity.

In the context of assessing the efficiency of a banking activity term «effectiveness» will be translated most correctly as the resultness the ability to achieve the goals (quantitative values of costs are not critical here). The concept of efficiency in English also corresponds to the term «productivity», which can also be found in the scientific literature when analyzing the efficiency of banking activities. In domestic scientific literature, term productivity is usually understood as the output of production or some other results of activity that has been achieved over a certain period of time. However, in English-language research, productivity in the study of the effectiveness of banking is often used as an analogue of performance or efficiency terms

Thus, to date, the single approach to determining the economic efficiency of business activities in general and banks in particular has not been developed. One of the main problems of the correct economic interpretation of the economic essence of the term «efficiency of banking» is, above all, the presence of a significant number of synonyms, which are actively used by scientists in their research, replacing one concept with another.

References:

1. Dictionary of banking and finance. Third edition [originally published by Peter Collin]. – 1991. – 400 p.

2. Avanesova N. E. Basic approaches to determining the category of efficiency [Electronic resource]. -
Accessmode:http://www.confcontact.com/2008dec/6_avanesova.htm

3. Kumar S. Measuring efficiency, effectiveness and performance of Indian public sector banks / S. Kumar, R. Gulati // International Journal of Productivity and Performance Management. – 2010. – Vol. 59. – № 1. – P. 51-74.

4. Jaouadi S. Exploring Effectiveness and Efficiency of Banks in Switzerland. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences // Said Jaouadi, Ilhem Zorgui April 2014, Vol. 4, No. 4. – P. 313-325

5. Mouzas S. Efficiency versus Effectiveness [Electronic resource] / - Access mode: <http://www.impgroup.org/uploads/papers/4729.pdf>.

Kachurets A. S.

*Kharkiv Trade and Economics Institute
of Kyiv National University of Trade and Economics*

CRYPTOCURRENCY – PROBLEMS AND PROSPECTS FOR USING NATIONAL ECONOMIES

Cryptocurrency is a digital (virtual) currency, the unit of which is a coin that is protected from forgery, since it is encrypted information which cannot be copied.

Recently, the interest of financial market players in the cryptocurrency has been growing rapidly. This is explained by the fact that this currency is issued directly to the network and is not connected in any way with any ordinary currency or with any state currency system.

In order for ordinary money to appear on the account in the electronic form, it must first be credited to the account in physical embodiment, for example, through a bank or payment terminal. The key instrument of the credit currency is bitcoin.

Bitcoins are digital money, which appeared in 2009, and the control of their turnover is impossible. However, everyone has the opportunity to view absolutely every transaction in an open- to all system .

Concerning the use of cryptocurrency in Ukraine, the NBU stated that "the Bitcoin cryptocurrency is a surrogate form of money that does not have real

value security and cannot be used by individuals and legal entities on the territory of Ukraine as a means of payment, as it contradicts the norms of Ukrainian legislation" [1].

In Japan, bitcoin can become the official currency. The Japanese financial regulator proposed a variant of the alternative status of the digital currency bitcoin instead of making it the legal equivalent of traditional means of calculation in the country.

According to the information resource Nikkei, the Financial Services Authority (FSA) is considering the possibility of amending the legislation, allowing to classify the digital currency as "an instrument that performs the functions of currency" [2].

The Global Block Board in Dubai, in order to promote innovation and the early arrival of future technologies at the global level, announced the launch of the global Blockchain Council. According to the management, the rapid growth in the number of operations in the bitcoin network (by 56% in 2015) indicates the great promise of distributed registry technology and cryptocurrency.

According to experts, investments in the blockchain-ecosystem can amount to more than \$ 300 billion over the next four years. The Council will explore the application of technology in a variety of areas [2].

Considering the use of bitcoins in the EU economy, the European Parliament emphasizes that virtual currencies and blockchain technology can significantly contribute to the improvement of consumer welfare by sharply reducing the level of transaction costs when making payments or remittances. At the same time, the distributed registry can increase the speed of financial transactions, the stability of payment systems, and also allows you to better track the chain of questionable transactions [2].

Thus, it is necessary to identify the problems and prospects for using cryptocurrency in national economies. The main problems include:

-high volatility during short terms (the rate of the cryptocurrency is subject to strong fluctuations in short periods of time, which is not very

beneficial to the average user);

-a large amount of information on the whole chain of blocks that you have to store on your home PC can create problems for the safe use of data;

- if you lose your password, you can lose financial resources if you did not create a backup copy of the "purse" before, or you did not save the mnemonic code (another way of protection) [3].

The prospects for using cryptocurrency in national economies include:

-the attractiveness of the bitcoin for investors, as it has highly impressed the community by its persistence, unceasing growth in value and constant demand;

-the absence of inflation (no one will be able to print more bitcoins or destroy a number of them if he feels like doing it);

- transfer of electronic cash takes almost no time. The constant demand for explaining the advantages of crypto-currencies, the proposed principles of the new organization of money have undoubted reliability, security, transparency and flexibility.

- the account (purse address) cannot be frozen, arrested, blocked and so on (access to the wallet will be lost only if the owner of the wallet lost the login details);

- an increase in the price throughout the distance (since the appearance of Bitcoin has grown in price by hundreds of times and, as many sources predict, Bitcoin's price will only grow).

-the account (purse address) cannot be frozen, arrested, blocked; sooner or later everyone, at least indirectly, will face crypto currency[3]. Thus, the cryptocurrency is an innovation being developed now and this segment of the market will continue to develop. In modern conditions, cryptocurrency is sold on various exchanges and is gradually being introduced into a variety of modern systems of financial turnover.

Literature:

1. The website of the NBU: www.bank.gov.ua

2. The attitude of governments around the world to blockade and bitcoin: coinspot.io/news/breaking-news/otnoshenie-pravitelstv-vsego-mira-k-blokchejnu-i-bitcoinu-tepleet

3. Article about cryptocurrency: bitsncoins.com/kriptoalyuta/emissiya-kriptoalyut/

Нагорна І.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ ІТ-АУТСОРСИНГУ У ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Сучасне поняття банку відрізняється від його стереотипного образу, оскільки задля утримання позицій банками на конкурентному ринку виникає необхідність проведення сучасних електронних розрахунків і подання звітності, адже це мінімізація витрат часу і персоналу, що в підсумку призводить до зростання прибутків. Це спричинило потребу у створенні системи ІТ-підрозділів банку, що координують і обслуговують переважну кількість банківських бізнес-процесів.

Діяльність ІТ-підрозділу не є фаховою для банку, тому несе високі витрати. Варто відзначити, що для невеликих банків або банків, що мають велику кількість дрібних філій створення окремих ІТ-підрозділів чи просто додаткових робочих місць для даного типу фахівців є неефективним і навіть недоцільним. Оскільки на місцях не виникає такої кількості роботи в межах однієї структурної одиниці, щоб забезпечити високооплачуваного фахівця з повною зайнятістю. Тому постає необхідність у запровадженні давно популярного у міжнародній спільноті ІТ-аутсорсингу.

Банківський аутсорсинг розглядається як процес повної або часткової передачі банком окремих функцій або бізнес-процесів для виконання сторонній організації, яка виступає в якості виконавця послуг і

здійснює управління процесом реалізації даної послуги або бізнес-процесу в рамках власної діяльності [1, с. 10].

Розглядаючи детальніше суть ІТ-аутсорсингу варто визначити основні переваги і недоліки впровадження ІТ-аутсорсингу в банках. Перевагами ІТ-аутсорсингу є: зростання рентабельності бізнесу за рахунок скорочення витрат на обслуговування бізнес-процесів; концентрація всіх зусиль на основному бізнесі; використання передових технологій та досвіду кваліфікованого персоналу; надійність, стабільність та вища ефективність роботи спеціалізованих компаній та усунення дублювання функцій; гнучкість масштабів бізнесу, яка полягає лише у перегляді вартості послуг, що передані на аутсорсинг.

Натомість серед недоліків ІТ-аутсорсингу можна виділити наступні: загроза витоку конфіденційної інформації; вартість аутсорсингу є досить високою; обмеження в можливостях керувати своїми витратами, скорочувати їх (накладні витрати) і, таким чином, потрапляння в певну залежність від цінової політики постачальників послуг, а також від кон'юнктури ринку; загроза банкрутства аутсорсингової компанії.

Серед послуг ІТ-аутсорсингу значне поширення має технічне обслуговування офісної техніки та системне адміністрування. На другому місці є аутсорсинг ІТ-інфраструктури, управління додатками і аутсорсинг ІТ-фахівців [2]. Передача технічного обслуговування і системного адміністрування стороннім організаціям дозволяє банкам істотно заощадити за наявності незначної кількості комп'ютерів і користувачів, але створює певні ризики інформаційної безпеки. Втім, навіть у великих банках, для яких служба ІТ є допоміжним підрозділом, можливим є використання ІТ-аутстафінгу, тобто надання сторонньою компанією фахівця необхідної кваліфікації як для тимчасової, так і для постійної роботи.

ІТ-аутстафінг є однією з найдоцільніших форм використання ІТ-аутсорсингу в банківських установах, оскільки:

– залучає працівників для розробки ІТ-технологій банку і для їх обслуговування без прив'язки до конкретної структурної одиниці, а до сукупності структурних одиниць в межах одного банку;

– дає можливість використання фахівців в регіонах на основі тимчасової роботи в конкретному місці (тобто, декілька фахівців можуть обслуговувати безперебійну діяльність філійної сітки певного регіону);

– дозволяє знижувати витрати, оскільки зарплатні очікування фахівців регіонів значно нижчі, ніж у столичному регіоні, а створення проектних команд не потребує додаткового залучення співробітників.

Послугами ІТ-аутсорсингу з 2009 року користується Райффайзен Банк Аваль, а саме аутсорсингом банкоматної мережі компанії URC, при цьому за даними його фінансової звітності спостерігається значне зменшення витрат на персонал при збільшенні кількості персоналу на 48% в період 2006-2016 років. Також послугами ІТ-аутсорсингу користуються «Альфа-Банк», «Укрсоцбанк», «ВТБ Банк», «УкрСиббанк», «ПРАВЕКС-БАНК». Примітно, що майже 60% ринку ІТ-аутсорсингу припадає на п'ятірку компаній-лідерів: EPAM Systems, Luxoft, SoftServe, GlobalLogic і Сіклум. Це універсальні компанії, що надають повний перелік послуг ІТ-аутсорсингу та обслуговують банківську інфраструктуру.

Отже, в цілому запровадження ІТ-аутсорсингу це крок вперед, що необхідний при швидких процесах глобалізації фінансових ринків. Використання ІТ-аутсорсингу банками сприяє впровадженню новітніх технологічних розробок, поліпшенню якісного рівня обслуговування клієнтів та підвищенню привабливості банківського сектору для інвесторів.

Література:

1. Белоглазовой Г.Н. Банковский аутсорсинг: теоретические и практические аспекты: Учебное пособие / Г.Н. Белоглазовой. – СПб.: Изд-во СПбГУЭФ, 2010. – 144 с.

2. Фінансовий супермаркет : навч. посібник / М. В. Рисін. – К. : УБС НБУ, 2011. – С. 80–84.

Maryniak T.O.

Kyiv national university of trade and economics

THEORETICAL BASIS OF INVESTMENT ACTIVITIES OF BANKS

Investments form the production potential and determine the competitive position of the country in the world markets, is a prerequisite for the development of enterprises, individual industries and the economy in general. The banking system is the basis of the modern economy; in turn, the bank is a financial institution, one of the main subjects of investment activity. A condition of the successful development of Ukrainian banks is active investment activity.

There is currently no single approach to defining the concept of «banking investment». Proponents of the narrow approach hold the view that bank investments related only to securities transactions. For example, A. V. Cherep and O.F. Androsov submits the following definition of banking investments - investing in securities with a maturity over one year, with the purpose of profit [4].

Other authors consider expedient the broad interpretation of the term «bank investments». Bank investments traditionally understand all directions of allocation of resources of a commercial bank, and operations for placement of funds for a certain period in order to gain income. In the first case, the investment includes the entire complex of active operations of the commercial bank, in the second - only its urgent component [1].

Bank investments are primarily understood as investments made by commercial banks as subjects of investment activity.

The investment activity of banks is the practical activity of banking institutions in implementing various forms of investment in order to generate income, social effect, maintaining a certain level of liquidity and solvency, or other purposes of the bank.

Prior to engaging in investment activities of banks are encouraged by the following reasons:

- expansion of the income and customer base;
- bank investment helps to maximize profitability, liquidity and solvency;
- high riskiness of credit operations and the desire to optimize the taxation of bank revenues.

The purpose of the investment business of commercial banks is to ensure the preservation of funds, diversification (the distribution of bank assets between different deposit objects in order to reduce the risk of possible losses of capital or income from it), income and liquidity [3].

In accordance with the purpose of investing, the bank may conduct a conservative, moderately aggressive (market) or aggressive (risky) investment policy (Figure 1) [2].

Conservative	Moderately aggressive	Aggressive (speculative)
• minimal risks, high reliability and liquidity of securities; • securities are dominated by the state, the portfolio is stable, the share of investments in it does not increase;	• average level of risk, sufficient liquidity and profitability of securities; • speculative securities prevail, the share of investments in securities is stable or slowly growing;	• high risks, low liquidity and high profitability of securities; • predominate high-risk securities, the share of investments is actively growing

Fig. 1. Comparative characteristics of investment policy types

Despite of the different orientation of investment activity, the bank's actual investment activity aimed at increasing bank revenues and controlling the level of risk. If a bank in its business rates a quick and high return on active operations, it thereby loses its liquidity, exposing itself to the risk of becoming insolvent and, conversely, if the bank prefers a high level of its liquidity, it tends to lose profitability. These two conditions of efficiency and reliability of commercial banks depend on their policy of profitable allocation of bank resources in the investment sphere.

Using the investment potential of a commercial bank will diversify the risks and increase the profitability and credibility of the banking business. That in turn will create conditions for improving the level of financing of the economy through internal and external sources and will contribute to the overall development of the country's economy.

Thus, it is important for the development of the economy to attract the investment potential of banks, as with the support of banking institutions; the opportunities for its development will be expanded. Banking institutions play a key role in the system of investment mediation, as they assume the main functional load: from the issuer, the financial intermediary, the institutional investor - to the usual infrastructure institution.

References:

1. Vasilyeva T.A. Banking Investing in the Innovation Market: Monograph / T.A. Vasiliev - Sumy: Publishing House of Sumy State University, 2007. - 513 p.
2. Vovchak O.D. Banking investment activity in Ukraine: monograph / O.D. Lupus. - Lviv: View of the LKA, 2005. - 541 p.
3. Melnikov A.E. Theoretical aspects of banking investment activity / A.E. Melnikov // Scientific Papers MAUP: Sb. sciences works. - 2011. - Vip. 2 (29). [Electronic resource]. - Available with http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Npmaup/2011_2/pdf_files/110-116.pdf.

4. Cherep A. V. Banking Transactions: Teach. manual / A.V. Cherep, O.F. Androsova - K.: Exquisitely Condor, 2008. - 410 p.

Moskalyk T. O.

Kyiv National University of Trade and Economics

THE FEATURES OF FACTORING SERVICES IN UKRAINE

The need of short-term capital and the high cost of short-term bank loans have led to the rapid spread of such financial services as factoring all over the world [1, 13]. However, the evolution of factoring services in Ukraine is constrained by such factors as service complexity and insufficient level of familiarity in Ukraine; the association with loan; the document circulation difficulties; the unusual payment system; the complexity of the operation independent structuring [3].

Among the most active banks in Ukraine classic factoring services are provided by 7 institutions such as PUMB, Raiffeisen Bank Aval, UniCredit Bank, OTP Bank, Alfa-Bank, Pivdennyi Bank, Ukreximbank. However, Credit Agricole works exclusively with one client, the Auchan network. Unfortunately, the small list of institutions that are ready to provide classic factoring services in Ukraine ends. And this situation contradicts the fact that according to the National Financial Services Commission in 2017 the State Register of Financial Institutions contained the information about 457 financial institutions that have the rights to provide factoring services in Ukraine.

Despite such asymmetry and targeting of factoring activities on the financing of bank loans requirement rights, in 2016 about 14267 factoring agreements valued UAH 16.56 billion were concluded in Ukraine. The number of concluded factoring agreements in 2016 and in the first quarter of 2017 allows us to talk about the growth of the number of factoring transactions in this

period. Indicators of the first quarter of 2017 also give grounds for optimistic forecasts - in the 1st quarter of 2017, the contract was signed for 1,177 more contracts, compared to the corresponding quarter of 2016. It is worth remembering, however, that only about 20% of these operations are factoring in the classical sense [4].

The largest operators on the factoring market in Ukraine are provided by banks (more than 90% of all agreements) and not by specialized companies unlike the countries of the American continent. Moreover, the main problems of the factoring market development in Ukraine are:

the dominance of banks and factoring takes only part of their portfolios among other services, while for a specialized factoring companies this kind of operations is specialized;

the use of the loan scheme for factoring by the banks during the assessing of potential clients. But factoring is not an analogue of the loan and it is aimed for increasing sales and profitability;

factoring services are provided by banks only as financing operations without any additional services. This is contrary to world practice and the essence of factoring service;

the quality of factoring services in Ukraine is not monitored and the legislation doesn't consists any requirements for the quality standards of factoring services [5, 112].

According to world practice, there are four main components of factoring remuneration such as fixed fee for the processing of documents delivery; the costs of financing with credit resources; commissions for financial service; and subscription fee [2].

Factoring services fee in Ukraine includes the banks interest rate at the level of 26-28%, and in factoring companies - 25-35%. Additionally, the client pays for a variety of other fees from the amount of the assigned factor to the requirements - for setting the factoring limit (at the level of 0.5 - 1%), for servicing (0.5 - 2%), for the processing of documents, which are charged as a

percentage of the amount of agreement (0.1-0.2%). This means, that the value of factoring services is much higher than the costs of loans, moreover in order to receive funding from the factor a great package of documents need to be provided, but without any collateral in the form of a mortgage or surety [4].

Therefore, in order to ensure the development of factoring market in Ukraine, it is necessary to create conditions for the formation of specialized factoring companies that can professionally carry out factoring as a complex transactions that include financing, information and analytical service, work with client debtors; and to provide existing problems solutions [6].

References:

1. Беялов Т.Е. Аналіз форм і методів управління дебіторською заборгованістю у складі оперативних фінансових активів корпорації / Т.Е. Беялов // Актуальні проблеми економіки. — 2015. — № 9 (51).

2. Гутко Л.М. Механізм здійснення факторингових операцій на страхування ризику невиконаних забав'язань за договором факторингу / Л.М. Гутко // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. - №9. – С. 6-9.

3. Національне рейтингове агентство «Рюрік» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua/>.

4. Стан та перспективи розвитку класичного факторингу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrfactor.com/novina/?n=26>

5. Склеповий Є.В. Ринок факторингових послуг в Україні / Є.В. Склеповий // Фінанси України. – 2013. – №9. – С. 109-115.

6. Бучко І.Є. Розвиток факторингових послуг у банківському секторі України / І.Є. Бучко // Науковий вісник НЛТУ України. - 2013.- №23. – С.15

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В БАНКІВСЬКИЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ

На сьогодні, банки в розвинутих країнах практично вичерпали можливості росту як за рахунок звичайних внутрішніх джерел, так і за рахунок злиттів та поглинань. Тому, для забезпечення свого зростання їм необхідно формувати нові, інноваційні джерела. Основною причиною виникнення та розвитку інновацій у банківській сфері, як і в інших галузях економіки, є перспектива отримання якнайбільшого прибутку та мінімізація витрат. [3, с.156]

Банківська діяльність у сучасних умовах значно диверсифікована та є одним із найбільш динамічних секторів економіки. Це обумовлює складність визначення поняття «банківська інновація», тому цим питанням займається досить велика кількість вчених.

На думку І.Т. Балабанова, банківська інновація – це реалізований у формі нового банківського продукту чи операції кінцевий продукт інноваційної діяльності». Таке трактування вузьке і не охоплює напрям удосконалення технологій. [1, с.155]

Інший вчений, Н.М Матвійчук визначає банківську інновацію як: «синтетичне поняття про діяльність банку у сфері інноваційних технологій, направлене на отримання додаткових доходів у процесі створення сприятливих умов формування і розміщення ресурсного потенціалу за допомогою нововведень, які сприяють клієнтам в отриманні прибутку».

Таким чином, серед дослідників не має універсального визначення поняття «банківська інновація», проте, проаналізувавши існуючі визначення, можна констатувати, що вони мають спільну характеристику –

впровадження банківських інновацій призводить до якісних змін у банківській сфері та сприяє отриманню банками прибутку.

В результаті проведеного дослідження, було виявлено, що сам клієнт є основним двигуном інноваційного розвитку банків. У системі банківських послуг для корпоративних клієнтів 60% інновацій запропонував сам клієнт. У випадку обслуговування фізичних осіб, то приблизно половина інновацій була ініційована клієнтом.

До основних напрямків діяльності банків у інноваційній сфері можна віднести:

- Нові банківські продукти, послуги, організаційні рішення на базі нових інформаційних технологій.

- Віртуальні банківські та фінансові технології: управління банківськими рахунками через електронні системи зв'язку, такі як банк-клієнт, шляхом активного використання електронного підпису, укладання договорів на обслуговування з фінансовими організаціями.

- Зміни кваліфікації персоналу: інноваційний менеджер, консультант по структурованим фінансовим продуктам і т. д.

- Нові автоматизовані платформи самообслуговування (моно- і багато функціональні, інформаційні), що дозволяють скоротити клієнтські черги, шляхом вивільнення робочого часу співробітників. Вітчизняний рівень інноваційного потенціалу в банківській сфері є досить високим, але на сучасному етапі не реалізується в повному обсязі. Основними причинами, стримуючими розвиток інновацій у банківській сфері, є:

- відсутність системного підходу у розробці та впровадженні інновацій;

- високий рівень невизначеності;

- недостатній технологічний рівень українських банків;

- дефіцит кваліфікованих працівників у сфері підтримки, продажу нововведень;

- високий рівень конкурентної боротьби на ринку.

Проаналізувавши проблеми впровадження інновацій у банківську сферу, можна дійти висновку, що для стимулювання попиту з боку банків на інноваційні технології необхідно розвивати такі напрямки:

- Змінити психологію клієнтів банків, що змусить банків пристосуватися під потреби клієнтів і тим самим у протистоянні за нього активно освоїти нові види діяльності, адаптувати високі технології.
- Прищепити українській банківській системі і менеджменту культуру використання «довгих» грошей та пов'язаних з ними фінансових інструментів, організаційних моделей.
- Побудувати ІТ-архітектуру і одночасно підвищити якість ІТ-платформ для проведення банківських операцій, в т. ч. поліпшити захист інформації та каналів зв'язку, що виключає доступ сторонніх осіб в банківську мережу
- Реорганізувати систему банківського менеджменту, шляхом створення підрозділу, метою діяльності якого буде дослідження, впровадження та забезпечення функціонування фінансових інновацій у практиці банку.

Проблема інноваційної нерозвиненості банківського бізнесу в Україні повинна стати загальнодержавною, вирішення якої може стати каталізатором економічного зростання країни.

Література:

1. Банки и банковское дело / Под ред. д.э.н., проф. И.Т. Балабанова. – СПб.: Питер, 2013. – 256 с.
2. Банківський менеджмент: питання теорії та практики: монографія / [О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін.]. —Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2014. — 152 с.
3. Банківські інновації: [навч. посіб.] / С.Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 208 с.

THE ESSENCE AND REASONS OF THE MERGERS AND ACQUISITIONS PROCESS

In the most common understanding of mergers or acquisitions (M&A) is one more way to business consolidation, expansion of its activities and influence in some markets.

When one company takes over another and clearly establishes itself as the new owner, the purchase is called an acquisition. From a legal point of view, the target company ceases to exist, the buyer absorbs the business and the buyer's stock continues to be traded while the target company's stock does not. In the pure sense of the term, a merger happens when two firms, often of about the same size, agree to go forward as a single new company rather than remain separately owned and operated. This kind of action is more precisely referred to as a "merger of equals". Both companies' stocks are surrendered and new company stock is issued in its place [1].

A purchase deal will also be called a merger when both CEOs agree that joining together is in the best interest of both of their companies. But when the deal is unfriendly - that is, when the target company does not want to be purchased - it is always regarded as an acquisition.

Whether a purchase is considered a merger or an acquisition, it's really important whether the purchase is friendly or hostile and how it is announced. In other words, the real difference lies in how the purchase is presented to and received by the target company's board of directors, employees and shareholders [2].

Mergers and acquisitions take place for many strategic business reasons, but the most common reasons for any business combination are economic at their core. Following are some of the various economic reasons:

- **Increasing capabilities:** increased capabilities may come from wishing to expand and develop business opportunities or amplify more robust manufacturing operations (or any range of core competencies a company wants to increase). Such capability may come from acquiring a unique technology platform rather than trying to build it.

- **Gaining a competitive advantage or larger market share:** companies may decide to merge in order to gain a better distribution or marketing network. A company may want to expand into different market share, where a similar company is already operating rather than start from ground zero, and so the company may just merge with the other company. This distribution or marketing network gives both companies a wider customer base or market share practically at railway speed.

- **Diversifying products or services:** another reason for merging companies is to develop a current products or services, expand product range. Two firms may be able to merge for gain a competitive edge over others in the marketplace.

- **Replacing leadership:** the owners may also wish to get out of business and invest their money in something else.

- **Cutting costs:** when two companies have similar products or services, combining can create a large opportunity to reduce costs. When companies merge, frequently they have an opportunity to combine locations or reduce operating costs by integrating and streamlining support functions. This economic strategy has to do with economy: when the total cost of production services or products is lowered as the volume increases, the company therefore maximizes total profits.

- **Surviving:** it's never easy for a company to give up, but sometimes it is the only option in order for the company to survive. During the financial crisis, many banks merged in order to deleverage failing losses that otherwise may have put them out of business.

Mergers and acquisitions occur for a plenty of reasons, too, but these are some of the most common. Frequently, companies have multiple complex reasons for mergers and acquisitions [3].

References:

1. Emanuel Gomes “Mergers, Acquisitions and Strategic Alliances: Understanding the Process”, 2011 – 344p.
2. A. P. Dash “Mergers And Acquisitions”, 2010 – 272p. Internet resources: www.investopedia.com

Сисоєва К.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ РИНКУ МІЖБАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Сьогодні в Україні міжбанківський кредит набуває першорядної актуальності через загострення проблем діяльності банків, яка спричинена макроекономічними факторами – суцільним спадом вітчизняного виробництва, платіжною кризою тощо. На стан фінансового ринку з усіма його сегментами безпосередньо впливає й грошово-кредитне регулювання держави. Вплив міжбанківського кредитування на розвиток банківської системи, з нашого погляду, доцільно розглядати як співвідношення системи і її елементу. Оскільки, банківська система України стратегічно направлена на стабільність, то будемо відштовхуватись від поняття «стабільність банківської системи», як основи її розвитку. Останні роки НБУ зменшує обсяги рефінансування, з метою «очищення» банківської системи від збиткових банків. Оскільки величина процентної ставки рефінансування не може перевищувати облікової ставки, то на її зміну впливає грошово-кредитна політика НБУ.

Основним показником ефективності функціонування комерційних банків є їх прибуток. Порівняємо зміну прибутку банківської системи України та зміну обсягу міжбанківських кредитів (рис.1.).

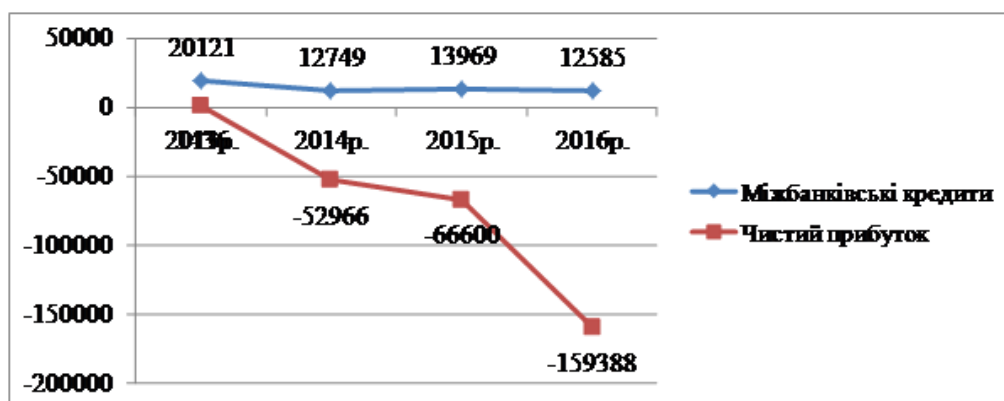

Рис. 1. Динаміка чистого прибутку та міжбанківського кредитування банківської системи України, млн. грн.

За даними рис.1. можемо зробити висновок, про те, що спів ставність змін міжбанківського кредитування та чистого прибутку практично не має закономірності, оскільки темпи зниження чистого прибутку були значно вищими аніж темпи зниження обсягів міжбанківського кредитування. За останні роки (2013-2016 рр.) банки України в сукупності отримували чистий збиток від своєї діяльності. У 2016 р. даний показник досягнув 159 388 млн.грн. Такі тенденції вказують на необхідність застосування заходів для спрямування міжбанківських кредитів банком-позичальником у розвиток та зростання прибутку.

Проаналізувавши показники банківської системи України та ринку міжбанківського кредитування, можемо виділити наступні проблеми:

1. Банківська система України отримує сукупний чистий збиток (показник росте за останні роки). Причинами цього є: недовіра населення, що спричинило відтік депозитів; висока вартість кредитів для населення; неефективне управління активами комерційних банків; високий рівень ризику кредитних портфелів банків тощо.

2. Міжбанківське кредитування, як інструмент стимулювання ефективності банківської діяльності, не виконує даної функції.

3. Великі обсяги рефінансування НБУ банків у кризовий період, окрім стабілізування банківської системи, спричинило нарощення їх боргу.

4. Рефінансування НБУ, в основному, спрямоване на підтримку нестабільних та проблемних банків. Такий стереотип формує хибне ставлення банків-позичальників до цільового використання ресурсів.

Отже, міжбанківське кредитування в сьогоденнішніх реаліях не є стимулом для зростання прибутковості банків України. На даній стадії реформ банківської системи виникає ряд питань щодо ефективності політики НБУ щодо рефінансування банків та регулювання ринку міжбанківського кредитування.

Література:

1. Гуляєва Л.П. Міжбанківські кредити в Україні: еволюція розвитку та проблеми сучасності / Л.П. Гуляєва // Економіка: проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Дніпропетровськ. – 2005. – № 206. – Т. 1. – С.207 – 215.

2. Ларіонова К.Л. Теоретичні аспекти визначення міжбанківського кредитного ринку та його сучасний стан в Україні // К.Л. Ларіонова – Фінансовий простір.- 2015. - №2(18). - С.32-37

Сковира Л.

Київський національний торговельно-економічний університет

РЕПУТАЦІЯ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АТ «ОЩАДБАНК»

Економічна та політична ситуація, яка склалася в Україні, а також посилення інтеграційних процесів у банківському секторі зумовлює розроблення більш ґрунтовних підходів до формування ділової репутації

банку як важливого засобу зміцнення позицій банківської установи. Саме завдяки позитивної ділової репутації банківська установа забезпечує додаткові конкурентні переваги на ринках праці, капіталу, ресурсів, цінних паперів. Підвищення ефективності діяльності банків вимагає відповідно удосконалення управління діловою репутацією, що викликає потребу у пошуку напрямів їх аналітичного забезпечення.

Об'єктом дослідження, у якому саме репутація відіграє вирішальну роль, виступає найбільший та найстаріший банк у сучасній банківській мережі, а саме АТ «Ощадбанк». Він очолює топ-20 найбільш надійних банків України за версією журналу «Новое время» та інвестиційної компанії Dragon Capital. Відповідно до рейтингу міжнародної аудиторської компанії «Делойт» АТ «Ощадбанк» входить до ТОП-50 банків Центральної і Східної Європи та є найбільш стійким банком України за версією видання Forbes Україна.

Зазначимо, що для того, щоб банк мав позитивну та стабільну репутацію потрібен дієвий механізм її формування. Для АТ «Ощадбанк» він включає наступний комплекс заходів: забезпечення позитивного фінансового результату та достатнього розміру власного капіталу, дотримання нормативів достатності, встановлених НБУ, забезпечення зростання обсягів залучених коштів банку та зменшення просторочених позичок, які не забезпечені заставою, надання достатньої інформації та забезпечення доступності звітності банку різних контрагентам та отримання рейтингу кредитоспроможності національними та міжнародними рейтинговими агентствами [3].

Оцінивши основні аспекти, які стосуються механізму управління репутацією АТ «Ощадбанк» та його стратегічні плани на майбутнє доцільно навести основні рейтинги, які має банк на сьогодні: за Міжнародним кредитним рейтингом АТ «Ощадбанк» має рейтинг СааЗ, який ще називається спекулятивним з високими ризиками, за Національним кредитним рейтингом АТ «Ощадбанк» має рейтинг, який є

одним з найвищих можливих в Україні, за загальними активами станом на 01.07.2017 з офіційних даних сайту Національного банку України АТ «Ощадбанк» займає 2 місце (220.7 млрд. грн.), так як і за залученням коштів клієнтів (148.5 млрд. грн.) та за виданими кредитами (65.9 млрд. грн.). У порівнянні рівня доходу за вкладками АТ «Ощадбанк» та 17 банків-конкурентів станом на 01.10.2017 банк за доходністю депозитів по всіх валютах має рейтинг 1.88 (1 – середній рівень), тобто банк займає 2 місце із 10. За середніми процентними ставками депозиту строком на 1, 3, 6 та 12 місяців у гривнях (12,40%) АТ «Ощадбанк» займає 4 місце, за депозитами у доларах США (3.59%) – 1 місце, а за депозитами в Євро (2.26%) – 2 місце. АТ «Ощадбанк» займає 3 місце серед 50 банків за динамікою депозитного портфеля з коефіцієнтом 69,9 зі 100 можливих.

Відповідно до розглянутих складових механізму формування ділової репутації АТ «Ощадбанк» зазначимо, що вагоме місце займає система управління ризиками репутації, яка складається з наступних елементів і підсистем, а саме: дієвої системи управління активами та пасивами, механізму встановлення внутрішньобанківських нормативів і лімітів, регламентований управлінський облік і фінансовий аналіз, реалізація ефективної кредитної політики, справедливе ціноутворення банківських продуктів і послуг, відповідність до встановлених вимог звітності та документообороту, ефективна діяльність інформаційно-аналітичної служби та наявність органів внутрішньобанківського моніторингу та аудиту [2].

Для того, щоб удосконалити механізм формування репутації АТ «Ощадбанк» потрібно впроваджувати на різних етапах рекомендації Базельського комітету, налагоджувати зв'язки із громадськістю, удосконалювати діяльність інформаційно-аналітичної служби банку, підвищувати ділову репутації банків, забезпечувати зростання альтернативних джерел капіталізації, приймати участь у інвестиційних програмах, стимулювати відкриття філій іноземних банків у певних

регіонах, визначати оптимальну частку іноземного капіталу в банківській системі та узгоджувати банківське законодавство зі світовими нормами.

Отже, можемо зробити висновок, що система стратегічного управління діяльністю банків має бути спрямована на функціонування банку в довгостроковій перспективі в умовах посилення банківської конкуренції, а формування його позитивної репутації має стати першочерговим та відповідальним завданням банківського топ-менеджменту.

Література:

1. Кузнєцова Л.В. Інноваційні фінансові інструменти захисту банків від ризиків на кредитному ринку / Л.В. Кузнєцова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 15. – Ч. 2. – С. 142–145.

2. Кузнєцова Л.В. Інноваційні фінансові інструменти захисту банків від ризиків на кредитному ринку / Л.В. Кузнєцова // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». – 2015. – Вип. 15. – Ч. 2. – С. 142–145.

3. Пилипів Н. І., Пилипів М. І. Проблеми формування ділової репутації комерційних банків для функціонування системи ділового партнерства : матеріали науково-практичної конференції молодих учених та студентів (02 квітня 2015 р.) / Н.І. Пилипів, М.І. Пилипів. – Івано-Франківськ : Івано-Франківський університет права імені Короля Данила Галицького, 2015 р. – 306 с.

4. Сагінова О. І. Маркетингове управління корпоративною репутацією комерційного банку/ О. І. Сагінова, І. Скоробогатов, В. Гафт // Маркетинг. – 2014. – № 35. – С. 52–65.

BITCOIN: OPPORTUNITIES AND THREATS FOR NATIONAL ECONOMY

Modern world is full of technology and none of us can even imagine life without internet, phone, computers, credit cards etc. Thus any of our actions closely related with gadgets. In 21st century every man has made some financial operations by credit card, internet banking, or phone apps to meet personal needs. Money that we use is under the control of a central bank, which means that the government manages and issues money. Thereby, every man wants to be financially independent. That's why some people created something "magic", something that is independent of world financial system, and this is called "cryptocurrency".

Cryptocurrency is a new revolutionary type of currency. Like any other currency or unit of account, they only have value because people think it has value. Some currencies were backed by gold or other precious metals. Others are backed by nothing but hot air though they have value because people think it has value and use it as a unit of exchange. Cryptocurrency were designed as a unit of exchange and as a place to store assets without relying on a central bank. Cryptocurrency allocate assets directly to the network and is not related to any currency or national currency system.

There are a lot of cryptocurrency types, but one of them is a leader of investments and is called "the Bitcoin". Bitcoin is the first decentralized digital currency and the best known among other digital money. Bitcoin is a new electronic cash system that is based on scientific logic. This logic is derived from the mathematical bases and the protocol on which bitcoin is built. Bitcoiners do not want the backdoors to be built into the protocol, or allow the

suits in banking or government to have any kind of access to their money – that's the whole point of bitcoin.

Bitcoin operates without anybody control. Transaction processing and issue are carried out collectively by network participants, known as bitcoiners, allowing transactions to be performed anonymously, without user identification. Bitcoin has an open source code, which consists of the right combination of words and numbers. Nobody owns or controls bitcoins, but everyone can become members of the network. All transactions are protected by electronic signatures of users (or network members) who extract bitcoin and / or carry out any transactions with them.

The price of bitcoin is derived from the total utility of the bitcoin network. In other words, bitcoin's value is specifically related to how many people are in the network, how useful the network is, and what the perceived value of bitcoin is. This is similar to how Twitter and Facebook have created social value that has translated into real economic value, which is reflected in the stock price of both of these companies. Without their userbases, each of these networks would be worthless. All networks have a hidden utility that translates into direct economic value. In the early November 2017 the price of bitcoin has extremely grown up and was about \$ 7500. For comparison in May 2017 the price of bitcoin was nearly \$ 600 [1]. Rapid change of bitcoin rate shows that the cryptocurrency is instable payment system which also has a lot of risks.

The bitcoinplatform is actively developing and attracting more and more people. Bitcoin is a great opportunity for those people who want to invest their money and have passive income. A large number of young people are beginning to buy cryptocurrency with the hope of earning a profit in the future.

How bitcoin can affect on the national economy? There are some ways to do this. Firstly, the government has to regulate using cryptocurrency. The reason is that thousands of people in Ukraine use the bitcoinservice, which is not legalized in our state, means that the Ukrainians use a currency that does not count as money. Therefore, if the government would allow currency issue,

establishes taxes on it, any related transactions, will allow people to invest their money in bitcoin or other cryptocurrencies, the state capital will significantly change, which will increase the monetary base. Also, the government should make official payment instrument status for bitcoin, because this cryptocurrency is in demand of a lot of business sphere in Ukraine.

However, using bitcoin has a lot of threats. Nobody will refund the money lost due to the devaluation of the bitcoin. Even after making bitcoin official payment system, the state will not repay the cost of crying goods for “miners” in case of depreciation or loss due to any other reason. Also, if government would regulate using bitcoin it will make new terms of money circulation for cryptocurrency, which violates the essence of that payment system. The reason is that bitcoiners uses bitcoin because it is independent of government, Central Bank etc.

Using digital currencies as a political action, we can reappropriate our economic wealth away from the hands of corrupt politicians and their capitalist allies, while create a revolutionary new way forward. This single action alone can ensure that we will no longer be enslaved to the same system of debt bondage that has created the conditions of the world today [1].

Bitcoins and other types of cryptocurrencies are the future for new investors, for creation a new business, a future that is independent of the influence of other people on it, but which is very dangerous if it not used correctly. Bitcoinplatform has extremely grown up but the price of cryptocoin is very unstable. However, it has a lot of possibilities and threats for people or/and state. On my opinion, we should more investigate cryptocurrency to have bigger luggage of knowledge which could help us in future.

References:

1. Bitcoin is not about money [electronic resource] / BTCTheory, 2014. – Access mode : <https://btctheory.com/2014/12/10/bitcoin-is-not-about-money/>

BITCOIN AND ITS OPPORTUNITY TO EXIST IN THE MODERN WORLD

Bitcoin is a form of digital currency, created and held electronically. No one controls it. Bitcoins aren't printed, like dollars or euros – they're produced by people, and increasingly businesses, running computers all around the world, using software that solves mathematical problems.

It's the first example of a growing category of money known as cryptocurrency.

Bitcoin's most important characteristic, and the thing that makes it different to conventional money, is that it is *decentralized*. No single institution controls the bitcoin network. This puts some people at ease, because it means that a large bank can't control their money.

Who prints it? No one. This currency isn't physically printed in the shadows by a central bank, unaccountable to the population, and making its own rules. Those banks can simply produce more money to cover the national debt, thus devaluing their currency. Instead, bitcoin is created digitally, by a community of people that anyone can join. Bitcoins are 'mined', using computing power in a distributed network.

This network also processes transactions made with the virtual currency, effectively making bitcoin its own payment network.

The bitcoin protocol – the rules that make bitcoin work – say that only 21 million bitcoins can ever be created by miners. However, these coins can be divided into smaller parts (the smallest divisible amount is one hundred millionth of a bitcoin and is called a 'Satoshi', after the founder of bitcoin).

What is bitcoin based on? Conventional currency has been based on gold or silver. Theoretically, you knew that if you handed over a dollar at the bank,

you could get some gold back (although this didn't actually work in practice). But bitcoin isn't based on gold; it's based on mathematics.

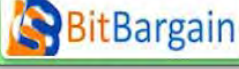
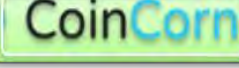
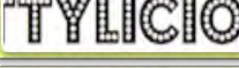

Around the world, people are using software programs that follow a mathematical formula to produce bitcoins. The mathematical formula is freely available, so that anyone can check it.

The software is also open source, meaning that anyone can look at it to make sure that it does what it is supposed to.

There are companies in most countries that will sell you Bitcoin in exchange for the local currency. In the United States, a company called Coinbase will link to your bank account or credit card and then sell you the coins for American dollars. Opening an account with Coinbase is similar to opening a traditional bank or stock brokerage account, with lots of verification of your identity needed.

For people who do not want to reveal their identities, there are services like LocalBitcoins that will connect local people who want to buy and sell Bitcoin for cash, generally without any verification of identity required.

You can find more exchanges where bitcoins can be bought on the picture 1.

	Coinbase operates one of the most popular wallets and is a simple way to buy bitcoin. \$5 bonus on sign up (USA).
	Localbitcoins matches buyers and sellers online and in-person, locally worldwide (Finland).
	BitQuick claims to be one of the fastest ways you can buy bitcoin (USA).
	Bitbargain has a vast range of different payment options for UK buyers (UK).
	CoinCorner allow purchases with credit and debit cards for verified users (Isle of Man).
	A peer-to-peer platform for individuals to buy, sell or trade bitcoin and altcoins (UK).
	Bitfinex is a trading platform for Bitcoin, Litecoin. It allows margin trading and margin funding (USA).
	Xapo is Known for it's ease of use and bitcoin cold-storage vault (USA).

Picture 1. Exchanges for buying bitcoins (made by the author)

The price of Bitcoin fluctuates constantly and is determined by open-market bidding on Bitcoin exchanges, similar to the way that stock and gold prices are determined by bidding on exchanges.

The price of Bitcoin has been rising, and recently hit a high above \$2,000. Like gold, the price of Bitcoin has always been driven by the scarcity of the digital tokens. But now the situation is greatly changed, and its price is higher than 6,5 thousand USD in the 1st of Nov. 2017 (Picture 2).

Picture 2. Bitcoin Price during 2017

Source: the date of coindesk exchange.

Recent price advances have increased the share of bitcoin's market capitalization compared to the rest of the cryptocurrency ecosystem. According to the data from CoinMarketCap, bitcoin accounts for nearly 60 percent of the entire \$183 billion cryptocurrency market.

The corporate world has also taken interest in the technology that enables Bitcoin, especially its decentralized financial network and the blockchain, the global ledger where all Bitcoin transactions are recorded. Many banks are making big bets that real-world financial transactions will one day be run on networks similar to Bitcoin, which can operate more quickly, efficiently and securely than traditional financial networks.

There are now many competitors to Bitcoin, like Ethereum, and their value has also been pushed up by growing interest in the Bitcoin technology. But Bitcoin has remained the largest so-called cryptocurrency and is generally the one that people use to buy and sell other cryptocurrencies.

Сало Л. О.

*Інститут банківських технологій та бізнесу
ДВНЗ «Університет банківської справи»*

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО ПРОЕКТНОГО ФІНАНСУВАННЯ

Появу та розвиток проектного фінансування традиційно пов'язують з інвестиційною активністю банків в енергетичній сфері, сфері транспортної інфраструктури, видобутком корисних копалин та розбудовою мережі мобільного зв'язку. Сьогодні проектне фінансування як різновид фінансування інвестиційних проектів, при якому велика частина повернення позикових коштів здійснюється за рахунок грошового потоку, який згенеровано безпосередньо проектом, уже зарекомендувало себе як досить успішний спосіб залучення коштів у розвинених країнах. Зокрема, в межах Європейського Союзу за період з 1990 по 2010 рр. було реалізовано 1452 проекти на загальну суму 272 млрд. євро [1].

Починаючи з 1999 року DeutscheBank здійснював проектне фінансування у сфері реалізації проектів з використання альтернативних джерел енергії в усьому світі. Зокрема, у Північній Америці DeutscheBank є головним інвестором розвитку сонячної енергетики у США та піонером у сфері будівництва вітрових станцій у Квебеку (Канада). Щодо діяльності в Україні, DeutscheBank не має власної філії та часток в українських банках, а представлений спільними з державою проектами з модернізації та реконструкції газотранспортної системи України. Зокрема, 11 грудня 2012

року ДК «Укртрансгаз» і DeutscheBank підписали угоду щодо відкриття кредитної лінії в розмірі 53,5 млн. євро для реалізації проекту модернізації компресорної станції Бар газопроводу «Союз» [1].

Проаналізуємо умови фінансування, що розміщені на офіційних сайтах банків (табл.1).

Таблиця 1

Умови фінансування, що пропонують вітчизняні банки

Назва банку	Форми забезпечення повернення позики	Умови фінансування		
		Термін фінансування, років	Мінімальна частка власних коштів ініціатора проекту, %	Мінімальний (максимальний) бюджет проекту, євро, дол., грн.
ПАТ «Піреус Банк»	за рахунок грошового потоку, який виробляється самим проектом	До 7 років	30% бюджету проекту	Відсутні дані (В.д.)
ПАТ «ОТП Банк»	за рахунок грошового потоку, генерованого проектом або активом проекту; або частково за рахунок активів, що не належать до проекту	До 7 років	30% бюджету проекту	Від 1,5 млн. євро
ПАТ «Укрексім банк»	В. д.	До 5 років	В.д.	До 10 млн. дол. США (в рамках програми енергоефективності ЄБРР)
ПАТ «Альфа-Банк»	застава основних засобів, акцій підприємств, поручництва клієнтів Альфа-Банку	До 5 років	30% бюджету проекту	від 500 тис. дол. США
ПАТ «ВТБ Банк»	за рахунок майбутніх грошових потоків, що генеруються проектом	До 10 років	В.д.	від 25 млн. грн.

Джерело: складено на основі офіційних сайтів банків

Основним забезпеченням зобов'язань позичальника при проектному фінансуванні виступає грошовий потік, що згенерований безпосередньо проектом. Та частина банків, зокрема ПАТ «Альфа-Банк», ПАТ

«КРЕДОБАНК», як свідчать дані табл.1, звертають увагу переважно на баланс і надані позичальником гарантії [2].

Грошовий потік як форму забезпечення кредиту пропонують лише ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «Піреус Банк» та ПАТ «ОТП Банк», що дає змогу створити відособлену самостійну проектну компанію, зміщуючи акценти в процесі оцінки з суб'єкта кредитування на об'єкт [3].

Активність банківських установ на ринку проектного фінансування України поки що залишається низькою. Однак, можна констатувати, що розвиток проектного фінансування в країні все більше набирає темпи, що обов'язково призведе і до активізації діяльності банків як основних учасників даного ринку.

Література:

1. Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Про шляхи стабілізації банківської системи України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/DH27C00A.html.

2. Ярошенко С.В. Торгове фінансування на ринку банківських послуг України / С.В. Ярошенко // Вісник КНУТД, 2013. – №3. – С.196-201. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://knutd.com.ua/publications/pdf/Visnyk/2013-3/196_201.pdf.

3. Стратегія розвитку банківської системи 2016-2020: «Синергія розвитку банків та індустріалізація економіки» [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/kafedra+banksprav/proekt_strategi.pdf

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Нині в Україні постає завдання досягнення економічного зростання випереджальними, порівняно з розвинутими країнами, темпами, як зараз спостерігається тенденція зростання технічного та технологічного відставання нашої країни від держав зі сталою ринковою економікою [3, с. 11]. Необхідною умовою покращання інвестиційної та економічної ситуації в Україні є подальша децентралізація державного управління, яка здатна підвищити демократичний потенціал суспільства, сприяти підвищенню управлінської компетенції регіональних та місцевих органів влади. Серед вітчизняних учених проблем інвестування досліджували: О. М. Вінник, Н. Н. Вознесенська, Д. В. Задохайло, О. Р. Зельдіна, О. Р. Кібенко, В. М. Коссака, В. В. Кудрявцева, В. К. Мамутов, О. П. Подцерковний, В. В. Поєдинок, Л. В. Таран, Р. Б. Шишка та інші.

Спираючись на думки науковців, під інвестиційною політикою слід розуміти систему дій, що застосовуються суб'єктом інвестицій, спрямованих на досягнення найбільшого ефекту від інвестиційної діяльності. Розробка і реалізація інвестиційної політики дозволяє приймати ефективні управлінські рішення, пов'язані з розвитком суб'єкта інвестицій в умовах зміни зовнішніх і внутрішніх факторів, що визначають це розвиток [2]. Нинішня практика формування інвестиційних програм регіонального рівня є недосконалою. В більшості випадків обласні інвестиційні програми є зведенням зібраних з районів проектів збільшення виробництва певних підприємств, в яких економічне обґрунтування є недовершеним. Якщо проаналізувати місцевий рівень економічного

розвитку, то можливостей сільських, селищних та міських у малих містах органів місцевого самоврядування (ОМС) недостатньо для кваліфікованого моніторингу та управління не тільки інвестиційними процесами, але й економічним розвитком в цілому.

Збільшення обсягів залучених інвестицій відіграє подвійну роль для регіонів. По-перше, за кількістю залучених інвестицій можна зробити висновок про дієвість відповідної регіональної чи місцевої влади, тим самим оцінити її ефективності. По-друге, інвестиції самі по собі виступають інструментом та рушійною силою економічного розвитку відповідної території, тобто дозволяють отримувати соціальний ефект. З метою стимулювання економічного розвитку територій та прискорення в них інвестиційних процесів на регіональному та місцевому владних рівнях повинна здійснюватись цілеспрямована стратегія формування іміджу регіону як привабливого місця вкладення інвестицій, в числі яких: формування бази даних для потреб широкого кола інвесторів щодо економічного і правового середовища, інвестиційного потенціалу та конкурентних переваг території; запровадження і постійна підтримка дії ефективних каналів поширення інформації щодо потреб та можливостей території, в тому числі рекламного характеру; активна участь і посередництво в налагодженні ділових контактів між представниками місцевих бізнесових кіл та потенційними інвесторами; адміністративний та консультативний супровід інвестиційних проектів [1, с. 12].

На рис. 1 представлена функціональна модель, яка відображає мету та завдання регіональної влади в інвестиційному процесі.

Рис. 1. Функціональна модель регіонального інвестиційного процесу

Функції регіональної влади зі створення сприятливого інвестиційного клімату:

- 1 — вивчення потреб та ресурсів громади;
- 2 — інформаційна кампанія;
- 3 — підтримка бізнесу.

Отже, реальне сприяння розвитку підприємництва в Україні передбачає формування зрозумілих та економічно виправданих передумов і правил підприємницької активності. Місцева інвестиційна політика повинна відповідати загалом стратегії розвитку регіону, орієнтуватися на економічні методи стимулювання інвестиційної діяльності.

Література:

1. Амоша О. І. Механізм переходу економіки на інноваційну модель розвитку. – Донецьк: ІЕП НАНУ, 2013. – 108 с.
2. Дідківська Л. І. Державне регулювання економіки: Навч. посіб. – 5-те вид. / Л.І. Дідківська, Л. С. Головка. – К. : Знання, 2014. – 213 с.
3. Крейдич І. М. Систематизація джерел забезпечення формування інвестиційної політики / І.М. Крейдич // Інвестиції: практика та досвід. – 2012. – № 18. – С. 10-13

Тішкова Ю.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

МЕТОДОЛОГІЯ ВИЗНАЧЕННЯ ІНДЕКСУ ФІНАНСОВОГО СТРЕСУ

У відповідь на серйозні фінансові кризи в країнах, що розвиваються, та розвинутих країнах політики і дослідники інвестували значні ресурси у кількісне визначення ступеня стресу у фінансовому секторі, щоб зрозуміти рівень стресу порівняно з минулими кризами. Результатом цих зусиль

стало розмаїття показників фінансового стресу, на основі діагностики яких можна відстежувати розвиток фінансового сектору.

На жаль, як у вітчизняній, так і закордонній фінансовій науці досі не сформовано єдиного погляду на сутність фінансового стресу. У широкому розумінні епізод фінансового стресу (Financial Stress) визначається як «період економічного розвитку, під час якого фінансова система перебуває в умовах сильного напруження (Pressure or Condition) та неспроможна виконувати свої функції». Іншими словами, фінансовий стрес є порушенням нормального функціонування економічної системи.[1]

Основні прояви фінансового стресу полягають у наступному:

1. Невизначеність відносно цін на фінансові активи або біржові товари, що змушує учасників ринку швидше і активніше реагувати на будь-яку нову інформацію.

2. Недостатня інформація про мотиви та поточний стан інших учасників ринку, що може призвести до невірної інтерпретації динаміки цін і епізодів різкої корекції очікувань.

3. Асиметрія інформації про якість активів або заборгованості, в результаті чого загострюється проблема несприятливого відбору та морального ризику, що, у свою чергу, веде до зниження довіри та кредитної активності.

4. «Втеча в якість»: зростання ймовірності втрати змушує інвесторів надавати перевагу менш дохідним, але при цьому і менш ризиковим способам вкладення коштів, що, як правило, призводить до зміни їх відносних цін.

5. «Втеча в ліквідність»: скорочення можливостей у сфері кредитування створює додаткові стимули для вкладення банками коштів у більш ліквідні активи.[2]

У 2003 році Банк Канади представив перший всеохоплюючий індекс фінансового стресу для вимірювання стресу в канадській фінансовій

системі. В 2006 році методологія визначення фінансового стресу була вдосконалена Іллінгом та Лю. [3]

Федеральні резервні банки США розробили декілька індексів фінансового стресу для вимірювання фінансових стресів: індекс фінансового стресу федерального резервного банку Канзас-Сіті (Kansas City Financial Stress Index) у 2009 році, індекс фінансового стресу федерального резервного банку Сент-Луїса (STFSI) у 2010 році та індекс фінансового стресу федерального резервного банку Клівленда (Cleveland Financial Stress Index) у 2011 році.

У 2009 р. Кардареллі, Елекдаг і Лалл розробили індекс фінансового стресу для розвинутих економік (Financial Stress Indices For Advanced Economies). Для кожної країни цей показник розраховувався як середньозважене значення трьох субіндексів, які характеризують банківський сектор, коливання вартості капіталу та валютний ринок.

Балакрішнан, Деннінгер, Елекдаг і Тайтл вдосконалили методологію та розробили індекс фінансового стресу для країн, що розвиваються (Emerging Market Financial Stress Index). Це дослідження зробило можливим вивчення каналів передачі фінансового стресу від розвинутих країн до країн, що розвиваються, а також поліпшило якість розрахунків, що дало змогу точніше визначити стресові події й аналізувати загальні регіональні чинники впливу на зростання рівнів стресу в країнах, які розвиваються. [2]

У 2009 році Європейський центральний банк розробив свій власний індекс фінансового стресу. Початкові дані щодо фінансових ринків, які використовувалися ЄЦБ, були стандартизовані, прологарифмовані та зведені для трьох основних ринків: ринку цінних паперів із фіксованим доходом, ринку акціонерного капіталу та валютного ринку. [4]

У 2011 р Банк Швеції запропонував Шведський індекс фінансового стресу (Sweden Financial Stress Index) з використанням п'яти субіндексів: грошового ринку, ринку облігацій, валютного ринку, ринку акціонерного

капіталу, банківського сектору. У 2012 році ЄЦБ розроблено та впроваджено новий щотижневий індекс – комплексний показник системного фінансового стресу (Composite Indicator of Systemic Stress), що відображає рівень поточного стресу у фінансовій системі єврозони. Індекс CISS зкладається на основі зведення п'яти субіндексів, які, у свою чергу, побудовані на 15 незалежних фінансових показниках.[5]

В 2016 НБУ ініціював формування Індексу фінансового стресу (ІФС) України для оцінки ступеня стресу у вітчизняній фінансовій системі та порівняння його з даними попереднього періоду. Індекс ІФС України розраховується щоденно за даними чотирьох субіндексів, які відображають стан різних сегментів внутрішнього фінансового ринку. Кожен субіндекс, у свою чергу, складається принаймні з трьох показників (загалом 14), за допомогою яких кількісно описується стан відповідних сегментів. ІФС є дієвим показником ступеня стресу, якого зазнає економіка України в будь-який момент часу. Результати аналізу цього індексу можуть бути використані НБУ при розробці монетарної політики. [2]

Дослідження НБУ ознаменували собою значний методологічний прорив для банківської системи України. Але при цьому залишається досить широке поле для вдосконалення. Незважаючи на те, що індекс формується на основі щоденних даних, проблемою є низька прозорість даної інформації для зовнішніх користувачів. Необхідною є побудова ІФС в реальному часі з відкритим доступом до вихідних даних. Для цього доцільно скористатись досвідом ЄЦБ щодо оприлюднення комплексного показника системного фінансового стресу.

Література:

1. Індекс фінансового стресу: оцінка і застосування в емпіричних дослідженнях в Україні / А. Вдовиченко, Г. Орос //Журнал європейської економіки - Том 14 (№ 2) - 2015

2. Індекс фінансового стресу для України/ Леся Тищенко, Аттіла Чайбок// Вісник Національного банку України - 2017
3. Illing M., Liu Y. Measuring Financial Stress in a Developed Country: an Application to Canada // Journal of Financial Stability. – 2006. – Vol. 2. – № 4. – P. 243–265.
4. Grimaldi M. . Detecting and interpreting financial stress in Euro area. Working Paper, (№ 1214). European Central Bank (ECB). Frankfurt am Main -2010
5. Haefcke S., Skarholt A. . A Swedish Financial Stress Index. Stockholm School of Economics. - 2011

Туругіна Д. С.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Банки як фінансові посередники забезпечують передусім перерозподіл тимчасово вільних грошових ресурсів та спрямування їх до суб'єктів ринку з метою задоволення інвестиційних та споживчих потреб, розширеного відтворення економіки. Банк є головним фінансовим посередником сьогодення, який здійснює свою діяльність на підставі ліцензії НБУ і має дозвіл на значне коло фінансових операцій та послуг. Банк є самостійним суб'єктом господарювання, юридичною особою, який виробляє і реалізує продукт у формі специфічних банківських послуг [1].

Банки, акумулюючи та об'єднуючи заощадження індивідуальних власників, мають унікальну можливість використовувати їх в інтересах всього суспільства країни шляхом інвестування фінансових ресурсів у різні галузі економіки у вигляді довгострокових кредитів, участі у капіталі

інших суб'єктів господарювання, активній діяльності на ринку цінних паперів.

Користування послугами банків на сьогодні стає необхідною потребою підприємств, фірм, державних установ, громадських організацій і приватних осіб. Всі вони потребують відкриття в банках різних рахунків для зберігання грошових коштів, послуг обміну валюти, купівлі-продажу цінних паперів, надання позичок, тощо. Все це зумовлює необхідність того, щоб всі члени суспільства були добре обізнані зі структурою і роллю банку в сучасній економіці. Особливо це необхідно для сучасного українського суспільства, яке йде шляхом ринкових реформ і створення сучасної банківської системи. Сьогодні стан розвитку економіки потребує постійної уваги до банківської системи в цілому і до вітчизняних банків зокрема, проведення політики, спрямованої на створення сприятливих умов для їх стабільного та ефективного функціонування [2].

Поступова трансформація національної економіки та розвиток ринкових відносин відкрили нові напрями діяльності банківського сектора, даючи можливість розширити спектр банківських послуг. Особливої уваги в цьому аспекті, на нашу думку, заслуговує банківська інвестиційна діяльність. Інвестиційна діяльність банків у першу чергу це процес купівлі фінансових інструментів (акцій, облігацій, векселів), тобто операції банку на фондовому ринку. Основними видами інвестиційних операцій банку є стратегічні (купівля контрольного пакету акцій для управління підприємством) та портфельні (купівля окремих видів цінних паперів для отримання доходу) [3, с. 180].

Основними напрямками участі банків в інвестиційному процесі є:

- мобілізація банками коштів на інвестиційні цілі;
- надання кредитів інвестиційного характеру;
- вкладення коштів у цінні папери, паї, часткова участь (як за рахунок банку, так і за дорученням клієнта) [4, с. 163].

Банківський кредит є одним із можливих джерел інвестиційних ресурсів. Займаючись кредитно-інвестиційною діяльністю, банки виходять на інвестиційний ринок як особливі суб'єкти, які виконують не стільки роль інвестора, скільки роль посередника, який акумулює на ринку тимчасово вільні грошові кошти фізичних і юридичних осіб та трансформує їх у кредитні ресурси інвестиційного призначення. Участь банків в інвестиційних процесах сприяє рівномірному розподілу фінансових ресурсів між різними сферами підприємницької діяльності.

Вагоме значення для розвитку кредитно-інвестиційної діяльності банківського сектора має загальнодержавна економічна політика. Упровадження дієвих монетарних, фіскальних та правових інструментів дасть змогу поліпшити умови ведення підприємницької діяльності, що покращить інвестиційний клімат у державі. Крім цього, одним із необхідних заходів, є вдосконалення чинних та розробка нових нормативно-правових актів щодо банківського інвестування та, зокрема, кредитно-інвестиційної діяльності банків. Наявність єдиного підходу, чіткої стратегії та правового підґрунтя в цій сфері є важливою умовою не тільки для ефективної діяльності банківського сектора економіки, але й для соціально-економічного розвитку країни в цілому.

Отже, подальший розвиток кредитно-інвестиційної діяльності вітчизняних банків залежить від активної участі всіх суб'єктів процесу: населення як найбільшого постачальника грошових коштів, банків як посередника, кредитора та інвестора, суб'єктів господарювання як основних об'єктів вкладення ресурсів та держави як організатора правових відносин між усіма учасниками кредитно-інвестиційної діяльності.

Література:

1. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посібник. - К.: Знання, 2008. - 318 с.

2. Аванесова І.А. Інструментарій регулювання кредитної діяльності комерційного банку // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Т. 9. – Суми: Мрія-1 ЛТД; УАБС, 2007. – С.316–329.

3. Єпіфанов А. О. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : [монографія] / А. О. Єпіфанов, Н. А. Дехтяр, Т. М. Мельник. - Суми : УАБС НБУ, 2007. - 286 с.

4. Мамедов А. О. Международный финансовый менеджмент в условиях глобального финансового рынка : [монография] / А. О. Мамедов. - М. : Магистр, 2007. - 300 с.

Уманців В.Ю.

Київський національний торговельно-економічний університет

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УКРАЇНІ

Інвестиційна діяльність є складним і багатогранним явищем, що передбачає цілий ряд етапів залежно від формування, розподілу й використання ресурсів, а також їх застосування за участю певних різних суб'єктів. Однією з основних причин недостатнього рівня активності інвестиційної діяльності в Україні є низький ступінь координації можливостей бюджетного впливу на інвестиційний процес та інвестиційної ініціативи суб'єктів господарювання за умов збільшення глобальних інвестиційних ризиків.

Державне регулювання інвестиційної діяльності передбачає використання як економічних важелів, які впливають безпосередньо на ринкові рішення, та адміністративні, що охоплюють адміністративні аспекти впливу на інвестиційний процес. На основі економічних важелів

держава регулює економічні відносини на ринку через системи оподаткування і грошово-кредитного регулювання. За допомогою адміністративних важелів регулювання держава виконує контролюючі функції, запроваджує правила ліцензування, здійснює дозвільний вплив щодо встановлення способів та організації провадження інвестиційної діяльності.

Запровадження інвестиційних стимулів передбачає застосування податкових преференцій, які полягають у диференційованому оподаткуванні прибутку на основі використання як різних ставок податків, так і різних умов їхньої сплати. Завдяки бюджетно-податковій політиці держава спроможна забезпечити дієву мотивацію суб'єктів інвестиційної діяльності [1, с. 31-34].

На основі грошово-кредитної політики держава регулює інвестиційну діяльність шляхом регулювання попиту і пропозиції на позикові ресурси, оскільки важливе значення у здійсненні інвестицій має залучення кредитів. Стимулювальний вплив держави реалізується у політиці заохочення банківського кредитування на основі формування доступних для суб'єктів господарювання кредитних ресурсів. Завдяки грошово-кредитній політиці держава впливає на процес інвестиційної спроможності банківської системи, що відображається на обсягах вільних фінансових ресурсів у потенційних інвесторів, зростання яких сприятиме збільшенню обсягів інвестування.

Механізм державного стимулювання інвестиційної діяльності діє з урахуванням впливу держави на її здійснення відповідно до законодавства залежно від ситуації на інвестиційному ринку, а також через ухвалення державою рішень у ролі інвестора при здійсненні безпосереднього бюджетного інвестування (здебільшого у пріоритетні сфери національної економіки) або опосередкованого впливу із застосуванням певних стимулів і регламентів через окремі державні інститути.

Формування в Україні сприятливого підприємницького клімату залежить від реалізації завдань зі стимулювання інвестиційної активності, макроекономічної стабілізації, дерегуляції, розбудови внутрішнього ринку та диверсифікації зовнішньоекономічного співробітництва України. Саме тому пріоритетами державної політики сприяння інвестиційній активності мають стати досягнення взаєморозуміння між регуляторними органами та підприємницьким сектором при розробці регуляторних процедур. Необхідно запроваджувати ефективні формати публічних консультацій із суб'єктами інвестиційної діяльності з урахуванням галузевих та регіональних особливостей [2, с. 112-115].

Завершеність циклу державного стимулювання інвестиційної діяльності неможлива без аналізу результативності регулювання та ухвалення рішень щодо продовження його дії чи внесення певних коректив. Це потребує посилення уваги органів державної влади до виконання процедур регуляторної політики щодо моніторингу результативності. З цією метою доцільним видається запровадження процедур планування та відстеження результативності. Очевидно, що регулювання, розроблене без дотримання необхідних процедур, збільшує витрати суб'єктів господарювання та зменшує інвестиційну привабливість економіки загалом [3, с. 34-38].

Необхідним є також удосконалення законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності та запровадження механізму захисту інтересів інвесторів, що мають на меті посилити стимулювальний вплив на національну економіку та сприяти інтеграції України до світового економічного простору навіть за умов економічної нестабільності. Унаслідок цього зростатиме рівень активності невеликих інвесторів та активізується процес інвестування на основі використання різних ринкових інструментів. Відсутність системних механізмів підтримки інвестиційної активності у національній економіці призводить до того, що українська економіка зазнає помітного негативного деформуючого впливу

і є нездатною завчасно реагувати на зміни у кон'юктурі світової економіки

Література:

1. Ганін В. Фінансово-кредитні інструменти економічного зростання України // В. Ганін, В. Соляр, Н. Дяченко // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2017. – №3. – с. 29-38.

2. Терещенко Г.М. Компенсаційні механізми захисту інвесторів: зарубіжний досвід та українські реалії / Г.М. Терещенко, К.В. Клименко // Фінанси України. – 2017. – №10. – с. 110-126

3. Зверяков М.І. Банківський та реальний сектори економіки України: оцінка взаємозв'язків та дерермінант розвитку // М.І. Зверяков, Л.В. Жердецька // Економіка України. – 2017. – №10. – с. 31-48.

Царьов О.С.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

За сучасних умов незавершеності трансформаційних змін і посилення механізмів місцевого самоврядування актуальною проблемою є формування ефективної регіональної інвестиційної політики, яка б всебічно враховувала рівень економічного розвитку й інвестиційний потенціал регіонів. Дійсно, сприятливий інвестиційний клімат в регіоні – це додатковий позитивний фактор, який допомагає інвестору прийняти рішення стосовно надання інвестицій тому чи іншому підприємству.

У теперішній час оцінювання інвестиційної привабливості регіонів набуло досить значного поширення у світовій практиці. Так, у США

регулярно публікуються індекси, що характеризують рейтинг штатів за різними критеріями і мають різну спрямованість: політичну, економічну, екологічну. Ряд відомих американських наукових центрів та інвестиційних компаній періодично публікують ранжируваний за ступенем інвестиційної привабливості перелік регіонів з метою орієнтації потенційних інвесторів.

Для визначення регіональної привабливості існує багато різних методик. Одна з перших комплексних методик оцінки інвестиційної привабливості регіонів України розроблена під керівництвом І.А. Бланка [1, с. 34]. Вона передбачає ранжирування регіонів за п'ятьма узагальненими показниками з урахуванням їх питомої ваги: рівень загальноекономічного розвитку регіонів – 35 %; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону – 15 %; демографічна характеристика регіону – 15 %; рівень розвитку ринкових відносин і комерційної інфраструктури регіонів – 25 %; рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків – 10 %.

При оцінюванні рівня загальноекономічного розвитку регіону вивчають потенційну потребу в обсягах інвестування, можливість формування інвестиційних ресурсів за рахунок власних джерел, сукупну місткість регіонального ринку. Для такого оцінювання використовуються наступні аналітичні показники:

- частка регіону в валовому внутрішньому продукті та виробленому національному доході;
- обсяг виробленої промислової продукції на душу населення;
- рівень самозабезпеченості регіону основними продуктами харчування (обсяг виробництва відповідних видів сільськогосподарської продукції на душу населення);
- середній рівень заробітної плати в регіоні;
- обсяг і динаміка капітальних вкладень у регіоні в розрахунку на одного жителя;
- число компаній і фірм всіх форм власності в регіоні;

– частка збиткових підприємств у загальній кількості функціонуючих компаній та фірм.

При оцінюванні рівня розвитку інвестиційної інфраструктури регіону вивчають можливості швидкої реалізації інвестиційних проектів за такими показниками: кількість підрядних будівельних компаній і фірм всіх форм власності; обсяги місцевого виробництва основних видів будівельних матеріалів; виробництво енергетичних ресурсів (у перерахунку на електроенергію) на душу населення; кількість залізничних шляхів сполучення в розрахунку на 100 кв. км території; щільність автомобільних шляхів з твердим покриттям на 100 кв. км території [2, с. 41].

У минулому році економіка Одещини була на підйомі. Область увійшла в трійку кращих по динаміці будівництва (зростання на 33,8 %), сільського господарства (зростання на 11,4 %) і роздрібної торгівлі (зростання на 8 %), у четвірку кращих з наявності компаній і фірм усіх форм власності в регіоні. Також Одещина посіла п'яте місце з динаміці промисловості (зростання на 9,2 %), валовому регіональному продукту.

Але сумно виглядають результати Одещини в сфері зовнішньої торгівлі: одинадцяте місце за обсягом експорту. Експорт товарів скоротився за рік на 12,1 %, експорт послуг – на 13,4 %. А адже Одещина завжди славилася як найважливіші морські ворота України. Якщо керівництву регіону вдасться більш ефективно використовувати експортний потенціал області, це може стати хорошим стимулом для всіх галузей економіки Одещини.

Важливим фактором підвищення регіональної інвестиційної активності є формування інформаційної відкритості та привабливого іміджу регіонів. Одеська область за своїм економічним, інноваційним та людським потенціалом і геополітичним положенням є однією з провідних в Україні. Основні показники рейтингу області наведено у таблиці.

**Місце Одеської області за основними показниками серед регіонів
України у 2016 році**

з/п	Назва показника	Одиниці виміру	2016 рік	Частка у загальному обсязі по Україні, %	Місце серед регіонів за значенням показника
1.	Валовий регіональний продукт (у фактичних цінах)	млн. грн.	99761	5,0	5
2.	Індекси промислового виробництва	%	109,2	х	5
3.	Продукція сільського господарства у постійних цінах 2010 року	млн. грн.	11881,2	4,7	3
4.	Капітальні інвестиції, у фактичних цінах	млн. грн.	16728,7	4,7	6
5.	Прямі іноземні інвестиції в область	млн. дол. США	1331,3	3,5	6
6.	Обсяг роздрібного товарообороту підприємств (юридичних осіб)	млн. грн.	2584,5 ⁴	7,8	3
7.	Середньомісячна заробітна плата	грн.	4825	х	7
8.	Рівень безробіття	%	6,8	х	5
9.	Число компаній і фірм всіх форм власності в регіоні	одиниць	68103	6,1	4
10.	Темп зростання будівельної продукції	%	133,8	х	2
11.	Заборгованість із виплати заробітної плати	млн. грн.	55,5	0,2	15
12.	Частка збиткових підприємств у загальній кількості функціонуючих компаній та фірм	%	23,9	х	...
13.	Експорт товарів	млн. дол. США	1520,5	4,2	11
14.	Імпорт товарів	млн. дол. США	1247,0	3,24	7

Виходячи з вище наведеного можна зазначити, що підвищенню інвестиційної привабливості буде сприяти наступне:

– посилення інвестиційного спрямування розвитку фондового ринку та його інфраструктури, інвестиційне спрямування приватизаційних процесів;

– спрощення доступу підприємств до довгострокових кредитів, зниження реальних процентних ставок завдяки реструктуризації та додатковій капіталізації банківського сектору;

– впровадження інструментів стимулювання енерго- та ресурсозбереження, переходу на енерго- та ресурсозберігаючі технології.

Література:

1. Бланк И.А. Управление активами и капиталом предприятия / И.А. Бланк. – К.: Ника-Центр, Эльга, 2003. – 448 с. («Энциклопедия финансового менеджера»; вып. 2).

2. Кошельок Г. В. Внутрішні фактори та резерви росту інвестиційної привабливості промислових підприємств : дис. канд. ек. наук : 08.00.04 / Кошельок Галина Володимирівна – Одеса, 2010. – 250 с.

Тарасенко І.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ РОЗВИТКУ КРИЗИ БАНКУ

Проблема стійкості банків та антикризового регулювання стає все більш актуальною. Нехтування питаннями запобігання банківських криз може призвести до різкого ослаблення банківської системи, фінансової бази економіки. Тож на сучасному етапі діагностика кризового стану банку є одним з першочергових завдань, оскільки більшість банків України ще остаточно не вийшли з кризи. У загальному розумінні сутність діагностики в антикризовому управлінні полягає у здатності оперативно розпізнавати дестабілізуючі фактори та процеси, забезпечувати прийняття випереджуючих управлінських заходів із метою запобігання виникненню нових проблем у розвитку організації та підвищення ефективності системи управління в цілому. Виникнення кризових явищ в банківському секторі і

в окремому банку обумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми причинами. Тож для забезпечення стабільного функціонування банку важливо:

- своєчасно ідентифікувати загрозу;
 - оцінити діяльність банку як цілісної системи;
 - визначити фактори деструктивного впливу на діяльність банку;
 - спрогнозувати фінансовий стан банку з урахуванням сценаріїв впливу факторів;
- оцінити масштаб розгортання та виявити причини виникнення кризи;
 - оцінити ефективність інструментарію з подолання кризи [1].

Під час проведення діагностики велике значення набуває вибір методу обстеження. Зважаючи за специфіку діяльності банку доцільно виділити конкретні методи діагностики кризи, що може виникнути через підвищений рівень ризику діяльності банку (рис.1).

Найбільш простим у використанні є метод графічного аналізу, що дозволяє наочно представити результати проведеного аналізу. Проте він не дає можливість проведення комплексної оцінки досліджуваного об'єкта через обмеженість інформації.

У той час в Україні здобув широкого використання метод рейтингових оцінок, що дозволяє оцінити стан банку чи окремих напрям його діяльності на основі рейтингу, розрахованого у балах. Такий рейтинг дає змогу узагальнити результат оцінки за кількісними та якісними показниками, що обрані для дослідження.

На противагу цьому модель класифікаційних дерев майже не використовується у вітчизняній практиці, оскільки він характеризується складністю у виборі оціночних питань на кожному рівні ієрархії [2].

Варто додати, що на сьогодні достатньо ефективним методом діагностичних обстежень є проведення стрес-тестування. Загальний механізм стрес-тестування включає ідентифікацію ризику,

розроблення сценарію, вибір методики, що дозволить коректно спрогнозувати наслідки стресового сценарію, розрахунок наслідків реалізації стресових сценаріїв для банку та аналіз отриманих результатів і прийняття відповідних заходів для уникнення ризику [3].

Рис.1. Методи діагностики кризових явищ в банку [2]

Діагностичні обстеження, які проведені НБУ на основі стрес-тестування, призвели до процесу «очищення» банківської системи відкишенькових банків, які проводили спекулятивні операції та операції з відмивання грошей.

Отже, діагностика проблемних ситуацій банків має розглядатися як обов'язковий етап дослідження проблем, що характеризують його

діяльність. Банкам доцільно обрати той, метод діагностики, який буде найбільш доцільним та ефективним. Адже аналізуючи різні показники діяльності банку можна своєчасно виявити проблемні ситуації і , як наслідок, своєчасно вжити коректні антикризові управлінські заходи для запобігання та попередження кризових явищ.

Література:

1.Зверяков М.І. Антикризове управління фінансовою стійкістю банку в умовах економічних дисбалансів : [монографія] / М.І. Зверяков, О.М. Зверяков. – Одеса : ОНЕУ, 2015. – 418 с.

2.Ребрик Ю.С. Особливості сучасних підходів до діагностики кризових явищ у банку / Ю.С. Ребрик // Форумування ринкових відносин в Україні. – 2012. – № 12(139). – С. 117–122.

3.Кашакевич Б.Ю. Стрес-тестування кредитного портфеля банку на основі багатофакторних моделей / Б.Ю. Кашакевич // Економічний простір. – 2011. – № 45. – С. 161–170.

Тарасюк М.М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОСОБЛИВОСТІ БЮДЖЕТНОГО ПРОЦЕСУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Кожна із ланок бюджетної системи Великобританії є незалежною та функціонує автономно, а тому самостійно складає, розглядає, затверджує і виконує свій бюджет.

Бюджетний рік Великої Британії охоплює період з 1 квітня і завершується 31 березня наступного року. Бюджет є найважливішим із законів, які щорічно приймаються. За його основу береться Бюджетне послання Канцлера казначейства, з яким він виступає в жовтні-листопаді кожного року. Детальний розгляд державних видатків проводиться в

спеціальних комітетах Палати громад і в установах, яким делеговані відповідні повноваження [1].

Щорічно 1 жовтня Казначейство направляє циркуляр окремим департаментам, міністерствам і відомствам, вимагаючи від них кошторис витрат на наступний фінансовий рік, а від департаментів внутрішніх доходів, митних платежів і акцизів – кошторис доходів. Вони розробляють кошториси за встановленою класифікацією витрат і передають їх казначейству, яке перевіряє і уточнює їх. При розробці бюджету враховують такі макроекономічні показники: прогнозні темпи зростання ВВП, рівень безробіття, норми процентних ставок, динаміку цін, ситуацію на фондовому ринку, рівень податкових ставок та інші. Планування здійснюється на п'ятирічний період у цінах поточного року з відповідним щорічним коригуванням (середня помилка не перевищує 1% від ВВП) [2].

У бюджетному процесі вирішальна роль належить уряду в особі Казначейства, тоді як проходження бюджету в Парламенті зводиться до формального схвалення дій уряду. Депутати не можуть вносити, а Палата громад не може приймати законів про збільшення загальної суми бюджетних витрат, запропонованої урядом. Таке правило розширює можливості уряду впливати на мінливу економічну ситуацію в країні. Палата громад формально має право відхилити законопроект про бюджет, але практично це ніколи не робиться. Незважаючи на тривалу процедуру, Парламент завжди затверджує бюджет у сумах, запропонованих урядом [1].

У Великобританії не існує бюджету у вигляді єдиного закону, який санкціонує державні доходи і витрати. Натомість проект бюджету складається з двох окремих частин – розрахунку доходів та витрат. Відповідно щорічно приймаються два основних фінансових закони, які регулюють питання бюджету – Закон про асигнування, предметом якого є державні витрати, і Закон про фінанси, в якому відображаються державні доходи та їхні джерела.

Після розгляду і затвердження Кабінетом міністрів проект бюджету подається в парламент. Пропозиції щодо бюджету оголошуються в так званій бюджетній день в палаті громад канцлером казначейства у його щорічному Бюджетному посланні, в якому викладаються поточний стан в економіці та державних фінансах і прогнози розвитку на середньострокову та довгострокову перспективу. Пропозиції щодо бюджету вносяться канцлером від імені уряду Великобританії у вигляді кошторисів міністерств і центральних відомств. Також уряд готує щорічну збірку офіційних документів про державні видатки – «Білу книгу», де викладає свої плани на наступні три роки. Бюджетне послання та «Біла книга» обговорюються у парламенті. Спеціальний постійний комітет палати громад вивчає Білу книгу і доповідає про неї перед дебатами, під час яких парламент висловлює свої зауваження.

Для вотування (розгляду-затвердження) бюджету парламент збирається на спеціальну сесію. Бюджетні права якого щодо бюджетної ініціативи (можливості вносити зміни в поданий проект) є обмеженими. На практиці тільки виконавча влада може збільшити видатки державного бюджету, але парламент може пропонувати скорочення витрат. Головну роботу над проектом виконує нижня палата – палата громад. Тут діє два комітети – із розгляду видатків і доходів. Верхня палата (палата лордів) затверджує бюджет у цілому. Затверджений бюджет підписує королева Англії (це її єдина та формальна функція в бюджетному процесі).

Особливість бюджетного процесу полягає в тому, що незначну частину видатків бюджету (близько 4% від їхнього загального обсягу) парламент не затверджує. Головним чином це видатки капітального характеру. Виконання державного бюджету забезпечують: Міністерство фінансів Великобританії в особі канцлера казначейства, що контролює в тому числі фінансові служби інших міністерств і відомств; а також Банк Англії (заснований в 1694 р.), який є органом його касового виконання.

Для Великобританії характерний жорсткий контроль за здійсненням бюджетних витрат. Основною метою уряду є контроль за зростання державних видатків, тому наголос робиться на ефективності використання бюджетних коштів [1].

Таким чином, фундаментальною особливістю бюджетного процесу Великобританії є бюджетний період, який розпочинається з 1 квітня і завершується 31 березня наступного року. Щорічно створюються два законодавчі акти, які регулюють питання бюджету - Закон про асигнування, предметом якого є державні витрати, і Закон про фінанси, в якому відображаються державні доходи та їхні джерела. Також незначну частину видатків бюджету парламент не затверджує.

Література:

1. Миргородська Л.О. Фінансові системи зарубіжних країн. - К.: ЦНЛ. -2008. - 320с.
2. Фінанси зарубіжних країн: навчальний посібник / [Кізима Т. О., Кравчук Н. Я., Горин В. П. та ін.]; за ред. О. П. Кириленко. – Тернопіль: Економічна думка, 2013. – 287 с.

Татарікова Г. С.

ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОВЕРНЕННЯ ВКЛАДІВ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ У НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКАХ В УКРАЇНІ

Стратегічно важливим завданням для банківської системи України сьогодні є посилення довіри економічних суб'єктів до неї. Важливим елементом грошової маси є строкові депозити, частка яких складає близько 70% усіх пасивів [1] у зарубіжній практиці. Ситуація в Україні є дещо

іншою. Станом на вересень 2017 року, частка строкових депозитів в національній та іноземній валютах складає 21% [2]. Отже, з метою залучення у банківську систему нових строкових депозитів необхідно створити міцну систему гарантування повернення вкладених коштів особам у випадках, коли банки набувають статусу неплатоспроможного.

Повернення коштів фізичних осіб гарантує в Україні така установа, як Фонд гарантування вкладів фізичних осіб. Вона захищає інтереси фізичних осіб у разі визнання банку неплатоспроможним. Відсоток покриття вкладів фізичних осіб у динаміці за 2017 рік є надзвичайно високим - від 98,6% до 98,8% [3], що свідчить про успішність політики цієї установи у зазначеному напрямі.

На противагу цьому, проблема забезпечення повернення вкладів юридичних осіб у неплатоспроможних банках у вітчизняній практиці не регулюється настільки ефективно. На офіційному сайті Фонду гарантування вкладів фізичних осіб відсутні статистичні дані про відсоток покриття вкладів юридичних осіб. У національному законодавстві відсутні статті, які гарантують юридичній особі повернення власного капіталу.

Юридичні особи не мають реального доступу до власних коштів на поточних або депозитних рахунках внаслідок блокування рахунків у випадку визнання банку, послугами якого вони користуються, неплатоспроможним. Можливим є повернення депозиту через судовий позов, проте у цьому випадку не йде мова про реальне одержання коштів, що черговий раз підкреслює, що чинне законодавство в недостатній мірі регулює проблему повернення коштів юридичним особам у неплатоспроможних банках.

Аналізуючи правовий статус юридичних осіб, варто зазначити, що стаття 2 Цивільного кодексу України [4] не рангує поняття «фізична особа» та «юридична особа», визнаючи обидві категорії рівноправними учасниками цивільних відносин. Тому надавати певні законодавчі переваги певній конкретній категорії не є коректним. Більш того, незахищеність

підприємців демотивує їх підприємницьку діяльність, змушує закриватися представників малого та середнього бізнесу, гальмує розвиток ринкових відносин в Україні.

З метою мінімізації фінансових ризиків банк, як гарант повернення коштів юридичним особам, має запропонувати власним клієнтам явні гарантії безпеки та захищеності коштів на банківському депозиті. Зважаючи на вищезазначене, існують два шляхи створення явних гарантій: закріплення системи гарантування повернення коштів юридичним осіб у неплатоспроможних банках на законодавчому рівні або договірна форма створення таких гарантій. На нашу думку, найбільш оптимальним шляхом вирішення питання гарантій повернення коштів юридичним особам у неплатоспроможних банках є закріплення на законодавчому рівні грошової суми, яка буде сплачуватися юридичним особам.

З оглядом на вищезазначене, варто запропонувати, аби кожного місяця у формі обов'язкового платежу відбувалися відрахування у Фонд гарантування вкладів юридичних осіб на рівні, встановленому для фізичних осіб. Таке страхування, на нашу думку, має бути добровільним. У випадку відмови від сплати обов'язкового платежу юридичною особою явних гарантій для неї не існуватиме.

Інша важлива рекомендація – внесення змін до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», які мають юридично закріпити гарантії повернення вкладів для юридичних осіб, які здійснили страхування власного депозиту. Таке законодавче закріплення гарантій сприяє зростанню рівня довіри громадян, які займаються підприємницькою діяльністю, до банківської системи України.

Література:

1. Соколов О. Практика страхування депозитів у розвинутих країнах світу / О. Соколов / Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку [Електронний ресурс] : <http://www.ufin.com.ua>.

2. Бюлетень Національного Банку України [Електронний ресурс] // Національний Банк України. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138777>.

3. Статистика Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.fg.gov.ua/statystyka>.

4. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV [Електронний ресурс]. – 2003. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Тузова К.О.

*Донецький національний університет економіки та торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського*

ФОНДОВІ ІНДЕКСИ ЯК ІНДИКАТОРИ СТАНУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Значною частиною фінансового ринку є фондовий ринок, на якому відбувається акумуляція вільних коштів та інвестування. Тому важливим залишається визначення загального стану фондового ринку, що можливо через аналіз індексів. Саме індекси є найбільш застосованим методом фінансового аналізу фондового ринку у світовій практиці, бо вони адекватно відображають коливання пропорцій попиту і пропозиції на фінансові інструменти.

У країнах з розвинутою економікою функціонують фондові біржі, які мають власні розроблені індекси, за допомогою яких визначається рівень та динаміка цін на акції. У табл. 1 розглянуто найбільші фондові біржі світу та їхні індекси.

Найбільші фондові біржі світу та їх індекси

Біржа	Індекс
NYSE	Промисловий індекс Доу-Джонса, NYSE Composite, NYSE ARCA Tech 100 Index
Токійська фондова біржа	NIKKEI і TOPIX
Лондонська фондова біржа	FTSE 100
Шанхайська фондова біржа	SSE Composite
Гонконгська фондова біржа	Hang Seng
NASDAQ	NASDAQ Composite

Отже, сутність індексів однакова, та базується вони всі на середньому арифметичному цін акцій найбільших компаній, проте кожен з них має свої особливості. Так наприклад, промисловий індекс Доу-Джонса визначається шляхом масштабування середнього - сума цін ділиться на дільник, який змінюється щоразу, коли входять в індекс акції піддаються дробленню (сплиту) або об'єднання (консолідації). Індекс охоплює 30 найбільших компаній США та визначається у пунктах. NYSE Composite відображає зміни в курсі всіх акцій, що котируються на NYSE, що включають в себе більше 2000 найбільших компаній різних країн, вимірюється в доларах. Nikkei 225 - розраховується як просте середнє арифметичне цін акцій 225, що найбільш активно торгуються, компаній першої секції Токійської фондової біржі [1].

FTSE 100 Index - індекс ґрунтується на курсах акцій 100 компаній з найбільшою капіталізацією, що котируються на Лондонській фондовій біржі (LSE). Сумарна капіталізація цих компаній становить 80% сукупної капіталізації всіх котируються на біржі компаній. Крім того, компанії, чиї акції враховуються в розрахунку індексу FTSE 100, повинні відповідати умовам, виставленим FTSE Group: входити в список Лондонської фондової біржі, вартість акцій індексу FTSE 100 повинна виражатися в фунтах або

євро, пройти тест на приналежність до певного державі, акції FTSE 100 повинні перебувати у вільному обігу і бути високоліквідними [1].

SSE Composite для розрахунку приймаються щоденні значення цін всіх акцій, що торгуються в котирувальних листах А і В Шанхайської фондової біржі. Базове значення - 100 пунктів.

Hang Seng обчислюється як середнє зважене значення найбільших за капіталізацією акцій 34 акціонерних компаній Гонконгу, які складають 65% від загальної капіталізації фондової біржі Гонконгу.

NASDAQ Composite - зведений індекс NASDAQ, що включає в себе понад п'ять тисяч компаній, які входять до лістингу NASDAQ. Акції будь-якої з них впливають на індекс пропорційно своєї ринкової вартості. Ринкова вартість розраховується: загальна кількість акцій компанії множиться на поточну ринкову вартість однієї акції [1]. Щодо України, то список функціонуючих бірж:

1. ПРАТ «УМВБ»;
2. ПРАТ «ФБ «ІННЕКС»;
3. ПАТ «УКРАЇНСЬКА БІРЖА»;
4. ПАТ «ФБ «ПЕРСПЕКТИВА»;
5. ПАТ «ФОНДОВА БІРЖА ПФТС».

Таким чином, за даними Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку сьогодні працюють п'ять фондових бірж. Крім того, ПАТ «ФОНДОВА БІРЖА ПФТС» має індекс ПФТС, що розраховується щодня за результатами торгів ПФТС на основі середньозваженої ціни за угодами. У «індексний кошик» входять найліквідніші акції, за якими відбувається найбільше число угод [3]. Ще одним важливим індикатором українського фондового ринку є індекс UX, що розраховується «Українською біржою». Він розраховується через зважену за капіталізацією з урахуванням free - float ціну 5 звичайних акцій [4].

Таким чином, індекси фондового ринку визначають рівень та динаміку цін на фінансові інструменти, надають загальну характеристику

ринків: кон'юнктуру, стан ділової активності суб'єктів окремих секторів економіки, завдяки чому інвестори мають змогу оптимізувати свою стратегію на довгострокову перспективу, проводити хеджування ризиків.

Література:

1. Ганжела В.Э. Тенденции развития мировых фондовых рынков // 3б. Наукових праць V Міжнародної науково–практичної конференції «Соціально-економічні реформи у контексті інтеграційного вибору України». – Дніпропетровськ: ПДАБА. – 2012. – Т. 3 – С. 18-20.

2. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmsc.gov.ua/>

3. Офіційний сайт Фондової біржі «ПФТС» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com.ua>

4. Офіційний сайт Фондової біржі «Українська Біржа» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ux.ua>

Хомазюк Л.Є.

Київський національний торговельно-економічний Університет

МІСЦЕ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Банківський сектор перебуває у стадії постійного розвитку, що пов'язано із появою нових, реорганізацію та ліквідацією інших фінансових установ. Посилення регулювання з боку держави, зростаюча конкуренція, недостатній обсяг активів, необхідність підтримки прибутку на відповідному рівні, бажання утримати існуючу та розширити власну ринкову нішу стимулює банки до постійного укрупнення та нарощення капіталу, що сприяє утворенню системно важливих фінансових інститутів, зокрема системно важливих банків, несвоєчасне втручання у регулювання

діяльності яких може призвести до негативних наслідків для економіки країни. Якщо звернутись до історії, спусковим гачком кризи 2008-2009 рр. стало банкрутство світового інвестиційного гіганта «Lehman Brothers», який був системно важливим банком США. Саме тоді було засвідчено необхідність регулювання діяльності та підтримки таких банків державою, адже вони є «too big to fail» (занадто великими, щоб впасти).

Будь-які проблеми, пов'язані з діяльністю СВБ, здатні спровокувати ланцюгову реакцію розповсюдження ризиків і підірвати стабільність інших банків та банківської системи в цілому. Майже кожна країна зіштовхнулася з проблемою подолання наслідків фінансових труднощів системно важливих банків – Commerzbank AG (Німеччина), Royal Bank of Scotland, Lloyds Banking Group (Великобританія), Citigroup (США), UBS (Швейцарія) та інших [1].

В Україні системно важливі банки почали визначатись НБУ з 2015 року. Регулювання діяльності національних системно важливих банків України здійснюється відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», у якому наведено визначення системоутворюючого банку, як банку, зобов'язання якого становлять не менше 10 відсотків від загальних зобов'язань банківської системи [2]. І вже за цей період економіка країни відчула негативний вплив з боку СВБ. «Дельта Банк», який було визнано системно важливим банком у 2015 році збанкрутував, що спричинило хвилю економічних проблем по всій країні. Падіння цієї банківської установи стало причиною недовіри населення до банків, втрати коштів юридичними особами, кошти яких були розміщені на рахунках в ПАТ «Дельта-Банк», девальвації гривні, погіршення економічного стану та стійкості інших банківських установ, падіння ВВП та призвело до інших негативних наслідків. Другу хвилю економічних негараздів спричинив «ПриватБанк», під час стрес-тестування якого було виявлено значну нестачу капіталу, проте цього разу банк було врятовано державою. 19

грудня 2016 року «ПриватБанк» було націоналізовано з метою уникнення негативних наслідків для економіки країни.

Таким чином, системно важливі банки відіграють надзвичайно важливу роль щодо забезпечення стабільності всієї банківської системи держави, адже діяльність СВБ може призводити як до позитивних, так і до негативних наслідків для економіки країни. Тому важливим завдання державних регулюючих органів повинно стати створення ефективного інструментарію регулювання діяльності таких системно важливих банків.

Література:

1. Самсонов М. Передумови та науково-методичні підходи до виокремлення системно важливих банків / М. Самсонов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mer.fem.sumdu.edu.ua>

2. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : закон України від 07.12.2000 р. № 2121–III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.

Черненко Л.О.

Інститут банківських технологій та бізнесу

ДВНЗ «Університет банківської справи»

**ПЕРЕВАГИ РОЗВИТКУ КОРОТКОСТРОКОВОГО
КРЕДИТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ ЯК РІЗНОВИДУ
БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ**

У сучасних умовах кредит є одним із основних складових розвитку та функціонування економіки України. Від кредитної діяльності банків, а саме: від можливості й умов надання кредитів, залежить підвищення конкурентоспроможності українського бізнесу.

Актуальність теми зумовлена гострою потребою юридичних осіб в отриманні додаткового фінансування для їх повноцінного функціонування та обмеженою можливістю українських банків з надання короткострокових кредитів, у зв'язку з кризовою економічною ситуацією та дорогими ресурсами.

Аналіз досліджуваної теми проводили у своїх працях такі автори: О. Вовчак [1], А. Ковальчук, В. Лагутін, В. Міщенко [2], С. Реверчук, М. Савлук [3], Т. Смовженко [3] та інші .

Можливість банків надавати кредити суб'єктам господарювання, забезпечуючи їх необхідними грошовими ресурсами, значною мірою сприяє перспективам подальшого входження вітчизняної економіки у світовий глобалізаційний процес.

Короткострокове кредитування – це один із видів кредитів, який надається на строк не більше одного року, як правило, із споживчими цілями або для поповнення тимчасової нестачі власних оборотних коштів у позичальника. Найбільш активно застосовуються короткострокові кредити в споживчому кредитуванні, в торгівлі, в сфері послуг та у режимі міжбанківського кредитування [4, с. 89].

Короткострокове кредитування більш вигідне для юридичних осіб тим, що:

– суми виплат за кредитами менші, навіть при більш високих відсотках за короткостроковими кредитами;

– прибуток підприємства від короткострокових кредитів збільшується тим, що вони повертаються тоді, коли віддача від них вже настала і кредит погашається без збитку для основної діяльності.

Відповідно до сучасних умов ведення бізнесу в Україні, юридичні особи потребують додаткового фінансування на короткий строк. Найбільшого поширення в банківській практиці України набули такі види короткострокового кредитування як овердрафт, факторинг та кредитна лінія. Основні їх переваги наведені в табл. 1.

**Переваги основних видів короткострокового кредитування
юридичних осіб**

Вид короткострокового кредитування	Переваги
Овердрафт	– оперативність проведення платежів; – надається без застави, тому відсутні витрати, пов'язані з оформленням заставного майна; – не передбачає перевірки цільового використання; – погашається автоматично за рахунок щоденних надходжень; – у разі погашення овердрафту в день, коли виникла заборгованість, проценти за користування кредитними коштами не сплачуються взагалі; – постійне і поновлюване джерело позикових коштів; – автоматичне регулювання потреби в обігових коштах на рахунку підприємства; – та середньорічні обороти по поточному рахунку;
Факторинг	– низькі ризики від шахрайства; – можливість отримати/збільшити відстрочку платежу; – покращення ліквідності та зменшення ризику при організації платежів
Кредитна лінія	– часткові надходження на рахунок бувають дуже зручні в певних ситуаціях і дозволяють витратити тільки необхідну частину всієї суми; – зменшується боргове навантаження на позичальника; – гроші використовуються економно, тільки для реалізації певної мети; – відбувається економія часу на оформлення одного кредиту, хоча фактично здійснюється кілька позик.

Джерело: розроблено на основі [5]

Здійснення таких кредитних операцій не лише дає змогу підприємству уникнути кризових явищ, а й сприяє подальшому його розвитку, отриманню великих прибутків та збільшенню ринкової вартості підприємства.

Отже, короткострокові кредитні операції можуть бути використані для покращення умов існування кредитної системи у національній економіці, оскільки кожній фінансово-кредитній установі саме кредитні операції приносять найбільші доходи.

Література:

1. Вовчак О. Д. Банківське мікрокредитування малого підприємництва в Україні : монографія / О. Д. Вовчак, П. М. Сенищ, О. І. Антонюк. – К. : УБС НБУ, 2012. – 190 с.

2. Мищенко С. В. Стимулирование кредитования как фактор экономического роста / С. В. Мищенко // Вестник Финансового университета.– 2013. – № 1(73). – С. 35–45.

3. Кредитування та контроль: підручник для студ. вищ. навч. закл. / [Т.С. Смовженко [та ін.]; за заг. ред. Т.С. Смовженко, Р.А. Слав'юка; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. банк України, Ун-т банківської справи.

4. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти [Текст]: навч. посібник / С.В. Глущенко. – К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 153 с.

5. Обліковуємо овердрафт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100005009-oblikovuyemo-overdraft>.

Шулик К.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОВІСТЮ БАНКУ НА ОСНОВІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Забезпечення зростання доходів та зниження витрат - основна ціль кожного банку. Проте в кризовий період не кожен банк отримує позитивний фінансовий результат.

Головними причинами збитковості банківської діяльності стали формування резервів на покриття можливих втрат по активних операціях, продаж проблемних кредитів за вартістю, нижчою за балансову; зниження

доходів від основної діяльності через низьку ділову активність в економіці та в умовах зростання витрат по залучених ресурсах. Тому доцільно розглянути зарубіжний досвід антикризового управління банків різних країн[1, с.18].

Антикризове управління - це концептуальний підхід, згідно з яким антикризовий менеджмент є постійно діючим комплексом заходів із запобігання кризових ситуацій у діяльності суб'єкта господарювання, виведення із кризи, мінімізації негативних наслідків та стабілізації стану економічного агента, найбільш чітко розкриває сутність даної категорії [2, с.61].

В умовах фінансової кризи та зростання неплатоспроможності діяльності вітчизняних банків реалізація антикризового управління, зорієнтованого як на попередження, так і на подолання кризових явищ, стає необхідністю для здійснення ефективної діяльності всіх банківських установ. Тому для впровадження антикризового менеджменту у банках України важливим є вивчення не тільки теоретичних напрацювань, але й практичних аспектів даного виду управління в банках розвинутих країн.

У США, країнах Євросоюзу, в Японії, Індії у діяльність банків впроваджується управління безперервністю бізнесу (Business Continuity Management або ВСМ). За визначенням Інституту безперервного планування, ВСМ - це цілісний управлінський процес, який дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та створити основу для забезпечення стійкості та можливості ефективно реагувати на проблеми, які загрожують інтересам головних акціонерів, репутації, бренда та вартості основних активів [3].

Зарубіжний досвід свідчить, що ефективно розв'язати проблему управління проблемними активами банків на пізніх стадіях роботи із заборгованістю можна також шляхом передачі (продажі) проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу. Компанії SPV – це фінансові організації спеціалізованого призначення,

основна мета яких полягає у викупі у неплатоспроможних банків проблемних активів, заставного забезпечення та відновленні їх платоспроможності після реалізації пулу проблемних активів за договірною ціною. Альтернативним є механізм продажу проблемних активів із частковим їх фінансуванням на принципах SPV - offshore за участі капіталу інвестора [4, с.29].

Характерною ознакою шведської моделі є наявність незалежної ради з оцінки активів, що забезпечує прозорість цього процесу. За підрахунками економіста Емре Ергунгора, шведському «поганому» банку вдалося повернути близько третини вартості «токсичних» активів.

В Німеччині для скорішого подолання наслідків фінансової кризи 2008-2009 рр. впровадили модель «полегшеного варіанту «поганого банку» («bad bank light»), коли держава скуповує високо ризикові активи, а банки відшкодовують можливі збитки в довгостроковій перспективі.

Україна також розробляє нормативну базу по створенню «поганого» (санаційного) банку. У липні 2009 р. були прийняті зміни до закону «Про банки і банківську діяльність» одним із нововведень було введення нової статті про санаційний банк. Згідно цієї статті Кабінет міністрів України за поданням Національного банку України, узгодженим із Комітетом Верховної Ради України з питань фінансів і банківської діяльності, має право створити санаційний банк, який не є учасником Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Основним завданням санаційного банку є захист інтересів вкладників (кредиторів) банків [5, с.25].

Підводячи підсумки, можна зробити висновок, що антикризове управління спрямовано насамперед на уникнення витрат банку, що в свою чергу впливає на прибутковість. Порівнюючи іноземний та вітчизняний досвід, можна зустріти і схожі напрями в управлінні проблемними активами: реструктуризація, передача проблемних активів третій особі в тому числі і пов'язаній з банком, або ж продаж активів. Відмінним є впровадження санаційного банку (так званого «bad bank»).

Література:

1. Ю.П. Макаренко, К.С. Мороховець “Доходи і витрати у забезпеченні прибутковості комерційних банків України”// Економічна наука, 2016р. – 96с.
2. Лигоненко, Л. Антикризисное управление: современное состояние, методическое и кадровое обеспечение [Текст] / Л. Лигоненко // Актуальні проблеми економіки. – 2003.– № 4(22). – С. 59–62
3. Glossary of General Business Continuity Management Terms [Електроннийресурс] / The Business Continuity Institute. – Режим доступу : <http://www.thebci.org/Glossary.pdf>.
- 4 . Зайцев, О. Превентивная антикризисная программа [Текст] / О. Зайцев // Банковская практика за рубежом. – 2009. – № 5. – С. 18–25
5. Слобода, Л. Напрями вдосконалення роботи банків України з проблемними активами в посткризовий період [Текст] / Л. Слобода, Н. Дунас // Вісник НБУ. – 2011. - № 4. – С. 46 -51

Яременко А.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ІННОВАЦІЇ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЕВОЛЮЦІЇ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансові інновації були й залишаються невід’ємною складовою економічного розвитку людства протягом останніх декількох сторіч. Це закономірний результат еволюції фінансового ринку; створення й популяризація нових фінансових інструментів, технологій, інститутів та ринків, що також передбачає інституційні інновації, інноваційні продукти і процеси.

Інституційні інновації пов'язані зі створенням нових типів фінансових компаній (наприклад, фірми, що спеціалізуються на роботі з кредитними картками, дисконтні брокерські фірми, інтернет-банки тощо). Інноваційними продуктами є деривативи, біржові та хеджові фонди, сек'юритизовані активи. Інноваційні процеси – це нові способи ведення фінансового бізнесу, що включають онлайн банкінг, телефонний банкінг, нові способи впровадження інформаційних технологій тощо.

Одним із видів фінансових інновацій є деривативи на погоду. Беззаперечно, що у будь-якій країні світу істотний вплив як на економічні, так і політичні процеси здійснюють погодні умови. [1] У відповідь на вплив природних умов на ведення бізнесу, учасниками фондового ринку були запропоновані інструменти, які призначені як для вкладення капіталів так і для зниження інвестиційних ризиків. Дериватив на погоду – це фінансовий контракт, виплати за яким безпосередньо залежать від погодних умов. Таким чином, дані цінні папери є фінансовими інструментами, які забезпечують передачу ризику, що пов'язаний з несприятливими погодними явищами. Ринок деривативів на погоду перетворюється на динамічний ринок похідних фінансових інструментів. Зі збільшенням природних катаклізмів на земній кулі ці деривативи будуть важливими інструментами ризик-менеджменту, які допоможуть застрахуватися від негативних природних явищ різним видам бізнесу.

Серед фінансових інновацій, які на сьогодні є найбільш цікавими для України, можна назвати сек'юритизацію. Фактично, сьогодні для країн Європи, США, Японії та інших країн з розвинутим фінансовим ринком сек'юритизація вже перестала бути інноваційним продуктом, у той час як в Україні про неї лише починають говорити та застосовувати у своїй практичній діяльності деякі вітчизняні компанії. В даний час сек'юритизацію розглядають у двох аспектах: сек'юритизація фінансових ринків і фінансових активів. Під сек'юритизацією фінансових ринків розуміють поступове заміщення класичного банківського кредитування

фінансуванням, заснованим на випуск цінних паперів. Під сек'юритизацією фінансових активів розуміють інноваційний процес трансформації неліквідних активів у високоліквідні цінні папери, що є однією з форм прояву загальної тенденції збільшення ролі цінних паперів на фінансових ринках. Подібні операції проводяться між фінансовими установами з метою поліпшення стану рахунків, накопичення капіталу через отримання вищого доходу з цінних паперів і зниження фінансових витрат по обслуговуванню заборгованості.

А.Некторов виділяє дві головні причини стримування процесів сек'юритизації на ринках, що розвиваються, умовно називаючи їх як нетиповість сек'юритизації та «ефект зачинених дверей». На думку дослідника, нетиповість сек'юритизації полягає в тому, що існує так звана «боротьба нових економічних потреб із регулюванням, що увійшло в звичку, проте застаріло». «Ефект зачинених дверей» – це особливий регулятивний стан законодавства, за якого для появи нових інноваційних економічних відносин необхідно прийняти зміни до законодавства. Тобто діє принцип: спочатку закон – потім відносини [2].

Однією з фінансових інновацій, що обумовлені вдосконаленням технологій є нетінг.

Нетінг - взаємозалік зустрічних вимог Національного банку та банку по операціях «своп», що виникають на визначену дату валютування в одній валюті. Розрахунки за нетінгом здійснюються на умовах попередньої оплати [3]. Також це договірний інститут, який існує виключно на підставі договору. Для припинення зобов'язань шляхом нетінгу сторони мають укласти окрему угоду або включити відповідні умови в основний договір. Результатом застосування нетінгу є трансформація і існуючих, і майбутніх зобов'язань в одне нове грошове зобов'язання. Поява механізму нетінгу в практиці розрахунків і врегулювання заборгованості між учасниками фінансових правовідносин

розширила інструментарій правових засобів, які використовуються для припинення зустрічних зобов'язань.

Фінансові інновації служать важливим джерелом залучення в господарський процес додаткових коштів. Без них, як і без конкуренції, фінансовий ринок існувати не може.

Література:

1. Войтенко О. М. Похідні фінансові інструменти на погоду: функціональна сутність та особливості застосування / Глобальні та національні проблеми економіки. Електронне фахове наукове видання. – 2015. – № 5 [Електронний ресурс] // Режим доступу: global-national.in.ua

2. Некторов А. Философия секьюритизации активов / А.Некторов // Рынок ценных бумаг. – 2007. – № 9(336). – С. 50–54.

3. Постанова Правління Національного банку України від 31 березня 2016 року № 222 «Про затвердження Положення про проведення Національним банком України операцій з купівлі-продажу іноземної валюти на умовах «своп».

Корнюх Т.Р.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

На сучасному етапі розвитку економіки, постає досить важливе питання щодо становлення та розвитку надійного, ефективно діючого та ліквідного фінансового ринку України. Якісне функціонування та безперервний розвиток банківських установ, страхових компаній, пенсійного фонду, фондових бірж та інших фінансових установ є головною запорукою постійного, стабільного розвитку економічної системи країни. Фінансовому ринку України, особливо протягом останніх

років притаманна тенденція до стрімкого розвитку. Однак, загальний його рівень все ще залишається низьким, що і є ключовою причиною, яка може стати на заваді довгостроковому економічному зростанню.

Отже, фінансовий ринок є системою економічних відносин, яка виникає між його учасниками (домогосподарствами, суб'єктами господарювання, державою) та забезпечує акумуляцію тимчасово вільних грошових коштів, їх трансформацію в позичковий та інвестиційний капітал і його перерозподіл через систему фінансово-кредитних установ для забезпечення процесу відтворення у світовому масштабі.

Аналізуючи сучасний стан фінансового ринку України, необхідно зазначити, що банківський сектор являється найбільшою його складовою разом з активами, які становлять провідну частку всіх активів фінансових установ. Відповідно до основних показників діяльності банків України, які наведені на офіційному сайті НБУ, кількість діючих банків протягом 2015-2017 років мала помітну тенденцію до скорочення. За період з 2015 по 2016 рр. відбулося зменшення кількості банків на 53,98%. Обсяг банківських активів на 1 січня 2017 році порівняно з 2015 роком зменшились на 7,9%. Також, варто зазначити, що на початок 2017 року із 96 банків - 63 банки мали прибуток у розмірі 10,817 млрд. грн., а 31 банк - отримали збитки на суму 169,299 млрд. грн. [1].

Негативними є також зміни, що відбуваються на фондовому ринку. Так, обсяг торгів, що здійснюються на ринку цінних паперів, за даними національної комісії з цінних паперів та фондового ринку у 2016 році становив 2 127,55 млрд. грн., а в 2015 році - 2 172,67 млрд. грн, тобто відбулось зменшення на 2,07%. Проте на фондовому ринку відбулася і тенденція до зростання, адже 31 грудня 2016 року було зафіксовано збільшення обсягу випуску цінних паперів на 48,94% порівняно з 2015 роком [2].

Важливим сегментом фінансового ринку України виступає страховий ринок, який все ще знаходиться на початковому етапі розвитку.

Адже, на відміну від Західної Європи, обсяги покриття страхового поля якої становить більше ніж 90%, в Україні цей показник коливається в межах 3-5% [3]. В Державному реєстрі фінансових установ, відповідно до даних Нацкомфінпослуг обсяг активів в 2016 році порівняно 2015 роком зменшився на 7,66% і становив 56 075,6 млн.грн. А обсяг сформованих страхових резервів навпаки, порівняно з 2015 роком збільшився на 13,93% і склав 20 936,7 млн.грн [4].

Існує безліч як внутрішніх, так і зовнішніх причин, які пояснюють основні проблеми, що перешкоджають ефективному розвитку фінансового ринку України. До зовнішніх причин можна віднести військовий конфлікт на сході, який значною мірою створив негативний ефект на розвиток економіки, результатом чого стало зниження довіри споживачів до фінансового сектору в цілому. Ще одна зовнішня причина, що наклала значний відбиток на розвиток фінансового ринку - криза 2008-2009 рр. після якої відбувся масовий вихід важливих європейських учасників зайнятих в фінансовому секторі України.

Серед внутрішніх же причин варто виділити такі групи, як: економічні, політичні та соціальні. До економічних можна віднести:

1. низьку економічну активність та торговельні дисбаланси, що, в свою чергу, призвели до девальвації та прискорення інфляції (до 30% річних);

2. досить високу фрагментарність фінансового ринку із низькою капіталізацією, результатом чого є нестабільність умов щодо ведення бізнесу, ділової активності, відсутність захисту права власності та єдиних стандартів корпоративного управління;

3. наявність лімітованої кількості фінансових інструментів;

4. наявність низького рівня стандартів щодо управління ліквідністю та платоспроможністю банків;

5. наявність нерозвиненої фінансової та фондової інфраструктури, а також неефективного податкового законодавства щодо оподаткування доходів від інвестицій та учасників фінансового ринку.

До основних перепон політичного характеру, що стоять на шляху розвитку фінансового ринку належать насамперед недосконалість державного регулювання, а також те, що нормативно-правова база України не враховує певних особливостей діяльності фінансових ринків, є не повністю сформованою, має безліч суперечливостей та неузгодженостей. Не менш вагомою політичною перепорою також є впровадження жорстких адміністративних заходів щодо здійснення валютно-обмінних операцій чи зняття депозитів, внаслідок військових дій та економічного занепаду.

Щодо внутрішніх соціальних причин – тут слід відмітити відсутність або недостатній рівень гарантій щодо захисту прав споживачів фінансових послуг, інвесторів та кредиторів; низький рівень фінансової освіченості населення.

Література:

1. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index/publish/>
2. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nssmc.gov.ua>
3. Пріоритетні напрями модернізації страхового ринку України в умовах глобальних викликів [Текст] / Г.Г. Козоріз // Регіональна економіка : наук.-практ. журн. — Л., 2007. — 2007. — С. 26-34.
4. Офіційний сайт Національної комісії з регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nfp.gov.ua/content/informaciya-pro-stan-i-rozvitok.html>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФУНКЦІОНУВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Фінансова система регіонів країни зумовлюється динамічністю через перманентність трансформаційних змін, руху попиту і пропозиції, як вагомих елементів ринкового середовища. Фінансова система будь-якої держави складається із сумарних частин фінансів регіонів, що й становлять національну економіку в цілому. При цьому, фінансові відносини, а також їх основні функції можуть проявлятися як в межах однієї країни, так і поза її межами у відносинах з іншими країнами світової економіки, що зумовлюються сукупністю національних господарств, пов'язаних один з одним системою міжнародного поділу праці, економічними і політичними відносинами.

Відмітимо, що фінансовий потенціал країни формується за допомогою окремо взятих фінансових підсистем однієї системи, як цілісної структури, що складається із державних фінансів, фінансів місцевого самоврядування, фінансів підприємств та фінансів населення. Таким чином фінансовий потенціал країни безпосередньо залежить від можливостей кожної з відмічених його складових, які в сукупності формують ресурсну основу для забезпечення фінансового потенціалу країни, зберігаючи при цьому специфічні особливості їх наповнення, керуючись чинним законодавством України з питань формування, розподілу і перерозподілу фінансових ресурсів держави. Оскільки кожен учасник процесу створення фінансових ресурсів є одночасно і учасником фінансових відносин, що виходять за його межі, акцентується увага на тому, що лише частину

власних фінансових ресурсів вони можуть спрямовувати на забезпечення соціально-економічного розвитку.

Взаємозумовленість і взаємозалежність фінансових складових соціально-економічного розвитку територіальної системи відображає рис.1.

Результативність фінансово-економічної і господарської діяльності учасників процесу безпосередньо впливає на формування фінансового потенціалу країни, від якого залежить її фінансова потужність, і водночас можливості суб'єктів господарювання, що його створюють. Нині, коли фінансовий потенціал регіонів країни включає не лише бюджетні кошти, суб'єктами господарювання разом з державою виступають приватний бізнес та населення. При цьому регіональний фінансовий ринок, що являє собою територіальну систему соціально-економічних відносин вирішує питання купівлі, продажу та розміщення фінансово-кредитних ресурсів.

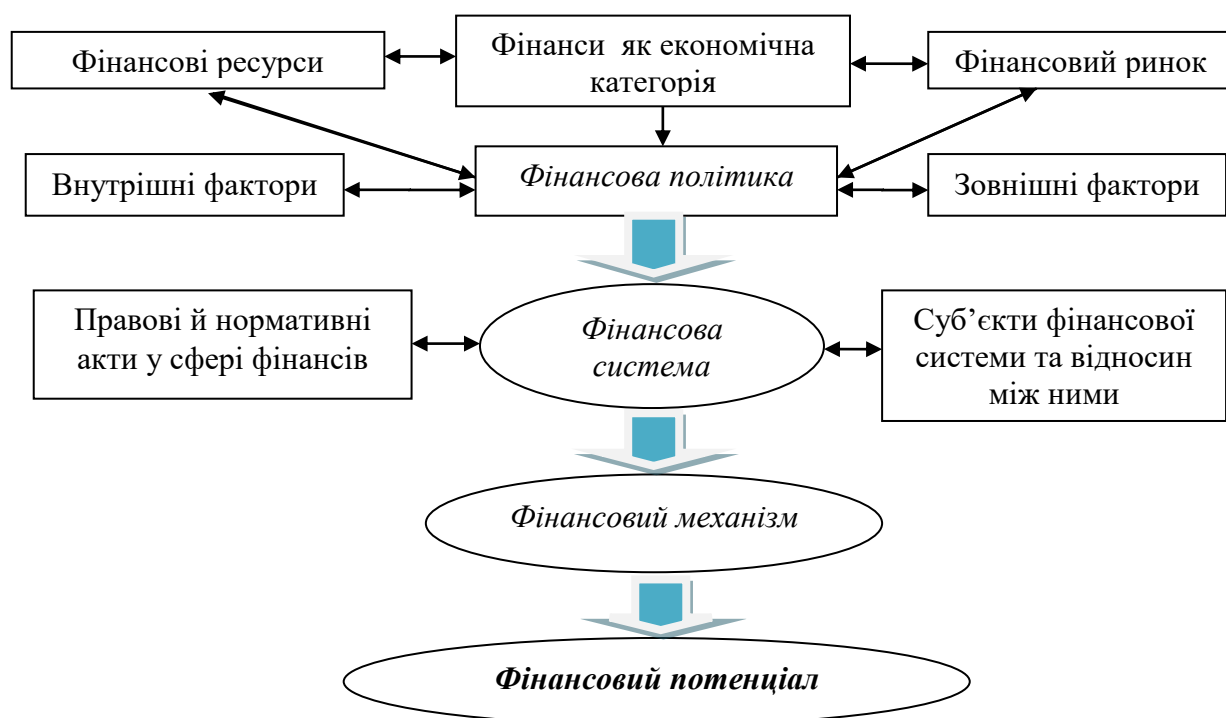

Рис. 1. Взаємозв'язок і взаємозалежність фінансових складових розвитку територіальної системи

*Джерело: сформовано автором на основі [1].

З метою ефективного функціонування як фінансової системи, так і фінансового ринку на рівні окремого взятого регіону необхідним критерієм виступають фінансові пропорції, що сформувалися в його межах, за наявності фінансових ресурсів спрямованих на забезпечення збалансованого соціально-економічного, інвестиційно-інноваційного, а також екологічного регіонального розвитку.

Теоретичні засади формування регіональних фінансів групуються на загальній методології фінансів з приводу створення регіональної валової доданої вартості і формування на її основі бюджетних доходів місцевої влади, держави, підприємств і населення регіону. Будь-який елемент продуктивних сил є товаром і має вартість на ринку, перетворюючись у процесі обміну на гроші: $Q = \Gamma / \text{ц}$. Товар і гроші перебувають в постійному обороті. Власники продають свій товар, споживачі платять за нього гроші. У процесі обороту залучені праця, засоби виробництва, матеріально-сировинні ресурси, готова продукція, послуги та еквівалент їх вартості – гроші (рис. 2).

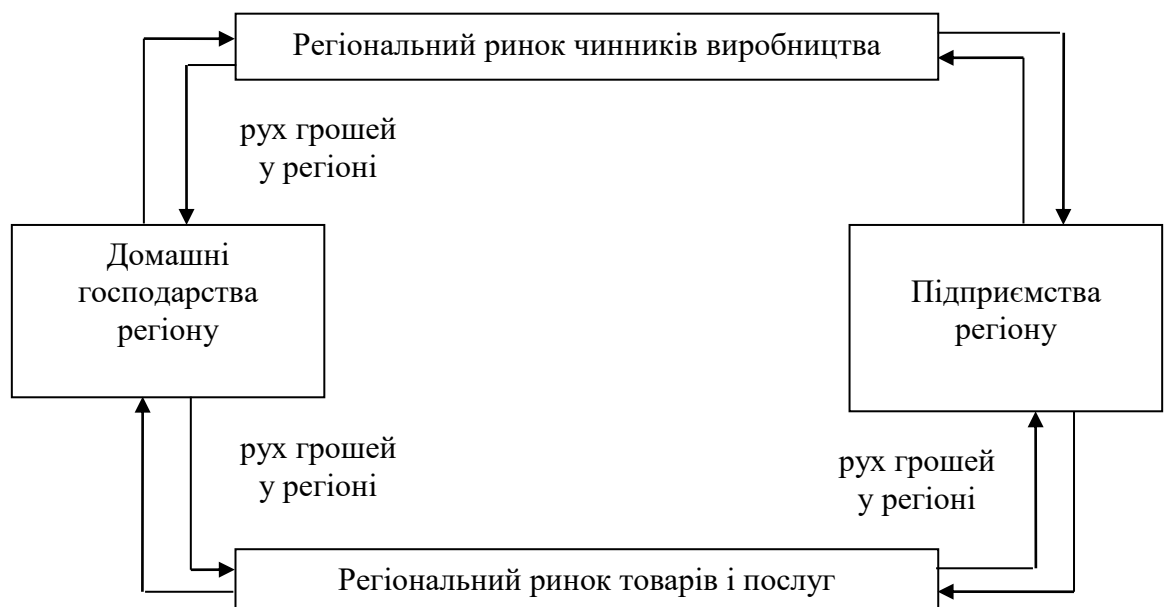

Рис. 2. Оборот товарів і грошей в регіоні країни

Від швидкості обороту елементів продуктивних сил залежить обсяг валового випуску продукції [2]:

$$Q = F(O_0 \ddot{O}_0 V) \quad (1)$$

Чим більше залученого обороту капіталу $O_0 C_0$ і чим більша оборотність V , тим більшим є валовий випуск регіонального продукту. Швидкість обороту залежить від організації механізму оборотності товарів і грошей, економічної та грошової політики держави, податкової системи, монетарної системи, які сукупно утворюють систему фінансів.

Багатогранність джерел формування фінансових ресурсів, відносна їх відокремленість, хаотичність руху і взаємодії зумовлюють помітну різноманітність суб'єктів ринкової економіки. Саме на цьому етапі відбувається трансформація статичного поняття „фінансові ресурси” у динамічну категорію „фінансовий потенціал”, для формування і раціонального використання яких необхідним є планування руху фінансових ресурсів, незалежно від джерел походження, в тому числі й приватних власників які прагнуть отримувати найбільший прибуток з найменшими ризиками.

Таким чином, однією з важливих передумов фінансової і ринкової трансформації в Україні є фінансова самодостатність регіонів в особі підприємств, що в них розміщені та органів місцевого самоврядування. Фінансова сторона економічної самодостатності регіону є визначальна. Від фінансових можливостей залежать в кінцевому підсумку їх реальні владні функції. Будучи залежним фінансово від держави, регіон не зможе забезпечити збалансованість і самодостатність розвитку. Дослідження підтвердило, що у відміченому забезпеченні вагому роль відіграють фінансові ресурси і зокрема, фінансовий ринок, як складова фінансової системи держави, що виконує функцію розподілу фінансових ресурсів, купівлю-продаж тимчасово вільних грошових коштів і цінних паперів.

Література:

1. Бюджети місцевого самоврядування / К. М. Бліщук // Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П.

Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін.; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с. – С. 71.

2. Фінанси регіону : навч. посіб. / М. А. Коваленко, Т. О. Мацієвич, Г. М. Полевик, Н. В. Радванська ; за ред. М. А. Коваленка ; Херсон. нац. техн. ун-т. – Херсон, 2010. – 311 с.

Мішина А.П.

Київський національний торговельно-економічний університет

ФІНАНСОВІ КРИЗИ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ, ЧИННИКИ ВПЛИВУ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Сьогодні питання фінансової кризи є досить актуальним, оскільки з огляду на те, що фінансові кризи надзвичайно різноманітні як за своїми причинами, так і за проявами, не існує усталеної, прийнятої всіма точки зору щодо більшості аспектів даної проблематики. Дискусія між вченими, управлінцями і підприємцями свідчить, що вони по-різному розуміють поняття «криза». Розмаїття причин і величезні масштаби втрат дозволяють класифікувати кризу як складне багатофакторне явище, що вимагає системного підходу до його аналізу і попередження.

Ознаками фінансової кризи є:

- 1) нестійкість курсів цінних паперів;
- 2) нестабільність і падіння курсу національної валюти;
- 3) інфляція;
- 4) зростання дефіциту бюджетів;
- 5) взаємні неплатежі економічних суб'єктів;
- 6) невідповідність грошової маси в обігу потребам грошового обігу.

Системні фінансові кризи стають звичайним явищем на сучасному етапі розвитку світової економіки, а умови глобалізації сприяють швидкому поширенню кризових явищ на усю економіку світу.

Основними негативними чинниками, які спричиняють складне фінансове становище проблемних банків, є: недостатній розмір капіталу; неякісна структура активів; низька платоспроможність і прибутковість; проблеми ліквідності; надто ризикова діяльність неоптимальна кредитна політика. Це є свідченням незадовільного ведення банківського бізнесу і неспроможність пристосуватися до нестабільної економічної ситуації в країні, в результаті чого вітчизняна банківська система наздоганяє кризу економіки, замість того, щоб попереджувати її нищівні удари.

Варто зауважити, що всі фінансові кризи та процес подолання їх наслідків призводять до структурних змін банківських систем, оскільки банківська сфера є найбільш чутливою до їх впливу. З іншого боку, банки є найбільш гнучкими структурами в умовах ринку, тому найшвидше реагують на події, що відбуваються на міжнародних фінансових ринках. На даний час результативність функціонування більшості вітчизняних банків залишається на незадовільному рівні [3].

Зазначимо, що обсяг збитків БСУ за 2016 року значно перевищив аналогічний показник 2015 року, переважно внаслідок вагомого зростання сум відрахування в резерви протягом IV кв. 2016 року (до 198,31 млрд. грн. станом на 01.01.2017 р.), зумовленого виконанням плану врегулювання діяльності ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» в межах процесу націоналізації установи.

За підсумком 2016 р. 31 з 93 функціонуючих банків отримав збитки на загальну суму 169,3 млрд. грн. З цієї суми майже 80% (135,3 млрд. грн.) припадає на ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» (див. рис. 1).

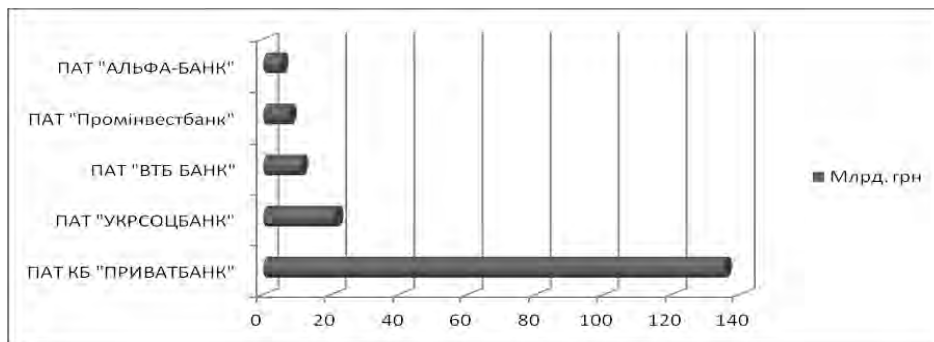

Рис. 1. Найбільш збиткові банки, 2016 р.

Окрім ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК» до трійки найбільш збиткових за результатами 2016 р. увійшли ПАТ «УКРСОЦБАНК» та ПАТ «ВТБ БАНК» [1].

З метою попередження перших проявів кризи банківської системи доцільним є здійснення безперервного моніторингу її стану Національним банком України, а також Кабінетом Міністрів України. В разі виявлення ознак першої стадії кризи банківської системи України КМУ має прийняти рішення щодо необхідності застосування системи заходів антикризового регулювання економіки. У разі подальшого розвитку кризи банківської системи та початку другої фази кризи КМУ визначає пріоритетні напрями використання коштів ревілітаційного фонду НБУ, формує мережу банківських установ державної форми власності. З метою запобігання банкрутства частини комерційних банків, орієнтованих на високі рівні ризику (в результаті виникнення проблемної заборгованості, неповернення кредитних ресурсів та подальшої неспроможності погашення депозитних вкладів), доцільним є запровадження Національним банком України повного тимчасового призупинення рефінансування даної групи комерційних банків. Даний захід дозволить не лише скоротити кількість проблемних банків в майбутньому, але й забезпечить збереження фінансових ресурсів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. На третій стадії кризи банківської системи України необхідною є розробка системи заходів подолання залишкових проявів та

наслідків кризи банківського сектору економіки, скасування Національним банком процедури тимчасового призупинення рефінансування комерційних банків, а також відновлення обсягу фінансових ресурсів ревіталізаційного фонду з метою підготовки до можливих наступних проявів кризи [2].

Висновки. Запропоновано сукупність заходів, що дадуть змогу не лише ефективно здійснювати антикризове управління банком в умовах виявлення фінансової кризи, але й матиме системний вплив на процес сталого розвитку національної економіки.

Література:

1. Сайт Національного рейтингового агентства «Рюрик». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>.
2. Ребрик Ю.С Фінансова криза банку / Ю.С. Ребрик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – №10. – С. 250–255.
3. Білай О.С Шляхи подолання фінансових криз / О.С. Білай // Вісник ДНУ.–2009. – №3. – С. 85-90

Ясельська Л.О.

Київський національний торгово-економічний університет

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Процеси та тенденції, що супроводжують розвиток світового фінансового ринку, ставлять перед фінансовою системою України кардинально нові завдання і проблеми. Вітчизняний фінансовий ринок можна позиціонувати як банко центрований -, оскільки основний обсяг операцій на ньому здійснюють банки. Одним із важливих завдань на сучасному етапі є забезпечення внутрішніх передумов для формування

стабільного і конкурентоспроможного національного фінансового ринку, який би забезпечував фінансову безпеку держави в умовах глобалізації.

Нинішній стан економіки України важко назвати стабільним. Упродовж 2016-2017 рр. країна увійшла обтяжена численними загрозами та ризиками для своєї національної безпеки. Серед соціальних, економічних та фінансових ризиків України експерти усе частіше називають технічний дефолт, кризовий стан банківської системи, рейдерський перерозподіл власності, безпрецедентну втечу капіталів, аграризацію економіки, соціальний вибух. Різне зростання тарифів, цін на енергоносії, продукти харчування, змушують домашні господарства утриматись від збереження частини своїх фінансових ресурсів та перейти до їх споживання. Саме за таких обставин фінансова система України та її суб'єкти найбільш активними із яких наразі є банки, відчувають різке падіння рівня власної економічної безпеки і зростання рівня ризиків зовнішнього та внутрішнього походження [1,с.225].

Сучасна макроекономічна ситуація в Україні свідчить про глибоку кризу як в реальному секторі економіки, так і в фінансовій системі, яка не виконує належним чином ті функції, які їй притаманні. В першу чергу, вона не створює реальних стартових передумов для структурної перебудови національної економіки, не сприяє відновленню інвестиційного процесу й мобілізації фінансових ресурсів через становлення і функціонування фінансового ринку та його інституційної інфраструктури [4]. Останніми роками значно загострилися певні фактори впливу на фінансовий сектор України:

- криза довіри населення до фінансових інституцій;
- відсутність ефективного позичальника та незахищеність посередників-кредиторів;
- відсутність чіткої взаємодії між державою та фінансовим ринком і населенням;
- низький рівень інвестицій;

- наявність значної маси «токсичних» активів у банківській системі;

- відстороненість професійних учасників фінансового ринку від стимулювання розвитку реального сектора економіки та їх націленість на отримання швидких доходів у спекулятивній фінансовій діяльності. Значно поглибилися проблеми макро- і мікропруденційного нагляду за учасниками фінансового ринку, що сприяло неспроможності фінансових посередників розраховуватися за своїми зобов'язаннями [2,с.77].

З огляду на дані проблеми фінансового ринку, необхідно провести ряд заходів, які позитивно впливатимуть на його розвиток. Основними з них є такі:

1) провести реформу державного регулювання, спрямовану на ліквідацію правових перешкод для розвитку фінансового ринку та максимального врахування інтересів його професійних учасників, інвесторів; суттєве підвищення ефективності нагляду та його максимальне наближення до міжнародних стандартів;

2) посилити конкурентоспроможність вітчизняних фінансових установ шляхом підвищення рівня їх диверсифікованості та якості активів, професіоналізму кадрів, впровадження сучасних технологій і принципів інвестування;

3) переорієнтувати попит вітчизняних суб'єктів господарювання на внутрішні джерела фінансових ресурсів та активізувати в цьому плані діяльність інституційних інвесторів;

4) забезпечити зменшення витрат щодо залучення капіталу шляхом розбудови ефективної інфраструктури фінансового ринку;

5) сформувати сприятливі передумови для появи нових фінансових інститутів, інструментів і послуг;

6) впровадити дієві системи захисту прав і законних інтересів споживачів фінансових послуг та інвесторів, забезпечення інформаційної прозорості фінансових установ [3,с.27];

7) створити сприятливий інвестиційний клімат, у тому числі шляхом досягнення політичної стабільності, запровадження чітких правил ведення бізнесу, посилення захисту приватної власності, забезпечення суттєвого зростання доходів потенційних споживачів фінансових послуг.

Підсумовуючи вищезгадане, можна стверджувати, що сучасний етап розвитку фінансового ринку та його складових є вкрай складним, динамічним і важкопрогнозованим. Однак, саме такий період є найбільш сприятливим для впровадження інноваційних, а часом і радикальних заходів щодо реформування фінансового ринку – одним із яких є формування сприятливого інвестиційного клімату в Україні. Тільки відновлення довіри учасників ринку до фінансових інституцій надасть змогу залучити їх заощадження до фінансового сектору та направити їх на економічний розвиток країни.

Література:

1. Арутюнян Р. Р. Пріоритети реформування фінансового ринку в умовах сучасної макроекономічної ситуації України / Р. Р. Арутюнян, С. С. Арутюнян. // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2016. – №1. – С. 223–229.

2. Клименко К.В. Напрями реформування фінансової системи України в контексті антикризового регулювання/К.В.Клименко //Фінанси України. – 2015. - №7. – С. 75-85

3. Михальський В.В. Про фінансовий ринок і його структура в умовах глобалізації: Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2009. – №1. – С.24-27.

СЕКЦІЯ 6

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Авраменко Я.Г.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОЦЕНТНА СТАВКА ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ МОНЕТАРНОГО СЕКТОРА

В економічній політиці держави вагоме місце займає грошово-кредитна політика. Розвиток грошово-кредитного регулювання пов'язаний із системними змінами в економіці, формуванням ринкового механізму, процесами стабілізації за умов глибокої фінансової кризи, подоланням інфляції та інтеграцією України у світовий економічний простір.

Для досягнення цільових орієнтирів грошово-кредитної політики використовуються низка заходів, серед яких чільне місце відводиться саме процентній політиці. Застосування процентних ставок як засобу грошово-кредитного регулювання дає змогу реалізувати заходи тактичного впливу та досягти бажаних параметрів монетарної сфери, встановити баланс між попитом і пропозицією на товарному і фінансовому ринках, управляти кількістю грошей в обороті, кількістю наявних інвестицій, впливати на рівень інфляції, валютний курс та рівень ділової активності в країні загалом.

Процентні ставки є інструментом впливу центральних банків на їх економічний розвиток. Вони виконують значиму роль в економіці: слугують суб'єктам економіки інформаційними індикаторами для прийняття рішень щодо заощаджень, інвестицій та споживання, надають їм можливість еластично реагувати на зміну ринкової кон'юктури шляхом

переливання капіталів між сферами та галузями економіки, збалансовуючи на цій основі попит і пропозицію на фінансовому та товарному ринках [1, с.122].

Змінюючи рівень облікової ставки, центральний банк впливає на пропозицію грошей. Підвищення рівня облікової ставки веде до подорожчання кредитів центрального банку для комерційних банків. У цьому випадку комерційні банки прагнутимуть компенсувати свої втрати, викликані зростанням облікової ставки, тобто подорожчанням кредиту, шляхом підвищення ставок за кредитами, які вони надають суб'єктам економіки (позичальникам). Крім того, подорожчання кредитів центрального банку стримує попит на кредит з боку комерційних банків. У кінцевому підсумку підвищення рівня облікової ставки призводить до падіння обсягів рефінансування, зменшення грошової бази і звуження пропозиції грошей. Зниження центральним банком рівня облікової ставки має зворотний вплив. Воно стимулює зростання попиту на кредит з боку комерційних банків, веде до зростання обсягів рефінансування, збільшує грошову базу і розширює пропозицію грошей.

Центральні банки застосовують процентну політику як своєрідний сигнал про свої наміри. Тобто, змінюючи рівень облікової ставки, вони сповіщають суб'єктів економіки про спрямованість майбутньої грошово-кредитної політики, що, у свою чергу, формує очікування в економіці, тобто спрацьовує «ефект оголошення». Отже, якщо центральний банк вирішує уповільнити темпи економічного зростання і має намір проводити політику грошово-кредитної рестрикції (політику дорогих грошей), то підвищення облікової ставки якраз і може просигналізувати про його наміри. Цей сигнал може допомогти уповільнити темпи економічного зростання, адже суб'єкти економіки очікуватимуть, що грошово-кредитна політика буде більш жорсткою і це визначатиме їх поведінку.

Процентна ставка виступає не тільки інструментом монетарного регулювання, вона також є своєрідним індикатором, котрий сповіщає

суб'єктам господарювання про зміни в грошово-кредитній політиці держави, що дозволяє їм своєчасно вносити корективи в свою діяльність [2, с.202].

Завдяки обліковій ставці Національний банк установлює для суб'єктів грошового-кредитного ринку орієнтир щодо вартості залучених ними грошових коштів на певний період. Насамперед її вплив відбивається на ставках на міжбанківському ринку (між кредитами і депозитами), в цьому виражається вплив на вартість ресурсів, залучених комерційними банками, що відбивається на формуванні вартості грошей в економіці.

Відповідно до вищесказаного, та, враховуючи тісний зв'язок між кількістю грошей у обігу та наявною інфляцією, можна стверджувати, що за допомогою процентної політики відбувається антиінфляційний ефект у країні.

Пріоритетом Національного банку України є забезпечення цінової стабільності в державі. Головними передумовами, що неминуче тягнуть за собою впровадження цього завдання в життя, є сприяння формуванню системних передумов для підтримки стабільного середовища з низькою інфляцією та забезпечення стійкості грошової одиниці до потрясінь у довгостроковій перспективі [3, с.68]. На даному етапі, Національний банк України вже провів велику кількість реформ, пов'язаних з примноженням впливу на динаміку залежності інших процентних ставок у країні від облікової, а також посилення зв'язку між процентними ставками на цінами на фінансові активи.

Впродовж 2014-2016 років облікова ставка НБУ мала значну тенденцію до зростання. Вона великою мірою підвищилась у 2015 році (з 6% до максимального значення у 30%), після чого вона незначною мірою впала та стабілізувалась на позначці у 20% у 2016 році [5, с.42]. Зростання облікової ставки НБУ в першу чергу відбилась на становищі позичальників, тих, хто виплачує кредит під плаваючу ставку, базою якої виступає облікова ставка НБУ.

Та все ж, головною метою підвищення облікової ставки в Україні є перехід НБУ до інфляційного таргетування, тобто Національний банк бере на себе контроль над інфляційними процесами. Проте, впевнено стверджувати, що цей механізм нині є працюючим не можна.

Однак, величезна кількість реформ, спрямованих на ведення монетарної політики шляхом використання процентних ставок, може виявитись недієвою, якщо уряд буде паралельно чинити дії, які будуть зводити нанівець усі переваги, які можна було б отримати. Проводячи монетарну політику такого типу не варто забувати про те, що потенційні можливості монетарних органів при використанні механізмів процентної ставки не безмежними, вони величезною мірою залежать від загального стану економіки та поведінки окремих суб'єктів господарювання.

Спираючись на вищесказане, маніпулювання обліковою ставкою повинне бути, в першу чергу, виваженим та продуманим до дрібниць, адже отриманий результат матиме дві грані. З одного боку, через процентну ставку відбувається регулювання пропозиції грошей у обігу з ціллю стримання інфляційних процесів, а з іншого – рівень облікової ставки має прямий вплив на ліквідність банківської системи, притоки та відтоки інвестицій та загальний стан виробництва.

Література:

1. Стельмах В. С. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія / В. С. Стельмах ; [за наук. ред. В. С. Стельмаха] ; Нац. банк України. – Київ : Центр наук. дослідж. НБУ ; К.: УБС НБУ, 2009. – 402 с.

2. Мірошніченко, Л. Д. Процентна політика як фактор економічної стабілізації / Л. Д. Мірошніченко // Розвиток фінансового сектора та економічне зростання : Монографія / ред. А. І. Даниленко. – К. : Ін-т економіки НАН України, 2001. – 235 с.

3. Скок Є. М. Процентна політика Національного банку України та шляхи її удосконалення/ Є. М. Скок // Проблеми забезпечення

ефективного функціонування та стабільного розвитку банківської системи України : зб. тез доп. IV наук.-практ. конф. студ., асп. та молодих вчених, трав. 2014 р. : приурочена до Дня банківського працівника / Нац. банк України, Ун-т банк. справи. – К. : УБС НБУ, 2014. – С. 68-71.

4. Дзюблюк О. В. Валютна політика як фактор макроекономічної стабілізації / О. В. Дзюблюк // Фінанси України. – 2016. – № 11. – С. 33-51.

Артеменко А.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕБАНКІВСЬКИХ ФКУ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ ЗАПОЗИЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Економіка України трансформується в напрямі європейських стандартів соціально-економічного статусу суспільства відповідно до визначення стратегічного курсу на вступ до Європейського Союзу. Однією із складових глобальної фінансово-економічної системи в державі є ринки небанківських фінансових послуг, які безперервно збільшуються.

Ринки небанківських фінансових послуг здатні позитивно впливати на пріоритетні напрями розвитку держави, а саме: на зростання економіки та інвестицій, на забезпечення умов для розширеного відтворення заощаджень громадян. Ці ринки розширюються завдяки, по-перше, посиленню уваги з боку держави до їх класичних сегментів (наприклад, до страхування автотранспортних засобів), а по-друге, у результаті становлення фактично нових для українського суспільства сфер небанківських фінансових послуг (фондів фінансування будівництва, недержавних пенсійних фондів, добровільного медичного страхування), а також нових видів обов'язкового страхування (майнових ризиків під час

промислової розробки родовищ нафти і газу, видобування та використання газу вугільних родовищ, метану або відповідальності інвестора за шкоду, заподіяну довкіллю і здоров'ю людей) та ін.. Тому питання підвищення ефективності державного регулювання сфери ринків небанківських фінансових послуг для України має стратегічне значення.[1]

Повна інтеграція українських ринків небанківських фінансових послуг в європейську систему можлива лише при відповідності їх критеріям і стандартам Європейського Союзу. Національна комісія, яка здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (Нацкомфінпослуг) підкреслює, що правовою основою для поглиблення відносин між Україною та ЄС є Угода про партнерство та співробітництво (УПС), Угода про асоціацію між Україною та ЄС, ряд політичних документів, що виводять відносини Україна — ЄС на нову площину практичної реалізації завдань стратегічного партнерства. [2]

У рамках ЄС передбачено створення Європейської Ради з системних ризиків (European Systemic Risk Board(ESRB)), Європейської системи фінансових наглядачів(European System of Financial Supervisors (ESFS)) та Європейського органу із регулювання страхової діяльності та діяльності з недержавного пенсійного забезпечення (European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)).

Європейська Рада з системних ризиків (European Systemic Risk Board (ESRB)) представляє собою новий незалежний орган, який здійснює макропруденційний нагляд на рівні ЄС. А саме, збирає та аналізує інформацію для моніторингу та оцінки потенційних загроз для стабільності фінансової системи ЄС в цілому; ідентифікує, визначає та попереджує про найбільш проблемні ризики; розробляє і надає рекомендації щодо заходів реагування на ідентифіковані ризики.

Європейська система фінансових наглядачів (European System of Financial Supervisors (ESFS)) складається із національних наглядових органів та агентств щодо нагляду за банківськими установами, ринками

цінних паперів, страхових компаній та пенсійних організацій. Основною функцією ESFS є розробка і впровадження єдиних правил щодо ліцензування та нагляду за фінансовими інститутами країн ЄС.

В Європейському Союзі створено також Європейський орган із регулювання страхової діяльності та діяльності з недержавного пенсійного забезпечення (European Insurance and Occupational Pensions Authority (EIOPA)). Основними завданнями EIOPA, націленими на підтримку стабільності фінансової системи, прозорості ринків небанківських фінансових послуг, визначені покращення захисту споживачів страхових та інших фінансових послуг, відновлення довіри до фінансової системи; запровадження надійної і ефективної системи регулювання та нагляду, гармонізації та узгодженості у застосуванні правил для фінансових установ і ринків усіх держав членів Європейського Союзу з урахуванням їх різних інтересів та різної побудови фінансових інститутів.

Оскільки наглядові структури ЄС мають наднаціональний характер, розроблені для вдосконалення законодавства та спільних дій країн членів Європейського Союзу, то Україна зобов'язана провести адміністративно організаційні заходи і реформи, що будуть відповідати названим вище базовим принципам нагляду за фінансовими ринками.[3]

Також пріоритетним напрямом удосконалення системи регулювання ринку небанківських фінансових послуг України в контексті запозичення європейського досвіду є впровадження основних функцій, що покладені на наднаціональні наглядові структури ЄС, перелічені вище на відповідний вітчизняний наглядовий орган, що на часі знаходиться в стані реформування та делегування повноважень НБУ. Раціональним рішенням було б створення системи наглядових органів, базуючись на досвіді ЄС, кожен з яких володів би обмеженою сферою відповідальності, що сприяло б підвищенню ефективності діяльності та розвитку ринку небанківських ФКУ України.

Література:

1. Клименко О.В. Розвиток системи регулювання ринків небанківських фінансових послуг в Україні [Текст] //Економіка України. — 2014. — №5. — С. 58—69.
2. Білорус О.Г., Гаврилюк О.В. Стратегічні імперативи адаптації та трансформації зовнішньоторговельної діяльності України в умовах європейської інтеграції // Економіка України. — 2015. — №11. — С. 4—15.
3. Клименко, О. В.Євроінтеграція сфери ринків небанківських фінансових послуг України [Текст] / О. В. Клименко //Економіка та держава. - 2016. - № 2. - С. 109-112.

Баздирев І.В.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

Актуальність цієї теми полягає в тому, що в умовах обмеженості фінансових ресурсів держава повинна раціонально та ефективно використовувати державні кошти для того, щоб забезпечити надійне функціонування держави.

Видатки державного бюджету України — кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом. [3]

Видаткова частина державного бюджету, як і його дохідна складова, поділяється на два структурних підрозділи: видатки загального фонду та видатки спеціального фонду. Видатки спеціального фонду фінансуються за рахунок цільових доходів, визначених під конкретну мету. Видатки загального фонду фінансуються шляхом залучення коштів, які не мають закріплених джерел фінансового забезпечення.

Видатки можна класифікувати за економічною характеристикою, за функціями, що виконує держава, між головними розпорядниками бюджетних коштів, між бюджетними програмами.[3]

За функціональними ознаками видатки Державного бюджету України поділяють на такі групи: 1) загальнодержавні функції; 2) оборона; 3) громадський порядок, безпека та судова влада; 4) економічна діяльність; 5) охорона навколишнього природного середовища; 6) житлово-комунальне господарство; 7) охорона здоров'я; 8) духовний та фізичний розвиток; 9) освіта; 10) соціальний захист та соціальне забезпечення. Видатки за функціональною класифікацією визначаються переважно для аналітичної оцінки обсягів фінансування основних функцій держави, для бюджетних узагальнень та цілей статистичного аналізу.[1]

Видатки державного бюджету України за функціональною класифікацією можна розглянути на рис. 1.

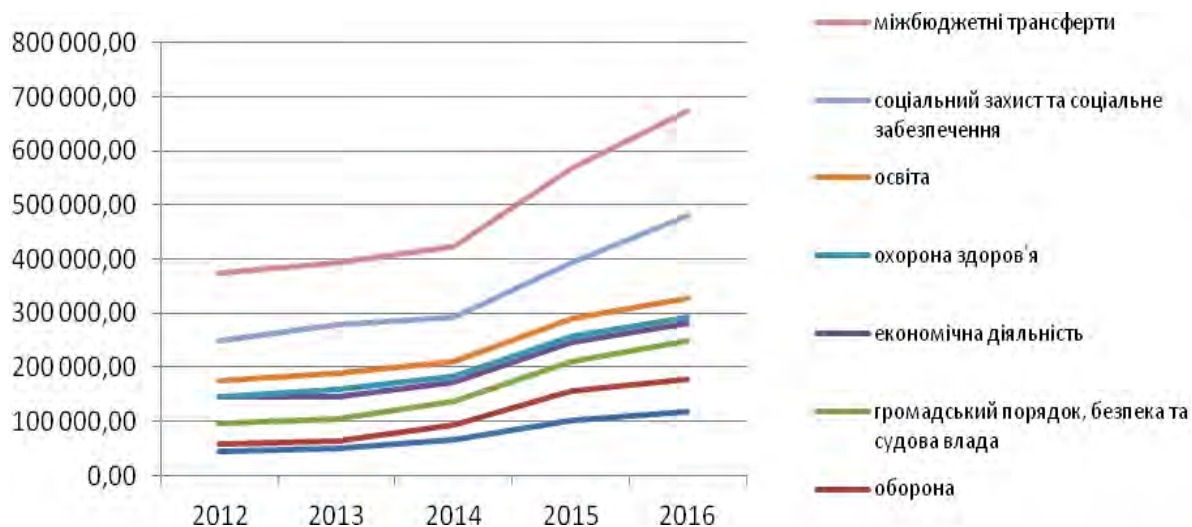

Рис. 1. Видатки державного бюджету України за функціональною класифікацією за 2012-2016 рр.

Структуру видатків Державного бюджету України за найбільш значимими показниками функціональної класифікації можна розглянути у табл. 1.

**Структура видатків Державного бюджету України за найбільш
значимими показниками функціональної класифікації
у 2012-2016 рр.,%**

Найменування видатків за функціональними ознаками	Роки				
	2012	2013	2014	2015	2016
загальнодержавні функції	11,1	12,4	15,30	17,87	17,22
оборона	3,7	3,7	6,36	9,01	8,67
громадський порядок, безпека та судова влада	9,2	9,7	10,37	9,47	10,47
економічна діяльність	12,5	10,2	8,00	6,44	4,59
охорона здоров'я	2,9	3,2	2,46	1,98	1,82
освіта	7,6	7,7	6,67	5,23	5,09
соціальний захист та соціальне забезпечення	19,0	21,9	18,72	17,98	22,19
міжбюджетні трансферти	31,5	28,7	30,36	30,16	28,54
Інше	2,5	2,4	1,76	1,85	1,42

** розраховано автором за даними [2]*

На склад та розмір видатків державного бюджету впливають різні фактори, серед яких можна виділити розмір державного боргу, високі валютні ризики зовнішньої заборгованості, посилення тиску боргових виплат на державні фінанси. Реформування системи бюджетних видатків є об'єктивно необхідною умовою та підґрунтям реалізації комплексу економічних реформ в країні.

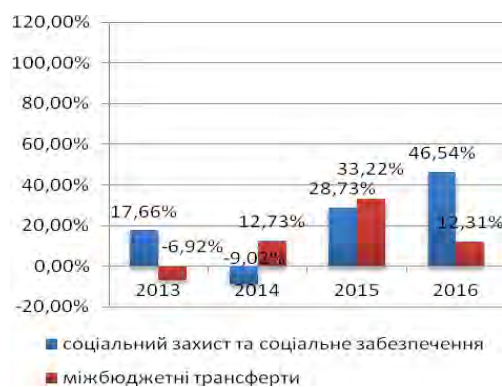
Структура видатків Державного бюджету України за функціональною класифікацією у 2012–2016 рр. (табл. 1) демонструє, що видатки мають переважно позитивну динаміку, лише починаючи з 2014 р. показники різняться у від'ємному напрямку, причиною цього стала зміна пріоритетів витрат через складну політичну та економічну ситуації в Україні, проведення антитерористичної операції на сході України. Загалом показники між 2012 та 2016 рр. різняться у таким чином: загальнодержавні функції 11,1%–17,22%, оборона 3,7%–8,67%, громадський порядок, безпека та судова влада 9,2%–10,47%, економічна діяльність 12,5%–4,59%, охорона здоров'я 2,9%–1,82%, освіта 7,6%–5,09%, соціальний захист та

соціальне забезпечення 19,0%–22,19%, міжбюджетні трансферти 31,5%–28,54%.

В структурі видатків переважають міжбюджетні трансферти, соціальний захист та соціальне забезпечення, решта статей видатків у загальній структурі мають незначні частки, саме тому доцільніше звернути увагу на найбільш вагомій складові. Динаміку соціального захисту, соціального забезпечення та міжбюджетних видатків за темпами приросту можна побачити на Рис. 2.

а) базисні до 2012 р.

б) ланцюгові

Рис. 2. Темпи приросту окремих категорій видатків державного бюджету за 2012–2016 рр.

* розраховано автором за даними [2]

Так, у порівнянні з 2012 роком видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення спочатку знизилась у 2014 році з 17,66% до 7,05%, а вже у наступному році набрали темп і збільшились до 101,94% у 2016 році. Видатки на міжбюджетні трансферти мали тільки позитивну динаміку і показники різняться між -6,92% у 2013 та 56,99% у 2016 році.

Порівнюючи з попереднім роком соціальний захист та соціальне забезпечення також знизилось у 2014 році з 17,66% до -9,02%, і наступні роки мало позитивну динаміку збільшившись до 46,54% у 2016. Міжбюджетні трансферти з 2013 року до 2015 вирости з -6,92% до 33,22%, а 2016 різко знизилось до 12,31%

Аналіз показав, що зміни відбувалися неоднозначно, це пояснюється це зміною пріоритетів у виконанні операцій для більш планомірного розподілення витрат. На досягнення ефективних результатів бюджетного процесу впливає ефективність виконання видатків Державного бюджету.

Видатки бюджету відіграють провідну роль у фінансовому забезпеченні потреб соціально-економічного розвитку суспільства. Аналіз показав, що значну частку в структурі видатків займають саме соціальний захист, соціальне забезпечення та міжбюджетні трансферти. Соціальний захист, соціальне забезпечення та міжбюджетні трансферти характеризувалися динамічними змінами, що свідчить про мінливість економічних процесів. Позитивна тенденція витрат впливає на економічну діяльність держави. Отже, стабілізація економіки також залежить від правильного розподілення видатків.

Література:

1. Фінансова система України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/19991130/finanssi/finansova_sistema_ukrayini
2. Офіційний сайт Державної казначейської служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua>;
3. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

Вербинська М.О.

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Основною метою фінансової політики держави є мобілізація фінансових ресурсів на базі економічного зростання, необхідних для більш

повного задоволення потреб суспільства. Як частина соціально-економічної політики країни вона являє собою спільну діяльність органів державної влади з управління фінансовою системою і діяльність господарюючих суб'єктів, спрямовану на формування оптимальних параметрів суспільного відтворення. [1]

Фінансова політика завжди тісно пов'язана з особливостями поточного етапу розвитку економіки та соціальної сфери. Фінансова політика, з одного боку, підсумовує результати роботи всіх ланок господарського комплексу, а з іншого - є визначальним фактором нормального функціонування економічної та соціальної сфери суспільства на перспективу. [2]

Грошово-кредитну політику здійснює в Україні Національний банк України, який формально самостійний у своїх рішеннях щодо фінансової політики. НБУ забезпечує спряженість кредитної, валютної та процентної політики, побічно впливаючи на інфляційний та інвестиційний процеси, на стійкість національної валюти і платіжного балансу. Національний банк повинен сприяти додержанню стійких темпів економічного зростання та підтримувати економічну політику. [3]

Ключове завдання на 2017-2018 роки для НБУ - посилити захист прав кредиторів, що необхідно для відновлення кредитування. Для цього готові законопроекти про кредитний реєстр, про реструктуризацію валютних іпотечних кредитів та закон, що захищає права кредиторів. [4]

Також протягом цього року Національний банк розробляє концепцію гармонізації банківського регулювання з рекомендаціями Базельського комітету та Директивами ЄС. [4]

Фактично вимоги Базеля III є посиленням світових стандартів щодо власного капіталу банків, спрямованих на довгострокову підтримку фінансової стабільності. Вимоги Базеля III є суттєвими і можуть кардинально вплинути на розвиток банківських систем окремих держав як позитивно, так і негативно. Виконання банками вимог Базеля III зумовлює

необхідність залучення нових ліквідних коштів, спрямованих на збільшення власного капіталу. [5]

Україна прагне бути активним учасником світових фінансових ринків і для цього їй необхідно слідувати загальноприйнятим світовим нормам і стандартам. Для Національного банку України важливим є впровадження рекомендацій та правил Базельського комітету. Важливість прискореного впровадження у практику регулювання діяльності банків України вимог Базеля III щодо капіталу полягає також у тому, що реальний обсяг власного капіталу банків України є доволі незначний і проблема його нарощування є актуальною. [4]

Проте головна увага регулятора в сучасних умовах повинна приділятися мінімізації ризиків у діяльності банків. Національному банку важливо впроваджувати в щоденну діяльність підходи і методи, зорієнтовані на виявленні проблем у діяльності банків на ранніх стадіях їх виникнення, необхідно здійснювати оцінку та управляти ризиками превентивно, а не по факту. [4]

Національний банк України, як державний регулятор банківської системи України, в процесі своєї роботи проводить не тільки наглядову, але і дослідницьку роботу. Розбудова дослідницької функції також сприяє розвитку персоналу, дозволяє підвищити обізнаність та рівень суспільних знань, збільшує прозорість діяльності, формує проактивну позицію та позитивний імідж Національного банку як потужного аналітичного центру.

Згідно з Пріоритетами дослідницької роботи Національного банку України у 2016-2018 роках дослідження зосереджені у трьох сферах: монетарна політика - перехід до режиму інфляційного таргетування, фінансова стабільність, макроекономічне моделювання та прогнозування - розробка структурних і економетричних моделей. [6]

Таким чином, однією із пріоритетних задач НБУ на найближчий час є фінансова стабільність економічної системи України, фінансова безпека банків, регулювання цих процесів.

Література:

1. Экономическая теория. Под ред. Лобачевой Е.Н. М.: 2012.
2. Теорія фінансів: підручник / Юхименко П.І., Федосов В.М., Лазебник Л.Л. – К.: Центр учбової літератури, 2010.
3. Закон України «Про Національний банк України». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
4. Статистика Національного банку України . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish>
5. Базельський комітет з питань банківського нагляду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs107.htm>
6. Звіт про виконання Комплексної програми розвитку фінансового сектору України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=33202034>

Гудзь Н.І.

Університет імені Альфреда Нобеля

ОРГАНІЗАЦІЯ БАНКАМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

Законодавство в Україні стосовно банківської системи постійно змінюється. Так, у 2015 році затверджено нове «Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» [1]. Тепер банки України в першу чергу повинні виявляти факт належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до національних, іноземних публічних діячів, діячів, що виконують політичні функції в міжнародних організаціях (далі – публічні діячі), до осіб, близьких або пов'язаних із публічними діячами, під час здійснення ідентифікації, верифікації та в процесі їх обслуговування у порядку здійснення заходів для з'ясування джерел походження коштів таких осіб (активів, прав на такі активи) на підставі отриманих від них документів. При цьому банкам, як користувачам не пропонують якихось офіційних

джерел на кшталт Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань Міністерства юстиції України.

Існуючі публікації за темою організації фінансового моніторингу мають переважно теоретичний характер, от же, на нашу думку, актуальним є дослідження значення створення бази даних, в якій буде наявна вся інформацію та історія змін щодо належності особи до публічної особи, близької або пов'язаної із публічною особою, на державному рівні.

Відповідно до п. 2 ч. 5 статті 6 Закону [2] та п. 50 Положення [1], банк, як суб'єкт первинного фінансового моніторингу, до встановлення ділових (договірних) відносин, відкриття рахунку, здійснення разових фінансових операцій на значну суму, під час вивчення клієнта, а також у строки, передбачені для проведення уточнення/додаткового уточнення інформації про клієнта, зобов'язаний у разі виявлення факту належності клієнта або особи, яка діє від його імені, до публічних осіб, до осіб близьких або пов'язаних з публічними особами з'ясувати джерела походження коштів та активів таких осіб на підставі отриманих від них документів та/або інформації з інших джерел, якщо така інформація є публічною (відкритою), підтвердити документально джерела походження їх активів, прав на такі активи, встановлювати з дозволу керівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу ділові відносини з такими особами.

Згідно п. 51 Положення [1], банк зобов'язаний усі вжиті заходи щодо встановлення факту належності/неналежності клієнта до публічної особи, до особи близької або пов'язаної з публічною особою, а також, що свідчать про з'ясування джерел походження активів такого клієнта підтверджувати документально. Ми вважаємо, що зазначеними нормами на банк покладена непосильна праця із з'ясування належності/неналежності клієнта до публічної особи, до особи близької або пов'язаної з публічною особою, оскільки немає офіційної державної бази національних публічних діячів.

Так, для вирішення цього питання банк використовує усі наявні Інтернет ресурси, використовує власні напрацьовані бази даних, ретельно перевіряє інформацію, вказану клієнтом в анкетах-опитувальниках.

З Інтернет ресурсів банки користуються Відкритим реєстром національних публічних діячів, Єдиним державним реєстром декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, Інтернет довідник «Офіційна Україна сьогодні», офіційні веб-сайти органів державної влади України тощо.

Вважаємо, що всі дії банків щодо пошуку та виявлення публічної особи, а тим паче близьких або пов'язаних з публічною особою, є малоефективними, а звинувачення банків у приховуванні приналежності особи до публічної є безпідставними, оскільки: Інтернет сайти містять інформацію лише про діючих керівників державних органів, в той час як Закон передбачає виявлення також осіб, які останні три роки виконували визначені публічні функції та не дають можливість ефективно відслідковувати зміни; Інтернет ресурси, які створюють громадські об'єднання є неповними; клієнти, які самі мають, або їх близькі, приналежність до публічних осіб, приховують таку інформацію з відомої нам причини, а саме: такі клієнти достатньо обізнані щодо вимог законодавства у цій сфері. Для виконання банками обов'язків суб'єктів первинного фінансового моніторингу в умовах сьогодення необхідна база даних, яке міститиме всю інформацію та історію змін щодо належності особи до публічної особи, близької або пов'язаної з публічною особою, створена на державному рівні.

Завдання фінансового моніторингу в банку - своєчасно виявлять, реєструвати та надавати такі відомості до уповноважених органів – Держаної служби фінансового моніторингу та Національного банку України. Тільки злагоджена робота усіх гілок фінансового моніторингу буде сприяти державі у боротьбі з легалізацією (відмиванням) доходів,

одержаних злочинним шляхом, фінансуванням тероризму та фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.

Література:

1. Постанова Правління НБУ про затвердження «Положення про здійснення банками фінансового моніторингу» від 26.06.2015 № 417. - Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0417500-15>.

2. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.

Драбовський О.В.

Черкаський державний технологічний університет

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Сучасна політика держави щодо соціального захисту населення від різних соціальних ризиків являє собою складне й маловивчене явище, функціонування й розвиток якого ускладнено, зокрема, відсутністю єдиного поняття щодо специфічної термінології. Соціальний захист є практичною діяльністю держави з реалізації основних напрямків соціальної політики [2].

Право громадян на соціальний захист закріплено в низці законів, зокрема, у ст. 46 Конституції України передбачено: «Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у випадку повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття по не залежним від них обставинам, а також у

старості й в інших випадках, передбачених законом» [1]. У сучасному світі існують дві основні моделі соціального захисту населення: соціал-демократична – зі значним державним впливом на загальнодержавні доходи й вагомим значенням загальнодержавних соціальних механізмів управління; неоліберальна – з меншим ступенем державного втручання в соціально-економічні процеси. Відтак, виокремлюють державну та приватну системи соціального захисту.

Державна модель спирається на принцип соціального забезпечення соціально уразливих членів суспільства, в основі якої лежить диференційований підхід і пільгове надання соціальної допомоги малозабезпеченим категоріям населення. Приватна ж, система соціального захисту, базується на принципі відповідальності кожного члена суспільства за свою частку в доходах і особистих заощадженнях, власну трудову й підприємницьку діяльність, що становлять основу приватного соціального страхування.

Соціальний захист як особливий соціальний інститут сучасної держави виступає індикатором соціальної впевненості, соціальних гарантій гідного розвитку кожного члена суспільства й збереження джерела засобів існування при настанні соціальних ризиків. Формування системи соціального захисту включає кілька етапів [2]:

- Виділення з усього населення цільових груп - осіб, що потребують соціального захисту.

- Вибір методів, що забезпечують цілеспрямований характер допомоги.

- Оцінка рівня життя, необхідна для правильного визначення цільових груп. Для цього здійснюється обстеження сімейних бюджетів з обліком усіх одержаних доходів у грошовій і натуральній формах.

Отже, система соціального захисту – це об'єднання членів суспільства, між якими формується певний зв'язок, що спрямований на підтримку соціального статусу, повної життєдіяльності й адаптацію

особистості в суспільстві. Специфічними особливостями системи соціального захисту є: незвичайна цілісність; складна ієрархія; соціально-економічна й політична публічність; самоврядність; індивідуалізація й незалежність; новаторство на всіх рівнях функціонування; нерозривність з загальносвітовими стандартами соціального захисту; об'єктивність у формуванні внутрішньої й зовнішньої оцінки.

Отже, соціальний захист населення пов'язаний із діями суспільства й саме із цього випливає необхідність участі державних органів влади й органів місцевого самоврядування, бізнес-структур і окремих громадян. Соціальний захист, залежно від підходу, спрямовується або на все населення, або на його окрему, найбільш уразливу частину, а відтак між моделями державного устрою та типами соціального захисту існує тісний зв'язок. При цьому домінування певного типу соціального захисту населення призводить до становлення певної моделі соціально-орієнтованої держави.

Література

1. Конституція України: Закон України прийнятий на п'ятої сесії Верховної Ради України 28 червня. 1996 р.
2. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Socialni-zviti.html>.

Дрюк А.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЦИФРОВІ БАНКИ: СВІТОВІ ТРЕНДИ ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Швидкий розвиток ІТ-технологій не оминув і банківський сектор, у короткий термін висунувши необхідність його діджиталізації.

Цифровий банк – банк, що використовує нові технології і тісно інтегрується в повсякденне життя тих людей, які постійно використовують комп'ютер і мобільні пристрої [1-2]. Нові банки відмовляються від єдиного централізованого сховища даних, яке легко може стати метою для зловмисників, на користь безпечних зашифрованих розподілених сховищ і використовують біометрію для контролю доступу до інформації. Можна виокремити 4 основні напрями, характерні для цифрового банку, а саме: наявність Інтернет-банкінгу; мобільних додатків для смартфонів та планшетів; автоматизованих відділень, терміналів самообслуговування; представленість у соціальних мережах та взаємодія через них із клієнтами.

Інтернет-технології дозволяють банкам знизити собівартість послуг та підвищити комфорт клієнтів. Клієнт стає територіально незалежним. За даними компанії «Простобанк Консалтинг», станом на 31.05.2017 р. 32 з 50 найбільших роздрібних банків України налаштувало власні системи інтернет-банкінгу для фізичних осіб, тобто 6%. При цьому вкладення в розробку і технічне оснащення банкінгу в кожному банку становили приблизно 0,8-1 млн дол [3]. Однак існує ряд причин, що перешкоджають розвитку інтернет-банкінгу в Україні, це відсутність нормативної бази, страх втрати коштів та низький рівень фінансової грамотності населення.

Іншим напрямом концепції цифрового банку є наявність мобільних додатків до смартфона та планшета. Згідно з статистикою, 42% всіх користувачів банківських послуг користуються SMS-банкінгом, інші 58% - Java-додатком. Нині більшість експертів вважають мобільний банкінг найбільш перспективним каналом доставки банківських послуг, оскільки він дозволяє реалізувати маркетингову концепцію «банк, який завжди з тобою». Останні роки характеризуються стрімкою появою нових технологічних можливостей, на зміну SMS-банкінгу та Java-додатку поступово приходять мініатюрні картрідери. Вони використовуються, якщо є потреба у розрахунку картою, а POS-терміналу поблизу немає.

Наступною тенденцією є наявність автоматизованих відділень та терміналів самообслуговування. Практика показує, що значення відділень як каналу обслуговування клієнтів знижується. В Україні автоматизовані відділення та мережі терміналів самообслуговування станом на 01.10.2017 р. пропонують лише 24 із 88 банків, що складає 27% банків України [4]. З чого можна зробити висновок про низький рівень їх впровадження.

Четвертою інновацією, якою має володіти сучасний цифровий банк, є робота в соціальних мережах. Банки України відчули переваги соціальних мереж та активно працюють з клієнтами в них - 45 із 88 банків (51%), мають сторінки у соціальній мережі Facebook.

Сьогодні банки зосереджені на наданні клієнтам базових мобільних і онлайн-сервісів та скороченні витрат на відділення, на черзі - створення інноваційних сервісів та інтеграція різних каналів обслуговування. Експерти Bain & Company узагальнили очікування споживачів по відношенню до банків. Отже, клієнти хочуть, щоб банк дорожив ними; пошук інформації про послуги був простим; допомога персоналу банку була доступна в будь-який час; при оформленні послуги можна було переключатися між каналами; вартість послуг була однаковою у всіх каналах; банківські рахунки були доступні з різних пристроїв; більшу частину операцій можна було проводити по цифрових каналах; покупки, платежі і перекази можна було здійснювати за допомогою смартфона; операції були безпечними, швидкими і дешевими; зворотний зв'язок був доступним, а реакція на нього - оперативною (в т.ч. в соцмережах).

Якщо сьогодні у клієнта є банківська карта і смартфон - повноцінне відділення банку у нього в кишені. Digital Banking трансформується з простої маркетингової «фішки» для найбільш «просунутих» клієнтів на важливу складову бізнес-моделі банківського ритейлу. Банкам не потрібно утримувати мережу відділень для надання стандартизованих послуг, не потрібно мати повноцінні філії в маленьких містах. Сьогодні доступний інструментарій «віртуального» розширення територій – видавати кредити

можна через віртуальний майданчик, а збирати платежі через платіжні термінали, і багато українських банків вже рухаються цим шляхом.

Наразі можна виокремити певні шляхи розвитку банків у сфері цифрових технологій, а саме:

- Мікросервісна архітектура і нові інтеграційні платформи. Мікросервіси представляють архітектурний стиль, в якому складні додатки створені як сукупність незалежних сервісів, кожен з яких відповідальний за конкретний процес;

- Нові аналітичні платформи - проекти зі створення сховищ, інфраструктури для роботи з Big Data, включаючи «озера даних» та роботи з даними в оперативній пам'яті (in-memory);

- Нові платформи дистанційного обслуговування;

- Перехід на уніфіковану АБС;

- Розвиток Open API. Це один з ефективних способів для банку включитися в екосистему і отримати нові ідеї для розвитку бізнесу;

- Перехід на «хмарну» інфраструктуру. «Хмарні» сервіси більш не вважають інновацією, це стандартна практика, важливість застосування якої зростає, пропонуючи нові можливості для трансформації бізнесу. Банки України використовують «хмарні» технології відносно банкінгу для клієнтів, для операційної діяльності, як правило, використовується внутрішня IT-інфраструктура, що пояснюється відсутністю досвіду використання «хмарних» сервісів та недостатнім розвитком ринку надання «хмарних» послуг.

Отже, сьогодні, попри високий потенціал, спостерігається недостатній рівень впровадження банками України концепції цифрового банку, незважаючи на певні зрушення в цьому напрямку. Розвиток гальмують технологічна недосконалість, потреба в додатковому фінансуванні та сприйняття їх як іміджевих заходів.

Література:

1. Кинг Бретт. Банк 2.0. Как потребительское поведение и технологии изменят будущее финансовых услуг / [Пер. с англ. М. Мацковской]. – М.: ЗАО «Олимп – Бизнес», 2012. – 512 с.
2. Кинг Бретт. Банк 3.0. Почему сегодня банк – это не то, куда вы ходите, а то, что вы делаете / [Пер. с англ. М. Мацковской]. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2014. – 520 с.
3. Аналитический отчет об условиях IT сервисов и услуг для частных клиентов в 50 крупнейших розничных банках Украины [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.prostobank.ua/>
4. Прес-реліз Київського міжнародного інституту соціології. Динаміка використання Інтернет в Україні [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kiis.com.ua>

Дячук М. І.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені
Вадима Гетьмана»*

РОЛЬ ФІНАНСОВИХ ПОСЕРЕДНИКІВ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Від діяльності фінансових посередників значною мірою залежить функціонування фінансових ринків в Україні. Основним призначенням фінансових посередників є забезпечення фінансування економічної діяльності та ефективного перерозподілу капіталу в суспільстві. Розвиток фінансових відносин підвищує роль фінансового ринку і призводить до урізноманітнення форм та видів фінансових послуг на ринку. Це сприяє виникненню нових видів фінансового посередництва і суб'єктів, які його реалізують. Раніше провідну роль на фінансовому ринку відігравали лише комерційні банки, проте наразі небанківські установи, або парабанківські фінансово-кредитні установи стають все важливішими учасниками

фінансової системи. При вузькому розумінні, фінансовими посередниками вважаються лише ті установи, які безпосередньо виконують функції власне залучення грошових коштів і також їх розміщення, тобто опосередковують рух коштів від індивідуальних інвесторів до їх кінцевих користувачів. На думку О. Л. Некрасової, фінансові посередники – це юридичні особи, що беруть активну участь в організації процесу переміщення коштів у межах єдиної фінансової системи та надають фінансові послуги у встановленому законом порядку, здійснюють свою діяльність на ринку фінансових послуг з метою отримання прибутку або задоволення потреб суб'єктів цього ринку у фінансових послугах [1, с.158].

Узагальнивши результати аналізу поглядів різних науковців на фінансове посередництво, можна дійти висновку, що фінансові посередники – це фінансові установи, професійна діяльність яких пов'язана із задоволенням попиту у фінансових послугах, що здійснюються через акумулювання тимчасово вільних коштів суб'єктів ринку, учасників фінансових операцій з метою отримання прибутку.

Фінансові посередники відіграють надважливу роль на фінансовому ринку, оскільки їх діяльність сприяє зменшенню вартості фінансових операцій, диверсифікації ризику, підвищує ліквідність фінансових активів, створює умови для активізації роботи всіх інших учасників фінансового ризику. Важливим аспектом розкриття ролі фінансових посередників у сучасній економіці є їх класифікація. Класифікації фінансових посередників відрізняються від країн, у якій вони функціонують. Розглянемо основні види фінансових посередників, згідно міжнародної класифікації, що передбачає виділення 3 основних груп фінансових посередників: депозитні установи; контрактно-ощадні інститути; інвестиційні посередники [2; с. 205].

Таку класифікацію можна також ще віднести до функціональної, оскільки виділяються чіткі три основні функції: зберігання і примноження заощаджень, захист майнових інтересів при настанні певних подій та

інвестиційна функція. Депозитні інститути представляють фінансово-кредитні установи, які отримали право залучати депозити на рахунки. До цієї групи відносяться дві основні категорії установ – банки та небанківські кредитні установи. Контрактно-ощадні інститути – це фінансово-кредитні установи, що залучають грошові кошти за рахунок періодичних внесків на довгострокових засадах та на довгостроковий період. Інвестиційні фінансові посередники отримують фінансові ресурси за рахунок випуску облігацій або власних акцій. Найбільшою часткою активів серед фінансових посередників володіють банки. Проте у процесі очищення банківської системи з 01.01.2015 по 10.11.2017 кількість банківських установ зменшилася на 94 [3]. За умов, коли банківський сектор майже припинив кредитування економіки, зокрема, корпоративного сектору, а населенню пропонує споживчі кредити за високими відсотковими ставками, у нагоді можуть стати небанківські фінансово-кредитні установи. Якісні доступніші та дешевші фінансові послуг і продукти, які надають небанківські фінансово-кредитні установи, створюють серйозну конкуренцію банкам. Серед небанківських установ в Україні домінують страхові компанії, які акумулюють більше ніж 53,1 % усіх активів [4]. Страхові компанії мають значний потенціал для розвитку підприємництва в Україні шляхом розміщення страхових резервів у реальному секторі економіки.

Фінансовий ринок України повинен стати механізмом, який мобілізує вільні ресурси для розвитку економіки і пропонує надійні і дохідні інструменти інвестування для населення. Цього можна досягти за умови: стабілізації валютного ринку, ефективного формування системи перерозподілу ресурсів з пріоритетом їх спрямування на реалізацію проектів економічного розвитку, стабілізувати роботу фінансового сектора, відновити довіру населення до фінансових інститутів на фінансовому ринку. Для забезпечення прозорості фінансового ринку, підвищення ліквідності фінансових інструментів ринку та створення

сприятливих умов для інвесторів слід запровадити нові стратегії для розвитку фінансового ринку в Україні.

Література:

1. Некрасова, О. Л. Механізм правового регулювання діяльності фінансових посередників ринку фінансових послуг [Текст] / О. Л. Некрасова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : збірник наукових праць : у 2-х вип. / ПДТУ. - Маріуполь, 2012. – Вип. 1, Т. 2. – С. 157-162.
2. Рубанов П.М. Види та роль фінансових посередників на сучасному етапі розвитку фінансової системи // Вісник Запорізького національного університету. – 2012. – 3(15). – С. 204-209 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2012/eco-3-2012/204-209.pdf>
3. Динаміка кількості учасників Фонду гарантування вкладів фізичних осіб [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.fg.gov.ua/statystyka>
4. Страховой рынок Украины в 2017 году [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00621.pdf>

Жук Г.В.

Ужгородський торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ ЄС ЯК ВЗІРЕЦЬ В РЕФОРМУВАННІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

У дослідженні розглядаються ініціативи, які впроваджуються в Європейському союзі (ЄС) по створенню стійкого банківського сектору, здатного надавати фінансові послуги з урахуванням соціально-

економічних факторів, які беззаперечно необхідно застосовувати при реформуванні фінансового ринку України. Метою роботи є характеристика основних напрямків трансформації банківського сектору ЄС для посилення його позитивної ролі в забезпеченні економічного зростання.

Кризові процеси світової економіки, загострення соціально-економічних проблем в Європейському союзі (ЄС) ставлять завдання принципового реформування не тільки українського, а й європейського фінансових ринків. [1] З 2008р. Європейська комісія прийняла більше 40 нормативно-правових актів, покликаних встановити нові правила для європейської і глобальної фінансових систем, подолати європейську боргову кризу, реформувати фінансовий сектор ЄС, що стимулює ріст економічної системи; створити банківський союз для зміцнення євро. [2] Серед таких правових ініціатив на першому місці реформування діяльності банків, а саме:

1. Створення Банківського союзу (Banking union) - послідовне застосування єдиних банківських правил в країнах-учасниках ЄС. Нові процедури прийняття рішень і інструменти регулювання допомагають створити більш прозорий, єдиний і безпечний банківський ринок. [3]

2. Механізм єдиного банківського нагляду на чолі з Європейським центральним банком (Single Supervision Mechanism, SSM, 2012) передбачає побудову нової системи європейського банківського нагляду на рівні ЄС, в якій на ЄЦБ покладено функції прямого і непрямого контролю діяльності банків, що покликане сприяти відновленню довіри до європейського банківського сектору та підвищити стійкість банків. [4]

3. Єдиний механізм роботи з проблемними банками (Single Resolution Mechanism, SRM, 2013), який спрямований на забезпечення безперервності банківської діяльності та захист вкладників, партнерів і клієнтів проблемних банків, а також мінімізацію ризиків фінансової нестабільності банківського сектора та економіки. Важливим компонентом SRM є поетапне створення протягом восьми років загальноєвропейського

фонду підтримки банків шляхом відрахувань з організацій банківського сектора. [5]

4. Створення Європейської схеми страхування вкладів (European Deposit Insurance Scheme, 2015) - передбачає створення єдиних правил гарантування банківських вкладів для всіх країн ЄС: введення обов'язкової участі всіх банків в системі; перехід на фінансування системи страхування за рахунок внесків банків-учасників, а не бюджетних коштів країн; забезпечення страхування вкладів до 100 тис.євро на одного вкладника в одному банку.

5. Створення Єдиного ринку капіталу (Capital Markets Union Initiative, CMU, 2014 року) - ініціатива спрямована на новий високий рівень інтеграції європейських національних ринків капіталу з метою мобілізації ресурсів для інвестування в розвиток підприємств, в тому числі в пріоритетні малий і середній бізнес, створення нових робочих місць, реалізація інфраструктурних проєктів, нових можливостей та інструментів захисту інвесторів і вкладників.

6. Створення нових фінансових інститутів, серед яких Європейський Фонд стратегічних інвестицій (the European Fund for Strategic Investment, EFSI). Цей фонд заснований в 2014 р. згідно з інвестиційним планом глави Єврокомісії Жан-Клода Юнкера для фінансування проєктів в країнах Європи в 2015-2017рр. в таких напрямках як стратегічна інфраструктура, освіта, дослідження і розвиток, інновації, підтримка малих підприємств, а також поновлювана енергія та енергоефективність. [6]

Література:

1. Гуляева Л., Жук Л. Реализация устойчивых инициатив в банковском секторе Европейского Союза // Устойчивое развитие. – Варна. - 2017. - №2. - с. 51-57.

2. Business, Economy, Euro [Electronic resource] // The European Commission. – Mode of access: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro_en.

3. Banking Union: meaning and implications for the future of banking [Electronic resource] - Mode of access:

http://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2014/html/sp140424_1.en.html

4. Single Supervisory Mechanism [Electronic resource] // The European Central Bank. – Mode of access: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/about/thessm/html/index.en.html>.

5. Regulation 806/2014: Establishing uniform rules and a uniform procedure for the resolution of credit institutions and certain investment firms in the framework of a Single Resolution Mechanism and a Single Resolution Fund and amending Regulation (EU) № 1093/2010 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:32014L0059>.

6. Investment Plan [Electronic resource] / European Commission. – Mode of access: https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan_en.

Заїчка А.О.

Східноєвропейський університет економіки і менеджменту

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Забезпечення сталого суспільного розвитку будь-якої держави можливе лише за умови гармонійного поєднання економічної та соціальної політики, функціонування яких має відбуватися у взаємозалежності.

Світова практика демонструє значну соціальну відповідальність держави у фінансуванні базових соціальних послуг і інфраструктурних об'єктів, забезпеченні захисту населення. По суті, соціальна політика є основними засадами суспільного розвитку країни.

На сучасному етапі, з метою уникнення соціальної напруги, держава використовує соціальний захист, як сучасний інструмент, що необхідний у

процесі перерозподілу доходів на користь малозабезпечених громадян. Соціальна сфера при цьому виступає єдиною галуззю, де виконавча влада надає підтримку особам, що потрапили у важкі життєві ситуації.

Разом з тим, в Україні існує низка проблем із реалізацією основних принципів соціального захисту у розрізі регіонів, верств населення, окремих професій, соціального статусу тощо.

Саме тому в державі актуальними залишаються завдання реформування діючої схеми реалізації соціального захисту населенню з обліком наявних фінансових можливостей, державних фінансових фондів, зокрема бюджетних. Рішення цих завдань можливе за умови формування науково-обґрунтованого соціально слухного фінансового механізму захисту населення.

Відтак, соціальний захист можна охарактеризувати з двох позицій. По-перше, соціальний захист – це система державної соціальної допомоги соціально незахищеним верствам населення. У другому випадку – це соціальна підтримка державою всіх прав і свобод громадянина в усіх сферах суспільства.

По суті, соціальний захист населення – один із найважливіших напрямів внутрішньої політики держави, що полягає у встановленні й підтримці суспільно необхідного матеріального й соціального стану всіх громадян [2].

Розвиток соціального захисту населення тісно пов'язаний із економічним становищем країни, адже, саме за рахунок бюджетних коштів відбувається фінансування соціальних програм та проектів, виплата допомог тощо.

Ситуація, щодо фінансування соціальної сфери в Україні є вкрай катастрофічною. На соціальну політику, із бюджету виділяється незначна сума коштів (табл. 1). Видатки 2016 р. становили лише 10,8% ВВП по країні, у той час, як видатки на соціальні виплати у Фінляндії становили – 25,6 % від ВВП, Франції – 24,6 %, Данії – 23,6 % [3].

Фінансування видатків на соціальну сферу в Україні*

Показник	2012	2013	2014	2015	2016
ВВП, млн. грн.	1408889,0	1454931,0	1566728,0	1979458,0	2383182,0
Видатки зведеного бюджету, млн. грн.	492454,7	505843,8	523125,7	679871,4	835589,8
в % до ВВП	35,0	34,8	33,4	34,3	35,1
Видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення, млн. грн.	125306,9	145062,6	138004,8	176339,8	258326,1
в % до ВВП	8,9	10,0	8,8	8,9	10,8

* складено автором за даними Державної служби статистики в Україні [1,2]

Сучасна система соціального захисту населення формується з таких елементів: традиційна форма державної соціальної допомоги; сукупність державних соціальних гарантій, включаючи соціальні пільги окремим категоріям населення; соціальне страхування (добровільне, обов'язкове, державне) [2].

Ураховуючи сучасний економічний стан нашої країни, падіння купівельної спроможності населення, зuboжіння нації та стрімке зростання цін, перед урядом постає питання реалізації дієвого механізму забезпечення соціального захисту населення. Реформи в дані царині мають бути спрямовані на підвищення рівня життя населення на всіх етапах економічного розвитку держави. Основними інструментами в даному випадку виступають рівень ВВП та вдосконалення механізму його розподілу.

Література:

1. Державна служба статистики в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Міністерство соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.msp.gov.ua/timeline/Socialni-zviti.html>.
3. Unemployment statistics [Electronic resource] – Access mode: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ФІНАНСОВОГО ОМБУДСМЕНА ЩОДО ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

У зарубіжній практиці з метою підвищення рівня довіри населення до фінансових установ тривалий час ефективно використовується інститут фінансового омбудсмена. Фінансовий омбудсмен – це орган досудового розгляду спорів, що виникають між фінансовими організаціями та їх клієнтами - фізичними особами [1, с. 80].

Чим вигідний фінансовий омбудсмен:

- для клієнтів – фізичних осіб його послуги є безкоштовними;
- може розглянути спір швидше ніж суд;
- діє максимально об'єктивно, оскільки не залежить від фінансово-кредитних організацій та держави.

Важливою особливістю фінансового омбудсмена є вирішення фінансових спірних питань, у яких не фігурують великі суми коштів. Даний орган зазвичай переслідує мету захисту прав дрібних споживачів, які не мають достатньо фінансових ресурсів, аби захистити свої права у судовому порядку [2, с. 121].

Значення фінансового омбудсмена проявляється через його основні функції, до яких належать: вирішення спорів між фізичними особами та фінансовими установами; проведення, координація та оцінка діяльності з фінансової просвіти; розробка політики у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг та координація діяльності з іншими відповідальними установами та організаціями [2, с. 122].

На сьогодні, рівень довіри до фінансових установ суттєво знизився у зв'язку із численними фактами їх банкрутства, несвоєчасного або неповного виконання взятих на себе зобов'язань. Населення зі стадії

активного розміщення та примноження власних фінансових ресурсів перейшло до накопичення та споживання грошових коштів без залучення їх до інвестиційних процесів. Як наслідок це негативно позначилося на фінансовому стані професійних учасників фінансового ринку та призвело до нестачі капіталу в різних секторах економіки країни [1, с. 81-82].

Результати соціологічних досліджень свідчать, що понад половини кредитів українцям надають з порушенням їхніх прав та до 30% споживачів, стикнувшись із спором, відмовляються від подальшого користування фінансовими послугами [3, с. 689].

У спробі стабілізувати фінансові ринки Урядом було розроблено Комплексну програму розвитку фінансового сектора України до 2020 р. [4], у якій знайшло відображення усвідомлення необхідності підвищення рівня довіри населення до фінансових установ, для чого і було запропоновано запровадження інституту фінансового омбудсмена.

Наразі в рамках проекту USAID «Трансформація фінансового сектора» обговорюється концепція додаткового інституту — фінансового омбудсмена, який підтримує НБУ. У проекті вважають, що для відновлення довіри до фінансового сектору потрібно, щоб парламент, крім закону про фінансового омбудсмена, підтримав ще два важливих закони: законопроект 2456-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг» та законопроект 6027-д «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення кредитування». Прийняття закону про фінансового омбудсмена та цих двох законів дасть вдосконалити законодавство України у сфері захисту прав споживачів фінансових послуг та закладе основу для зростання фінансового ринку [5].

Зважаючи на наведені обставини, запровадження інституту фінансового омбудсмена в Україні є своєчасним та необхідним. Адже на фінансовому ринку з'явиться структура, що безкоштовно вестиме роз'яснювальну, консультаційну та регуляторну роботу, одним із результатів якої стане підвищення рівня фінансової грамотності населення.

Зменшиться навантаження на судові органи та скоротиться тривалість між моментом звернення громадянина до інстанції з метою захисту своїх прав та моментом отримання ним належної компенсації [1, с. 82]. Як наслідок, можна очікувати підвищення рівня прозорості функціонування фінансового ринку та його учасників.

Література:

1. Зачосова Н. В. Запровадження інституту фінансового омбудсмена в Україні: ймовірні наслідки для економічної безпеки фінансових установ / Н. В. Зачосова // Академічний огляд. - 2016. - № 1. - С. 80–85. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ao_2016_1_10

2. Смовженко Т. С. Дослідження зарубіжного досвіду функціонування фінансового омбудсмена як механізму вирішення конфліктів між банківськими установами та клієнтами / Т. С. Смовженко, О. Б. Денис // Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. – Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2016. – Вип. 7 Ч. 1. – С. 121–125

3. В. Дудинець Л. А. Захист прав споживачів на ринку фінансових послуг / Л. А. Дудинець, О. Є. Верней // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 688-692.

4. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>

5. Проект USAID презентував законопроект про фінансового омбудсмена [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://glavcom.ua/news/proekt-usaid-proponuje-ukrajini-zaprovaditi-finansovogo-ombudsmena-436487.html>

ГРОШОВО-КРЕДИТНА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Грошово-кредитна політика – комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на забезпечення стабільності грошової одиниці України шляхом використання визначених Законом України «Про Національний банк України» засобів і методів. Відповідно до ст.25 Закону України «Про Національний банк України» [Закон України від 20.05.1999 р. №679-XIV] основними економічними засобами грошово-кредитної політики є регулювання обсягу грошової маси через: 1) визначення та регулювання норм обов'язкових резервів для комерційних банків; 2) процентну політику; 3) рефінансування комерційних банків; 4) управління золотовалютними резервами; 5) операції з цінними паперами (крім цінних паперів, що підтверджують корпоративні права); 6) регулювання імпорту та експорту капіталу; 7) емісію власних боргових зобов'язань і операції з ними.

Серед основних напрямів грошово-кредитної політики, які обирає НБУ можна виокремити наступні [1]:

- політика грошово-кредитної рестрикції ;
- політика грошово-кредитної експансії.

Загалом грошово-кредитна політика НБУ спрямовується на досягнення такої мети: економічне зростання; повна зайнятість; стабільність цін.

Методами реалізації грошово-кредитної політики в обох її напрямках можуть бути:

- дисконтна політика;
- операції на відкритому ринку;

- зміна норм обов'язкових резервів комерційних банків у центральному банку;

- державне регулювання окремих видів кредитів та кредитування окремих економічних суб'єктів тощо.

Грошово-кредитна політика охоплює чотири класичні за змістом механізми монетарної політики:

- 1) здійснення операцій на відкритому ринку;
- 2) регулювання облікової ставки на позики, що надаються центральному банку;
- 3) регулювання норми банківських резервів.
- 4) визначення засобами ринкового механізму реальної вартості державного боргу, а значить, і цінних паперів, що його обслуговують.

На офіційному сайті Національного банку України [2] щороку опубліковується документ, що визначає основні засади грошово-кредитної політики на певний рік та середньострокову перспективу. Так, наприклад, рішенням Ради Національного банку України від 12 вересня 2017 року схвалені «Основні засади грошово-кредитної політики на 2018 рік та середньострокову перспективу».

У зазначеному документі виокремлено такі пріоритетні цілі грошово-кредитної політики Національного банку:

- цінова стабільність;
- сприяння фінансовій стабільності
- підтримка стійких темпів економічного зростання та економічної політики Уряду України.

Для збалансованого досягнення своїх цілей Національний банк дотримуватиметься таких основних принципів реалізації грошово-кредитної (монетарної) політики: пріоритетність досягнення та підтримки цінової стабільності в державі; дотримання режиму плаваючого обмінного курсу; перспективний характер прийняття рішень.

Базовий сценарій прогнозу Національного банку у 2018 – 2020 роках урахує, що темпи зростання світової економіки прискоряться завдяки відновленню споживчого та інвестиційного попиту за сприятливих фінансових умов, а також пожвавленню світової торгівлі.

Економіка України відновлюватиметься після кризи завдяки продовженню структурних реформ, прискоренню зростання світової економіки, поліпшенню умов торгівлі та поступовому відновленню банківського кредитування. Відповідно до макроекономічного прогнозу Уряду зростання ВВП України прискориться до 3%, 3.6% та 4.0% в 2018 – 2020 роках відповідно [2].

Інфляція продовжить знижуватися за рахунок проведення виваженої монетарної та фіскальної політики. Грошово-кредитна політика НБУ спрямовуватиметься на нівелювання ефектів реалізації інфляційних ризиків та на досягнення цільових показників інфляції на рівні 6% (± 2 п. п.) на кінець 2018 року та на рівні 5% (± 1 п. п.) у середньостроковій перспективі [2].

Отже, грошово-кредитна політика може бути ефективною лише в разі комплексного застосування різних важелів монетарного регулювання. Грошово-кредитна політика повинна бути гнучкою, узгодженою із загальними механізмами макроекономічного регулювання, з фіскальною, зовнішньоекономічною і валютною політикою.

Література:

1. Грошово – кредитна політика НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1486122052587/finansi/groshovo-kreditna_politika_nbu
2. Національний банк України [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ

Динамічні зміни, що відбуваються у вітчизняній економіці, фінансово-кредитній та банківській системах, обумовлюють постійний пошук механізмів формування та реалізації ефективної грошово-кредитної політики в Україні, провідником якої є Національний банк України. В Україні вкотре загострилась проблема значного рівня інфляції, а діяльність комерційних банків не завжди відповідає міжнародним стандартам та стратегічним інтересам розвитку національної економіки. Це все потребує від центрального банку країни додаткових зусиль у сфері регулювання грошового обігу та нагляду за діяльністю кредитних інститутів.

У сучасній економіці велике значення мають підтримка стабільності грошової одиниці, достатнє забезпечення капіталом, а також захищена від криз банківська система. Глибокий всебічний аналіз організації грошово-кредитних відносин неможливий без визначення ролі центрального банку як керівного органу банківської системи. Центральному банку з огляду на його положення першорядності у дворівневій банківській системі належить відповідно провідне місце у формуванні усього механізму грошово-кредитних відносин. Виходячи із власних завдань і притаманних йому базових функцій, центральний банк формує підґрунтя для ефективного фінансового (грошово-кредитного) посередництва усіх банківських установ країни в процесі розширеного відтворення [1, с. 78].

Важливим питанням, яке прямо впливає на ефективність запровадження монетарної політики НБУ, є питання реалізації його функцій. Так, стабільність грошової одиниці згідно з Конституцією є основною функцією НБУ. Водночас її реалізація неможлива винятково

інструментами монетарної політики, адже вона пов'язана з поняттями, як фінансова стабільність, зайнятість, економічне зростання [2].

У результаті дій НБУ банківська система, яка мала б стимулювати реальний сектор економіки, має серйозні проблеми, зумовлені багатократною девальвацією гривні, кризою у кредитному секторі і політикою очищення, внаслідок якої із 186 банківських установ станом на березень 2017 року залишилось 93. Показники рентабельності капіталу та активів банків вже давно мають від'ємне значення: -15,05% та -1,63% відповідно (станом на початок 2017 року) [1, с. 81].

Отже для запровадження дієвих заходів необхідно проаналізувати світовий досвід виходу з фінансової кризи. Відповідний досвід отримала банківська система Греції. Криза в Греції показала всю проблематику сучасної банківської системи, яка спирається на класичне регулювання через центральні банки держав [3]. Для НБУ відповідними висновками, а отже і кроками до подальшого більш виваженого функціонування, мають бути наступні положення:

- 1) центральні банки не мають зловживати допомогою МВФ;
- 2) центральні банки мають бути не тільки незалежними від урядів, а й повинні мати право впливати на них і парламент, щоб забезпечити виконання Маастрихтських угод (3% ВВП для бюджетного дефіциту, 60% ВВП – для сукупного боргу), не допускати зловживання парламентом і урядом соціальними бюджетними стандартами та великого оподаткування бізнесу;
- 3) центральні банки мають стимулювати розвиток виробничого бізнесу з високим рівнем доданої вартості;
- 4) керівники центральних банків мають бути незалежними й мати можливість критикувати урядовців-популістів;
- 5) керівники центральних банків мають бути незалежними і мати право звертатися до правоохоронних антикорупційних органів з вимогою вжиття заходів до корупціонерів;

б) керівництво центральних банків має організувати роз'яснювальну роботу серед населення щодо банківської грамотності, домогтися введення відповідних навчальних курсів у середніх школах і ВНЗ;

7) національні центральні банки мають розуміти, що вони вступили в нову еру – конкуренції, їх безумовна монополія на ліцензування банківської діяльності і випуск валюти минає, адже неухильно набирає популярності «незалежна» децентралізована банківська і валютна система «Біткойн».

Література:

1. Сегеда Л.М. Актуальні проблеми діяльності Національного банку України як основного провідника монетарної політики. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2017. – С.85.

2. Гальчинський А. У провалах економічної політики лєвова частка провини НБУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/anatoliy-galchinskiy-u-provalahekonomichnoyi-politiki-levova-chastka-provini-nbu-.html>

3. Банковский кризис в Греции подстѣгивает спрос на биткойн // Швейцария деловая. – 2015 [Електронний ресурс] // BUSINESS-SWISS. – Режим доступу: <http://business-swiss.ch/2015/07/bankovskij-krizis-v-gretsii-spros-na-bitkoin/>

Клімова А.В.

ДВНЗ «Донецький національний технічний університет»

ДОХОДИ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ У 2012–2016 рр.

Актуальність питань формування доходної частини Державного бюджету полягає в важливості бюджету для функціонування національної економіки, в його складності та багатогранності.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, бюджет – «план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду» [1]. Також кодексом визначено поняття доходів бюджету – податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1].

Протягом 2012-2016 рр. спостерігається зростання доходів Державного бюджету майже за всіма статтями (табл. 1, рис. 1).

Таблиця 1

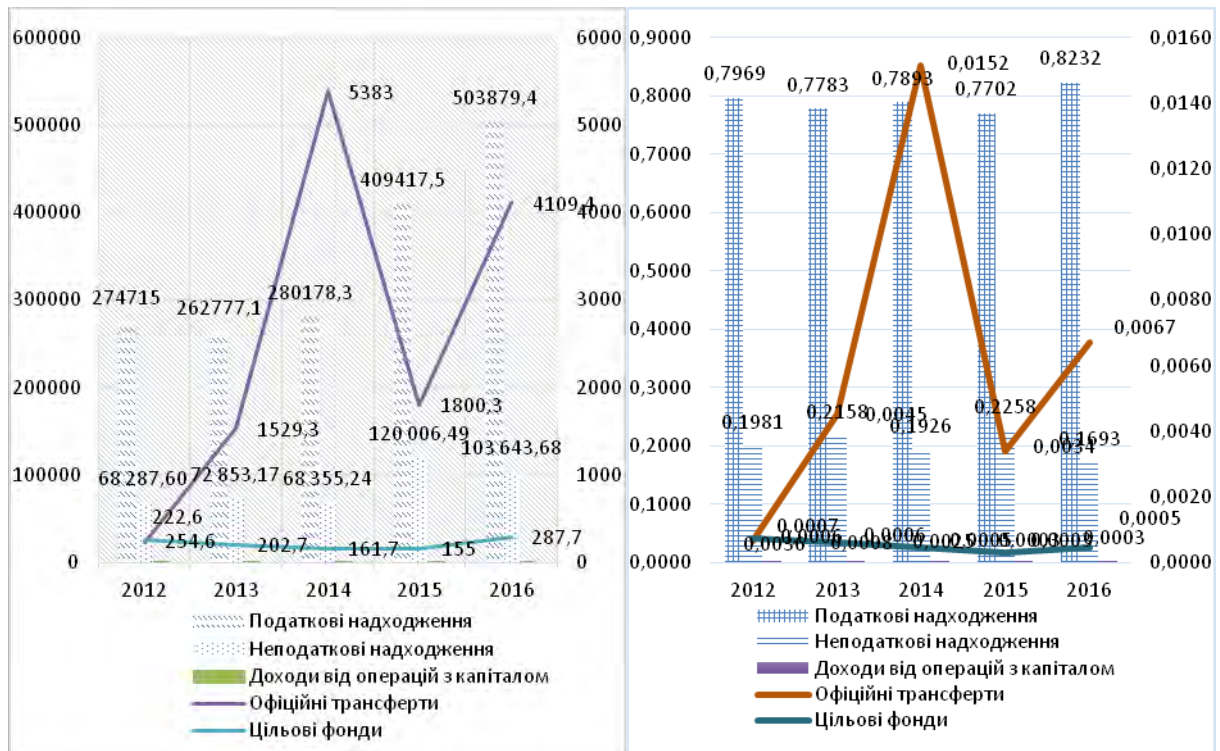
Динаміка доходів Державного Бюджету України, млн. грн.

Найменування доходів згідно із бюджетною класифікацією	2012	2013	2014	2015	2016
Податкові надходження	274715	262777	280178	409418	503879
Неподаткові надходження	68287,6	72853	68355	120006	103644
Доходи від операцій з капіталом	1231,4	255,4	888,1	171,4	191,5
Офіційні трансферти	222,6	1529,3	5383	1800,3	4109,4
Цільові фонди	254,6	202,7	161,7	155	287,7
Всього	344711,2	337618	354966	531551	612112

Джерело: складено автором за даними [2].

Аналізуючи структуру статей доходів Державного бюджету за 2012–2016 рр., можна дійти висновку, що основну частину надходжень складають податкові (в середньому 79%) та неподаткові (в середньому 20%) платежі; найменша частка в структурі доходів належить цільовим фондам – 0,05% (рис. 1). Зважаючи на незначний вплив на обсяг Державного бюджету таких статей, як доходи від операцій з капіталом, офіційні трансферти і цільові фонди, їх аналіз не надасть істотних висновків.

Обсяг Державного бюджету в 2013 році зменшився, порівняно з 2012 р., на 7093,53 млн. грн. (або на 2,06%). В інші роки спостерігається тільки зростання обсягу Державного бюджету.

а) динаміка доходів

б) структура доходів

Рис. 1. Доходи державного бюджету України 2012-2016 рр.

До податкових надходжень належать такі статті доходів як податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості; збори на спеціальне використання природних ресурсів; внутрішні податки на товари та послуги; податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції; рентна плата, збори та паливно-енергетичні ресурси та інші податки. Значне зниження обсягів податкових надходжень спостерігалось в 2013 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Податкові надходження до Державного бюджету України

Показник		2012	2013	2014	2015	2016
Абсолютний приріст, млн. грн.	ланцюговий	20930,50	-11937,90	17401,20	129239,20	94461,90
	базисний	0,00	-11937,90	5463,30	134702,50	229164,40
Темп зростання, %	ланцюговий	108,25	95,65	106,62	146,13	123,07
	базисний	0,00	95,65	101,99	149,03	183,42
Абсолютне значення 1% приросту, млн. грн.	ланцюговий	2537,85	-2747,15	2627,77	2801,78	4094,18

Джерело: розрахунки автора

Сума надходжень зменшилася на 11937,9 млн. грн. (або на 4,35%). Постійна позитивна динаміка у податкових надходженнях простежується, відносно 2012 року, крім 2013 р. (обсяги надходжень у 2013 р. зменшились на 4,35%). Розглядаючи неподаткові надходження, можна побачити, що від'ємний приріст надходжень був у 2014 році – 4497,93 млн. грн. (або 6,17%) та у 2016 р. – 16362,8 млн. грн. (або 13,63%) (табл. 3).

Таблиця 3

Неподаткові надходження до Державного бюджету України

Показник		2012	2013	2014	2015	2016
Абсолютний приріст, млн. грн.	ланцюговий	26028,40	4565,57	-4497,93	51651,24	-16362,80
	базисний	0,00	4565,57	67,64	51718,89	35356,08
Темп зростання, %	ланцюговий	161,59	106,69	93,83	175,56	86,37
	базисний	0,00	106,69	100,10	175,74	151,78
Абсолютне значення 1% приросту, млн. грн.	ланцюговий	422,59	682,88	-728,53	683,55	-1200,06

Джерело: розрахунки автора

Розглянуті матеріали дають підставу стверджувати, що в цілому в Україні спостерігається зростання доходів Державного бюджету, крім 2013 та 2016 рр. Поки що цей рух лишає бажати кращого, але будемо сподіватися на те, що найближчим часом прийде цілісне розуміння урядом країни макроекономічних процесів, які відбуваються в національній економіці, які тягнуть за собою зміни в структурі Державного бюджету.

Література:

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс] / Верховна рада України (в редакції від 14.05.2017 р.). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
3. Інформаційно-аналітичний портал про бухгалтерський облік в Україні «Бухгалтер інфо. Центр бухгалтерських послуг» – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.buh-galter.info/1746-stavki-nalogov-v-ukraine-2012-2013-goda.html>

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Сучасні світові тенденції фінансової сфери у більшості країнах світу, що пов'язані із поширенням розмаїття ризиків банківської діяльності та необхідністю використання ефективних механізмів управління такими ризиками, засвідчують актуальність питання забезпечення стресостійкості банківського сектору, у тому числі й вітчизняного. У цьому контексті, з метою захисту власних стійких позицій банкам доцільно визначати найбільш вразливі напрямки своєї діяльності та спрямовувати зусилля на локалізацію існуючих чинників стресу, тобто ризиків. Такі ризики поділяють на фінансові, які безпосередньо впливають на якість банківської діяльності, та такі, що можна оцінити й спрогнозувати математично. Зокрема, Національний банк України виділяє такі типи ризиків, як кредитний, ринковий, валютний ризики, а також ризик ліквідності та ризик зміни процентної ставки [1].

Кредитний ризик виникає через неспроможність сторони, що взяла на себе зобов'язання, виконати умови будь-якої фінансової угоди з банком. Для того, щоб мінімізувати втрати надходжень та капіталу необхідно банку доцільно: розподіляти кредитний портфель серед широкого кола позичальників, які відрізняються за характеристиками та умовами діяльності; дотримуватись визначеного рівня зосередження кредитних операцій в певній галузі, території або ж кредитування певних категорій клієнтів; дотримуватись встановлених максимально допустимих розмірів наданих позик, створювати резерви для відшкодування втрат за кредитними операціями; здійснювати страхування відповідальності за порушення умов договору [2].

Ризик ліквідності пов'язаний із неспроможністю банку виконати свої зобов'язання у належні строки, не зазнаючи при цьому втрат. Зменшення дії такого чинника стресу забезпечується за рахунок: якісного управління діяльністю банку; достатності власного капіталу (оскільки капітал виконує роль «захисної подушки»); якісної та стійкої ресурсної бази; збалансованості активів та пасивів за сумами й строками [2].

Ринковий ризик виникає через несприятливі коливання вартості цінних паперів та товарів і курсів іноземних валют за тими інструментами, які є в торговельному портфелі банку [3]. Для убезпечення від негативної дії ризику банку необхідно дотримуватись чинних норм інвестування.

Валютний ризик пов'язаний із несприятливими коливаннями курсів іноземних валют та цін на банківські метали [3]. Щоб забезпечити стійкість по відношенню до дії чинника стресу необхідно «рознести яйця по різних корзинах» й дотримуватись лімітів відкритої валютної позиції.

Ризик зміни процентної ставки виникає внаслідок несприятливих змін відсоткових ставок та несе загрозу для надходжень й капіталу. Необхідно періодично переглядати відсоткові ставки за активними й пасивними операціями, використовувати засоби хеджування [2].

Світова та вітчизняна практика діяльності банків засвідчує необхідність та важливість застосування діючих механізмів управління зазначеними ризиками, що супроводжують банківську діяльність, а також розробки та запровадження новітніх та інноваційних підходів управління ризиками з метою забезпечення стресостійкості банківського сектору. Вирішення зазначених питань буде мати значний вплив не тільки на функціонування фінансового та банківського сектору, але й також вплине на реальний сектор економіки країни в цілому.

Література:

1. Про схвалення Методичних рекомендацій щодо порядку проведення стрес-тестування в банках України: постанова Правління Національного банку України від 06.08.2009 № 460.

2. Управління ризиками банку: навч. посіб. / Н.П. Шульга та ін. – К. : Кив. нац. торг.-економ. ун-т, 2016 – С. 413, 438-472, 480-486.

3. Методичні вказівки з інспектування банків «Система оцінки ризиків»: постанова Правління Національного банку України від 15.03.2004 № 104.

Костандова Е.Х.

Київський національний торговельно-економічний університет

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ РІВНОВАГОЮ ЛІЗИНГОВОЇ КОМПАНІЇ

На сьогоднішній день надзвичайно важливим постало питання забезпечення постійного і ефективного функціонування українських підприємств, в тому числі і лізингових компаній. Це обумовлює необхідність розробки дійового механізму управління фінансовою рівновагою та визначення ключових факторів, що здійснюють на неї істотний вплив.

Здійснюючи звичайну діяльність, лізингова компанія проходить різні стадії життєвого циклу. Результатом усіх дій стають вхідні та вихідні потоки платежів, які, згідно з постулатами фінансово-економічного аналізу, є узагальненою характеристикою функціонування компанії. Забезпечення збалансованості потоків платежів, їх вільний рух, рентабельність, ефективність функціонування, пропорційність їх структури окреслюють коло найважливіших показників, що створюють категорію «фінансова рівновага». [1] Фінансова рівновага лізингової компанії – це відповідність обсягів формування та використання (споживання) власних фінансових ресурсів. Така фінансова рівновага досягається оптимізацією співвідношення між часткою коштів, що капіталізуються, і тією їх часткою, що спрямовується на споживання, а

також узгодження джерел формування та напрямів використання власних фінансових ресурсів, встановлення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми джерелами формування власних фінансових ресурсів. [2]

Порушення фінансової рівноваги є наслідком незбалансованості активів і зобов'язань за строками, відсутністю чистого оборотного капіталу і наявністю суперечностей між ліквідністю-рентабельністю і фінансовою стабільністю-ліквідністю. Звідси і випливає необхідність діагностики і управління фінансовою рівновагою, в тому числі і лізингової компанії. [3]

Можна виділити декілька етапів управління фінансовою рівновагою компанії: на першому етапі слід зосередити увагу на аналізі чинників зовнішнього середовища з позиції визначення їх позитивного або негативного впливу на діяльність компанії; другий етап включає дослідження окремих складових фінансового стану компанії, а саме структуру і ліквідність активів, структуру капіталу, вхідні та вихідні грошові потоки і фінансові ризики; третій етап дає можливість більш детально обґрунтувати конкретні показники забезпечення фінансової рівноваги, а, отже, і фінансової стійкості компанії. Розробка цільових стратегічних показників фінансової діяльності служить базою для прийняття основних управлінських рішень і забезпечення контролю над виконанням фінансової стратегії; на четвертому етапі управління формується набір альтернативних стратегічних підходів до реалізації поставлених цілей. Наприклад, часто варіанти, які виглядають більш привабливими з точки зору короткострокових завдань, будуть менш привабливими при досягненні довгострокових цілей та навпаки. Це створює серйозні труднощі для управлінців, тому потрібно розробити не один, а кілька варіантів фінансової стратегії і, оцінивши їх належним чином, вибрати оптимальний для компанії варіант. [3]

Отже, стан фінансової рівноваги є базовим для забезпечення економічної безпеки підприємства, а його рівень визначається

(формується) під впливом багатьох чинників, які можна розділити на дві групи: внутрішні і зовнішні. Якщо внутрішні фактори безпосередньо залежать від ефективності системи управління компанією і, отже, їх можна вчасно виявити і локалізувати, то зовнішні фактори, що відображають загальне економічне становище в країні, в деякій їх частині локалізувати не можна. За ним можна тільки вести спостереження і враховувати в діяльності. [3]. До того ж, фактори слід розділяти по систематичності на: систематичні, які, раз виникнувши, існують завжди і постійно впливають на компанію (зміни законодавства, зростання конкуренції і т.д.); несистематичні, що роблять свій вплив на діяльність компанії стохастично (зміни попиту на послуги, загрози стихійних лих, фінансові кризи і т. п.). За тривалістю дії загрози фінансовій рівновазі розподіляються на довго-, середньо- та короткострокові, що відображає тривалість наслідків прояви впливу загрози. [3]. Всі ці фактори вимагають від компаній проводити постійну діагностику її фінансового стану, адже лише за умов дотримання рівноважного стану можливе економічне зростання.

Отже, нагальним в проблемі управління фінансовою рівновагою на сьогоднішній день є розробка механізму діагностики і управління, що враховує специфічні умови діяльності лізингових компаній, відображує найбільш істотні чинники впливу на фінансово-економічні показники діяльності та дозволяє оперативно реагувати на можливі зміни ситуації у поточному періоді й враховувати основні параметри розвитку на перспективу.

Література:

1. Кладченко І.С. Фінансова рівновага як умова забезпечення збалансованого розвитку промислового підприємства / І.С. Кладченко // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – Кіровоград : Кіровоградський національний технічний університет, 2013. – С. 369-377

2. Голуб Т. Фінансова рівновага підприємства – запорука його сталого розвитку/ Т. Голуб // Матеріали VII Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання». - Луцьк : Луцький національний технічний університет, 2014. – С. 38

3. Ринкова вартість компанії в системі фінансової рівноваги. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://aspirantura.com/rsk.htm>

Кругляк І. О.

Київський національний торговельно-економічний університет

РОЛЬ СИСТЕМНО ВАЖЛИВИХ БАНКІВ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

Потенційно кожен банк є важливим для фінансової системи, оскільки банкрутство навіть невеликого за розмірами банку негативно впливає на фінансовий сектор та економіку. Мова йде про зростання панічних настроїв серед клієнтів, втрату ними коштів, перекладання боргів банку на плечі держави тощо. З огляду на це, банківська сфера є однією з найбільш жорстко регульованих та висуває низку вимог до діяльності банків. Однак виникнення такого феномену, як СВБ, свідчить про вагомий вплив їх діяльності на стабільність інших банків, фінансової системи та економіки, насамперед зумовлено економічними та соціальними передумовами, які масштабно проявились під час останньої світової фінансової кризи [1].

Не системно важливі банки впливають на банківську систему, але не можуть серйозно похитнути її стабільність. Якщо такий банк, збільшуючи масштаби своєї діяльності, зможе значно похитнути стабільність банківської системи та негативно вплинути на економіку країни в цілому, то йому надається статус системно важливого. Якщо ситуація стосується

вже декількох системно важливих банків, то через свою мережу кореспондентських відносин під дією ризиків вони потягнуть в стан фінансової нестабільності всі пов'язані з ними банки. Така ситуація призведе до того, що порушиться стійкість усіх цих банків і вони в свою чергу масово негативно впливатимуть на стабільність банківської системи. Найгіршими наслідками цього може стати крах всієї банківської системи та масштабні збитки реальному сектору економіки.

Чим більшим є банк, тим вагомішим є розповсюдження впливу раптового вилучення послуг цього банку й, отже, тим більша ймовірність того, що його тяжке становище або банкрутство стане причиною руйнування фінансових ринків і систем, у яких він здійснює свою діяльність, і вплине на функціонування економіки. Фактор розміру широко вимірює об'єм банківської діяльності національних системно важливих банків у межах банківської системи й економіки країни й, отже, забезпечує якісне визначення потенційного системного впливу в тому випадку, якщо банк збанкрутує [2].

Системна важливість банку накладає на установу низку специфічних характеристик, які можуть мати як негативні, так і позитивні наслідки з економічної точки зору. Завдяки значним обсягам діяльності системно важливі банки пропонують найширший асортимент продуктів, працюють на різних сегментах ринку. Вони володіють розгалуженими мережами територіальних відділень, що зумовлює «ефект лавини» при залученні клієнтів. Такі банки користуються більшою довірою з боку клієнтів. Крім того, системно важливі банки мають конкурентні переваги внаслідок дії «ефекту масштабу». Системно важливі банки здатні демонструвати вищий рівень диверсифікації ризиків, оскільки кредитують різні галузі та у різних географічних напрямках бізнесу. З огляду на високу конкурентоспроможність та впевненість топ-менеджерів банку щодо підтримки регулятивними органами в разі кризи, системно важливі банки мають кращі можливості доступу до міжнародних ринків капіталу.

Однак необхідно враховувати і негативні наслідки від діяльності системно важливих банків. По-перше, укріплення позицій системних банків може привести до залежності банківської системи від банків, якими володіють приватні особи, що, в свою чергу, може привести до маніпуляцій над урядом. По-друге, системні банки створюють деяку монополію, яка приводить до зникнення невеликих банків, що в майбутньому може привести до підвищення цін на банківські послуги. По-третє, у випадку недосконалого законодавства, або неповного контролю з боку НБУ над системно важливими банками, у період кризи крах такої фінансової установи може призвести до дуже глибоких негативних наслідків як для банківської системи, так і для всієї економіки в цілому [3].

Отже, роль системно важливих банків є визначальною як для банківської системи країни, так і для всієї економіки. Масштаби та наслідки їх діяльності залежать насамперед від розмірів банку, ефективності державного регулювання і нагляду та діяльності топ-менеджменту відповідного банку. За ефективної роботи керівництва банку і правильно побудованого регулювання та нагляду СВБ сприятимуть розвитку та підтримці стабільності банківської системи і економіки країни. І навпаки, за недосконалого регулювання діяльності системного банку та неправильній стратегії його діяльності і розвитку, наслідки будуть катастрофічними для країни.

Література:

1. Бура В. Науковий феномен системно важливого банку / В. Бура // Економіка і суспільство – 2016. - № 3. – С. 375-381.
2. Стегнієнко М. О. Особливості підходів до ідентифікації системно важливих банків / М. О. Стагнієнко // Вісник КНУ ім. Тараса Шевченка. 2016. – С.42–50.
3. Онищенко Ю. І. Підходи до визначення системних банків в національних банківських системах / О. А.Ріпко // Економічні студії. – 2016. – №2(10). – С. 129-134.

ЗМІНА ВЕКТОРІВ РЕФІНАНСУВАННЯ НБУ

Рефінансування є ключовим інструментом монетарної політики НБУ для забезпечення ліквідності банків при незбіганні строків залучення та розміщення ресурсів [1, с. 78]. Його основною метою є підтримка ліквідності банків та забезпечення безперервності розрахунків в економіці. Завдяки реформуванню механізму рефінансування банків України існує можливість опосередковано здійснити вплив на кредитування реального сектору економіки та безперебійне функціонування фінансової системи.

Об'єктом рефінансування НБУ є банки, що мають недостатній рівень ліквідності – як для відповідності економічним нормативам, так і розширення ділової активності. Починаючи з 2008 р. і донині кількість банків в Україні зменшено майже вдвічі, зі 175 банків до 88, що свідчить про неефективну політику НБУ [2]. Протягом цього періоду 30% банків, що отримали кредити рефінансування, були визнані неплатоспроможними.

Аналізуючи у динаміці обсяги наданого рефінансування, слід відзначити особливий «бум» кредитування з боку регулятора протягом 2012 та 2014 рр. (195 та 274 операції відповідно), а за 10 місяців 2017 р. було проведено лише одну операцію з підтримки ліквідності ПАТ «Ідея Банк» (рис. 1). З метою стабілізації діяльності банків за 2014-2015 р. було надано їм кредитів на суму 141,32 млрд. грн., а внаслідок вдалих дій регулятора наприкінці 2015 р. обсяг заборгованості за наданим рефінансуванням було значно зменшено, причому у структурі заборгованості переважали стабілізаційні кредити, що мають довгостроковий характер.

Акцентуючи увагу на термінах інструментів з підтримки ліквідності, варто зазначити, що максимальний термін становить 360 днів за

тендерами, а мінімальний – за операцією овернайт (1 день). Згідно із чинним банківським законодавством, наразі пропонується зосередити увагу на короткостроковій підтримці банків, підтвердженням чому є впровадження нових інструментів, таких як Emergency Liquidity Assistance (екстрена підтримка ліквідності), що мають у перспективі замінити стабілізаційні кредити [3].

Починаючи з 2014 р. НБУ використовує в загальній структурі рефінансування близько 50% короткострокових інструментів, частіше одноденні – овернайт. Також спостерігається цікава тенденція: НБУ надає нові кредити швидше, ніж погашає старі – так, лише за 2014 р. та січень-лютий 2015 р. рефінансування надано на 266 млрд. грн., а повернуто банками – 228 млрд. грн. [4]. Однак із початку 2016 р. контроль та перевірка застави за кредитами рефінансування стають більш жорсткими, що збільшує вимоги щодо кредитування.

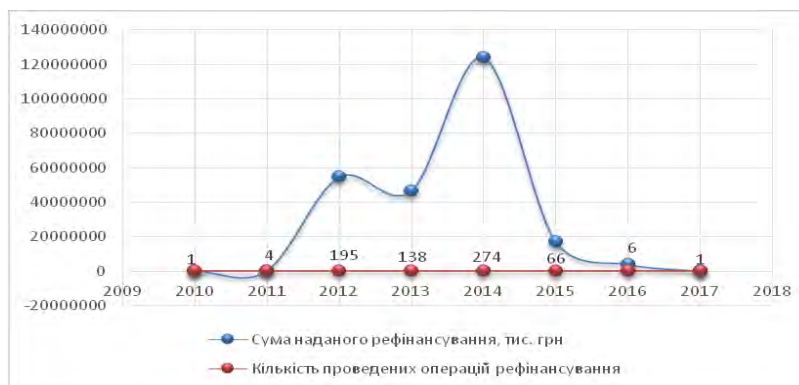

Рис. 1. Динаміка обсягів та кількості операцій рефінансування банків України за 2010-2017 рр. (станом на 01.01)

Джерело: побудовано за даними: [2].

Якісний аналіз застави банків за кредитами рефінансування показує, що протягом 2010-2013 р. основними предметами застави виступали державні облігації України, облігації підприємств, обладнання та майно. У 2014-2015 р. відбулось розширення видів та форм забезпечення кредитів Регулятора. Зокрема, у заставу НБУ приймав майнові комплекси та права на майбутні надходження. Наприклад, ПАТ “ПриватБанк” Регулятору в

якості забезпечення за кредитами рефінансування надав судна, літаки та стадіони, що не мають ліквідного ринку в Україні. Останні роки спостерігається зміна політики НБУ щодо заставного майна, а саме: використання за його кредитами ліквідного забезпечення – державних облігацій та іноземної валюти. Причому з'являється можливість прийняття неоднорідної (змішаної) застави, стають більш жорсткими та регламентованими операції з надання кредитів рефінансування під заставу іноземної валюти.

У 2017 р., порівняно із 2016 р., заборгованість за кредитами рефінансування у загальному обсязі наданих коштів зменшено на 1,04 млрд. грн. Причому реалізоване майно на суму 283 млн. гривень – це були права вимоги по закладеними в НБУ кредитними договорами [4].

Варто зазначити, що більшість кредитів рефінансування за останні 2 роки було надано уже неплатоспроможним банкам (44%); а розподіл цих коштів був нерівномірним – значні суми надавалися кільком системним банкам (за 2014-2016 рр. ПАТ «Приватбанк» і ПАТ «Ощадбанк» - по 6% від загального обсягу рефінансування банків, ПАТ «Укрексімбанк» - 5,9%) [2]. Слід зазначити, що за цей період більшість отриманих коштів була використана із метою валютних спекуляцій на міжбанківському ринку, а контроль за їх цільовим спрямуванням не було встановлено Регулятором.

Отже, кредити рефінансування мають надаватись виключно в умовах посиленого нагляду; платоспроможним банкам, що мають життєздатну бізнес-модель, - такий вектор політики НБУ є перспективним. До того ж ефективним є надання рефінансування тільки тим банкам, що мають прозору структуру власності та достатній обсяг прогнозних грошових потоків для його погашення.

Література:

1. Шульга Н. П. Рефінансування банків України / Н. П. Шульга. Вісник КНТЕУ : 2016. — Вип. № 3. — С. 78-88.
2. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442

3. Про затвердження Положення про екстрену підтримку Національним банком України ліквідності банків: Постанова Національного банку України № 411 від 14.12.2016 р.

4. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/uk/publish/article?art_id=44809151&cat_id=28986064

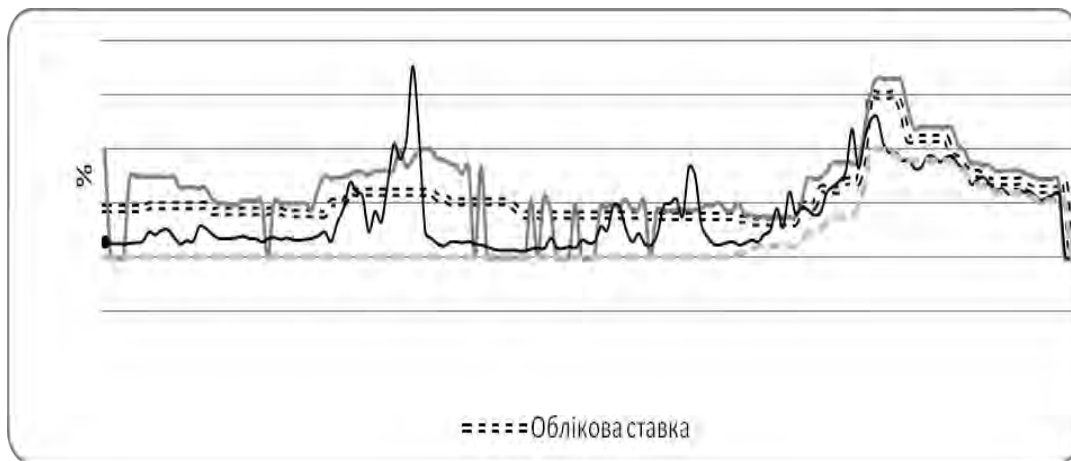
Куліш М. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОЦЕНТНА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МОНЕТАРНОЇ ПОЛІТИКИ НБУ

Більшість провідних центральних банків (ЦБ) світу дотримуються позиції, що контроль за кількістю грошей (або монетарне таргетування) є простим, але малоприматним інструментом для досягнення цінової стабільності. Тоді як використання в ролі орієнтира процентної ставки дозволяє оцінити її вплив на інфляцію за допомогою математично-модельного інструментарію, а також чітко декларувати рішення ЦБ щодо характеру монетарної політики [1].

Для економіки та фінансового ринку України характерною є висока турбулентність процентних ставок. Аналіз динаміки окремих середньомісячних процентних ставок грошово-кредитного ринку України за 2005- жовтень 2017 років свідчить, що для періодів листопада 2008 р. – березня 2009 р., червня-листопада 2012 р., лютого-березня і грудня 2014 р. процентні ставки за міжбанківськими кредитами овернайт в Україні перевищували не лише облікову ставку за відповідний період, але й ставку за кредитами овернайт НБУ (рис. 1).

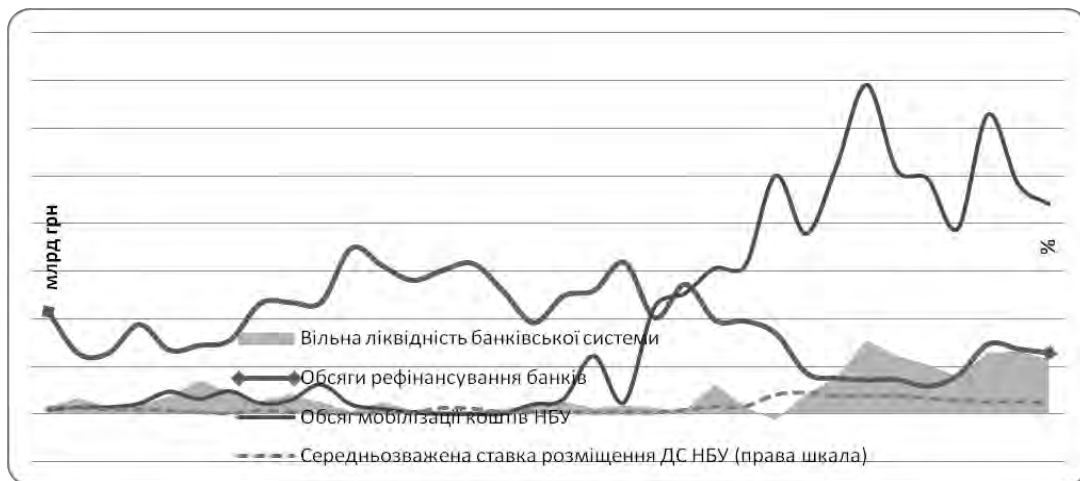

*Рис. 1. Динаміка процентних ставок за кредитами, депозитними сертифікатами овернайт, обліковою ставкою НБУ та міжбанківськими кредитами овернайт за 2005-жовтень 2017 рр.**

*побудовано автором за даними [3]

Така ситуація суперечила принципам оптимального управління ліквідністю банків та унеможливила формування системної процентної політики, яка полягає в перебуванні короткострокових ставок МБКР в оптимальних межах коридору процентних ставок: верхня межа — ставка, за якою банки можуть отримати кредити овернайт від НБУ, нижня — ставка за депозитами овернайт НБУ [2].

Починаючи з 2015 р. і донині процентна ставка на МБКР менша за облікову ставку та ставку овернайт за кредитами НБУ, що пов'язано з новим дизайном його процентної політики, затвердженим в рамках Стратегії монетарної політики на 2016 – 2020 роки, згідно якої обліковій ставці надано статус де-факто ключової. На її рівні встановлюється ставка за депозитними сертифікатами на 14-денний строк, до яких тяжіють ставки на МБКР, що пов'язано зі значним нарощенням структурного профіциту ліквідності банківської системи України та відповідною орієнтацією НБУ на операції зі стерилізації ліквідності, як один із провідних важелів впливу на стан грошово-кредитного ринку в умовах його профіциту, особливо починаючи з другої половини 2015 р. [1] (рис. 2).

*Рис. 2. Динаміка структурної позиції ліквідності банківської системи, обсягів рефінансування і мобілізації коштів НБУ та середньозваженої ставки розміщення депозитних сертифікатів (ДС) НБУ в 2009-2 кв. 2017 рр.**

*побудовано автором за даними [3]

Починаючи з 2014 року обсяги операцій регулятора з абсорбції ліквідності банків за ДС НБУ почали надмірно зростати переважно за рахунок операцій овернайт, що свідчить про формування фінансової бульбашки за рахунок додаткової емісії, яка не використовувалася продуктивно економікою. Починаючи з 2016 р. й донині простежується тенденція значних монетарних диспропорцій — поєднання величезного профіциту ліквідності з критичним дефіцитом коштів у реальному секторі. Така монетарна політика щодо залучення коштів за високими ставками призвела до часткової дисфункції МБКР і перебирання НБУ його функцій на себе [2].

Отже, на стан економіки України впливає процентна політика як інструмент монетарної політики НБУ, яка, в свою чергу, справляє дію на волатильність фінансового ринку, інфляцію та стан ліквідності банківського сектору.

Література:

1. Інфляційний звіт Національного банку України. – 2017. – Липень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=51889286>.

2. Аналіз ефективності монетарної політики Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://feao.org.ua/wp-content/uploads/2016/08/FEAO_Analysis-of-the-NBU-Monetary-Pollicy-Effectiveness_A5_03.pdf.

3. Грошово-кредитна статистика. Фінансовий ринок. Офіційний сайт НБУ. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#2.

Ластовецька К.

Київський національний торговельно-економічний університет

НАУКОВА ПОЛЕМІКА ЩОДО СУТНОСТІ ЛІКВІДНОСТІ БАНКУ

Термін «ліквідність» походить від латинського *liquidus* – рідкий, текучий, у буквальному сенсі слова позначає легкість реалізації, продажі, перетворення матеріальних цінностей та інших активів у грошові кошти [1].

Наукове розуміння такої категорії як ліквідність неоднозначне. Базуючись на дослідженні теоретичних поглядів вітчизняних та зарубіжних науковців, можна виділити чотири найбільш поширені точки зору.

Перша з них полягає в ототожненні ліквідності банку з існуючим обсягом готівки. До її представників відносяться Дж. Кейнс та Е. Рід., які вважають, що ліквідність банку – це достатність готівкових коштів та

інших ліквідних активів для своєчасного погашення боргових і фінансових зобов'язань [2].

Згідно з другою точкою зору, ліквідність банку трактується як якісна характеристика об'єкта економічних відносин, а саме як здатність погашати свої зобов'язання в строк. Одним з представників цієї точки зору вважають О.І. Лаврушина, який сформулював таке визначення ліквідності банку: «Це одна з узагальнених якісних характеристик діяльності банку, що обумовлює його надійність. Це здатність своєчасно і без втрат виконати свої зобов'язання перед вкладниками і кредиторами» [3].

Останнім часом віддається перевага третій точці зору, згідно з якою ліквідність банку визначається не лише спроможністю банку розраховуватись за своїми зобов'язаннями, а й одночасним розширенням кредитної діяльності (І.Б. Івасів, Дж. Сінкі, Ю.С. Ребрик) чи всіх операцій (В.І. Міщенко, А.В. Сомик, О. Фуксман, Д.О. Рябіченко). Таке трактування спричинене тим, що в сучасних умовах ліквідність банків залежить не лише від незбалансованості активів і пасивів, а й можливості задовольнити потреби клієнтів у кредитуванні та проведенні ними інших активних операцій [4].

Вітчизняні економісти пов'язують поняття ліквідності перш за все з виконанням зобов'язань банком (друга і третя точка зору). У міжнародній банківській практиці зосереджується увага не на причинах виникнення потреби в грошових коштах, а на постійному доступі банків до грошових коштів (четверта точка зору). Такої позиції стосовно тлумачення ліквідності дотримуються вчені – П.С. Роуз, К. Гронер, А.М. Герасименко. Для прикладу наведемо визначення П.С. Роуза: «Банк вважають ліквідним, якщо він має доступ до коштів, які можна залучити за розумною ціною саме в той момент часу, коли вони необхідні. Це означає, що банк або вже має необхідну суму ліквідних коштів, або може швидко їх одержати з допомогою позик або продажу активів» [5].

У свою чергу Національний банк України в Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні, затвердженій постановою Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 року № 368, визначає ліквідність банку, як його здатність забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань, яка визначається збалансованістю між строками і сумами погашення розміщених активів і строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел і напрямів використання коштів [6].

Отже, розглянувши різноманітні підходи як вітчизняних так і зарубіжних науковців до трактування поняття «ліквідність банку», спробуємо навести власне його визначення у наступній редакції: ліквідним може вважатися банк, який має здатність розрахуватися за своїми зобов'язаннями у повному обсязі та у конкретно визначений термін, що визначається збалансованістю його активів та пасивів за сумами і строками або ж доступом до джерел ліквідних коштів, які банк взмозі залучити за вигідною ціною у конкретний момент часу.

Література:

1. Бурденко І.М. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку : монографія / І.М. Бурденко, Є.Є. Дмитрієв, Ю.С. Ребрик, Ю.С. Серпенінова. – Суми : Вид-во "Університетська книга", 2011. – 136 с.
2. Рид Э. Коммерческие банки / Рид Э., Картер Р. ; пер. с англ. – М. : Прогресс, 2003. – 327 с.
3. Управление деятельностью коммерческого банка (банковский менеджмент) : учебник / под. ред. О. И. Лаврушина. – М. : Юристь, 2003. – 688 с.
4. Безвух С.В. Ліквідність банку: фактори впливу / С. В. Безвух. – Хмельницький : ХНУ. – 2015. – № 12. – С. 36–42.
5. Роуз, П. С. Банковский менеджмент [Текст] : уч. пособ. / П. С. Роуз; Пер. с англ. - Дело Лтд. - М. : Дело Лтд., 1997. - 768 с. - ISBN 5-7749-0048-7.

6. Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні : постанова Правління Національного банку України від 28.02.2001 № 368 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0841-01>.

Левчук Я.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ВИМОГ ЩОДО ТРАНСПАРЕНТНОСТІ БАНКІВ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ НБУ

З розвитком суспільства та світового ринку банківських послуг виникла потреба в уніфікації правил ведення банківської діяльності для більшості країн світу. Постала необхідність розробки загальних правил банківництва задля введення єдиних стандартів здійснення банківської діяльності. Таким новостворенням стала «Міжнародна конвергенція щодо вимірювання та вимог до капіталу» Базельського комітету, в якому окрім стандартизованих вимог до капіталу банку та виокремлення кредитного ризику як надважливого було вперше окреслено межі так званої транспарентності діяльності банків. В зв'язку з бажанням та потребою вітчизняного ринку банківських послуг відповідати міжнародним стандартам, задля визнання банківських установ України на світовому ринку, Базельські рекомендації були поступово імплементовані в законодавчу базу нашої держави. Так, вперше публічність інформації обґрунтовується в «Методичних рекомендаціях щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України», що були затверджені постановою Правління НБУ № 98 від 28 березня 2007 року [1] В даних рекомендаціях Національний банк України виділяє основні критерії інформації, а саме розкриває поняття повноти, достовірності та суттєвості

публічної інформації банку, своєчасність її розкриття. Окремою складовою прозорості інформації НБУ виокремлює публічний річний звіт та його базові складові. Особливого значення набуває також інформація про операції з пов'язаними особами. Загалом дані Методичні рекомендації базувались на Базелі I та II, адже прозорість визначається як складова ринкової дисципліни та інструмент забезпечення інвесторів, вкладників, клієнтів, акціонерів та інших заінтересованих осіб достатньою інформацією для прийняття виважених рішень. На нашу думку, попри вагомий внесок в поняття публічної інформації банку, внаслідок рекомендаційного характеру постанови більшість банків сектору її уникають, тому практичне застосування розробок НБУ відсутнє.

Наступним кроком імплементації Базеля II було запровадження «Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України», що затверджені постановою Правління НБУ №373 від 24 жовтня 2011 року.[2] В інструкції надається чітко визначений перелік публічної інформації, що повинна бути подана банками у основних видах звітів та примітках до звітності. Поряд з цим НБУ упускає велику частину інформації про управління ризиками банку.

Останніми змінами стосовно прозорості діяльності банків є постанова Правління НБУ № 85 від 31 серпня 2017 року «Про опублікування окремої інформації про діяльність банків України» [3]. Дана постанова регулює порядок подання інформації до НБУ, вид та повноту інформаційних даних, а також встановлює межі тієї публічної інформації, яку повинен оприлюднювати Національний банк про діяльність кожного банку. До такої інформації належить оборотно-сальдовий баланс за звітний місяць, оборотно-сальдовий баланс з урахуванням коригувань за звітний рік, розподіл кредитів наданих фізичним та юридичним особам, за класами боржника відповідно до Постанови НБУ №351 [4], а також кредити, надані суб'єктам господарювання за видами економічної діяльності, що класифікуються за секціями. В рамках постанови розподіляється

делегування повноважень щодо контролю та забезпечення повноти інформації між Департаментами та Управліннями. Це в свою чергу дає змогу покращити регулювання підтримання рівня прозорості діяльності банківського сектору України, а також, в разі невчасного виконання поданих вимог, ініціювати додаткові інспекційні перевірки банків України, що сприятиме прозорості діяльності сектору.

Загалом проаналізувавши законодавчі зміни ініційовані Національним банком України можна зробити висновок, що Базельські рекомендації активно імплементуються в українське законодавство. Більшість з напрацьованих рекомендацій та вимог знайшли своє відображення в фінансовій звітності банків та на їх офіційних сайтах. Проте в даному процесі є ряд недоліків, наприклад різний ступінь деталізації інформації по банках, протиріччя щодо розкриття інформації, не передбачено публічне розкриття банками інформації стосовно стрес-тестування ризиків, а також кількісних розрахунків в межах кожного сценарію управління ризиками.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо вдосконалення корпоративного управління в банках України: Постанова правління Національного банку України від 28.03.2007 р. № 98.

2. Інструкція про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Постанова правління Національного банку України від 24.10.2011 № 373.

3. Про опублікування окремої інформації про діяльність банків України: Постанова правління Національного банку України від 31.08.2017 року № 85.

4. Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова правління Національного банку України від 30.06.2016 року № 351.

УПРАВЛІНЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ ЯК ОДИН З ПРІОРИТЕТНИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Фінансовий ринок України розвивається під впливом конкретних механізмів використання фінансів у національній економіці. Фінансова система, як України, так інших країн, в яких ключову роль відіграє фінансовий ринок, виконує такі ринкові функції, як спрямування тимчасово вільних фінансових ресурсів тим, кому їх не вистачає та зменшення ризиків позичальників. При цьому, як правило, кошти спрямовуються до тих, хто використовує їх більш ефективно. Це сприяє не тільки підвищенню рівня економіки в цілому, а й поліпшенню економічного добробуту кожного громадянина. Будь-яка фінансова діяльність як підприємства, так і держави, пов'язана з ризиками, тому питання управління фінансовими ризиками набуває останніми роками дедалі більшої актуальності [1].

Банківський сектор є найбільшою складовою фінансового ринку України з активами, що складають майже 90% активів усіх фінансових посередників. В цілому, банківський сектор України розвивається аналогічно до банківських секторів країн центральної і східної Європи. Більшість проблем пов'язані скоріше з невизначеністю економічного середовища та нерозвиненістю фондового ринку. До основних методів управління ризиком, які можна використовувати як незалежно, так і в комплексі, належать:

- ухилення від ризику - тобто уникнення події, пов'язаної з ризиком, але в окремих випадках уникнення ризику може означати відмову від отримання прибутку;

- передача ризику іншій особі, в такому випадку передача ризику відбувається шляхом страхування фінансового ризику;

- зниження рівня ризику. Для зниження рівня фінансового ризику можна використати наступні способи:

а) диверсифікація - це процес розподілу інвестованих коштів між різними об'єктами вкладення, які безпосередньо не пов'язані між собою. На даному принципі базується діяльність інвестиційних фондів, які продають клієнтам свої акції, а отримані кошти вкладають у різні цінні папери, що дають постійний прибуток;

б) лімітування - це встановлення граничних сум витрат, продажу, кредиту, яке застосовується банками при видачі позик, а інвесторами - при визначенні сум вкладення капіталу;

г) страхування означає, що інвестор готовий відмовитися від частини прибутків, тільки б уникнути ризику.

Для більш ефективного впровадження в дію вищеперерахованих методів управління ризиками Україні слід використовувати фінансові нормативи світової спільноти [2]. Фінансова система України є банко-орієнтованою, тому слід приділити особливу увагу саме довірі вкладників до банківських установ. За даними Державної служби фінансового моніторингу України, станом на 2015 рік Національному банку України довіряє лише кожний третій українець. Ще менше населення довіряє комерційним банкам. Станом на 2014 р. всього 28 % громадян впевнені у вітчизняних банківських установах, 61% населення не вірить у банки, а решта не визначилися зі своїм ставленням[3]. Отже, фінансова система України стрімко розвивається, проте для вирішення всіх проблем та перешкод на шляху свого розвитку, вона має здійснити багато кроків для вдосконалення, зокрема:

- використати досвід провідних країн з метою використання дієвих реформ у фінансовій сфері;

- запровадити більш ефективну систему контролю у процесі здійснення фіскальних аспектів;

- провести інтернаціоналізацію фінансової системи України до світового простору завдяки використанню різних методів управління фінансовими ризиками;

- знизити рівень тіньового сектору в економіці за допомогою впровадження нових та більш дієвих інститутів і своєчасно виявляти фінансові ризики та вживати заходи по їх нейтралізації;

- удосконалити законодавство, яке стосується саме фінансової сфери.

Використавши всі ці рекомендації, Україні вдасться оптимізувати роботу фінансової системи та підвищити її рівень, що, в свою чергу, призведе до збільшення шансів України до входження у світовий простір.

Література:

1. Управління фінансовими ризиками держави. Журнал Віче № 8. - квітень 2008р.

2. Класифікація фінансових ризиків та методи їх зниження. Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції № 3 – О.А. Землячова, Л.С. Савочка. – 2012. - с. 50-57

3. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.sdfm.gov.ua/>

Маленівський Ю.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ВИДІВ ПОСЛУГ В ОРГАНІЗАЦІЮ ЛІЗИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Лізинг, як фінансова послуга, набуває дедалі вагомішої ролі в розвитку економіки України, виступаючи одним із факторів зростання

конкурентоспроможності вітчизняних підприємств, підвищення ефективності виробництва, покращення якості послуг, а внаслідок – зміцнення позицій на вітчизняному та світовому ринках.

В Україні лізингові послуги з'явилися на початку 1990-х. Однак досить багато інвесторів вже оцінили переваги лізингу. Адже держава отримує підвищення інвестиційної активності, мобілізацію фінансових коштів під інвестиційні проекти, гарантоване використання цільових фінансових коштів для переоснащення виробництва, а через механізми стимулювання лізингу суттєво зменшує бюджетні витрати на фінансові інвестиції, сприяє зростанню виробничого й експортного потенціалу країни, розвитку малого та середнього бізнесу [1, с. 79].

Проблематика впровадження інновацій сьогодні є надзвичайно актуальною для України, і як пріоритетний напрям визначає стратегією розвитку нашої держави в умовах глобалізації. Досвід розвинених країн світу переконує, що для підтримки оптимального рівня технологічного оновлення, необхідно щорічно витратити кошти в розмірі 5,5–6,5 % від обігу будь-якої галузі. [2] Компанії, що зацікавлені в постійному підвищенні своїх конкурентних переваг, здійснюють пошук нових форм фінансування розвитку власного потенціалу. Тому актуальні інновації в сфері лізингу, як альтернатива звичному кредитуванню з певними перевагами, особливо для бізнесу.

Найбільш важливими та перспективними інноваціями в сфері надання лізингових послуг являються: для бізнесу – лізинг інтелектуальної власності, для фізичних осіб – лізинг нерухомого майна.

На сьогодні до вдалих прикладів використання лізингу інтелектуальної власності є надання в лізинг ІТ-технологій. Лізинг комп'ютерного програмного забезпечення на сьогодні набуває популярності серед користувачів світу, оскільки має низку переваг перед операціями з купівлі ліцензій на використання комп'ютерного програмного забезпечення. Лізингоодержувач отримує можливість

придбання ліцензії на використання комп'ютерного програмного забезпечення у кінці терміну лізингу без додаткових платежів. Фактично вартість комп'ютерного програмного забезпечення на кінець терміну лізингу значно нижча, ніж на початок. Щодо переваг для правовласника, то він одержує прибуток у вигляді платежів за користування переданим ним правом іншій особі, тим самим компенсуючи понесені свого часу витрати на створення таких об'єктів. Щодо України, то вона, на відміну від інших постсоціалістичних країн, на жаль, не може похвалитися високими результатами використання цієї форми інвестування.

Одним із перспективних напрямків розвитку лізингу в Україні є лізинг нерухомості. По суті, лізинг дозволяє придбати комерційну нерухомість у розстрочку, це аналог іпотеки на житло.

На відміну від оренди лізингоотримувач оплачує фіксовані ставки, передбачені договором, незважаючи на ринкову ситуацію. Лізингові платежі не відрізняються за розміром від орендних, а переплата становить 8-15% на рік. Після закінчення дії лізингового договору нерухомість автоматично переходить у власність покупця. Отже, лізинг комерційної нерухомості є альтернативою іпотечному кредитуванню й орендним відносинам. [3, с. 259]

Проте існують проблеми, які гальмують розвиток лізингових послуг і потребують негайного вирішення. Зокрема, необхідно врегулювати юридичні аспекти щодо цього сегменту ринку. Насамперед вимагає чіткого формулювання порядку реєстрації договору лізингу як інтелектуальної власності, так і нерухомості. Також потрібно врегулювати питання, щодо визначення інтелектуальної власності яка може бути передана в лізинг. Складнощі виникають в свою чергу і через непрозорість сучасного ринку нерухомості й афери, які чекають на кожному кроці.

Таким чином, вбачається, що лізинг є досить ефективним фінансовим інструментом, який користується особливим попитом серед підприємств

малого та середнього бізнесу. Використання лізингу інтелектуальної власності стане стимулом інноваційного розвитку підприємств і дозволить відкривати та розширяти бізнес на основі застосування у виробництві новітніх досягнень за умов обмеженого фінансування, а лізинг нерухомості дозволить як мати альтернативу перед звичайним кредитом, так і потенційно знизити свої витрати. Все це можливо за умов вирішення низки проблем, що заважають розвитку різних видів лізингу у вітчизняній практиці.

Література:

1. Брус С. І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / С. І. Брус // Фінанси України. — 2008. — № 11. — С. 75—85.
2. Гриньова В.М. Організаційні проблеми інноваційної діяльності на підприємствах: монографія. / В.М. Гриньова, В.В. Власенко. — Х.: ВД «ІНЖЕК», 2005. — 200 с.
3. О.С. Бадзим Лізинг комерційної нерухомості як альтернатива банківському фінансуванню / О.С. Бадзим // Актуальні проблеми економіки — 2012. — № 3. — С. 258-266.

Мансимов Р.

Київський національний торговельно-економічний університет

**ОСОБЛИВОСТІ КІЛЬКІСНИХ МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ
ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА БАНКУ**

У сучасних реаліях розвитку економічних відносин важливим напрямком забезпечення економічної безпеки країни є зміцнювання банківської системи. Вирішення складних завдань забезпечення фінансової безпеки кожного банку неможливе без комплексного аналітичного дослідження умов та результатів його функціонування. Окремим завданням такого аналізу є визначення методичного інструментарію

діагностики зовнішнього середовища банку, у тому числі його фінансової безпеки, що дозволить адекватно оцінити стан та відобразити специфіку функціонування банку з врахуванням дії негативних факторів впливу.

Так, під терміном «діагностика» слід вважати етап процесу ухвалення рішення, на якому менеджери аналізують основні причинно-наслідкові зв'язки конкретної визначеної ситуації. Кількісна діагностика передбачає застосування кількісних методів аналізу стану банку з метою оцінки його поточного стану та тенденцій розвитку. Якісна діагностика застосовується у випадках, коли об'єкт діагностики складно оцінити кількісно та необхідно вдатися до експертних методів.

До уваги нами було взято кількісні показники, оскільки вони є більш універсальними та простішими для аналізу, легше прослідкувати їхні динаміку та тенденції. Якісні ж показники потребують експертної оцінки, яку банку іноді важко здійснити самостійно.

В основі кількісної економічної діагностики діяльності банку повинні бути покладені наступні загальнометодологічні принципи:

- системний підхід, відповідно до якого банк розглядається як складна система, що складається із ряду підсистем і знаходиться у постійному взаємозв'язку із зовнішнім середовищем;
- комплексний підхід, згідно якого діагностування повинно охоплювати всі підсистеми та складові елементи банку;
- сполучення статичних, динамічних і порівняльних оцінок, що передбачає необхідність діагностичної оцінки як на даний момент часу, так і характеристики динаміки в часі та порівняння із нормативними чи показниками конкурентів;
- поєднання кількісних та якісних оцінок, суть якого полягає в сполученні кількісних та якісних методів аналізу тощо [1, с.31].

Сучасними теорією та практикою управління виділено наступні кількісні методи аналізу зовнішнього середовища: PEST-аналіз, SWOT -

аналіз, ETOM - аналіз, QUEST - аналіз, T.E.M.P.L.E.S та інші. Зупинимось більш детально на кожному з виокремлених методів [1; 2].

PEST-аналіз – метод аналізу середовища, що базується на експертній думці та проводиться з метою визначення та виявлення характеру впливу оточення на діяльність банку. PEST – це аббревіатура чотирьох слів, що визначають фактори, за якими проводиться оцінка, а саме: політика (Policy), економіка (Economy), суспільство (Society), технологія (Technology). Існують і інші модифікації PEST-аналізу, що можуть включати також правовий, екологічний, ціннісний, етичний фактори, проте найбільш поширеним є застосування чотирикомпонентної моделі [1, с. 31].

SWOT-аналіз – метод стратегічного аналізу, який включає оцінку як внутрішнього компоненту, так і зовнішнього. Аналізовані фактори групуються в чотири блоки: сильні сторони (Strengths), слабкі сторони банку (Weaknesses), можливості, що надані середовищем (Opportunities), загрози, що надходять з оточення (Threats). В процесі аналізу для кожного чинника на основі експертної думки визначають його значимість, вплив на банківську установу та напрям впливу, що у підсумку дає оцінку важливості конкретного фактора для даного банку. Результати аналізу узагальнюються у вигляді чотирипільної матриці, у кожному з полів котрої розглядаються всі сформовані комбінації чинників з урахуванням їх вагомості для банку [1, с. 32-33].

ETOM-аналіз (матриця загроз і можливостей зовнішнього оточення) – інструмент, що за своєю сутністю наближений до PEST-аналізу, проте має ряд особливостей: обмеження кількості факторів (не більше 10-15 факторів); можливість використання стандартизованого переліку факторів, з якого експерт обирає найбільш вагомі за своїм судженням; надання кількісної оцінки впливу факторів. Результатом ETOM - аналізу є побудова таблиці, що формується в результаті обробки та узагальнення експертних оцінок та містить інформацію про три фактори з найвищими оцінками [2].

QUEST-аналіз (Quick Environmental Scanning Technique – техніка швидкісного сканування зовнішнього оточення) – передбачає визначення факторів оточення, ранжирування їх за ступенем значущості та обрання найбільш вагомих. Вибір здійснюється з врахуванням обмеження – зазвичай аналізується не більше п'яти факторів. Наступним етапом проводиться експертна оцінка ймовірності реалізації кожного фактору та аналіз взаємозв'язків між ними. Взаємозв'язок відображається або у вигляді бальної оцінки, або у вербальній формі. Результати представляються у матричній формі [2].

Для структурування зовнішнього середовища доцільно використати методику T.E.M.P.L.E.S. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society). У даному варіанті цієї методики чинники об'єднано в шість груп: технології, економіка, політика, законодавство, оточуюче середовище та суспільство. Її перевагою є те, що вона в структурованій формі охоплює значний обсяг чинників зовнішнього середовища і в ній наведено напрями аналізу чинників для кожної групи[3].

Слід зауважити, що в Україні для дослідження зовнішніх факторів впливу на діяльність банку, найпопулярнішим є використання методу SWOT-аналізу, який систематизує знання про внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на процес стратегічного управління, визначає конкурентні переваги та формує стратегічні пріоритети. Також до позитивних якостей цього інструмента належать його простота і можливість залучення до обговорення досліджуваних проблем широкого кола керівників і спеціалістів банку.

Отже, система аналітичного забезпечення діагностики зовнішніх явищ включає в себе зовнішні компоненти, що передбачають здійснення всеохоплюючого аналізу діяльності банку та змін його операційного середовища з метою своєчасного виявлення можливих напрямків поширення кризових явищ.

Література:

1. Ritson N. Strategic management / Neil Ritson. – New York: Neil Ritson & Ventus Publishing ApS., 2011. – 52 p.
2. Нижник В. М. Методи оцінки впливу факторів зовнішнього середовища на бізнес-процеси корпорацій / В. М. Нижник // Економічні науки. Сер.: Економіка та менеджмент. – 2012. – Вип. 9(2). – С. 334-345.
3. Чурлей Э. Применение TEMPLES+I-анализа для проведения комплексной оценки в международном маркетинге / Э. Чурлей // Журнал международного права и международных отношений. – 2011. – № 4. – С. 87 – 93.

Мартиненко А.О.

Київський національний торговельно–економічний університет

ВІРТУАЛЬНІ БАНКИ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Взаємодія банківських установ з клієнтами базується не лише на різноманітні операцій, послуг, сервісів, можливостей, а і шляхом впровадження сучасних комп'ютерних і Інтернет-технологій. За їх допомогою скорочується час обробки інформації, з'являється можливість провести комплексну автоматизацію діяльності, розробити механізми дистанційного обслуговування клієнтів і знов запропонувати новий асортимент послуг вже з електронного обігу грошей.

Сучасні клієнти банків — це фізичні та юридичні особи, в життя та діяльність яких вбудована мобільність, інтерактивність і різноманітні електронні комунікації. Вони з легкістю зможуть користуватися фінансовими послугами від оператора зв'язку, так само як і від установи банку. Така ситуація вимагає від банків розробки нових стратегій розвитку електронного бізнесу. Банкам необхідно перестати думати про традиційні

канали обслуговування клієнтів і зрозуміти, що всі вони орієнтовані на електронні технології[1].

Розвиток сучасних інформаційних комунікаційних технологій сприяв створенню глобальних комп'ютерних мереж, що дозволили сформувати єдиний інформаційний простір.

Поява мережі Інтернет забезпечило формування нових форм виробничої кооперації. На рубежі ХХ-ХХІ століть з'явилося поняття «віртуальне підприємство» (ВП), яке вперше було введено в монографії «Віртуальна корпорація», опублікованій в 1992 році [2].

Віртуальне підприємство (ВП) являє собою механізм виробничої кооперації, заснований на використанні інтернет-технологій, прогресивних методів організації виробництва, логістики та забезпечує підвищення конкурентоспроможності в сучасній «інформаційної» економіці.

За аналогією з поняттям віртуального підприємства з'явилося поняття віртуального банку (net-only bank). Створенню першого повністю віртуального банку передувало впровадження систем дистанційного обслуговування клієнтів. Зокрема, інтернет-банкінгу, (On-line banking- e-banking-Internet banking) (ІВ) - надання банківських послуг через електронні канали передачі інформації, в тому числі через Internet набуло широкого поширення в світі [3].

Інтернет банкінг є сьогодні невід'ємною частиною будь-якої банківської установи. On-line banking відкрив клієнтам банку нові можливості, тож клієнти банків все рідше використовують офлайнві послуги і відвідують офіси банку тільки при гострій потребі[4].

В теперішній час, в банках України, які впровадили Інтернет-банкінг, доступні такі види Інтернет-послуг, як перевірка залишків за рахунками; грошові перекази, як в Україні, так і за кордон; отримання виписок за рахунками; сплата рахунків; оформлення депозиту; конвертація валюти; замовлення додаткових платіжних карт, та ін. [5].

Проведений аналіз стану надання Інтернет-послуг в Україні свідчить, що банки України почали активно впроваджувати можливості Інтернет-банкінгу в свою практику надання банківських послуг, відносно, нещодавно. Така ситуація викликана перш за все проблематичністю технічної реалізації системи Інтернет-банкінгу, що пов'язане зі складністю та високою вартістю захисту інформації. Внаслідок цього існує певна обмеженість кола дистанційних операцій.

Найближчим часом в Україні можлива поява повністю віртуальних фінзакладів, що не мають фізичних відділень.

Електронні банки будуть нарівні конкурувати з класичними фінзакладами. Однак, сфера їх діяльності, буде обмежена невеликими транзакціями. Великі розрахунки ще довгий час клієнти будуть проводити у фізичних відділеннях.

Отже, в кризовий період банківської системи можлива поява повністю віртуальних банків, але це важко, як для банкірів з точки зору ризиків, так і для споживачів банківських послуг, які тільки-но «звиклися» з простотою Інтернет-банкінгу.

Література:

1. Єпіфанов А. О. Операції комерційних банків [Текст]: навчальний посібник / А.О. Єпіфанов; Н.Г. Маслак; І.В.Сало. – Суми: Університетська книга, 2014. – 523 с.

2. Кинг Бретт. Банк 2.0. Как потребительское поведение и технологии изменят будущее финансовых услуг / [Пер. с англ. М. Мацковской]. – М.: ЗАО «Олимп – Бизнес», 2014. – 512 с.

3. Геворгян К. Інтернет-технології в банківській справі / К. Геворгян // Інформаційні системи і технології у фінансах. – Донецьк, 2015. – 50 с. - Режим доступу: http://donduet.edu.ua/attachments/article/48/25_10_15_doc_04.doc.

4. Мехтиев Э. Банк будущего — возможные бизнес-модели [Электронный ресурс] / Э. Мехтиев // Prostobankir.com.ua — Путеводитель

для банкиров. — 30.12.2015. — Режим доступа: \www/URL:
http://www.prostobankir.com.ua/marketing_reklama_pr/stati/bank_buduschego_vozmozhnye_biznes_modeli

5. Огієнко В. І. Розвиток Інтернет-банкінгу в контексті формування конкурентних переваг банків [Текст] / В. І. Огієнко, І. М. Боярко // Фінансовий простір. — 2013. — № 4(12). — С. 44–52.

Марченко М. В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПОШИРЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «БАНК 3.0» В ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВ УКРАЇНИ

Технологічні інновації та формування цифрової економіки є одними з найбільш впливових подій у фінансовому секторі. Для оцінки ефективності інноваційної діяльності банків визначені основні напрями їх розвитку відповідно до концепції «Банк 3.0», що означає побудову високотехнологічного, конкурентоздатного та клієнтоорієнтованого банку.

Дослідженню питань банківських інновацій, зокрема впровадженню концепції «Банк 3.0» присвячені наукові праці Б. Кінга, Р. Ісаєва, С. Баттілоссі, Ю. Киселевіч, В. Ткачук, О. Мошенець, В. Сидоренка, Д. Завадської, Т. Васильєвої, І. Карчевої. Однак, низка питань інноваційної діяльності вітчизняних банків усе ще потребує подальшого дослідження.

Сучасні тенденції в наданні фінансових послуг та в банківській діяльності зокрема, базуються на п'ятьох трендах [1]:

1) «діджиталізація» технологій та банкінгу, тобто повне оцифрування банку, що значно збільшує його конкурентоспроможність на ринку;

2) висока доступність смартфонів, комп'ютерів та кишенькових пристроїв призвела до зміни поведінки та потреб споживачів, тому для

підтримки кількості клієнтів банку необхідно задовольняти їх вимоги в режимі 24/7/365, що можливо за допомогою створення мобільних додатків;

3) конвергенція з соціальними мережами розширює доступ до інформації про банк не тільки існуючим клієнтам, а й потенційним. Це стає своєрідним каналом спілкування з клієнтом щодо продажу послуг. Тенденція інтеграції банківського сектора та соціальних мереж активно розвивається. Наприклад, закордонні банки вже ідентифікують свого клієнта за допомогою профілю в мережі;

4) створення терміналів самообслуговування - високі витрати на операційне обслуговування спонукають банки до створення банкоматів та програмно-технічних комплексів самообслуговування (ПТКС);

5) поява «хмарних» сховищ - очікується, що «хмарна» технологія стане однією з найшвидкісніших технологій в майбутньому. Такий спосіб зберігання та передачі інформації набирає високої популярності й в банківському бізнесі.

Ми оцінили рівень впровадження банками України концепції «Банк 3.0» в розрізі чотирьох основних напрямів інноваційного розвитку, а саме: наявності інтернет-банкінгу; наявності мобільних додатків для телефонів та планшетів; представленості у соціальних мережах та взаємодії через них із клієнтами; наявності автоматизованих відділень, терміналів самообслуговування [1] (рис. 1).

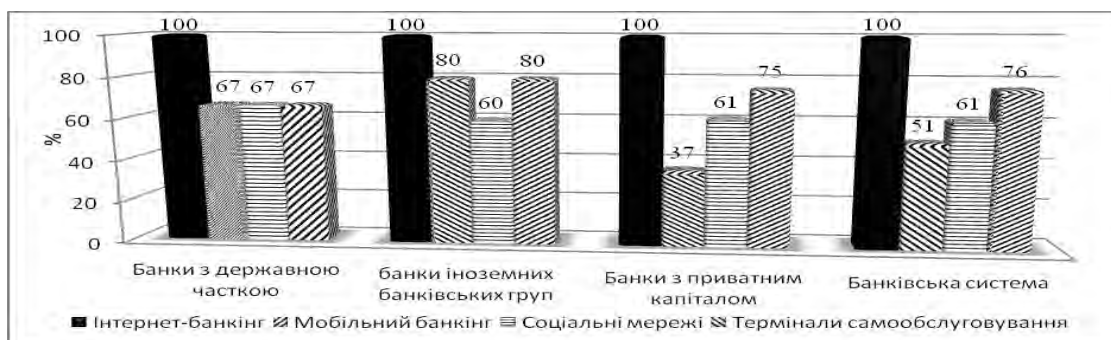

Рис.1 Рівень впровадження концепції «Банк 3.0» в банківській системі України станом на 01.10.2017 р., в % до загальної кількості банків

Джерело: розроблено автором

Таким чином, всі банки України (88) станом на 01.10.2017 р. використовують в своїй діяльності інтернет-банкінг [2]. Найбільша частка по застосуванню мобільного банкінгу та встановлення терміналів самообслуговування належить банкам іноземних банківських груп. Однією з причин такого рівня є менша кількість банків з іноземним капіталом, порівняно з приватним, тому частка за окремими напрямками концепції перших буде більшою в їх групі. Якщо проаналізувати динаміку елементів концепції, порівняно з даними за 2015 р. [3], то помітне дуже велике зростання. Це пояснюється «очищенням» банківської системи України, частка зросла за рахунок ліквідації тих банків, які не мали інноваційних напрямів розвитку. Найбільший приріст показників відбувся в групі банків з приватним капіталом. Внаслідок того, що банки інтегруються в інноваційний простір шляхом застосування сучасних технологій, які є зручними для клієнтів, темп приросту кількості банків, які працюють за всіма чотирма напрямками зросла на 343% (з 7 до 31 відповідно) [3].

Отже, оцифрування фінансової індустрії - великий крок у впровадженні концепції «Банк 3.0» та поступовому переході до так званого «DeBanked» [4], а високотехнологічне надання банківських послуг, клієнтоорієнтованість та цілодобова підтримка клієнтів підвищує конкурентоспроможність будь-якого банку на фінансовому ринку.

Література:

1. Васильєва Т. А., Леонов С. В., Кривич Я. М., Буряк А. В. BANK 3.0 CONCEPT: GLOBAL TRENDS AND IMPLICATIONS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <file:///C:/Users/Boss/Downloads/107714-234322-1-PB.pdf>.
2. Довідник діючих банків, станом на 1 жовтня 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/bankdict/banks>.
3. Карчева І. Я. Сучасні тенденції інноваційного розвитку банків України в контексті концепції банк 3.0 [Електронний ресурс] / І. Я.

Карчева // Фінансовий простір. – 2015. – № 3 (19). – С. 299- 309. – Режим доступу: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1503/15kijsti.pdf>.

4. Laura Lo. Bank 3.0: A Battlefield of Digital Finance in Taiwan [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ipsos.com/sites/default/files/2017-03/Bank-3.0-A-Battlefield-of-Digital-Finance-in-Taiwan.pdf>.

Матлах Ю.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ТА ЇЇ ОЦІНКА

Найважливішим показником рівня організації кредитного процесу є якість кредитного портфеля.

Під якість кредитного портфеля можна розуміти таку властивість його структури, яка забезпечує максимальний рівень прибутковості при допустимому рівні кредитних ризиків і ліквідності балансу [1].

Функції оцінки якості кредитного портфелю пропонуємо розглянути в рис. 1.

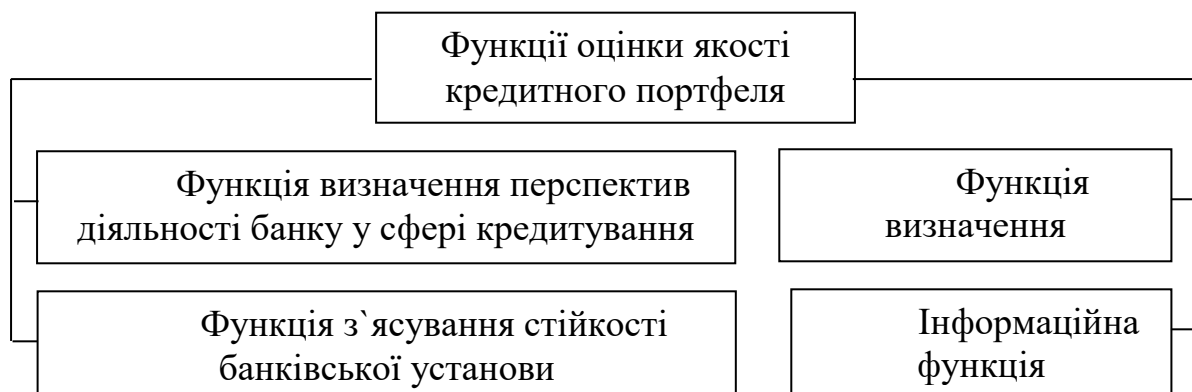

Рис. 1 Функції оцінки якості кредитного портфелю [авторська розробка]

Управління якістю кредитного портфеля банку – важливий елемент його кредитної політики. Управління якістю кредитного портфеля складається з декількох етапів:

- 1) визначення основних класифікаційних груп кредитів і осудних ним коефіцієнтів ризиків;
- 2) віднесення кожного виданого кредиту до однієї з вказаних груп;
- 3) з'ясування структури портфеля (долею різних груп в їх загальній сумі);
- 4) оцінка якості портфеля в цілому;
- 5) виявлення і аналіз чинників, що міняють структуру (якість) портфеля;
- 6) визначення величини резервів, які необхідно створити під кожен виданий кредит (окрім кредитів, під які може бути створений єдиний резерв);
- 7) визначення загальної суми резервів, адекватної сукупному ризику портфеля;
- 8) розробка заходів, направлених на поліпшення якості портфеля [2].

Якісне оцінювання кредитного портфеля має на меті насамперед максимально знизити ризик неповернення позики, що веде до значних втрат для банків і може привести його до банкрутства.

Перелічені показники слід проаналізувати в динаміці, виявити тенденцію до їх зміни та причини їх погіршення. Розрахунок цих коефіцієнтів допомагає визначити тенденції погіршення фінансового стану та шляхи збільшення економічної ефективності кредитних операцій [3].

Отже, в роботі проаналізовано теоретичні основи, пов'язані із кредитним портфелем комерційного банку та управлінням якістю кредитного портфеля. Також надано опис показників, які оцінюють якість кредитного портфеля з погляду кредитного ризику. Розглянуті функції оцінки якості кредитного портфеля та етапи управління нею.

Література:

1. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи: Монографія // Дзюблюк О. В.– Тернопіль, 2009.– 316 с.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия // И. А. Бланк, М.: Эльга, 2004.– 564 с.
3. Тавасиев А. М. Банковское дело: управление кредитной организацией: учебное пособие // А. М. Тавасиев.– М.: Дашков и К, 2007.– 668 с.

Медвідь Б.В.

Київський національний торговельно–економічний університет

БЕЗГОТІВКОВІ РОЗРАХУНКИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВДОСКОНАЛЕННЯ В УКРАЇНІ

Сучасний стан безготівкових розрахунків в Україні постає досить гостро, оскільки безготівкові розрахунки дозволяють помітно збільшити ефективність банківської діяльності та знизити до мінімуму витрати на банківські операції і ще тому що готівка перестає бути таким простим і зручним методом здійснення розрахунків, Якщо за попередні роки українці могли купувати за готівку товари чи послуги до 150 тис. грн., то вже з початку 2017 року – це лише 50 тис. грн., розрахунки вищі за зазначену суму обов'язково проводяться через банк [1].

Зазначимо, що безготівкові розрахунки – це розрахунки, що проводяться без участі готівки, тобто в сфері безготівкового грошового обороту [2].

Використання безготівкових розрахунків в Україні поступово збільшується, хоча до рівня світових лідерів нашої країні ще далеко. У

2016 році частка безготівкових розрахунків зросла до 35%, що в 4,3 більше показника 2011 року [3].

У 2016 році 58% доходів населення в Україні було отримано у безготівковій формі, при цьому лише 18% витрат проведено в безготівковому режимі. Таким чином, більша частина грошей із зарплатних карток знімається і витрачається у вигляді готівки. Низький рівень довіри до безготівкових розрахунків притаманний всім соціальним рівням, що підтверджується і тією кількістю грошей, які задекларували депутати і чиновники. Готівка досить зручна для використання, якщо мова йде про тіньовий сектор та корупційні схеми [4, с. 39]

Наведемо основні причини сповільнення розвитку безготівкових розрахунків в Україні:

- у країні немає потужних сервісів для зручної і надійної оплати комунальних послуг за безготівковим розрахунком (лише 11% населення користується онлайн-платежами для оплати комунальних послуг);
- рівень інфраструктури для безготівкових розрахунків відстає від європейських показників, мережа POS-терміналів поки що не відповідає сучасним потребам, при цьому, значно краще розвинена мережа банкоматів, через які готівка знімаються з зарплатних карток;
- безготівковими розрахунками користуються переважно у великих містах (у невеликих населених пунктах і селах переважають розрахунки готівкою);
- високий рівень шахрайства з банківськими картками підвищує ризики онлайн-платежів [5].

З метою збільшення обсягу безготівкових розрахунків потрібно:

- сприяти детінізації економіки, мінімізувати рівень грошових потоків у тіньовий сектор;

- спростити проведення розрахунків банківськими картками, знизити ризики і можливість втрати грошей при здійсненні безготівкових платежів;
- створити умови, при яких торговельним мережам, комунальним підприємствам і транспортним організаціям стане економічно вигідно одержувати платежі в безготівковому режимі;
- мінімізувати комісійні при розрахунках онлайн [5].

Отже, розвиток безготівкових розрахунків в Україні – це справа державного значення. В останні роки Україна вийшла на новий рівень розвитку технологій у сфері інформаційної безпеки: прийнято закони про електронний цифровий підпис і електронний документообіг. Вітчизняні операційні системи відповідають міжнародним і національним стандартам, конкурентоспроможні на міжнародних ринках і ні в чому не поступаються іноземним аналогам.

Література:

1. Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою: Постанова Правління Національного банку України від 25.11.2016 р. №407 (зі змінами та доповненнями).

2. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті: Постанова Правління Національного банку України від 21.01.2004 року № 22 (зі змінами та доповненнями).

3. Національний банк України Проект «A9.Cashless economy» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=31538042>.

4. Єлезаров О.П. Особливості здійснення безготівкових розрахунків за чинним законодавством України / О.П. Єлезаров // Держава та регіони. - 2013. - С. 38-43.

5. Савенко С. Шляхи збільшення обсягу безготівкових розрахунків в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/389208/era-bezgotivky-chy-v-trendi-ukrayina>.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Забезпечення стабільності банківської системи є однією з найважливіших умов розвитку вітчизняної економіки. Стійкість, прозорість та прогнозованість розвитку банківської системи дає змогу з більшою ймовірністю визначити основні напрями її діяльності, підвищити привабливість для інвесторів та інших суб'єктів господарювання [1].

Єдиної системи показників, яка б в загальному вигляді характеризувала фінансову стійкість банку, на сьогодні не існує. Тому сучасні аналітики використовують різні методики, що включають показники, які можуть суттєво відрізнятися.

Обґрунтовуючи систему індикаторів оцінювання фінансової стабільності банківської системи, на наш погляд, доцільно використовувати принцип системності дослідження, який передбачає врахування ієрархії зв'язків об'єкта, що вивчається, із сукупністю елементів економічної системи. Саме тому, ми розділяємо погляд Коваленко В.В. щодо індикаторів оцінки фінансової стабільності банківської системи, які представлено системою показників двох рівнів:

I рівень – індикатори, що характеризують зовнішнє середовище функціонування банківської системи:

- показники, що характеризують зв'язок банківського сектору з макросистемою держави,

- показники, що характеризують вплив монетарних інструментів на фінансову стабільність банківської системи;

II рівень – індикатори, що характеризують внутрішній стан банківської системи [2].

Показники, що характеризують зв'язок банківського сектору з макросистемою держави дають уявлення про місце банківської системи в економіці держави та здатність оцінити її внесок у економічне зростання національної економіки. Сюди включається така група показників: показники, що характеризують інфляційні процеси; показники, що оцінюють ВВП; показники торговельного балансу; показники, що характеризують місце банків у макросередовищі.

Показники, що характеризують вплив монетарних інструментів на фінансову стабільність становлять сукупність показників монетизації, показників, що характеризують рівень і умови рефінансування банків, а також показники, що характеризують рівень валютної політики.

Індикатори, що характеризують внутрішній стан банківської системи, передбачають оцінку фінансової стійкості банківської системи на підставі дослідження таких показників:

- стійкості, ліквідності банківської системи. До них належать достатність капіталу, ліквідність, показники кредитного, ринкового та операційного ризиків;
- структурні показники активів та пасивів банків (надають змогу оцінити тенденції та основні напрямки розвитку банківського сектору);
- показники рентабельності банківської системи (включають показники рентабельності активів, капіталу та банківську маржу);
- показники насиченості банківськими послугами [3].
- забезпеченість регіонів банківськими послугами та концентрації банківського ринку;
- показники масштабу банківської системи (показники активів і капіталу банківського сектору; показники окремих видів активів і пасивів; порівняльний аналіз показників по Україні та зарубіжних країнах, що дасть змогу оцінити ступінь конкурентоспроможності вітчизняного ринку банківських послуг) [2].

На основі використання цих показників можна визначити ступінь монополізації банківського сектору та неоднорідність розвитку регіональних банківських систем.

Отже, на даний час відсутня єдина система оцінки фінансової стабільності банківської системи. Однак, на нашу думку, найбільшій увазі заслуговує сукупність індикаторів фінансової стабільності, запропонована Коваленко В. Вона складається з показників двох рівнів: перший – ті, що характеризують зовнішнє середовище функціонування банківської системи; другий - що характеризують внутрішній стан банківської системи. Дослідження динаміки цих показників надає можливість приймати адекватні рішення щодо регулювання банківської діяльності, прогнозувати розвиток та згладжувати вплив негативних чинників.

Література:

1. Коваленко В. В. Теоретичні та методичні підходи до оцінювання фінансової стабільності банківської системи / В. Коваленко, Ю. Гаркуша // Вісник Національного банку України. - 2013. - № 9. - С. 35-40

2. Коваленко В. В. Науково-методологічні основи фінансової стабільності банківської системи та індикатори її оцінки / В. В. Коваленко // Фінанси України. - 2008. - № 7. - С. 111-121.

3. Коваленко В.В. Методичні підходи до діагностики і моніторингу фінансової стійкості банківської системи // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 11 (65). – С. 193–200

Нагорна І.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

ДИСТАНЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Загострення економіко-політичного становища в країні спричиняє значних збитків банківській системі, в розрізі зниження загальної

платоспроможності населення, збільшення рівня інфляції та тінізації економіки. Очевидно актуальною проблемою є пошук додаткових шляхів отримання конкурентних переваг, зокрема, шляхом впровадження інноваційних технологій обслуговування клієнтів, нових продуктів та послуг.

Над вирішенням даної проблеми працювали провідні вчені С. Вахнюк, Н. Внукова, А. Воронін, О. Дзюблюк, С. Єгорова, Л. Примостка та ін. Проте впровадження інноваційної складової банківського процесу в Україні набуло широко поширення лише в останнє десятиріччя. У 2016 році Україна посіла 64 позицію серед 143 країн світу у рейтингу за рівнем розвитку інформаційно-комунікаційних технологій за даними міжнародного звіту The Global Information Technology Report [1].

Інновації представлені новими банківськими продуктами, технологіями та послугами, а їх стрімкий розвиток значно випереджає необхідні теоретичні та методологічні засади визначення їх особливостей з метою побудови раціональних систем стратегічного управління, нагляду та визначення ефективності інноваційних упроваджень. Кращим результатом використання інновацій у банківській діяльності є поява дистанційного обслуговування клієнтів, яке сьогодні виступає необхідною умовою конкурентоспроможності банку, особливо на роздрібному ринку. За рахунок скорочення витрат на персонал, обладнання робочих місць і утримання офісів знижується собівартість банківських продуктів, а також підвищується якість обслуговування.

Найбільш поширеними і привабливими для клієнтів є такі види дистанційного обслуговування:

1) інтернет-банкінг – це засіб надання банківських послуг клієнта безпосередньо з використанням мережі Інтернет;

2) мобільний банкінг (GSM-банкінг) - це повноцінний цикл управління власними та позиковими коштами з використанням мобільного пристрою;

3)здійснення платежів з використанням стаціонарного телефону. Найприбутковішою складовою дистанційного обслуговування клієнтів є система онлайн-банкінгу. На даному етапі розвитку суспільства розвиток онлайн-банкінгу є вимушеною необхідністю утримання позицій банку на ринку. Проте в Україні є так звані кептивні банки - специфічні групи малих банків, переважно зосереджених на обслуговуванні акціонерів та пов'язаних із ними формальних чи неформальних груп [2, с.29]. Саме даний тип банків не впроваджує інноваційну складову, адже його діяльність спрямована на безпосереднє обслуговування бізнесу зазвичай пов'язаної з банком особи, що не вимагає завоювання частки ринку. Кептивні банки надають вузький спектр послуг та не освоюють інноваційну діяльність банку, оскільки не мають конкурентного підґрунтя залучення клієнтів та отримання в перспективі прибутку. Процес діяльності кептивних банків на ринку банківських послуг в цілому гальмує інноваційний потенціал розвитку українського банківництва.

Зазначене вище підкреслюють автори колективної монографії за редакцією Л. Примостки, які визначають, що забезпечення ефективної інноваційної діяльності банків можливо за умови розгляду його як цілеспрямованого, складного комплексного процесу, що ґрунтується на базових принципах інновацій, зорієнтованих на досягненнях економічного, соціального і стратегічного ефектів не окремою банківською установою, а банківською системою в цілому [3, с. 158].

Незважаючи на проблеми впровадження дистанційного банківського обслуговування даний процес набирає обертів. До не давна відома була технологія «Клієнт-Банк», що обмежувала взаємозв'язок банку та клієнта в односторонньому порядку, проте в останні роки банки почали застосовувати технологію «Клієнт-Банк-Клієнт», що забезпечує постійний взаємозв'язок банка та клієнта по замкнутому колу, тобто безперебійне надання послуг. Але вже у 2016 році в основному банки, що належать до банків іноземних банківських груп застосували закордонну технологію

«Клієнт – Інтернет – Банк» (iFOBS) - система електронного платіжного документообігу, яка дозволяє підтримувати зв'язок з Банком безпосередньо з персонального комп'ютера Клієнта, за наявності мережі Internet. Вперше ця технологія була застосована такими банками: «КредоБанк», «Райффайзен Банк Аваль», «Креді Агріколь Банк». Маючи високий Іт-потенціал та враховуючи динаміку розвитку українські банки «змушені» впроваджувати новітні банківські технології, що складуть конкуренцію закордонним колегам.

Дистанційного обслуговування реалізує такі можливості як керування поточним рахунком, онлайн-виписки з рахунків, перевірка заборгованості та інші послуги, що в недалекому минулому не могли бути реалізовані поза межами банку, що сукупно трансформували банк у фінансового менеджера клієнта. Дистанційне обслуговування це інструмент конкурентоздатної боротьби на ринку банківських послуг. Україна маючи технологічний потенціал на рівних правах з флагманами банківських технологій може боротися за впровадження біометричної банкоматної мережі чи однієї з найскладніших складових дистанційного обслуговування банків – відеобанкінгу.

Література:

1. The Global Information Technology Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.weforum.org/reports/the-global-information-technology-report-2016>.
2. Васильєва Т., Заруцька О. Розвиток структурно-функціонального підходу до аналізу фінансової стійкості в системі банківського нагляду/ Васильєва Т., Заруцька О. // Вісник НБУ. – 2013. – № 10. – С. 28–35.
3. Мошенець О. Інноваційні продукти і технології на ринку банківських послуг / О. Мошенець // Фінансовий ринок України. – 2011. – № 12. – С. 7–8.

4. Єлезаров О.П. Особливості здійснення безготівкових розрахунків за чинним законодавством України / О.П. Єлезаров // Держава та регіони. - 2013. - С. 38-43.

Петриченко Г. С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ТЕНДЕНЦІЇ У ФОРМУВАННІ КРЕДИТНИХ ПОРТФЕЛІВ УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Кредитування є однією із найдохідніших та найбільш ризикових банківських операцій, воно чинить вплив як на фінансову стійкість банку, так і на стан системи в цілому, тому оцінка тенденцій у формуванні кредитних портфелів банків є вкрай важливою. В табл.1 наведено основні показники стану та динаміки кредитних портфелів банків України.

Таблиця 1

Кредитний портфель банків України у 2012 – 3 кв. 2017 рр.*

№ з/п	Показники	31.12. 2012	31.12. 2013	31.12. 2014	31.12. 2015	31.12. 2016	30.09. 2017
1	Активи банків, млн. грн.	1269663	1412061	1516116	1589476	1772461	1794346
2	Кредитний портфель, млн. грн.	842839	931941	1058190	1023210	1031255	1020850
2.1	клієнтський**	815143	910782	1020667	981627	998682	973715
2.2	міжбанківський**	23854	18771	12310	7503	5176	2770
3	Частка кредитів в активах, %	66,4	66,0	69,8	64,4	58,2	56,9

* складено та розраховано автором на основі джерел [1, 2]

** включені лише кредити резидентам

Аналіз даних табл. 1 дає змогу простежити такі тенденції, що притаманні формуванню кредитних портфелів вітчизняних банків:

- частка кредитів у активах банківської системи України коливалась в межах 57 – 70%, що є досить високим показником, та свідчить про те,

що, кредитування для банків, з одного боку, залишається основним видом діяльності, а з іншого – підвищує ступінь ризикованості банківських операцій в результаті зниження диверсифікованості активів;

- в останні 3 роки прослідковується тенденція до зниження частки кредитів в активах;

- загалом банки наростили обсяги своїх кредитних портфелів на 178011 млн. грн. до 1020850 млн. грн., проте стабільної тенденції до зростання не було. Крім того в останні роки спостерігалось сповільнення темпів нарощення обсягів кредитних портфелів;

- частка міжбанківських кредитів продемонструвала тенденцію до зменшення і становила лише 0,3 % станом на кінець 3-го кв. 2017 р.;

- частка клієнтського кредитного портфеля майже не змінилась, так як з 96,7 % зменшилась лише до 95,4 %, хоча впродовж досліджуваного періоду коливалась в різних напрямках.

Аналіз валютної структури кредитного портфеля за 2012 – 3 кв. 2017 рр. на основі даних НБУ [1] виявив такі тенденції:

- рівень доларизації клієнтського кредитного портфеля зріс з 37 % до 44 %, сягнувши максимуму у 2015 р. – 57% – через коливання валютного курсу. Щодо міжбанківського кредитного портфеля, то показник його доларизації як на кінець 2012 р., так і на кінець 3 кв. 2017 р. дорівнював 34 %, хоча впродовж періоду незначні коливання були.

Аналіз якості кредитного портфеля вітчизняних банків за 2012 – 3 кв. 2017 рр. (рис. 1) показав, що:

- протягом досліджуваного періоду мала місце тенденція до збільшення обсягів недіючих кредитів: з 418837 млн. грн. вони зросли до 587463 млн. грн., тобто у 3,5 рази. Окрім цього, на фоні поступового нарощення обсягів недіючих кредитів, у I півріччі 2017 р. відбувся їх значний приріст. Це пояснюється зміною підходу НБУ до класифікації кредитів банків;

- індикатор співвідношення недіючих кредитів до сукупних валових кредитів з 2014 р. проявив стійку тенденцію до зростання і сягнув 57,7 % станом на 30.06.2017. Дана тенденція свідчить про постійне погіршення якості кредитних портфелів банків. Крім того, як показує світова практика, коли рівень проблемної заборгованості у кредитному портфелі перевищує 10%, то виникає загроза економічній безпеці банків.

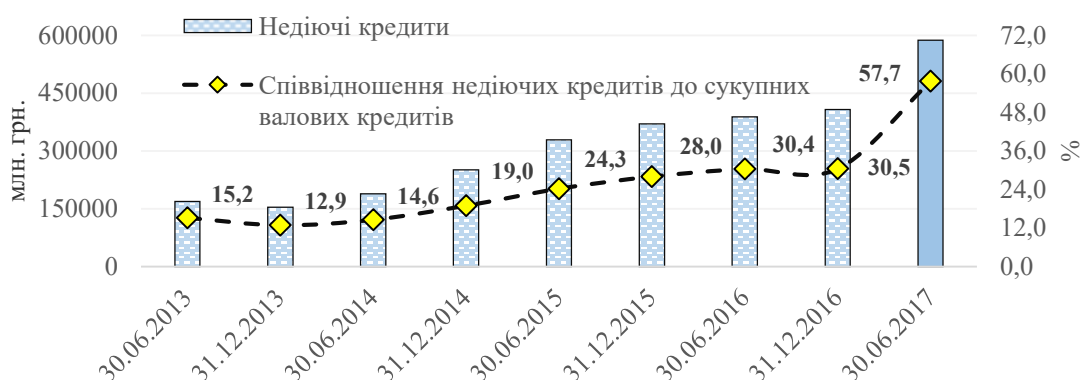

Рис. 1. Динаміка обсягу недіючих кредитів у кредитних портфелях банків України за 2013 – I півріччя 2017 рр. *

* побудовано автором на основі джерел [3]

Отже, результати аналізу основних показників стану, динаміки та структури кредитних портфелів свідчать про наявність як позитивних, так і негативних тенденцій у формуванні кредитних портфелів вітчизняних банків, серед яких: зниження частки кредитів в активах, сповільнення темпів нарощення обсягів кредитних портфелів, підвищення рівня доларизації клієнтського кредитного портфеля, збільшення обсягів недіючих кредитів.

Література :

1. Кредити, надані депозитними корпораціями (крім НБУ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&cat_id=44578#1.
2. Огляди фінансових корпорацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=27843415&c.

Статистика індикаторів фінансової стійкості [Електронний ресурс]. –
Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id

Печагіна Н.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ ЗБАЛАНСОВАНИХ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ УСТАНОВИ

Основним завданням системи управління є забезпечення сталого та ефективного функціонування установи. Це здійснюється за допомогою своєчасних змін та коригувань в роботі об'єкта управління, вдосконалення стратегій підприємства та бізнес-управління. Проте, щоб проводити такі зміни, необхідно в повній мірі володіти інформацією про стан об'єкта та внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на зміни його стану. Тому введення та використання єдиної системи показників в стратегічному управлінні є тим кроком на шляху до ефективного управління, що дозволить оцінити не тільки якісні характеристики діяльності підприємства, але й ступінь досягнення поставлених цілей.

Найвідомішою системою показників оцінювання та стратегічного управління діяльністю організації, яка поєднує фінансові та нефінансові індикатори, є Збалансована Система Показників (ЗСП, Balanced Scorecard, BSC), розроблена професорами Гарвардського університету Робертом Капланом та Девідом Нортоном [1], яка є найбільш ефективною та широко використовуваною в усьому світі комерційними, державними, промисловими та некомерційними компаніями концепцією реалізації стратегії ефективного управління на основі Ключових Показників Ефективності (Key Performance Indicators, KPI). Збалансована система

показників представляє собою не тільки систему виміру ефективності діяльності компанії в стратегічному напрямку, але і повнофункціональну систему управління компанією.

Сутність ЗСП полягає не тільки в можливості оцінювати стан організації по найважливішим напрямкам її діяльності, а й забезпечувати їх поєднання і взаємодію для досягнення стратегічних цілей організації. Головне завдання - трансформування стратегії організації в конкретні показники та забезпечення балансу між зовнішніми даними для акціонерів і показниками внутрішньої діяльності.

Збалансована система показників доповнює систему фінансових параметрів вже доконаного минулого, а також вказує, звідки береться зростання доходів й які клієнти його забезпечують і чому; виявляє ті ключові бізнес-процеси, на удосконаленні яких повинна зосередитися компанія, щоб якомога краще донести своя унікальна пропозиція до споживача; допомагає направити інвестиції і зорієнтувати в цьому напрямку роботу з персоналом, розвиток внутрішніх систем компанії, корпоративної культури і клімату [3].

Переваги від використання Збалансованої Системи Показників полягають у наступному:

1. Система значно розширює можливості стратегічного управління, роблячи його більш реальним завдяки використанню різних показників, що характеризують різні сфери діяльності підприємства.

2. Стратегічна спрямованість бізнес-активності всіх підрозділів та співробітників, що дає можливість впевнитися, що всі рівні організації розуміють довгострокову стратегію та цілі підрозділів й окремих співробітників.

3. Збільшення темпів досягнення стратегічних цілей, що дає можливість пов'язати довгострокові стратегічні цілі з короткостроковою діяльністю

4. За допомогою збалансованої системи показників можна здійснювати моніторинг короткотермінових результатів у чотирьох напрямках: стосунках з клієнтами, внутрішніх бізнес-процесах, навчанні та розвитку, а також оцінити стратегію за результатами минулої діяльності;

5. Розуміння співробітниками стратегічних цілей компанії та своїх персональних задач по їх досягненню. Покращення взаємодій співробітників та підрозділів.

6. Отримання ключової бізнес-інформації в узагальненому систематизованому виді, доступному для розуміння. ЗСП допомагає налагодити оборотний зв'язок для визначення потреб персоналу в розвитку та навчанні тощо.

7. Персональна відповідальність керівного складу та рядових співробітників за виконання закріплених за ними показниками.

8. Підвищення мотивації співробітників за рахунок чіткості персональних цілей та задач.

Проте, застосування ЗСП має і певні недоліки. Російські вчені І. А. Ніконова та Р. Н. Шамгунов [3], підкреслюючи переваги системи збалансованих показників, серед основних недоліків показників виділяють такі:

- запізнений характер фінансових показників, зумовлений часовим лагом між здійсненням операції, відображенням її в облікових регістрах та занесенням до підсумкової фінансової звітності, призначеної для кінцевих користувачів;

- занадто високий ступінь узагальнення. Зазвичай рівень деталізації показників обмежений рівнем, на якому складається баланс – це рівень основного офісу компанії, або відокремленого підрозділу;

- відсутність прогнозних фінансових показників розвитку банку;

- недостатня інформативність для управління в сучасних умовах.

Збалансована система показників допомагає виявити причини багатьох критичних управлінських рішень, дозволяє підвищити

ефективність стратегічного управління на всіх його етапах: починаючи від здійснення стратегічного аналізу, розробки та реалізації стратегії й закінчуючи здійсненням стратегічного контролю. Разом з тим, ефективність її впровадження напряму залежить як від правильного визначення Ключових показників ефективності (КПІ), так і від можливостей їх подальшого використання, шляхом автоматизації бізнес-процесів за допомогою високотехнологічних програмних продуктів.

Література:

1. Каплан, Роберт С. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию [Текст] / Роберт С. Каплан, Дейвид П. Нортон. — 2-е изд., испр. и доп. / Пер. с англ. М. Павловой. — М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2010. — 320 с.
2. Нили Анди, Адамс Крис, Кенерли Майк. Призма эффективности. Карта сбалансированных показателей для измерения успеха в бизнесе и управления им. - Д.: Балан Клуб, 2011. – 400 с.
3. Никонова И. А., Шамгунов Р.Н. Стратегия и стоимость коммерческого банка/ И. А. Никонова, Р.Н. Шамгунов, 2-е изд. — М.: «Альпина Бизнес Букс», 2005. - 304 с.

Піддубна О.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

**ПРОБЛЕМАТИКА ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ВИВЕДЕННЯ
НЕПЛАТОСПРОМОЖНИХ БАНКІВ З РИНКУ: ПРАКТИЧНИЙ
АСПЕКТ**

Докорінні зміни, що виникли в регулюванні банківського сектору у напрямі роботи з «проблемними» банками, були викликані прийняттям

Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб». Якщо раніше правове регулювання було направлене на підтримку платоспроможності банків, то, з введенням в дію даного закону, метою регулювання стало виведення неплатоспроможного банку з ринку способами, які визначені чинним законодавством, переважно ліквідаційними.

На даний момент у ч. 2 ст. 39 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» регламентовані п'ять способів виведення банків з ринку.

Якщо проаналізувати закон, то бачимо багато «пробоїн» у ньому зокрема у напрямі протиріччя з головною функцією ФГВФО – захистом прав та інтересів вкладників. По-перше, законодавством не передбачено ні обов'язку опублікувати текст плану врегулювання, ні права вкладників та кредиторів ознайомитися з ним. Мало того, ФГВФО вживає будь-яких заходів для виконання плану врегулювання без повідомлення та отримання згоди учасників, боржників, кредиторів (вкладників) банку (ч. 6 ст. 39 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб»). Тобто, вкладники/кредитори банку повністю позбавлені можливості не лише контролювати, а навіть знати, що відбувається з банком, як його збираються виводити з ринку, та як в такому випадку захистити свої права.

Далі, під час реалізації 5-го способу не відбувається передачі активів та зобов'язань неплатоспроможного банку, а спосіб 2 і 3 не передбачає продаж інвестору, в той час, коли 4 спосіб передбачає і передачу активів та зобов'язань неплатоспроможного банку і продаж інвестору перехідного банку. Тобто, існує явна умисна неузгодженість норм, що взагалі грубо йде в розріз з принципом верховенства права, який передбачає обов'язковість формулювання норм законодавства таким чином, щоб вони були зрозумілі в першу чергу тим, кому вони адресовані, в даній ситуації – вкладникам та кредиторам, а не надавали ФГВФО можливість маніпулювати невизначеністю. По-третє, якщо банк не є приймаючим, то на нього не

поширюється дія ч. 9 ст. 40 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», де передбачено, що ФГВФО зобов'язаний повідомити боржників і кредиторів про передачу активів і зобов'язань приймаючому банку шляхом розміщення узагальненої інформації на офіційних сайтах ФГВФО, неплатоспроможного банку, приймаючого банку. Тобто фонд не зобов'язаний повідомляти вкладників та кредиторів про те які та в якому об'ємі активи та зобов'язання передаються на перехідний банк, тобто вкладники та кредитори навіть не будуть знати, до кого їм пред'являти свої вимоги – до неплатоспроможного банку чи вже до перехідного. Також вкладники та кредитори на момент ліквідації неплатоспроможного банку не можуть знати який об'єм майна залишився у неплатоспроможного банку після передання його активів та зобов'язань до перехідного банку, а таке незнання має свої наслідком неможливість вплинути на надмірне виведення активів, за рахунок яких можна було б розраховувати на задоволення своїх вимог.

Окрім описаних вище ситуацій, ФГВФО надалі продовжує зловживати неточностями закону, що проявляється у самотійному позасудовому порядку визнанні договору банківського вкладу нікчемним, не зважаючи на те, що у вкладників наявні як договір, так і квитанції про внесення грошових коштів, як цього вимагає законодавство та судова практика.

Отже, практика показує, що Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» має бути суттєво доопрацьований в плані більш суворої регламентації дій ФГВФО та прозорості діяльності останнього. Прийняття даного закону повністю нівелює намагання повернути довіру вкладників до банківської, що є однією з основоположних проблем банківського сектору України.

На нашу думку, даний закон потребує суттєвого доопрацювання, зокрема у напрямку транспарентності самої процедури виведення банків з ринку для кредиторів та вкладників банку, що виводиться з ринку.

Необхідно зробити акцент на чіткій регламентації процесу інформування клієнтів банку про передачу активів та зобов'язань банку, що виводиться з ринку до приймаючого банку, про обсяг таких активів та зобов'язань, і взагалі краще окремо урегулювати та регламентувати процедуру взаємодії ФГВФО та приймаючого банку з кредиторами та вкладниками банку, що виводиться, також слід чітко окреслити процедуру визнання банківського договору нікчемним, задля недопущення зловживань з боку ФГВФО.

Література:

1. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 19.11.2016 № 4452-17. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
2. Офіційний сайт Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.- Електронний ресурс. Режим доступу: www.fg.gov.ua/
3. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Електронний ресурс. Режим доступу: <http://aub.org.ua/>

Рибалкін А.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ОБЛІГАЦІЙНІ ПОЗИКИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НЕФІНАНСОВИХ КОРПОРАЦІЙ

Кризові явища в економіці України у значній мірі обумовлюються різким скороченням масштабів інвестиційної діяльності підприємств реального сектору економіки, що відбувався під час економічної кризи. Так, у 2015 р. індекс капітальних інвестицій у промисловості склав 80,1 %, на підприємствах транспорту – 93,0%. Відновлення масштабів інвестиційної діяльності у 2016 р. у більшості видів економічної діяльності не стали механізмом прискорення інноваційного економічного зростання.

Через стагнацію інвестиційних процесів залишається високий енерго- та фондомісткості продукції, рівень зношеності основних фондів досяг критичного значення.

Однією з причин уповільнення інвестиційної активності не фінансових корпорацій є низький рівень забезпеченості власними фінансовими ресурсами. В результаті фінансово-економічної кризи вагома частина підприємств є збитковими. Так, у 2016 р. із загальної кількості підприємств 27,0 % отримали збиток, величина якого склала 367,0 млрд. грн. Майже половина збитків (141,9 млрд. грн) отримали підприємства промисловості. У 2015 р. розмір збитків в цілому по економіці склав 726,5 млрд. грн, в тому числі підприємств промисловості – 263,6 млрд. грн, будівництва – 30,7 млрд. грн, транспорту – 36,8 млрд. грн. Суттєво зросли обсяги дебіторської заборгованості нефінансових корпорацій (з 3696,1 млрд. грн у 2015 р. до 2181,6 млрд. грн). Відсутність значних обсягів власних коштів обумовлює необхідність залучення фінансування як інвестиційної, так і поточної діяльності підприємств реального сектору економіки за рахунок запозичених фінансових ресурсів.

В сучасних умовах підприємства можуть вдаватися до різних джерел фінансування, зокрема до банківських кредитів, запозичень на фінансових ринках, використанню ризикових капіталів. Вибір джерел фінансування у значній мірі залежить від багатьох факторів, серед яких — розмір підприємства, вид економічної діяльності, технологічні особливості, вартість залученого капіталу, платоспроможність підприємства, характер продукції, що випускається, рівень оподаткування, характер державного регулювання та ін.

Як свідчить вітчизняний та закордонний досвід, важливе місце в структурі зовнішнього фінансування відіграє емісія цінних паперів, і перш за все емісія акцій та облігацій. Облігація є цінним папером, що засвідчує відношення позики між її володарем (кредитором, або інвестором) і особою, що її випустила (позичальником, або емітентом). При цьому

облігації розрізняються за багатьма ознаками: за статусом емітента, за термінами, видом валюти, способом виплати доходів, порядком погашення. Облігація як фінансовий інструмент дозволяє підприємствам акумулювати на ринку фінансові ресурси, а також забезпечити розподіл грошових коштів між секторами економіки та видами економічної діяльності. Так, на думку Романишина В.О. та Булавинець О.В., за рахунок емісії корпоративних облігацій фінансується до 60% інвестиційних проектів [1].

Ринок облігацій – це спеціальний сегмент фінансового ринку, на якому складаються відносини між суб'єктами з приводу вільного продажу боргових цінних паперів — облігацій. В Україні встановлені певні обмеження на обсяг емісії облігацій підприємств. Так, згідно із ст. 8 Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», юридична особа має право розміщувати відсоткові та/або дисконтні облігації на суму, яка не перевищує трикратного розміру власного капіталу або розміру забезпечення, що надається їй з цією метою третіми особами [2].

В Україні ринок облігацій розвивався динамічно на початку 2010-х років, досягнувши максимального об'єму первинної емісії у 2012 р. на суму 51,4 млрд. грн. Кризові позиції негативно вплинули на ринок цінних паперів, в тому числі на ринок облігацій (табл. 1).

За подальші роки об'єми первинної емісії скоротилися: до 42,5 млрд. гривень вже у 2013-у році, а в 2016-у склали 5,5 млрд. грн. Не дивлячись на збільшення загальної суми емісії облігацій, спостерігається стійкий процес зниження об'єму та питома вага облігацій нефінансового сектору.

До негативних характеристик українського ринку корпоративних облігацій відносять також його низьку прозорість для інвесторів – значна частина емісій облігацій здійснюється не для розвитку господарської діяльності, а для оптимізації податкового навантаження [1].

Обсяг зареєстрованих емісій облігацій в Україні в 2012-2016 рр.,

млн грн

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
Облігації підприємств нефінансового сектору	39 588,2	34 427,8	23 984,2	11 421,2	5 515,4
Емісія облігацій фінансових корпорацій	11 798,4	8 040,0	5 025,0	–	–
Емісія муніципальних облігацій	5680,3	–	2375,0	–	–
Емісія ОВДП	42947,9	65221,0	218046,4	85015,4	166240,8
Усього	94334,51	107688,8	247055,6	96436,6	171756,2
Питома вага емісії облігацій не фінансових корпорацій, %	54,5	39,4	11,7	11,8	3,2

*Розраховано за: Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за відповідні роки / Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.nssmc.gov.ua/>.

Для подолання негативних тенденцій, стримуючих факторів і розширення інвестиційних можливостей не фінансових корпорацій при використанні емісії облігацій як важливого інструменту залучення фінансових ресурсів, в теперішній час необхідно:

забезпечити поетапне скорочення емісії державних боргових цінних паперів, що здійснюється на основі внутрішніх державних запозичень;

розробити систему заходів щодо стимулювання пріоритетного розміщення облігаційних позик з метою фінансування інвестиційної діяльності;

створити можливість безперешкодного вкладення мілких інвесторів та населення в облігації підприємств.

Література:

1. Романишин В. О. Ринок боргових зобов'язань як альтернативне джерело фінансування підприємств в Україні / В. О. Романишин, О. В. Булавинець // Фінанси України. – 2014. – №11. – С. 116–124.

2. Про цінні папери та фондовий ринок: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. – [Електронний режим]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/page5>.

Рябчук В.С.

Київський національний торговельно–економічний університет

РЕГУЛЮВАННЯ ДОСТАТНОСТІ КАПІТАЛУ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ

На сучасному етапі розвитку економічної системи України банківські установи відіграють важливу роль у мобілізації та вільному перетіканні капіталів, нагромадженні коштів для подальшого розвитку економіки. Основою формування ресурсної бази банків та необхідною умовою її забезпечення є власний капітал, який є одним із найважливіших показників їх діяльності [1].

У банківській справі серед основних показників діяльності банку, його розвитку та регулювання, головне місце займає показник достатності власного капіталу, або капітальної адекватності масштабам і характеру здійснюваних банком операцій. Достатній обсяг власного капіталу сприяє стабільному функціонуванню банківської установи й зниженню ризиків, що виникають у процесі її діяльності.

Одним із важливих напрямів банківського менеджменту є оцінка власного капіталу банку, визначення відповідності капіталу темпам розвитку активів і нормативним вимогам регулюючих органів. Від зростання капіталу банків суттєво залежать сприятливий інвестиційний клімат у країні та інтеграція банківської системи у світове співтовариство [2].

Перші кроки для вирішення проблеми методології оцінки капіталу здійснив Комітет банківського нагляду за діяльністю міжнародних банків,

який запропонував методику розрахунку капіталу. Це відбулося в 1988 р. в м. Базелі, де Комітетом банківського нагляду була прийнята Угода з міжнародної уніфікації розрахунку капіталу і його стандартів [3].

Показник достатності капіталу є ключовим індикатором фінансового стану комерційного банку. Саме достатній обсяг капіталу визначає ступінь фінансової стійкості банку, тому він є тим елементом ресурсної політики банку, яка покликана покрити ризики, які виникають у процесі діяльності кредитної організації;

Від розмірів власного капіталу у вирішальній мірі залежить здатність банку здійснювати активні операції. Власний капітал – це в певному значенні гарантія безпеки. Але це справді так, коли мається на увазі реальний капітал, а не той, який відображений у звітності [4].

Високий рівень капіталу сприяє зміцненню громадської довіри до банківської системи в цілому. Чим більше капітал банку, тим він стійкіший відносно втрат і більшою мірою здатний здійснювати активні операції, в тому числі в періоди спадів ділової активності в країні.

Згідно з офіційною статистикою в нашій країні за станом на 1 липня 2017 р. ліцензію Національного банку України на здійснення банківських операцій мали 90 банків, з них 38 банків з іноземним капіталом, що становить 42,2% від загальної кількості банків у т. ч. 17 банків з 100 % іноземним капіталом (18,9%) [5]. Розглянемо тенденції у формуванні власних коштів діючих банківських установ України.

Обсяг власного капіталу банківської системи України протягом 2016 року збільшився на 19,4% та станом на 01.01.2017 р. складав 123,78 млрд. грн., а вже на 01.07.2017 р. – 140,49 млрд. грн. Щоб якісно оцінити власний капітал банку необхідно звернути увагу на достатність капіталу банку. Визначення достатності капіталу банківської установи відіграє значну роль, і не лише для оцінки окремо взятого конкретного банку, а й для визначення надійності усієї банківської системи.

У своїй політиці Національний банк України керується необхідністю максимального зниження ризиків у діяльності банків, створення правових умов для підвищення їх фінансової та конкурентної спроможності. Саме тому одним з найважливіших завдань розвитку банківської системи повинно бути підвищення рівня капіталізації банківської системи відповідно до обсягів банківських операцій та ризиків, притаманних діяльності банку [6].

Література:

1. Роль банків у забезпеченні сталого розвитку реального сектору економіки України: монографія / За ред. В.В. Коваленко. – Одеса, ОНЕУ, 2016. – 244 с.
2. Коваленко В. В. Достатність капіталу банківської системи в умовах циклічного розвитку економіки / В. В. Коваленко, Д. С. Гайдукович // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 1(30). – С. 48-58.
3. Кротюк В. Базель II: нова концептуальна редакція Базельської угоди про капітал / В. Кротюк, О. Куценко // Вісник Національного банку України. – 2006. – № 3. – С. 2–6.
4. Савлук С. Власний капітал як запобіжник втрати ліквідності банку / С.В. Савлук // Банківська справа. – 2013. – № 2. – С.55-62.
5. Колличество банков в Украине [Електронний ресурс] : Фінансовий портал Мінфін. – Режим доступу : <http://index.minfin.com.ua/bank/stat/count.php>
6. Основні показники діяльності банків України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=36807&catid=36798.

ІНФЛЯЦІЯ ЧИ ДЕФЛЯЦІЯ – ЩО КРАЩЕ ДЛЯ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

В Україні, за даними НБУ, споживча інфляція у вересні 2017-го прискорила до 16.4% (порівняно із 13.5% рік до року у травні 2017-го) [1]. Це зумовлено прискоренням зростання цін на сирі продовольчі товари, підвищенням виробничих витрат, більш активним відновленням споживчого попиту, стрімким підвищенням пенсійних виплат і мінімальної заробітної плати, акцизів на тютюнові вироби). Тому НБУ підвищив прогнози інфляції на 2017-2018 рр. До кінця 2017 р. інфляція складе 12.2% (попередній прогноз – 9.1%). Надалі інфляція продовжить уповільнюватися та наблизиться до центральної точки цільового діапазону у III кварталі 2018 р. На кінець 2018 р. інфляція становитиме 7.3% (попередній прогноз – 6.0%), цільовий діапазон 6.0% \pm 2 в.п. Прогноз інфляції на 2019 рік залишився незмінним (5%), цільовий діапазон 5.0% \pm 1 в.п. Зниження інфляції обумовлюватиметься достатньо жорсткою монетарною політикою на прогностному горизонті, затуханням впливу різкого підвищення цін на продовольчі товари, подальшим уповільненням імпортованої інфляції в умовах відносно низької волатильності обмінного курсу. Загалом фундаментальний інфляційний тиск на прогностному горизонті залишатиметься стриманим.

Проте в розвинених країнах спостерігаємо протилежну проблему центральні банки безуспішно намагаються підняти рівень інфляції хоча б до 2%. Починаючи з літа 2016 р. світова економіка увійшла в період помірною зростання, темпи якого поступово прискорюються. Дивно, але в розвинених країнах слідом за цим не підвищується інфляція. У США, Європі, Японії та інших розвинених країнах нинішнє прискорення темпів

зростання економіки викликано підвищенням сукупного попиту, який став результатом триваючої експансіоністської грошово-кредитної і фіскально-бюджетної політики, а також підвищенням рівня ділової та споживчої впевненості. Ця впевненість зростає завдяки зниженню фінансових і економічних ризиків, а також стримуванню геополітичних ризиків, які поки мають незначний вплив на економіку і ринки.

Зростання попиту означає, що надлишок на ринках товарів і праці скорочується, тому можна було б очікувати, що прискорення зростання економіки в розвинених країнах призведе до підвищення інфляції, але цього не відбувається. Тому перед найбільшими центральними банками (починаючи з ФРС США і Європейського центрального банку), які намагаються поступово відмовлятися від нетрадиційної монетарної політики, постає дилема: зростання економіки вони домоглися, а ось цільового рівня річної інфляції в 2% поки не досягли [2].

Одне з можливих пояснень загадкового поєднання збільшених темпів зростання економіки з низькою інфляцією полягає в тому, що розвинені країни переживають не тільки підвищення сукупного попиту, а й пропозиції - з Китаю та інших країн, що розвиваються, продовжують надходити дешеві товари і послуги. Послаблення ролі профспілок призвело до того, що низький рівень структурного безробіття не призводить до високої інфляції зарплат. Ціни на нафту і сировину теж знижуються. А технологічні інновації, починаючи з нової інтернет-революції, допомагають знижувати собівартість товарів і послуг.

Згідно традиційної теорії грошей, правильна відповідь монетарної влади на таку ситуацію залежить від її тривалості: якщо вона тимчасова, центробанкам не має сенсу на неї реагувати, в іншому випадку центробанкам слід пом'якшувати грошово-кредитну політику, інакше їм не досягти цільового рівня інфляції. Але може виявитися і так, що розвинені країни досягли нової норми рівня інфляції, а не обґрунтованих в минулому столітті монетаристами 3%, необхідних для стійкого зростання економіки.

Такої думки дотримується Банк міжнародних розрахунків (BIS), який вважає, що настав час знизити цільовий рівень інфляції з 2% до 0%. BIS попереджає, що спроби досягти інфляції в 2% можуть привести до надмірного пом'якшення монетарної політики, що викличе зростання цін на спекулятивні фінансові інструменти і може привести до нової кризи. Центральні банки більшості розвинених країн з цим не згодні, вважаючи, що, якщо інфляція цін на активи і з'явиться, її можна буде стримати за допомогою макропруденційної кредитної політики, а не монетарними заходами. Отже, не відмовляючись від формального цільового рівня інфляції в 2%, центробанки при цьому готові продовжити графік його досягнення. Вони вже робили це неодноразово, визнаючи, по суті, що інфляція може зберігатися на низькому рівні тривалий час. В іншому випадку їм довелося б зберігати нетрадиційну монетарну політику набагато довше, в тому числі і програми кількісного пом'якшення, і негативні процентні ставки, а це методи, які для більшості центробанків (крім Банку Японії) некомфортні. Подібна терплячість центробанків загрожує невиправданим зниженням інфляційних очікувань, що може привести до небажаної інфляції вартості активів і надлишкового росту кредитування.

У 2017-2019 рр. очікується вперше за останні десять років синхронне зростання економічної активності в розвинених країнах та країнах, ринки яких розвиваються. Вагомими факторами такого зростання будуть прискорене відновлення споживчого попиту, зростання інвестицій завдяки все ще м'яким фінансовим умовам та пожвавлення світової торгівлі.

Література:

1. Інфляційний звіт НБУ. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=58138836>
2. Рубини Н. Тайна пропавшей инфляции. Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://www.business.ua/litsa/item/1347-tajna-propavshej-inflyatsii>

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ДОХОДАМИ БАНКУ НА ОСНОВІ СИТУАЦІЙНОГО ПІДХОДУ

Актуальність теми зумовлена тим, що ситуаційний підхід вважається найбільш передовим серед підходів до управління банком, на основі якого відбувається максимальне урахування впливу факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Управління доходами банку – це процес управління, який включає в себе планування, аналіз та контроль за доходами банку, що спрямований на досягнення їх оптимальної структури [1].

В теорії управління виділяють низку основних підходів до управління банками, серед яких: системний, адміністративний, динамічний, інтеграційний, комплексний, функціональний, процесний, маркетинговий, кількісний, нормативний, ситуаційний, поведінковий, відтворювальний.

Ситуаційний підхід безпосередньо пов'язаний із системним і процесним підходами і розширює сферу їх застосування на практиці.

Ситуаційний підхід доцільно використовувати в управлінні банком, які функціонують в умовах невизначеності та постійних змін факторів впливу.

Сутність ситуаційного підходу полягає в адаптації управління банком до конкретних обставин, які на певний період часу мають великий вплив на його функціонування.

Методологія ситуаційного підходу розглядається як процес, який складається з чотирьох послідовних кроків [2]:

1. Керівник повинен бути ознайомлений із засобами професійного управління, які довели свою ефективність, розуміти процес управління, системного аналізу, методів планування та ін.

2. Кожна із управлінських концепцій і методик має як сильні, так і слабкі сторони, і керівник повинен передбачити можливі наслідки, як позитивні, так і негативні.

3. Керівник повинен вміти правильно сприймати та інтерпретувати ситуацію, які є найбільш важливими в конкретній ситуації та який можливий ефект може відбутись при зміні однієї чи декількох змінних.

4. Керівник повинен вміти пов'язувати прийоми, які визивають найменший негативний ефект та недоліки з конкретними ситуаціями.

При обґрунтуванні особливостей управління доходами слід враховувати досить актуальний поділ управління доходами на управління із прямим й зворотнім зв'язком. У цьому випадку управління доходами зі зворотним зв'язком містить у собі контроль реалізації банківського продукту й рівня доходу, досягнутого в порівнянні з необхідним, а також здійснення будь-яких коригувальних дій у випадку відхилення, якщо це необхідно. При управлінні доходами з прямим зв'язком даються оцінки очікуваної реалізації банківського продукту й отриманого доходу до того або іншого моменту в майбутньому, замість того, щоб порівнювати фактичну реалізацію з необхідною. Для того, щоб досягти високих показників дохідності, вчені-економісти на основі ситуаційного підходу радять застосовувати наступні рекомендації:

1) збільшувати кількість власних коштів банківської установи, що посприяє зростанню ресурсної бази банку і їх інвестиційного потенціалу;

2) раціонально й ефективно розміщувати кошти банку для забезпечення його фінансової стійкості потрібно;

3) використовувати фінансове планування, яке може слугувати резервом збільшення прибутку і його більш раціонального використання [3];

4) застосовувати диверсифікацію, що також зменшить ризиковість;

5) урахувати потрібність у формуванні достатніх страхових резервів та резервних фондів;

6) використовувати такі інструменти банківської діяльності, що дозволять як планувати, так і отримувати додатковий прибуток;

7) вивчати кредитні ризики, приймати відповідні заходи щодо їх зниження;

8) підвищувати рівень професійної кваліфікації кадрів.

Очікуваний ефект від реалізації обраних стратегій, на основі ситуаційного підходу, досягається у різні періоди часу: найшвидше бажані фінансові результати можна отримати завдяки вдосконаленню оперативного управління ресурсним потенціалом та портфелем активних операцій (6 – 12 місяців), від одного до двох років необхідно для того, щоб збільшити доходи банку від налагодження взаємовідносин з існуючими та новими клієнтами; найбільше затрат часу та ресурсів потребують інноваційні процеси, результат від реалізації яких забезпечує банківській установі конкурентні переваги у майбутньому та очікуваний дохід через два – чотири роки [4].

Отже, ми визначили, що спочатку необхідно дослідити стан банківської установи, оцінити існуючі моделі управління банком, визначити основні змінні, що впливають на банк, а потім вже здійснити вибір найбільш доцільних в даній ситуації методів управління. Основні змінні або ситуаційні змінні, що мають вплив на банківську систему відіграють значну роль в методології ситуаційного підходу, тому що саме завдяки їх правильному вибору можливо зробити правильний вибір методу управління та застосувати його до існуючої ситуації.

Література:

1. Лисянська О. О. Деякі аспекти управління доходами та витратами банку / О. О. Лисянська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2011. – № 22. – С. 99–104.

2. Василенко В. О. Ситуаційний менеджмент: навч. посібник. Вид. 2-е, виправлене та доповнене / В. О. Василенко; В. І. Шостка. – К. Ж ЦУЛ, 2005. – 372 с.

3. Мороз Н. В. Шляхи підвищення прибутковості банківський установ України / Мороз Н. В., Мороз Т. П.: [електрон- ний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6582/1/42.pdf>

Сліпчук А.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПОБУДОВИ ІНСТИТУЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ

Банківська система є однією з основ стабільного розвитку економіки будь-якої держави. У зв'язку з цим, держава здійснює регулювання цієї сфери суспільних відносин. Проте криза у банківському секторі, яка триває з 2014 року, вказує на наявність недосконалого банківського регулювання. У світлі вищесказаного постає, необхідність реформування даного інституту враховуючи досвід держав, які успішно здійснюють банківське регулювання.

Варто зазначити, що західний науковий світ, в основному, не розмежовує понять «банківський нагляд» та «банківське регулювання», поєднуючи їх під терміном «банківський нагляд» – banking supervision. Про це свідчить і назва основного міжнародного органу в сфері банківської співпраці – Базельського комітету з питань банківського нагляду [1, с. 21].

Система банківського нагляду залежить від рівня незалежності центрального банку, його власності та національних традицій, що склалися при формуванні банківської системи. Науковці виділяють три типи організації наглядової діяльності:

1. Банківський нагляд здійснюється в рамках центрального банку – Італія, Великобританія, Греція, Іспанія, Україна, Казахстан.

2. Повноваження щодо банківського нагляду розподіляються між центральним банком та іншим державним органом – Німеччина, США.

3. Система банківського нагляду взагалі виключає участь центробанку в цьому процесі: органи банківського нагляду відокремлені від центрального банку – Швейцарія, Канада, Швеція, Данія, Австрія [2, с.113].

На нашу думку, Україна має працювати над побудовою інституційної складової банківського нагляду, а саме створити незалежну організацію, яка буде здійснювати банківський нагляд.

Аналізуючи досвід регулювання банківської діяльності, варто зазначити, що найбільшої уваги заслуговує Швейцарія, адже в цій країні система банківського нагляду взагалі виключає участь центробанку в цьому процесі, а також органи банківського нагляду відокремлені від центрального банку. Швейцарія є цікавою тим, що банківська система цієї країни вважається найбільш надійнішою у світі. У 2007 році було проведено реформу банківського нагляду, шляхом прийняття Закону «Про орган нагляду за фінансовим ринком Швейцарії» та засновано FINMA (Swiss Financial Markets Authority) – Швейцарський орган нагляду за фінансовим ринком. FINMA є незалежним регулятивним органом, який уповноважений наглядати за банками, фінансовими біржами та іншими учасниками фінансового ринку. FINMA є інституційно, функціонально та фінансово незалежним органом, є незалежним від будь-якого політичного впливу зі сторони уряду або парламенту, фінансування здійснюється за рахунок внесків організацій, над якими FINMA здійснює нагляд, а не за рахунок бюджету.

В сфері банківського регулювання та нагляду орган може видавати інструкції та рекомендації. Важливе місце у системі банківського регулювання та нагляду займають органи аудиту. По-перше, незалежна структура внутрішнього аудиту є обов'язковою умовою для отримання банком ліцензії. По-друге, утворюється система подвійного контролю:

FINMA встановлює специфікації для перевірок та затверджує звіти по ним, аудитори проводять інспекції. Цей орган також зосереджує повноваження щодо ліцензування банків, проведення в них інспекцій та перевірок, здійснення пруденційного нагляду.

У разі виявлення доказів порушень законодавства, FINMA уповноважена застосовувати всі, передбачені адміністративним правом Швейцарії заходи, для припинення порушення (попереджувальні заходи, ініціювання процедури банкрутства та ліквідація банку, заборона здійснювати певний вид діяльності, конфіскації незаконного доходу) [3].

Національний банк Швейцарії (The Swiss National Bank) не наділений повноваженнями у сфері банківського регулювання та нагляду, окрім забезпечення стабільності фінансової системи шляхом виявлення найбільш проблемних сфер банківської системи [4].

Таким чином, проаналізувавши банківське регулювання Швейцарії, слід здійснити реформування органу банківського регулювання, яким являється Національний банк України. Так, як серед розвинених держав існує тенденція до створення незалежного органу банківського регулювання, або розподіл регулятивних повноважень між центральним банком та іншими органами, замість усталеного надання таких повноважень лише центральному банку. Варто відмітити зв'язок у всіх правових системах такого органу з центральним банком.

Література:

1. Хаб'юк О. Банківське регулювання та нагляд через призму рекомендацій Базельського комітету: Монографія. / О. Хаб'юк – Івано-Франківськ: ПрутПринт, 2008. – 260 с.
2. Старинський М.В. Порівняльне банківське право: Навч. посібник. / М.В. Старинський – Суми: ВІД «Університетська книга», 2006. – С. 113.
3. FINMA – an overview: : [Електронний ресурс] / FINMA. – Режим доступу : <https://www.finma.ch/en/finma/finma-an-overview/>

4. Goals and responsibilities of the Swiss National Bank [Електронний ресурс] / the Swiss National Bank. – Режим доступу : https://www.snb.ch/en/iabout/snb/id/snb_tasks

Сташевський Р.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ РЕЙТИНГОВИХ АГЕНТСТВ

Діяльність кредитних рейтингових агентств (далі – КРА) сприяє підвищенню інвестиційної активності індивідуальних та інституційних інвесторів, зростанню пулу потенційних позичальників, що, у свою чергу, посилює ліквідність фінансових ринків, а також статичну і динамічну ефективність їх функціонування.

Проте проблеми регулювання КРА можуть мати значні негативні наслідки: можливість спричинення «ефекту обриву», провокування біржової паніки, викривлення у ціноутворенні цінних паперів, дестабілізації та зараження фінансових ринків, погіршення фінансового стану та провокування банкрутства окремих компаній і держав, можливість впливу на політичні процеси в країнах, а також тиску на корпорації шляхом виставлення «ворожих рейтингів».

У діяльності КРА виявлено низку «очевидних провалів», а саменездатність агентств у деяких випадках: додержуватися методик і процедур розрахунків рейтингів, вчасно й точно публікувати належну інформацію, створити ефективні внутрішні структури управління процесом виставлення оцінок, адекватно розв'язувати конфлікт інтересів. До того ж, внаслідок частого порушення КРА процедур документування значна частина інформації щодо присвоєння рейтингів залишається не зафіксованою.

Основною причиною проблем у роботі КРА традиційно виділяють олігополізацію сфери рейтингових послуг. Так, незважаючи на те, що у світі функціонують понад 100 рейтингових агентств, за оцінками Bertelsmann Foundation «велика трійка» міжнародних агентств, контролює понад 90% світового ринку рейтингових послуг [1].

В таких умовах прослідковується значний рівень концентрації ринку рейтингових послуг України. З одного боку, виділення агентств-лідерів може свідчити про якісну диференціацію їх рейтингових послуг, розвиток спектру супутніх послуг, застосування багаторівневого маркетингу, активних заходів щодо стимулювання збуту тощо, що в цілому є позитивною тенденцією. Але з іншого – значний рівень олігополізації вітчизняного ринку рейтингових послуг може свідчити про активні процеси торгівлі рейтингами (rating shopping): недотримання рейтинговими агентствами принципу консерватизму у процесі оцінення кредитної якості клієнтів з метою нарощення клієнтської бази боржниками та емітентів боргових зобов'язань, зацікавлених в отриманні максимально можливого рейтингу [2].

Деякі компанії дійсно намагаються конкурувати внаслідок невинного прискорення рейтингових процедур, зменшення обсягу запитуваних у клієнтів даних, а в деяких випадках – завищення рівня кредитного рейтингу, що негативно впливає на якість рейтингових послуг [3].

Основними джерелами конфлікту інтересів у сфері визначення та оновлення кредитних рейтингів в Україні є вади у законодавстві, які знижують ефективність нагляду і регулювання вітчизняної системи рейтингування в умовах надмірного рівня наглядової та регуляторної залежності від кредитних рейтингів [4].

Отже, з метою запобігання подальшій олігополізації ринку рейтингових послуг України та прояву негативних наслідків цього процесу вітчизняним регуляторним органам (зокрема, НКЦПФР) доцільно вжити

заходів, спрямованих на підвищення здорової, заснованої на високій якості послуг, конкуренції серед рейтингових агентств, а особливо уникнення конфлікту інтересів і торгівлі рейтингами.

Крім зовнішніх проблем, існують внутрішні проблеми та недоліки функціонування рейтингових агенств належать неадекватність рейтингів, до яких належать: значна вартість послуг, непрозорість процесу складання рейтингів, брак професійних працівників, відсутність адекватного механізму контролю рейтингової діяльності, охоплення рейтингами не всіх ризиків, суб'єктивізм під час виставлення рейтингів, запізнення з виставленням рейтингів, відсутність відповідальності за результати роботи, матеріальна залежність від об'єктів рейтингування, конфлікт інтересів та методологічні недоліки [5].

Література:

1. Blueprint for an International Non-Profit Credit Risk Agency [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bfna.org/sites/default/files/publications/INCRA%20Report.pdf>
2. Ребрик М. Аналіз масштабів концентрації ринку рейтингових послуг України [Електронний ресурс] / М.А. Ребрик // Глобальні та національні проблеми економіки: електронне фахове видання. – 2016.– Випуск 11. – С. 778-785. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/11-2016/162.pdf>
3. Бабенко М. Тесный круг / М. Бабенко, Р. Черный // Коммерсант-Украина. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://credit-rating.ua/ru/events/200/13259>
4. Ребрик М. Екзогенні джерела конфлікту інтересів у сфері визначення та оновлення кредитних рейтингів в Україні / М. А. Ребрик // Ефективна економіка. – 2016. – № 7.
5. Альшанский Л. Кому он нужен, этот рейтинг?: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ablv.com/ru /press/investments/date/2011/08/29/komu-on-nuzhen-etotrejting>

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНИХ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сучасний етап розвитку сфери банківських послуг України проходить в складних економічних умовах, коли внаслідок економічної кризи 2014-2015 років різко скоротились обсяги кредитування фізичних та юридичних осіб, зменшились обсяги надання депозитів, а найбільш затребуваними стали банківські послуги, зокрема розрахунково-касові. Вони стали основним джерелом доходу, тому банкам важливо впроваджувати різноманітні інновації для диверсифікації своїх послуг та підтримання своєї конкурентоспроможності, залучення нових клієнтів та збереження власних. Банкам необхідно адаптувати свої послуги до потреб клієнтів, впроваджувати нові банківські продукти, які зможуть задовольнити будь-яку потребу клієнта та вирішити їх проблеми. Тому дослідження стану та розвитку інноваційних банківських послуг відіграє важливе значення для банківської системи України.

Проблему розвитку інноваційних банківських послуг в Україні присвячено праці О. Васюренка, А. Єпіфанова, А. Пересади, С. Єгоричевої, В. Брижко, А. Мушак, З. Попович та інших.

Банківські послуги – це ті дії банківських установ на замовлення клієнтів, які не пов'язані із залученням додаткових ресурсів. Виділяють такі групи послуг: ліцензовані, неліцензовані, чисті, сурогатні, комісійні, гонорарні, спредові, балансові, позабалансові тощо.[1, с. 504] Під інноваційними банківськими послугами розуміють послуги, що мають більш привабливі споживчі властивості в порівнянні з пропонованими раніше, або якісно нові, що використовують більш досконалі технології та які здатні задовольнити невраховані раніше потреби клієнтів. [2]

Основним двигуном інноваційного розвитку банків є сам клієнт. Близько половини інноваційних послуг виникли завдяки потребам та вимогам приватних клієнтів, дослідники даної проблеми навіть виділяють «вимогливого інноваційного клієнта», на поступки якому йде банк, тим самим пришвидшуючи інноваційний процес. [3] Актуальними інноваційними пропозиціями на вітчизняному ринку банківських послуг є ті, які впроваджуються через застосування нових цифрових технологій та ті, які мають нетрадиційний для банків характер та спрямовані на задоволення потреб клієнтів. Зокрема, в Україні активно розвиваються послуги з поповнення рахунків мобільного зв'язку, CDMA-зв'язку, сплати за послуги Інтернет-провайдерів та IP-телефонії. Також, банки надають послуги з формування індивідуального інвестиційного портфеля та інвестиційної стратегії, а також пропонують довірче управління фінансовими ресурсами клієнтів шляхом їх розміщення в боргових і пайових цінних паперах, а також у цінних паперах інститутів спільного інвестування. Окрім цього, банки почали надавати консалтингові послуги: комплекс послуг з податкового, юридичного супроводу і консультування, розроблення рекомендацій, спрямованих на мінімізацію податків і податкове планування. Додатково банки можуть надавати клієнтам цілу низку послуг нефінансового характеру, переважно це послуги з надання додаткового сервісу та привілей: дисконтні програми, доступ у зали VIP-персон, приватні ділові клуби тощо. [2]

Загалом, розвиток інноваційних банківських послуг в Україні не відповідає сучасним світовим тенденціям, адже в той час як в світі активно впроваджуються проекти ідентифікації клієнта через соціальні мережі, створюються віртуальні банки, в Україні станом на 2016 рік лише 35% банків мали сторінки у соціальній мережі Facebook, а на кінець 2015 року 39% банків України не мали систем Інтернет-банкінгу та лише 10%, пропонували своїм клієнтами мобільні додатки, через які було б можливо управляти рахунками, здійснювати платежі, оплачувати комунальні

послуги [2, 4] Серед проблем, що уповільнюють розвиток інноваційних банківських послуг слід виокремити наступні: населення в Україні не готове сприймати банки як фінансових радників, недосконала законодавча база стосовно захисту прав інтелектуальної власності та регулювання сфер, яких стосується впровадження інновацій, а також недостатній обсяг підключення до Інтернету населення України.

Отже, упровадження інноваційних банківських послуг – важливий напрям подальшого розвитку банківських установ та отримання конкурентних переваг на ринку фінансово-кредитних послуг України. Основною тенденцією розвитку інноваційних банківських послуг в Україні можна назвати підвищення ролі клієнтів, спрямованість на задоволення їх потреб. Хоча банківські послуги в Україні на даному етапі не здатні в повній мірі конкурувати з іноземними, проте банківська система має необхідний потенціал для досягнення цього в майбутньому.

Література:

1. Гроші та кредит: підручник/М. І. Савлук, А. М. Мороз, І. М. Лазепко та ін.; за наук. ред. М. І. Савлука. - 6-те вид., перероб. і доп.: КНЕУ, 2011. - 589 с.
2. Заборовець Ю. О. Сутність, зміст та перспективи розвитку інноваційних технологій у банківських установах України / Ю. О. Заборовець // Сталий розвиток економіки. - 2014. - № 2. - С. 206-211.
3. Трудова М. Є. Інноваційні перспективи розвитку банківської системи України /М. Є. Трудова//Економіка і суспільство. Мукачевський держуніверситет. - 2016. - Вип. 3. - С. 485–489.
4. Банківська система 2015: виклики та перспективи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/id=14741673>.

СЕКЦІЯ 7

КРИПТОВАЛЮТА НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Бабін Д.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

КРИПТОВАЛЮТА: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

У зв'язку з численними кризами сучасної фінансової системи актуальність питання альтернативних методів пристрою світової фінансової системи складно недооцінити.

Швидке зростання популярності та курсу віртуальних грошей, а надто з початку 2017 року, зробило їх трендовою темою. Утім, далеко не всі можуть чітко уявити, у чому головні переваги цифрової валюти, як вона працює та які перспективи в новій ланцюгової системи зберігання даних та грошових переказів.

Криптовалюта (від англ. *Cryptocurrency*) — вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту, таких як Proof-of-work та/або Proof-of-stake. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі.

Спочатку криптовалюта замислювалася як простий спосіб інтернет-покупок або переведення звичайних грошей між користувачами мережі. Першим реалізував ідею Девід Чом і його компанія DigiCas Inc., запустивши у 1990 році централізовану систему електронних платежів DigiCas. Вона стала дуже популярною і проіснувала вісім років, аж до розорення компанії Чома. Хоча перша система криптовалют зникла, її існування вказало на дві речі: по-перше, такі гроші затребувані; по-друге, ідею потрібно розвивати.

Bitcoin — це, власне, перша і найвідоміша з безлічі інших віртуальних валют. Головна її перевага — неможливість підробки, позаяк одна «монета» (з англ.«coin»-монета)- це набір даних, ретельно захищений від злому і копіювання за допомогою різних криптографічних (шифрувальних) методів захисту. Тому біткоїн називають криптовалютою. З'явилася вона у 2009 році, творцем вважається Сатоші Накамото (Satoshi Nakamoto) — на його честь назвали мінімальну частину біткоіна, яку можливо передати, — 0,00000001 або 10^{-8} BTC.

Кількість криптовалюти обмежена біткоїн — загалом випустити або видобути можливо 21 мільйон біткоінів, зараз у світі на сьогодні уже існує близько 16,5 мільйонів.

Біткоїн має ряд переваг у порівнянні з іншими грошима, а саме: відкритий код; відсутність інфляції; пірінгова мережа криптовалюти; необмежені можливості по його транзакціям.

Окрім біткоіна, існує безліч інших цифрових валют, які відрізняються за способом криптографії, тобто власного унікального шифрування даних. Найпопулярніші з них — Ethereum вартістю близько 327, Dash — близько 200, Bitcoin Cash — 1,297, Litecoin — близько 63.1 доларів США. Поза тим, 30 травня 2016 року з'явилася перша українська криптовалюта — Карбованець (Ukrainian Karbowanec або KRB). На момент публікації матеріалу його вартість становила 2,7 гривні, а зараз 0.57 дол. А судячи зі стрімкого росту оборотної маси, інтерес до карбованця є. Механізм створення біткоіна (*mining-англ.*) справді можна порівняти з видобуванням золота, яким підкріплені нинішні грошові валюти.

Для зростання вартості банкнот необхідно було постійно нарощувати виробничі потужності з видобутку золота. Головною ж особливістю створення біткоіна є постійне ускладнення алгоритму розрахунків, тобто кожна нова «монета» видобувається з витратою більшого часу і ресурсів. Поява і стрімке зростання популярності біткоіна сприяли й розповсюдженню технології, на якій, власне, побудована та функціонує система криптовалюти. Спосіб зберігання даних або цифровий реєстр

будь-яких операцій, упорядкованих у блоки за ланцюговим принципом (книга обліку), отримав назву Blockchain.

У серйозних майнерів існують цілі системи комп'ютерів, які називають «фермами». І коли кажуть «вкластися у біткойни», мова йде, як правило, про те, щоб придбати і обслуговувати саме таку майнінг-систему. Але є інший спосіб: можна купити біткойни на біржі і торгувати ними так само, як іншими валютами. Але такий вид заробітку вже вимагає не комп'ютерних, а спеціальних фінансових знань.

Отже, якщо говорити про стан справ з криптовалютами на сьогодні, то поки вони зарекомендували себе не як повноцінні гроші, а скоріше як високоліквідний інвестиційний актив, про корисність якого поки рано говорити. Криптовалюта це новий, цікавий досвід для користувачів Інтернет, який супроводжує розвиток технологій і світові тенденції.

Література:

1. Власов, А.В. Електронні гроші і еволюційна теорія походження грошей/А.В. Власов//Наука і освіта: господарство та економіка; підприємництво; право і управління.- 2012. - №12.- С.13-23.
2. Сарханянц К., Шестопап О., Рожков Р. Багато грошей з нічого // Газета «Коммерсант», № 102 / П (5133), 17.06.2013
3. Wary of Bitcoin? A guide to some other cryptocurrencies // Ars Technica (англ.)

Бляха Ю. С.

Київський національний торговельно-економічний університет

**ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ
КРИПТОВАЛЮТНОГО ОБІГУ ТА ЙОГО ВПРОВАДЖЕННЯ В
УКРАЇНІ**

Україна входить в ТОП-10 країн світу за кількістю користувачів Bitcoin. В країні здійснює свою діяльність найбільше в СНД біткоїн-

агентство Kuna, одним з проектів якого є криптовалютна біржа. Тут функціонують також і великі девелоперські та дослідницькі компанії, наприклад, Distributed Lab.

В 2016 році Українська біржа стала першою у світі площадкою, де будуть торгуватися деривативи на криптовалюту. Проте, правовий статус криптовалют і відносин, що виникають в результаті їх використання, не визначений. Невирішеним залишається і питання щодо оподаткування криптовалютних операцій. Тому, на наш погляд, досить актуальним є вивчення досвіду іноземних держав, зокрема США, щодо законодавства та впровадження його в Україні, адже Сполучені Штати Америки – країна з найрозвинутішим законодавством у досліджуваній нами сфері.

На основі опрацьованого нами «Кодексу, правил та положень регулювання віртуальної валюти в США» доцільним для України буде введення ліцензії на здійснення криптовалютних операцій, при цьому компанії, які отримуватимуть ліцензію повинні проходити детальну перевірку для того, щоб унеможливити відмивання коштів. Компанії, які надають криптовалютні гаманці, повинні провести аудит безпеки комп'ютерної системи для того, щоб отримати відповідну ліцензію [1].

Так, як в Україні до цього часу не вироблено підхід до регулювання криптовалютної діяльності та визначення правового статусу цифрових валют, а наявні роз'яснення (лист) НБУ від 2014 року, в яких регулятор визначив криптовалюту як грошовий сурогат, не володіє нормативним характером і в принципі не витримує критики, то компетенції по регулювання цієї діяльності повинні лежати на департаменті державної служби боротьби з економічною злочинністю МВС України [2].

Криптовалютна компанія повинна встановити особу користувача для проведення подальших операцій з ним. При цьому, якщо компанія підозрює користувача в участі в незаконній діяльності, то вона зобов'язана повідомити про це відповідним органам [3].

Питання, що стосуються оподаткування повинні лежати на фіскальній службі. Заробітна плата, що буде виплачуватися працівникам у

криптовалюті, має бути об'єктом ПДФО та військового збору, платежі за послуги контрагента за цивільно-правовим договором у цифровій валюті також мають оподатковуватися. Доходи, отримані фізичною особою в криптовалюті, і інші об'єкти оподаткування повинні бути задекларовані [4]. Однак введення криптовалюти передбачає виникнення наступних переваг та недоліків для суспільства і країни в цілому, що наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки впровадження криптовалюти

Переваги	Недоліки
1. Відсутність комісії за проведеними операціями.	1. Нерідкі хакерські атаки.
2. Криптовалюту можна безпечно і головне миттєво передати від платника до одержувача в будь-яку точку світу.	2. Висока ймовірність зростання рівнів тінізації економіки та незаконної діяльності до небачених показників.
3. Усі транзакції публічні, а персоніфікація адрес просто відсутня.	3. Велика ймовірність втратити інвестиції в крипто валюту.

Джерело: складено автором на основі [5]

Отже, можна зробити висновок, що прийняття законодавства, що регулювало б діяльність у сфері віртуальної валюти є першочерговим. Проте функціонування криптовалюти в Україні, на даному етапі розвитку, на нашу думку, не буде стимулювати розвиток. Для країни в якій і так рівень корупції, тінізація економіки та провадження незаконної діяльності є вагомими причинами, що стримують економічне зростання, а криптовалюта тільки погіршить становище, але для того, щоб мінімізувати ризики, що виникають при функціонуванні криптовалюти, у процесі розроблення нормативних документів, потрібно зробити акцент на відповідальності за порушення норм прописаних майбутнім законодавством.

Література:

1. State Regulation Changes the Game for Bitcoin Sellers in New Hampshire // CoinDesk. — 19.03.2016. [Електронний ресурс]. – режим

доступу: <https://www.coindesk.com/state-regulation-changes-the-game-for-bitcoin-in-new-hampshire/>

2. Коментарі до заяви НБУ від 10.11.2014 [Електронний ресурс] // Bitcoin Foundation Ukraine. — 17.11.2014. [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.bitcoinau.org/news/17/11/2014/txcybk6w01pbr6j691m8uuahfo34mi>

3. The United States is Falling Behind in Bitcoin Regulation / Kyle Torrey // Bitcoin Magazine. — 25.04.2016. [Електронний ресурс]. — режим доступу: <https://bitcoinmagazine.com/articles/the-united-states-is-falling-behind-in-bitcoin-regulation-1461604211/>

4. IRS Virtual Currency Guidance // The Internal Revenue Service. — 25.03.2014. [Електронний ресурс]. — режим доступу: New York Codes, Rules and Regulations. Virtual Currencies // New York State Department of Financial Services. [Електронний ресурс]. — режим доступу: <http://www.dfs.ny.gov/legal/regulations/adoptions/dfsp200t.pdf>

Віштал Р. В.

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КРИПТОВАЛЮТИ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Низка світових, геополітичних, державних, регіональних криз, негативні наслідки глобалізації [1] спонукають як фізичних осіб, так і підприємців шукати альтернативні засоби зберігання та примноження коштів. Український сучасний споживач особливо гостро потребує оперативності, безпеки розрахунків, захищеності, відсутності третіх сторін, незалежності цінності грошової одиниці від політичної ситуації в країні, і криптовалюти задовольняють ці потреби. Користувачі в Україні у

процесі використання криптовалют усе більше визнають їхню ефективність.

Криптовалюти – новий вид електронних грошей, що швидко набирає популярності. Незважаючи на відсутність офіційної легалізації в Україні, станом на початок 2017 р. країна визнана одним зі світових лідерів із застосування криптовалют. Близько 40 % всіх угод з використанням даної криптовалюти були укладені на біржах з українським корінням. Фахівці пояснюють цей факт тим, що Україна в числі перших за професійною підготовкою ІТ-спеціалістів.

Серед найбільш популярних криптовалют у світі лідерами росту стали Bitcoin, Ethereum, DASH, Monero и NEM – їм належить 91% сумарної капіталізації. Ціна першої криптовалюти – біткоїн – досягла абсолютного історичного максимуму і вже наближається до позначки 8000\$ за 1 BTC.

Привабливим для інвесторів є і те, що на курс біткоїнів не впливають політичні умови або діяльність Центральних банків країн. Курс такої валюти залежить тільки від попиту та пропозиції на неї: обсяг попиту залежить від того, скільки товарів і послуг можна придбати за біткоїни, а пропозиція жорстко обмежена. За роки існування ця криптовалюта набула значного поширення в інтернет-просторі. Кількість компаній, які приймають платежі біткоїнами з кожним днем збільшується. Достатньо потужним поштовхом у розвитку системи «Bitcoin» стало її включення як одного зі способів оплати товарів до найбільшого світового онлайн-магазину «eBay», що відбулося в квітні 2015 року [2]

У березні 2017 р. голова Ради НБУ Б. Данилишин заявив, що «біткоїн, інші віртуальні валюти/криптовалюти є грошовими сурогатами, які не мають забезпечення реальної вартості і не можуть використовуватися на території України як засіб платежу, оскільки це суперечить нормам українського законодавства» [3]. Однак на початку лютого 2017 р. директор із комунікацій «R-Street Institute» (США), політичний аналітик Бен Карнс написав колонку на «Forbes» про те, що

Україна є «тихим» лідером у революції цифрових валют: «Україна не могла б оминати пристрасних обіймів Bitcoin завдяки багатьом громадянам, які використовують цю валюту як інструмент хеджування проти крайньої інфляції і нестабільної гривні, що втратила 80% своєї вартості на тлі кризи, що триває.

Таким чином, в Україні об'єктивно наявний дисбаланс між економічними реаліями ринку та розвитком законодавства, що ускладнює створення формально-інституціональних норм регламентації процедури емісії та обігу криптовалют і, в свою чергу, посилює можливі ризики на макро- і мікрорівнях. Сервіси криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Dash, Monero та ін.) зробили потужний крок уперед за невеликий час. Тепер у користувачів немає необхідності втрачати гроші на операціях через посередників, виплачуючи відсотки. Можна використовувати криптогаманець на своєму комп'ютері або ж зберігати кошти онлайн на певному сервісі. Природним є завантаження необхідного програмного забезпечення із сайту і встановлення на своєму комп'ютері з урахуванням операційної системи. Краще обирати повні версії, а не «легкі» варіанти – це вимагає місця на диску, часу і трафіку, але цей варіант більш надійний.

Незважаючи на інституціональну невизначеність, у 2017 р. Україна впевнено увійшла до числа країн-лідерів із використання криптовалют. Ігнорування державними структурами того факту, що такі передові електронні технології, до яких належить електронна готівка, стають в Україні одним із способів для взаєморозрахунків громадян та юридичних осіб, є явно непродуктивним способом оптимізації ринку.

Перевагами криптовалют є відсутність зовнішнього чи внутрішнього адміністратора, анонімність, можливість для інвестування, відносна надійність, неопосередкованість, незалежність від політичної ситуації, оперативність, спрощення транскордонних платежів, доступ малого та середнього бізнесу до міжнародних ринків збуту, можливість трейдерам заробляти на біржах криптовалют, відкритий код криптовалюти та ін.

Однак, як і будь-яке інше нове явище, криптовалюта викликає чимало сумнівів: по суті, це незабезпечений платіжний засіб, що не має ВВП, на який спираються всі традиційні валюти; їх емісія мало контролюється; попри весь надпотужний захист, біржі криптовалют також уразливі до хакерських атак.

Література:

1. У Відні відкрився перший у світі біткойн-банк // Конкурент – ділове інтернет-видання Волині. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://konkurent.in.ua/news/svit/11839/u-vidni-vidkrivsyu-pershij-u-svitibitkojnbank.html>

2. Куцевол М.А. Поняття та економічна природа крипто валюти / М.А. Куцевол, О.А. Шевченко-Наумова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/16391/1/79-85.pdf>

3. Що таке біткоїн? // Invest-Program – прибуткове інтернет-інвестування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invest-program.com.ua/shho-take-bitkoin/>.

Гінкул А. О.

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

КРИПТОВАЛЮТА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ РОЗВИТКУ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Криптовалюта – вид цифрової валюти, емісія та облік якої засновані на асиметричному шифруванні і застосуванні різних криптографічних методів захисту. Функціонування системи відбувається децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі [1].

Криптовалюта – це зашифрована інформація, скопіювати яку неможливо. Криптовалюта емітується безпосередньо в мережі і ніяк не пов'язана з будь-якою валютою або з державною валютною системою. Це

суттєва відмінність від звичайних грошей, які перш, ніж з'явитися на рахунку в електронному вигляді, спочатку повинні бути внесені на рахунок у грошовому еквіваленті. Тобто для звичайної валюти електронний вигляд – лише одна з форм представлення.

На даний момент у світі кількість видів криптовалют вже наближається до тисячі і ринок продовжує зростати. Біткоїн – це перша і найвідоміша з безлічі інших віртуальних електронних валют. Його кваліфікують як віртуальну валюту, грошовий сурогат, електронну послугу, електронну інформацію, нематеріальну цінність, приватні гроші, віртуальний товар тощо [1].

Біткоїн функціонує без будь-якого контролюючого органу або центрального банку; обробка транзакцій і емісія здійснюються колективно учасниками мережі, дозволяє проводити будь-які операції анонімно, без ідентифікації користувача. Біткоїн має відкритий вихідний код; ніхто не володіє і не контролює біткоїни, але всі можуть стати учасниками мережі.

Враховуючи незалежність біткоїну від світових фінансових систем, ставлення до нього неоднозначне, а в багатьох країнах статус криптовалюти досі не визначений. У квітні 2017 року уряд Японії офіційно визнав біткоїн платіжним засобом, який виконує функцію валюти. Водночас офіційною грошовою одиницею залишилася лише ієна. Ще одна країна – Південна Корея – заявила про намір легалізувати криптовалюту. На початку серпня 2017 року в Національному банку України заявили, що відсутність у світі єдиного підходу до визначення правового статусу найпоширенішої криптовалюти – біткоїна – ускладнює вирішення цієї проблеми в Україні.

Біткоїн дістався Україні більш як сім років тому, але помітне визнання вперше отримав, опівночі 18 грудня 2016 року. Тоді було націоналізовано найбільший банк країни – «Приватбанк». Українці побачили, що їхні активи опинились під загрозою моніторингу з боку держави і почали їх переводити у криптовалюту [2].

Заступник голови Національного банку України заявив, що в Україні криптовалюти не отримали визнання. Криптовалюта не є повноцінною валютою, оскільки не має центрального емітента, тому Національний банк України не може визнати це платіжним засобом. Головною причиною є те, що існує ймовірність втрати грошей, зокрема, внаслідок шахрайства з криптовалютами [3].

Ринок обігу криптовалюти має свою специфіку, яка полягає в високих коливаннях вартості криптовалюти, і частими випадками шахрайства. Тому для власників криптовалюта може розглядатися не як платіжний засіб, а як інвестиційний актив або засіб для спекулятивного заробітку. Прямої законодавчої заборони на операції з використання криптовалюти в Україні не існує, саме тому ані роз'яснення Національного банку України, ані інші підзаконні нормативно-правові акти не можуть замінити закон, який би прямо врегулював або заборонив обіг криптовалюти [3].

Активний розвиток криптовалютних відносин потребує правового врегулювання. На даний момент в Україні утворився правовий вакуум. Відповідно до чинного законодавства, криптовалюта в якості взаєморозрахунків використовуватися не може, відповідно, біткоіни як платіжний засіб – неспроможні. Отже, фізичні чи юридичні особи, які використовують валюту біткоін, здійснюють операції та ведення бізнесу на власний страх та ризик без жодних гарантій зі сторони держави. НБУ застерігає від операцій з криптовалютами, в тому числі у біткоінах, поки не буде створена система правил, яка зможе запобігти зловживанням.

Саме тому, законотворчим пріоритетом у найближчий час є внесення змін до Податкового кодексу з приводу оподаткування криптовалютних операцій. А також визначення основних термінів та регулювання криптовалютних відносин.

Література:

1. Мартинов У. Р. Електронні гроші й мобільні платежі: Навч. посібник./ У. Р. Мартинов. – К.: КНОРУС 2009. – 368 с.

2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/ua/>
3. Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/>

Гнатенко Д.О.,

Одеський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

КРИПТОВАЛЮТА – ІННОВАЦІЯ СЬОГОДЕННЯ

У 2009 р. вперше пояснив принцип роботи криптовалюти японський програміст Сатоші Накамото, який почав розробку першої криптовалюти Bitcoin у 2007 р. Термін «біткоїн» запозичений з англійської мови (bitcoin) і утворився шляхом злиття двох слів: «bit» (мінімальна одиниця комп'ютерної пам'яті) і «coin» (монета) [1]. Bitcoin (BTC) – це інноваційна мережа платежів і новий вид грошей, в яких немає емісійного центру і грошових знаків, а є лише записи в комп'ютерах. Віртуальна валюта може використовуватися по всьому світу за допомогою звичайного доступу в Інтернет та власних персональних комп'ютерів [2]. Отримання кожної нової одиниці криптовалюти супроводжується певними витратами електроенергії і робочого часу комп'ютера. Тому прийнято вважати, що «занепад» криптовалюти настане тоді, коли на видобуток її одиниці витратиметься більше ресурсів, ніж її реальна вартість.

BTC має свої переваги та недоліки. Прихильники використання системи BTC виокремлюють три основні переваги: відсутність інфляції; анонімність; значна економія витрат на емісію грошей [3]. Опоненти використання BTC наводять два основних недоліки віртуальної валюти. По-перше, анонімність переказу коштів заважає державі контролювати

переміщення валюти, що робить можливим безперешкодне виведення коштів з країни, а також це дає інструмент для розвитку ринку нелегальних товарів (наркотиків, зброї, контрабанди тощо). По-друге, дефляційна природа валюти призводить до скорочення витрат населення і збільшення їх накопичень. А це негативно впливає на економіку країни в цілому [4].

За наявної в Україні ситуації ігнорування ринку криптовалют із боку держави не є продуктивним способом розв'язання ситуації. Конструктивним є розгляд цього явища як альтернативи наявній системі або як доповнення до неї. На початок 2017 р. найбільш поширеними в Україні були такі криптовалюти (табл. 1): Bitcoin (BTC) – найперша зі створених криптовалют, упевнено утримує пальму першості у світі й на українському ринку. Ethereum (ETH) – криптовалюта, що була випущена лише в 2015 р. на базі технології Ethereum, яка належить до блокчейн-систем, заснованих на використанні розподілених баз даних. Рекордно швидке зростання криптовалюти Dash аналітики пов'язують із виходом оновлення Dashv12.1 – «Sentinel», покликаною підвищити швидкість роботи, поліпшити рівні забезпечення секретності і координації в мережі. Monero (XMR) – криптовалюта з відкритим вихідним кодом, що відрізняється безпекою й анонімністю. Ripple (XRP) – платіжна система з відкритим вихідним кодом, де внутрішньою платіжною одиницею є однойменна криптовалюта.

Таблиця 1

Криптовалюти, поширені в Україні

Назва	Ринкова капіталізація, \$	Вартість, \$	Обсяг (24 h), \$	Зміна, %
Bitcoin	20 185077 260	1244,67	256 726,000	0,06
Ethereum	2 864 517 852	31,91	104 260,000	13,05
Dash	711 744 661	99,32	76 761,600	28,07
Monero	255 064 259	18,06	8830,530	4,67
Ripple	240 147 252	0,006440	1258,580	2,29

За умови постійного вдосконалення ІТ-технологій, належного криптографічного захисту, законодавчого регулювання, покращення інфраструктури функціонування нового виду грошей, зважаючи на динаміку зростання курсів та загальну капіталізацію, криптовалюти займатимуть усе більш помітне місце в житті українців [5].

В Україні органи влади намагаються пояснити сутність біткоїнів та його аналогів, але все-таки питання про правову природу є нерегульованим. Незважаючи на інституційні пастки та ризики у використанні криптовалюти, в Україні з Bitcoin як зі зручною формою конвертування працюють Приватбанк, Ощадбанк, Альфа банк, ПУМБ, Креді Агріколь [1].

У даний час віртуальні валюти не ставлять під загрозу фінансову стабільність, враховуючи їх обмежений зв'язок з реальною економікою, низькі обсяги торгів і відсутність широкого визнання користувачів. Тим не менш, розвиток повинен ретельно контролюватися, оскільки ситуація може суттєво змінитися в майбутньому.

Можна з впевненістю сказати, що віртуальні інноваційні валюти – це валюти майбутнього, тому що володіють великим потенціалом розвитку. Віртуальні валюти є техніко-економічною інновацією сьогодення, поширення і становлення яких залежатиме від часу і швидкості впровадження науково-технічних досягнень у фінансовій сфері.

Весь фінансовий світ сьогодні визначається з своїм ставленням до криптовалюти (віртуальних грошей). Відношення урядів і центральних банків різних країн щодо застосування цих новацій прямо протилежні. Деякі науковці вважають, що віртуальні гроші (криптовалюти) – це злочин, а інші – прогрес.

Література:

1. Режим доступа:
<http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/14881/1/%D0%96%D0%B5D0%BB%D1%8E%D0%BA%20%D0%A2..pdf>
2. Режим доступа: <http://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1502/15kgtviv.pdf>

3. Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/5-2015/168.pdf>
4. Тарас Ш. Криптовалюта: что такое Биткоин? [Электронный ресурс] / Ш. Тарас. – Режим доступу: <http://www.profvest.com/>
5. Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-1-2017/12.pdf>

Горобець А.Ю.

Київський національний торговельно-економічний університет

ВПЛИВ ТЕХНОЛОГІЙ БЛОКЧЕЙН НА РОЗВИТОК БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

Під впливом науково-технічного розвитку активно змінюються різні галузі життя та існування людини. Україна довгий час не могла наздогнати за технологічним аспектом більш розвинені країни, проте на даний момент за допомогою інтернет-ресурсів здійснюються операції щодо зв'язку, торгівлі, подорожей тощо. Фінансова та банківська системи України навпаки більш схильні до використання класичних методів діяльності. До цих систем були введені нові способи функціонування, наприклад інтернет-банкінг, але дотепер кардинальних змін банківська система України не зазнавала. Втім, з'явився фактор, за яким фінансова система наздоганяє технологічно активні країни – блокчейн [1].

У загальному розумінні система блокчейн – це певна база даних, яка зберігає в собі інформацію про кожну транзакцію, проведену в цій базі. При створенні цієї бази використовувалася принципово нова крипто валюта – біткоін. Основа системи блокчейн у зберіганні інформації на принципах відкритості і безпечності, при цьому розподіляючи її між ланцюгами «блоків», які і забезпечують складність підробки інформації.

Загалом, система була заснована для використання у контексті розвитку криптовалюти. Зараз же блокчейн функціонує самостійно і, потенційно, може замінити звичні установи – нотаріальні контори, посередницькі установи, банки, тобто ті, у яких зазвичай відсутня довіра між контрагентами. База, наразі, використовується і тестується у різних галузях – економіці, енергетиці, медицині і, зокрема, у банкінгу [2].

За результатами досліджень, до кінця 2018 року 15% фінансових установ використовуватимуть блокчейн в своїй практичній діяльності вже не на тестовій, а на постійній основі. Ці новаторські установи вважають, що ця система дозволить їм впровадити нові бізнес-моделі. Окрім того, за результатами опитувань більшість залучених банків планують з часом впровадити власну крипто валюту, відмінну від біткоїнів у блокчейні.

Вважається, що база блокчейн може стати реальною альтернативою існуючи платіжних систем, зокрема класичних систем електронних платежів. Наприклад, міжнародна платіжна система Visa вже відкрила проект щодо використання системи блокчейн і вбачає в ній можливість прискорення і здешевіння платежів і, крім того, систему, що значно знизить ризики появи шахраїв [3].

Від моменту її впровадження система блокчейн отримала велику кількість як позитивних, так і негативних відгуків. З одного боку, блокчейн – спосіб більш надійного і прозорого зберігання інформаційних даних, в тому числі і банківських, за яким зникає необхідність додаткових витрат коштів на посередників і завіритель. Цим самим знижується вартість здійснення банківських операцій і підвищується швидкість їх обробки. Це дозволить заощадити кошти не тільки на рівні споживача, а і на рівні держави. За попередніми розрахунками, масове впровадження блокчейн в Україні дозволить банкам зекономити більш ніж 20 мільярдів доларів за рахунок відмови від послуг посередників. Також, база блокчейн дозволить загалом спростити розрахунки шляхом відмови від великої кількості контрагентів, процесів та елементів інформаційної інфраструктури. Тобто

зниження затрат і підвищення ефективності, очікувано, збільшать інтерес до впровадження блокчейну та його фінансування.

З іншого ж боку, швидке, неврегульоване державою впровадження системи може призвести до непередбачуваних наслідків. Звісно, програма передбачає безпеку у зберіганні даних, проте вона не захищає від внесення завідомо неправильної, помилкової інформації. Оскільки основою блокчейн у розрізі криптовалюти є біткоїн, то негативним показником для банків є низька пропускна здатність цієї цифрової валюти. Введення бази блокчейн також потребує неабияких зусиль з боку держави – виявлення необхідної кількості ресурсів, впровадження системи захисту, системи управління доступом та дослідження безлічі інших питань.

Вважається, що банківська система, яка запровадить блокчейн вважатиметься не лише найсучаснішою, а і наблизиться до впровадження інших сучасніших технологій криптографії та розподіленої бухгалтерської документації і, відповідно, обліку. Так само база блокчейн знизить кількість злочинів, пов'язаних з підrobкою валюти та документів, підвищить довіру до способів збереження інформації, стане засобом інтеграції до світових технологій.

Література:

1. Доповідь МІТ: Блокчейн для банків – Нова ера, чи все одо, що посадити свиню за стіл? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bitcoinzone.com.ua/2016/09/05>

2. Глущенко Н. Блокчейн в Україні: Що це за технологія і чим вона корисна? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ua.112.ua/statji/blokchein-v-ukraini-shcho-tse-za-tekhnohiiia-i-chym-vona-korysna-417161.html>

3. Що таке Blockchain і як її можуть використовувати банки? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bankchart.com.ua/depoziti/statti/scho_take_tehnologiya_blockchain_i_yak_yiyi_mozhut_vikoristovuvati_banki

ПРАВОВА НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ СТАТУСУ КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ

Історія криптовалют почалася в 2008 р., коли в Інтернеті під ніком Satoshi Nakamoto появилася опис біткоіна. В 2010 р. створено перший обмінник, де можна було обміняти криптовалюту на долари США, а вже в 2014 р. відбулася глобальна інтеграція криптовалют в світову фінансову систему, чому активно посприяли такі бізнес-гіганти як Microsoft, Dell, Greenpeace, Virgin Galactic, Wikipedia, Alphabet (Google). І хоча список криптовалют у світі налічує понад 2000 найменувань, на долю десяти найбільш популярних припадає 88% сукупного ринку: Bitcoin (45%), Ethereum (20%), Bitcoin Cash, Ripple (5%), Litecoin (2%), NEM, Dash, ІОТА, Monero та Ethereum Classic. [1]

Стрімкий ріст курсу біткоіна в 2017 р. загострив експертну дискусію щодо природи криптовалют: це гроші чи товар? Невизначеності в цій дилемі додають і різкі коливання курсу біткоіна; так, 8.11.2017 р. сягнувши рекорду в \$7600, біткойн за три дні обвалився до \$5500 (-27,6%), а вже 13-го листопада знову зріс до \$6539 (+19%) (дивись рис.1). Аналітики пояснюють стрибки курсу як метанням інвесторів між «класичним» біткойном та Bitcoin Cash, що став незалежною криптою в серпні, так і з проблемами переходу біткоіна на протокол SegWit2x, який мав би значно збільшити швидкість транзакції.

Криптовалюта стала фактором міжнародного фінансового ринку, з яким вже не можна не рахуватися. Тому деякі розвинені країни визнають «крипту» валютою – іноземною чи приватною. Приміром, у Швейцарії, США та Японії біткоіни розглядають як іноземну валюту (фінансовий

актив); такий підхід легалізує криптовалюту як засіб обміну, але не робить його законним платіжним засобом.

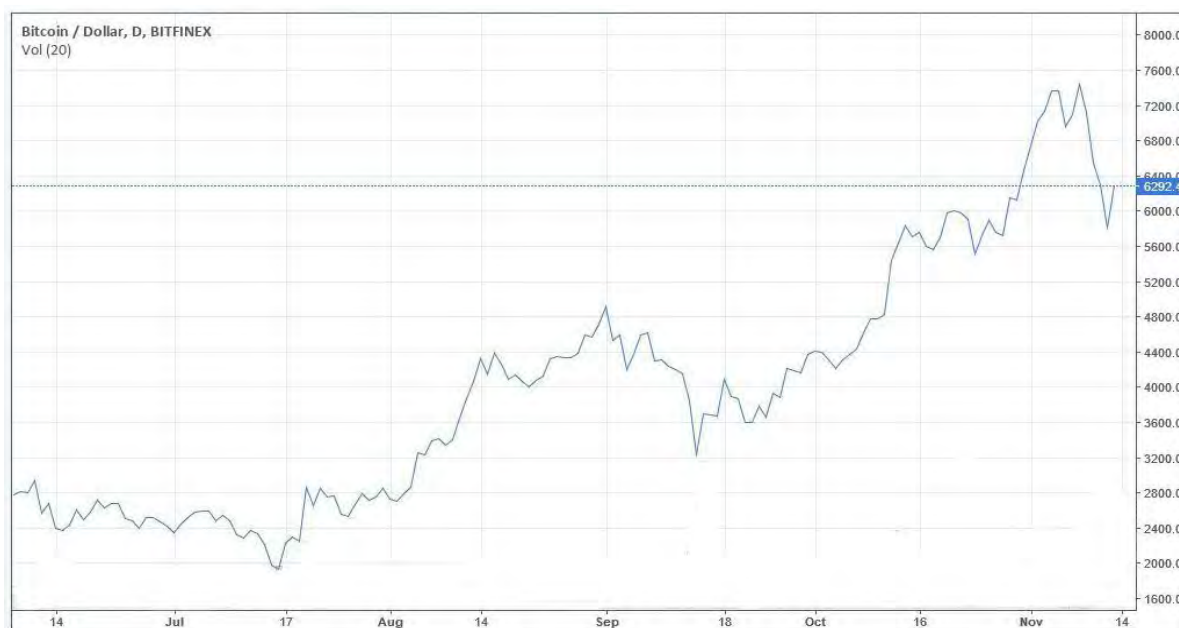

Рис.1. Динаміка курсу біткоіна, липень-листопад 2017 р. [2]

Іспанія ще в 2014 році визнала біткоін офіційною платіжною системою. Загалом законодавство ЄС класифікує Bitcoin як «цифрове представлення вартості, не підтвержене центральним банком або державним органом і не прив'язане до юридично встановлених валютних курсів, яке може використовуватися як засіб обміну для покупки товарів і послуг, їх передачі та зберігання, і може набуватися в електронному вигляді» [3]. Тобто криптовалюта визнається розрахунковою грошовою одиницею, а обмін традиційними валютами на одиницю біткоіна звільняється від сплати податку на додану вартість.

Україна належить до країн, де з правовим статусом криптовалюти досі не визначилися. Ще в листопаді 2014 р. НБУ дав роз'яснення щодо біткоіна, вважаючи його «грошовим сурогатом», не забезпеченим реальною вартістю, який не може використовуватися фізичними та юридичними особами на території України як платіжний засіб, оскільки це суперечить нормам українського законодавства [4]. Втім, роз'яснення НБУ

не встановлює відповідальність за використання криптовалюти, а тому не є правовою нормою.

Вироблення адекватної викликам часу позиції щодо правового статусу Bitcoin та його регулювання в Україні анонсувалося Радою з фінансової стабільності (засідання 04.09.2017 р.), однак діалог представників НБУ, Міністерства фінансів, Державної фіскальної служби, Державної служби фінансового моніторингу, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку, Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг завершився безрезультатно. Вирішено створити чергову робочу групу для «більш ґрунтовного аналізу правового статусу Bitcoin й інших криптовалют в Україні та світі» [5]. Фактично проблему залишили у невизначеному стані, що принаймні дивно, враховуючи, що з 1.09.2017 р. Угода про асоціацію між Україною та ЄС діє в повному обсязі, а отже уникнути «дрейфу» вітчизняного законодавства до європейських правових норм не вдасться.

Література:

1. ProfInvest: Инвестиции, криптовалюты, финансы [Електронний ресурс]: <http://profinvestment.com/crypto-currency-rating/>

2. Финстат. Аналитика и актуальная финансовая статистика [Електронний ресурс]: <https://finstat.info/dinamika-kursa-dollar-ssha-k-bitkoin-usd-btc>.

3. Коментар заступника Голови НБУ Олега Чурія щодо статусу Bitcoin в Україні / Національний банк України [Електронний ресурс]: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53411806

4. Роз'яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin / Національний банк України [Електронний ресурс] : https://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=11879608

5. Прес-реліз «Рада з фінансової стабільності обговорила...» / Національний банк України [Електронний ресурс]: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=54615341&cat_id=55838

БІТКОЇН В УКРАЇНСЬКІЙ ФІНАНСОВО-ГРОШОВІЙ СИСТЕМІ: ПЕРСПЕКТИВИ І НАСЛІДКИ

Чим швидше країна здатна впроваджувати інновації, тим краще її становище на міжнародній арені: якщо країна може швидко реагувати на нові ідеї у сфері економіки та переходити до більш прогресивних фінансових систем, то її розвиток можна вважати високим, а фінансову систему – розвиненою. Зараз популярності набуває не новий, але такий, що швидко розповсюджується, засіб грошового обігу – криптовалюта. Так, криптовалюти швидко заповнили фінансово-економічний простір, а зараз біткоїни вже прирівнюють до повноцінної валюти та багато країн задумуються про її легалізацію на національному рівні [1].

Біткоїн – найперша та найпопулярніша криптовалюта в світі, яка була винайдена ще в 2008-му році, але набула шаленої популярності останніми роками. Незвична назва пояснюється злиттям двох слів – «bit» і «coin», що з англійської означає «біт» (найменша одиниця пам'яті) і «монета» відповідно. Особливість цієї валюти полягає в тому, що єдиний центр емісії відсутній і це дозволяє здійснювати будь-які фінансово-кредитні операції анонімно, без ідентифікації користувача. Біткоїни легалізовані лише в деяких країнах (Японія), а в багатьох (Росія, Китай) – робляться перешкоди для входження криптовалют на фінансовий ринок, саме тому є багато дискусій щодо того чи варто взагалі легалізувати криптовалюти на законодавчому рівні.

Впровадження системи біткоїнів в Україні може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Зокрема, до позитивних можна віднести:

1. Рівні умови для усіх учасників операцій (усі користувачі системи знаходяться у рівних умовах, мають рівні права і обов'язки).

2. Відсутність обмежень у здійсненні платежів (платежі можна проводити в будь-яких обсягах і в будь-якій кількості).

3. Найнижчі комісії серед усіх існуючих платіжних систем.

4. Розширення можливостей для ведення бізнесу (це особливо важлива перевага, оскільки Україна рухається в цьому напрямку).

5. Високий рівень безпеки (біткоїн має найвищий рівень захисту електронних гаманців, не дивлячись на те, що всі операції виконуються в режимі он-лайн).

6. Легкий контроль (у системі біткоїн можна відслідкувати весь шлях криптовалюти від її створення до кінцевої точки використання).

До негативних наслідків впровадження біткоїнів можна віднести такі аспекти:

1. Недостатня розповсюдженість біткоїнів.

2. Непередбачуваність процесу розвитку криптовалюти.

3. Нестійке становище (їх ринок то обвалюється, то швидко набирає обертів знову (наприклад станом на 4-те листопада 2017-го року ціна на криптовалюту вперше перетнула позначку у 6600 доларів за одиницю, згідно даних CoinDesk, що перевищило останній показник ціни біткоїна майже на 400 доларів [2])).

4. Законність біткоїнів (зараз в Україні криптовалюти не визнаються на законодавчому рівні, але, згідно заяв міністра фінансів Олександра Данилюка, уряд буде розглядати можливість визнання біткоїнів на національному рівні за повноцінний засіб платежу [3]. НБУ наразі працює над питанням визначення статусу біткоїна, адже ця валюта не заборонена як така, але й не дозволена. Ще у вересні Нацбанк заявив, що не може визнати криптовалюти повноцінною валютою і попереджає про ризики шахрайств. Пізніше в НБУ заявили, що готові визначати біткоїн лише як майновий актив. Таке обмеження може бути впроваджене через те, що біткоїн може стати інструментом легітимізації коштів, набутих в обхід законодавства і щодо джерела походження котрих немає даних).

5. Відсутність гарантій (біткоїн – стартап, курс валюти встановлюється ринком, а гарантій на те, що власники біткоїнів зможуть отримати свої гроші назад, ніхто не надає).

Отже, легалізація біткоїнів на законодавчому рівні може мати як позитивні, так і негативні наслідки для вітчизняної економіки. З одного боку – це крок вперед для країни як для модернізованої та осучасненої, але з іншого – це дуже ризикований крок для потенційних інвесторів (яких мало в Україні), що мають на меті вкласти капітал у біткоїн, тому що є великий ризик їх швидкого обвалу. Україна і так має великі прогалини у оновленні та модернізації багатьох галузей, а, загальмувавши покращення фінансово-кредитної системи, ми змушені будемо зупинитися у розвитку та залишитися на дуже низькому рівні інвестиційної привабливості.

Література:

1. Про перспективи криптовалют в Україні: [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/08/31/628484/>
2. CoinDesk: [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://www.coindesk.com/>
3. Біткоїн, блокчейн і майнінг. Кому потрібна криптовалюта і як держави її контролюють: [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi/bitkoyin-blokcheyn-i-mayning-komu-potribna-kriptovalyuta-i-yak-derzhavi-yiyi-kontrolyuyut-1016475.html>

Зубрицький Г.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

КРИПТОВАЛЮТИ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Беззаперечний підйом популярності криптовалюти в останні роки заставив експертів обговорювати всерйоз місце криптовалюти на

фінансовому ринку. Окрім підйому популярності причиною звернення уваги на криптовалюти слугував їх вигляд, а саме компютерезованої форми грошей, яка не перебуває в жодному центральному банку, і зазвичай використовує онлайн, як бухгалтерську базу даних, за допомогою якої користувачі можуть надіслати один одному віртуальні гроші. Прикладом криптовалюти яка здатна впливати на фінансовий ринок і на економіку загалом є криповалюта під назвою Біткоїн «англ. Bitcoin». Біткоїн не мають реальної вартості і не відображають загального стану економіки конкретної країни, оскільки є міжнародною валютою. Ідея їх створення полягає в створенні не представників повноцінних грошей(наприклад, золота), а їх аналога, що володіє властивостями повноцінних грошей. Найважливішою характеристикою даної валюти є її децентралізованість. В даної криптовалюти відсутні емісійні центри. Також дана валюта не залежить від банківської системи, а отже регулятори фінансових ринків не контролюють її.

Механізмом емісії даної валюти в світі виступають самі користувачі які встановлюючи спеціальні програми на свої комп'ютери, які в свою чергу забезпечують виконання математичних обчислень для підтвердження транзакцій і забезпечення безпеки мережі. В якості винагороди користувачі можуть отримувати комісійні за підтвердження транзакцій які були опрацьовані їх комп'ютерами в вигляді новостворених біткоїнів. Розробники системи фактично замінили традиційну банківську систему на альтернативну у вигляді користувачів що займаються емісією нових біткоїнів, тобто замість банків в системі обороту біткоїн виступають звичайні люди, які зацікавлені в отриманні прибутку без особливих зусиль.

Транзакції зберігають анонімність і ніхто не в силах зламати даний тип операцій, так як вони реєструють операції в формі коду, який складається з 128 крипто-символів, які потім обробляються програмою біткоїн і приймають новий вигляд. Тільки продавець і покупець є учасниками угоди.

Низькі комісії є одним з ключових чинників популяризації крипто валюти біткоїн. Так на теперішній час, платежі в системі біткоїн виконуються, або зовсім без комісії, або з мінімальною комісією. Користувачі на власний розсуд можуть вибирати пріоритет оброблення платежу включаючи комісію чи ні, від чого буде залежати швидкість підтвердження транзакції в системі.

Ще одною з переваг даної криптовалюти є необмежені можливості транзакцій. Так кожний користувач, який бажає здійснити платіж, має змогу платити кому завгодно, куди завгодно і коли завгодно. Транзакції не можливо заборонити, відтак кожна транзакція буди доходи до кінцевого адресата не залежно від території і країни в якій він проживає.

На сьогодні криптовалюти виступають новим фінансовим інструментом, через низку унікальних властивостей які присутні криптовалютам і набувають широкого розповсюдження в світі через свої унікальні переваги, демонструють стрімкий ріст і залучення все нових користувачів. Криптовалюти створюють вплив на економіку країн з середини оскільки, самі виступають незалежним методом заробітку для широкого кола осіб. А отже беззаперечно можуть представляти нові можливості для національних економік.

Ісай М.С.

Кременчуцький національний університет імені М. Остроградського

ЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Криптовалюти вважаються майбутнім фінансової системи, що замінить усі готівкові гроші та банківські картки. Зважаючи на швидкий розвиток сфери цифрових валют, таке положення вважається повністю оправданим.

Bitcoin – перша електронна валюта, що включає в себе набір даних, ретельно захищених від злону і копіювання за допомогою різних

криптографічних (шифрувальних) методів захисту. Bitcoin не має централізованого управління та емітентів, транзакції із цифровим підписом між двома вузлами передаються до всіх вузлів мережі peer-to-peer, а самі дані про переміщення коштів зберігаються у розподіленій базі даних. При здійсненні транзакції користувач додає до монети відкритий ключ адресата і підписує її своїм особистим закритим ключем. Щоб запобігти подвійному списанню однієї монети, всі транзакції транслюються іншим учасникам, а повний список транзакцій в анонімному вигляді зберігається в розподіленій мережі. При кожній новій транзакції ключі перевіряються за списком попередніх транзакцій. Отже, bitcoin заснований на записі переміщень грошових коштів з використанням асиметричного шифрування. Для запобігання багаторазової витрати однієї і тієї ж суми мережа реалізує щось подібне розподіленому серверу часу, використовуючи ідею ланцюжка хешів, кожен з яких обчислюється на базі попереднього. Для зменшення розміру розподіленої мережевої бази даних використовується деревоподібне хешування. Головна ідея bitcoin – створення валюти, яка працюватиме прозоро, вільно поширюватиметься і не знеціниться. Криптовалюта має надійний захист від підробки, нею можна миттєво розрахуватися будь-де у світі за наявності підключення до інтернету. Водночас переказ відбувається анонімно і без стягнення комісії банком. Окрім bitcoin, існує безліч інших цифрових валют, які відрізняються за способом криптографії, тобто за власним унікальним шифруванням даних. Найпопулярніші з них – Ethereum, Dash, Bitcoin Cash, Litecoin та багато інших.

До основних переваг bitcoin можна віднести наступне:

- інвестиції – технологія на якій побудовано bitcoin забезпечує дефляцію (тобто його емісія та її швидкість обмежена). Відповідно ціна буде постійно збільшуватися. Так за весь період використання ціна за одиницю bitcoin зросла у 4 мільйони разів;

- анонімність – bitcoin квазіанонімний, тобто будь-який користувач має змогу побачити, які транзакції проводилися через той чи інший гаманець, але особа, яка стоїть за гаманцем — невідома;

- безпека заощаджень – характеризує децентралізацію. Тобто bitcoin неможлива «заморозити», перешкоджати його використанню, або якимось чином обмежувати доступ до гаманця без вашого дозволу. Єдиним способом припинити функціонування bitcoin — це вимкнути інтернет по всьому світі;

- мшвидкі перекази – комісії за послуги bitcoin складають менше одного відсотку. При цьому швидкість переказу за транзакцію складає від секунди до хвилини, навіть, якщо не виставляти винагороду — транзакція пройде не довше, аніж за 2 хвилини;

- торгівля на біржі – bitcoin як будь-яка валюта підтверджений постійними коливаннями, що відкриває можливість для спекуляції з метою отримання прибутку. Багато компаній та незалежних інвесторів використовують bitcoin як актив, а також bitcoin внесений до системи Bloomberg.

Виходячи із рисунка 1 слідує, що курс bitcoin протягом досліджуваного періоду збільшився на 5152 доларів США, а капіталізація ринку криптовалют складала більше ніж 200 млрд. доларів США. Такі зміни курсу пов'язані із його незалежністю від світових фінансових систем, та зростання попиту на технології криптовалют.

Рис.1 Динаміка курсу біткоїн

Наприклад, в Японії bitcoin є законним платіжним засобом з податком на його купівлю. У Китаї bitcoin вважається віртуальним

товаром, операції з bitcoin заборонені для банків, але дозволені для фізичних осіб. В Австралії bitcoin розглядається як власність, а транзакції з ним — як бартер. У США bitcoin вважається лише віртуальною валютою, а ставлення до криптовалюти залежить від штату.

У лютому 2017 року в Австрії відкрився перший у світі bitcoin-банк, де встановлені спеціальні банкомати, які дозволяють обмінювати криптовалюту на євро і навпаки. Подібні банкомати існують і в Азії. При цьому слід зазначити, що деякі приватні та державні установи також приймають оплату за товари та послуги у bitcoin та інших криптовалютах. І це незважаючи на ті фактори, що з кожним днем у світі росте число державних та приватних установ, що приймають оплату за товари та послуги у bitcoin та інших криптовалютах.

В Україні 30 травня 2016 року з'явилася перша українська крипто валюта – Карбованець (Ukrainian Karbowanec або KRB). Вартість якого станом на 14.11.2017 р. складала 0,607 доларів США. Водночас у травні цього року в Україні відкрився перший bitcoin-автомат у м.Одеса, що підтримує операції за двома напрямими, обміну готівки на bitcoin і навпаки. Але Національний Банк України, як головний регулятор грошового ринку держави, на сьогоднішній день не визначає правового статусу криптовалют, через відсутність консолідованого підходу до класифікації bitcoin та регулювання операцій з ним у світі. Поширенню криптовалют в Україні сприяє організація Bitcoin Foundation Ukraine, яка розглядає криптовалюту як інвестиційний актив.

Література:

1. Українська біржа криптовалют [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://btc-trade.com.ua>
2. Офіційний сайт Bitcoin Foundation Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bitcoinua.org>

МОНЕТАРНІ ТА ФІСКАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ BLOCKCHAIN ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІК

Blockchain – це один з революційних технологічних проривів двох минулих десятиліть. Структурно, Blockchain є мережею що створює часові мітки у транзакціях, шляхом хешування (невідворотним механізмом маркування) їх у потокову послідовність груп або блоків транзакцій, кожна з яких містить нову інформацію плюс хеш попереднього блоку. Цей ланцюжок блоків забезпечений криптографічними підтвердженнями, які в наш час виникають внаслідок використання величезної розподільної потужності окремих серверів [1]. Переваги технології блокчейна у сфері захищеності та швидкості транзакцій можуть бути використані для досягнення нового, більш ефективного рівня мікроекономічних та макроекономічних відносин в країні, всі економічні процеси можуть бути реалізовані швидше, надійніше і більш прозоро.

Технологію Blockchain на теренах вітчизняної економічної науки, здебільшого розглядають як базис криптовалют, посилаючись на положення Сатоші Накамото «Bitcoin: A Peer-to- Peer Electronic Cash System» [2]. Тим не менш, за 9 років розробки цієї технології відкрилися нові можливості її використання. Яскравим прикладом слугують смарт-контракти, через які здебільшого і реалізуються нові можливості. Смарт-контракти – це незалежні комп'ютерні системи, записані у вигляді коду, що забезпечує виконання певних умов учасниками Blockchain.

Можливості у фіскальній сфері відобразилися в таких штатах як Делавер, Іліноїс та Вермонт, де в 2016 році запустили розподілені реєстри Blockchain. Схожою є система KSI в Естонії. Роботи, щодо створення

захисту та відстеження звітності за допомогою технології проводяться також з урядом Грузії. Проте найбільш широко такі можливості виражені в звіті міжнародної аудиторської компанії PwC [3]:

- Перш за все, технології Blockchain можуть допомогти із прозорістю податків. Прозорий реєстр надасть швидкий доступ до фінансової звітності в режимі реального часу задля перевірки точності використаної цінової моделі, особливо у випадках з офшорними операціями. Більше того, така прозорість розширить можливості для міжнародного аудиту.

- Питання яке намагаються вирішити починаючи з епохи «бартерної економіки» – трансфертне ціноутворення та операційні витрати. Якщо транзакції виконуватимуться шляхом смарт-контракту, з точно вирахуванням ПДВ, що надходить до Держави (і все це протягом однієї комплексної операції) то зазначені витрати зменшаться, а ризик шахрайства буде прямувати до нуля.

- Інформація про податки (використання), зазвичай, має довгий шлях до їх платників, через розгалужену бюрократичну систему. Blockchain надає можливість швидкого доступу громадянам до завантаження, поширення та перегляду податкових даних, що не тільки підвищить бажання до своєчасної сплати податків, а й трансформує її у систему моментальної сплати.

Можливості в монетарній сфері.

- Масовий перехід банківської системи на хмарні сховища забезпечується Blockchain, адже він виступає в ролі універсального, моментного, доступного, безвітказного, публічного сховища даних. Таким чином всі документи, такі як договори, контракти, ідентифікаційні картки, історії рахунків, кредитні історії, тощо зберігатимуться у Blockchain [4].

- Здійснення проекту «Cashless economy», шляхом часткового, або повного переходу країни на національну криптовалюту.

● Blockchain полегшує міжнародні розрахунки завдяки імплементації фізичних осіб в світову систему, підвищення мобільності, децентралізації управління та легкості створення та поєднання економічних систем [4].

Імплементація в Україні. Важливим рішенням стала кооперація Уряду з розробником програмного і апаратного забезпечення для роботи з Blockchain – BitFury Group 24/5/2017, яка відкрила нам шлях до усіх фіскальних переваг технології. Через двадцять днів після даної заяви, Інтерфакс-України повідомив, що НБУ розглядає можливість випуску електронної гривні на базі існуючої фіатної одиниці та технології Blockchain, що є яскравим прикладом монетарної імплементації.

Таким чином, ми бачимо, що можливості наявні як для національних економік розвинутих країн, де вже починається побудова фіскальної та монетарної політики на основі Blockchain (таких як Великобританія, Канада, Сингапур, Китай), так і для країн з перехідною економікою на зразок України.

Література:

1. Ethereum: A Next-Generation Smart Contract and Decentralized Application Platform [Електронний ресурс]:
<https://github.com/ethereum/wiki/wiki/White-Paper>
2. Bitcoin: A Peer-to- Peer Electronic Cash System, Satoshi Nakamoto [Електронний ресурс]: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
3. How blockchain technology could improve the tax system, PwC [Електронний ресурс]:
4. <https://www.pwc.co.uk/issues/futuretax/how-blockchain-technology-could-improve-tax-system.html>
5. Blockchain Blueprint for a New Economy, Melanie Swan// O'Reilly Media, Inc. USA -2015.

ЩО ТАКЕ КРИПТОВАЛЮТА ТА ЯК ВОНА ЗДАТНА ВПЛИНУТИ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН?

Розвиток технологій дає поштовх прогресивному розвитку не лише виробництва, а й грошово-кредитної системи у буквальному сенсі. Криптовалюта – специфічне явище, навколо якого точиться велика кількість чуток та дискусій. Важко навіть сказати напевне, чи є сенс довіряти криптовалютам, коли ми почули про їх існування відносно нещодавно. Проте вже сьогодні окрім появи криптовалют, з'явилися і біржі криптовалют, де учасники мають змогу придбати цифрову валюту або обміняти її на гроші.

В Україні ставлення до криптовалют залишається досить неоднозначним. Недовіра простих українців може виникати хоча б через те, що Національний банк України не просто відмовився визнавати криптовалюту реальними грошима, а й назвав його грошовим сурогатом. До того ж, в мережі Інтернет існує велика кількість шахраїв, яких навряд можна притягнути до кримінальної відповідальності і повернути втрачені кошти. Але не лише в українців сформувалось спірне ставлення до цифрових валют. Так, американський фінансист, голова і генеральний директор американської мультинаціональної інвестиційної корпорації «BlackRock» Лоуренс Дуглас Фінк у жовтні 2017 р. на засіданні Інституту міжнародних фінансів заявив, що найпопулярніша криптовалюта BitCoin – це «індекс відмивання грошей» [1].

Важливо розуміти, які можливості здатна створити криптовалюта на фінансовому ринку і які ризики очікують нас з плином часу. Деякі країни ще досі не визначились, як саме ставитись до криптовалют, проте вже на початку 2017 року уряд Японії визнав на офіційному рівні криптовалюту

як повноцінний платіжний засіб, а Народний банк Китаю збирається випустити свою національну криптовалюту, задля підвищення стабільності юаня [2]. Але існує думка, що національна цифрова валюта будь-якої країни не здатна перевершити біткоїн хоча б через те, що система національних криптовалют може виключити будь-якого учасника, спираючись на правила гри уряду, що істотно підриває довіру користувачів [3]. Та не варто дивуватись тому, що це розглядають вже на міжнародному рівні, адже на сьогоднішній день вже існує близько тисячі різновидів криптовалют і з кожним днем ця цифра зростає.

Дослідження криптовалют ставить більше нових питань, ніж дає відповідей, проте навіть на даному етапі вже існують чіткі уявлення щодо переваг та недоліків криптовалют. На нашу думку. головною перевагою криптовалюти є те, що вона не зазнає впливу інфляції, бо емітується обмежена кількість монет (наприклад, кількість біткоїнів ніколи не перевищить 21 мільйон одиниць, а сам біткоїн можна ділити [4]. Але поруч з такою вагомою перевагою стоїть і обтяжуючий недолік, а саме високий ступінь мінливості (волатильність).

Саме цим недоліком і відрізняється ринок криптовалют від фондових ринків, бо наприклад, з 2013 року (рік появи біткоїну) і до сьогоднішнього дня, його курс зріс на 5500 відсотків. Хоча прихильники цієї цифрової валюти вважають, що волатильність біткоїну – це суцільна перевага, бо щотижнева волатильність біткоїну на протязі року може сягати близько 60%.

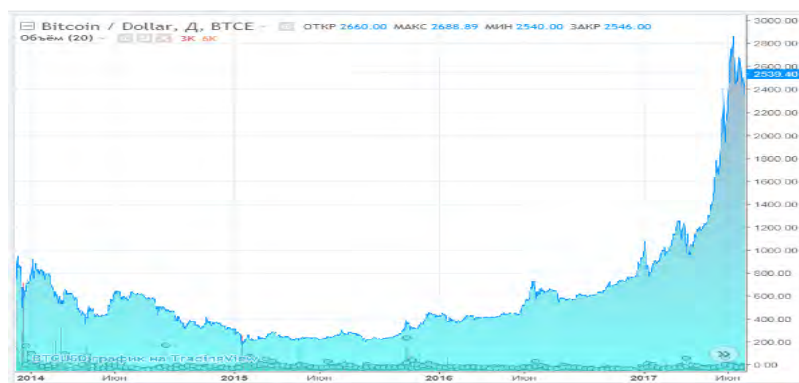

Рис. 2. Зміна курсу BitCoin з 2014 р. по червень 2017 р. (джерело: [5])

Криптовалюти – це, безсумнівно, крок вперед. Проте чи буде це крок назустріч економічному зростанню національних економік чи крок до нової економічної кризи – покаже час.

Література:

1. Інтерв'ю Лоуренса Дугласа Фінка на засіданні Інституту міжнародних фінансів [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.cnbc.com/2017/10/13/blackrock-ceo-larry-fink-calls-bitcoin-an-index-of-money-laundering.html>.

2. Власті Китаю задумались над випуском національної криптовалюти [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://finance.bigmir.net/news/87072-Vlasti-Kitaya-zadymalis-nad-vipyskom-nacionalnoi-kriptovaluti->.

3. FERANDEZ A. WHY NATIONAL CRYPTOCURRENCIES WILL NEVER BEAT BITCOIN [Електронний ресурс] / AKIN FERANDEZ. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://bitcoinist.com/national-crypto-never-beat-bitcoin/>

4. Пашинська А. Що таке біткоїн. Все про найчеснішу валюту [Електронний ресурс] / Анастасія Пашинська. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://espreso.tv/article/2017/06/09/matematychna_valyuta_abo_kolektyvna_il_yuziya_scho_take_bitkoiny_i_do_chogo_yogo_prykladaty

5. Голубев Я. Історія біткоіна - Графік курсу вартості біткоіна за весь час [Електронний ресурс] / Ярослав Голубев. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://great-world.ru/istoriya-bitkoina-grafik-kursa/>.

6. Біржі криптовалют [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://ru.bitcoinwiki.org/Биржи>.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БІТКОІНА ЯК НАЙПОПУЛЯРНІШОЇ КРИПТОВАЛЮТИ

Криптовалюта - від англійського «cryptocurrency», тобто віртуальна валюта, захищена криптографією. У світі зараз досить багато криптовалют (Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Peercoin), але найвідомішою з них є - Bitcoin (біткоїн). Біткоїни не випускаються центральним банком жодної держави і не залежать від кредитно-грошової політики тієї чи іншої держави. Емісія відбувається тільки в цифровому вигляді.

Віртуальні гроші Bitcoin створив програміст під псевдонімом Сатоші Накамото в 2009 році. Термін «Bitcoin» і алгоритм роботи біткоїн придумав саме він. Сатомі створив ще й спеціальний додаток - гаманець на вашому комп'ютері, що містить криптовалюту Bitcoin [1].

Перевагами криптовалюти порівняно з альтернативними національними валютами є можливість добувати їх самостійно кожному охочому, анонімність транзакцій, відсутність інфляції, підвищена захищеність (її неможливо скопіювати). Ще одна особливість криптовалют - ними можна користуватися під псевдонімом. Тобто всі транзакції між усіма електронними гаманцями знаходяться в загальному доступі, однак неможливо пов'язати це з конкретною людиною.

Недоліком криптовалют є те, що втрата пароля або доступу до електронного гаманця призведе до повної втрати криптовалюти. Крім того, не виключені варіанти, коли національний регулятор може заборонити користуватися таким видом розрахунків [2].

Емісія та облік криптовалют засновані на різних криптографічних методах. А функціонування відбувається децентралізовано, в розподіленій комп'ютерній мережі.

Нові Bitcoin або будь-яка інша криптовалюта створюються за допомогою процесу, який називається Майнінг. Майнінг - це вирішення якоїсь складної криптозадачі, яка вирішується методом повного перебору. Щоб добути нові біткоіни, потрібно обчислити нову унікальну послідовність блоків. Причому чим більше біткоінів видобуто, тим складніше отримати нові. Майнери конкурують, використовуючи все потужніші комп'ютери для вирішення складних математичних головоломок. В даний час, переможець нагороджується 25 біткоінами і визначається раз в 10 хвилин.

Також отримати криптовалюту можна як оплату за надані послуги та товари; обмін криптовалютою між приватними особами; покупка криптовалюти на біржах.

Слід зазначити, що криптовалюта - це реальний програмний продукт, зростання курсу якого залежить тільки від попиту та пропозиції між учасниками ринку.

Для зберігання Bitcoin є використовують оффлайн і онлайн гаманці.

Оффлайн гаманець - встановлюється і створюється на вашому комп'ютері. Але якщо ви забудете пароль або на комп'ютері полетить жорсткий диск - ви назавжди втратите доступ до своїх коштів.

Онлайн гаманець - всі дані зберігаються на сервері. Специфіка схожа з звичайним інтернет-банкінгом [1].

За даними блогу Visual Capitalist, станом на початок вересня 2017 року обсяг криптовалют у світі оцінювався у \$146,2 млрд. Лєвова частка (47%) припадала на біткоін [3].

Ринок криптовалют розвивається та все більше впливає на світову економіку. Більшість урядів країн світу вже у процесі напрацювання власного ставлення до цього нового явища і нового ринку. Низка держав вже планує отримати із цього поєднання стратегічну вигоду, і Україна не має лишатися осторонь цього процесу.

В Америці біткоін визнано одним з видів платежів в електронній комерції. У квітні 2017 року уряд Японії офіційно визнав біткоін

платіжним засобом, який виконує функцію валюти (але офіційною валютою залишилася лише ієна. У країнах третього світу криптовалюту забороняють, майнерів переслідують. В таких країнах, як Росія, Еквадор, Киргизія, використання біткоінів було заборонено [2].

Національний банк України (НБУ) досі чітко не визначився, що ж робити з криптовалютами. Прямої законодавчої заборони на операції з використання криптовалюти в Україні не існує. Саме тому ані роз'яснення НБУ, ані інші підзаконні нормативно-правові акти не можуть замінити закон, який би прямо врегулював або заборонив обіг криптовалюти [3].

З Bitcoin в Україні працюють Приватбанк, Ощадбанк, Альфа банк, Сбербанк Росії, ПУМБ, Креді Агріколь, Фідобанк.

Відзначимо, що всі ризики, пов'язані з використанням у розрахунках криптовалют типу Bitcoin несе учасник розрахунків. НБУ не відповідає за можливі ризики і втрати, пов'язані з використанням Bitcoin [1].

Цікаво, що незважаючи на те, що в нашій країні криптовалюта поки що офіційно заборонена, Україна входить у топ-5 країн світу за кількістю користувачів різними біткоін-гаманцями. Справа в тому, що біткоіни дуже популярні серед українських ІТ-фахівців, які дуже активно інвестують у дану валюту [2].

На кінець, можна зазначити, що криптовалюта має багато позитивних рис, які в майбутньому мають з'явитися і в електронних грошах, що емітуються банківською системою. Оскільки, жодна країна світу не захоче мати валюту, управляти якою вона не зможе, то криптовалюти не будуть визнані у багатьох країнах. Випуск криптовалют надто вільний, і тому їх вплив може бути непередбачуваним на економіку країн.

Література:

1. Криптовалюта - гроші майбутнього? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vashbankir.com/financial-literacy/articles/kriptoalyuta-dengi-buduschego.html?hl=uk>

2. Микола Ліхачов «Скромна чарівність біткоіна: українські реалії використання криптовалют» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptovalyut>

3. Микола Оліярник «Криптовалюта в Україні. Все, що треба знати». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/techno/it-industry/kriptoaljuta-bitcoin-v-ukrajini-vse-shcho-treba-znati-1918518.html>

Маленівський Ю.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПРОБЛЕМАТИКА І МОЖЛИВІ ПЕРЕВАГИ КРИПТОВАЛЮТ

В даному матеріалі були проаналізовані статті та матеріали щодо криптовалют і на основі них зведено основні переваги та недоліки.

До відносних переваг криптовалюти можна віднести наступні спірні (які в більшості джерел вважаються позитивними) моменти:

- Доступність криптовалюти - електронних грошей в будь-який час. При цьому заморозити рахунок або вилучити криптовалюту неможливо.
- У будь-який момент можна перевірити достовірність проведених операцій.
- Відкритість коду. Завдяки цій особливості кожен бажаючий може добувати віртуальні монети.
- Анонімність. На відміну від класичних електронних грошей, операції з якими легко відслідковуються, отримати інформацію про господаря криптовалютного гаманця не вийде. Доступний тільки номер гаманця і обмежені дані за сумою на рахунку. Надійність. Зламати, підробити або здійснити інші подібні маніпуляції з віртуальною валютою вийде - вона надійно захищена. [1]

- Обмеженість криптовалюти. Як правило, криптовалюта випускається в обмеженому обсязі, що привертає підвищену увагу з боку інвесторів і виключає ризики інфляції через надмірну активність емітента. Таким чином, криптовалюта не схильна до інфляції і за своєю суттю є дефляційною валютою.

- Криптовалюта є незалежною грошовою одиницею. Її емісію ніхто не регулює і не контролює рух коштів на рахунку. Саме ця особливість приваблює багатьох учасників мережі.

- Відсутня комісія за здійснення переказу грошових коштів між країнами.

До недоліків криптовалюти можна віднести наступні негативні моменти:

- Складність контролю переказів. Банки та інші органи нагляду і спостереження не мають можливості контролювати операції по випуску і руху криптовалюти

- Ризик заборони. Державні структури з побоюванням підходять до криптовалюти. Багато країн ввели обмеження щодо її використання, а на порушників може бути накладено штраф. Відсутня можливість відкликати платіж.

- Волатильність. Криптовалюта є непередбачуваною, тому що залежить від поточного попиту, який, в свою чергу, може змінюватися в результаті змін в законодавстві і через інші фактори. З цієї причини мають місце коливання ціни віртуальних грошей.

- Небезпека втрати. «Ключем» доступу до електронних грошей є спеціальний пароль. Якщо його втратити, криптомонети що знаходяться в гаманці стають недоступні.

- Відсутність гарантій. Кожен користувач персонально несе відповідальність за свої заощадження. Тут немає регулюючих механізмів, тому в разі крадіжки довести що-небудь і повернути гроші не вийде.[2]

- Відсутній загальний організатор торгівлі, що зменшує довіру до криптовалюти.
- Криптовалюта нічим не забезпечена.
- Недостатня безпека зберігання криптовалюти.

Також можна привести слова найбільш крупних гравців Wall Street щодо криптовалют:

Джеймі Даймон, глава JPMorgan, називав криптовалюти «аферою» і заявив, що це «гірше, ніж бульбашка з тюльпанами». Він також додав, що звільнить будь-якого банкіра в своїй компанії, який торгує віртуальною валютою.

Рей Даліо, засновник найбільшого в світі хедж-фонду, з тієї ж критичністю, що і Даймон, висловлюється про біткоіни. Свої коментарі з цього приводу він зробив 19 вересня. Засновник Bridgewater Associates і мільярдер заявив, що біткоіни - це «бульбашка».

Даліо особливо відзначає, що біткоіни - не найкраще вкладення для того, щоб зберегти цінність грошей, з ними складно проводити транзакції, саме ці два критерії Даліо вважає важливими для будь-якої валюти. Під час інтерв'ю на каналі CNBC India Даймон заявив наступне: «Вони створюють щось з нічого. На мій погляд, це нічого не коштує».

Аксель Вебер, глава UBS, заявив, що біткоїн не може вважатися валютою, як повідомляє Reuters. "Мене часто запитують, чому я так скептично ставлюся до біткоінів, і це, можливо, пов'язано з тим, що я працював в центральному банку," - заявив Вебер. "Важлива функція будь-якої валюти - бути засобом оплати, щоб її всюди приймали, вона повинна нести в собі цінність і з її допомогою повинні відбуватися транзакції," - сказав Вебер. - Біткоїн служить тільки для здійснення транзакцій ".[3]

Таким чином майбутнє криптовалют дійсно туманно. Політика фінансової влади може привести або до їх заборони, або до повного контролю над ними. Централізація системи і деанонімізація користувачів

зведуть нанівець переваги криптовалют. Звичайно, такий крок може допомогти їх популяризації. Але тоді постає питання: «А навіщо тоді криптовалюти, які не дають ніяких, навіть ледве помітних, переваг?».

Література:

1. Що таке біткоїн? // Invest-Program – прибуткове інтернет-інвестування. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://invest-program.com.ua/shho-take-bitkoin/>.

2. Ліхачов М. Скромна чарівність біткоїна: українські реалії використання крипто валют / М. Ліхачов // Forbes Україна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1428255-skromna-charivnist-bitkoina-ukrayinski-realiyi-vikoristannya-kriptovalyut>

3. Криптовалюти: думка 6 великих гравців Wall Street // fn.новини – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/412106/kriptovalyuty-dumka-6-velykyh-gravtsiv-wall-street>

Медвідь Б.В.

Київський національний торговельно-економічний університет

BITCOIN: МАЙБУТНЄ ЧИ ФІНАНСОВА БУЛЬБАШКА?

Останнім часом у світі активно обговорюють криптовалюти та способи на них заробити. Найбільше ажітажу розгортається навколо біткоїна (англ. Bitcoin). Це перша і поки що найпопулярніша криптовалюта в світі. Свою популярність вона завоювала після того, як з 2010 по 2013 рік подорожчала в 10 000 разів - з 10 центів до \$ 1000. В переважній більшості це було надування бульбашки: до кінця 2014 року bitcoin подешевшав до \$ 200, але у 2017 році купити bitcoin можна більше ніж за 5 тисяч доларів[1].

Міжнародний досвід, що стосується bitcoin, суттєво різниться і у світі по-різному ставляться до криптовалют, наприклад, в Канаді і Нідерландах - як до валюти, а в Австрії, Фінляндії і Німеччині - як до

товару / сировини. Міністерство фінансів Німеччини офіційно визнало Bitcoin фінансовим інструментом та внесла відповідні зміни у Банківський кодекс. Франція, так само як і Україна, рекомендувала утриматися від використання bitcoin, Фінляндія розглядає bitcoin не як «валюту», а як «сировинний товар», Естонія відмовляється працювати з bitcoin, як і найбільший скандинавський SEB Bank. Велика Британія планує зробити Лондон світовою столицею криптовалют. У 2015 році Європейський суд звільнив bitcoin від оподаткування, чим фактично визнав її повноцінною грошовою одиницею[2].

Головною проблемою, яка постала перед міжнародними фінансовими організаціями та керівництвом окремих країн – є питання контролю за обігом криптовалюти, адже безконтрольна – вона створює великий простір для розвитку тіньової економіки. Крім того, неврегульована сфера криптовалют відкриває великі можливості для шахраїв, дії яких неможливо буде класифікувати, а тому і покарати зловмисників, за відсутності відповідного законодавства у країні.

В Україні статус криптовалюти не визначений законодавством, проте сама криптовалюта не заборонена. Національний банк України (далі: НБУ) досі чітко не визначився, що ж робити з криптовалютами. НБУ наразі працює над питанням визначення статусу біткоїна. У вересні регулятор заявив, що не може визнати криптовалюти валютою і попереджає про ризики шахрайств. Пізніше в НБУ заявили, що готові визначати біткоїн як майновий актив. І тут є неприємна новина для власників біткоїнів, адже фінансові операції з майновим активом, як відомо, тягнуть за собою оподаткування[3].

Зараз у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти, які претендують на регуляцію ринку криптовалют, – про обіг криптовалюти в Україні (№7138) і про стимулювання ринку криптовалют та їхніх похідних (№7183-1)[4]. Однак, НБУ вважає, що діяльність із купівлі–продажу bitcoin за долари США або іншу іноземну валюту має ознаки функціонування так званих «фінансових пірамід» та може свідчити про потенційну залученість

до здійснення сумнівних операцій відповідно до законодавства про протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму.

Біткоіни часто порівнюють з пірамідою «МММ». Але з пірамідою була зовсім інша ситуація – там був головний «лиходій». У біткоінів його немає, немає навіть правлячої верхівки – всі домовилися грати за одними правилами, і не порушують їх. Швидше це не піраміда, а роздута на порожньому місці бульбашка. Ніхто не скаже реальну вартість біткоіна. Але завдяки залученості і азарту людей, біткоіни, як і всі бульбашки, можуть вирости до будь-якого рівня, в будь-які терміни. Передбачити його курс неможливо – у нього немає ціни. Брайен Річ, фахівець із макроінвестування, також вважає, що перспективи росту курсу біткоіна досить туманні[5].

Отже, розвиток і регулювання bitcoin – це головна ціль усіх країн світу. Активний розвиток криптовалютних відносин потребує правового врегулювання. Фізичні чи юридичні особи, які використовують валюту біткоін, здійснюють операції та ведення бізнесу на власний страх та ризик без жодних гарантій зі сторони держави.

Література:

1. Князев А. Монетарний двір. Найперспективніші крипто валюти для інновацій// Біткоін [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.forbes.ru/amp/351245>.

2. Примостка О.О. Проблеми та перспективи інституційного регулювання ринку криптовалют /О.О.Примостка// інституційні проблеми економіки, фінансів, менеджменту та права . – 2016. – С. 72–73.

3. Bitcoin, статус в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://tsn.ua/amp/groshi/bitkoyin-blokcheyn-i-mayning-komu-potribna-kriptovalyuta-i-yak-derzhavi-yiyi-kontrolyuyut-1016475.html>.

4. Проект Закону про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні від 10.10.2017.

5. Суперінвестиція чи фінансова бульбашка. Чи можна довіряти біткоїну [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://espreso.tv/article/2017/08/18/bitkoiny>.

Мельничук К. О.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

КРИПТОВАЛЮТА В УКРАЇНІ: ФІНАНСОВИЙ МІХУР ЧИ ГРОШІ МАЙБУТНЬОГО (НА ПРИКЛАДІ ВІТСОІН)?

Коли ви думаєте про криптовалюту, то перше, про що згадуєте - це біткоїн. Але крім біткоїна, існує більш ніж тисяча різних криптовалют. Згідно з сайтом CoinMarketCap, сумарний обсяг ринку криптовалюти – \$156 млрд. Біткоїни займають 45% від загальної вартості свого ринку.[1]

За 8 років свого існування електронна валюта BTC встигла пройти шлях від \$0.003 до \$6721.57 за 1 Bitcoin. Для того щоб зрозуміти, що ж все-таки викликало таку популярність BTC потрібно проаналізувати цілий ряд його особливостей. Bitcoin суперечить кільком аспектам еволюційної теорії походження грошей, а саме: BTC став повноцінним засобом платежу завдяки свідомій домовленості людей і не мав товарної вартості заснованої на попиті, його вартість визначалася тільки валютним курсом [2, с.10]

Розробники BTC в протоколі, що описує систему, покладаються на надійність системи завдяки використанню криптографічних засобів захисту і складності обчислювальних процесів, що нашаровуються одне на одного у міру зростання системи. [3]

Приклад незаконного майнінгу в Україні: СБУ та поліція виявили на території Інституту електрозварювання імені Патона підпільну фабрику Bitcoin. В одному з приміщень лікувально-відновлювального центру, що належить інституту, правоохоронці знайшли і вилучили 200 комп'ютерів,

які незаконно займалися майнінгом, тобто генеруванням криптовалюти «біткоїн».[4]

Незважаючи на те, що в нашій країні статус біткоіна досі офіційно не визначений, Україна входить в топ-5 країн світу за кількістю користувачів різними біткоїн-гаманцями. Основними перевагами такої валюти є можливість добувати її самостійно кожному бажаючому, анонімність транзакцій, відсутність інфляції, підвищена захищеність (її неможливо скопіювати).[5]

Національний банк України відмовився визнавати криптовалюту реальними грошима. Офіційна позиція НБУ щодо біткоіна наступна: "Ми можемо сказати, що це точно не валюта, тому що немає центрального емітента. І ми не можемо визнати це платіжним засобом", – пояснив заступник голови НБУ Олег Чурій на Ukrainian Financial Forum, організованому групою ICU. Зараз у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти, які претендують на регуляцію ринку криптовалют, – про обіг криптовалюти в Україні (№7138) і про стимулювання ринку криптовалют та їхніх похідних (№7183-1). [6]

Тим не менше в Україні 25 вересня 2017 року вперше у світі відбулася електронна трансатлантична угода з обміну нерухомості на криптовалюту. Підприємець Марк Гінзбург фактично обміняв свою київську квартиру на Ethereum. Оскільки правовий статус криптовалют в Україні не визначений, то правники з юридичної фірми Юскутум застосували саме це формулювання. В процесі угоди сторони використали смарт-контракт блокчейну Ethereum.[6]

Обмежена емісія, чи не це та сама гарантія, що валюта Bitcoin не є мильною бульбашкою? Можливо. Саме обмежена емісія не дала впасти курсу Bitcoin до нуля, після того як у вересні 2017 року Китай заборонив участь в операціях з використанням Bitcoin всім фінансовим інститутам.[7]

І останній момент, що говорить на користь безпеки BTC - це відсутність ознак фінансової піраміди, з якою іноді порівнюють BTC. Bitcoin не може бути фінансовою пірамідою оскільки система

децентралізована, а отже нікому отримувати прибуток від фінансових махінацій, її активи обмежені, а прибуток отримується учасниками системи.[3]

Література:

1. Пашинська А. 5 найпопулярніших криптовалют світу. Окрім біткоіна [Електронний ресурс] / Анастасія Пашинська // Еспресо. – 4. – Режим доступу до ресурсу:

https://espresso.tv/article/2017/08/30/alternatyvni_kryptovalyuta.

2. Власов, А.В. Електронні гроші і еволюційна теорія походження грошей /А.В. Власов//Наука і освіта: господарство та економіка; підприємництво; право і управління.- 2012. - №12.- С.12-23.

3. Новини та події мережі bitcoin: [Електронний ресурс] - Режим доступу.- URL: <http://bitcoin-info/>.

4. В інституті Патона правоохоронці випадково натрапили на нелегальну «фабрику біткоінів» [Електронний ресурс] // ТСН. – 10. – Режим доступу до ресурсу: <https://tsn.ua/ukrayina/v-instituti-patona-pravoohoronci-vipadkovo-natrapili-na-nelegalnu-fabriku-bitkoyiniv-974142.html>.

5. Лихачев Н. Скромное обаяние биткоина: украинские реалии использования криптовалют [Електронний ресурс] / Н. Лихачев // Forbes. – 24. – Режим доступу до ресурсу: <http://forbes.net.ua/opinions/1428255-skromnoe-obayanie-bitkoina-ukrainskie-realii-ispolzovaniya-kriptovalyut>.

6. Оліярник М. Криптовалюта в Україні. Все, що треба знати [Електронний ресурс] / Микола Оліярник // Новое Время. – 26. – Режим доступу до ресурсу: <http://nv.ua/ukr/techno/it-industry/kriptovaljuta-bitcoin-v-ukrajini-vse-shcho-treba-znati-1918518.html>.

7. Чорновал Є. Китай викликав великий криптообвал. [Електронний ресурс] / Євген Чорновал // Новое Время Бизнес. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://biz.nv.ua/ukr/finance/kitaj-viklikav-velikij-kriptoobval-bitcoin-zvalivsja-do-3000-inshi-valjuti-takozh-kotjatsja-vniz-1854466.html>.

БІТКОЙНИ ТА ІНШІ КРИПТОКУЛЬТУРИ, ЩО ФОРМУЮТЬ МАЙБУТНЮ ЕКОНОМІКУ

Гроші сформували нашу сучасну економіку. Суспільство пройшло довгий шлях від використання зерна та великої рогатої худоби і навіть солі як валюти до використання металевих монет та паперу.

Тим не менш, папір досить використовується як інструмент грошей, і це триває з того моменту, коли китайці представили його під час династії Тан. Суспільство зручно користується паперовою валютою, і ніхто не може заперечувати, що воно має користь. Тепер ми наближаємось до іншої ери, в якій біти грають ту саму роль, яку зробив папір. Цифрові валюти вже не є тим, що відбудеться у майбутньому, вони тут. Чим чином поява цифрових валют, таких як Bitcoin, Monero, Ethereum тощо, впливає на майбутню форму економіки?

Ед Фінн написав статтю в «Guardian», яка запитує: «Чи доведуть цифрові валюти до закінченням капіталізму?» Він вивчає саму суть цифрової валюти та обмірковує питання, пов'язані з "програмованими грошима". Фінн лаконічно робить висновок, що якщо те, що розраховується і вимірюється в процесорі циклів замість людського обміну, це буде змінювати правила економіки так само, як транспортні засоби без водія змінять транспорт.

- Нова валюта, безумовно, змінить характер грошей, оскільки вона не випущена центральним валютним органом або підтримуються обіцянкою суверенності.

Ці валюти є своєрідним організмом. Вони відкривають двері людям, які випускають свої власні токени та формують власну монетарну політику. Це може кардинально змінити фінансову систему, оскільки окремі особи зможуть потенційно фінансувати власні підприємства своїми

власними валютами. Вони також знімають мінливість циклів відсоткових ставок, пов'язаних з випущеними урядом грошима, і порушують зв'язок між великим бізнесом та владою. Наразі у людей немає іншого вибору, як довіряти суверенним грошима. Це, врешті-решт, вексель. Цифрові валюти ставлять факт довіри безпосередньо серед громадськості. Люди, які вирішили використовувати певну цифрову валюту, роблять це тому, що вони визнають це як гроші. Не тому, що їм сказали використовувати як гроші.

- Використання цифрових грошей або програмованих грошей відкриває двері для програм, таких як «розумні контракти». Розумні контракти в рамках цифрових грошей можуть здійснити революцію серед способів укладання угод. Спеціальні умови можуть бути вбудовані таким чином, що транзакція буде виконуватися тільки тоді, коли виконуються певні параметри.

Це усуває необхідність мати посередників у фінансових операціях, угодах з нерухомістю тощо. Сьогоднішня економічна система, в якій ми живемо, досягла свого піку. Нам потрібна нова епоха економіки, якщо ми маємо розвиватися далі. У епоху, де планетарні ресурси дедалі зменшуються, нам потрібна система, яка менше акцентує увагу на прибуток та більше на розвиток людських ресурсів.

Віртуальні валюти або цифрові валюти можуть запустити епоху підприємництва та розвитку. Вони також можуть трансформувати те, як ми сьогодні робимо бізнес, і вилучити регуляторні вузькі місця з системи.

Хоча капіталізм, можливо, найближчим часом не закінчиться через «програмовані гроші», він, безумовно, буде розвиватися в чомусь іншому.

Література:

1. The Guardian. Edd Finn. Do digital currencies spell the end of capitalism? Електронний ресурс: <https://www.theguardian.com/science/political-science/2017/apr/10/do-digital-currencies-spell-the-end-of-capitalism>

2. Григоревська О.О., Салазкін С.Л. Особливості функціонування віртуальних криптовалют: Економічний аспект. Електронний ресурс: <http://global-national.in.ua/archive/14-2016/152.pdf>

3. Васильчак С.В., Куницька-Іляш М.В., Дубина М.П. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризику. Електронний ресурс: <file:///C:/Users/Home/Desktop/1128-2192-1-SM.pdf>

Мягкоход Ю. О.

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

БІТКОІН ЯК МОЖЛИВА АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦІЙНИМ ВАЛЮТАМ

Про технологію блокчейн сьогодні чули навіть ті, хто ніколи не мав справи з криптовалютами та гадки не має, що таке майнінг. Утім, далеко не всі можуть чітко уявити, у чому головні переваги біткоіна, як він працює та які перспективи його використання. Окрім того, у багатьох країнах світу, в тому числі й в Україні, не встановлено правовий статус біткоіна. Залишається актуальним також питання: чи за віртуальними грошима – майбутнє?

Bitcoin – це перша і найбільш відома серед віртуальних валют. Її концепт був вперше представлений у 2009 р. Сатоші Накамото (Satoshi Nakamoto). Головна її перевага – неможливість підробки, оскільки одна «монета» (англ. «coin» - монета) – це ретельно захищений від злону і копіювання різними криптографічними (шифрувальними) методами захисту набір даних. Транзакції з цифровим підписом передаються по peer-to-peer (p2p) мережі [1]. З появою біткоіна почала розповсюджуватися й технологія, на якій функціонує система цієї криптовалюти. Blockchain

(англ. «block» - блок, «chain» - ланцюг) - це розподілена децентралізована база даних транзакцій, в основі якої лежать складні математичні обчислення і криптографія. Простіше кажучи – це книга обліку всіх цифрових записів в Інтернеті [2]. Важливо розуміти, що все, що відбувалося, відбувається і буде відбуватися з мережею біткоїн записується за допомогою блоків в цю базу даних, а вона зберігається у всіх учасників мережі одночасно і також одночасно оновлюється. Це вперше дало змогу забезпечити довіру між сторонами до отриманої інформації без залучення зовнішніх гарантів – банків, посередників і т.д.

Така система передбачає тільки одну можливість для додаткової емісії – нові біткоїни отримує як винагороду той, хто створив черговий блок. Вираховувати код шифрування для заповненого блоку розпочинають усі учасники, і перший, кому це вдається, й отримує винагороду за свої зусилля. Таким чином і відбувається процес видобування криптовалюти – «майнінг». Корисно знати, що всього біткоїнів існує лише 21 мільйон. Спочатку це може здатися дещо незручним, адже 21 мільйон – це занадто мало грошей, щоб забезпечити нормальне функціонування сучасної економіки. Але це також передбачено творцем системи: у біткоїнів є така якість як масштабованість, тобто 1 монету можна розділити не на 100 частин, як це прийнято з традиційною валютою, а аж до 8 знака після коми. Таким чином за одиницю можна прийняти 0,00000001 БТС, що в підсумку нам дає 10^{14} одиниць валюти, або іншими словами 100 трильйонів. На даний момент сумарний ВВП Землі становить близько 70-80 трильйонів, тобто теоретично біткоїн може замінити всі гроші на Землі.

Біткоїн успішно виконує функцію грошей у відносинах, які виникають в процесі суспільного виробництва між людьми по всьому світу. Але виникає питання: «Навіщо потрібен bitcoin, якщо є паперові гроші, їх електронні еквіваленти, банки, фінансові системи, золото?» На це питання дають відповідь нижче наведені якості біткоїна:

1. Зручне користування без посередників. Передача біткоїнів здійснюється напряму між платником та отримувачем через децентралізовану (пірингову p2p) мережу.

2. Не має кордонів. Мережу, яка підтримує функціонування системи біткоїн створюють люди, учасники мережі. Завдяки розповсюдженню інтернету, біткоїн має змогу існувати по всьому світу без кордонів.

3. Bitcoin не можливо заборонити та блокувати технічно. Біткоїн-мережу складають люди, сотні тисяч, мільйони, а у майбутньому і мільярди комп'ютерів по всьому світу.

4. Біткоїн має фіксовану комісію за передачу коштів. На відміну від банків, фінансових установ, WesternUnion та ін., біткоїн-система має фіксовану комісію за передачу біткоїнів. Розмір цієї комісії складає 0,00001000 btc – 0,00050000 btc. Комісія сплачується за додавання системою запису про транзакцію Блокчейн (Blockchain).

5. Для реєстрації та користування біткоїном не потрібні Ваші особисті дані. Потрібно лише мати біткоїн-програму для вашого електронного пристрою. Програма створює ваш особистий рахунок (або рахунки) на які і надходить платіж [3].

Правовий статус біткоїна в Україні залишається невизначеним. На початку листопада 2017 року Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку розглянула проекти законів «Про обіг криптовалюти в Україні» (№7183) та «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» (№7183-1), зауваживши, що використання терміну «криптовалюта» у законодавстві є невиправданим, оскільки за своєю суттю зазначене поняття є результатом фінансового інжинірингу, у зв'язку з чим Комісія вважає більш доцільним вживання терміну «криптоодиниця».

Отже, за умови встановлення належного правового регулювання, удосконалення технології та покращення інфраструктури, біткоїн може мати міцне положення в національних економіках різних країн.

Література:

1. Nakamoto S. A Peer-to-Peer Electronic Cash System [Електронний ресурс] // Bitcoin. – Режим доступу: <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
2. Пістунов І. М. Криптовалюти. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pistunovi.inf.ua/Chapter%202cw.pdf>
3. Bitcoin – що це таке? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bitcoinzone.com.ua/bitcoin-що-це-таке/bitcoin>

Новак Ю.С.

Київський національний торговельно-економічний університет

КРИПТОВАЛЮТА ТА ЇЇ ПОШИРЕННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку нашої держави ми спостерігаємо бажання фізичних та юридичних осіб надійності при зберіганні та можливості примноження коштів, на що негативно впливають державні, регіональні кризи, наслідки світових криз, глобалізація. Кожен споживач наполегливо бажає мати незалежну грошову одиницю, на яку не впливають політичні сутички в країні, безпеку при здійсненні розрахунків та зберіганні коштів, захищеності від третіх сторін. Все частіше криптовалюта задовольняє вищесказані потреби споживачів. Саме цим і пояснюється актуальність такого явища як криптовалюта, адже її користувачі підтверджують ефективність цієї валюти.

Проте постає питання, чому ж при таких перевагах криптовалюта тільки зараз отримує своє поширення в Україні? Порівнюючи відношення українських та західних економістів у цьому питанні, однозначно видно негативне відношення до використання криптовалюти наших вітчизняних вчених, наприклад, голова Ради НБУ Б. Данилишин, котрий стверджує, що використання криптовалют або інших віртуальних валют є незаконним, ці засоби платежу не мають реальної вартості, а є тільки грошовими

сурогатами[1]. Однак вислухавши думку західного політичного аналітика Бена Карнса, котрий виклав інформацію в журналі «Forbes», про першість України в використанні цифрових валют: «Україна не могла б оминати пристрасних обіймів Bitcoin завдяки багатьом громадянам, які використовують цю валюту як інструмент хеджування проти крайньої інфляції і нестабільної гривні, що втратила 80% своєї вартості на тлі кризи, що триває. 2014 р. близько 5000 терміналів по всій країні запропонувати можливість купити біткоіни за готівку – так само легко, як здійснити будь-яку іншу банківську операцію. У минулому році один український звіт служби Bitcoin-продажу констатував збільшення попиту в 5 разів, і країна фактично стала першим регульованим ринком у світі, де почали пропонувати ф'ючерси на Bitcoin-контракти» [1]. Отже, розбіжності між реаліями та законодавством унеможлиблюють та заважають створенню нормативних прав при здійсненні операцій з криптовалютами.

Прогресують у своїй діяльності сервіси що обслуговують криптовалюту, серед них Bitcoin, Litecoin, Ethereum, Dash, Monero та ін. Зручність цих сервісів перш за все полягає в тому, що при виконанні операції немає необхідності використовувати послуги посередників, адже є можливість використовувати кошти, що зберігаються на власному криптогаманцю в онлайн режимі. Для здійснення онлайн розрахунків необхідно лише завантажити програмне забезпечення сервісу, що обслуговують криптовалюту.

В Україні криптовалюту можна як купити, так і заробити. Проте спостерігається тенденція до ускладнення проведення операцій з криптовалютою. Тільки одиниці онлайн-магазинів приймають криптовалюту як розрахунок за товари чи послуги. Натомість, в той же час, багато західних підприємців приймають криптовалюту та з легкістю використовують оплату в цьому виді валют [2]. Поширення виплати заробітної плати у вигляді криптовалюти тільки набирає обертів в Україні, а у деяких європейських країнах це вже давно використовується на практиці. Сьогодні отримати заробітну плату криптовалютою в Україні

можуть працівники ІТ-сфери, здебільшого, які працюють на західні компанії. Отримати криптовалюту можна через Інтернет шляхом написання статті, або переглядаючи певну рекламу, це є легким способом заробітку [3]. Також на певних створених біржах та обмінниках є можливість купити криптовалюту, проте це не є вигідним, бо на біржах втрачається велика вартість за рахунок її різниці [3].

Новий платіжний інструмент – криптовалюта, передбачає постійної, безперервної підтримки ІТ-технологій, що забезпечують ідентифікацію власників, фактів проведення платежів, їх зміна та рух. При створенні ефективної підтримки є надія на унеможливлення зламів та збільшення системи захисту користувачів криптовалюти. Проте, в Україні відбувається відкрите ігнорування ринку криптовалюти. Ми вважаємо, що продуктивним варіантом було б доповнення нового виду валюти до наявного виду валютної системи.

Проте незважаючи на все, в Україні існують криптовалюти, які отримують поширення у їх власників, це:

- Bitcoin (BTC) – лідируюча у світі криптовалюта, у якої ціна однієї монети складає близько 1300 дол. США;

- Ethereum (ETH) – випущена у 2015 році криптовалюта, що існує в блокчейн-системі, системі яка використовує розподілення бази даних. Саме ця валюта є альтернативою інструментам валютного ринку, її ціна складає 32 дол. США. В Україні широко поширюється ETH;

- Dash – криптовалюта, котра вразила всіх своїми темпами зростання, це пов'язано з оновленням сервісу Dash v12.1 – «Sentiel», що має на меті покращенню роботи, секретності, координації в мережі. Ціна цієї валюти на сьогоднішній день складає 100 дол США;

- Monero (XMR) – вид криптовалюти, котра має відкритий вихідний код, що дає можливість ототожнювати її з такими поняттями як «безпека й анонімність». Ціна цієї валюти – 18 дол. США [4].

Отже, можна зробити висновок, що криптовалюта має багато переваг, таких як анонімність, надійність. Найбільшою перевагою є

незалежність та утримання стабільності незалежно від політичної ситуації в країні, швидкість, оперативність, спрощеність та можливість легкого заробітку. Щодо недоліків криптовалюти, то це є все ж таки неконтрольованим платіжним інструментом, велика кількість зламів та хакерських атак, незабезпеченість, адже криптовалюта не має підтвердження ВВП, в той час як інші валюти на нього спираються. Проте, зараз Україна впевнено крокує до ряду країн, що використовують криптовалюти. Лідерство в нашій державі отримали такі криптовалюти, як : Bitcoin, Ethereum, Dash, Monero, Ripple. Єдиним недоліком є ігнорування державою цього явища.

Література:

1. Carnes B. Ukraine Is Silently Leading A Digital Currency Revolution/ Ben Carnes // The Little Black Book of Billionaire Secrets. – MAR 20, 2017. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.forbes.com>

2. CryptoCurrency Market Capitalizations // Telegram. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://coinmarketcap.com>

3. Рынок криптовалют вырос в полтора раза с начала 2017 года. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forklog.com>

4. Біткоїн Україна : Майданчик для спілкування та інформаційний центр щодо використання технологій блокчейн (біткоїн) та інших відкритих розподільчих протоколів в Україні. [Офіційний сайт]. – Режим доступу: <http://www.bitcoinua.org>

Олійник О.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

КРИПТОВАЛЮТА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

В даний час електронні гроші отримали особливу популярність, незважаючи на те, що з'явилися вони відносно нещодавно. Одним з

найбільш перспективних видів електронних грошей є криптовалюта (від англ. слова «cryptocurrency») [1].

Криптовалюти вже не перший рік функціонують на ринку як офіційні грошові системи і навіть приймаються деякими всесвітньо відомими компаніями як засіб платежу. Можна оплатити авіаквитки компанії Virgin або купити автомобіль у офіційних дилерів Jeep. Університет Нікосії, найбільший приватний університет на Кіпрі, почав приймати плату за навчання в біткоіни в жовтні 2013 року. Таким чином, він став першим акредитованим вищим навчальним закладом, офіційно підтримує віртуальну валюту.

Криптовалютам так само, як і традиційним грошам, властива функція засобу заощадження. Така популярність пояснена за рахунок бажання інвесторів розширити кількість своїх інвестиційних активів, які не мають прямої кореляції між собою, особливо в період фінансової кризи. Нестабільність національних валют спонукає вкладати кошти в криптовалюти з метою їх захисту від зовнішніх факторів здатних впливати на курс офіційних валют [2].

Стрімке зростання ринку криптовалют з кожним роком збільшує свій тиск на грошовий обіг в світі і на національні економіки. Особливо гостро стоять питання регулювання фінансового ринку і політики центральних банків щодо забезпечення фінансової стабільності в умовах функціонування криптовалют на території країни.

Для здійснення ефективної монетарної політики поширення криптовалют має свої наслідки. Зростання числа покупок, які можна здійснити за допомогою криптовалют знижує необхідність у обігу реальних грошей, які пропонують центральні банки, що веде до збільшення кількості грошей, не обслуговуючих товарообіг.

Центральний Банк підтримує ліквідність банківської системи за допомогою операцій з рефінансування, що дозволяє користуватися тимчасово вільними коштами. В умовах відсутності золотого стандарту доходом від рефінансування є емісійний дохід. Обсяг проведених з

використанням криптовалют транзакцій - не має особливого значення, в той час як кількість таких платежів безпосередньо впливає на зниження грошової бази [3].

Криптовалюта - це фінансова інновація, що дозволяє обходити існуючі обмеження, вона неминуче впливає на мінливість рівня цін і всю платіжну систему. Цей вплив розглядається в наступних напрямках:

1. Зниження частки реальних грошей.

Як правило кількість криптовалют в обігу не перевищує 0,3% готівки в масштабах однієї держави. Звичайно, не можна виключати можливість істотного збільшення цього показника в майбутньому, адже в результаті коливання обмінного курсу кількість криптовалют через попит може різко збільшитися.

2. Зміни в грошових агрегатах.

Торгівля в віртуальному просторі за рахунок криптовалют неминуче позначається на скороченні попиту на реальні гроші, що призводить до зміни в грошових агрегатах, які безпосередньо впливають на швидкість обігу грошей. При широкому використанні віртуальних грошей буде скорочуватися баланс центрального банку і знижуватися ефективність процентної політики. До того ж заміщення грошей криптовалютами істотно ускладнює оцінку грошових агрегатів, що в свою чергу заважає їх підтримці на одному рівні з очікуваною інфляцією.

3. Пригнічення офіційних національних валют.

Обсяг ринку електронних грошей вважається незначним по відношенню до світового обороту, проте якщо розглядати обсяг транзакцій за участю криптовалют сконцентрованих в масштабах однієї країни, що розвивається, це може серйозно позначитися на вартості національної валюти [1].

Багато країн, що розвиваються переходять на криптовалюти, для того щоб стримувати курс долара та стримувати знецінення національної валюти. Проте, казати про позитивний вплив на дані країни та стабілізацію національної економіки не приходиться, через те, що це велика площадка

для тіньової економіки, офшорів та інших складових, що призводять до руйнування економіки.

Поки єдиного рішення щодо подальшої стратегії розвитку криптовалют в світі не існує, але важливо, щоб конкурентний розвиток різних систем електронних грошей з великою кількістю емітентів перебував під обов'язковим контролем фінансових регуляторів. У країнах з розвиненою економікою і стійкою грошово-кредитною системою, зі сформованою традицією розрахункових операцій, криптовалюти займуть свою комірку, в якій їх використання буде найбільш ефективно. У країнах, що розвиваються з молодію і поки нестійкою грошово-кредитною системою необхідний жорсткий контроль при їх впровадженні. Кількість впроваджуваних систем має бути обмежена.

Література:

1. Інформаційний портал Bitcoin Theory [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://btctheory.com>
2. Інформаційний портал Bitcoin [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bitcoin.org/ru/faq>
3. Руденко Е.О., Красова Е.В. Возможности и перспективы развития криптовалют. / Е.О. Руденко, Е.В. Красова// Международный студенческий научный вестник. – 2015. - №4.

Опалінська А. Р.

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

КРИПТОВАЛЮТА В УКРАЇНІ: ЗАБОРОНИТИ ЧИ ДОЗВОЛИТИ?

В останні роки світ охопила «електронна епідемія». Багато звичних для світу речей уже набули свого електронного вираження: електронна пошта, електронна бібліотека і навіть електронна торгівля. Не стали

винятком і засоби розрахунку – з'явилися електронні гроші й електронні гаманці. Що дало поштовх до появи аналогу традиційним валютам – криптовалюти, та її найпоширенішій грошовій одиниці «біткоїн».

Однак разом із своєю основною функцією – модернізувати та полегшувати здійснення операцій в платіжній системі, біткоїн наразі складає досить спірне питання. Існування потреби в постійному моніторингу руху даних грошових одиниць виявляє сучасні тенденції грошово-валютних систем на світовому ринку.

Питання функціонування та використання криптовалюти є предметом дискусій багатьох таких вчених, як К. Афанасьєв, М. Ліхачова, Н. Поливки, М. Куцевола, О. Шевченко-Наумової, А. Квітки, І. Лубенця та інші.

Крім цього, використання біткоїну привертає значну увагу центральних банків, законотворців та інших регуляторів. Адже окрім потенційних вигод, як-от зниження трансакцій, зменшення платіжних періодів, існує загроза виникнення ряду ризиків в сферах безпеки, захисту прав споживачів та запобігання фінансових злочинів. Сьогодні нормативно-правове регулювання віртуальної валюти, а особливо біткоїну, знаходиться на етапі легалізації.

З метою узагальнення та систематизації регулювання обігу біткоїну виділяють три наступні підходи:

1. Перший полягає в забороні використання, або обмеженні цієї криптовалюти. Наприклад, як в Бангладеші, Болівії, Еквадорі, Тайланді, а також в Китаї – Народний Китайський банк, 70% якого належить державі, забороняє взагалі використовувати віртуальні гроші фінансовим інституціям.

2. Другий підхід – так званий «сиди й очікуй», як інші держави владнають дане питання. Здебільшого поширений серед країн Європи.

3. Третій підхід – спроби нормативно-правового регулювання віртуальної валюти, які яскраво демонструють США, Великобританія, Японія [1].

За даними спільного дослідження юридичної компанії Axon Partners і консалтингової компанії ForkLog Research, Україна входить до Топ-10 країн за кількістю користувачів біткоїн і має активне криптовалютне співтовариство. Директор з комунікацій R Street Institute Бен Карнс написав колонку на Forbes про те, чому Україна, «по-тихому» лідирує в революції цифрових валют. За його даними, в 2014 році майже 5000 банкоматів по всій країні запропонували можливість купувати біткоїни за готівку так само легко, як здійснювати традиційні банківські операції [2, с. 14].

Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку переваг: операції з криптовалютою є повністю анонімними і конфіденційними; кожна одиниця криптовалюти має унікальний код і захищена від підробки; криптовалюта є децентралізованою; кожна одиниця криптовалюти не прив'язана до жодного з банків, що суттєво зменшує розмір комісії та затрат часу на здійснення операцій із криптовалютою, як правило це займає всього декілька секунд; операції здійснюються відразу між різними власниками електронних гаманців, що сприяє підвищенню швидкості здійснення операцій; емісія більшості видів криптовалют має максимальний поріг, що викликано скінченністю всіх можливих комбінацій символів, що утворюють кожен нову одиницю криптовалюти, що сприяє зменшенню невиправданої грошової маси в обігу та зниженню рівня інфляції [3].

Але деякі з переваг криптовалюти є одночасно й її недоліками. Так, повна анонімність і конфіденційність трансакцій роблять можливим спекулювання валютою та використання її для злочинних операцій.

Іншим недоліком криптовалюти є еластичний курс. Це пов'язано з тим, що курс контролюється лише користувачами валюти.

Також одним із недоліків криптовалют можна назвати неоднозначне ставлення до них із боку урядів різних країн. Криптовалюта – це нова платіжна система, яка принципово відрізняється від традиційної і цим самим створює прогалину в законодавстві. Цю прогалину необхідно

заповнювати законодавчими актами, які або визнають криптовалюту, або її забороняють.

Отже, хочемо ми цього чи ні, а прогрес крокує світом надзвичайно швидко, і зупинити його не в силах ніхто. Нерозумно відкидати такі речі, які можуть покращити життя суспільства, а за правильного і раціонального використання криптовалютам це під силу. Тому, слід дочекатися, коли біткоїн або інші криптовалюти налагодять свою систему безпеки і стабільність роботи, передусім це стосується формування законодавчої бази. Наразі законність вживання біткоїну залежить від того, хто ним користується, в якій країні та з якою метою.

Література:

1. TOP-10 Countries in which Bitcoin is banned. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cryptocoinsnews.com/top-10-countries-bitcoin-banned>

2. Афанасьєв К. М. Блокчейн-технологія як інструмент вдосконалення механізму фінансування малого та середнього бізнесу в Україні // Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні [Електронний ресурс] : матеріали ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23-24 трав. 2017 р.) / відп. ред. А.А. Мазаракі. – Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. – 294 с.

3. Система біткоїн: плюси і мінуси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://invest-program.com.ua/tag/bitcoin>

Пащенко А. Д.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

ІНТЕГРАЦІЯ КРИПТОВАЛЮТ У БАНКІВСЬКУ СИСТЕМУ

Стрімкий розвиток інформаційних технологій спонукає суб'єктів фінансових відносин до пошуку шляхів інтеграції інноваційних продуктів

у фінансову діяльність. Метою такої інтеграції є скорочення операційних витрат фінансових суб'єктів, спрощення процесу здійснення фінансових операцій, зменшення ризиків, підтримка іміджу, підвищення конкурентних позицій, і як результат – зростання вартості бізнесу.

В останні роки особлива увага прикута до проблем, особливостей та потенційних можливостей використання криптовалют. В Україні на державному рівні криптовалюти сприймають гостро негативно, оскільки відсутнє будь-яке законодавче регулювання операцій за їх участю. Існуючі криптовалюти не прив'язані до жодної з країн і, відповідно, здійснення операцій з їх використанням не регламентовано державними регуляторами. В той же час у Японії у квітні 2017 року було прийнято закон, який надає криптовалютам статус платіжних засобів. Перейняти подібний досвід також планує і Південна Корея [1]. У різних країнах світу поступово з'являються заклади та фірми, які здійснюють розрахунки у криптовалюті, що обумовлює необхідність правового забезпечення даних операцій з метою захисту суб'єктів платежів на законодавчому рівні. Законодавче регулювання операцій за участю криптовалют передбачає контроль їх здійснення, що можливо лише у випадку створення державної криптовалюти.

За результатами дослідження, що здійснив Банк Англії, емісія криптовалют державою здатна покращити макроекономічні показники: «Перш за все, такий крок збільшить рівень стійкого стану ВВП майже на 3 % у зв'язку зі скороченням реальної відсоткової ставки, податкових ставок та витрат на валютні операції. По-друге, державна емісія криптовалют буде сприяти стабілізації бізнес-клімату шляхом надання владі доступу до інструменту економічної політики, який контролює як кількість, так і вартість криптовалют» [2].

У серпні 2016 року швейцарський банк UBS спільно з Clearmatics Technologies створили нову криптовалюту «utility settlement coin» (USC). До проекту також приєдналися такі банки як Deutsche Bank, Banko Santander, BNY Mellon та NEX. Шість одних з найбільших банків світу

планують у 2018 році приєднатися до запуску USC, зокрема: Barclays, Credit Suisse, Canadian Imperial Bank of Commerce, HSBC, MUFG і State Street. Наразі учасники ведуть переговори з центральними банками і працюють над додатковими засобами захисту криптовалюти. Введення даної криптовалюти забезпечить швидкість здійснення угод з цінними паперами. Передбачається, що USC можна буде обміняти на будь-які традиційні валюти у центральних банках. Розробники стверджують, що використання USC дозволить скоротити витрати часу, грошей та трудових ресурсів [3]. З іншого боку, експерти висловлюють думку, що емісія криптовалюти державою має потенційні ризики, які пов'язані з переходом на іншу монетарну і фінансову політику, що може призвести до відтоку депозитів [2].

Тим не менш, у 2016 році з'явилася інформація, що Банк Англії вже здійснив апробацію демо-версії власної криптовалюти RSCoin. Фундаментальними відмінними рисами державної криптовалюти від біткоіна є контроль з боку державного регулятора у вигляді зберігання бази даних всіх транзакцій за участю RSCoin; не обмежений обсяг емісії, що провокуватиме інфляцію; відсутність анонімності [4].

Таким чином, існуючі недержавні криптовалюти забезпечують високу прибутковість за рахунок обмеженої емісії, анонімність та невідконтрольність державі, що підвищує ризики їх використання. В той же час криптовалюта емітована державою гарантуватиме безпечність розрахунків, проте буде позбавлена більшості переваг недержавної криптовалюти. Навіть попри запровадження державних криптовалют в обіг почнуть надходити нові криптовалюти недержавного рівня. У такому випадку недержавні криптовалюти або будуть легально існувати поряд з державними аналогами, або перетворяться на злочинний, заборонений платіжний інструмент. З метою усунення суперечок на міжнародному рівні обов'язковою умовою безперешкодного використання криптовалют, на наш погляд, є уніфікація процедур проведення операцій з використанням криптовалют у всьому світі.

Література:

1. НБУ визначив статус Bitcoin в Україні [Електронний ресурс] / Новое Время. Бізнес. – Режим доступу: <http://biz.nv.ua/ukr/finance/nbu-viznachiv-status-bitcoin-v-ukrajini-1910824.html> (дата звернення: 06.11.2017).

2. Банк Англії заявив о пользе емісії криптовалют для ВВП [Електронний ресурс] / ForkLog. – Режим доступу: <https://forklog.com/bank-anglii-zayavil-o-polze-emissii-kriptovalyut-dlya-vvp/> (дата об'язання: 08.11.2017).

3. Martin Arnold. Six global banks join forces to create digital currency [Electronic resource] / Financial Times. – Access mode: <https://www.ft.com/content/20c10d58-8d9c-11e7-a352-e46f43c5825d> (Last accessed: 11.11.2017).

4. Банк Англії випустив свою криптовалюту [Електронний ресурс] / Bit.news. – Режим доступу: <https://bit.news/sobitiya/bank-anglii-vypustil-svoyu-kriptovalyutu> (дата об'язання: 12.11.2017).

Поволоцький В.О., Виноградова А. С.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

СТАТУС КРИПТОВАЛЮТИ В УКРАЇНІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РИЗИКИ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ

Сьогодні світовий інтерес до криптовалют істотно поживавився. Це відбулося за рахунок кризи в банківській системі, нестабільності курсу валют та інші складнощі. Криптовалюта – це цифрова або віртуальна валюта, одиниця якої – монета, яка захищена від підробки, тобто зашифрована інформація, скопіювати яку неможливо. Криптовалюта

емітується безпосередньо в мережі і ніяк не пов'язана з будь-якою валютою або з державною валютною системою. Початком криптовалют прийнято вважати 2008 рік коли в Інтернеті з'явився документ з описом біткоіна, опублікований під ім'ям Сатоси Накамото.

Сьогодні в світі кількість видів криптовалют нараховується більше однієї тисячі та її кількість продовжує зростати. Першої та найвідомішою криптовалютою вважають Біткоін. Його кваліфікують як віртуальну валюту, грошовий сурогат, електронну послугу, електронну інформацію, нематеріальну цінність, приватні гроші, віртуальний товар тощо. В багатьох країнах світу статус Біткоіну досі не визначений. Така ситуація склалася і в Україні. Національний банк України досі не вирішився з правовим статусом криптовалюти [1].

За даними блогу Visual Capitalist, станом на початок вересня 2017 року обсяг криптовалют у світі оцінювався у 146,2 млрд. дол. США. частка біткоіна складала 47%, а 19 % займав Ethereum [2].

До перспектив у використанні криптовалюти у сучасному українському суспільстві можна назвати наступні.

По-перше, децентралізація, яка означає, що в мережі немає єдиного керівного центру, який би зберігав інформацію про баланс на гаманцях і список транзакцій.

По-друге, анонімність, яка досягається за рахунок того, що під час здійснення транзакції біткоін немає звичних нам логінів і паролів, а також не вимагається вказувати будь-якого роду особисті дані відправника і одержувача засобів.

По-третє, відсутність єдиного випускаючого центру. Відомо, що, випуск доларів США може бути обмежений тільки законодавством, при цьому вони нічим не забезпечені, оскільки золотий стандарт був скасований в 1933 році, і можна припустити, що зараз їх цінність тримається, головним чином, на авторитеті США на світовому ринку.

Надійність біткоіна забезпечується тим, що:

– неможливо обійти складний процес майнінга, щоб отримати нерозподілені біткоіни;

– складно взламати чужий «гаманець». Щоб перевірити хоч би половину усіх можливих пар приватних і публічних ключів, треба витратити не один десяток років;

– неможливо витратити наявні біткоіни більше одного разу. Кожна транзакція повинна отримати не менше шести підтверджень. Якщо буде виявлена перевитрата засобів, зайві транзакції будуть скасовані.

Основним ризиком, яким можу бути це те, що податкова служба може визнати такі операції нереальними, а саму угоду – нікчемною. Що стосується кримінальної відповідальності за використання криптовалют, то цей ризик швидше перебільшений. Аналіз реєстру судових рішень показав, що особи, які використовували біткоін в особистих і законних цілях, до кримінальної відповідальності не притягувалися. Звичайно, як і будь-яка нова технологія, криптовалюти для багатьох можуть здатися складними і підозрілими. Але слід пам'ятати не лише про ризики, але і про перспективи, які може отримати суспільство.

Сьогодні, незалежно від думки українського уряду, криптовалюта використовується та продовжує набирати оберти використання. І чим раніше держава перестане закривати на це очі і врегулює правовий статус криптовалют, тим швидше і якісніше зміниться фінансовий ринок нашої країни.

Література:

1. Офіційний сайт Національного Банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/>.

2. Офіційний сайт Visual Capitalist [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visualcapitalist.com/>.

КРИПТОВАЛЮТИ – МОЖЛИВОСТІ І ВИКЛИКИ

Криптовалюта – це цифрові монети, захищені від підробки, які можна зберігати в електронних гаманцях і переводити між гаманцями. Але у криптовалюти відсутній емісійний центр і кожен криптогаманець є банком. Тобто, кожен бажаючий може створити таку валюту, встановивши вдома потужний комп'ютер. Криптовалюта нічим не забезпечена і існує тільки на довірі користувачів. Найвідомішою і найпоширенішою криптовалютою є Bitcoin [1]. .

Біткоїни добувають шляхом майнінгу - процесу створення нових блоків у базі даних (блокчейні) з використанням потужностей комп'ютера та спеціального обладнання, що отримало назву «ферма». Під час майнінгу на фермі у блоки даних записуються проведені у системі біткоїн-транзакції. За створення блоків майнер отримує біткоїни як винагороду. Примітно, що система реагує на зростання кількості майнерів, збільшуючи значення потужностей, необхідних для видобування біткоїв. Тому наразі це стало нерентабельно робити у приватному порядку. Згідно з даними дослідження нідерландського банку ING, електроенергії, яка потрібна для проведення однієї біткоїн транзакції, вистачить на живлення будинку протягом місяця.

Зараз НБУ починає досить жорстко перевіряти учасників фінансового сектору щодо джерел походження окремих капіталів. Влада побоюється того, що біткоїн стане інструментом легітимізації коштів, набутих в обхід законодавства, щодо джерела походження яких немає даних. Щодо популярності біткоїна можна сказати, що вона пов'язана з розвитком постіндустріальної економіки, тобто економіки віртуального світу, в якому з'являються різноманітні електронні гроші. Тож у біткоїна є

багато конкурентів, зокрема Ethereum і Litecoin. І є вірогідність, що як тільки учасники «коаліції» біткоїна втратять хист чи темп, інша криптовалюта може стати більш популярною і витіснити біткоїн, особливо якщо у біткоїні залишатимуться досить жорсткі правила, зокрема щодо його загальної кількості. Поки буде існувати анонімність, криптовалюти працюватимуть. Як тільки відбудеться деанонімізація, популярність таких розрахунків може впасти до мінімуму. Деякі фахівці називають той же біткоїн товаром. З такою точкою зору нелегко погодитися. Наприклад, тому, що однією з двох ключових властивостей товару, поряд з його обмінною вартістю, є його споживча цінність. Навряд чи в застосуванні до біткоїнів існує така властивість, оскільки криптовалюта сама собою не може задовольняти потреби людей. Ключове питання зараз – це все ж таки оподаткування - якими податками і як саме оподатковувати обіг біткоїна. Якщо це звичайний товар чи послуга, то на неї має нараховуватися ПДВ. У разі його несплати виникатимуть штрафні санкції. І найбільша проблема – у тому, як розраховувати ПДВ та правильно скласти систему оподаткування[2].

Парадокс біткоїна у тому, що його ціна зростає, тому що його купують, тобто є попит, а купують його, тому що він дорожчає. І цей попит не підкріплений абсолютно нічим. Рано чи пізно станеться обвал вартості біткоїна, тому що переважна більшість не розглядають це як платіжний засіб, а лише як засіб збагачення і накопичення. А це не є ключовою ідеєю будь-яких грошей. Гроші виникають як засіб обігу, щоб допомогти рухатися масі товарів і послуг. Біткоїн працює на паливі довіри. Щойно ця довіра почне зникати, вартість біткоїна знизиться [3].

Криптовалюта – це такий прорив, який залишив далеко позаду законодавців усіх країн. Віртуальні валюти не тільки надають ряд принципово важливих переваг в сучасному світі, а й мають чималу кількість тонких специфічних нюансів, що є досить важливими.

Література:

1. Лігоненко Л. О. Криптовалюта: що це таке і які перспективи її поширення – думка експертів// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://groshi-v-kredit.org.ua/kryptovalyuta-scho-tse-take-i-yaki-perspektyvy-jiji-poshyrennya-dumka-ekspertiv.html>.
2. Скичко О. В. Біткоїн, блокчейн і майнінг. Кому потрібна криптовалюта і як держави її контролюють// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsn.ua/groshi/bitkoyin-blokcheyn-i-mayning-komu-potribna-kriptovalyuta-i-yak-derzhavi-yiyi-kontrolyuyut-1016475.html>.
3. Данилевська В. І. Криптовалюти — можливості та виклики // [Електронний ресурс].- режим доступу : <http://nv.ua/ukr/opinion/danylyshyn/kriptoaljuta-mozhливosti-i-vikliki-1808363.html>.

Поливана Ю.М.

*ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»*

BITCOIN В УКРАЇНІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.

Останнім часом новини про криптовалюти, зокрема, про Bitcoin, заповнили інтернет простір та медіа. Швидке зростання популярності та відповідно курсу даної криптовалюти, а надто з 2017 року, зробило ажіотаж навколо нього.

Але ставлення до Bitcoin є досить неоднозначним, при чому в багатьох країнах ця криптовалюта не має визначеного статусу. Дану цифрову валюту кваліфікують по різному: віртуальна валюта, грошовий сурогат, нематеріальна цінність, віртуальний товар тощо. До таких країн належить і Україна.

Що ж таке Bitcoin? Bitcoin («bit» - мінімальна одиниця комп'ютерної пам'яті; «coin» - монета) – це криптовалюта (цифрова валюта), яка не має централізованого управління та відповідно емітента.

Якщо ж говорити про особливості Bitcoin в Україні, варто зазначити, що дана криптовалюта залишається поза правовим полем діючого законодавства України. Саме через складність кваліфікування даного об'єкта з точки зору юридичного підходу, є причиною невизначеності статусу даної криптовалюти. Але не зважаючи на це користувачів Bitcoin в Україні з кожним роком зростає (Україна займає 5 місце за кількістю створених Bitcoin-гаманців).

Тому на мою думку, варто розглянути безпосередньо переваги та ризики використання Bitcoin в Україні.

Переваги використання Bitcoin:

- повна анонімність: ця особливість полягає у тому, що всі транзакції між усіма електронними гаманцями є публічними, але їх неможливо пов'язати з конкретною людиною. Щоправда, особу власника можна встановити, якщо є додаткова інформація. ;

- відсутність комісії. Порівнюючи інші платежі і платежі з криптовалютами, варто зазначити, що операції з цифровою валютою здійснюються без комісійних виплат, а з іншими типами платежів комісія сягає до 3%;

- міжнародний обіг. Оскільки Bitcoin не має конкретного емітента, який би здійснював емісію та ніс відповідальність, «монети» приймаються на міжнародному рівні;

- децентралізована система. Дана характеристика полягає у тому, що Bitcoin не прив'язаний до уряду конкретних держав, відповідно законів, що позбавляє користувачів деяких ризиків, наприклад, блокування рахунку за політичними або іншими, «замовними», мотивами.

Звичайно ж, Bitcoin має недоліки, і основними мінусами їх використання такі:

- цінова нестабільність. Якщо ми проаналізуємо коливання даної валюти впродовж 2009 та до 2017 років ми можемо побачити нестабільність коливань Bitcoin у межах від 13\$ за 1Bitcoin і до 6507\$ за 1

Bitcoin. Тому не має впевненості, що в майбутньому буде з цією валютою та її курсом;

- ризик шахрайства. Не варто скидувати з рахунків, те що Bitcoin це все ж таки цифровий продукт і існує високий ризик втрати даного активу через хакерські атаки;

- проблематичність повернення. По-перше, повернути монети може тільки одержувач платежу. По-друге, згадаймо про нестабільність курсу: через деякий час сума може повернутись у значно меншому розмірі ніж була за минулий період ;

- недовіра користувачів. Одною з причин даного процесу є те, що досить велика кількість українців не знає як саме користуватися Bitcoin і як працює система Blockchain. Відповідно, ймовірність того, що навіть у майбутньому вони будуть використовуватися як основний інструмент платежів – досить невелика.

- ризик правової незахищеності. Саме через відсутність правового аспекту Bitcoin в Україні відбувається багато спекуляцій та зловживань з боку правозастосовних органів, правоохоронних зокрема. Не захищеність права власності на даний актив унеможлиблює його 100% захист. Саме ці фактори зайвий раз стимулюють вивозити Bitcoin за кордон, відповідно, якщо Україна не зробить кроки щодо регулювання та встановлення «правил» для користувачів , громадяни не будуть показувати свої Bitcoin, або будуть їх показувати під юрисдикцією інших країн. Зверніть увагу, на сьогоднішній день українські дата-центри і так страждають, тому що всі хостяться за кордоном. І немає іншої причини, крім недовіри до української силової системи.

- мала кількість інституцій для здійснення операцій з Bitcoin. Українці поки що можуть тільки мріяти про подібні технології. Тому що на даний момент використати їх неможливо. У нашій країні досить проблематично розплатитися біткоїнами за товари чи послуги. Лише одиниці онлайн-магазинів і підприємств вказують на своїх сайтах, що

приймають криптовалюту як плату за відповідні товари і послуги. Тим самим, це гальмує розвиток даної технології на теренах нашої держави.

Отже, Bitcoin має свої недоліки та переваги, але найбільшим з них є саме правова невизначеність даного об'єкта. Тому першим кроком держави на зустріч цій технології є саме надання визначеного статусу для даної криптовалюти, а також створення правових меж для користувачів даного цифрового продукту. А це, в свою чергу, призведе до зникнення негативних прецедентів з ними, зменшенню ризиків, пов'язаних з їх використанням, що в цілому позитивно відіб'ється на розвитку криптовалюти в Україні в юридичному та інвестиційному кліматі, що призведе до розширення кордонів для бізнес діяльності.

Література:

1. Чурій О. // Коментар заступника Голови НБУ Олега Чурія щодо статусу Bitcoin в Україні, [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=53411806

2. Bitcoin в Україні: Встановлення криптоматів випереджає легітимізацію цифрової валюти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.112.ua/ekonomika/bitcoin-v-ukraini-vstanovlennia-kryptomativ-vuperedzhaie-lehitymizatsiiu-tsyfrovoi-valiuty-409603.html>.

3. Динаміка курсу доллара США к Биткоин (USD/BTC), [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://finstat.info/dinamika-kursa-dollar-ssha-k-bitkoin-usd-btc>

Примак Ю.І.

Київський національний торговельно-економічний університет

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ В УКРАЇНІ

Останнє десятиріччя характеризується тим, що криптовалюта й електронні розрахунки через платіжні системи та віртуальні гаманці

приходить на зміну паперовим грошам і готівковим розрахункам. Однак цей процес тривалий і залежить від цілої низки чинників.

Електронні гроші – це еквівалент традиційних фіатних (паперових) грошових коштів, що перебувають в обігу в середині конкретної електронної платіжної системи.

Сутність електронних грошей полягає в зберіганні грошової вартості на електронних носіях – смарт-картах або жорсткому диску комп'ютера. Їх обіг відбувається за допомогою комп'ютерних мереж, Інтернету, платіжних карт, електронних гаманців і пристроїв, що працюють з платіжними картами [1].

Випуск електронних грошей в Україні може здійснювати виключно банк, який і бере на себе зобов'язання з їх погашення в обмін на готівкові або безготівкові кошти.

У системі з електронними грошима діють щонайменше три учасники: власник товару, власник електронних грошей і банк [2][3].

Згідно з вимогами п.15.2 ст. 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» банк, який планує здійснювати випуск електронних грошей, зобов'язаний спершу узгодити з Національним банком України правила їх використання. Перелік банків, що мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно з законодавством України, наведено в табл. 1 [1].

Розглянемо основні переваги використання електронних грошей [4]:

- під час електронних розрахунків споживачі витрачають менше часу на проведення транзакцій і не марнують його на отримання готівки;
- роздрібні підприємства не зазнають витрат на інкасацію та зберігання готівки, тож обслуговують більше клієнтів і несуть менше ризиків;
- за даними НБУ, у першій чверті 2017 90% фінансових транзакцій, які викликали сумніви в їх законності, становили операції з готівкою. Їх кількість на 37% зросла порівняно з аналогічним періодом

2016-го - до 1700000. Тому впровадження безготівкових розрахунків неабияк допоможе нам виправити ситуацію з беззаконням;

- зменшується контакт людей з готівкою — потенційно небезпечним переносником шкідливих бактерій.

Таблиця 1

Банки, що мають право здійснювати випуск електронних грошей згідно із законодавством України (станом на липень 2017 р. за даними сайту НБУ) [1]

Найменування банку	Найменування електронних грошей/платіжної системи, з використанням якої здійснюються операції з електронними грошми
ПАТ «АЛЬФА-БАНК»	Maxi/FORPOST, MasterCard, Visa
ПАТ «ПОЛКОМБАНК»	«ПРОСТІР»
ПАТ «ДІАМАНТБАНК»	«ПРОСТІР»
АТ «ОЩАДБАНК»	GlobalMoney/MasterCard, Visa
ПАТ «ПЕРШИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ БАНК»	MasterCard, Visa
ПАТ «БАНК ВОСТОК»	MasterCard, Visa
ПАТ «БАНК ФОРВАРД»	MasterCard, Visa
ПАТ «УКРСОЦБАНК»	MasterCard, Visa
ПАТ «ТАКСОМБАНК»	«Максі», MasterCard, Visa
ПАТ АБ «ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІЖНАРОДНИЙ БАНК»	MasterCard, Visa
ПАТ КБ «ПРИВАТБАНК»	MasterCard, Visa
ПАТ «БАНК «ЮНІСОН»	MasterCard
ПАТ «ДІВІ БАНК»	MasterCard
ПАТ «КРИСТАЛБАНК»	MasterCard
АБ «ПІВДЕННИЙ»	Visa
ПАТ «КБ «ГЛОБУС»	«ГлобалМані»
ПАТ АБ «УКРГАЗБАНК»	«ЕЛЕКТРУМ»

А головними недоліками використання електронних грошей є [5]:

- потреба у спеціальному обладнанні та безперебійному енергопостачанні та зв'язку з інтернетом;
- легкість використання неправдивих особистих даних за умов необхідності анкетування для вчинення кіберзлочинів;
- віртуальне «відмивання» реальних грошей.

Нині електронні ринки України знаходяться на етапі становлення. Їхня діяльність є скоріше експериментальною, ніж сталою. Ключовими факторами розвитку електронних ринків є наявність зовнішніх умов, технологій, і готовності підприємств до їх впровадження. В даний час в

Україні починають складатися сприятливі зовнішні умови для розвитку даного сектору електронного бізнесу, тому науковці прогнозують можливість витіснення паперових грошей електронними.

Література:

1. Кучма С. Електронні гроші в Україні: реалії ринку, правове підґрунтя та деякі нюанси обліку. / С.І. Кучма // Наукове видання – журнал «Аудитор України». – 2017. - №9 (262). – с. 65 - 69.

2. Закон України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2346-14>.

3. Рогач І. Сендзюк М. Антонюк В. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах: Навч. Посібник. / І.Ф. Рогач, М.А. Сендзюк, В.А. Антонюк – К.: КНЕУ, 2001. – с. 157 – 167.

4. Електронні гроші. Безпечніше, ніж готівка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nv.ua/ukr/project/bezopasniedengi.html>.

5. Меджибовська Н. Електронна комерція: Навчальний посібник / Н.С. Меджибовська. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – С. 307 – 317.

Прощина Т.А.

Київський національний торговельно-економічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЇ БЛОКЧЕЙН НА ФІНАНСОВОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

До можливостей впровадження технології блокчейн прикута увага багатьох гравців фінансового ринку, адже її використання може вирішити питання пов'язані з безпекою та зменшенням витрат діяльності. Це і визначило актуальність обраної теми.

Блокчейн (blockchain) являє собою технологію створення бази даних, яка складається з взаємопов'язаних в ланцюжок блоків [1]. Інформація в технології блокчейн зберігається розподілено, тобто одночасно на багатьох серверах. За рахунок децентралізованого зберігання інформації зникає необхідність в наявності централізованого клірингового вузла, який контролює всі операції. Кожний блок містить заголовок та сукупність транзакцій, які перевіряються на достовірність за допомогою цифрового підпису. Інформація в кожному блоці не шифрується і доступна у відкритому вигляді (транспарентність є другою головною рисою технології блокчейн), але захищена від змін криптографічно через хеш-ланцюжок. Початок блоку включає в себе свій хеш, хеш попереднього блоку, хеші транзакцій і додаткову службову інформацію. Для запобігання багаторазового витрачання однієї і тієї ж суми використовуються мітки часу, реалізовані шляхом розбиття бази даних на ланцюжок спеціальних блоків, кожен з яких, в числі іншого, містить в собі хеш попереднього блоку і свій порядковий номер. Змінювати інформацію в блоці, який вже знаходиться в ланцюзі, не можливо, оскільки в такому випадку довелось б редагувати інформацію в усіх наступних блоках. Завдяки цьому double-spending атака (повторна трата раніше витрачених коштів) на практиці вкрай мало ймовірна. Оскільки блокчейн дозволяє зберігати інформацію одразу на багатьох серверах її неможливо вкрати чи підробити (вона може бути відразу ж відновлена з сусідніх джерел). Розподілений характер бази даних робить її стійкою до впливу хакерських атак та спроб злому [1].

Тож технологія блокчейн характеризується наступними рисами: децентралізація (оскільки інформація зберігається одночасно на багатьох серверах), транспарентність, відкритість бази даних, автономність, незмінність (записи можуть бути зміненими тільки, якщо хтось контролюватиме 51% вузлів) та анонімність (необхідно знати тільки блокчейн - адресу особи) [2].

Характерно, що останнім часом підвищений інтерес до нової технології почали проявляти великі міжнародні банки та фінансові

організації. На сьогодні 70 провідних фінансових установ (таких як Barclays, Credit Suisse, Goldman Sachs, Citigroup, Deutsche Bank, Morgan Stanley, Bank of America та інші) в рамках фінансово-технологічного консорціуму R3 вивчають перспективи застосування технології блокчейн в фінансовій сфері. В квітні 2016 р. цим консорціумом була представлена розподілена платформа для фінансових послуг (distributed ledger platform) Codra, яка побудована на основі блокчейн [2].

Використання технології блокчейн дозволяє підвищити швидкість обробки фінансових операцій та знизити вартість її використання для кінцевого споживача, оскільки відпадає необхідність у посередниках. За оцінками, використання технології блокчейн дозволить банкам економити до 20 млрд. дол. за рахунок відмови від послуг посередників при здійсненні транзакцій. Також вона може значно спростити відстеження підозрілих транзакцій і забезпечити прозорість угод [3]. Тому технологія блокчейн може успішно використовуватися, наприклад, банками для проведення внутрішніх взаєморозрахунків і здійснення міжбанківських операцій, а також при проведенні мікроплатежів між фізичними особами.

Однак існує ряд перепон на шляху імплементації блокчейн в фінансовій сфері, таких як відсутність правової та регуляторної бази, необхідність впровадження технології всіма учасниками та недовіра до нових технологій. Як бачимо, недоліки технології блокчейн нівелюються значними перевагами від її впровадження, але для ефективного застосування цієї технології у вітчизняній фінансовій системі необхідно розробити відповідну законодавчу базу та забезпечити участь в новій технології всіх учасників фінансового ринку.

Література:

1. Сидоренко З.А. Дослідження технології блокчейн / Сидоренко З.А. // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://docs.google.com/viewerng/viewer?url=http://www.inter-nauka.com/uploads/public/15000433199231.pdf>

2. Iuon-Chang Lin A Survey of Blockchain security issues and challenges/ Iuon-Chang Lin// International Journal of Network Security. – No.5. – 2017. – PP. 653-659.

3. Ріпа С.П. Блокчейн як методологія економіко-інформаційної безпеки криптовалют / Ріпа С.П.// Економіка природокористування: стан, проблеми та перспективи. – Ірпінь. – 2017. – С. 143-154.

Стельмах Д. І.

Торговельно-економічний коледж

Київського національного торговельно-економічного університету

РІЗНОВИДИ КРИПТОВАЛЮТ: ОСНОВНІ ОСОБЛИВОСТІ

Останнім часом у світі активно обговорюється використання криптовалют та способи на них заробити. Особливість криптовалют у тому, що відсутнє як внутрішнє, так і зовнішнє адміністрування. Тому всі види криптовалюта захищені від посягань банків, податкових та судових органів – ніхто з перерахованих установ не може вплинути на транзакції таких електронних платіжних систем. Втім, при необхідності кошти на рахунках можуть блокуватися в якості застави для здійснення угод але тільки на добровільних засадах [1].

У жовтні місяці поточного року ціна біткоїна перевищила значення \$6000 за монету, продовжуючи встановлювати історичні максимуми. Вважається, що біткоїн є найпопулярнішою електронною валютою, але слід звернути увагу й на решту, які можна охарактеризувати досить високою капіталізацією. Приблизно на даний час налічується близько 2000 криптовалют серед них слід звернути увагу на Litecoin, Ethereum, Dash та Ripple.

Так, наприклад Litecoin – це криптовалюта, створена як альтернатива біткоїнів. Проект стартував в жовтні 2011 року. За основу був узятий

програмний код біткоїнів. Фахівці стверджують, що для цього необхідно внести лише кілька поправок в оригінальний вихідний код. Причому в таких діях не було нічого незаконного [2].

На початку майнінгом Litecoin можна було займатися на звичайних настільних комп'ютерах. Теоретично це навіть не вимагало додаткового обладнання. Але все ж таки ефективність майнінг в значній мірі залежить від продуктивності відео карти, що вимагає вкладень в покупку дорогих елементів. Слід також зазначити, що доступність майнінгу може серйозно загрожувати безпеці криптовалюти в цілому.

Отже, Litecoin є ще однією версією біткоїна, і це робить її привабливою для інвесторів. Ще в 2015 році вона займала четверте місце за капіталізацією. А в 2016 році Litecoin займала вже друге місце після Bitcoin, значно обігнавши своїх конкурентів [3].

Система Ethereum (тобто ефір) відрізняється від біткоїнів і лайткоїнів. Вона являє собою щось типу світового децентралізованого комп'ютера, що і робить її унікальною. Однак інвестори поки не поспішають вкладати в неї гроші. Основними недоліками цієї криптовалюти є необмежена пропозиція і відсутність дивідендів. Крім того, слід зазначити, що система контролюється майнерами, але вони зовсім не обов'язково повинні володіти часткою в системі. Це робить її потенційно вразливою. До того ж, це досить молода технологія, і тому ще не всі її недоліки виявлені.

На сьогодні ціна за один Ether приблизно складає \$308, або 8300 грн. При цьому, згідно з опитуванням аналітичного підрозділу CoinDesk, з 1100 власників віртуальних валют приблизно 94% висловилися позитивно про майбутнє Ethereum, в той час як в успіх біткоїнів вірять тільки 49% учасників дослідження.

На думку Вільяма Мугаяра, засновника інвестиційного фонду Virtual Capital Ventures, якщо цей тренд продовжиться, то вартість Ethereum може зрівнятися з вартістю біткоїнів найближчим часом. «Перевага зараз змістилася у бік віртуальної валюти Ethereum, в цьому немає ніяких

сумнівів. Немає практично нічого, що Ви б могли зробити з біткойном, чого не можна зробити з ефіром», – говорить він [4].

В жовтні 2017 року у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти щодо обігу криптовалюти в Україні. В яких йдеться про обіг, зберігання, володіння, використання та проведення операцій за допомогою криптовалюти в Україні. НБУ та інші регулятори фінансового ринку із залученням експертів працює над дослідженням криптовалют та формуванням офіційної позиції стосовно регулювання їх обігу в Україні.

Тому нам залишається тільки чекати врегулювання даного питання на державному рівні.

Література:

1. Інформаційно-аналітичний портал Незалежного банківського рейтингового агентства INDEPENDENT BANK RATING AGENCY. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ibra.com.ua/analytics/161547-types-of-cryptocurrency>

2. Бульбашка біткойна стає все більшою. [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <http://begemot.media/news/bulbashka-bitkojna/>

3. «Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin is Changing Money, Business, and the World» Don Tapscott, Alex Tapscott [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <http://dontapscott.com>

4. Вартість криптовалюти Ether зросла. [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <https://news.finance.ua/ua/news/-/404723/vartist-kryptovalyuty-ether-zroslo-v-46-raziv-z-pochatku-roku>

5. ЛІГА Фінанси [Електронний. ресурс]. – Режим доступу : <http://finance.liga.net>

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ В УКРАЇНІ

Можливість використання криптовалюти була відкрита в 2008 році і за дев'ять років набула широкого поширення. Поки криптовалюта знаходиться лише на початку шляху свого розвитку, але навіть на даному етапі гостро постало питання про можливості та законність її використання на території України.

Криптовалюта – це особливий електронний платіжний засіб, курс якого підтримується тільки попитом і пропозицією. [2]

Емісія криптовалюти має назву «майнінг» і полягає у використанні потужностей комп'ютерних систем для генерації унікальних наборів символів, що утворюють криптовалюту. Криптовалюта емітується безпосередньо в мережі і ніяк не пов'язана з будь-якою валютою або з державною валютною системою. Тобто будь-хто може створити таку валюту при наявності необхідного комп'ютера, за певним алгоритмом і схемою доказу Proof-of-work.

Хоча Bitcoin є найпопулярнішою електронною валютою, всього налічується близько 2000 криптовалют. Досить поширеними є також Litecoin та Namecoin.

Криптовалюта є альтернативним вираженням звичайної валюти і має низку переваг:

1) операції з криптовалютою є повністю анонімними і конфіденційними. Вся інформація про транзакції зашифрована в наборі символів, персональні дані не прив'язуються до гаманця криптовалюти;

2) кожна одиниця криптовалюти має унікальний код і захищена від підробки;

3) криптовалюта є децентралізованою, тобто не має центру управління, через що засновник цифрових грошей або будь-який фінансовий інститут не може вплинути на її існування. Курс і операції регулюються цілком користувачами електронних гаманців;

4) кожна одиниця криптовалюти не прив'язана до жодного з банків, що суттєво зменшує розмір комісії за здійснення операцій;

5) відсутність прив'язки до банків сприяє суттєвому зменшенню затрат часу на здійснення операцій із криптовалютою.

6) операції здійснюються напряму між різними власниками електронних гаманців, що сприяє підвищенню швидкості здійснення операцій та зменшенню комісії;

7) емісія більшості видів криптовалют має максимальний поріг, що викликано скінченністю всіх можливих комбінацій символів, що утворюють кожен нову одиницю криптовалюти. Це сприяє зменшенню невинновданой грошової маси в обігу та зниженню рівня інфляції.

Але деякі з переваг криптовалюти є одночасно й її недоліками. Так, повна анонімність і конфіденційність трансакцій роблять можливим спекулювання валютою та використання її для злочинних операцій.

Іншим недоліком криптовалюти є еластичний курс, який залежить від попиту і пропозиції на неї. Це пов'язано з тим, що курс контролюється лише користувачами валюти.

Криптовалюти також займають дуже специфічні сегменти фінансового ринку. Зокрема, аналоги біткоіна входять у життя релігійних громад.

Операції з криптовалютами офіційно дозволені в низці країн. Зазвичай вони розглядаються як товар або інвестиційний актив і для цілей оподаткування підпорядковані відповідному законодавству. У деяких країнах біткоін визнають розрахунковою грошовою одиницею. Наприклад, законодавство ЄС на сьогодні класифікує біткоіни як цифрове представлення вартості, не підтверджене центральним банком або державним органом і не прив'язане до юридично встановлених валютних

курсів, яке може використовуватися як засіб обміну для покупки товарів і послуг, їх передачі та зберігання та може набуватися в електронному вигляді.[1]

Україна, безумовно, не є визнаним лідером на міжнародному ринку криптовалют ані за обсягами «видобутку», ані за ступенем розвитку відповідної інфраструктури.

В Україні біткоїн та інші криптовалюти досі не мають визначеного правового статусу, що і є основним чинником, який обмежує їх активне розповсюдження та розвиток відповідної інфраструктури.

Серед перспектив легального забезпечення використання криптовалюти в Україні можна назвати наступні[3]:

- спрощення міжнародних платежів;
- відхід від готівкових взаєморозрахунків;
- позбавлення учасників угоди від необхідності домовлятися про

валюту розрахунку – із забезпеченням можливості вільного конвертування цифрової валюти в гривню.

Впровадженням криптовалюти, а саме біткоїнів, в діяльність суб'єктів приватного права займається громадська організація Біткоїн Фундація. Тому варто очікувати подальшого розвитку систем електронних грошей (і криптовалюти як їх особливої форми), а також подальшого розвитку відповідної нормативно-правової бази, що являтиме собою правотворчість у даній сфері.

Література:

1. Гладких Д. М. Проблеми та перспективи розвитку ринку криптовалют в Україні / Д.М.Гладких// Бізнес Інформ. – 2017. – №8. – С. 254–258.

2. Коваль С.Ю. Криптовалюти як складова частина фінансової системи: стан і перспективи розвитку в Україні/ Коваль С.Ю // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – №15. – С. 529–533.

3. Про перспективи криптовалют в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/columns/2017/08/31/628484>

ЕЛЕКТРОННІ ГРОШІ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

У ринковій економіці грошам належить визначне місце. Протягом століть гроші, як і погляди на них, змінювались, і з досягненням науково-технічного прогресу з'явилась нова помітна ніша у сфері розрахунків - електронні гроші. Історія електронних грошей почалася в 1-918 році, коли Федеральний Резервний Банк США здійснив перший грошовий переказ через телеграф[1]. З часом електронні гроші змінювались та набували різних форм. Поява і масове поширення Інтернету зіграло важливу роль в зміцненні позицій електронних взаєморозрахунків.

Електронні гроші - це платіжний засіб, що існує виключно в електронному вигляді, тобто у вигляді записів в спеціалізованих електронних системах.

Застосування онлайн систем має свої переваги і недоліки. В табл. 1 можна виділити найважливіші плюси та мінуси електронних грошей.

*Таблиця 1***Переваги та недоліки криптовалют [2]**

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
Анонімність платежів	Зберігання грошей власників гаманців на рахунках юридичних осіб.
Захист від податкових органів	Відсутність процента, який нараховується при зберіганні грошей
Швидкість і зручність платежів	Ризики шахрайства
Можливість переказувати малі суми	

На сьогодні переваги електронних грошей переважають усі їх недоліки, тому ймовірність зростання популярності таких систем розрахунку досить велика. На території України найбільш популярними

системами є [3]: E-Gold, PayPal, PayCash, WebMoneyTransfer, CyberPlat. Окрім того, більшість працездатного населення країни вже активно використовують банківські платіжні картки. На рис.1 показана структура розподілу платежів, які здійснюють користувачі за допомогою електронних грошей [4].

Рис. 1 Платежі, які здійснюють користувачі за допомогою електронних грошей, 2016 р., % [4]

Нині в Україні більша частина платежів за допомогою електронних грошей припадає на оплату мобільного зв'язку.

В Україні стрімко зростає використання електронних грошей, але до досвіду європейських країн ще далеко.

На даний момент дуже багато спірних питань упровадження електронних грошей в Україні, таких як [5]:

- непередбачена система податків;
- забезпечення емісії;
- відсутність стандартів обігу електронних грошей;
- нелегальні дії з відмивання грошей через платіжні системи.

Наведені проблеми можна значно зменшити шляхом створення надійної правової та регулятивної бази, здатної обмежити неправомірне використання нових систем [6].

Отже, електронні гроші є найбільш простою і швидкою формою розрахунку, доступною практично в будь-якій країні світу. Розвиток систем електронних грошей на сучасному етапі еволюції суспільства

характеризується поступовим звуженням сфери використання готівки та паперових платіжних документів, переходом до нових платіжних інструментів і сучасних технологій платежів.

Література:

1. Гаврилюк Ж. Історія, сутність і функції грошей. // Історія в школі. – 2001. - № 6.
2. Статистика інтернет-торгівлі в країнах світу: основні тенденції та показники [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://xn--b1ae2adf4f.xn--p1ai/analytics/16849-statistika-intepnet-topgovli-v-stranah-mira-osnovnyye-tendentsii-i-pokazateli.html>
3. Перспективи електронних грошей [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.arteconomics.ru/elektronnye-dengi/perspektivyelektronnyx-deneg/>.
4. Офіційний сайт Національного банку України[Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
5. Кравчук В. Електронні гроші в Україні. Аналітичний звіт / В. Кравчук. – К. : Альфа-ПК, 2012. – С. 64–70.
6. Асоціація «Електронні гроші» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nraed.ru>.

Чугунова І.М.

Київський національний торговельно-економічний університет

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН ЯК ОСНОВА ЗАХИСТУ ДАНИХ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ

В Україні вже існує законодавство щодо протидії корупції у фінансовій сфері, зокрема це закон «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 №1700-VII [1] та закон «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї

масового знищення» від 14.10.2014 №1702-VII [2]. Проте фінансовий сектор України не є ідеальним, тож його необхідно удосконалити. Основним документом, що передбачає реформування є Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року від 18.06.2015 №391 [3]. Одним із напрямків є впровадження інформаційних систем на базі технології блокчейн. Україна першою почала використовувати дану технологію у державних фінансах, що унеможливило корупцію. Прикладом, є система аукціонів «Prozorro.Продажі» та земельний кадастр.

Кабінет Міністрів України створив систему аукціонів «Prozorro.Продажі» із використанням технології блокчейн, унеможлививши маніпуляції даними. Ця платформа не дає можливості маніпулювати цифрами та даними. Сьогодні багато державних сервісів уже підключаються до цієї системи. Це означає, що ніхто не зможе щось підтасовувати в державних даних. За допомогою технології блокчейн розкрили всіх реальних власників усіх компаній. У жодній країні світу такого немає – в Україні це є. Тепер можна за назвою компанії або за прізвищем людини дізнатися, чим ця людина володіє в країні. Це дуже міцний антикорупційний крок [4].

У жовтні 2017 року із використанням технології блокчейн була реалізована оновлена версія інформаційної системи державного земельного кадастру [5]. Ця технологія дозволить забезпечити максимальний захист системи від стороннього втручання. Кадастр містить інформацію про земельні ділянки, інформацію, яка має юридичне значення, тому всі ці дані дуже чутливі і мають велике значення для конкретного власника землі. Тому ми приділяємо велику увагу захисту даної інформації [6].

Проте поки що на технологію блокчейн переведена тільки процедура перевірки виписки з земельного кадастру. Всі дані про земельні ділянки та проведені транзакції адміністратори кадастру продовжують зберігати в старому електронному реєстрі. Втім, і недооцінювати нововведення не

можна. Раніше перевірити справжність виписки з земельного кадастру могли тільки нотаріуси і ті, хто мав автоматизоване робоче місце, тобто підключення до земкадастру. Тепер це може зробити будь-яка людина [7].

Тепер кожна виписка з земкадастру буде доповнена окремим листом. На аркуші буде надрукований хеш блокчейна - унікальний ідентифікатор в базі даних технології блокчейн і QR-код. Будь-яка людина зможе перевірити достовірність інформації у виписці. Для цього на спеціальній веб-сторінці треба вписати хеш або завантажити електронну версію виписки.

Верховна Рада України планує перехід на технологію блокчейн. Після переходу на цю технологію уряд зможе контролювати всі зміни, які відбуваються з держактивами, зокрема, результати конкурсів з приватизації. Перехід на технологію блокчейн приведе до створення абсолютно нової системи для державних проектів, що призведе до мінімального рівня корупції [8]

Україною планується поступовий перехід на технологію блокчейн і банківської сфери. Компанія Accenture повідомила про закінчення розробки нової технології, яка повинна підвищити рівень безпеки блокчейн-додатків і прискорити їх впровадження в реальні сектори економіки. Саме рішення – це апаратні модулі безпеки для зберігання приватних ключів, необхідних для підпису блокчейн-транзакцій. В основі продукту лежать модулі nShield, розроблені Thales. Дана розробка призначена в першу чергу для банків та інших фінансових інститутів, які бажають впровадити в свою інфраструктуру технологію блокчейн, але не робили цього з причин безпеки.

Основні переваги технології блокчейн полягають у тому, що вона дозволяє здійснювати суспільний контроль над системою, в яку її впроваджено, забезпечуючи надійну синхронізацію даних та захищаючи їх від підміни в результаті хакерських атак. Тому для нашої країни – це ідеальний інструмент у вирішенні проблеми тотальної недовіри до влади.

Література:

1. Про запобігання корупції: Закон України №1700-18 від 14.10.2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
2. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України №1702-18 від 14.10.2014 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
3. Про затвердження Комплексної програми розвитку фінансового сектору України до 2020 року: Постанова правління НБУ № 391 від 18.06.2015 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0391500-15>
4. Уряд захистив електронні аукціони технологією блокчейн і розкрив власників усіх компаній [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://espreso.tv/news/2017/10/18/uryad_zakhystyv_elektronni_aukciony_tekhnologiyeyu_blokcheyn_i_rozkryv_vlasnykiv_usikh_kompaniy
5. Державний земельний кадастр перейшов на технологію Blockchain. Міністерство аграрної політики та продовольства України. 03.10.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/node/24722>
6. Земельний кадастр України переведуть на блокчейн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://news.finance.ua/ua/news/-/404394/zemelnyj-kadastr-ukrayiny-perevedut-na-blokcheyn>
7. Обділений блокчейном: чому земельний кадастр отримав «неповний» Blockchain [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/10/11/629979/>
8. Кабмін зберігатиме дані на платформі блокчейн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/business/financial/3839343-kabmin-zberihatyme-dani-na-platforni-blokcheyn>

МОЖЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КРИПТОВАЛЮТИ

Створення національної криптовалюти - це перспективний напрям, який сьогодні активно обговорює міжнародна фінансова спільнота. Криптовалюту часто пов'язують зі словом анонімність, проте на державному рівні існування анонімних грошових переказів є неможливим. У березні 2014 року вийшла нова версія Blockchain, яка дозволяє не просто фіксувати платежі, а й записувати інформацію. Її можна використовувати для складання відкритих баз даних, а не анонімізованих, як це було наприклад з Bitcoin. Завдяки цьому оновленню, одразу кілька країн світу почали цікавитися створенням національної криптовалюти. Найдалі просунулося місто Дубай, котре вже за крок від створення та використання нової криптовалюти на основі технології Blockchain – emCash [1]. Народний банк Китаю вивчає питання випуску національної криптовалюти задля забезпечення надійності юаня. Банк Англії також розглядає різні сценарії з управління монетарною політикою на основі нової технології. А окрім цього, у серпні 2017 року одна з країн ЄС – Естонія, вже представила світові план по запуску національної криптовалюти, проте його було не схвалено ЄЦБ [2].

Досі немає єдиного визначення поняття «криптовалюта». Деякі науковці відносять криптовалюту до «віртуальної валюти» та називають інноваційною мережею платежів та новим видом грошей [3], інші заперечують «причетність» криптовалюти до грошей та називають «цифровим активом». Фактом є те, що криптовалюта має надійний захист від підробки, який забезпечується криптографічними методами, і може використовуватись як альтернатива грошам.

Проте центральний банк не здатний самостійно реалізувати цю ідею. Створення національної криптовалюти можливе лише в тому випадку, якщо в цьому будуть зацікавлені комерційні банки, тому що саме вони виконують функцію масштабування, результатом якої є мультиплікація грошової маси. Доцільним було б не створення саме чергової криптовалюти, адже жодна з них не має регулятивного механізму і характеризується плаваючим курсом, а прив'язка вже існуючої національної валюти до технології Blockchain.

Ці зміни зробили б фінансові транзакції дешевше, швидше і безпечніше, при цьому демонструючи великі переваги використання цієї технології для урядів, бізнесу та клієнтів. Перепоною на шляху створення національної криптовалюти може стати недостатній технологічний розвиток країни-емітента. Ризиком також є невизнання окремими країнами та відмова співпрацювати у фінансовому секторі, наприклад, як це сталося з Естонією [2].

Як тільки з'явиться національна криптовалюта, то для проведення повсякденних поточних операцій банки стануть не потрібні: поточний рахунок піде в криптовалюту, де центральний банк може взаємодіяти з економічними суб'єктами безпосередньо. У банків залишаться тільки посередницькі функції у вигляді кредитів і депозитів. Переваги національної криптовалюти вимірюються не лише можливістю проводити гнучку монетарну політику центральними банками. Українським банкам сьогодні більш ніж знадобилося б зменшення операційних витрат. Тому змін потрібно очікувати саме від нас, а не від Заходу.

В Україні національна криптовалюта, створена на технології Blockchain, могла б підвищити прозорість операцій як на державному, так і на приватному рівні. Система є великою базою достовірної інформації, у ній не існує фейків. Таким чином підвищується довіра між суб'єктами грошово-кредитних відносин, наприклад під час підписання угод з цінними паперами на біржах і в депозитаріях, або ті, де потрібне підтвердження транзакцій. Технологія Blockchain дозволяє замінити всі

процедури реєстрації на просту верифікацію, тому наприклад, проведення такої процедури банками, як «KYC», стане непотрібним.

У країнах із великим рівнем хабарництва створення національної криптовалюти дозволить забезпечити прозорість діяльності усіх суб'єктів господарювання, а також працівників державної сфери. Національна криптовалюта буде зменшувати рівень тінізації економіки і унеможливить ухилення від сплати податків та інших обов'язкових платежів.

Проте, щоб змінити стару систему, треба сформулювати правила гри для нової. Окрім цього, існує потреба в технічній модернізації. У віддалених точках деяких країн немає навіть нормального телефонного зв'язку, не говорячи вже про інтернет, що також стосується України. Таким чином, першочергово, щоб змусити систему запрацювати, потрібно зробити значні капіталовкладення в неї. Це можна віднести як до плюсів, так і до мінусів, адже якщо не брати до уваги значну суму коштів – це буде сприяти масштабному розвитку інфраструктури країни та підвищить рівень життя і фінансову обізнаність населення, котра є одним із ключових факторів до створення та існування національної криптовалюти.

Література:

1. Дубай випустит первуо государственную криптовалюту emCash [Електронний ресурс] // Altcoin.info. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: https://altcoin.info/news/dubaj_vypustit_pervuju_gosudarstvennuju_kriptovaljutu-754.html.

2. Центробанк ЕС запретил Эстонии выпускать криптовалюту [Електронний ресурс] // Finclub. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://finclub.net/news/tsentrobank-es-zapretil-estonii-vypuskat-kriptovalyutu.html>.

3. Карчева, Г. Т. Віртуальні інноваційні валюти як валюти майбутнього [Текст] / Г. Т. Карчева, С. М. Нікітчук // Фінансовий простір. – 2015. – С. 24–30.